2. dünya savaşı ansiklopedisi

yener yayınları

2. dünya savaşı ansiklopedisi

yener yayınları

BALKANLARDA SAVAŞ

Dağda hareket halinde bulunan Yunan birliklerine erzak katır sırtında götürülüyordu.

29 Aralık 1940'da, Comando Supremo'nun yeni Genelkurmay Başkanı Ugo Cavallero, Mussolini'den bir emir aldı. Emirde General Ublado Soddu'yu görevden alması ve Arnavutluk'taki kuvvetlerin başına geçmesi bildiriliyordu. 1 Ocak günü Duce, General Ugo Cavallero'ya ikinci bir mektup gönderdi. Mektupta generalin neler yapması gerektiği yazıyordu. İtalyan orduları bir çekiç gibi saldırıya geçecekler ve dünya kamuoyunda İtalyan askeri prestiji konusunda tartışmalara neden olacak sonuçlar almayacaktı:

«Almanya, diye sürüyordu mektup. Arnavutluğa bir dağ tümeni göndermeğe hazırdı. Bu arada Bulgaristan üzerinden Yunanistan'a karşı saldırıya geçecek bir ordu hazırlamaktadır. Eminim ve ummaktayım ki sizin olaylara bakış açınızı ve ordularımızın gücü sayesinde, Arnavutluk'a Almanların yardımı gösteriden başka birşey olmayacaktır.»

yönden esmesini büyük bir umutla ve sabırsızlıkla beklemektedir.»

General Halder, savaştan sonra yayınladığı anılarında, Hitler ve generallerinin bir türlü anlaşamadıkları konulardan biri olan Arnavutluk'a tümen gönderilmesi olayı konusunda şöyle yazmaktadır

«İtalyanlar, Arnavutluk'ta güç duruma düşünce, Hitler hemen onlara bir yardım göndermeğe karar verdi. Askeri bakımdan hiçbir sonucu olmayacak olan bu projeyi ordu komutanı güçlükle engellemeyi başlardı. Ancak Yunanistan'ı almak için büyük bir titizlikle sayıları saptanmış askerler, Bulgaristan'dan hareket edip de Yunanlıları ve İngilizleri denize dökmeğe hazırlanırken aldıkları emir ortalığı karıştırdı. Hitler önemli oranda kuvvetlerin Kuzey Arnavutluk'a gönderilmesini emretti. Bu denli karmaşık bir harekât Yunanistan'ın alınmasını geciktirebilirdi. Ancak Hitler planından vazgeçmedi

Otlarla kamufle edilmiş Italyan ordusunun topları cepheye hareket ediyor...

ve politik çıkarlar askeri amaçlardan üstün görüldü. Yalnız iş fazla sarpa sarmadan kolaylıkla atlatıldı. Ordu Yüksek Komutanlığı işin içinden geçiştirdi. Olayların gidişatı da ona hak verdi...»

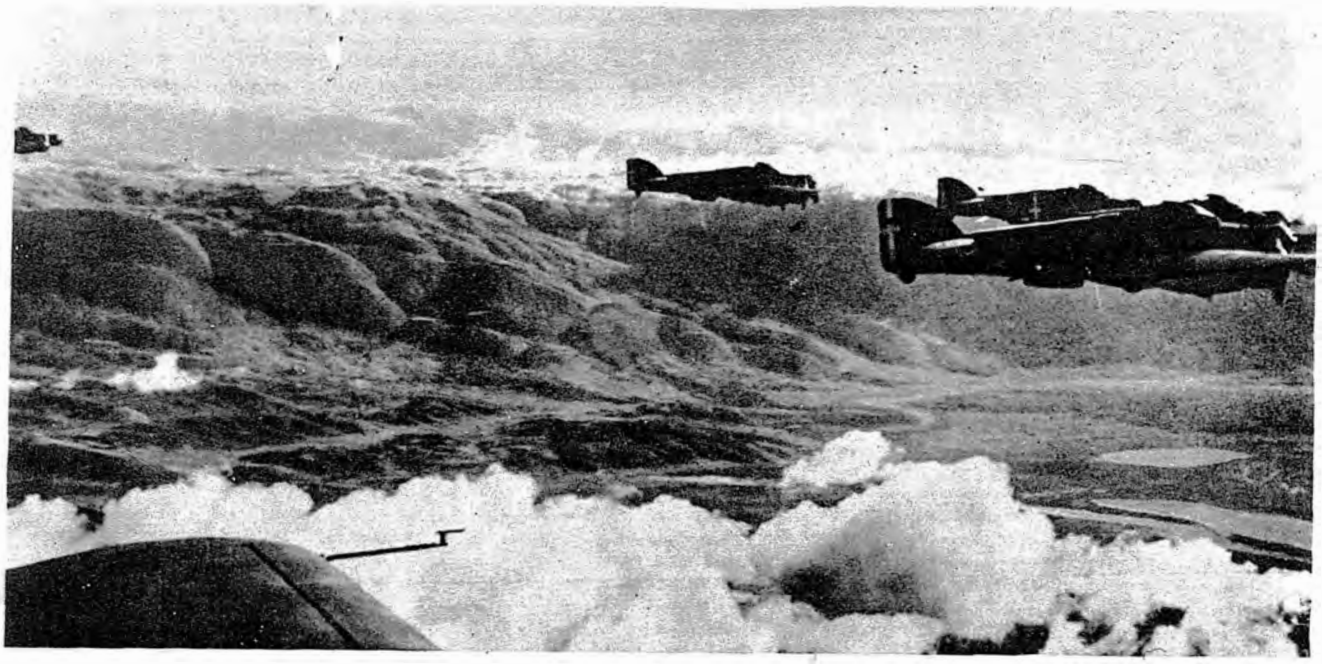
Cavallero'nun, Duce'nin isteklerini yerine getirmeden önce Yunanlılara aitVa lona ve Durazzo yolunun kesilmesi gerekiyordu. Elinde o tarihlerde 250 kilometrelik bir cephe için 16 tümeni vardı. Arnavutluk'taki ulaşım şartlarının bozukluğu nedeniyle çoğu erzak ve cephane sıkıntısı çekiyordu. 14 Kasım'dan beri karşı saldırıya geçmiş olan Yunanlılar ise, çoğu yorulmuş 13 tümenden oluşuyordu. General Papagos kuvvetlerin kendilerini toplayabilmeleri ve ulaşım güçlüklerinin yenilebilmesi için toplu olarak saldırıya geçilmesini engelledi ve yüzeysel saldırılarla yetinilmesini emretti.

Dağ bölgelerinde harekât halinde bulunan bir kısım Yunan kuvvetleri emre uyarak 9 Ocak'ta önemli bir kavşak olan Klisouray'ı ele geçirdi. Şiddetli bir kar yağışı altında General Ottavio Bollea'nın emrindeki İtalyan tümeni bozguna uğradı. Ancak kuvvetlerini birleştirerek General Drakos'un emri altında bir Epir ordusu kurmayı amaçlayan Papagos, şubat ayında Tepeleni önünde yenildi. Yunanlıların yenilmesindeki neden ordularının güçsüzlüğü değildi. Yalnızca modern savaş taktiklerini uygulayarak saldırılarını düzenlememişlerdi. General Papagos bu konuda şöyle demektedir:

«İtalyan ordusundaki tank sayısının çok, bizde ise bu sayının sıfır ve tanksavar silahların çok az olması nedeniyle,

Bir Yunan topu İtalyanlara karşı atışa hazırlanıyor.

9 Mart sabahı İtalyan orduları saldırıya geçmeden Savoia Marchetli SM 79'lar Yunan mevzilerini bombaladılar.

hızlı hareket edebilme olanağını sağlayan düzlüklerden kaçınıp, dağlardan saldırıya geçmemiz gerekiyordu. Bunun sonucunda askerlerimizde ve hayvanlarımızda bir yorgunluk, konvoylarda gecikmeler, erzak ve kumanda yönetiminde aksaklıklar görülmeğe başlandı. Buna karşılık düşman, elindeki hızlı araçlar nedeniyle düzlüklere kolayca çekiliyor ve bu bölgelerden yararlanarak, fazla güçlük çekmeden, dağdan saldırıya geçen askerlerimize çok az sayıda kuvvetle karşılık veriyordu. Öte yandan savaşın bu safhasında İtalyanlar tarafından cepheye sürülen yeni kuvvetler otomobil konvoyları tarafından taşınıyordu. Bizimkiler ise her türlü ulaşımı yaya olarak yapıyorlar ve cepheye yorgun geldikleri yetişmiyormuş gibi zamanında müdahale etmekten de yoksun bulunuyorlardı. Uçaklarımızın içine düştüğü durumu da anlatmak gerekir. Bizimkiler o denli etkisizdi ki, İtalyan hava kuvvetleri Yunan ve İngiliz uçakları üslerine döndükten sonra, cephemizin gerisini ve birliklerimizi rahatlıkla bombalıyordu.»

Bu yenilgi Duce'nin istediklerini yapabilmek için General Cavallero'ya toparlanma fırsatı verdi. 29 Aralık 1940'dan 26 Mart 1941'e kadar geçen süre içinde 10 piyade tümeni, 4 makinelitüfek taburu, 17 «**kara gömlekliler**» taburu ve 3 lejyon birliği Adriyatik'in öte yakasına geçti. İlkbaharın gelmesiyle Arnavutluk'taki İtalyan ordularının kuvvet dağılımı şöyle oldu:

«— 9. ve 11. Ordular. 9. Ordu'nun komutası General Pirzio-Biroli'ye verildi. II. Ordu'nun komutanı ise General Geloso idi.

— 6 ordu grubu.

— 21 piyade tümeni ve 5 dağ tümeni. Oysa aynı tarihlerde cephenin öte yakasında bulunan Yunan kuvvetlerinin sayısı 13, 14 tümeni geçmiyordu.

Bu da Akdeniz'in aksine İtalyan donanmasının, Adriyatik'e hakim olduğunu gösteriyordu. General Cavallero'nun zorlandığı bir tek yer vardı: Acaba erzak mı yoksa cepheye asker mi gerekmekteydi?

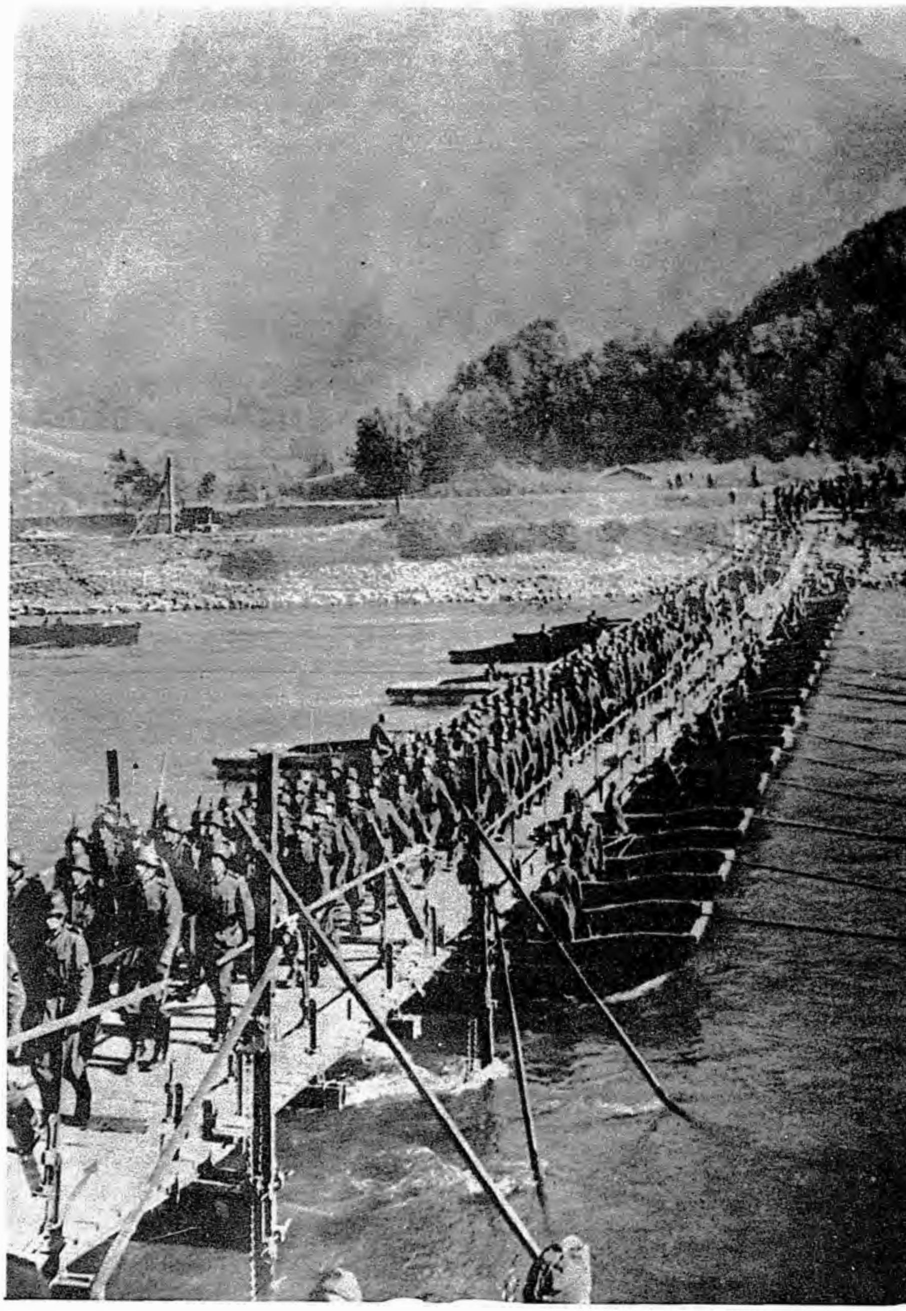

Yunan askerleri kışın soğuyla ve ilkbaharın çamuruyla savaşmak zorunda kaldılar.

Zira her türlü önlemlerin alınmasına rağmen Arnavutluk limanları günde 4 bin tondan fazla yükün boşaltılmasına elverişli değildi. Bu arada Valona açıklarında, hastane gemisi Po yanlışlıkla torpillendi ve battı. İtalyan Dışişleri bakanı Kont Ciano'nun eşi Kontes Edda Ciano, hemşire olarak güvertede çalışırken so-

Bir kaç gün içinde Yugoslav ordusu darmadağın edildi, Resimde nehri beyaz bayrak Sallayarak geçen Yugoslav askerleri görülüyor.

Müttefiklerin yardımıyla Hitler'in orduları Yunan Arnavutluk sınırını köprüler üzerinde aştılar.

ya Kral II. Georges, Sir Anthony Eden Başbakan Korytzis, İngiltere'nin Atina Büyükelçisi, General Dill, General Wavell. Hava Mareşali Longmore, General Papagos ve Yunanistan'daki İngiliz birliklerinin komutanları katıldı.

Papagos toplantıya katılanlara, gizli servisin son elde ettiği bilgileri aktardı. Eğer Yugoslavya tarafsızlığını koruyup, Alman ordularının topraklarından geçmesini engellerse neler olabileceğini anlattı. Bu durumda Batı Trakya ile Doğu Makedonya arasının savunması güçleşiyordu. Metaxas hattını koruyan askerlerin tek amacı kalıyordu. Son kurşunlarına dek düşman ilerleyişini yavaşlatmak. Bulgaristan karşısında bulunan 3 piyade tümeni geriye çekilerek Vermion (2 bin 52 metre) ve Kaimaktchalan (2 bin 524 metre) tepelerine doğru çekileceklerdi. En iyimser bir durumda bu yer değiştirme 20 günlerini alacaktı. Oysa Romanya'daki Alman kuvvetlerinin Bulgaristan-Yunanistan sınırına inmeleri 15 gün sürecekti.

Yunanlıların bu görüşü oldukça tehlikeliydi. Zira tüm bu hareketler Yugoslavya'nın tarafsız kalacağı olasılığı üzerine planlanmıştı. Makedonya bölgesinden çekilen Yunanlılar, buraları Yugoslavya'ya bırakıyorlardı. Oysa kararın Yugoslavya'ya bildirilmesi ve onların takınacakları tavra göre birliklerin yerdeğiştirmesi daha olumlu bir hareket olurdu.

İngiliz heyeti de aynı kanıdaydı. Durumun Belgrat elçiliğine bildirilmesi ve İngiliz elçiliğinden gelecek şifreli mesaja göre, Yunanlıların birliklerini aktarmasına karar verildi. Sir Anthony Eden ve General Dill ile Wavell Atina'dan Ankara'ya hareket ettiler. Ankara'da yapılan görüşmelerin odak noktasını Türkiye'nin ne zaman savaşa gireceği konusu teşkil etmektedir. Balkanlar'daki durumun kritikleşmesi ve Boğazların yeniden önem kazanması üzerine Türkiye ve İnönü üzerindeki baskılar artmıştır.

Şimdi sırası gelmişken İkinci Dünya Savaşı'nın bu safhasında Türkiye üzerinde oynanan oyunlardan söz edelim. Bu oyunların odak noktasının Boğazlar olduğu açıktır. Türkiye'de oynanan oyunlardan söz ederken biraz gerilere ve yukarıda söz ettiğimiz tarihlerden biraz ilerilere gitmek istiyoruz.

Herşeyden önce Türkiye'nin savaşa girmesi demek, İkinci Dünya Savaşı'nın genel gidişatının değişmesi demekti. Türkiye'nin Almanya saflarında savaşa katılması, Almanların hızla Süveyş'e ve Basra Körfezine inmelerine yol açabilirdi. Alman Japon işbirliği çok daha etkin bir biçimde sağlanabilirdi. Eğer Sovyetler ile Almanya dostken, İnönü, Türkiye'yi Mihver Devletleri doğrultusunda savaşa soksaydı, bu iki devlet Batı Asya'da, Japonya ise Uzak Doğu'da çok daha değişik durumlar yaratabilirlerdi. Ya da Stalin'in Yalta Konferansı sırasında müttefiklerine önerdiği gibi İnönü **«omuzlarından tutulup** savaşa sokulacak» bir adam olsaydı, Türkiye bugün Sovyetlerin bir parçası olabilirdi. Almanya'ya karşı Balkanlarda bir cephe açılmasının tüm şansı ise Churchill'in de belirttiği gibi Türkiye'ye **bağlıydı**. Churchill'in Genelkurmayına verdiği emir uygulanıp da, mayıs 1942'de İngiliz savaş gemilerinin Çanakkale ve İstanbul Boğazlarından, İngiliz uçaklarının Türk hava üslerinden harekete geçmeleri planı yürürlüğe konsaydı Almanya çok daha kolay yenilebilirdi. Ancak Ankara, İstanbul ve İzmir'in yerini harabeler alırdı.

Bu arada müttefiklerin, Hitler Stalin anlaşması devresinde, Türkiye üslerinden hava filoları uçurarak Bakû petrollerini ve Batum rafinelerini bombalama isteklerine İnönü boyun eğseydi savaşın gidişatı değişebilirdi. Ama Türkiye'nin kaderi başka olurdu. Belki de biz bugün bu dili kullanamazdık, bunları böyle yazamazdık...

Kısaca savaş sırasında bir süre Hitler'in, sonra Churchill'in müttefiki olan Stalin bir yandan, Churchill İngiltere'si ile ardından Roosevelt ve Amerika başka yandan, İnönü'nün ve Türkiye'nin başında öyle ters rüzgarlar estirdiler ki, İnönü bunların arasında bir an sükûnetini ve direncini yitirseydi, öyle sanıyoruz ki şu an içinde yaşadığımız Türkiye'nin görünümü bir başka olurdu.

İtalya'nın Yunanistan'a saldırmasıyla Türkiye'nin içinde bulunduğu durum büyük bir önem kazandı. Müttefiklerimizin Yunanistan'a verdikleri garantiler nedeniyle savaşa girmemiz gerekiyordu. Oysa biz yine savaşa katılmadık. Zaten Mussolini, Türkiye'nin savaşa girip girmemesi konusunu enine boyuna iyice değerlendirmişti.

Almanya Romanya'da nüfuzunu kuvvetlendirdiği ve Bulgaristan güçlendiği için Türkiye bu harekete sert bir tepki göstermekten çekindi. Bu aralarda Almanya'nın Ankara Büyükelçisi Von Papen, Türk dış işlerini yönetenlere, **«Hitler'in Balkanları yeni bir düzene sokmağa karar verdiğini»** bildirdi. Türkiye savaşa katılmadı ama İtalya Selanik'e indiği ya da Bulgaristan Yunanistan'a saldırdığı takdirde, kendisini de tehdide maruz kalmış sayarak savaşa katılacağını bilirdi.

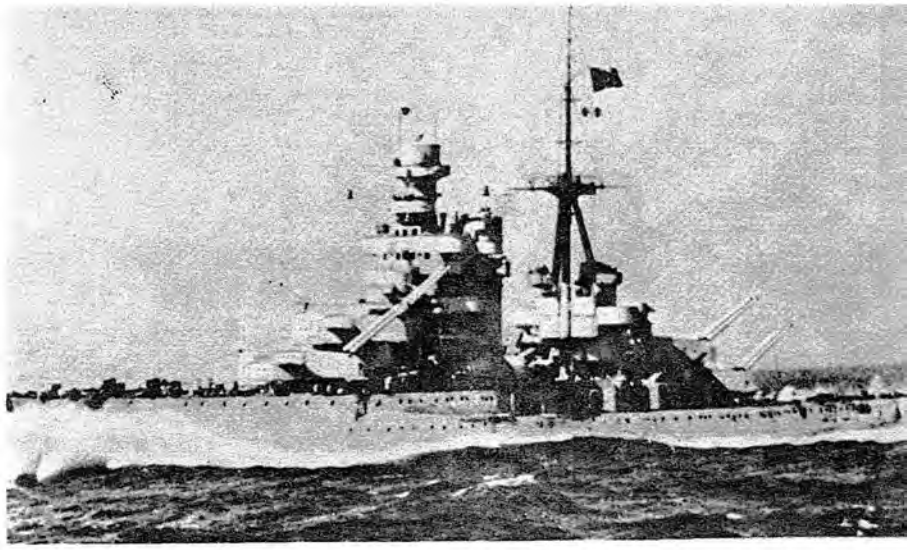
Öte yandan İtalya'nın Yunanistan'a saldırması, yalnız İngiltere ve Türkiye'yi tedirgin etmemişti. Hitler'in müttefiki olan Stalinde kuşkulanmağa başlamıştı. Hitler Romanya'ya yerleşmiş, Bulgaristan'ı da kendisine çekmişti. Balkanları tarihi geleneklere dayanarak kendisine ait bir bölge sayan Rusya, durumun aleyhine değiştiğini görünce, Türkiye'ye yaklaşmağa başladı.

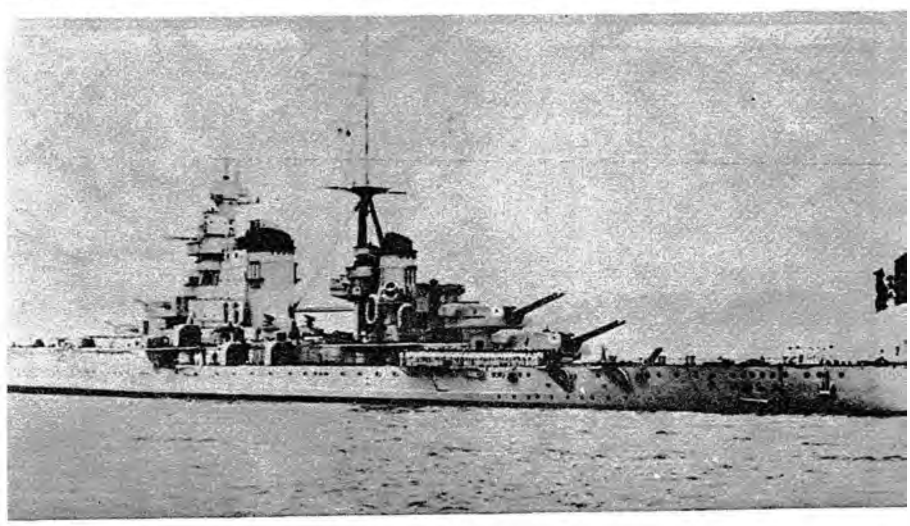
Moskova Büyükelçimiz, ekim 1940'da Molotof ile dostça bir görüşme yaptı. Vaşington'da ise İngiltere, Rusya, Türkiye, hatta olanak bulunursa Yunanistan ve Bulgaristan arasında bir blok kurulması konusunda çabalar harcandığı elçiliğimiz ilgililerine bildirildi. Churchill, 26 Kasım 1940'da Eden'e gönderdiği bir mektupta Türkiye ve hatta Yugoslavya'nın savaşa girmeleri gerektiğini bildirdi:

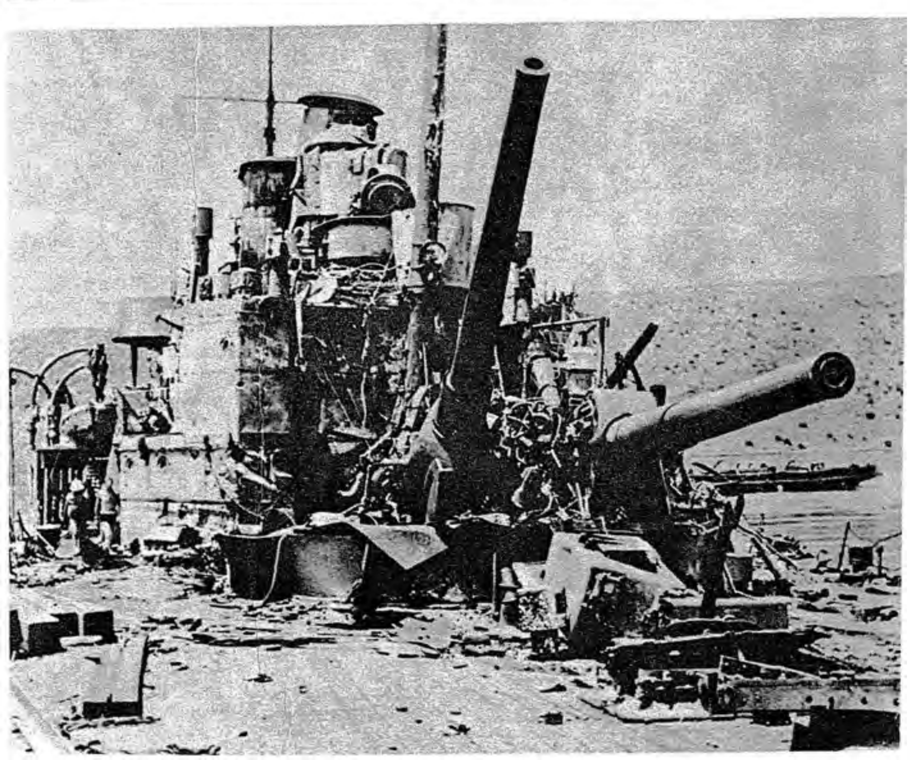
«Türkiye böyle giderse yutulacaktır. O zaman Türkiye'ye yardım etmek bizim için imkansız olacaktır...»

Oysa İnönü'nün savaşa girmeğe hiç niyeti yoktu. Uzaktan bir parmağın planlı hareketiyle savaşa katılacak Enver Paşa değildi o. Savaş boyunca İsmet Paşa «hele bir sabah olsun bakarız... hele bir akşam olsun görüşürüz» gibi olayları saati satine değerlendiren bir dikkatle zaman kazanmak için didinip durdu.

1941 yılı ise Türkiye için en karışık olasılıkların belirdiği bir yıldır. Bu arada Churchill'in İnönü'ye yazdığı bir mektup işlerin iyice karışmasına yol açmıştır. Bu mektubunda Churchill İnönü'ye, Türk alanlarında üslenecek İngiliz uçaklarının bu alanlardan hareket ederek Romanya'daki Ploesti petrol tesislerinin tahribine olanak verilmesini öneriyordu. Eğer böy-

Matapon Burnu savaşının batan iki İtalyan gemisi Yukarıda zara ortada ise Pola Kruvazörü Alman muakları tarafından tahrip edilen Yok kruvazörü Girit'teki bir limanda (altta).

Matapan burnu savaşı sırasında İngilizler Formidable gemisinden havalanan 37 uçaktan yararlandılar.

◀ Yunanlılar tarafından esir edilmiş İtalyan askerleri.

le bir hareket Sovyetleri karşı önlemler almağa iterse, bu kez de Türkiye'den kalkacak olan uçakların Batum petrol rafinerilerini ve Bakû petrol havzasını tahrip edeceğini yazıyordu. Tabii Türkiye'ye yapılacak olan askeri yardımlardan söz etmeyi ihmal etmiyordu. Bu öneriye boyun eğmek demek Türkiye'nin savaşa girmesi demekti.

Zira bu petrol işi tasarlandığı gibi yürütülebilseydi, Birinci Dünya Savaşında iki Alman gemisinin Karadeniz'de Rus limanlarına saldırıp Türkiye'yi savaşa soktukları gibi, bu kez de müttefik uçakları, Türkiye üzerinden Bakû ve Batum'a saldırıp, Türkiye'yi Sovyetlerle savaşa sokacaklardı.

Sovyetler Birliğinin Polonya'yı taksim etmesi ve Baltık ülkelerini egemenliği altına almasından kuşkulanan müttefikleri bir düşüncedir almıştı. Almanların, Sovyet petrolüyle beslenmesiyle de ciddi bir durum ortaya çıkıyordu. Bu durum karşısında tek çıkar yolun Bakû petrolleriyle Batum'daki rafinelerin bombalanması idi. Ancak böyle bir olayın gerçekleşebilmesi için Türkiye'nin rıza göstermesi gerekiyordu. Türkiye geçiş izni vermedi uçaklara. Zira İngiltere Kuzey Afrika'da Almanlarla savaşmak zorunda olduğuna göre nasıl olsa Türkiye'yi Sovyetlerle yalnız başına bırakacaktır Bunun sonucunu tahmin etmek fazla zor olmasa gerektir.

1 Ağustos 1940 nutkunda Molotof şöyle konuşmuştur:

«Türkiye ile olan ilişkilerimizde hiçbir değişiklik yoktur. Yalnız Alman Beyaz kitabında yayımlanan bazı belgeler, Türkiye'de yapılmakta olan bazı işleri hoş ol-

Savaşın uçakları

ALMAN BOMBARDIMAN VE KEŞİF UÇAĞI FOCKE WULF FW 200 C — 2 CONDOR UÇAĞI

Motoru : 4 adet, 830'ar beygir gücünde BMW 132 H motoru

Silahı : 3 adet 7,92 mm'lik MG 15 makineli tüfeği 1 adet 20 mm'lik MG FF topu ve 5 adet 250 kiloluk bomba

Hızı : 4 bin 800 metrede saatte 355 kilometre

Çıktığı yükseklik: 5 bin 800 metre

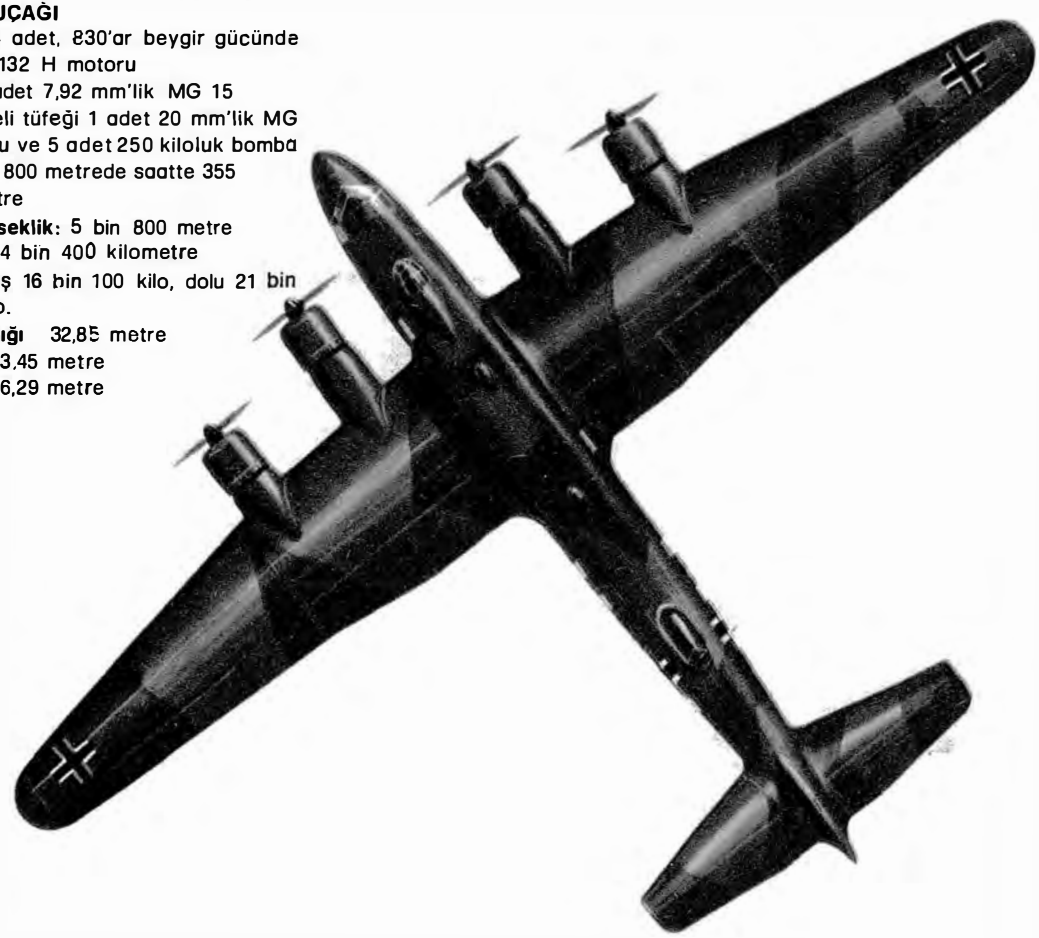
Etkialanı 4 bin 400 kilometre

Ağırlık : Boş 16 bin 100 kilo, dolu 21 bin 540 kilo.

Kanat açıklığı 32,85 metre

Uzunluk : 23,45 metre

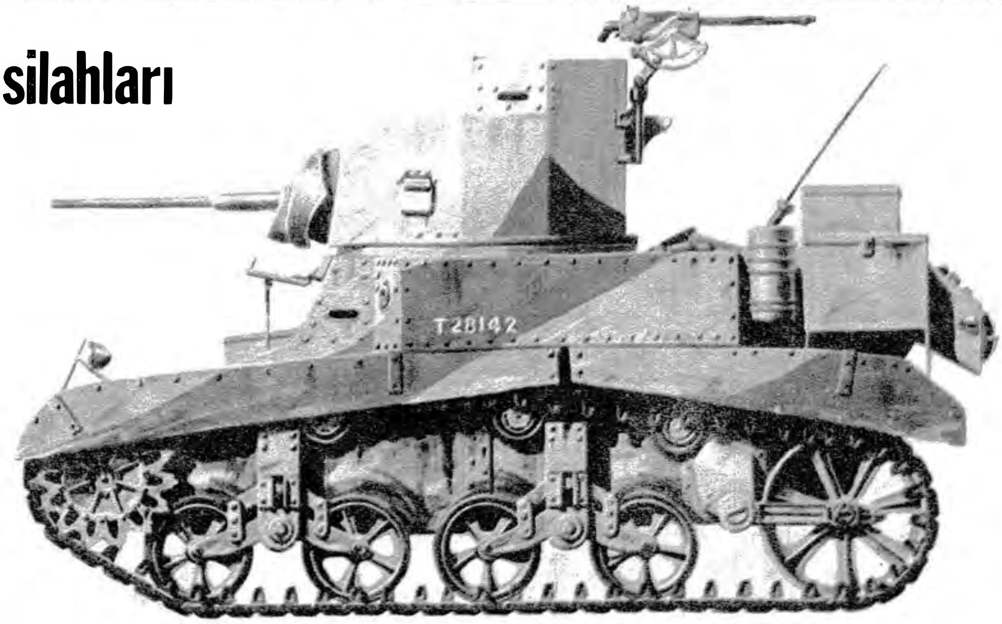
Yükseklik : 6,29 metre

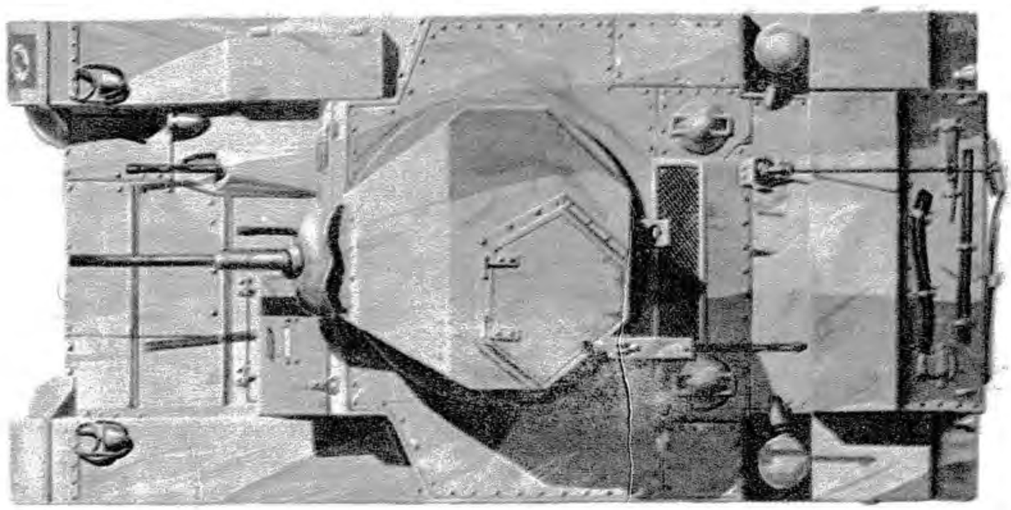

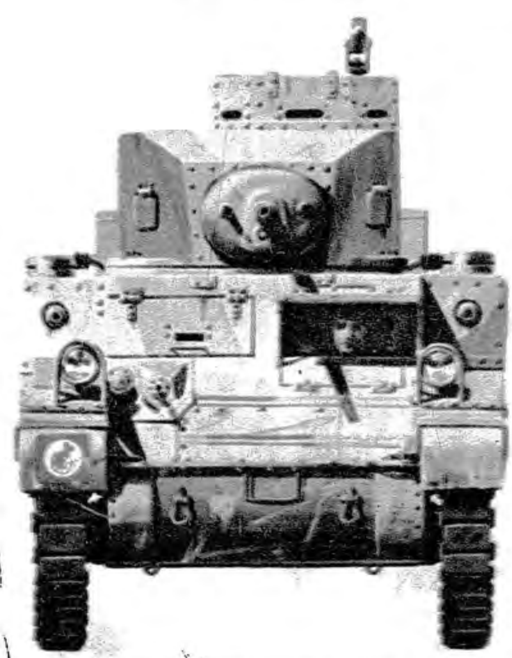

D

Savaşın silahları

AMERIKAN M3 STUART «HONEY» HAFİF TANKI
Ağırlık : 12,25 ton
Takım : 4 kişi
Silahı : 37 mm'lik bir adet M 5 topu, 3 adet 7,62 mm'lik Browing tipi makineli tüfek.
Zırh 38 ile 13 mm arası
Motoru 250 beygir gücünde, bir adet Continental, W 970 motoru
Hızı Saatte 57 kilometre
Aldığı yol : 112 kilometre
Uzunluğu : 4,53 metre
Genişliği : 2,23 metre
Yükseklik : 2,51 metre

2

Alman askerleri girdikleri Yunan köylerinde, direnmege kalkışanların silahlarını kırıyorlardı.

mayan bir biçimde aydınlatmaktadır. Biz bunlara karşı Türkiye'yi daha geçen nisanda uyardık. Olay şudur: Geçen nisanda, Türk topraklarından gelen bir uçak, birçok petrol rafinelerinin bulunduğu Batum bölgesi üzerinde uçmuştur. Türkiye sorunu önce kendi toprakları üzerinden güya hiçbir uçağın dışarı çıkmamış olduğu biçiminde göstermiştir. Fakat sonradan bu tür uçuşların tekrarlanmaması için önlemler alacağını bildirmiştir. Alman beyaz kitabında belgelerin yayınlanmasından sonra hangi uçağın söz konusu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle girişimimizin haklı olduğu ortadadır.»

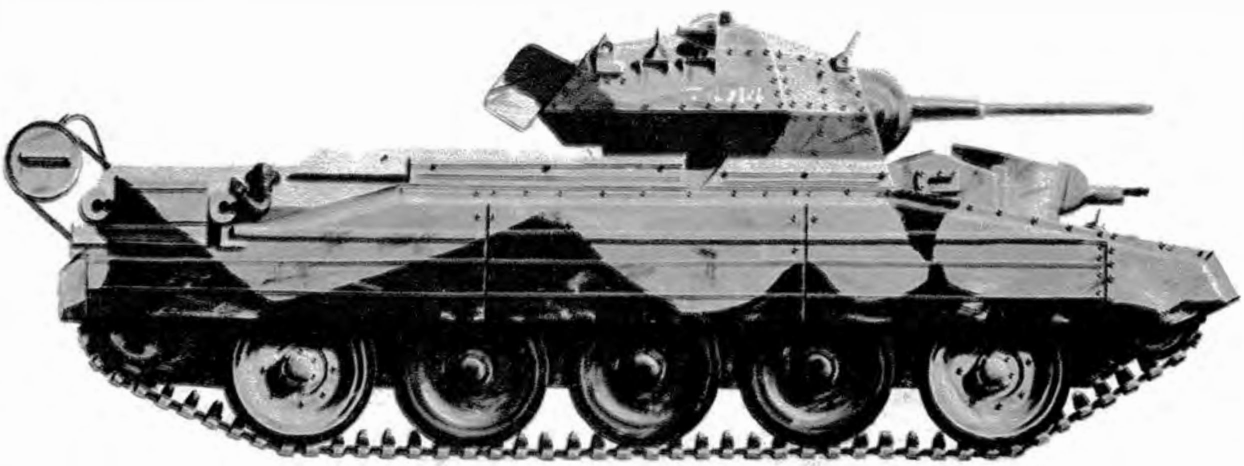
Türkive bu petrol sorunuyla savaşın

eşiğinden dönmüştür.

Müttefiklerin bu önerisinden sonra Almanların bir ortaklık önerisini anlatalım. Bu plan Berlin'de hazırlanmıştı. Plana göre Türkiye Alman asker silah ve malzemesinin Türk topraklarından gizlice geçmesine göz yumacaktı. Irak'ta 4 Nisan 1941'de Raşit Ali Geylanî adlı faşist eğilimli biri hükümeti ele geçirmiş, Hitler'i yardıma çağırmıştı. Hatta Raşit Ali, Dışişleri Bakanını anlaşma olanaklarını araması için Ankara'ya bile göndermişti. Bu çağrıdan esinlenen Almanlar, Irak petrollerine ineceklerdi.... Tabii bu planın devamlı olarak uygulanabilmesi için Türk topraklarının istila edilmesi ya da Türkiye'nin kendi saflarına katılması gerekiyordu. Bu hareketle Basra Körfezine ve Süveyş'e ulaşmak mümkün olacaktı. Buralardan Japonya ile irtibat kurmak zor olmayacaktı. Eğer bu plan başarıyla yürürse, Hitler'in daha önce Stalin'e önerdiği gibi Ruslarında İran üzerinden Basra körfezine sarkmaları mümkün ola-

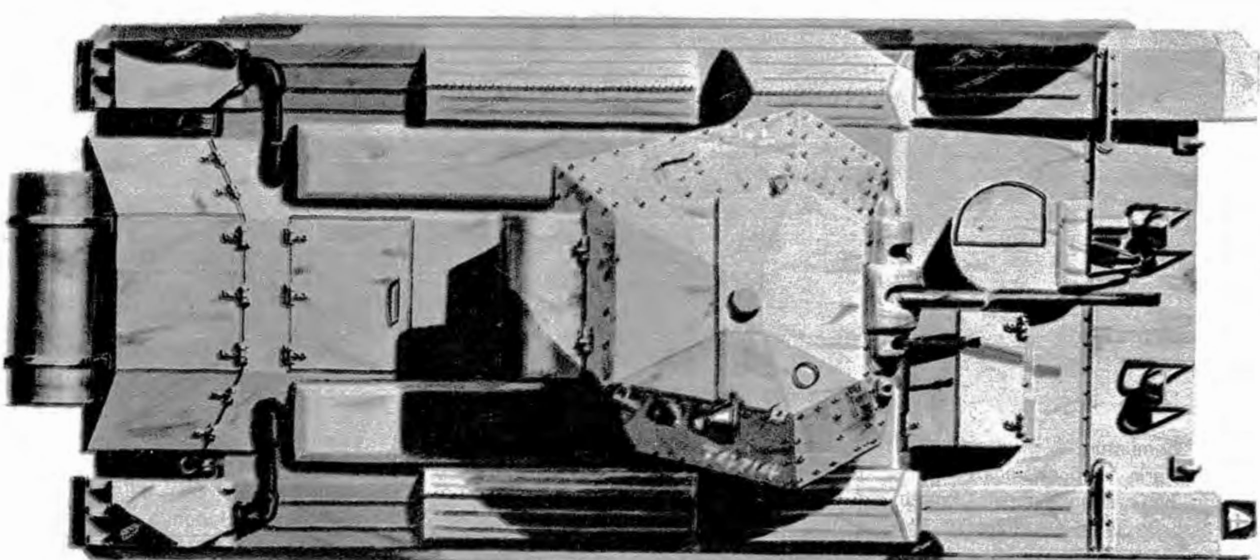
Savaşın silahları

İNGİLİZ CRUSADERI CRUISER MK. VI (A 15) TANKI

Ağırlık : 19 ton
Takım : 5 kişi
Silahı : 37 mm'lik bir top, 7,62 mm'lik Besa marka 2 makineli tüfek ve bir adet 7,62 mm'lik Bren marka bir makineli tüfek.
Zırhı : 40 ila 20 mm arası.
Motoru 12 silindirli, 340 beygir gücünde Nuffield Liberty tipi bir motor.
Hızı : Saatte 43 kilometre
Aldığı yol : 320 kilometre
Uzunluğu : 5.96 metre
Genişliği : 2,76 metre
Yükseklik : 2,23 metre

çaktı. Böylece Asya'nın ve Dünyanın kaderi bir başka türlü çizilmiş olacaktı. Ancak ufak tefek, bir türlü ele avuca sığmayan dev bir realist olan İsmet İnönü bu **«üstü kapalı istila»** hareketine karşı çıktı.

İnönü sükûnetle bu önerileri dinledi. Yine sakin bir biçimde reddetti. Almanlar Türkiye'nin kendi saflarında savaşa katılmayacağını biliyorlardı. ama yine de denemekten vaz geçmiyorlardı. Türkiye ile bir saldırmazlık andlaşması bile imzalamağa hazırdılar. Hatta işi daha ileri götürerek Ege'de adalar ve Batı Trakya'da toprak bile önerdiler. Ancak aklındaki tek düşünce «savaşın dışında kalmak» olan İnönü'nün cevabı kısa oldu: Hayır.

Şimdi bu dönemde Hitler ve İnönü arasında teati edilen mektuplara bir göz atalım.

ADOLF HİTLER'İN MEKTUBU

Öze Tren, 1.3.41, Saat 1.00

Dışişleri Bakanlığı Şifre Bürosu No: 128

«Türkiye Cumhurbaşkanı,

Ekselâns Bay İsmet İnönü

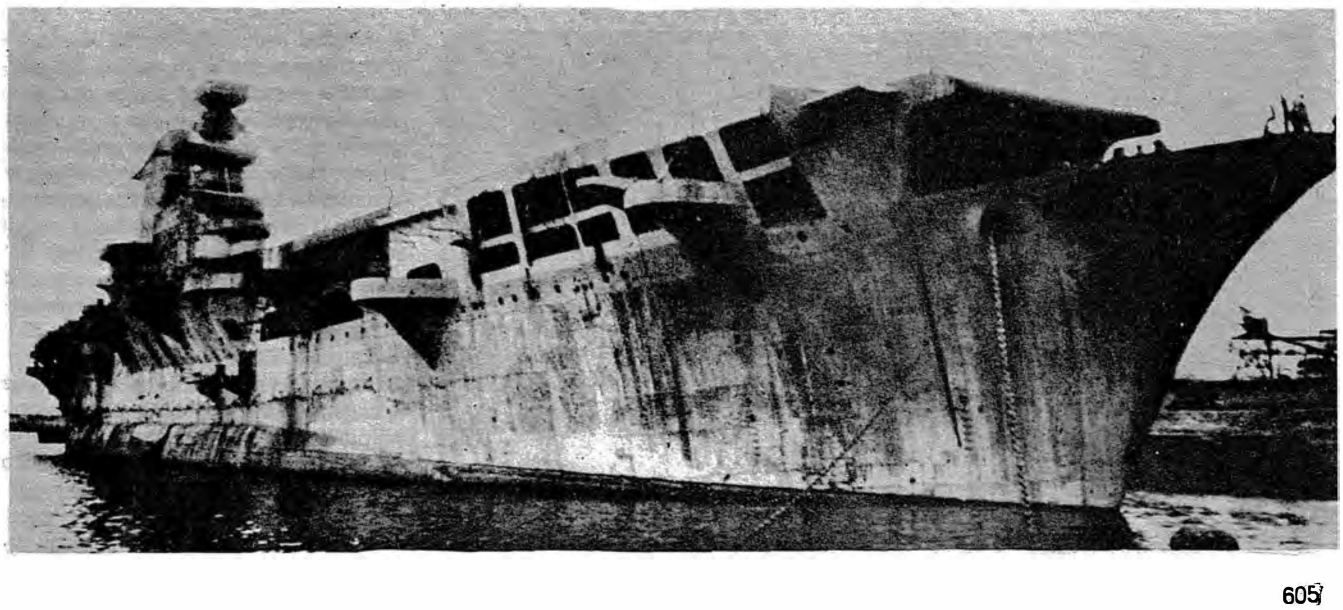
Ankara

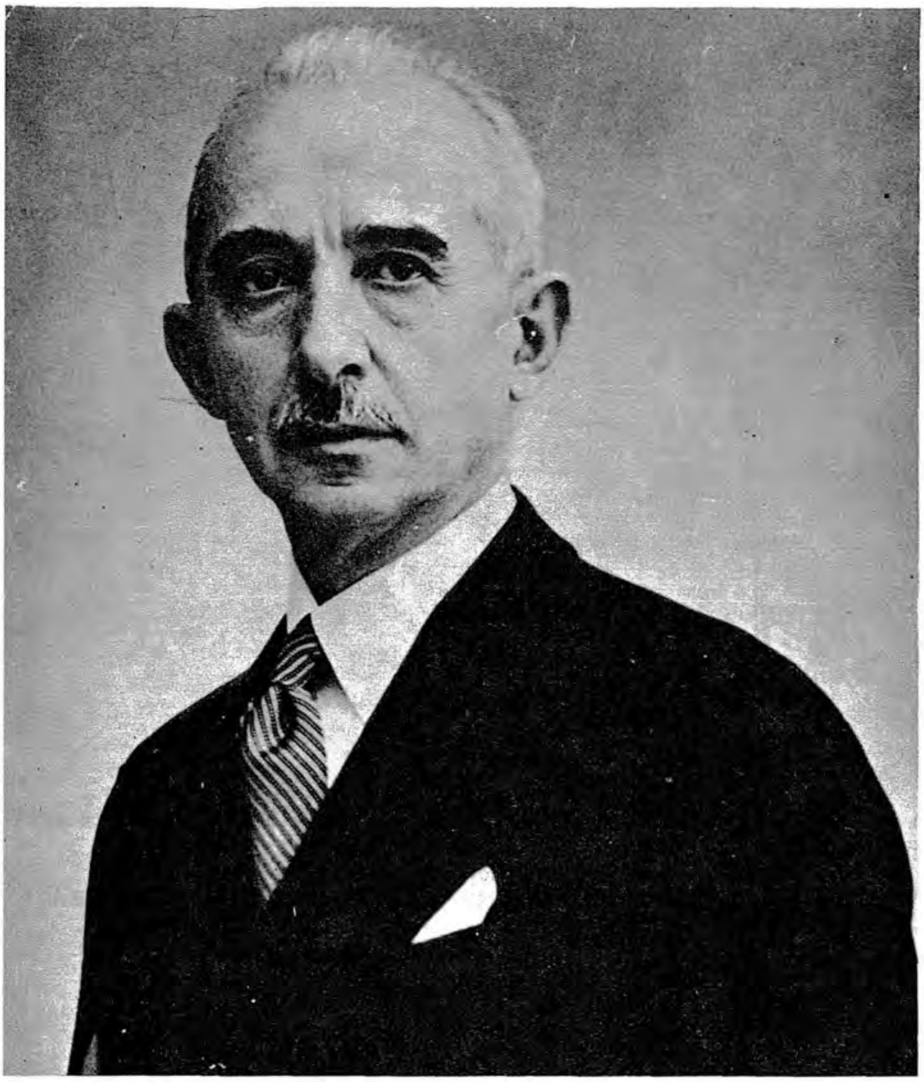
Bay Başkan,

Alman Hükûmetinin arzusu hilafına ve İngiltere ve Fransa'nın 3 Eylül 1939' daki savaş ilânı kararıyle Alman halkına empoze edilen savaşta Alman Reich'ının

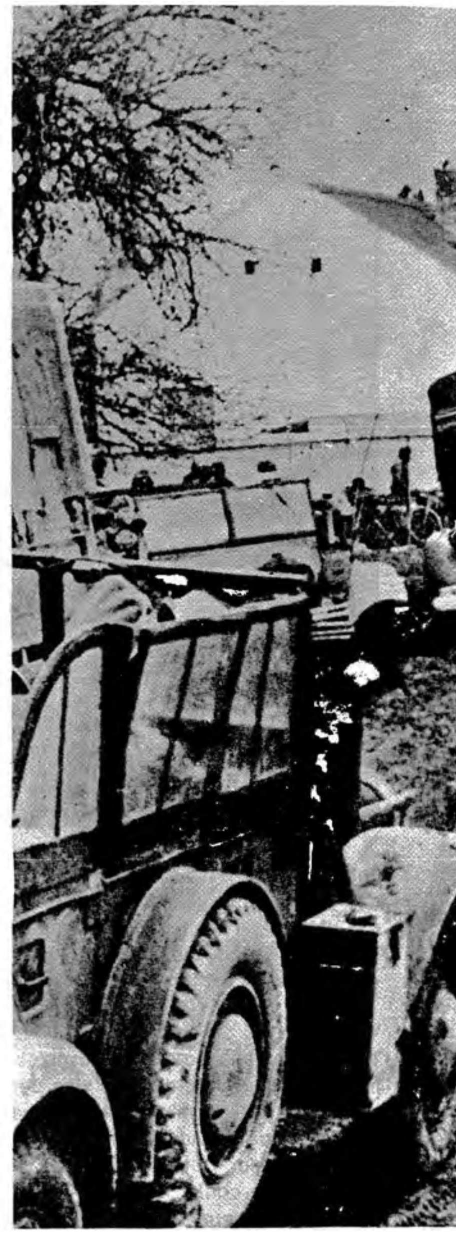
Mussolini ve yüksek rütbeli İtalyan subayları durumun kötüye gittiğini görünce saldırıyı durdurmak zorunda kaldılar.

Matapan Burnu savaşından sonra İtalyanlar uçak gemisi yapmağa karar verdiler. Resimde 1945 yılında bulunan ve adı Aqiula olarakdeğiştirilen Roma transatlantığı görülüyor.

İsmet İnönü

Bir Alman birliği Yugoslav köyünden geçiyor. Yolun kenarında ricat halindeki Yugoslav ordusunun savaş malzemeleri durmakta.

Bir Yugoslav vatandaşı Alman askerlerine yol gösteriyor

şu sıradaki hedefi, Avrupa kıt'asında İngiliz nüfuzunu bertaraf etmektir. Bu; asırlardanberi devam eden Avrupa'daki devletleri birbirine karşı oynayarak yıpratma metoduna son vermenin bir şartını teşkil etmektedir. İngiltere'nin Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde askerî nüfuz kazanma yolundaki gayretleri, Alman Reich'ını, bu bölgelerde, toprak kazanma yönünde veya siyasî mahiyette herhangi bir başka maksada mâtuf olmayan önleme tedbirleri almağa mecbur kılmaktadır.

Bu bakımdan Ekselâns, size, Yunan topraklarına yerleşme yolundaki İngiliz tedbirlerini gitgide tehditkâr bir mahiyet aldığı şu sırada, bu şartların gerektirdiği muayyen mukabil tedbirleri almağa karar verdiğimi açıklamak isterim.

Bu sebeple Bulgar Hükûmetinden, Alman Silâhlı Kuvvetlerinin bir kısım bir-

liklerine, bu yoldaki belirli emniyet tedbirlerini uygulamak için müsaade etmesini rica etmiş bulunuyorum. Ötedenberi Almanya'ya karşı dostluk münasebetleri içinde bulunan Bulgaristan, bu münasebetleri, Üçlü Pakta katılmak suretiyle daha da takviye etmiş ve alınacak tedbirlerin Türkiye'ye yönelmeyeceğinden emin olarak, bunların uygulanması için gerekli müsaadeyi vermiştir.

Ben de Ekselâns, size, bu fırsattan istifade ederek resmen bildiririm ki, Almanya'nın bu tedbirleri, hiç bir şekilde Türkiye'nin toprak bütünlüğüne veya siyasî bütünlüğüne yönelmiş değildir. Aksine, birlikte yürüttüğümüz büyük ve hayatî savaşın hâtıralarıyla ve bu savaşı takibeden ıstıraplı yılların hâtıralarıyla meşbû olarak, size, Almanya ve Türkiye arasında gerçek dostluğa dayanan bir işbirliği için istikbalde dahi bütün şartların mevcut olduğuna kesin olarak inandığımı belirtmek isterim.

Zira:

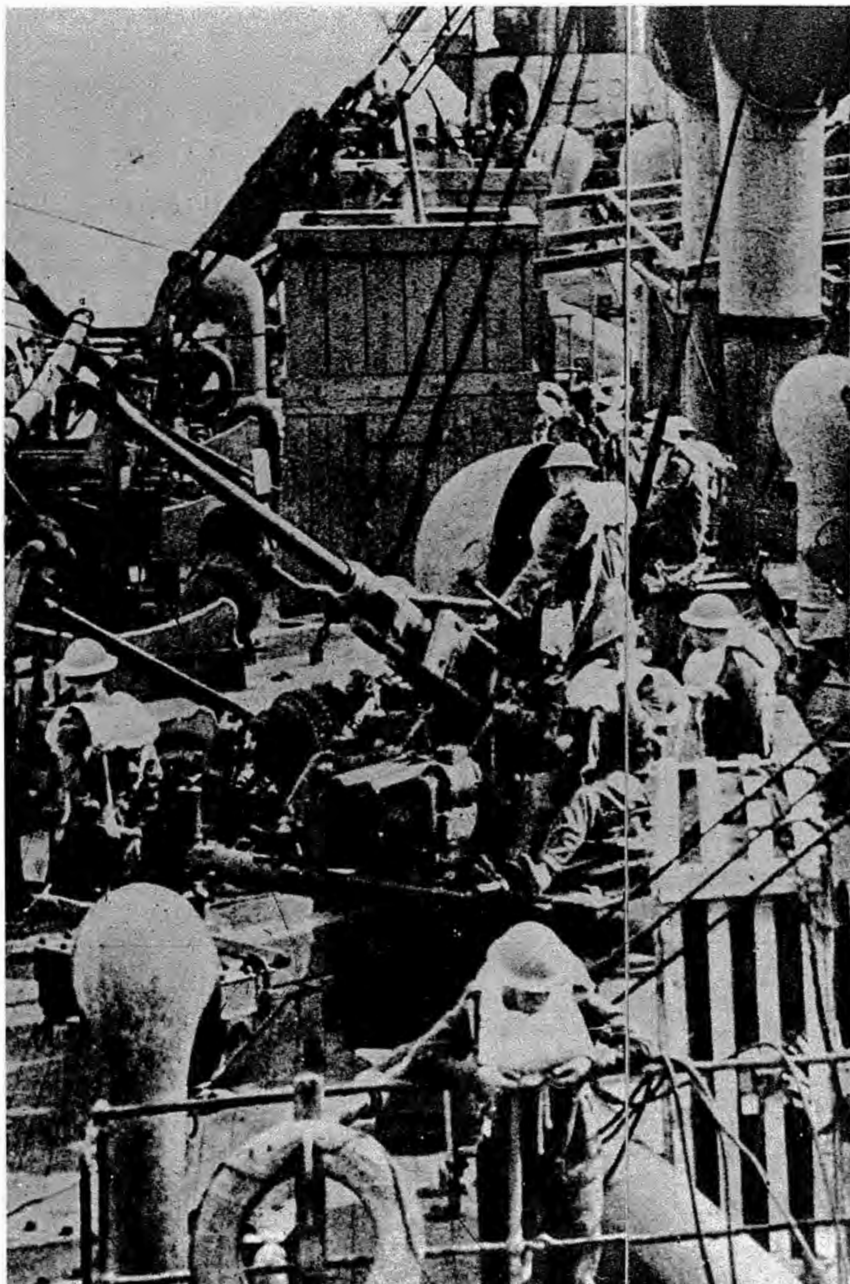
1 — Almanya bu bölgelerde hiç bir toprak menfaati peşinde değildir. Alman birlikleri, bahis konusu tehlikelerin giderilmesinden hemen sonra Bulgaristanı ve Devlet Başkanı Antenoscu ile mutabakat halinde - Romanya'yı terkedeceklerdir.

2 — Savaşın sona ermesinden sonra Avrupa'nın yaralarını sarma yolunda başlıyacak ekonomik gelişme, Almanya'yı ve Türkiye'yi zarurî olarak, tekrar yakın münasebetler içine sokacaktır.

Bu alanda önemli bir faktör, Almanya'nın menfaatini, sadece kendi endüstri mallarının satışında görmediği, aynı zamanda en büyük alıcı olma eğilimini de taşıdığıdır.

Bunların dışında inanıyorum ki, savaştan sonra gerçekleşecek yeni sınırlar nizamı, Almanya'ya hiçbir şekilde Türk hükümetinin hedefleriyle karşı karşıya getirmiyecek, aksine, iki devletin yakınlaşması, bu alanda da, hem Türkiye'nin, hem de mihver devletlerinin menfaatine olacaktır.

Bu bakımdan ben şimdi olduğu gibi istikbalde de, Almanya ile Türkiye'yi karşı karşıya getirebilecek hiçbir sebep olamıyacağı görüşündeyim. Bu düşüncelerle, Bulgaristan'da ilerleyen Alman birliklerinin Türk sınırından, orada bulunmalarının maksadı hakkında yanlış bir yorumda bulunulmasına meydan vermiyecek kadar uzak kalmalarını emrettim. Şu kayıtla ki, Türk hükûmeti, bizi, bu tutumumuzda bir değişiklik yapmağa mecbur edecek tedbirlere tevessül etmeyi lüzumlu görme-

İngiliz askerleri Yunanistan'a ayak basıyor...

çuk bir banyo yaptı...

Sayıca üstünlüğü ele geçiren General Cavallero karşı saldırıya geçmeğe karar verdi. 9 Mart 1941'de Mussolini'nin önünden geçen 9. Ordu kuzey doğudan Apsos nehri ve güney-batıdan Aoos ile sınırlanan bölgede saldırıya başladı. Sırasıyle Genaral Merclli, Gambara ve Carlo Rossi tarafından komuta edilen 4., 8. ve 25. ordu grupları 11 piyade tümeninden oluşan bir kuvvetle, 4 tümenden oluşan Yunanlılara karşı harekâta girişti.

Şafak sökerken güçlü bir ateş ve hava bombardımanları hedef olarak kendilerine Yunan cephesini seçmişti. Sabah saat 8.30'da Mussolini ve Cavallero piyadelerin saldırıya geçişlerini izliyorlardı.

Trebesina saldırısı Duce'nin prestijini yerine getirmedi. Yunanlılar buralarda iyi örgütlenmişlerdi ve yüksek moralleri sayesinde İtalyanlara karşı koyuyorlardı. Genaral Cavallero güncesine 9 Mart akşamı şunları yazar:

«Toplarının savaş gücü iyi ayarlanmıştı. Hakim noktalar üzerindeki atışları son derece etkili oluyor. Bu nedenle saldırıları kolayca karşılayıp, karşı saldırılara geçecek durumdalar.»

48 saat sonra beklenen gedikler açılmadığı gibi, İtalyanların kayıpları artmağa başlamıştı. 11. Alay'ın kayıpları 356'ye ulaşmıştı. Acaba bu ümitsiz başlangıç nedeniyle, herşeyi durdurmak daha yerinde olmaz mıydı? Mussolini hiç de öyle düşünmiyordu. O gün General Geloso'ya şunları söyledi:

«Planın ana hatları üzerinde durmak gerekir. Ay sonuna kadar buroda kazanılmış bir zafer, İtalyan ordusunun onuru için gereklidir...»

İtalyan ordusunun iyi hazırlanmamaşına yol açanın kendisi olduğunu bilmezmiş gibi şunları ekliyordu:

«İtalyan ordusunun adını ve onurunu yükseltmek için elimden geleni şimdiye degin esirgemedim. Ama bu gün muhakkak saldırmamız gerek...»

İtalyanlar dayandılar. Saldırı üzerine saldırı yaptılar. Yunanlılar savaşa iki yeni tümen sokmuşlardı. Ayın 15'inde alınan yol, ayın 9'unda bulunulan yerlerden fazla uzakta değildi. O gün ordusunun ve askerlerinin morali konusunda kendisine bir soru yönelten Mussolini'ye General Gambara şu cevabı verdi:

«Çok yüksek olduğu söylenmez, ama yine de iyi dayanıyor. Kayıplar, yeni toprak parçalarının ele geçirilemeyişi, az esir alınması iyi etkiler yapmıyor. Askerlerin morali herşeye rağmen, birliklerin yöneltilmesini tehlikeye sokacak türde değil.»

Bu durum üzerine Mussolini ve Cavallero saldırıyı durdurmağa karar verdiler. Duce İtalya'ya döndüğünde onuruna pek fazla birşey katmamıştı. Bu saldırıya katılan üç ordu grubu toplam olarak 12 bin ölü ve yaralı vermişti. Ortalama olarak tümen başına bin kişilik bir kayıptı. Bu kayıpların büyük bir bölümü de piyadelere aitti. Yunanlıların kayıpları da hatırı sayılır cinstendi. Şimdi 27 tümenlik düşman kuvveti karşısında 14 tümendi.

Bu arada, 29 Ocak 1941'de, Yunan Kralı II. Georges, General Metaxas'ı görevinden aldı ve yerine Pierre Kortzis'i atadı.

14 Şubat günü, yanında Genelkurmay Başkanı olduğu halde, Anthong Eden, bir deniz uçağı ile Plymouth'tan hareket etti. Eden Kahire'ye gitti. General Wavell, Yunanistan'a yapılacak olan yardımı, ne denli sakıncalı olursa olsun reddetmiştir. 21 Şubat günü Eden, Churchill'e şu mesajı gönderdi:

«Dill, komutan ve ben sorunu en ince ayrıntılarına dek inceledik. Wavell, 3 tümenin, bir Polonya tugayı, zırhlı tümenin önemli bir bölümünü ve tanksavar ile uçaksavar kuvvetlerini vermeğe hazır. Bazıları henüz toparlanamadı. Ancak bunlar da yolda ve deniz ulaşımının verdiği olanaklar çerçevesinde Yunanistan'da olacaklar. Bütün bunlar savunmamızı daha zor duruma sokacaktır. Sırtımıza ağır bir yük daha binmiştir.»

İngilizler, devreye girince durum değişti. Fakat RAF, İtalyan Hava Kuvvetleriyle çarpışacağını sanırken karşısında Lutfwaffe'yi buldu. İngiliz Ordusu ise hiç ummadığı bir yerde savaşı kabullenmek zorunda kaldı: Selanik ve çevresinde.

22 Şubat günü Atina'da Tatoi sarayında gizli bir toplantı yapıldı. Toplantı-

sin. Ancak böyle bir hal, dahi, Almanya'nın Yunan topraklarına yerleşme maksadını taşıyan İngiliz tedbirlerine karşı çıkma hususundaki azminde bir değişiklik yapmıyacaktır.

Bu mektubuna Ekselâns, Almanya ile Türkiye arasındaki münasebetleri hiçbir şart altında kötüleştirmemek, aksine, mümkün olan her şekilde iyileştirmek ve uzak istikbalde dahi iki taraf için verimli olacak şekilde tanzim etmek yolundaki samimî arzumun bir ifadesi telakki ediniz.

İmza

Adolf Hitler»

İSMET İNÖNÜ'NÜN MEKTUBU

Ankara, 12 Mart, 1941

«Ekselâns Bay Adolf Hitler
Adolf Reich'ı Führeri ve
Şansölyesi

Ekselânslarının, Büyükelçileri aracılığıyla bana gönderdikleri şahsî mektubu almakla şeref duydum. Bu mesajı göndermek suretiyle gösterdiğiniz nezaket için, size samimiyetle teşekkür ederim. Mektubunuzun Cumhuriyet Hükûmetine bildirdiğimi muhtevası, lâyık olduğu tam ilgiyle incelenmiştir.

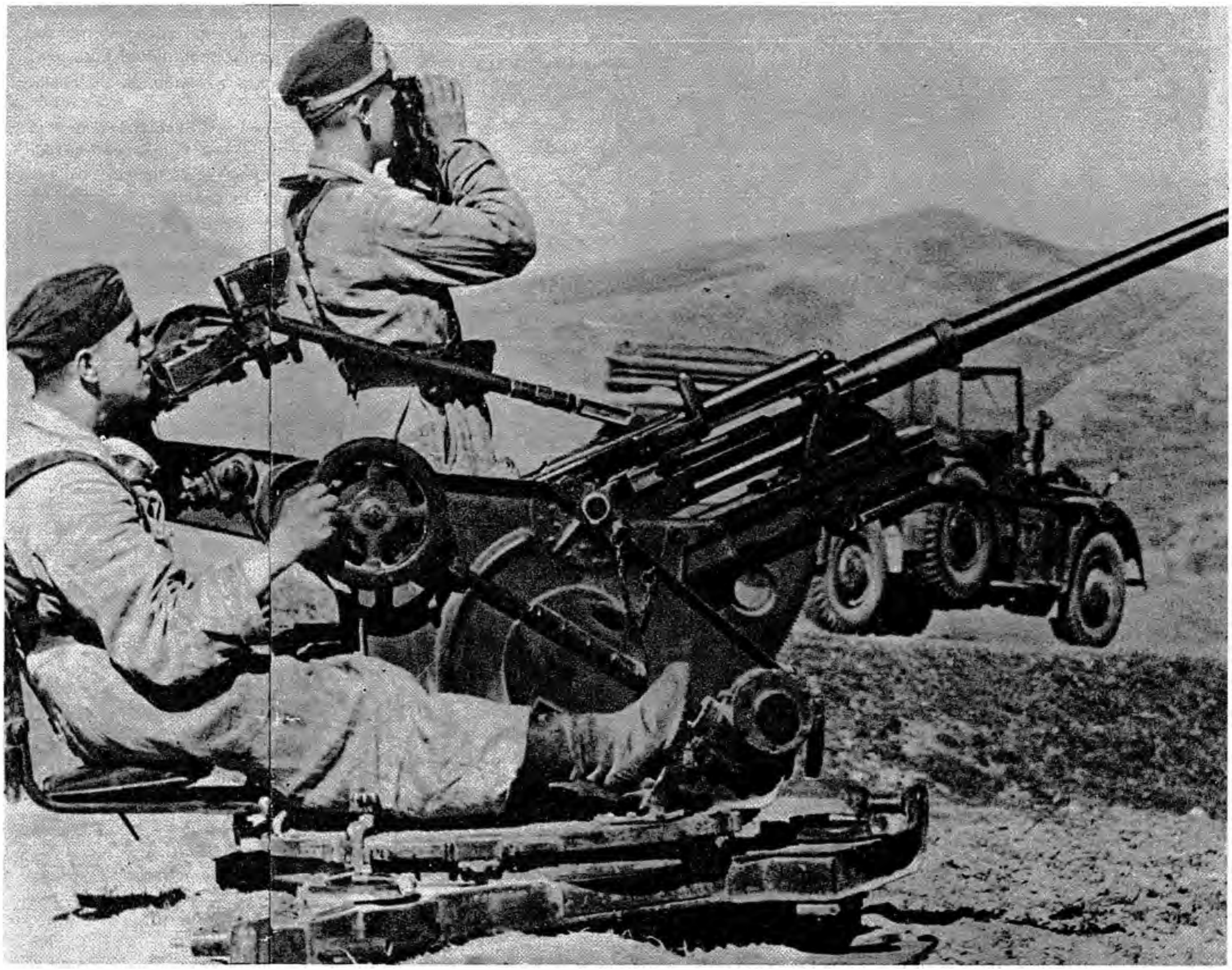
Aynı cephede katıldığımız ve şerefini ve acılarını aynı şekilde paylaştığımız son büyük savaştan sonra yeni Türkiye'nin siyaseti, Millî Mücadelemizin başlangıcında tesbit edilmiş olan prensiplere daima sadık kalmıştır. Bunlar, Türk İstik-

Bir Alman motorsikletlisi Yunanistanda hareket halinde.

Yüksek rütbeli Yunan subayları Mareşal Jodl'la antlaşma masasına oturdular.

20 mm. uçaksavar topu Almanların konvoylarının güvenlik içinde sevk etmelerine yardım ediyor.

lâlinin en mutlak şekliyle teminat altında tutulması ve başkalarının haklarına hiçbir müdahalede bulunmaksızın, barışçı bir gelişmenin devam ettirilmesidir.

Ekselânslarının da malûmunu olduğu üzere, Türkiye'nin 1939 ilkbaharındanberi takip ettiği siyasetin temelinde de aynı prensipler yatmaktadır.

Türkiye, toprak bütünlüğünü ve masuniyetini, şu veya bu devletler grubu arasındaki siyasî ve askeri kombinasyonların şekline göre mütalâa edemez ve tecavüzden masun olma hususundaki mukaddes hakkı üzerinde, herhangi bir yabancı devletin kazanacağı zafer açısından hüküm yürütülmesine müsaade edemez. Türkiye, bu sebepten, millî egemenlik alanı içine vâki olacak her müdahaleye karşı koymağa azimlidir.

İmzaladığı savunma paktıyla olduğu gibi (İnönü, Türkiye'nin İngiltere ve Fransa ile imzaladığı paktı «Savunma Paktı» diye nitelemektedir). bu savaşın pek değişen olayları sırasındaki tutumuyla da Türkiye, mutlak istiklâl hakkını muhafaza etmek hususundaki aynı sarsılmaz azmin delilini vermiştir.

Cumhuriyet hükûmetinin Balkan politikası, Balkan yarımadasını savaşın tahribatından uzak tutmaktan başka bir hedef gütmemiştir. Ve Ekselânslarının tam yetkili Büyükelçileri tarafından müteaddit defa verilen teminat karşısında biz. Almanya'nın da aynı hedefi güttüğünü ve bu sebepten, Avrupa'nın güney doğusuyla ilgili Türk ve Alman siyasetleri arasında da huzur verici bir paralellik olduğunu kabul etmekte haklıydık.

Ekselânsları itiraf edeceklerdir ki, bu durumun değişmesi, Türkiye'nin siyasetinin ve tutumunun tamamen dışında kalan sebeplerin sonucudur ve İtalyan - Yunan savaşının çıkışından beri geçen olayların gelişmesinde, memleketimin en ufak bir sorumluluğu olduğundan bahsedilemez.

Biz inanıyorduk ve bugün de hâlâ **inanıyoruzki, ortada Türk ordularıyla Alman ordularını karşı karşıya getirecek** hiç bir sebep yoktur. Ve Almanya, Türkiye'nin emniyetinin (Bu kelime metinde silik çıkmış, karineyle çıkarılmıştır.) ve istiklâlinin gereklerine karşı anlayışlı davrandığı müddetçe böyle bir felâket meydana gelemez.

Reich hükûmeti, Türkiye'den, onun bu maksatla yüklendiği vecibelerle bağdaşmayacak bir talebi olmıyacağına dair bize, müteaddit defa teminat vermiştir.

Bu sebepten ben, Ekselânslarının bu alandaki her türlü vuzuhsuzluğu kaldırmak arzusunu taşıdıkları hususunda bana teminat vermelerini büyük bir memnuniyetle öğrenmiş bulunuyorum. Ben de size açıklarım ki, mazide olduğu gibi istikbalde de uyanık bir bekçilik görevi ifa edecek olan Türk ordusu, Reich hükûmeti, Cumhuriyet hükûmetini tutumunu mecbur edecek tedbirlere tevessül etmediği müddetçe, Alman birliklerine karşı aynı şekilde davranacaktır.

Bütün kalbimle temenni ederim ki, kısa bir zaman önce birlikte kan dökmüş olan Türk ve Alman askerleri, hiçbir zaman, geçici bir takımı olaylar uğruna bi-

Almanlara esir düşmüş Yunan askerleri.

General Karl Student'in uçakları Atina üzerinde.

ribirlerinin karşısına çıkmasınlar. O geçici olaylar ki, bence, tarih karşısında, siyasî veya askerî kombinasyonların çerçevesini çok aşacak olan bir felâketin yaratılmasını asla mâzur göstermezler.

Ekselânslarının, Balkanlardaki durumun kritik bir anında bana gönderdiği mesajı okurken, Alman Devleti Şansölyesi ve Führerinin, benden —kendisinin Alman tutumu hakkında yaptığı gibi— Türk görüşünü samimî ve gerçeklere uygun bir şekilde anlatmamı arzu ettiği intibaını edindim. Dünyanın içinde bulunduğu ciddî durum, halklarının karşısında sorumlu olan liderlerden, öyle bir lisan kullanmalarını istemektedir ki, bu, yakın veya uzak istikbalde ortaya çıkacak olaylarla «yalandır» diye damgalanmağa mahkûm olmasın. Mesajınızı bilhassa bu bakımdan memnuniyetle karşıladım.

Ekselânslarının bu cevap yazısının muhteviyatında iki memleket arasındaki anlayışa dayanan münasebetlerin muhafazası için tek temeli teşkil eden (Bu kelime metinde de tamamen silik çıkmıştır), gayretinin ifadesini bulacağından eminim.

Hitler son direnme noktası olan giriti almak için her türlü nakliye aracından faydalandı.

Ekselanslarının mes'ut teşebbüsüyle aramızda vâki olan teatisi muhakkak ki, Türk - Alman münasebetlerinin normalleştirilmesine ve iyileştirilmesine yardımcı olacaktır. Bu ümitle Bay Şansölye, en derin saygılarını ifade etmeme müsaadenizi rica ederim.

İsmet İnönü»

İnönü'nün düşündüğü tek şey tarafsızlık, hatta tarafsız olunmasa bile savaşın dışında kalmaktı. Başkalarının topraklarından parça koparmağa, onların bu sıkışık anlarından yararlanmağa hiç niyeti yoktu. Zaten Atatürk'ten beri Türk dış siyasetinin lügatında «kapkaççılık» gibi bir söz yer almıyordu.

Bir süre sonra, mayıs 1941'de İngilizler, Irak'ta Raşit Geylani'yi tasfiye ettiler. İnönüde batılılarla olan durumunu sarsmadan, Almanya ile 18 Haziran 1941' de saldırmazlık antlaşmasını imzaladı. Bu antlaşma İngiltereyi biraz şaşırttı. Amerikalıları ise oldukça kızdırdı. Birleşik Amerika hükümeti birden Ödünç verme ve Kiralama Kanunu gereğince yaptığı yardımları kesti.

Türkiye daha savaşın başından beri Sovyetlerle Almanya arasında devamlı bir yazışma ve görüşme sorunu olmuştur. Almanların Polonya'ya saldırmasının hemen ardından Sovyet Dışişleri Komiseri Molotof, Almanya'ya, Türkiye ile aralarındaki antlaşmanın yalnızca karşılıklı saldırmazlık antlaşması olduğunu belirtmiştir. Almanya'nın o safhadaki arzusu ise Türkiye'nin devamlı tarafsızlığıdır. Eylül'ün üçünde Almanya bir kaç Çanakkale ve İstanbul Boğazlarının İngiltere ve müttefik gemilerine tamamiyle kapatılmasını ister. Böylece Türkiye'nin başına savaş boyunca ve savaştan sonra bela olacak «Boğazlar Sorunu» ortaya çıkar.

Ruslar Türkiye üzerinde nüfuzlarını kullanarak böyle bir isteği yerine getirebileceklerini Almanlara bildirirler. Bundan sonra Sovyet Dışişleri Komiser Yardımcısı Potemkin Ankara'yı, Saraçoğlu da Moskova'yı ziyaret etti. Almanlar, Türkiye için Sovyetlere siyasi baskı yapmağa başlamışlardır. Ruslar devamlı olarak biz Türkiye'ye ne istesek yaptırırız havasına girmişlerdir. Ankara ise bu yönde hiçbir bağlantıya girmemiştir. Sovyetler, Almanların her girişiminde ümitler verdirmektedir. Örneğin Almanya'nın Moskova elçisi, Alman Dışişleri Bakanlığına 9 Ekim 1939 tarihinde gönderdiği mektupta şöyle demektedir:

«Molotof, kesin bir tarafsızlık takınması, Boğazları kapatması ve Balkanlarda barışın korunmasına yardım etmesi için, Türkiye'yi Sovyet hükümetinin iknaya çalıştığını belirtti.»

Bu devre için Türkiye ile ilgili durum konusunda İnönü şöyle demektedir:

«Almanya savaş patladığı zaman, Türkiye üzerinde Rusya ile her hesabı caiz görmüştür. Rus Alman ittifaki devresinde, hem Almanya hem Rusya, bize karşı haksızlık ithamını sonuna kadar üzerlerinde taşıdılar...»

Asıl gelişmeler bundan sonra başlamaktadır. Zira Almanlar İstanbul ve Boğazlar konusuna ilgisiz davranmağa ve o bölgenin Sovyet nüfuz bölgesi olarak kabullenilmesi gerektiğine karar verdiler. Sovyetlerin tutumu ise sertleşmiştir. 26 Haziran 1940 tarihinde Moskova'daki Alman elçisi, Türkiye ile ilgili Sovyet görüşünü Almanya'ya şöyle bildirir:

«Sovyet hükümeti Türkiye'ye derin bir şüphe ile bakmaktadır. Bu da Türkiye'nin, Rusya ve diğer memleketlere karşı (burada Almanya ve İtalya kastedilmektedir) aldığı gayri dostane durumun sonucudur.»

1940 kasımında Berlin'de Hitler ile Molotof arasında yapılan görüşmeler de Boğazlar sorunu yeniden ortaya atıldı. Molotof Kırım Savaşını ve 1918-19 yılları arasındaki durumu hatırlatarak Boğazların, Sovyetlere saldırmak için İngilizler tarafından kullanılan tarihi bir koridor olduğunu öne sürer. İngilizler şimdi Yunanistan'a ayak bastıklarına göre durum Sovyetler için daha da kritiktir. Sovyetlerin istediği Bulgaristan'a teminat vermek ve bu ülkeyle karşılıklı bir savunma antlaşmasına girmek için Hitler'in rıza göstermesiydi. Hitler bu öneriyi kaçamaklı cevaplar vermek suretiyle atlattı. Hitler daima Boğazlar sorununu kesmek istemiştir:

«Örneğin, Rusya ile çatışmak için nedenler ararsam, bu konuda Boğazlara ihtiyacım yoktur.»

Bu sözler Hitler'in kaçamaklı konuşmasının nedenlerini açıklamaktadır.

1940 yılında yapılan bir antlaşma ile Türkiye üzerinde oynanan oyunlar artmıştır. Bir taraftan Almanya, İtalya, Japonya öte yandan da Sovyetler Birliği arasında yapılan bu görüşmeler dünyanın paylaşılması taslaklarıydı. Bu taslak şöyle başlamaktadır:

«Üçlü pakt devletleri hükümetleri olan Almanya, Japonya ve İtalya bir tarafta, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği diğer tarafta, Avrupa, Asya ve Afrika'da, kendilerine ait olan tabii nüfuz bölgeleri dahilinde, bütün insanların iyiliği için, bu bölgelerde yeni bir düzenin kurulması ve bu gaye için ortak bir çalışmanın kurulmasına gereken sağlam ve devamlı temellerin atılması arzusundan mülhem olarak, aşağıdaki maddeler üzerinde anlaşmışlardır.»

Balkanlarda Savaş

İtalyan topçuları Arnavutluk'ta atış sırasında

Biryanda faşist devletler ve Japon oligarşik militarizmi, öte yanda komünist Sovyetler Birliği'nin insanların hayrı için yapmağa kalkıştıkları bu dünya paylaşmasının hatırası sanıyoruz ki ileriki yüzyıllarda da garip bir duyguyla anılacaktır.

Dünyanın paylaşılması protokol taslağı 2 esas madde ile, bazı ek ve protokollerden oluşmuştu. Bu protokollerden biri dünyanın genel bölüşülmesine aitti. Bu arada gizli bir ek protokol ise Türkiye'ye karşı yürütülecek hareketi üstün kapalı bir biçimde veriyordu:

ALMANYA, İTALYA VE SOVYETLER BİRLİĞİ ARASINDA YAPILACAK 2 NUMARALI PROTOKOL TASLAĞIDIR

«Almanya, İtalya, Japonya ve Sovyetler Birliği arasında bugün imzalanan anlaşma vesilesiyle, Almanya, İtalya ve Sovyetler Birliği temsilcileri aşağıdakileri bildirirler:

1 — Almanya, İtalya ve Sovyetler Birliği, Türkiye'yi mevcut uluslararası bağlarından ayırmak, kendileriyle siyasi işbirliği yapması için tedricen onu kazanmanın müşterek çıkarları gereği olduğu konusunda görüş birliğine varmışlardır.

2 — Almanya, İtalya ve Sovyetler Birliği; belirli bir zamanda, Türkiye ile müşterek anlaşma yapmayı, antlaşmalarında kararlaştırırlar. Bu antlaşmada üç devlet Türkiye'nin toprak bütünlüğünü tanıyacaklardır.

3 — Almanya, İtalya ve Sovyetler Birliği halen yürürlükte bulunan Montrö Boğazlar Antlaşması yerine, Başka bir antlaşmayı geçirmek için bir arada çalışacaklardır. Bu yeni anlaşma gereğince Sovyetler Birliğinin savaş gemileri, boğazlardan istedikleri zaman, hiçbir kısıtlama ile karşılaşmadan geçiş hakkına sahip olacaklardır. Karadeniz ülkeleriyle, Almanya ve İtalya hariç, diğer ülkeler prensip olarak, kendi gemilerini Boğazlardan geçirme hakkından vazgeçeceklerdir. Ticaret gemilerinin geçmesi gayet tabi olarak serbesttir.»

Burada Türkiye'nin toprak bütünlüğünün tanınma kaydının, Sovyetlerin Boğazlarda üs alması koşuluna bağlı olduğunu görmekteyiz. Moskova'daki Alman elçisinin 26 Kasım 1940'da Alman Dışişleri Bakanlığına gönderdiği yazıda kendisine Molotof'un bildirdiği arzuları sıralamaktadır. Bunlardan Türkiye'yi ilgilendiren şu bölümleri aktarabiliriz:

«Madde 2 — Sovyetler Birliği'nin Boğazlardaki emniyeti sağlamak için coğrafi bakımdan Sovyetler Birliği'nin Karadeniz sınırları içindeki emniyet bölgesinde bulunan Bulgaristan'la Sovyetler Birliği arasında karşılıklı yardım antlaşmasının imzalanması ve İstanbul Boğazı ile Çanakkale Boğazlarının bulundukları yerlerde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin, kara ve deniz kuvvetlerine,

uzun vadeli şartlar içinde, üs kurulması na da teminat verilecektir.

Madde 3 — ...Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin, İstanbul ve Çanakkale Boğazları üzerinde, hafif kara ve deniz kuvvetleri için bir üs garanti etmesi ve eğer Türkiye dört devlet paktına girmeğe istekli olduğunu bildirdiği takdirde sözü geçen üç ülke, Türkiye'nin özgürlük ve toprak bütünlüğünü garanti ettikleri biçiminde değiştirilmelidir...

Eğer Türkiye dörtlü pakta katılmayı kabul etmezse, Almanya, İtalya ve Sovyetler Birliği, gerekli olan askeri ve siyasi önlemler hazırlamağa ve işleme kaymağa karar verirler ve bu konuda ayrı bir antlaşma imzalarlar...»

Molotof, bu isteklerine karşılık, Almanya'yı Romanya ve Macaristan'da dilediği gibi hareket etmekte serbest bırakıyordu.

Yukarıda verdiğimiz gizli belgelere daha birçoklarını ekleyebiliriz. Türkiye'nin başı içerideki ekonomik durum nedeniyle zaten oldukça sıkışıktı. Dış tehlikeler de pişmiş aşa su katan türdendi.

Ankara ne kadar süreceği belli olmamakla beraber 17 Şubat'ta Bulgaristan'la dostluk antlaşması imzalandı. Bulgaristan'ın başı ise iyice sıkışmağa başlamıştı. Sovyetler Bulgaristan'ı kendi emniyet alanları içinde sayıyorlardı. Almanlar ise İngilizler'in Yunanistan'a ayak bastığından ve orada yerleşmek istediklerinden söz ederek Bulgaristan'a asker sokmak istiyorlardı.

Sovyetlerin inadı tutmuştur bir kez. Devamlı olarak Bulgaristan ve Boğazların tehdit altında tutulduğunu öne sürerek buralara inmek istediğini bildirir. Almanlar ise devamlı olarak Boğazları işgal etmeğe niyetleri olmadığını öne sürerler.

Uzun tartışmalardan sonra Alman ordusunun Bulgaristan'dan ancak transit olarak geçmesi konusunda bir anlaşmaya varılır. 'Buna karşılık 1 Mart 1941'de Bulgaristan, Alman İtalyan ve Japon paktına katılır. 2 Mart'ta ise Alman askerleri Bulgaristan'a girdi. Sovyetler bu oldu bitti karşısında son derece tedirgin olmuşlardır.

O tarihten itibaren Türkiye'nin Batı sınırları tamamiyle bir savaş sahası haline gelmiştir. Avrupa savaşı Türkiye'nin sınırlarına dayanmıştır artık. O günlerde İngiltere veya müttefiklerle yapılan her görüşmede bir tek konu ortaya çıkarılmaktadır: Türkiye'nin savaşa girmesi...

Ancak mart ayının ne yapacağı belli olmazdı. O kadar ki, neredeyse Türkiye üzerine yürümek, hiç değilse Bulgarista'nı ve dolayısıyle Boğazları işgal etmek amacında olan Sovyetler Birliği 24 Mart 1941'de Türkiye ile bir saldırmazlık antlaşması imzalar...

Bu dörtlü müttefikler arasında ilk

çatlak ve dünyanın paylaşılması hazırlığının ilk fiyaskosudur...

Gelelim Balkonlarda kaldığımız yere. 1 Mart 1941'de Bulgaristan'ın Mihver devletler safına katılmasından sonra Mareşal List komutasındaki Alman orduları Tuna'yı aştılar. 18 Ocak günü yapılan anlaşmanın çerçevesinde Atina hükümeti Kahire'de hazırlanmış ve komutası Sir Henry Maitland Wilson'a verilmiş olan İngiliz Seferi Kuvvetlerini Yunanistan'a çağırdı. Burada bir karışıklık oldu ve general Trakya ile Doğu Makedonya'nın boşaltılmasına karşı çıktı. Ayın 4'ü gelmişti. Eğer bu kuvvetlere böyle bir emir verilirse hareket halinde iken düşman tarafından gafil avlanacakları kuşkusuzdu.

7 Mart'tan itibaren İngiliz birlikleri Pire ve Volo limanına ayak basmağa başladılar. 25 gemi ile yapılan taşıma işlemleri sırasında kayda değer bir olay olmadı. İtalyan uçakları bu gemilerin başına bela olamayacak kadar etkisiz bir noktada idiler. Toplam alacak 57 bin 577 asker ve yüze yakın tank Yunanistan'a geldi.

Ay sonunda General Maitland'ın askerleri Aliakmon ve Vermion'un arkalarında bulunuyordu. Yunanistan ile İngiltere arasında kuvvetlerin takviyesi konusunda bazı anlaşmazlıklar çıkmıştı. Atina hükümeti, Türkiye sınırından çektiği üç tümeni ve 7 taburu İngilizlerin saflarına gönderdi. Oysa İngilizler Yunanlı müttefiklerinden çok daha fazlasını bekliyorlardı. Ancak buna karşılık gönderileceği bildirildiği halde 7. Avustralya Tümeni ile 1. Polonya Tugayı hiçbir zaman Yunanistan'a ayak basmadı...

14 Şubat günü Merano'da Amiral Raeder, Amiral Riccardi'ye daha hareketli olmasını önermişti. İngiliz kuvvetlerinin Yunanistan'a taşınması İtalyan donanmasına Doğu Akdeniz'de bir harekata girişebilmesi için şans tanımıştı.

İtalyanların planına göre hareket günü Ege Denizi ile Girit'in 50 kilometre kadar güneyinde kalan Gaudo adası arasında kalan bölge taranacaktı. Bu amaç için kullanılacak olan gemilerin komutası Amiral Angelo Jachino'ya verilmişti. Filo başlarında Vittoria Veneto kruvazörü ol-

Afrika'ya doğru hareket eden İtalyan askerleri (sağda)

Alman Amirali Schuster askerlerini götürmek için Yunanlıların gemilerine el koydu.

Von Kleist'ın I. Panzer tümenine ait topcuları Belgrat'ı top ateşine tutuyorlar.

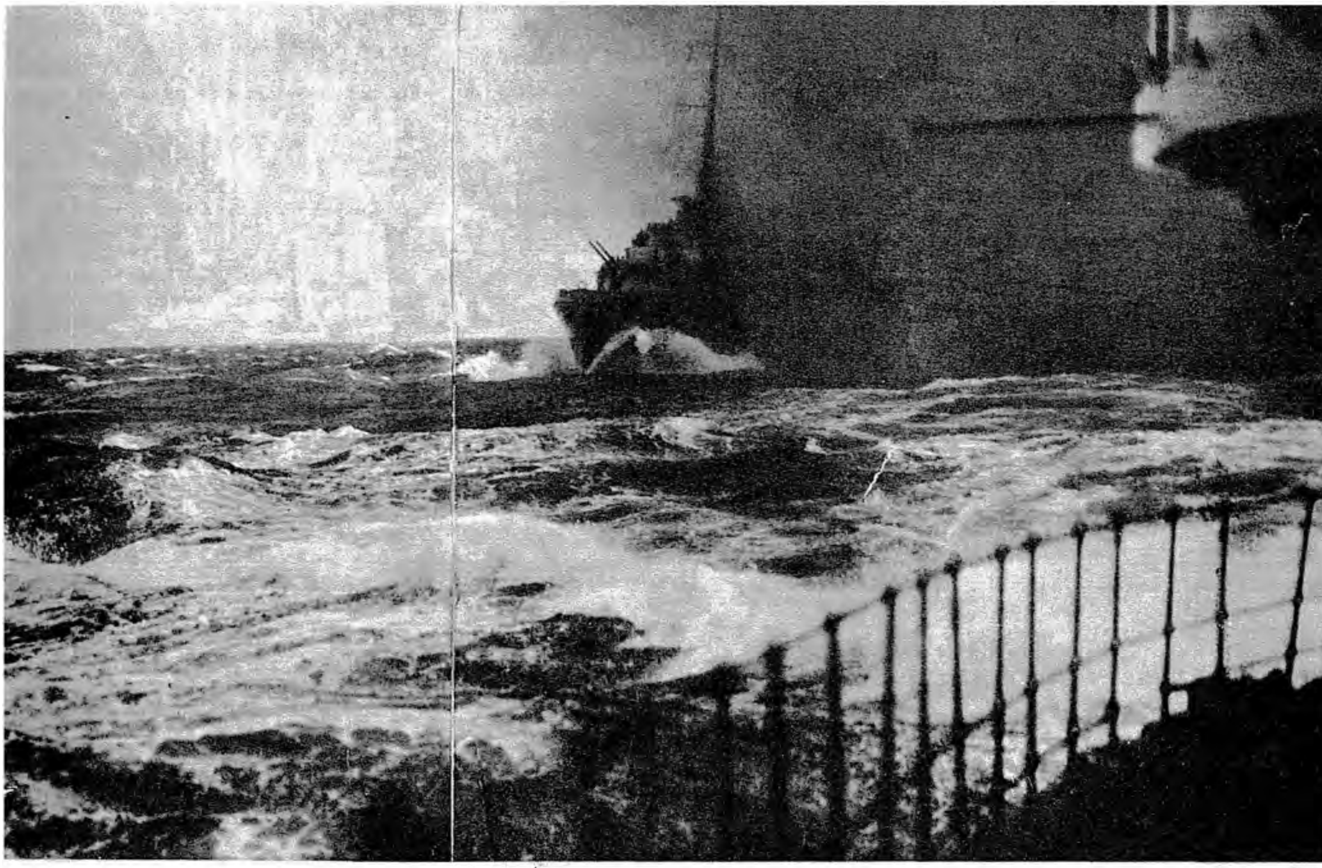

Alman Panzer birlikleri Yugoslavya içlerine doğru akıyorlar.

İngiliz Seferi Kuvvetleri, Almanların zaferi üzerine Yunanistan'ı terk ediyorlar

Bir İngiliz destroveri Alman uçaklarına hedef olmamak için duman salıyor.

duğu halde 8 kruvazör ve 13 torpido gemisinden oluşuyordu. Bu denli büyük bir desteğin havadan gelecek saldırılara karşı korunması ve yönlendirilmesi için uçaklara gerek vardı.

Bu amaç için Lutftwaffe ile anlaşmaya varıldı. İtalyan ve Alman irtibat subayları ellerinde gerekli haberleşme araçları olduğu halde Vittorio Veneto kruvazörüne bindiler. Ancak Amiral Jachino hiçbir hazırlık yapılmadan elde edilecek başarılardan kuşkuluydu.

27 Mart günü İon denizinde hareket halinde bulunan filonun üzerinde «Sunderland» tipi bir uçak görüldü. Bu düşmanın durumdan haberi olduğunu gösteriyordu. Bir düşman konvoyuna rastlamak şansları pek yoktu. Ancak herşeye rağmen filo burnunu Girit'in kuzeyine doğru çevirdi. Aynı gece ansızın Amiral Cunningham İskenderiye'den içinde 37 uçak bulunan Formidable uçak gemisi ve 3 kruvazörle hareket etti. Pire'de ayrılan Amiral Pridham Wippel'in gemilerine de buluşmak için Gaudo adasının güney doğusunda bir randevu vermişti.

Sabahın sekizine doğru Amiral Sansonetti'nin emrindeki üç ağır kruvazörle, Amiral Pridham Wippel'in 4 hafi kruvazörü arasında ilk bağlantı olmuştu. Amiral Jachino, İngilizlerin yaptıkları manevralardan, kendilerini o ana kadar varlığını sezemedikleri başka bir gruba doğru çekmek istediklerini sezdi.

Vittorio Veneto'nun 381 mm'lik topları Pridham Wippel'in gemilerine karşı dönmesine rağmen büyük bir başarı elde edemedi. Öğleye doğru ise Formidable'ın torpilli uçakları ilk saldırılarına giriştiler. Amiral Jachino bunun üzerine üsse dönmeğe karar verdi.

Saat 15.25'te ingiliz gemileri ve uçakları ikinci kez saldırıya geçtiler. Hayatını hiçe sayan Dallyel-Stead korvetinin komutanı gemisini Vittorio Veneto' nun üzerine sürdü. İtalyan gemisi ağır bir yara aldı. İskele tarafından 2 motoru işlemez hale geldi. İtalyanlar büyük uğraşılardan sonra gemiyi önce saatte 32,5 sonra da 36 kilometrelik bir hızla yürütmeyi başardılar.

O anda Cunningham, düşmanından 140 kilometre ötede bulunuyordu. Formidable'ın uçakları, devamlı olarak bilgilerini aktarıyorlardı. Oysa Jachino mihver devletlerinin uçaklarından yeterli bilgi alamıyordu. Üstelik yanlış bir rodyogonometri hatası sonucunda bir uçak gemisiyle bir kruvazörün kendisini 315 kilometre geriden izlediğini sandı.

Gün batarken Amiral Jachino, yaralı gemisinin etrafına kruvazörlerini ve torpil gemilerini getirdi. Böylece üçüncü bir hava saldırısında Vittorio Veneto'yu korumayı amaçlıyordu. Alınan bu önlemler yardımıyla ve duman bulutlarının kullanılmasıyla İngilizlerin üçüncü saldırısı önlendi. Ancak Polakruvazörü torpillendi. Bunun üzerine Amiral Jachino 1. Kruvazör filosunun komutanı Amiral Cattaneo'yu geri gönderdi, Gerektiğinde Pola'yı yedeklerine alacaklar ya da batıracaklardı.

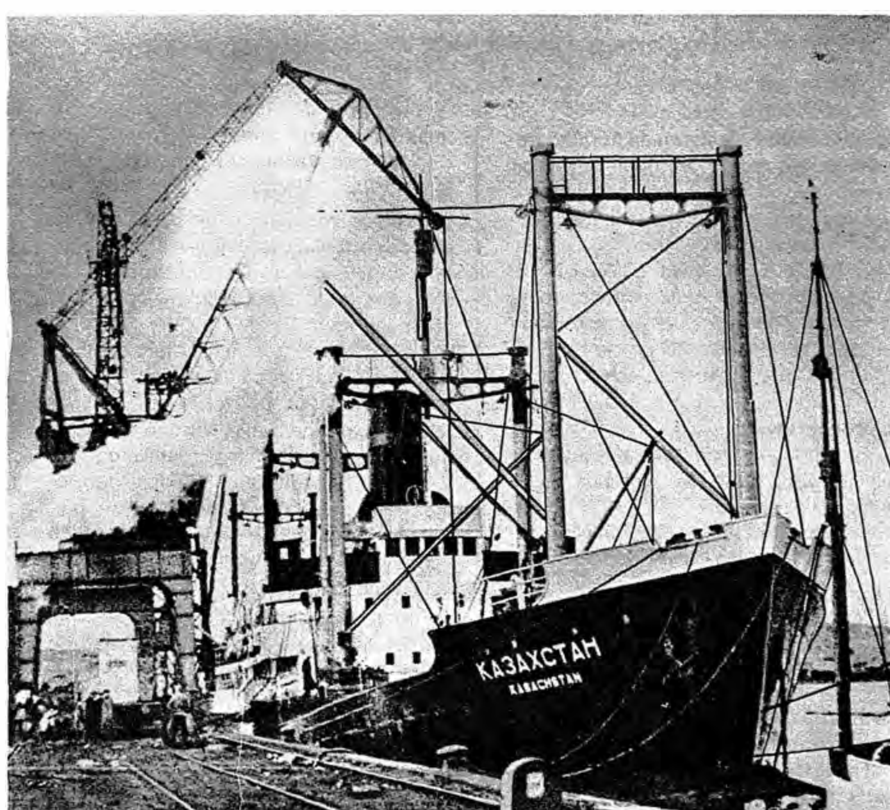
Amiral Pridham Wippel'in radarı, Pola'yı saptadı. Bunu önce Vittorio Veneto kruvazörü sanarak, Amiral Cunningham'a haber verdi. İngilizlerin güçlü gemileri arkadan gelerek arayı kapamaya çalışıyorlardı. Saat 22'de Valiant'ın radarına karanlığın içinde şaşkın bir biçimde ilerleyen Amiral Cattaneo'nun kruvazörleri girdi. 30 dakika kadar sonra İngiliz kruvazörlerinin elinde bulunan 381 mm'lik 24 adet top İtalyanlara ölüm kusmağa başladı. Fiume saat 23.15'te sulara gömüldü. Zara daha yavaş batıyordu. Kaptanı gemiyi sabote etmek zorunda kaldı. Alfieri ve Carducci torpil gemileri de aynı sonla karşılaştılar. Pola gemisi ise bir İngiliz kruvazörü tarafından batırıldı. İngilizler Pola'yı batırmadan önce mürettebatı yanlarına aldılar.

O gece ve ertesi gün, Matapan burnunun 180 kilometre kadar güney batısında cereyan eden bu olaydan sonra İngilizler ve birkaç yunan gemisi bine yakın İtalyan denizcisini denizden topladılar. Bu toplama sırasında Almanlar İngilizleri, Yunanlıları ve bu ülkelerin gemilerine çık-

1940 Sonbaharından başlıyarak Hitler batıdaki birliklerini doğuya geçirtti.

Mourmansk limanı 1939 ila 41 yılları arasında Almanlara tahsis edilmişti.

mış olan İtalyanları bombaladılar. Amiral Cunningham büyük bir insanlık örneği göstererek Roma'ya haber gönderdi ve denizden daha birçok insanı kurtarabileceklerini bildirdi. Bundan sonra hastane gemisi Gradisca 160 kazazadeyi daha kurtardı. İtalyanların kayıpları 2 bin 400 denizciye yaklaşıyordu. Bunların arasında batırılan İtalyan gemilerinin komutanları da vardı. İngilizlerin kayıpları ise yalnızca Dallyel-Stead korvetindekilerdi.

Amiral Cunnigham Matapan Burnu muharebesinden pek memnun kalmamıştı herşeye rağmen. Zira Vittorio Veneto elinden kaçmış ve Tarente'ye sığınmıştı. Oysa bu muharebe sonucunda İtalağır bir darbe yemişti. Mussolini olan biteni çok iyi değerlendirmişti. Amiral Jachino'yu Venedik Sarayında kabul ettiğinde şunları söyledi:

«Harekat büyük bir iyimserlikle başlanmıştı. Eğer hava ordusu gerekli işbirliğini sağlasaydı çok daha iyi sonuçlara ulaşacağı muhakkaktı.

«Harekat sırasında başınızın üstünde bir tek Alman ya da İtalyan uçağına rastlamadınız. Çevrenizde gördüğünüz tüm uçaklar düşmanlarındı. Sizi izliyorlar, saldırıyorlar ve üstünlüklerini kanıtlıyorlardı. Gemileriniz kör olmuşlardı. İri gözlerini açmış ve etkili silahlar kollanan bir devin saldırısıyla karşı karşıya idiniz.»

Bu sözlerden artık düşman tarafından kontrol edilen sulardan hava desteği olmaksızın yapılacak bir saldırının etkili olamayacağı anlaşılmıştır. Mussolini sözlerine şöyle devam etmiştir:

«Avcı uçakları çok kısa bir menzile sahip olduğu için filolar uçaklarını yanında taşımalıdırlar. Bu nedenle deniz filoları daima bir uçak gemisi tarafından desteklenmelidir.»

İtalyan donanmasına ağır bir darbe indiren bu deniz muharebesinden sonra Roma ve Augustus adlı iki süratli yolcu gemisinin uçak gemisi olarak değiştirilmesi çalışmalarına başlandı. Aquila ve

Sparviero adını alan bu iki uçak gemisi sefere hazır olacak duruma gelinceye değin de İtalyan donanmasının kıyıda üslenmiş olan uçakların menzili dışına çıkmaları yasaklandı.

Ancak Matapan Burnu yenilgisi İtalyanların Faggioni gemisi komutanı ve beş arkadaşının yaptıklarını unutturmamalıdır. 25'i 26 Mart'a bağlayan gece Sude limanına giren İtalyanlar lastik botlarını patlayıcı maddelerle doldurdular ve bunları müttefiklerin gemileri üzerine sürdüler. York kruvazörü ile Pericles şilebi yara aldı. Bu İtalyanların giriştiği yeni hareketin ne ilki ne de sonuncusu oldu.

Almanların Bulgaristan'a girmeleriyle Yugoslavya güç durumda kalmıştı. İtalya, Macaristan ve Bulgaristan'ın takındığı tavır üzerine hâlâ Nazi Almanyasına kafa tutmanın yerinde olup olmadı-

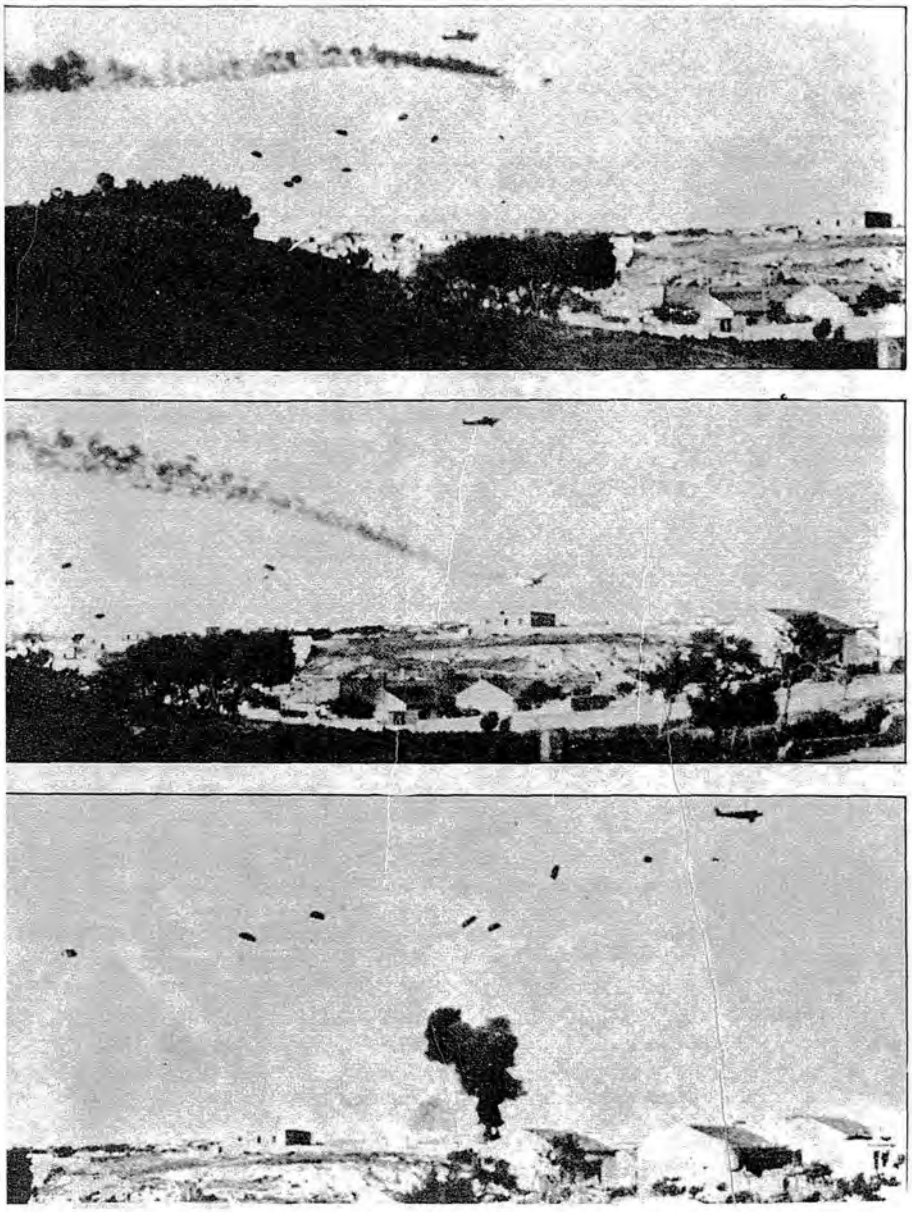

General Von Bock. 49 Tümenden oluşan ortadaki gurubun kumandanıydı.

Alman Paraşütçü birlikleri Girite indikten sonra...

Bir Junkers Ju 52 giriti bombalarken aldığı yaralar sonucunda düşüp infilak ediyor.

General Von Leeb Rusyaya saldıran C gurubu orduları komutanıydı.

Von Reichenau ve general Paulus Bar barossa harekâtının planlarını inceliyorlar.

ğına bir türlü karar veremiyordu. Öte yandan Hitler, Yunanistan'ı işgal etmek için Yugoslavya'nın ulaşım yollarından yararlanmayacağını söylüyordu.

Bunun bir tuzak olduğunu öne sürenler vardı. Mareşal List ve Genelkurmayı Metaxas hattının arkasına çıkmak için yugoslav yollarını kullanabileceklerini öğrendiklerinde rahat bir nefes aldılar. Yugoslavya pakta katılmadan önce Atina'da gizli bir araştırma yapmış ve İngiliz yardımından ne denli yararlanabileceğini saptamağa çalışmıştı. Bu yardımın fazla olmayacağına inanıncada 25 Mart'ta mihver devletlerine katılmıştı.

Acaba 27 Mart'ta General Simovic'i işbaşına getiren darbeye İngiliz elçisi katılmış mıdır? O zaman böyle bir olayın varlığından söz edilmiştir. Bugün ise böyle bir olayın varlığına inanabiliyoruz. Zira Yugoslavya'nın İttifaka gireceğini öğrenen Anthony Eden'in Sir Ronnald Campbell'e 24 Martta gönderdiği telgraf oldukça sarihtir:

«Artık kamuoyunu ve bazı yöneticileri gerçeği anlamaları ve harekete geçmeleri için her türlü yolla uyarma serbestiyetine sahipsiniz. Bir darbe yoluyla da olsa, hükümetin değiştirilmesi konusunda alacağınız tüm önlemler şimdiden onaylanmaktadır.

«Almanya'nın isteklerine karşı çıkacak olan her türlü hükümeti destekleyeceğiz. Güvenilir tüm idarecileri bu durumdan haberdar edebilirsiniz.»

Ancak İngiliz elçisinin bu emirleri yerine getirebilecek zamanı olup olmadığı bir tartışma konusudur.

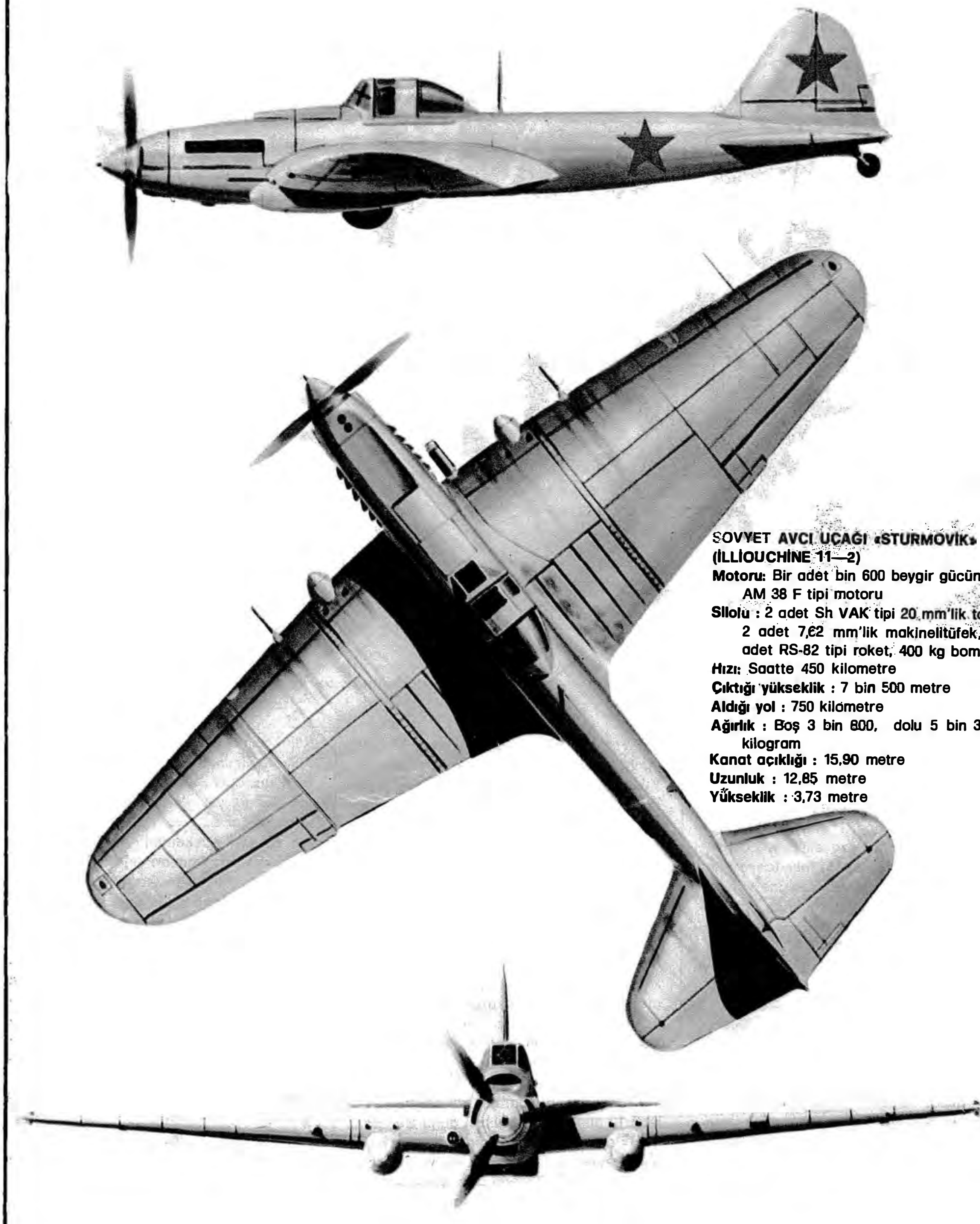
Ancak İngiliz elçisinin bu emirleri yeni yöneticileri Almanları kızdıracak politik ve askeri bir hata yapmaktan çekindiler. Krizin savaşsız atlatılabileceği umudunu daima korudular. Hitler bu koşullar altında onları çabucak etkisi altına almakta gecikmedi.

27 Mart günü Hitler, 25 numaralı emrinin 13 kopyasını imzalıyordu. Emrin ilk paragrafı şöyleydi:

«Yugoslavya'daki askeri darbe Balkanlardaki durumu değiştirmiştir. Yugoslavya'nın ne denli dürüstlükle yaptığı açıklamalar bulunursa bulunsun bu ülke düşman olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle en kısa sürede ezilmelidir.»

Bu düşüncesini ortaya koyduktan

Savaşın uçakları

SOVYET AVCI UÇAĞI «STURMOVİK» (İLLİOUCHİNE 11—2)

Motoru: Bir adet bin 600 beygir gücünde AM 38 F tipi motoru

Silolu : 2 adet Sh VAK tipi 20 mm'lik top, 2 adet 7,62 mm'lik makinelitüfek, 8 adet RS-82 tipi roket, 400 kg bomba

Hızı: Saatte 450 kilometre

Çıktığı yükseklik : 7 bin 500 metre

Aldığı yol : 750 kilometre

Ağırlık : Boş 3 bin 800, dolu 5 bin 300 kilogram

Kanat açıklığı : 15,90 metre

Uzunluk : 12,85 metre

Yükseklik : 3,73 metre

Yugoslavyanın Bozguna uğramasından sonra Alman dağ komandoları Yunanistanı işgale başladılar.

sonra ne gibi önlemler alınması gerektiğini sıralıyordu. Hitler. Fiume-Graz cephesinden çıkan bir ordu grubuyla Sofyo bölgesinden hareket edecek olan ikinci ordu Belgrad'a doğru yönelecekler ve Yugoslav ordusunu ezeceklerdi. Üçüncü bir grup ise Sırbistan Makedonyası'na saldıracak ve Yunanistan üzerine yapılacak olan İtalyan-Alman saldırısı için gerekli bölgeyi ele geçirecekti. Macaristan ve Bulgaristan'ı da bu işe sokmak için toprak isteklerinin yerine getirileceği konusunda teminat verilecekti. Hırvatlara verilecek olan garantilerle Yugoslavya nın iç politikası karıştırılacaktı.

Aynı gün Yugoslavya hükümetinin emrinde 900 bin kişilik bir ordu vardı. Seferberlik ilanıyla silah altına 500 bin kişi daha alındı. Alman Yüksek Komutanlığı, Führer'in isteklerini gerçekleştirmek, hızlı bir harekatla zafere ulaşmak ve Barborassa harekatını fazla gecikmeye uğratmamak için Marita harekatının planında değişiklikler yaptı. Ortaya iki ordu çıktı. Kleist'ın Panzer grubu, 10 ordu grubu, 32 tümen. Bu tümenlerden 10'u zırhlı 4'ü ise motorize idi.

Hitler'in bu girişimi Mussolini'nin hoşuna gitmişti. Böylece uzun zamandır Yugoslavya'dan istediği toprakları elde edebilecekti. Bu amaçla ikinci bir ordu kurdu. General Ambrosio'nun emrindeki bu ordu 4 ordu grubu ve 14 tümenden oluşuyordu. Zara üzerinden ise başka bir tümen harekata girişecekti. Sırbıstan Makedonyasından hareketlenecek olan Arnavutluk'taki 11. Ordu Almanlarla bu bölgede birleşmeye çalışacaktı. Amiral Horthy birkaç hafta önce Yugoslavya ile imzaladığı saldırmazlık antlaşmasına rağmen toprak ödünleri karşısında, saldırıya katılmaktan mutluydu. Buna karşılık Dışişleri Bakanı Kont Teleki, verilen sözün onuruna leke sürdürmemek için intihar etti.

Yugoslav ordularının yokedilmesi işlemi 12 gün sürdü. 6 Nisan günü General Laehr'e bağlı uçaklar Belgrad'ı bombaladılar. Aynı gün Kleist'ın Panzer Grubu saldırıya geçti. General von Wietersheim' ın emrindeki kuvvetler Sofya Niş hattı üzerinde hareketlenerek 7 gün içinde 500 kilometrelik bir yol aldılar. 13 Nisan günü Temşevar bölgesinden gelen General Reinhardt'ın Panzerleri başkente girdi.

«6 Nisan sabahı Alman bombardıman uçakları Belgrat üzerinde göründüler. Bükreş yakınlarındaki üslerden kalkan uçaklar dalgalar halinde Yugoslavya nın zavallı başkentini üç gün süreyle bombaladılar. Damları yalayarak uçan almanlar en küçük bir karşı koymadan çekinmiyorlardı bile. Vahşice bir zevkle bombalarını evlerin üzerine bırakıyorlardı.

«8 Nisan günü şehrin üzerine bir ses sizlik çöktüğünde, 17 binden fazla kentli sokaklarda ve yıkıntıların arasında cansız yatıyordu. Hayvanat bahçesinin yıkılan kafeslerinden kaçan hayvanlar, şaşkın bir biçimde kan ve dumanların arasından geçiyordu. Yaralı bir leylek harabeye dönmüş olan Belgrat'ın en büyük oteli önünden topallayarak geçti. Bir ayı olayların farkında olamadan ağır adımlarla Tuna'ya doğru ilerliyordu. «Ceza» Harekatı bitmişti»

Yıldırım harekatını uygulayan Almanlar, tankların desteğinde önlerine çıkan Yugoslavları perişan ederek ilerliyorlardı. Kleist'ın Panzerleri Makedonya ve Bos-

na'ya kaçmağa çalışan yugoslavların önünü kesti. 2. İtalyan Ordusuyla buluşan 14. Panzer tümeni Banya Luka üzerinde Saraybosna üzerine gelmiş ve 15 Nisan' da buraları işgal etmişti.

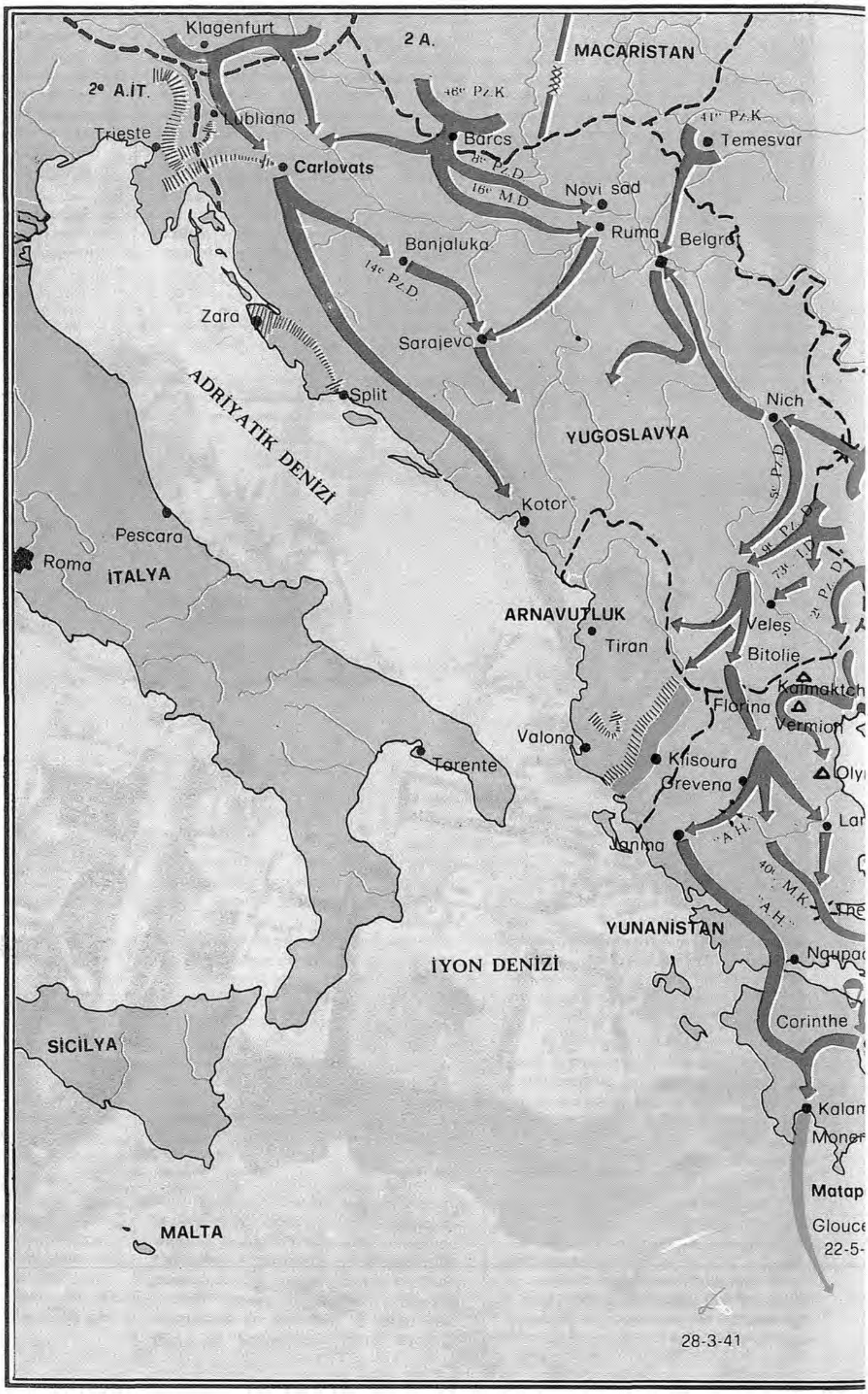
Bu hızlı harekat sonucunda, Yugoslav orduları hazırlıksız yakalanmanın cezasını ağır biçimde ödediler. Öte yandan yıllardır Hırvatistan'da Mussolini ve Ciano'nun uyguladığı bölücü politika semeresini vermişti. Öyleki Kuzey Yugoslavya' daki birlikler fazla direnme göstermeden teslim oldular. Yugoslav ordusu buralarda Alman uçaklarına teslim oluyor ve onların gösterdikleri yolu izleyerek teslim oluyordu. Küçük bir birlik koskoca bir tugayı savaşmadan esir ediyordu. Yugoslavtümenlerinden birinin komutanı, üst düzeydeki subaylara gönderdiği mesajda da askerlerinin silahlarını atarak evlerine döndüklerini bildiriyordu. Yugoslav donanması da büyük bir direnme göstermedi. İngilizlerin egemen oldukları sulara gitmektense, mihver devletlerinin askerlerine teslim olmayı yeğ tuttular. Yalnızca Zaareb savaş gemisi komutanı tarafından batırıldı.

17 Nisan 1941 günü Yugoslav Dışişleri Bakanı Markovic ve General Jankovic, General Weichs'ın hazırladığı ateşkes antlaşmasını imzalamak için Belgrada geldiler. Yugoslav Kralı II. Pierre ise Sunderlend tipi bir deniz uçağı ile Mısır'a gitti.

17 Nisan'da yapılan anlaşma ile 6 bin 28 subay ile 337 bin 684 Yugoslav askeri esir olarak kabul ediliyordu. Bu arada Sırpların çoğunluğunu oluşturduğu 300 bin kişilik bir grup ise esir olmaktan kurtuldular. Bunların önemli bir bölümü

Afrikakorps'a ait bir motosiklet çölde ilerlerken.

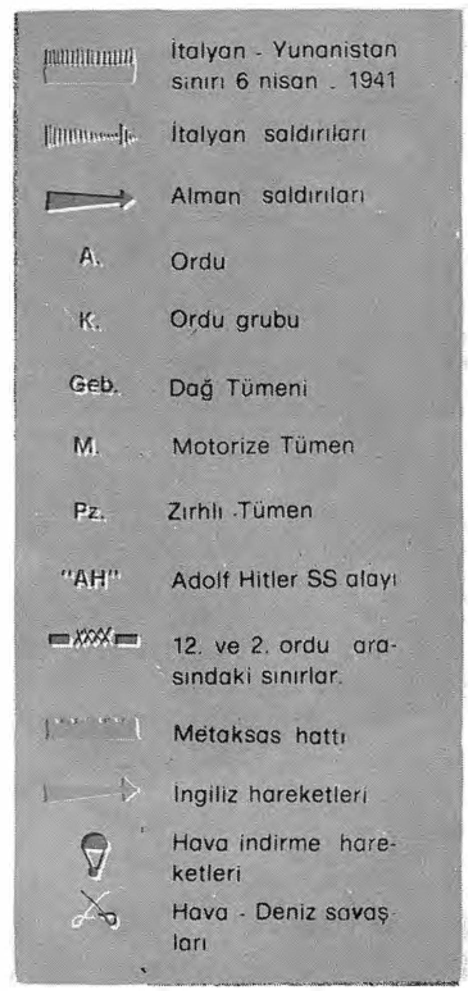

Klagenfurt
2 A.
MACARİSTAN
2e A.İT.
Lubliana
Trieste
Barcs
Temesvar
Carlovats
Novi sad
Ruma
Belgrad
Banjaluka
Zara
Sarajevo
Split
ADRİYATİK DENİZİ
Nich
YUGOSLAVYA
Kotor
Pescara
Roma
İTALYA
ARNAVUTLUK
Tiran
Veles
Bitolie
Florina
Vermion
Valona
Tarente
Klisoura
Grevena
Janina
YUNANİSTAN
Noupac
İYON DENİZİ
Corinthe
SİCİLYA
Kalam
Moner
Matap
MALTA
Glouce
22-5-
28-3-41

BALKAN SAVAŞI

Stalin.

Bir alman eri ingilizlerın kurduğu di kenli hatları yarmağa çalışıyor.

Albay Draza Mihalovic komutası altında savaşmağa devam ettiler. Almanların kayıpları ise şöyleydi: 151 ölü, 15 kayıp ve 392 yaralı. Yugoslavya'nın ne denli çabuk ve dirençsiz yıkıldığının kanıtıdır bu sayılar..

25 Mart'ta Yugoslavya'nın İttifaka dahil olması üzerine General Papagos Metaxas hattının ve Selanik'in terk edilmesi için emir verdi. Ancak ertesi gün Yugoslavya'daki hükümet değişikliği üzerine kararını geri aldı. 4 ü 5'e bağlayan gece yanında Anthony Eden ve Sir John Dill olduğu halde Yugoslavya Yunanistan sınırında General Jankovic ile buluştu. General Jankovic Stroumitza bölgesinin çok sıkı korunacağını garanti etti ve buradan ortak bir harekatla Arnavutluk'a saldırılabileceğini bildirdi. Yugoslav general 1930'den kalma metodlarıyla, geniş bir araziyi koruyacağını öne sürüyordu.

Gün gelip çatmıştı. Yunanistan-Türk sınırı ve Nestos arasında kalan Batı Trakya kaderine terk edilecekti. Buna karşılık bu bölgenin solunda ve Metaxas hattında büyük bir dirençle çarpışılacaktı.

Bulgaristan-Yunanistan sınırını 5 tümenle aştı. Saldırı gökten Stuka'larla destekleniyordu. Ancak Metaxas hattında 37 mm'lik uçaksavar toplarının bulunması pike dalışların fazla etkin olmamasına yol açtı.

Savaşın üniformaları

Almandağ komandosu, Yunanistan Nisan 1941 Haki renkte bir üniforma giyen bu komandolar tanınmak için keplerinin sol yanında bir işaret takarlardı. Normal dağ techizatının yanısıra MP. 40 tipi makineli tüfek kullanırlardı.

1. Paraşüt alayı teğmeni, Girit 1941 Paraşüt birliğine bağlı subayların kollarında özel işaretler vardı. Atlayışları sırasında özel dizlikler giyerlerdi. Harita, dürbün ve özel şartları vardı.

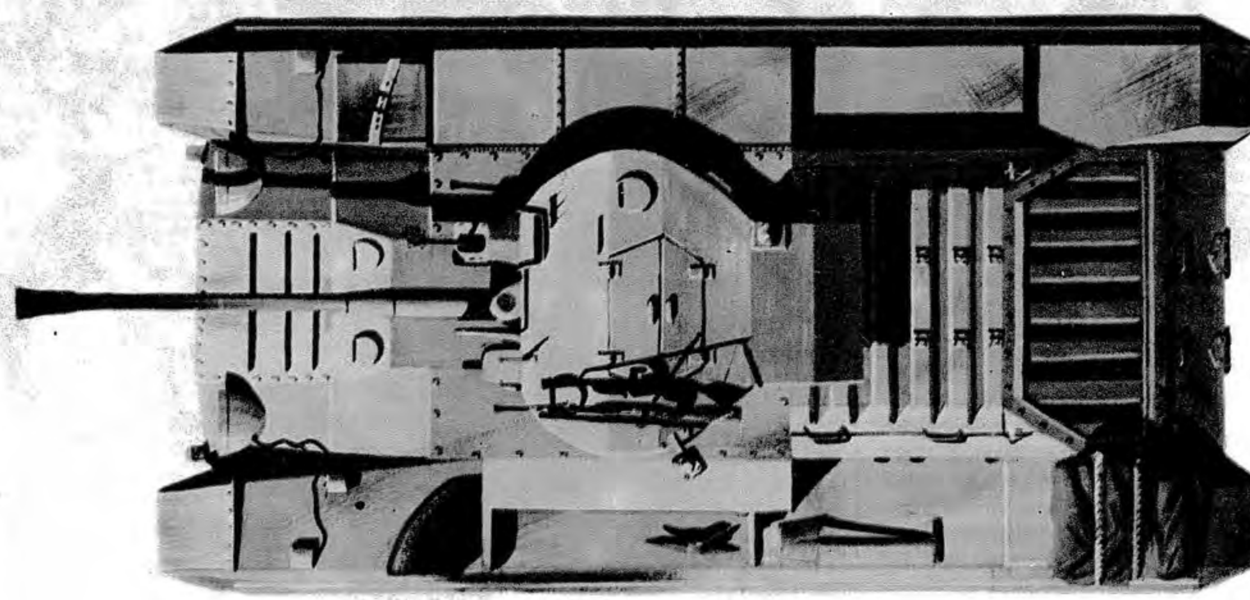
Adolf Hitler SS Alayı eri, Yunanistan 1941 Arazi şartlarına uymak için özel bir gömlek giyerlerdi. Yakalarında SS işaretleri vardı. Alman yapısı Mauser 98 K tüfeğin kullanırlardı.

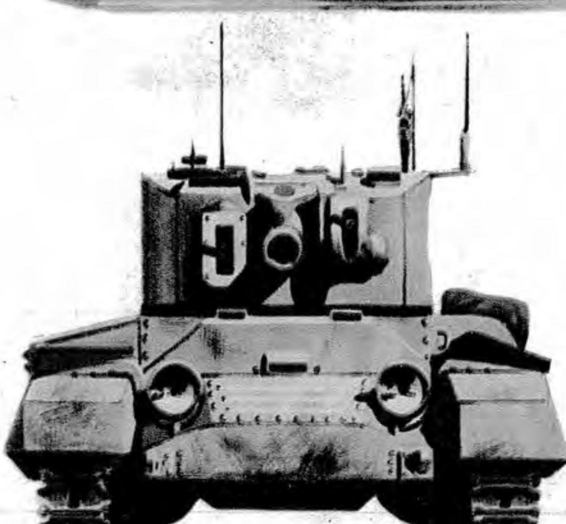
Almanlar birçok yerde sert bir direnmeyle karşılaştılar. Kayıpları Yugoslavyanınkine oranla çok daha fazlaydı. Sığınaklara çekilen Yunanlılar bir türlü yerlerinden çıkmak istemiyorlardı. Ancak bombardımanlar sonucunda dumandan boğulmamak için dışarı çıktıklarında Almanlara esir düşüyorlardı.

2. Panzer Tümeninin ve 40. Motorize Grubu Kustendil çevresinde kazandıkları başarılar sonucunda savaş Almanların lehine değişti. Burada kazanılan başarılar Yunanistan savaşının kilidini oluşturmuştur. 2. Panzer Tümeninin komutanı Veiel 8 Nisan'da Selanik'e girdi. Mahsur kalan General Bakopulas ve 70 bin asker 9 Nisan saat 14'te silahlarını teslim etmek zorunda kaldı.

Yugoslavyaların 3. Ordusunun Almanlar karşısında dağılması üzerine, Almanların 12. Ordusunun sağ cephesi Aliakmon-Vermion-Kaimaktch alan hattının arkasına geldi. Burada General Matland Wilson komutasında İngiliz ve Yunan askerleri vardı. İtalyanların Fiat C.R. 42 uçaklarına kafa tutan İngilizlerin Gloster Gladiator tipi uçaklarının peşine bu kez Messerschmitt Me. 109'lar takılmıştı. İngilizlerin 100 tankı karşısında Almanların 600 tankı vardı. Ricat emri geç de olsa verildi. Bir Yeni-Zellanda Tümeni ise

İNGİLİZ MARK III «VALENTİNE» I PİYADE TANKI

Ağırlık: 16 ton
Takım : 3 kişi
Silolu : 37 mm'lik bir adet top, bir adet 7,92 mm'lik Besa ve bir adet 7,6 mm' lik Bren makineli tüfeği
Zırh: 65 ila 30 mm.
Motoru : 135 beygir gücünde AEC motoru
Hızı : Saatte 24 kilometre
Aldığı yol : 144 kilometre
Uzunluk : 5,40 metre
Genişlik : 4,33 metre
Yükseklik : 3,42 metre

herşeye rağmen dayanmağa çalıştı.

Metzovo koridorundan gelen Almanlar 21 Nisan günü Yunanlıların arkasına geçiverdi. Atina'dan ve komutanından gelen emri dinlemeyen General Çolakoğlu Almanlarla görüşme masasına oturdu. 16 Yunan tümeninin esir düşmesine yol açan antlaşma Larissa'da yunan temsilcisi ve Mareşal List tarafından imzalandı. Duce bu işe çok kızmıştı. Bunun üzerine Hitler antlaşmanın yeniden imzalunması seremonisinin yapılmasını istedi. 24 Nisan 1941'de bu gösteri Selanik'te yapıldı ve Mussolini yenemediği Yunanlılara karşı galip ilan edildi. Bu anlaşmayla 140 bine yakın Yunan askeri silahlarını bıraktı.

Bu arada 19 Nisan günü Atina'da yapılan bir toplantıda Kral II. Georges General Papagos, General Wavell ve General Maitland Wilson son gelişmeleri gözden geçirdiler. Bu görüşmede İngiliz Seferi Kuvvetlerinin Yunanistan'ı terk etmesi kararlaştırıldı.

Termopil geçidi dolaylarında yapılan savaşların gerçek amacı bu boşaltmanın gözden saklanması idi. İngiliz Amirali Baillie Grohman Almanların bombaları altında ve iki destroyerini yitirerek 50 bin 732 İngiliz, Avusturalyalı ve Yeni-Zellandalıyı bu ülkeden kaçırmayı başardı.

Bu hızlı harekat sonucunda İngilizlerin kayıpları 12 bin 712 ölüye yükselmişti. Esirlerin sayısı ise 9 bindi. Öte yandan Yunanlıların ölü ve kayıp sayısı 15 bin 700'e yaklaşıyordu. Almanların ele geçirdiği Yunanlı esirlerin sayısı ise 218 bindi.

Berlin'de Meclis kürsüsüne çıkan Hitler ne denli öğünse yeriydi. Yugoslavya ve Yunanistan'ı fethetmiş ve İngilizleri ikinci kez kıtadan kovmuştu 25 günlük harekat sırasında ise bin 684 ölü, 3 bin 752 yaralı vermişti.

Bundan sonra işgal edilen topraklarda sıra kukla hükümetlerin kurulmasına geldi. Mussolini ve Ciano Hırvatistan'da kurdukları bir hükümete Bosna ve Hersek yöresinin tüm haklarını tanıdılar. Yunanistan'da ise Bulgaristan'a Egeye çıkış izni tanındı. İşgal edilen topraklarda ise görülmedik bir kıyım yapılmıştır. Ösluş adını alan Ante Paveliç'in milis kuvvetleri Bosna ve Hersek'de birçok köyü yakıp yıktı. Macaristan'a verilen topraklarda ise katliamlar Hitler ve Himmler'in adına düzenleniyordu. Bulgarların yaptıkları mezalim ise Macarların ve Hırvatların zulmünü aratır türdendi.

Şimdi sıra Girit'e gelmişti...

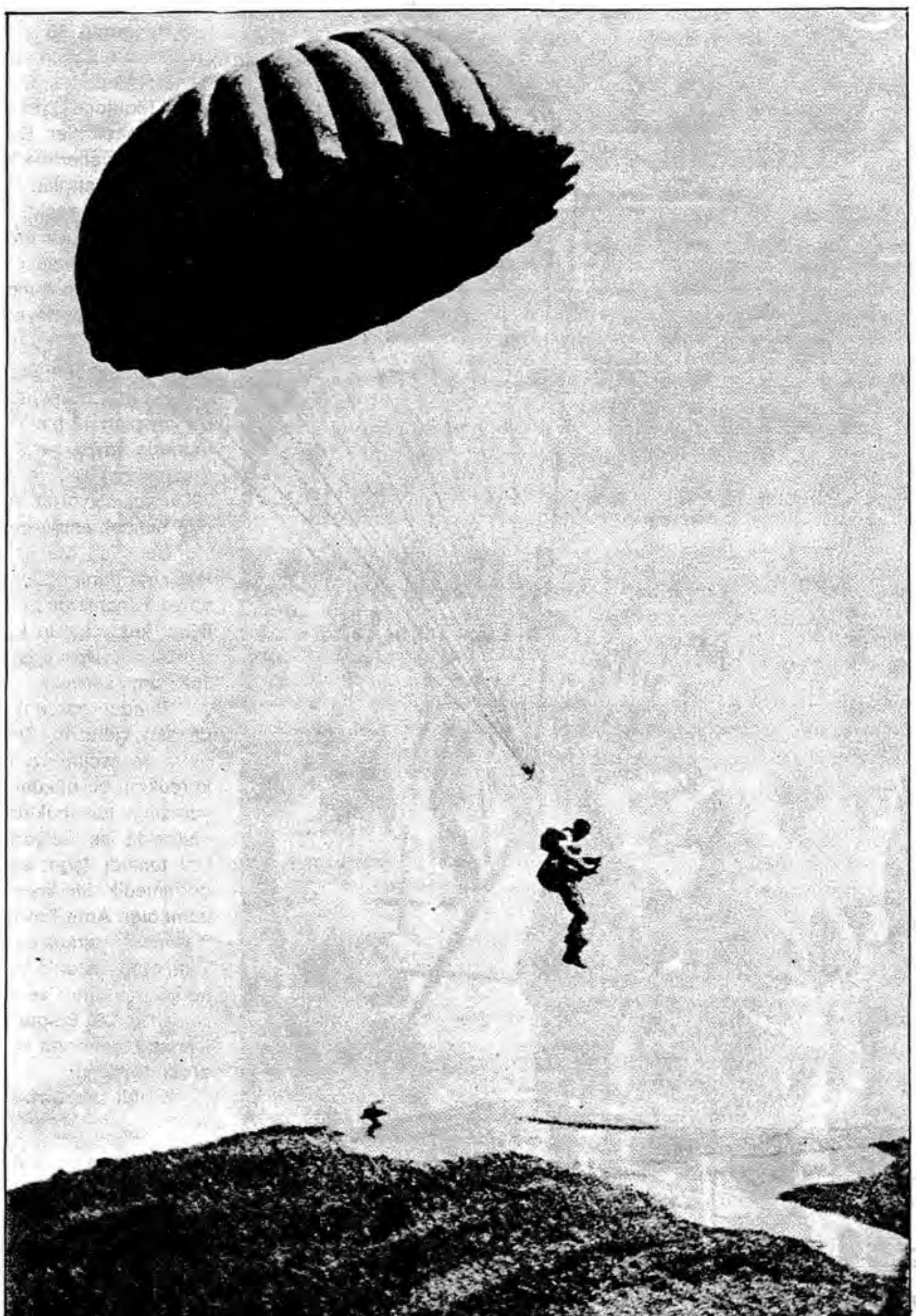

▲ *General Von kürchler, Romanyada bulunan 18 ordunun komutanıydı.*

Alman Ordularının öncüleri Bulgaristana giriyorlar.

ALMANLAR GİRİT'TE

20 Mayıs 1941 de Alman Paraşütçüleri Girite de iniverdiler.

Yunanistan'ın işgal edilmesinden sonra Girit'te Almanlara kafa tutmanın bir yararı var mıydı? Birçok askeri uzman bu soruya olumsuz cevap vermişlerdir.

Ancak haritaya bir göz atıldığında Girit ile İskenderiye arasındaki uzaklığın bin, Tobruk ile ada arasındaki mesafenin de 320 kilometre olduğu görülür. İngilizlerin Orta-Doğu'daki varlıklarının denizden gelecek yardımlara bağlı olduğu göz önünde tutulduğunda adadaki Heraklion ve Malem hava alanlarını ele geçiren Luftwaffe'nin hücumlarına konvoyların ne kadar dayanabileceklerini **«Tanrı bilrdi»**. Çoğu kez Churchil, her yerde Almanlara karşı yeterli olmayan güçlerle karşı çıktığı için eleştirilere hedef olmuştur. Ancak bu kez Churchill'in inadına hak vermemek elde değildir.

Akdeniz haritasını önüne açan Hitler' in de Churcbill gibi düşünmesi aşikardır. Yalnız onun düşüncelerinde saldırı ve savunma amaçlarının ortak yer tuttuğunu söylemek gerekir. Birkaç hafta sonra başlayacak olan Barbarosa harekatıyla birlikte, Hitler Sovyetler Birliği'nden aldığı yakıttan bir süre için mahrum olacağını tahmin ediyordu. Girit'ten kalkan RAF'ın uçakları Ploesti'deki petrol kuyularını tahrib ederse durumu ne olurdu? Bu nedenle 25 Nisan 1941 tarihinde yayınladığı 28 numaralı emirle üç ordunun birlikte **«Merkür»** Harekatını hazırlamalarını emretti.

Brauchitsch, Goering ve Raeder hemen hazırlıklara başladılar. Yunanistan gibi kaynakları sınırlı bir ülkede bu denli büyük bir harekata girişmek oldukça zordu.

Goering bu işi Luftwaffe'nin II. Ordu Grubu komutanı olan General Kurt Student'e verdi. General'in emrinde 7. Paraşütçü ile 5. Dağ Tümeni de vardı. Ayrıca 3 piyade alayı bu kuvvete yardım edecekti. Hava desteği ise 8. Fliegerkorps tarafından sağlanacaktı. Saldırı günü bu gücün elinde 250 adet Stuka Ju 87 ve Ju 88 bombardıman, 239 adet Me 109 ve Me 110 avcı uçağı ile 50 adet değişik menzilli keşif uçağı vardı.

Bu yukarıda saydıklarımız oldukça etkili bir savaş gücü oluşturmaktaydılar.

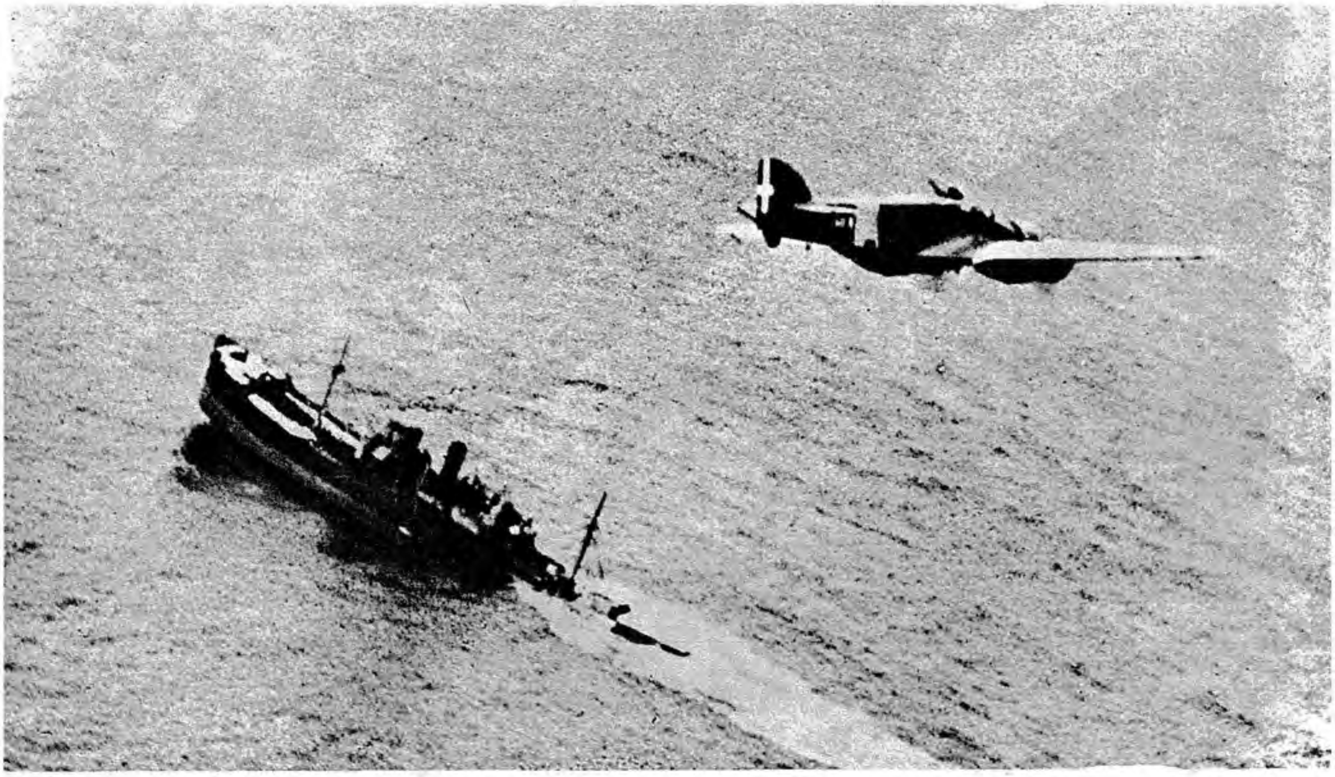
Hava ulaştırması 500 adet Ju 52 uçağı ile 72 planör tarafından yapılacaktı. Paraşütçüleri destekleyecek olan dağ birlikleri ise 63 adet tekne ve 7 adet kü-

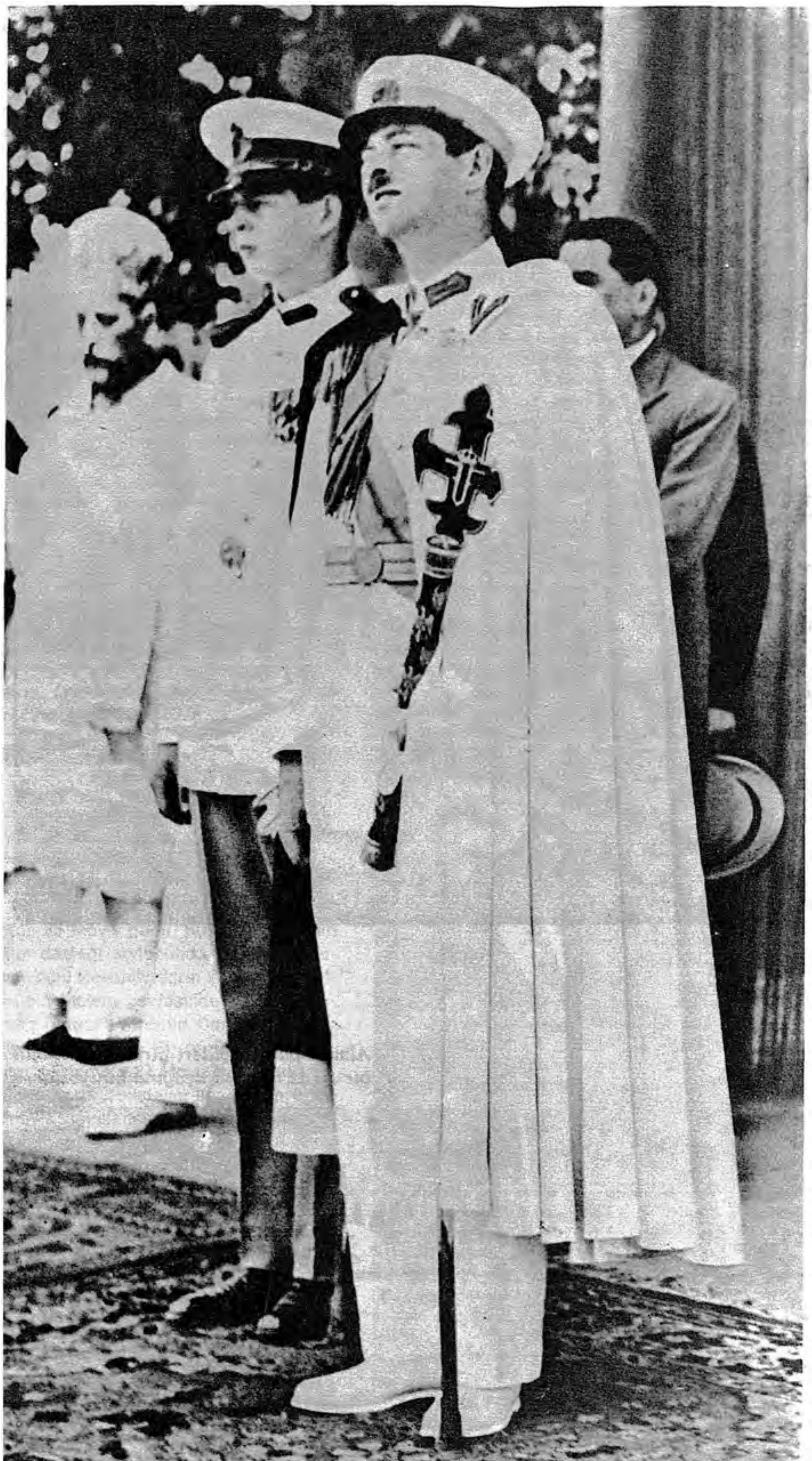

Guy Burgess (Solda) ve Douglas D. Maclean (sağda) İngilteredeki Sovyet gizli haberalma teşkilatında çalışıyorlardı.

Alman uçakları Girit açıklarında bir İngiliz gemisine saldırıyor.

Romanya kıralı Carol II.

çük buharlı gemi ile deniz yolundan geleceklerdi. İtalyanlar bu iş için 14 adet torpido bot vermişlerdi.

Adayı savunacakların sayısı ise 42 bin 500 idi. Bunların 10 bin 300'ü Yunanlı idi. Bu arada Yunanistan'dan koçan 6 bin 540 Avusturalyalı ile 7 bin 700 Yeni Zellandalı, ellerindeki cephane ve malzemelerin önemli bir bölümünü Pelopo nez ile Attik kıyılarında bıraktıkları için güç durumda idiler. Eksilen malzemelerini de türlü tamamlama olanağı bulamamışlardı. Uçaksavar toplarının sayısı ise 68 idi. Doğudan batıya 260 kilometrelik bir cephe oluşturan ada için oldukça küçük bir sayıydı bu.

1 Mayıs 1941 tarihinde RAF'ın elinde harekata kalkışabilecek 35 uçak vardı. Luftwaffe'nin yoğun bombardımanları sonucunda aynın 19'unda elde kalan üç Hurricane ve üç Gladiator Mısır'a yollandı. Havaalanları ise boşaltılmış olmalarına rağmen uçakların inmesi için engel oluşturacak bir durum yoktu.

30 Nisan günü Sir Rrchibald Wavellsavunması pek güçlü olmayan bu adayı General Freyberg'e emanet etti. Freyberg son altı ayda bu göreve getirilen yedinci İngiliz komutandı. Yeni görevine alışabilmesi için de en azından üç hafta geçmesi gerekiyordu.

Akdeniz'de 238 tankın taşınmasını sağlayan «**Tiger**» Harekatı sonucunda İngiliz Donanması buralarda güçlenme olanağını bulmuştu. «**Queen Elizabeth**» zırhlısıyla **Fiji** ve **Naiad** kruvazörleri bu sularda seyretmeğe başlamışlardı. Londra hükümeti Formidable uçak gemisinin de bu güce katılarak Mihver devletlerinin Girit'e karşı göndereceği askerlere karşı konulabileceğini düşünüyordu. Oysa Formidable'da kalan bir avuç uçağının, saldırganın yüksek güce sahip Messerschmitt'lere karşı koymasını düşünmek gafletti.

20 Mayıs günü 7. Fliegerdivision'a bağlı paraşütçüler Malem, Cané'nin kuzeyine, Rethymno ve Heraklion bölgesine atladılar. Ancak 48 saattir düşmanı bekleyenler hemen silahlarına sarıldılar.

Malem'de ağır yaralanan General Meindl görevi Albay Ramcke'ye devretti. Reythymno'da ise paraşütçüler kumandasız kaldı. General Süzzmann ölüm atlayışı yapmış ve yere cansız inmişti.

Savaşı General Freyberg, talihi biraz daha yaver gitseydi kazanabilirdi. Malem havaalanı çevresinde Albay Ramcke ile çarpışan kuvvetlerine zamanında yardım gönderebilseydi ve İngiliz donanmasına bağlı gemiler Girit'e doğru motorlarla gelmekte olan General Ringel'in dağ komandolarını önleyebilselerdi, durum Girit'te çok daha başka türlü olurdu. Alman motorları kayıp verdiler tabii. Ama Alman Stuka uçaklarının bombardımanları sonucunda, 4 destroyer ile Gloucester ve Fiji kruvazörleri battı. Bu arada Warspite kruvazörü ile Formidable uçak gemisi aldıkları derin yararlar sonucunda Atlantik'in öte yakasındaki tersanelere tamir için gönderildi.

◀ *Alman Askerleri Yugoslav köylüleriyle dertleşirken.*

Viyanada 1 Mart 1941 de Bulgaristanın Üçlü ittifaka katılması kararlaştırıldı.

Alman paraşütçüleri girite inmek için bir Ju 52 nakliye uçağına biniyorlar.

Alman Dağcı birlikleri Giritin sarp yamaçlarında ilerlerken.

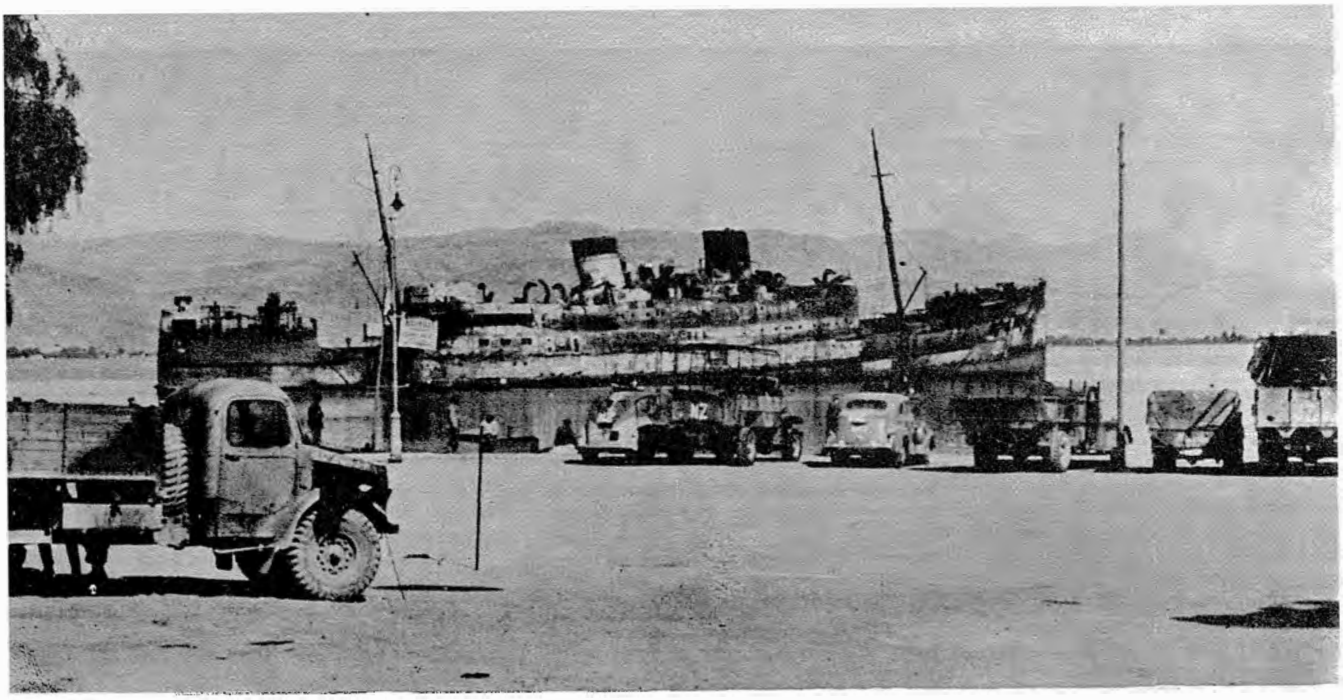
Girit'in kuzeyinde bulunan kuvvetler, uçaksavar mermilerinin tükenmesi sonucunda ağır kayıplar vermeğe başlamaları üzerine buralardaki harekatın ertelenmesine ve savunma hatlarının daha gerilerine taşınmasına Londra tarafından karar verildi. 25 Mayıs günü, Stuka uçaklarının yoğun desteği sonucunda 5. Alman Tümeni, Yeni Zellandalıların 2. Piyade Tümeni'nin Mâlem çevresinde kurduğu savunma hattını yardı ve Cané'ye doğru ilerlemeğe başladı. Bu çözümle üzerine General Freyberg 27 Mayıs'ta Akdeniz Filosunda yardı misteyerek bir an önce adanın boşaltılmasına başlanmasını emretti.

Amiral Cunningham büyük tehlikelere rağmen **«orduyu göz göre göre ölümün kucağında bırakamayız»** diyerek gemilerine Girit'e doğru yönelmeleri için emir verdi. Görev ve insanlık anlayışını herşeyden üstün tutan Cunningham'ın bu emrine kurmay subaylarından biri itiraz edecek oldu. Amiral'in cevabı şöyle oldu:

«Bir gemiyi inşa etmek için üç yıl gerek ama, bir geleneği yeniden yaratmak için 300 yıl çalışmak zorunludur...»

Girit'in boşaltılması işlemi 28'i 29 Mayıs'a bağlayan gece başladı. İerapetra ve Sphakia adlı küçük limanlardan yapılan bu işlem 2 Haziran sabahı sona erdi. Calcutta kruvazörü ile Hereward ve İmperial destroyerleri bu işlem sırasında saf dışı oldu. Ancak insan yönünden en büyük kayıba Amiral Pridham Wippel'in

Göring ve Molotof yanyana.

İngiliz Askerleri almanların yoğun hücumun karşısında çeşitli araçlarla giritten kaçmağa başladılar.

emrindeki Orion kruvazöründe rastlanıldı. Bir tek Alman bombasının patlaması sonucunda 260 denizci ile asker öldü, 280 tanesi de yaralandı.

Girit'in boşaltılması, Yunanistan'ın boşaltılması kadar acı oldu. Almanların Junkers uçaklarından atılan bombalar sonucunda Greyhound destroyeri yara aldı:

«Gemi arkasından batmağa başladı. Çok hızlı batıyordu. Ancak bu batışı seyredenler geminin toplarının sürekli olarak ateş ettiğine tanık oldular. 4 dakika içinde gemi sulara gömüldü. Amiral Ding denize dökülenleri toplaması için 2 destroyer gönderdi. Ancak yeniden saldırıya geçen Alman uçakları suların içinde debelenenleri makinetüfeklerle taramağa başladılar. Bu saldırı sonucunda Kingston gemisinin komutanı ve birçok denizci öldü. Ama mürettebat Lutwaffe'nin bombaları altında kurtarma işlemini sürdürdü.»

Toplam olarak 7 bin 700 Yeni Zellandalıdan 4 bin 704'ü, 6 bin 540 Avustralyalıdan 3 bin 164'ü İskenderiye'de karaya ayak bastılar. Bunların arasında bin 464 yaralı vardı. Bu arada 17 bin İngilizden yaklaşık 8 bin 800'ü boşaltıldı. Ancak Luftwaffe'nin 11. Ordu Gurubu ile General Student'in kayıpları da az değildi. Churchill anılarında Almanların 15 bin ölü ve yaralı verdiklerini öne sürer. Oysa savaştan sonra yapılan araştırmalar sonucunda Almanların 3 bin ölü ve 2 bin 494 yaralı verdikleri ortaya çıkmıştır. Bu iki sayı arasında ne denli büyük bir fark olursa olsun şu gerçek ortaya çıkmaktadır: Girit Savaşı sırasında Almanlar, Balkonlardaki Morito Harekatına oranla çok daha fazla kayıp vermişlerdi. İngiliz donanması, Girit'te çarpışan arkadaşlarını kurtarmak için giriştiği harekat sonucunda ise 2 bin 11 subay ve erini yitirdi.

Hitler bu kanlı zafer sonucunda General Student'in önerdiği Kıbrıs'ı işgal planını reddetti. Bu kararı olmasının bir başka nedeni de General Rommel'in o denli kan dökmeden Nil ve Süveyş'e varılabileceğini göstermesine de bağlıdır.

Her ne olursa olsun İngilizler Libya'da ve Ege Denizinde ağır kayıplara uğradılar. Bu kayıplar sonucunda İtalyanların geçen kış başlattıkları harekatlar neticesinde elde ettiklerinden çok daha fazlasını geri vermek zorunda kaldılar. Lord Cunningham, Savaş Kabinesinin bu devrede oldığı kararları **«içler acısı»** olarak nitelendirmektedir. Büyük denizcinin bu yargısına katılmamak elde değildir. Ancak savaşta her zaman dilenilen sonuca kavuşulması olanaksızdır.

Gerçekten alınan sonuçlarda Churchill'in hatalarının yanı sıra çok daha önemli bir etken daha vardır. İngiltere 15 yıl süreyle yürüttüğü silahsızlanma politikasının bedelini acı bir biçimde ödemiştir. Güçlü Almanya karşısında bundan daha fazlasını da yapması olanaksızdı zaten.

Hitler hırvat generali Mareşal Kuaternic'i tebrik ederken.

Hitler ve Stalin arasında durum gerginleşiyor

İtalyan birlikleri Dağlarda güç koşullarda malzeme ikmali yapıyorlar.

Hitler ile Stalin arasındaki antlaşma geçerliliğini uzun süre koruyamadı. Her iki liderin de yeni ülkeler ele geçirme hırsı sonucunda, bu iki dev karşı karşıya geldi.

Almanlar 1940 yılının sıcak günlerinde Batı ülkelerini kendi topraklarına katmağa çalışırlarken, Ruslar da Balkanları ve Baltık ülkelerini ele geçirmeğe uğraşıyorlardı.

Görünüşte iki diktatör arasındaki ilişkiler oldukça dostaneydi, Almanların her yeni girişiminde, Molotov, Stalin'den aldığı emir gereğince **«sözde dostlarını»** göklere çıkarıp pohpohluyordu. Almanya Norveç ve Danimarkayı 9 Nisan 1940'da istila ettiği zaman Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov hemen Moskova'daki Alman elçisi von der Schulenburg'a şöyle demişti:

«...Sovyet hükümeti, Almanya'nın almak zorunda kaldığı tedbirleri gayet iyi anlamaktadır...

...Savunucu tedbirlerinde Almanya'ya başarılar dileriz...»

Bir ay kadar sonra da **«Ingiliz ve Fransızların Belçika ve Hollanda üzerinden Ruhr'a sarkması tehlikesi karşısında Almanya'nın Batı'da girişmek zorunda kaldığı»** hareketi anlatmak konusunda Ribbentrop'tan talimat alan Alman elçisi Molotov'a Wehracht'ın bu hareketini resmen bildirdiğinde Sovyet devlet adamı memnuniyetini ifade etmişti. Schulenberg Berlin'e gönderdiği telgraf'tan şöyle diyordu:

«Molotov haberi tam bir anlayış havasıyla karşıladı ve Almanya'nın Fransız İngiliz hücumuna karşı kendisini koruması gerektiğini çok iyi anladığını sözlerine ekledi. Başarı kazanacağımızdan şüphesi yoktu.»

17 Haziran'da Fransızlar ateşkes antlaşmasına yaklaşırlarken, Molotov Schulenburg'u dairesine çağırdı ve şöyle dedi

İngilizlerin bir uçak gemisi filosu Akdeniz'de.

Berlini ziyaret eden Molotof tüm kuşkularına rağmen Almanların Rusya-ya saldıracağını tahmin etmiyordu.

...Alman ordusunun muhteşem başarısı karşısında Sovyet hükümetinin en sıcak tebriklerini sunarım...»

Ancak bu övücü sözlerden sonra Molotov, Almanların hiçde hoşuna gitmeyecek bazı şeyleri ekledi. Alman elçisinin Berlin'e gönderdiği telgrafa göre, Molotov bu görüşmede **«Sovyetler'in Baltık ülkelerine karşı giriştiği hareketi ve İngiltere ile Fransa'nın Baltık devletlerinde Almanya ile Rusya'nın arasını açmak ve her iki ülke arasında anlaşmazlık yaratmak için çevirdikleri entrikalara bir son vermek üzere böyle bir harekete zorunluluk duyulduğunu** söyledi. Sovyet hükümeti bu anlaşmazlığa bir sonvermek için üç ülkeye de **«özel elçiler»** göndermişti. Bu üç elçi de Stalin'in yakın arkadaşıydı: Dekanozov Litvanya'ya, Vişinski Letonya'ya ve Jdanov ve Estonya'ya gitmişti.

Bu üçünden, özellikle son ikisi işlerini büyük bir ustalıkla becerdiler. Alman askerleri 14 Haziran'da Paris'e girerlerken, Sovyet hükümeti Litvanya'ya dokuz saatlik bir ültimatom verdi. Bu ültimatomda Sovyet hükümeti, Litvanya hükümetinin çekilmesini, kilit noktalarda bulunan bazı yüksek derecedeki memurların tutuklanmasını ve ülkeye istenildiği kadar Kızıl Ordu askerinin gönderilmesini istedi. Litvanya Hükümeti ültimatomu kabul etti. Ertesi gün Sovyetler, Almanya ile sınırı bulunan tek Baltık ülkesi olan Litvanya'yı işgal etti. Birkaç gün sonra Letonya ve Estonya'ya da aynı türden Sovyet ültimatomları verildi. Sonra da Kızıl Ordu bu ülkelere girdi.

Bu işlerden sonra Stalin'in yaptıkları, Hitlerin yaptıklarından hiç de aşağı kalır türden değildi. Herşeyden önce basın susturuldu. Komünist parti dışındaki tüm siyasal partiler kapatıldı. Siyasi liderler tutuklandı. Her üç ülkede de Sovyetlerin **«güvencesi»** altında seçimler yapıldı. Böylece her ülkede «seçimle» kurulan parlamentolar, ülkelerinin Sovyetler Birliğine katılmasına karar verdiler. Tabii Rusya Yüksek Sovyeti de (parlamentosu) anayurda katılma isteklerini onayladı. Litvanya 3 Ağustos'da, Letonya 5 Ağustos'da Estonya ise 6 Ağustos'da Sovyetler Birliğine katıldı.

Hitler tüm bu oldu bittiler karşısında pek hoşnut değildi tabii. Ancak İngiltere'nin istilası ile uğraştığı için elinden fazla birşey gelmedi. Yalnız bu arada, 3 Baltık ülkesinin Berlin Elçileri tarafından Rus saldırısını protesto etmek için Almanya'ya verilen mektuplar Ribbentrop'un emriyle geri çevrildi. Molotov işleri biraz daha ileri götürme gereğini hissetti. 11. Ağustos'ta Kaunas, Riga ve Tallinn kentindeki elçiliklerini kapatmalarını istedi Almanlardan. Kapatma için 1 Eylül'e kadar süre tanındı Almanlara.

Stalin Baltık ülkeleriyle yetinmedi.

İngiliz ve Fransızların çöktüğünü görünce daha fazla yer işgal etme hevesine kapıldı. 23 Haziran'da Fransızların teslim oldukları gün, Molotov Moskova'daki Alman elçisini makamına çağırdı. Molotov elçiye **«Beserabya sorununun daha fazla gecikmeye tahammülü olmadığını»** söyledi:

«...Romanya hükümeti barışçı bir çözüm yoluna yanaşmadığı takdirde, Sovyet hükümeti zor kullanmağa karar vermiştir...»

«...Ayrıca Sovyetlerin talepleri Bukovina'ya kadar uzanmaktadır.»

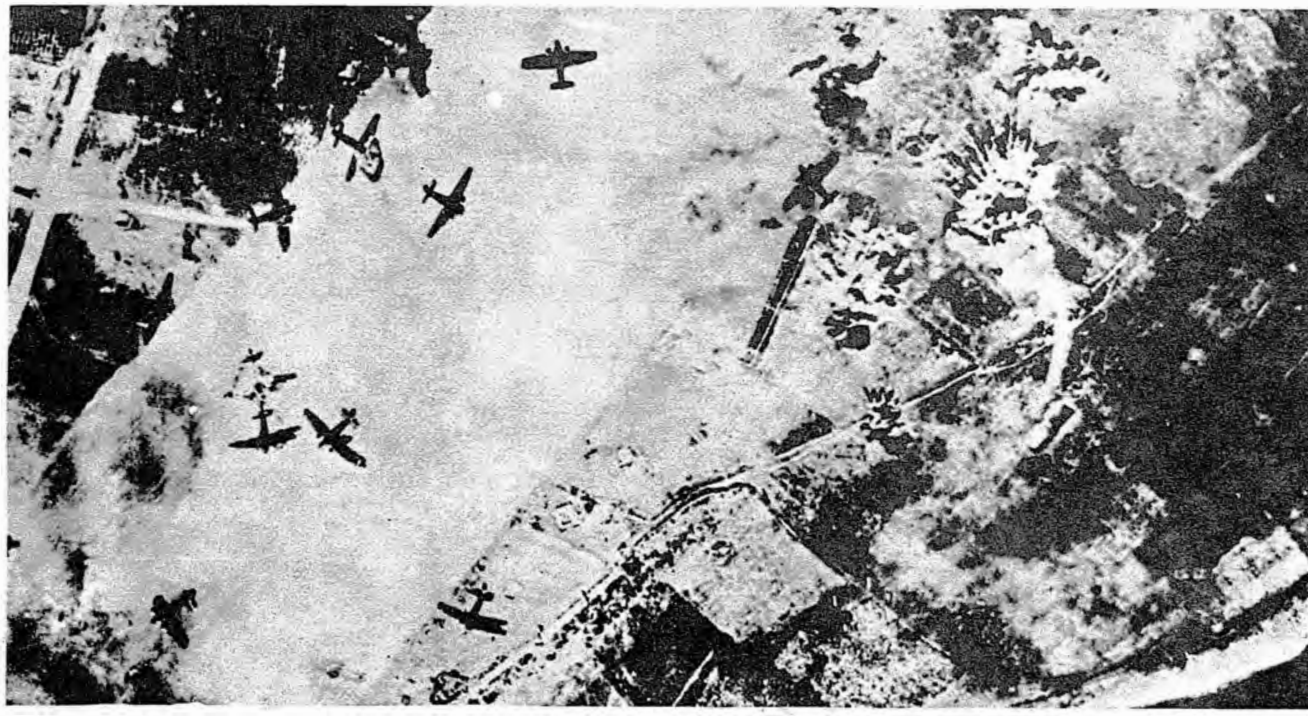
Besarabya Birinci Dünya Savaşı sonunda Sovyetlerin elinden alındığı bir gerçekti. Yalnız Bukovina hiçbir zaman Sovyetlerin olmamıştı. 1919'da Romenlerin eline geçene değin, Ağusturyalıların idi. Moskova'da Nazi-Sovyet Paktı görüşmeleri yapılırken, Ribbentrop, Besarabya'yı Sovyet çıkar alanları arasına katmak zorunda kalmıştı. Ancak Bukovina'yı vermeğe bir türlü yanaşmamıştı.

Durumun Berlin'de öğrenilmesi üzerine ortalığı bir şaşkınlıktır aldı. Alman ordusuna Romanya'daki petrol çok gerekliydi. Bunun yanı sıra balkanlardan gelen yiyeceklere ve hayvan yemine büyük bir gereksinme duymaktaydı. Eğer Kızıl Ordu Romanya'yı işgal ederse tüm bunlardan vazgeçmeleri gerekecekti. Zaten daha 23 Mayıs'ta Fransa'da tüm cephelerde amansız bir savaş sürerken Romanya Genel Kurmayı Alman Yüksek Komutanlığına gizli bir haber göndererek Sovyet askerlerinin sınırda yığınak yaptıklarını bildirmişti. Bu durum karşısında Hitlerin karargâhında doğan tepkiyi Jodi güncesine şöyle geçirmişti:

«Rusların Besarabya karşısında kuvvet yığmaları Doğu da durumu kötüleştiriyor.»

Sovyetler Birliği 26 Haziran'da Romanya'ya verdiği ültimatonda Besarabya ve Kuzey Bukovina'dan çıkmasını 24 saat içinde istedi. Ribbentrop bu durum karşısında ne yapacağını şaşırmıştı. Hemen Bükreş'teki elçisine bir telgraf göndererek, Romanya hükümetine Sovyetlerin isteklerini kabullenmesi doğrultusunda baskı yapmasını istedi. Romenler bunun üzerine 27 Haziran da istenilenleri yaptılar. Sovyet askerleri ertesi gün yeni topraklarına girdiler. Sovyetlerin tüm Romanya'yı işgal etmediklerini ve zengin petrolkaynakları ile yiyecek bölgelerini almadıklarını gören Berlin hükümeti rahat bir nefes aldı.

İş artık oyuna dökülmüştü. Hitlerin Batı'da uğraştığını gören Stalin her defasında Doğu'da daha fazla toprak kapmak için elinden geleni yapıyordu. Stalin'in tüm bu kışkırtıcı hareketlerine rağmen Hitler arayı şimdilik bozmak istemediği için hiçbir girişimde bulunmadı.

Malem havaalanında yapılan savaşlar giritin kaderi üzerinde büyük etki yaptı.

Bu arada işin içine Churchill'de girdi. Haziran sonuna doğru Stalin'e gönderdiği özel mektupta, Almanların İngiltere'yi olduğu kadar Sovyetleri de işgal etmek istediklerini bildirdi ve bu tehlikeye karşı Stalin'i uyardı.

O anda herkes gibi İngiltere'nin sonunun geldiğine inanan Stalin bu mektuba cevap vermeye bile tenezzül etmedi. Bu nedenle İngiltere'nin düşüncelerini Almanlara aktarmakta fazla gecikmedi. İngiliz Başbakanının Bolşeviklerden iyi bir tepki elde etmek amacıyla Moskova'ya elçi olarak tayin ettiği İngiliz İşçi Partisi sol kanat liderlerinden Sir Stafford Cripps, temmuzayının başında Stalin tarafından soğuk bir biçimde karşılandı. Molotov, Stalin'den aldığı talimat uyarınca Alman elçisine bu görüşmeyle ilgili bir muhtıra verdi. Schulenburg bu muhtırayı fazla bekletmeden Berlin'e **«çok acele ve gizlidir»** başlığıyla gönderdi. Ribbentrop muhtırada yazılanlardan son derece memnundu ve Sovyet Hükümetine kendisine verdiği bu bilgiden ötürü teşekkür etti.

Muktıra yazıldığına göre Cripps bir çok sorunun yanısıra Stalin'e şunu anlatmıştı:

«İngiliz hükümeti, Almanya'nın Avrupa hakimiyeti ardında koştuğuna inanıyordu... Bu İngiltere için olduğu kadar, Sovyetler Birliği için de bir tehlikeydi. Bu bakımdan her iki ülkenin Almanya'ya karşı ortak bir korunma politikası ve Avrupa'da bir kuvvet dengesinin yeniden kurulması konusunda anlaşmaları gereki-

İtalyan Generali Gariboldi Doğu sınırına gönderilen İtalyan birliklerini denetlerken.

General Guderjan elindeki kuvvetlerle, Rusyanın işgal edileceğine pek ihtimal veremiyordu.

yordu.»

Stalin'in bu sözlere verdiği cevap şöyle belirtiliyordu:

«Avrupa'da herhangi bir ülkenin hakim olması diye bir tehlike görünmüyordu. Hele Almanya'nın Avrupa'yı yutmak tehlikesi daha azdı. Stalin, Almanya'nın politikasını yakından gözlüyor ve Almanya'nın başlıca önderlerini çok ivi tanıyordu. Alman liderlerinde Avrupa ülkelerini yutmak istediklerini gösteren herhangi bir belirti görmemişti. Stalin, Alman askeri başarılarının Sovyetler Birliğini ve Sovyetler Birliğinin Almanya ile olan dostça ilişkilerini tehdit ettiği kanısında değildi...»

Aslında olayların gidişatını yakından izleyen bir politikacının verebileceği cevaplarla en küçük bir ilişkisi yoktur bu sözlerin. Stalin, Hitler'in kafasında hazırladığı oyunları elbette bilemezdi ama, bu adamın korkunç ihtirasını göz önüne alıp şöyle bir çevresine bakınsaydı. Almanya'nın Sovyetler için ne denli büyük bir tehlike olduğunu görmemizlikten gelemezdi.

Bu arada Sovyetlerin'de boş durmadığına ve Batı ülkelerinde gizli istihbarat servisleri kurarak anında bazı haberleri elde ettiklerini belirtmemiz gerekir.

Almanlar Sovyetlerin bir dolap çevirdiklerini anlamışlardı ama işin sırrını bir türlü çözememişlerdi. Buna en iyi örnek olarak Moskova'daki Alman elçisi Schulenburg, Molotov'a 11 Nisan'da Kuzey ülkelerine karşı giriştikleri saldırıyı Molotov'a bildirdikten sonra ülkesine yolladığı telgrafı gösterebiliriz:

«İskandinavya'da giriştiğimiz harekeet Sovyetlerin sırtından ağır bir yük kaldırmışa ve onları son derece rahatlatmışa benziyor. Benim şüphelerim şunlar: Sovyet hükümeti her zaman çok iyi haber alıyor. Eğer İngilizlerin ve Fransızların, İskandinav ülkelerine saldırmak gibi bir istekleri olduysa bunlardan haberleri olduğu ve son derece kuşkulandıkları şüphesiz. Sovyet hükümeti bu iki ülkeyi Baltık kıyılarında görmek istemediği muhakkak...»

Almanların kafasında, Sovyetlerin İngiliz-Fransız ortak projelerini bu denli nasıl iyi bildikleri konusunda bir soru uyanmıştı. Bu haberalma konusundaki açıklamamızı burada kapatmak için şunu yazmakla yetinelim yalnızca: O tarihlerde Douglas MacLean ve Guy Burgess adındaki iki casus Dışişleri ve Savaş bakanlıklarında çalışıyorlardı ve her ikisi de Sovyet Haberalma örgütüne bağlıydılar...

Stalin'in kendisine son derece güvendiği sıralarda Hitler'in boş durmadığı ve Sovyetler Birliğine dönerek bu ülkeyi yok etmek için planlar hazırladığı Alman gizli belgelerinden anlaşılmaktadır. Ancak gizli belgeleri açıklamağa gitmeye pek gerek yoktur. Hitler iktidara geldiğinde neler yapmayı planladığını **«Kavgam»** adlı kitabında açıklamıştı. Stalin, Batılı öteki liderler gibi, 15 yıl önce yazılan bu kitabı okusaydı her halde burnunun dibindeki bu tehlike karşısında o denli iyimser cevaplar vermezdi İngiliz elçisine:

«Ve biz Nasyonal Sosyalistleri, altı yüz yıl önce bıraktığımız yerden başlıyoruz. Cermenlerin Avrupa'nın güneyine ve batısına doğru giriştikleri sonsuz akınları durduruyor, gözümüzü Doğu topraklarına çeviriyoruz... Avrupa'da yeni toprakların sözünü ederken herşeyden önce Rusya'yı ve sınır boyundaki köle devletleri kastediyoruz. Bize oranın yolunu gösteren kaderin kendisidir sanki. Doğudaki bu muazzam imparatorluk dağılmak üzeredir ve Rusya'da ki Yahudi hakimiyetinin sonu aynı zamanda Rusya'nın da bir devlet olarak sonu olacaktır.»

Hitler'in kafasında bir temel taşı gib on beş yıl öncesinden beri yatmakta olan bu fikri Stalin'e yaptığı pakt etkilememişti bile.

Fransa'nın çökmesinden ve İngiltere'nin de Manşın öte yakasında sıkıştırılmasından sonra Hitler'in gözlerinin Rusya'ya doğru döndüğünü söyleyebiliriz. 20 ile 29 Temmuz 1940 tarihinde Berchtesgaden'de iken bu fikir kafasında iyi belirlenmişti..

Bu düşüncesinin iyice kafasına yerleşmesine neden olarak rus uçaklarının Ploesti'deki petrol kuyularından 30 dakikalık bir mesafeye gelmeleri de yol açmıştır. Kavgam'da yazdıklarını artık uygulama alanına koyabilirdi Führer.

1940 yazının başında yapılan ilk toplantılarda harekatın 1940 sonbaharında yapılmasını istemişti. Hitler. Generallerin büyük bir bölümü bu isteğe karşı çıktılar. Keitel Nüremberg'de bu günlerle ilgili olarak savaştan sonra şunları söylemiştir:

«Hitler hemen birşeyler yapılıp yapılmayacağını sordu. Generallerin cevabı olumsuzdu. 1940 sonbaharında Sovyetlere karşı bir savaş asla düşünülemezdi. Orduyu önce Polonya'da savaşa sıkmak, ardından Batı'ya getirip burada savaştırmak, sonra yeniden Polonya'ya gönderip yeniden orada savaşmasını istemek... Olanaksız birşeydi bu... Jodl'un ve benim aklımdan geçenler dilimizden dökülüverdi aynı anda: Kuşkuluyum...»

1940 Temmuzunun son günlerinde Bergof'ta yapılan bir toplantı da Hitler tüm ordu şeflerine Rusya'ya karşı bir harekata girişmek istediğini söyledi. Artık İngiltere'yi istila etmek ihtimali gün geçtikçe azalmaktaydı. Toplantıda bulunan Halder notlarına şunları yazmıştı:

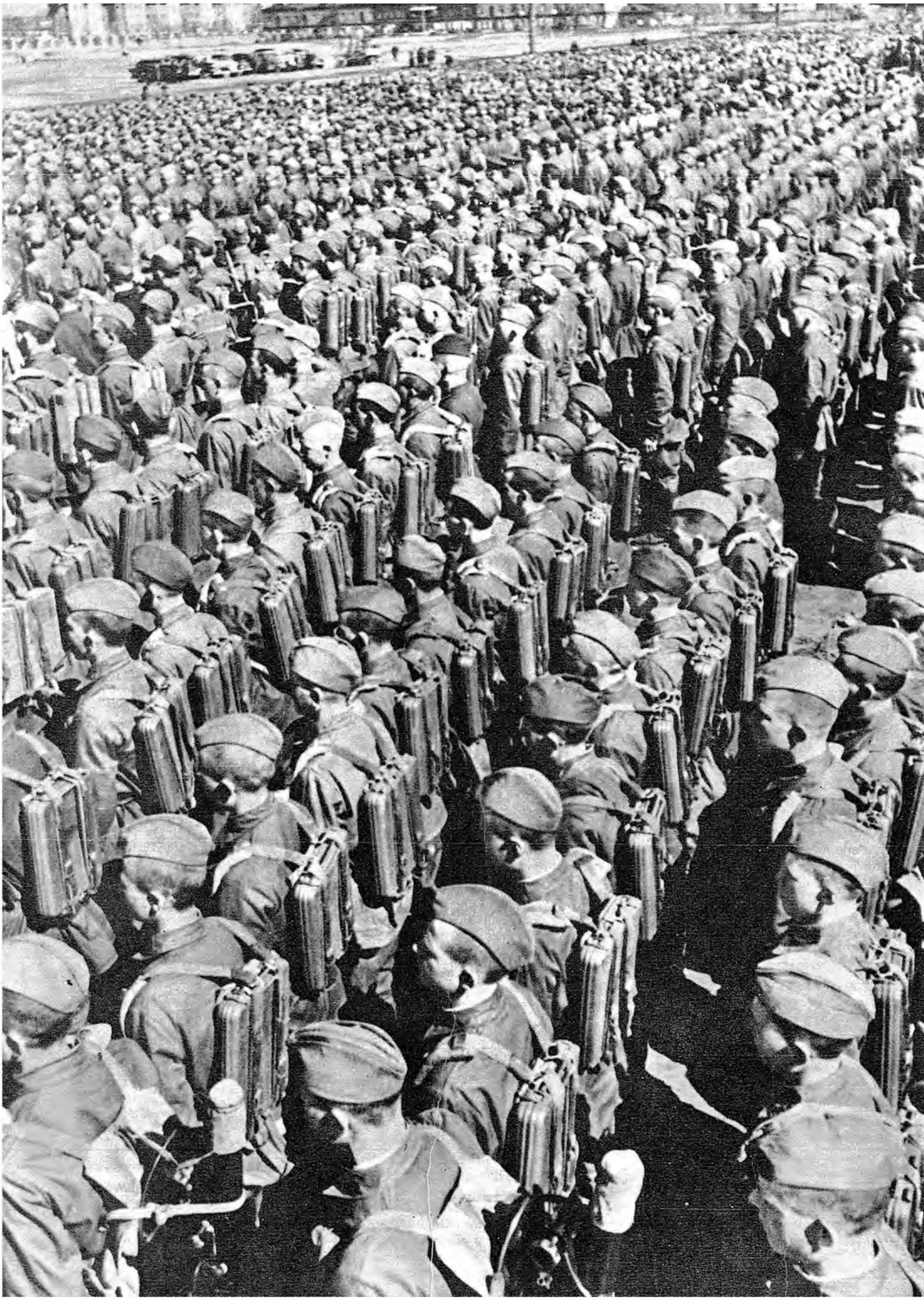
«İngiltere, diyordu Hitler, umudunu Amerika ile Rusya'ya bağlamıştır. Rusya'ya başladığı umut suya düşerse, Amerika'ya bağladığı umut da suya düşmüş olur. Çünkü Rusya'nın yok edilmesi, Japonya'nın Uzak Doğudaki gücünü büyük oranda arttırır.»

Hitler, İngiltere'nin inatla savaşa devam etmesini Sovyetlere güvenmesine bağladığını söyler ve sözlerini şöyle sürdürür:

«İngiltere'de garip birşey oldu! İngilizler aslında yenildiler. Şimdi yeniden a-

General Franco'nun gönderdiği «Azul» birliği Ruslara karşı savaşacak olan, gönüllü faşistlerden kurulmuştu.

yağa kalktılar. Konuşmalarını duyuyoruz: Rusya Batı Avrupa'daki gelişmelerden çok tedirgin oldu.

«Rusya'nın, Almanya'yı Avrupa'da çok kuvvetli görmek istediğini söylemesi yeter ve İngiltere'de denizde boğulan bir adam gibi, durumun altı ile sekiz ay arasında büsbütün değişeceği umuduna yeniden kapılabilir.

«Ama Rusya ezilirse İngiltere'nin de umudu suya düşer. O zaman Almanya, Avrupa ve Balkanların efendisi olur.

«Karar: Bu düşünceler gözönunde tutularak Rusya hemen tasfiye edilmeli. İlkbahar, 1941.

«Rusya ne kadar çabuk ezilirse o kadar iyi olur.»

Hitler, Sovyetler Birliği birdenbire tek büyük bir darbe altında ezilirse ancak tatmin olabileceğini açıkladı. Amaç olarak Rusya'nın yaşama gücünün kalmamasını gerektiğini söyledi. Başlangıçta iki yönden saldırıya geçilecekti. Birincisi güneyde Kiev'e ve Dinyeper nehrine doğru; ikincisi kuzeyde Baltık devletleri üstünden Moskova'ya doğru. İki ordu daha sonra Moskova'da birleşecekti. Bundan sonra gerekirse Bakû petrol kuyularını ele geçirmek için özel bir harekata daha girişilecekti. Hitler bu yeni istilalarından sonra ne yapacağını biliyordu. Ukrayna'yı, Beyaz Rusya'yı ve Baltık devletlerini ilhak edecek, Finlandiya topraklarını Beyaz Deniz'e kadar genişletecekti. Bütün bu harekatı 120 tümenlik bir güçle başarabileceğini hesaplamıştı. Batının ve İskandinavya'nın savunması için 60 tümen bırakacaktı.

Saldırı sözlerine bakılırsa Mayıs 1941 de başlayacaktı. 5 ay sürecek olan sefer kışa doğru bitecekti.

1 Ağustos günü Halder ve kurmayı planlar üstünde çalışmaya başladılar. Saldırı planının hazırlanması üç koldan yürütüldü: Ordu Genel Kurmayı, Warlimont'un OKW dairesi ve General Thomas'ın yönetimindeki OKW Ekonomi ve Silahlanma Dairesi, plan üzerinde ayrı ayrı açıdan çalışmağa başladılar.

9 Ağustos'ta Warlimont Ruslara karşı girişilecek saldırıda Doğudaki yayılma bölgeleriyle ilgili ilk emrini çıkartmıştı. Parola **«Doğu Kalkınması» (Aufbau Ost)** idi. Hitler 26 Ağustos'ta 10 piyade ve 2 zırhlı tümenin Batıdan Polonya'ya gönderilmesini emretti. Güney-doğu Polonya'da toplanacak olan Panzer birlikleri Romanya petrollerini korumak için müdahaleye hazır durumda bekleyecekti. Çok sayıda Alman birliğinin Doğuya nakledilmesinin Stalin'i kuşkulandıracağını gözönünde tutan Almanlar dikkatlı davranmak zorunda idiler. Ancak bir takım hareketleri Rusların öğrenmemesine olanak yoktu.

1941 yılında Stalin Kızılordunun yönetimini ele aldı. Ancak ilk savaşlarda uğranılan başarısızlıklar Stalin'in askerliğe yeteri kadar önem vermediğini ortaya koydu.

Bu nedenle Moskova'daki askerî ateşe Ernst Koestring'e bir talimat gönderilerek, bu hareketlerin yaşlı askerlerin endüstri kollarına verilmesinden ve yerlerine gençlerin gönderilmesinden ibcret bulunduğunu Sovyet Genelkurmayına bildirmesi istenmişti. 6 Eylül'de Jodl yayınladığı bir emirle yeni maskeleme ve aldatma emirlerini bildirdi.

Hitler, 12 Kasım 1940'da gizli bir emir yayınladı. Bundan amacı askerlerin o yaz kazandıkları başarıdan yetinmemeleriydi. Bu emirde Avrupa ve Avrupa dışında yapılacak olan görevlerin ana hatlarını belirtti. Biz buraya o emrin yalnızca Sovyetler Birliği'ni ilgilendiren bölümünü alacağız:

«Rusyanın bir süredir takındığı tutumu aydınlatmak amacıyla, siyasi görüşmelere başlanmıştır. Bu görüşmelerin sonuçlarına bakılmaksızın, esasen sözlü olarak bildirilmiş olan Doğu hazırlıkları sürdürülecektir. Ordu harekat planlarının ana çizgilerini bana bildirir bildirmez ve bu planlar tarafımdan onaylanır onaylanmaz, bu konuda gereken emirler verilecektir.»

Hitler o tarihlerde Rusya'ya saldırmayı kafasına koymuştu birkez. Zaten 2

General Stumpff'un görevi Murmansk limanını ele geçirmek ve İngiltere ile Sovyet Rusya arasındaki tüm irtibatı kesmekti.

büyük diktatör arasındaki gerginlik artmağa başlamıştı. Bu gerginlikler Hitler'in kafasındaki düşüncelerin iyice sabitleşmesine yol açtı.

Bu gerginliklerin ilkelerinden biri de Viyana'da yapılan hakemliktir. Ne Hitler ne de Mussolini Macaristan ile Romanya arasındaki sorunu çözmeğe çalışırlar ken Stalin'in kulağına kar suyunu kaçırabileceklerini tahmin etmemişlerdi. Kral 11. Karol'u biraz daha rahatlatmak için Hitler ve Mussolini, ülkesinden geriye kalanları koruyacaklarına dair ona söz vermişlerdi. Belveder Sarayında olup bitenleri anlatmakla görevlendirilen Almanya'nın Moskova elçisi Schulenburg, Molotov'u 1 Eylül'de ziyaret etti. Ziyaretin amacı Mihver devletlerin sorunu çözmek için yalnızca barışı ön planda tuttuklarını ve aynı barışçı amaçları Rusya ile taşıdıklarını söylemekti. Aslında Viyana'da Hitler'in çevirdiği **«hakem numarası»** politikayı ve ekonomiyi ile bilenlerin kolay kolay yutmayacağı türden bir dümendi. Bu dümenin amacı Hitler'in 20 Eylül'de yayınladığı çok gizli emirde görülmektedir:

«Bütün dünya, bu heyetlere verilen görevin dost Romanya askeri kuvvetlerini örgütlemek ve eğitmek olduğunu sanmaladır.

Gerçek görevleri - bunları ne Romenler ne de bizim askerler bilmemeli - şunlar olacaktır:

Petrol alanını korumak.

Sovyet Rusya ile savaş çıkması halinde, bu savaşın gereği olarak, Alman ve Romen kuvvetlerini Romen üslerinden harekete geçecek biçimde hazır duruma getirmek.»

Schulenburg bu gizli amacı allayıp pullayıp, Molotov'a Hitler'in barıştan başka birşey düşünmediğini biçimde değiştirip söylemek zorundaydı.

Sovyet Dışişleri Komiseri kuşkulanmıştı birkez. Önce Schulenburg'a Viyana görüşmelerini gazetelerden öğrendiğini söyledi. Molotov Reich hükümeti ile aralarındaki antlaşmanın üçüncü maddesini hatırlatarak Almanları kendilerini habersiz bırakmakla suçladı. Sonra işin ucunu yine kendisine göre yonttu:

«Neden onlara bu garantiyi verdiniz, diye sordu Molotov, Romanya'ya karşı herhangi bir girişimde bulunmayacağımızdan haberiniz vardı.»

Elçinin cevabı ise son derece kurnazcaydı:

«Zaten biz de bunun için verdik. Bu ülkeye karşı herhangi bir niyetiniz olmadığını bize birçok kez söylediniz. Bu garantinin sizi rahatsız edecek bir noktası olmamalı.»

Molotov ve elçinin bu konuşamaları, daha doğrusu tartışmaları son derece ilginçtir. Bilinen bir sözü hatırlatmakta:

«Hırsızlar çaldıkları malları paylaşırlarken, aralarında her zaman kavga ederler.»

Ancak her ikisi de fazla ileri gitmez

Alman Dışişleri bakanı Ribbentrof Molotov'u 12 Kasım 1940 Berlinde karşıladı.

ler. Rihbentrop 3 Eylül'de sert bir nota yazarak, Almanların hiçbir zaman Rusya ile aralarındaki antlaşmayı bozmadıklarını bildirdi. Molotov'un da cevabı aynı sertlikteydi ve Viyana'da ki görüşmeler sonucunda Almanların dürüst davranmadıklarını yineliyordu.

Eylül ayında olan iki olay iki devleti biraz daha birbirinden uzaklaştırdı. 16 Eylül günü Ribbentrop Moskova elçine bir telgraf çekerek, Molotov'a Kuzey Norveç'e gönderilecek Alman takviye birliklerinin Finlandıya üzerinden geçmekte olduklarını bildirmesini istedi. 25 Eylül'de ikinci bir telgraf daha gönderdi Ribbentrop. Schulenburg Berlin'de izinli olarak bulunduğu için **«Çok Gizli - Devlet Sırrı»** ibaresini taşıyan telgraf Maslahatgüzar Werner von Tippelskirch'in adınaydı. Bu telgraf ancak ertesi gün Berlin'den gelecek bir şifreyle açıldıktan sonra Molotov'a sunulacaktı. Mesajda Japonya, İtalya ve Almanya'nın yakında bir ittifak imzalayacaklarını bildiriliyordu. İttifakın Rusya'ya karşı olmadığı özel bir madde ile belirtilecekti. Ribbentrop şöyle diyordu:

«Bu ittifak yalnızca Amerikan savaş kışkırtıcılarına karşıdır. Elbetteki bu nokta, her zaman olduğu gibi, ittifakta açıkça ifade edilmeyecektir, ama bu sonuç maddelerin kendisinden kesin olarak çıkabilecektir. İttifakın tek olması Amerika'nın savaşa girmesi için baskı yapan unsurların aklını başına getirmek, onlara bugünkü mücadeleye katıldıkları takdirde düşman olarak üç büyük kuvveti otomatikman karşılarında bulacaklarını anlatmaktır.»

Son zamanlardaki hareketlerden iyice kuşkulanmağa başlayan Molotov, durumu hemen kavradı ve Moskova Paktının dördüncü maddesi gereğince, Üçlü Askeri İttifakın metnini de **«herhangi bir gizli protokol gibi»** Sovyet Hükümetinin imzalanmadan önce görmeğe hakkı bulunduğunu bildirdi.

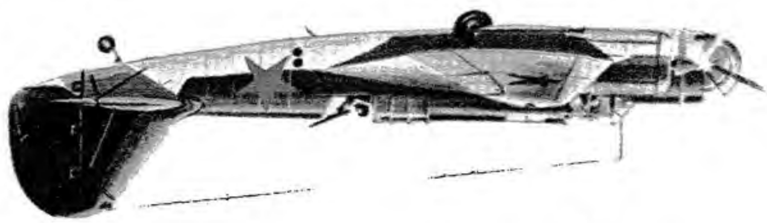
Öte yandan Finlandiya'da Rusların devamlı olarak yeni haklar iddia etmeleri üzerine bozulan durum karşısında, Almanların askerlerini Finlandiya'dan geçirmek için bu ülke ile yaptıkları antlaşma konusunda daha fazla bilgi istedi. Alman kuvvetlerinin kendilerine haber vermeden en az üç Fin limanına asker çıkardıklarını da öğrenmiş bulunuyordu.

«Sovyet hükümeti, dedi Molotov, askerlerin Finlandiya'dan geçmesine ait antlaşmanın metnini, gizli bölümleriyle birlikte öğrenmek... anlaşma amacını, anlaşmanın kime karşı olduğunu ve hangi amaçlara yarayacağını bilmek arzusundadır.»

Rusları yatıştırmak için için Ribbentrop 2 Ekim'de Finlandiya ile yaptığı antlaşmanın metni olduğu iddia ettiği bir yazıyı Moskova'ya gönderdi. Daha sonra da Üçlü İttifakın Rusya'ya karşı olmadığını da yineledi. Bu arada Romanya'ya gönderilen Alman askeri heyetinin niteliği tartışma konusu oldu. Molotov, Tuna kıyılarına gelen askeri danışmaların Sovyetleri hiç de memnun etmediğini üstü kapalı bir biçimde söyledi.

Hitler durumun pek parlak olmadığını sezinlemişti. Hem iki ülke arasında doğan kuşkuları ortadan kaldırmak, hem de Rusya'nın gönderdiği hammaddeleri kesmesini önlemek için Ribbentrap'un bir mektup göndermesini istedi. Bu emir üzerine Ribbentrop, 13 Ekim'de Stalin'e uzun bir mektup gönderdi. Ribbentrop mektupta Moskova ile aralarında olan antlaşmazlıkların kendi taraflarından doğmadığını söylüyor ve mektubunu şöyle noktalıyordu:

«Dört güçlü ülke - Sovyetler Birliği,

TUPOLEV SB-2 CANT-40

Tipi : Orta menzilli bombardıman uçağı

Motoru 2 adet 12 silindirli, 880 beygir gücünde, Klımov M-100 AAU motoru.

Silahlı 2 adet 7,62 mm'lik SHKAS tipi makineli tüfek burunda, 2 adet 7,62 mm'lik SHKAS tipi makineli tüfek geride ve 600 kilodan fazla bomba

Hızı : 5 bin metrede saatte 422 kilometre

Çıktığı yükseklik : 8 bin 500 metre

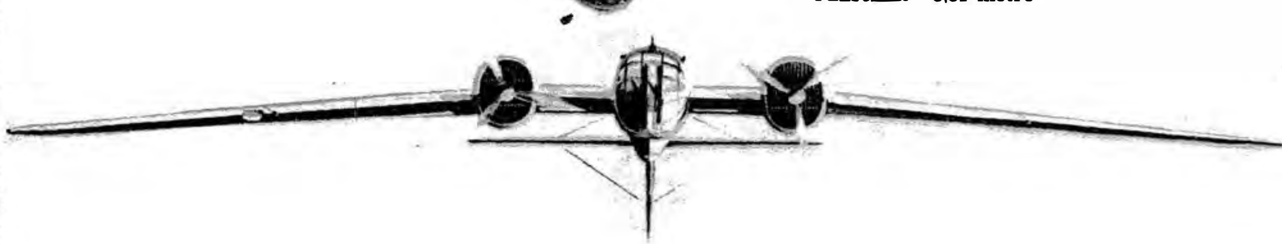
Etki alanı : Bin 200 kilometre

Ağırlık Boş 3 bin 870, dolu 6 bin 98 kilogram

Kanat açıklığı : 20,33 metre

Uzunluk : 12,27 metre

Yükseklik 3,31 metre

Almanların ilerlemesi karşısında general Freyberg İngiliz birliklerinin giriti terk etmesine karar verdi.

Almanya, Japonya ve İtalya - uzun vadeli bir politika uygulamalı ve halklarının gelecekteki kalkınmaları için ortak çıkarlarını dünya düzeyinde biraraya oturtmak zorundadır.»

Bu yazıların altı Ribbentrop tarafından çizilmişti. Üstü kapalı olarak ima edilmek istenen amaç aslında oldukça açıktı: Dünyanın dört büyük devlet arasında bölünmesi.

Bu arada Stalin'den, Molotov'u Berlin'e yollanmasını da istedi. Bu ziyaret sırasında Dış İşleri Komiseri, Führer'e Rus-Alman ilişkilerinin geleceği konusundaki düşüncelerini belirtebilirdi.

Ribbentro bir yanda Sovyetleri üçlü ittifaka davet ediyor, öte yandan Alman Yüksek Komutanlığı **«Barbarossa»** Harekatını hazırlıyordu. Hitler ve Ribbentrop, Sovyetleri de antlaşmanın içine çekmek istiyorlardı. Eğer çıkar alanlarındaki önerilerine Sovyetler kabullenirlerse sorun, yani savaş daha ileri bir tarihe ertelenebilir ya da geçiştirilebilirdi. Aksi bir davranış savaşı kesinleştirirdi...

22 Ekim'de Stalin mektuba cevap verdi. Molotov'un Sovyet-Alman ilişkileri konusunda görüşmelerde bulunmak için 10-12 Kasım tarihlerinde Berlin'e geleceğini bildirdi.

Bütün bu politik gelişmeler içinde Mareşal von Bock, Mareşal von Kluge ve Mareşal List ile «B» grubu orduları 4. ve 12 ordu Genelkurmayı Doğu sınırına gönderilmişti. Bunların yanında 4 ordu grubu, 10 piyade tümeni, bir motorize tümen ve üç zırhlı tümen vardı. Kısa bir süre sonra Mareşal von Leeb ve «C» Grubu Orduları Genelkurmayı Nancy'den Almanya'ya çağrıldılar. 30 Ekim günü ise von Brauchitsch'in kuvvetleri Fontainebleau'daki kamplarından ayrılarak, 9 Mayıs'ta terkettikleri Berlin'in güneyinde bulunan Zossen adlı karargahlarına yöneldiler.

10 Kasım günü Molotov ve yanındakiler Moskova'dan ayrıldılar. 12 Kasım günü ise heyet Anhalt Garındaydı. Ribbentrop kırmızı bir halı üzerinde yürüyerek heyete doğru geldi:

«Molotov'un gelmesiyle şeref konuklarında hurra sesleri yükseldi. Dış İşleri Komiseri ardında adamları olduğu halde küçük diplomat grubuna doğru ilerledi. Yumuşak bir şapkası ve gri renkli bir pardesüsü vardı. Kendisine doğru uzatılan elleri işi başından aşkın biriymiş gibi aceleyle sıktı. Dalgın gibi görünen bakışları birden değişti. Polis ve görevli kordonunu yararak kendisine doğru gelmeğe çalışan iki küçük kızı farketmişti. Nazik ve babacan bir tavırla kızları kucağına aldı ve yanaklarından öptü. Bu davranış, Sovyetler Birliği'nin sınırları dışına çıkmış ve tehlikeli saydığı bir ülkeye gelmiş olan Molotov'un heyecanını belirtiyordu aslında. Ama hiçbir şeyi belli etmemek zorundaydı Molotov.»

Bu arada birşeyi hatırlatalım. Molotov'un Berlin'e gelişinde, Sovyet marşı **«Enternasyonal»** çalınmadı. Ribbentrop birkaç yıl öncesine değin Almanların önemli bir bölümünün ağzından düşmeyen bu marşın yeniden hatırlanmasını sakıncalı bulmuştu.

Öğleden sonra Dışişleri bakanları ilk toplantıya yaptılar. Birkaç saat sonra Molotov Hitler'le görüştü. Molotov ve Hitler arasındaki görüşmeler ertesi gün de sürdü. Sovyet Dış İşleri Komiseri 14 Kasım sabahı ülkesine dönmek için Berlin'den ayrıldı.

İkinci Dünya Savaşı'nın önemli dönüm noktalarından biri olarak kabul edilen bu görüşmeleri Almanya'nın ünlü tercümanı Paul Schmidt'in tuttuğu tutanaklardan öğrenmiş bulunuyoruz. Bunların bir kısmı savaş sırasındaki diplomatik arşivlerinde bulunmaktadır Almanların. Diğerleri ise savaştan sonra yayınlanan anılarından yer almaktadır.

Almanya savaşı kazandığına göre Eski Dünya'nın paylaşılmasından sonra dört güçlü ülke güneye doğru kayacaklardır. Almanya ve İtalya Afrika ile uğraşmaktaydı. Japonya ise Güney Asya'ya el koymaya hazırlanıyordu. Geriye Hazar'dan Singapur'a kadar uzanan koskoca topraklar kalıyordu. Bunlar Sovyetlerin çıkar alanları olarak kabul edilebilirdi. Sovyetler açık denize İran Körfezinden ya da Hint Okyanusundan çıkabilirlerdi. Görüldüğü gibi Ribbentrop birbirine paralel dört akış sunuyordu Molotov'a. Ancak bu doğrultular sonsuzda birleşmediği için eninde sonunda bu dört ülkenin çıkar alanları biryerde birbirinin içine girecekti. Örneğin Japonya ile Rusya

Uzak-Doğu'da karşı karşıya gelebilirdi. Ya da Sovyetlerle Almanlar Boğazlarda ve Orta Doğu'da burun buruna gelebilirdi.

Bu durum karşısında bir yandan üçlü pakt arasında çıkar alanları konusunda anlaşma imzalayabilirler, öte yandan buna paralel olarak Sovyetler Birliği ile çıkar alanları için başka bir antlaşma yapabilirlerdi. Ribbentrop, Molotov'u daha iyi **«tavlamak»** için Türkiye'yi öne sürdü. 1936 yılında Boğazlar konusunda imzalanan Montrö antlaşması, İtalya Rusya ve Almanya tarafından yeniden düzenlenecek biçimiyle yürürlüğe konabilirdi.

Molotov fazla tartışma çıkarmadı. Schmidt'e göre asıl kozunu Hitler'le paylaşmak istiyordu. Schmidt, uluslararası politika cambazı olan kurnaz Molotov'u şöyle anlatıyor:

«Orta boylu, hafifçe çarpık vücutlu, fırıldak gözlü ve satranç oyuncularına has akıllı bu yüz bana sürekli olarak matematik öğretmenimi hatırlatıyordu. Bu yalnız görünüşünde yoktu. Molotov konuşurken, düşüncelerini sıralarken matematiksel bir biçimde konuşuyor ve son derece hesaplı planlar kurduğunu belli ediyordu. Bu diploması matematiğinin içinde başını bir Hitlere bir Ribbentrop'a çeviriyordu. Hitler ve Ribbentrop bu durum karşısında yuvarlak sözlerin içinde kaybolup gidiyorlardı...»

Adolf Hitler, içgüdüsüyle bu cambaz Ausu aldatmayacağını anlamıştı. Her zamanki **«numaraları»** bu kez arkadaşları

tarafından «Çekiç» (Molotov) olarak adlandırılan Viatcheslav Skriabine önünde deneyemeyeceğini biliyordu.

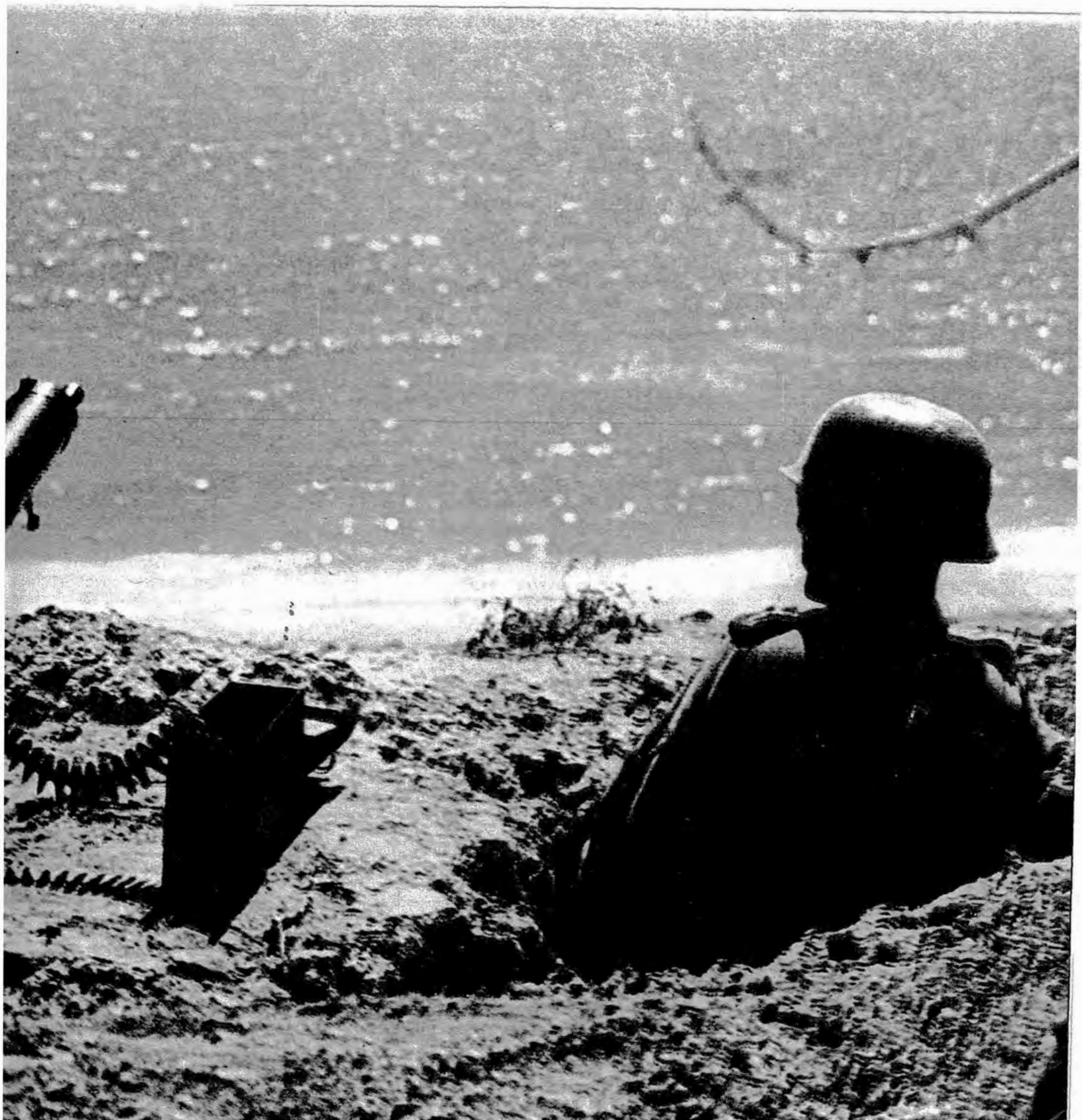
«Bu kez, diyor Schmidt, 1939'da Sir Horace Wilson, Chamberlain'in mektubunu kendisine sunduğunda yaptığı gibi ayağa fırlayıp kapıya doğru koşmadı. Üç hafta önce Hendaye'de Franco'nun önünde yaptığı gibi tartışmanın artık bu noktadan sonra yersiz olduğunu öne sürmedi. Çok nazik ve inceydi.»

Çıkar alanları ve Asya-Afrika'da yapılacak işlerin yuvarlak konuşmalarından sonra Molotov bir Alman-Sovyet antlaşmasının aşağıda sıralayacağı 4 maddeyi kapsamayacağını bildirdi:

1. Sovyet hükümeti Finlandiya'daki sorunu kendisine göre çözme hakkına sahiptir. «Finlandiya'da savaş yok, diye bağırdı burada Hitler. Finlandiya'da sükünete ihtiyacımız var. Nikel ve tahta nedeniyle. Baltık'ta bir savaş Alman-Sovyet ilişkilerini etkileyebilir.»

2. Romanya'ya verilen garantiler Sovyetlerin aleyhinedir. Geri alınmalıdır. Hitler, Rusların'da benzer bir antlaşmayı bir süre önce imzaladıklarını öne sürerek öneriyi geri çevirir.

3. Bu şartlar altında Rusya Bulgaristan'a aynı garantileri verip, asker yollarsa Almanya'nın tepkisi ne olurdu? Hitler bu soruya başka bir soruyla karşılık verdi: Bulgaristan, Romanya gibi böyle garantiler talep etmiş miydi? Molotov'un olumsuz karşılığı üzerine bu soruyu Mussolini'ye danışarak cevaplandırması ge-

man birlikleri yürüyüş halinde.

rektiğini söyledi.

4. Sonunda Boğazlar sorunu ortoya atıldı. Karadeniz'den bir saldırı olursa, Montrö antlaşmasının kağıtta değiştirilmiş biçimi Molotov'u tatmin eden bir cevap değildi. Bulgaristan'a yerleşmekten aşka Boğazlarda üs istiyordu Molotov. itler bu isteği de geri çevirdi.

Sonuç olarak Almanların, Sovyetlerin tılımlarını batıdan güneye doğru çevirne planı pek başarılı olmamıştı. Stalin e Molotov, Hitler ile Ribbentrop'un İran örfezi ile Hint Okyanusundan açılma nerilerine karşı çıkmıyorlardı, ama istekrinin içine Finlandiya, Bulgaristan ve ürkiye'yi sokuyorlardı. Schulenburg'un 6 Kasım'da Kremlin'de hazırlanan Boazlar konusundaki isteklerini Berlin'e ettiğini ve bunların neler olduklarını geen sayımızda açıklamıştık. Burada Molov Boğazlarda üs verilmesini Almanlan garanti etmesini istiyordu. Gerekirse uvvet kullanılmasını da ekliyordu.

Hitler'in işine hiç gelmiyordu bunlar. nce Petsomo'da Sovyetleri görmek isteiyordu. Balkanlarda ise İtalya'nın bocadığını bildiği için eninde sonunda durua müdahale edeceğini biliyordu. Burz ve Vorno limanlarına sahip çıkabil ek için bundan daha iyi fırsat olur muyu? Öte yandan Molotov'un Ankara hükmeti karşısındaki baskısının sonunda u ülkenin İngilizlere yanaşmasına ve İnliz askerlerinin buralara girmesine yol çacağına inanıyordu. Ankara'nın hiç de böyle bir niyeti olmadığını geçen sayımızda belirtmiştik. Gerçekte Molotov ve Stalin bu görüşmelerde, Almanların neler yapmak istediklerini öğrenmeyi amaçlamışlardır. Bu görüşmeler, herşeyden önce Sovyetler için bir zemin araştırması niteliğini taşımaktadır. Ancak Molotov bu zemin araştırmalarını yaparken bazı açıklar da vermiştir. Bulgaristan ve Türkiye üzerindeki isteklerini sıralayarak Sovyet dış politikası konusunda Almanlara ipuçları vermiştir. Molotov, Hitler ve Ribbentrop'un bir anlaşma amacı güderken savaş çıkarmak istediklerini de pek kavrayamamıştı.

Hitler kendisi gibi kurnaz ve şantajcı biriyle karşılaştığı için son derece kızmıştır. Berlin'deki görüşmelerin bir sonuca ulaşmaması üzerine Hitler, Barbarossa Harekatının planının kendisine sunulmasını istemiştir. Bu bölümü anlatmadan önce Berlin'deki görüşler sırasında olan bazı olaylardan söz edelim.

13 Kasım gecesi Sovyetler elçiliğinde Molotov bir ziyafet düzenler. Sovyet elçiliğinde bulunan Dr. Schmidt'in anılarına göre Molotov tam dostluk adına kadeh kaldırdığı ve Ribbentrop'da kendisine cevap vermek için ayağa kalktığında Berlin'de alarm düdükleri çalmağa başlar. Önce uçaksavarların gürültüsü işitilir. Ardından da İngiliz bombardıman uçaklarının uğultusu duyulur. Konuklar hemen sığınağa doğru koşuşurlar. Almanlar ve Ruslar Dışişleri Bakanlığının altındaki sığınağa gitmek için sokakta nasıl koşuştuklarına birkaç yabancı gazeteci büyük bir hayretle tanık olmuşlardı.

Aslında bu İngilizlerin son zamanlarda Berlin'e her gece yaptıkları saldırılardan biriydi. İngilizler, herşeye rağmen savaşa devam ettiklerini ve Alman ordusunu uğraştırdıklarını göstermek istiyorlardı. Bu saldırılara **«Binlerin Akını»** adı verilmiştir

Churchill daha sonra anılarında şöyle demiştir:

«Görüşmeyi önceden haber almıştık. Bu görüşmelere çağrılmamıştık ama büsbütün de uzak kalmak istemedik.»

Bu saldırı sırasında iki Dışişleri Bakanı, Bakanlığın mahzeninde görüşmek zorunda kalmışlardır.

Bu olaya anlattıktan sonra gelelim Barbarossa harekatına.

5 Aralık'ta Holder ve Brauchitsch saldırı planını Hitler'e sundular. Dört saatlik bir görüşmeden sonra plan Hitler tarafından tasdik edildi 18 Aralık 1940'da da Führer Barbarossa Harekatı konusundaki 21 numaralı emrini yayınladı:

«Alman Silahlı Kuvvetleri, İngiltere'ye karşı açılmış olan savaş henüz sona ermeden Sovyetler Birliğini hızlı bir seferle ezmeğe hazırlanmalıdır. Bu amaçla ordu, işgal edilmiş toprakları ani hücumlara karşı korumak şartiyle, elindeki mevcut bütün birlikleri kullanacaktır.

Hazırlıklar, 15 Mayıs 1941'e kadar bitmiş olacaktır Bir hücum amacının

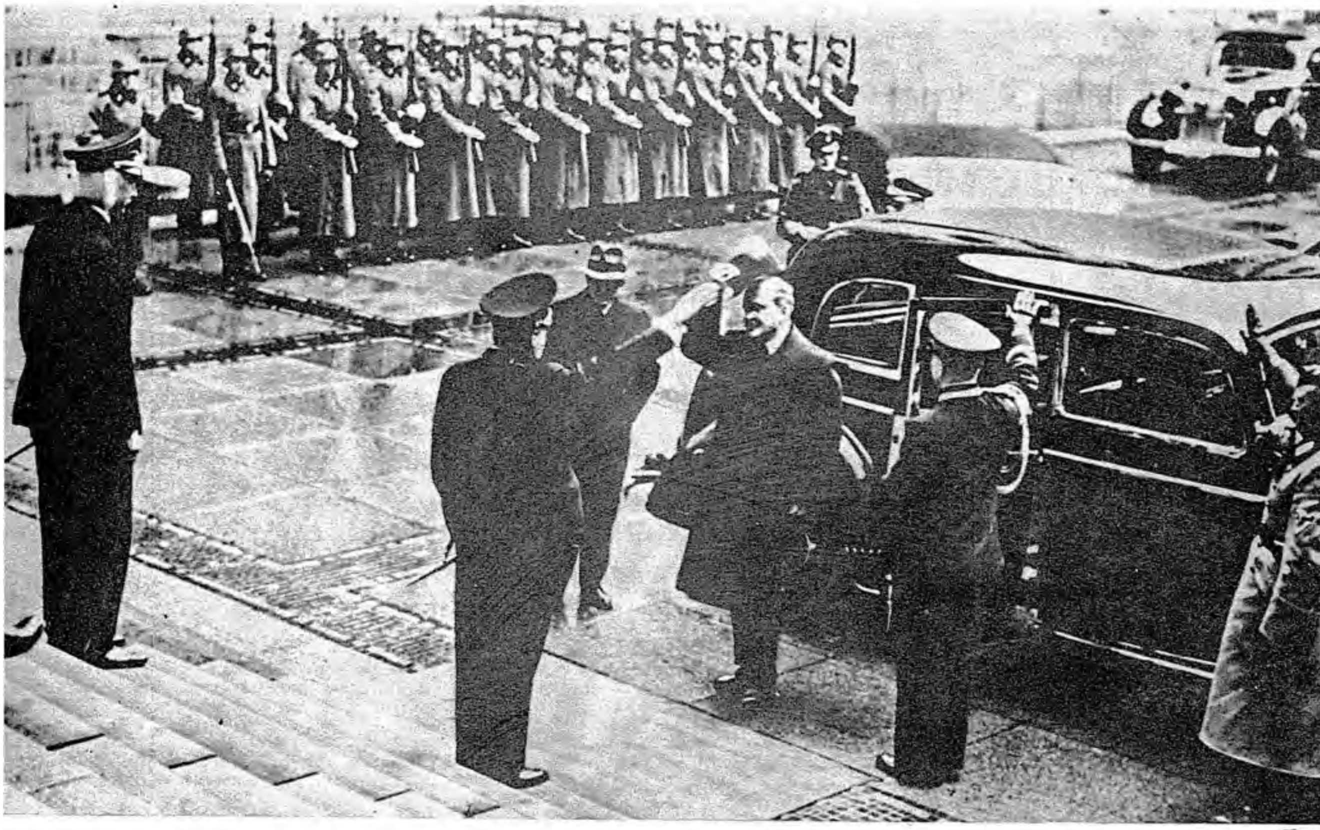

İtalyan Piyadesi, Yunanistan 1941
İtalyan askerleri sağlık kış için özel giysilere sahip değildi. Erzak çantalarını sırtlarında taşırlardı. Mermi çantalarını boyunlarında asarlardı 6,5 mm lik Mannlicher-Carcano tüfeğini kullanırlardı.

Macar Piyade Albayı, 1941
Yakalarında ve keplerinde sırmalar vardı. Hangi ordu grubuna dahil oldukları keplerinin kenarlarında belirtilirdi. Frommer Lillipot tipi otomatik tabanca taşırlardı..

Bulgar piyadesi, 1941
Şapkalarında şerit ordu grubunu belirtirdi kırmızı piyade belirtisiydi. Bulgar ya da Rus techizatlarına sahiptiler. 7,92 mm'lik Bulgar M. 1895/24 tüfeğini kullanırlardı.

Molotov Hitlerle görüşmek üzere Berlindeki hükümet konağına geliyor.

güdüldüğünün anlaşılmaması için büyük bir titizlik gösterilecektir.»

Artık geriye dönüş yoktur.

Sovyetlerin de Almanların amaçları açıktır. Dünyada daha fazla toprağa sahip olmak. Bunun için her yol onlarca geçerlidir. Savaşmak, öldürmek ve adam satın almak gibi. Yeter ki işin sonunda kâr olsun. Bu iki ülkenin oyunlarına alet olan birçok insan ne yazık ki çıkmıştır. Birçok ülkeyi çıkarları uğruna savaşa sürüklemek istemişlerdir. Çoğu kez de ülkelerini ateşin ve kanın içine sokmuşlardır.

Ne acıdır ki savaşa girmemek için direnen Türkiye'de de bazı kimseler bu oyunları bilerek ya da bilmeyerek kurbanı olmuşlardır. **«Almanlar safında neden savaşa girmiyoruz»** diyenlere rastlanılmıştır. Irkçı-turancı geçinen ancak savaştan sonra Alman Dışişleri Bakanlığının arşivlerinden elde edilip Fransızca yayınlanan «Gizli Belgelerde» isimleri geçen bazı vatandaşlarımızın, belirli çevrelerde Almanya lehine zemin oluşturdukları ortaya çıkmıştır. 1941-43 yılları arasında Alman Dışişleri Bakanlığı ile Almanya'nın Ankara elçisi arasında teati edilen bu belgeleri yavaş yavaş açıklayacağız. 36 adet belgeden tarih sırasına göre ilk dört tanesini aşağıya alıyoruz.

BELGE NO: 1

PAPEN'DEN RİBBENROP'A
TELGRAF

Gizli

Ankara 14 Mayıs 1941
14 Mayıs 1941'de alınmıştır (saat 20.22)
Sayı 552
Özel trende gönderilmiştir (14 Mayıs, sayı: 1523)

Çok Acele

Cumhurbaşkanıyla (İnönü) bir saatlik görüşme büyük dostluk havası içinde görüşme büyük dostluk havası içinde geçti. Başkan, mektup içeriğinden memnun olduğunu ve mektubun dile getirdiği dostluk ve bağlılığı bütünüyle paylaştığını bildirmeye beni memur etti.

Hava Yüzbaşısı Nein görüşmenin sonuçlarını ayrıntılarıyla rapor edecektir.

Başkan, eski dostluk bağlantılarını kurmayı garanti eden bir anlaşmaya hazırdır. Almanya'nın, herhangi bir ülkeyle Türkiye'ye karşı bir anlaşmaya girmeme niyetini açıklaması halinde Türkiye'nin de Alman çıkarlarına karşı ve Almanyayla çatışmaya götürecek bir anlaşmaya girmiyeceğini ifade etmektedir. Türk - İngiliz anlaşmasından doğan angajmanlarla ilgili çelişmeler konusunda da «iyi niyet oldukça bir formül bulunur» dedi. Dışişleri Bakanı Saracoğlu'yla görüşmeler kesintisiz devam etmelidir.

Savaş malzemesinin Irak'a geçirilmesi bu bakımdan garanti gibi görülebilir.

Papen

Belge No: 2
RİBBENTROP'TAN PAPEN'E
TELGRAF

Gizli

Fuschl, 16 Mayıs 1941, 18,40.
16 Mayıs 1941'de saat 19.00.
Dışişleri Bakanlığından Ankara'ya, sayı: 338

BÜYÜKELÇİ'NİN ŞAHSINA

Türkiye'yle, bu ülkeyi İngiltere'ye olan bağlarından ayıracak ve az çok kendi kampımıza çekecek bir anlaşmaya girmeden önce, geçenlerde Yugoslavya'nın üçlü pakta katılmasından sonra ortaya çıkan harekete benzer politik bir başkaldırma hareketi olup olmıyacağını bilmemiz gerekmektedir. Cumhurbaşkanının ve ileri gelen bakanların; hükûmeti devirme veya benzeri bir hareketle ortadan kaldırılması bizi tehlikeye düşürmez mi?

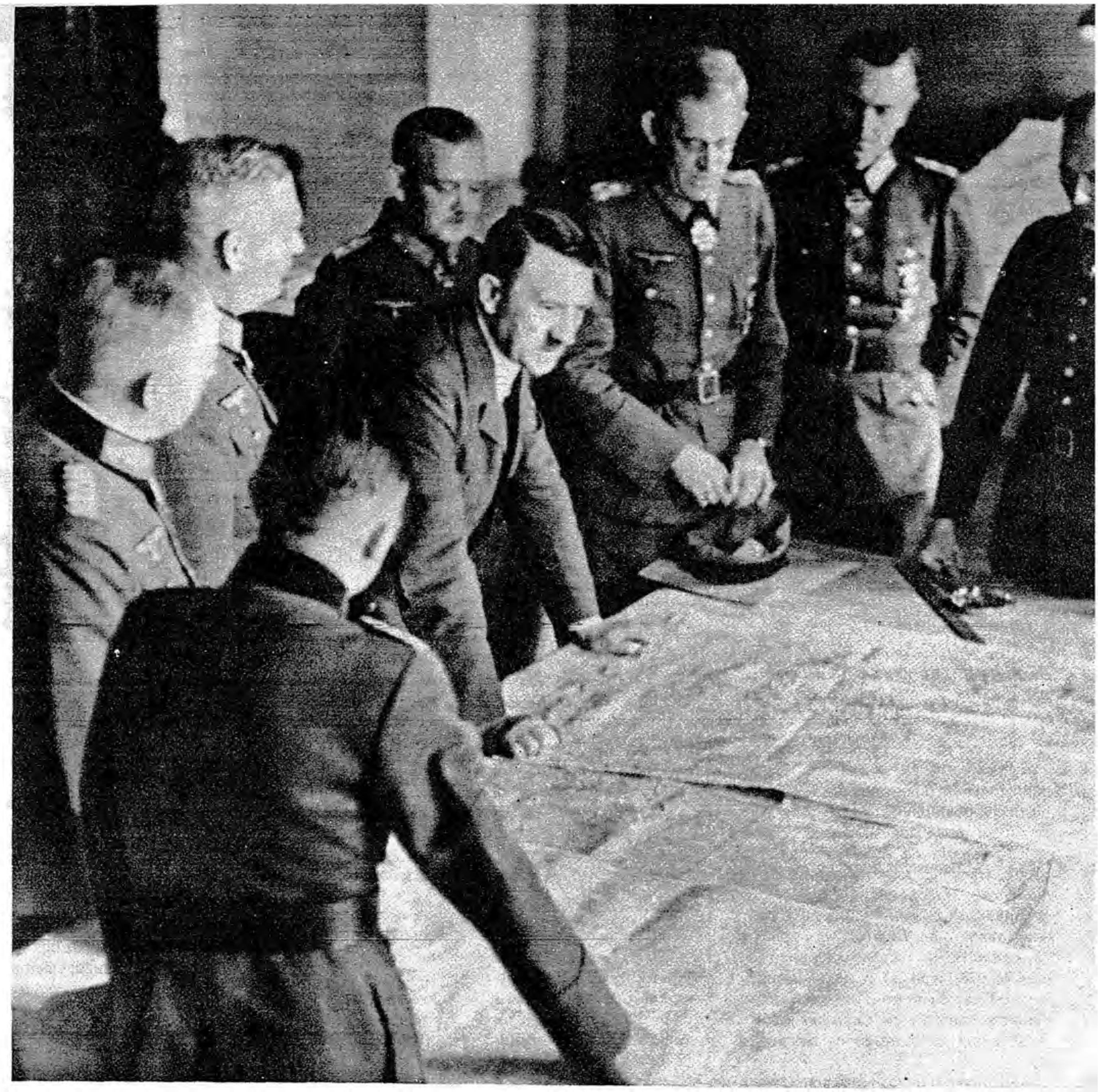
Türk iç politikasının ilgili genel karakterleri şimdiki hükûmetin sağlamlığı ve aynı zamanda Türk dış politikasının bizim götürmek istediğimiz yola yönelmesi durumunda bu sağlamlığı sürüp sürdüremiyeceği konusundaki görüşlerinizin ayrıntılı olarak telgrafla bildirilmesini rica ederim.

Ribbentrop

BELGE No: 3
RİBBENTROP'TAN PAPEN'E
TELGRAF

Gizli

Fuschl, 17 Mayıs 1941, 1.55.
17 Mayıs 1941, 2.50 de alındı.

Sayı 393, Ankara'ya.

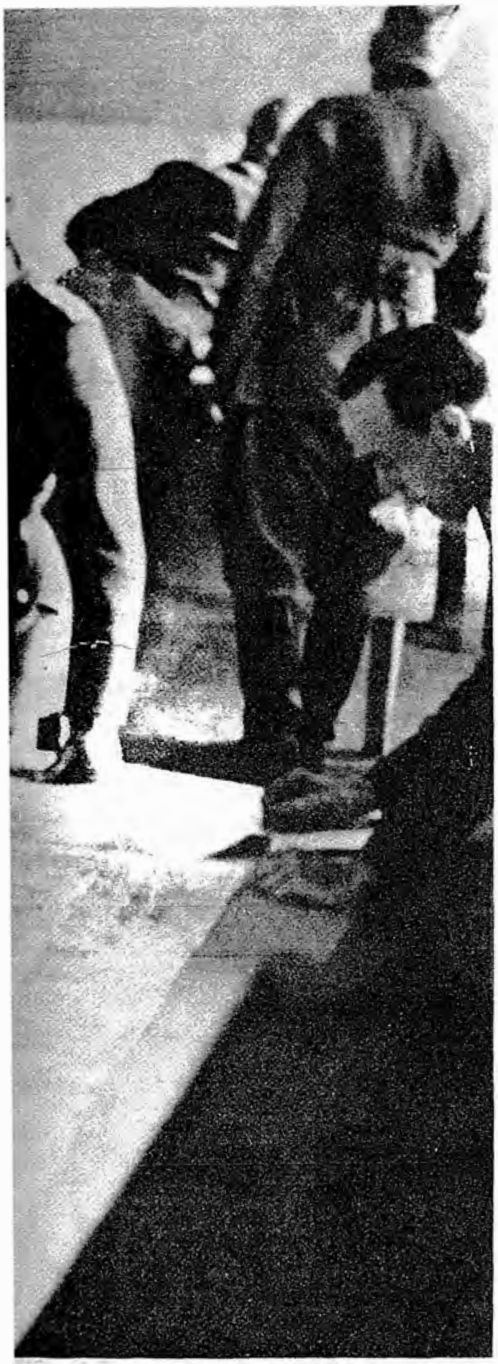
Çok Acele

BÜYÜKELÇİ'NİN ŞAHSINA

13 - 14 Mayıs tarihli ve Türkiye'ye dönüşünüzden sonraki durumla ilgili bildirileriniz bana, Türkiye'yle bir anlaşma yapma zamanının geldiğini anlattı. Bildirinizde yazılan durumdan yararlanmalı ve şimdiye kadar tarafımızdan öngörüldüğü gibi sorunları daha açık olarak Türklerin önüne getirmeliyiz. Size burada sözle verilen direktiflere ek olarak, başlangıç görüşmelerini aşağıdaki sonuçların alınmasını sağlıyacak biçimde yürütmenizi rica ederim:

Türkiye'yle resmi bir anlaşmaya varılmasıyla birlikte, silâhların ve savaş malzemesinin sınırsız olarak bu ülkeden geçirilmesini sağlıyacak gizli bir anlaşma da imzalanacaktır. Gizli anlaşma Türkiye'nin, sözü edilen malzemeyi gerekli personelle taşımaya karşı duramıyacağı biçimde düzenlenmelidir. Bu, silâhlı kuvvetlerin, «tebdil-i kıyafetle» geçirilmesine izin verilmesi anlamına gelecektir. Eğer Türkiye'de personelle birlikte savaş malzemesi ve silâh nakli konusunda uygun bir eğilim görürsek, Edirne sınırında ölçüsü belli bir değişiklik yapılması ve bir Ege Adasının kendilerine verilmesi vaad edilebilir. Anlaşmanın, sadece hafif savaş malzemesi, yani İran vs. yerlerdeki silâh sağlanmasıyla ilgili anlaşmalarımızın gerektirdiği nakliyat gibi değil, daha önemli hareket anlamına geldiği açıktır. Onların önemini takdir bize ait olacaktır. Bu konuda bütün karışıklıkları bertaraf etmek lâzımdır.

Aynı zamanda, devletler hukuku uygulamasında öngörülen tek malzeme nakli keyfiyetinin, Devlet'in tarafsızlığıy-

Führer, Rusya haritası üzerinde Harekâtın ayrıntılarını görüşüyor

Almanyanın ve Alman halkının tek hakimi Hitler bir dinlenme s:ıasında.

le uyuşkun olduğuna işaret etmek gerekir. Böylece, bu konuda belirecek uyuşma formülü şüphesiz büyük bir güçlüğe düşmeden bulunacaktır. Malzemeye eşlik edecek personele izin konusundaki maddenin yazılması Türklerin karşılık olacak anlaşmayı imzalamaya ve onun isteklerimize uygun biçimde yürütmeye hazır oldukları ölçüde kolaylaşacaktır. Bu yolla Türkler, İngiltere'ye karşı durumu kurtarma imkânını elde edeceklerdir. Onların, tafsilâtla ilgili olarak ileri sürebilecekleri itirazlar şu muhakeme tarzıyla bertaraf edilecektir:

Türkiye, İngiltere ve Fransa'yla, herhangi bir tehlike durumunda karşılıklı yardım yükümlülüğü esasına dayanan bir anlaşma imzalanmıştır. Fransa yenilmiştir. İngiltere, bütün olarak, Türkiye'ye yardım edecek durumda değildir. Ayrıca, taraflardan biri, yani Fransa, bize doğru zaten büyük bir adım atmıştır. Böylece, meşru ve pratik olarak, Türk İngiliz-Fransız anlaşması bütün anlamını kaybetmiştir. Görüşmeleriniz sırasında bu hususu Türklere anlatmanızı rica ederim. Türklerin İngilizlere karşı görünüşü kurtarmak istemelerini anlayışla karşılamaktayız. Resmi anlaşmaya uygun şekli vermemiz bundandır. Türkiye'nin kendi güvenliğini sağlaması için İngiltere'nin yardım elini uzatacak durumda bulunmaması dolayısiyle hayalî Alman ve gerçek Rus tehlikesine karşı tatmin edilmesi gerekir. Bu herkes için anlaşılır bir keyfiyettir.

Türkiye bizimle anlaşma yoluyla Rusya'dan korunabilir. Bir dostluk anlaşmasının ancak Arap halklarının Örneğin Irak'ın, İngiliz saldırılarına ya da anlaşmalarını ihlaline karşı desteklenmesini sağlamak üzere savaş malzemesini refakatçı personelle birlikte nakletmemiz için

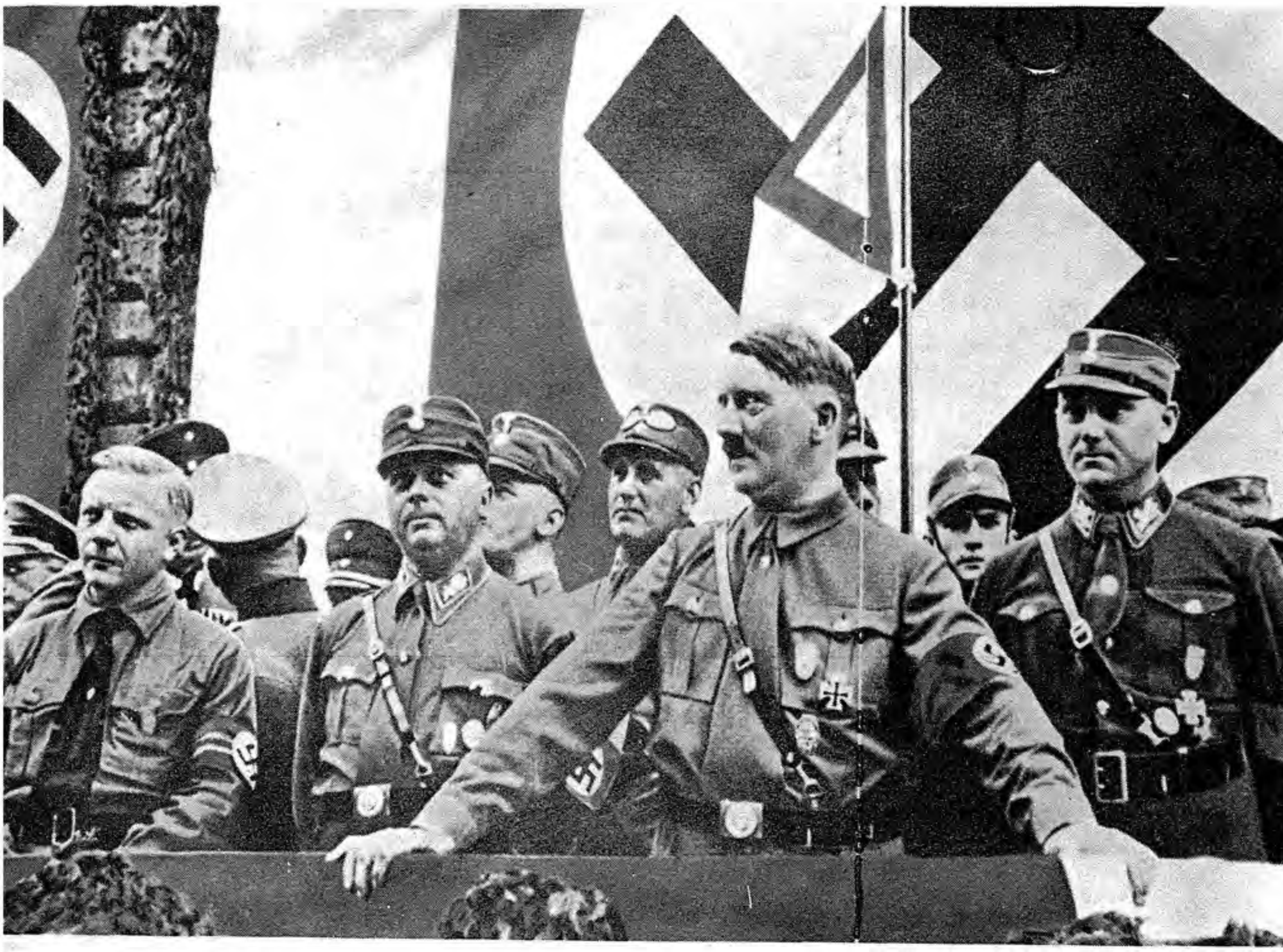

Cumhur Başkanı İsmet İnönü İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Lütfü Kırdar ve generallerle

İsmet İnönü halkın arasında. Kendisine küçük bir kız öğrenci tarafından plaket veriliyor.

R01

Hitler yeni bir Almanya kurma vaadiyle milyonlarca insanın ölümüne neden olmuştur. Rusyayı ele geçirmek sevdasına kapılarak da hem kendisini hem de milyonlarca insanın sonunu hazırladı.

izin vermek yoluyla mümkün olacağı bilinmeli. Bu, Türkiye'nin prestijini kaybettiğini ileri sürenlere karşı kuvvetli deliller sağlıyabilecektir.

Size sözlü olarak verilen direktiflere uygun olarak ve yukarki prensipleri temel alarak Türk Hükûmetiyle derhal, bir anlaşmaya varmak amaciyle görüşmelere başlamanızı rica ederim.

Görüşmeleri sadece sözlü yürütmenizi ve şimdilik her türlü anlaşma taslağı veya başka her türlü yazılı bir tesbit işinden sakınmanızda ayrıca rica ediyorum. Sözlü konuşmalardan alacağınız sonuçla ilgili bildirinizi aldıktan sonra size bu meselede son talimatı vermek hakkını muhafaza ediyorum.

İşin bir an önce sonuçlanmasında çıkarımız vardır. Bu bakımdan görüşmelere derhal başlamanızı ve bize gerekli bilgiyi vermenizi dilerim. Gerekirse hemen anlaşma taslakları gönderebilirim.

Ribbentrop

Hitler Ordu komutanlığını Keitel ve Jod'la konuşurken

BELGE No:
RİBBENTROP'TAN PAPEN'E
TELGRAF

Gizli

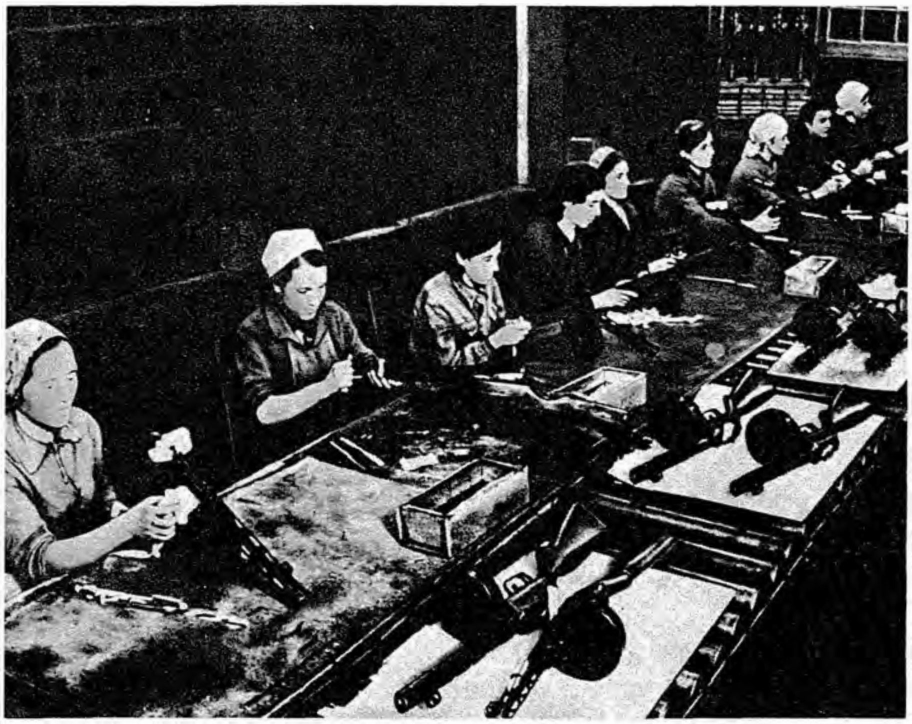
Fuschl, 19 Mayıs 1941,
19 Mayıs 1941'de alınmıştır (saat 2.30).
Sayı 405.
Ankara'ya 485 sayısıyla gönderilmiştir.
19 Mayıs 1941.

Çok Acele

BÜYÜKELÇİNİN ŞAHSINA

(17 Mayıs tarihli, 569 sayılı telgrafa cevap)

Yazınızı dikkate alarak, Türkiye'yle benim 17 Mayıs tarihli ve 476 sayılı telgraf emrimdeki esaslara uygun bir anlaşma yapma teşebbüslerinden vazgeçmenizi uygun bulmaktayım. Eğer, telgrafınızdan anladığım gibi, durum şimdilik aranan sonuçların elde edilmesine uygun değilse ona adım adım varmaya çalışmalıyız. İlk adım burada sözlü tartıştığımız

Moskova yakınlarındaki bir silah fabrikasındaki çalışan işçi kızlar.

Alman Birlikleri Rus sınırına doğru ilerliyorlar.

Ruslarla Almanların arasındaki durumun gerginleşmesi uzerine Ruslar silah yapımına hız vermeye başladılar

doğrultuda atılmalı. Türk hükümetiyle derhal müzakereye girmenizi rica eder, dikkatinizi şu noktalara çekerim:

1. Anlaşmanın mümkün olduğu kadar çabuk yapılması önemlidir. Hazırlık konuşmalarıyla ilgili yazınızı alır almaz, Türk hükümetine verilmek üzere bir anlaşma projesi göndereceğiz. Bu meseledeki tekliflerinizi bana bildiriniz.

2. İleri sürülen anlaşmada, savaş malzemesinin Türkiye üzerinden nakli bizim için son derece önemlidir. Onun gizli bir ekle muhakkak belirtilmesi gerekir. Irak'a yardım edeceksek bunu bir an önce yapmalıyız. Savaş malzemesi hâlen Constanza'dan hazır durumdadır. Sadece bu noktada Türk hükûmeti alıcı değil verici olarak görünmektedir. Bu noktanın, güvenliği ve Boğaz'lar meselesindeki çıkarlarının savunulması konusunda yaptığımız büyük vaatlerin karşılığı olarak Türkiye yönünden ele alınması bu yüzden gerekmektedir. Karşılık konusunun iki taraf arasında açıkça belirtilmesi şarttır.

Tarafsız ülkelere savaş malzemesinin nakliyele ilgili husus bizim için yeterli değildir. İlerde Türkiye, sadece İran veya Afganistan'a gidecek vagonlara izin verme yolunda bir bağlaşmaya girdiğini ileri sürebilir. Yakın Doğu'da durumun gelişmesiyle, büyük ölçüde savaş malzemesini Suriye veya Irak'a yöneltmemiz çok muhtemeldir. Müzakereler sırasında böyle bir neticeyle ilgili tam bir uyuşma sağlanması yerinde olur.

3. Meselenin gözden geçirilmesi sırasında yüklerin tarafsız ülkelerin adresini taşımasını kabul etmek gerekirse bu işlemin bir kamuflaj olduğunu hesaba katınız. Bunun ilersi için önemli olmıyacağı konusu anlaşmaya bağlanmalı.

4. Türk hükûmetine teklif edeceğiniz en ilginç taviz Edirne yakınındaki bir kısım arazinin kendilerine bırakılmasıdır. Bu bırkmadan, bildiğiniz gibi Bulgaristan'ın 1915 yılında ilhak ettiği toprağı değil —Orasını Kral Boris bütünüyle elden çıkarmağa razı olmiyacaktır— o toprağın her halde Pition Edirne yolunu kapsıyacak kısmını anlıyoruz.

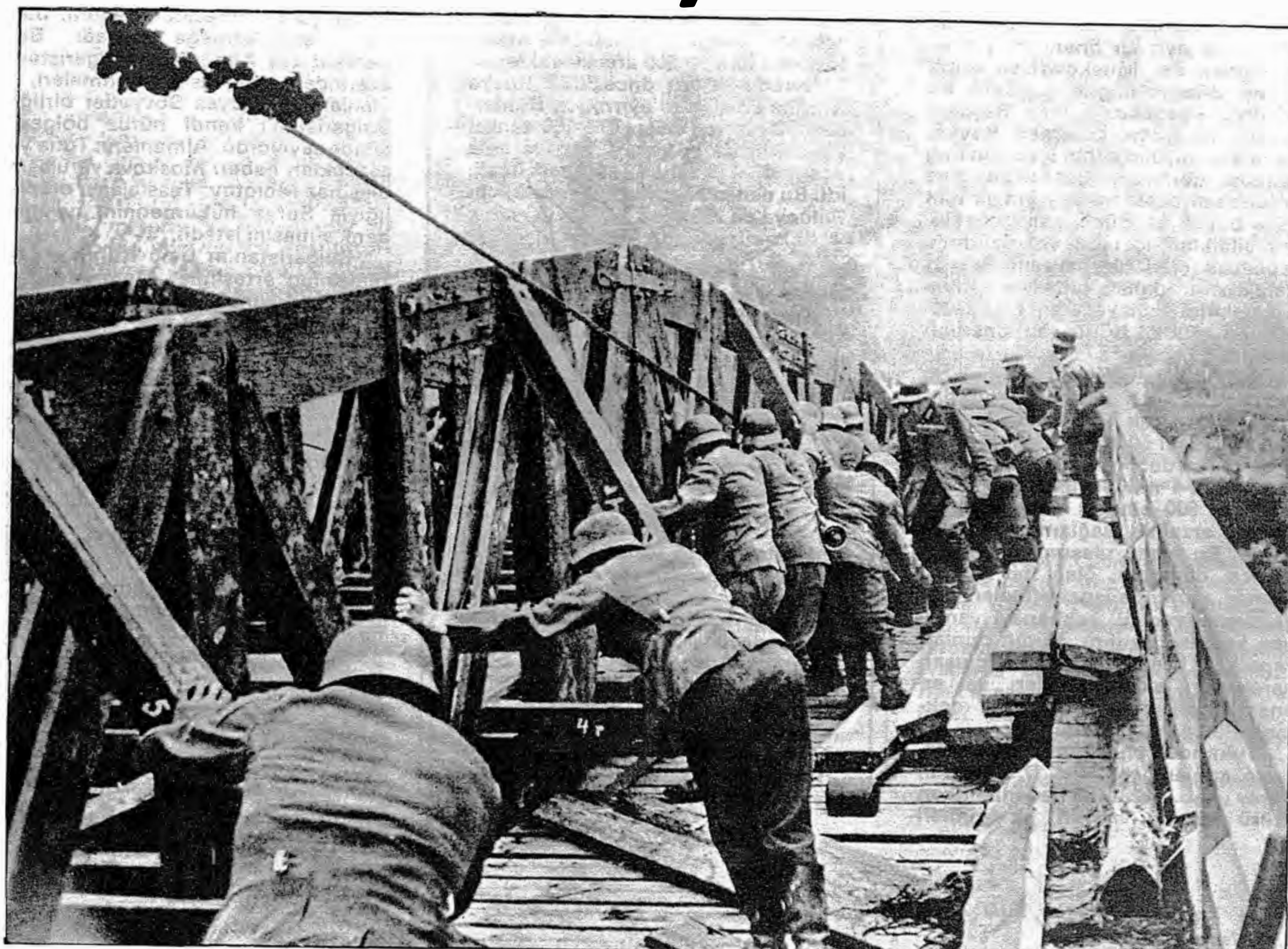
5. Bir Ege adasının verilmesi konusunun anlaşma sırasında ele alınıp alınmaması meselesini takdirinize bırakmak isterim.

Bunun gerekli olması durumunda ve ne konuda olursa olsun bir bağlaşmaya girmeden bana haber veriniz.

Daima telgrafla bilgi vermenizi ve görüşmelerin akışını ivedilikle bildirmenizi rica ederim.

Ribbentrop

Sıra Rusya'da

Ruslar tarafından imha edilen köprüler, Almanlar tarafından büyük bir hızla onarılıyordu.

Hitler Doğu'ya saldırırken, Batı'yı da boş bırakmak niyetinde değildi. İngiltere'ye karşı sürdürülen saldırılar devam edecekti. Luftwaffe, bir yandan İngiltere'yi ateş çemberi altına alacak, bir yandan da RAF'ın girişebileceği saldırılar karşısında Reich'ın endüstri bölgelerini koruyacaktı.

Batı'da yalnızca işgal edilen ülkelerde güvenliği sağlayacak kadar akser bırakacak olan Alman ordusu tüm gücüyle Batı Rusya'ya saldıracaktı. Zırhlı birliklerin bir biri ardına gelen saldırılarıyla, Rusların geniş topraklardan yararlanmaları engellenecekti. Astrakhan - Volga - Gorki Kotla Arkhangelsk hattı Barbarossa harekatının erişeceği son çizgiydi.

Luftwaffe elindeki araçların büyük bir bölümüyle harekata katılacaktı. Görevlerinden biri düşman uçaklarının Reich sınırları içine girmesini engellemekti. İkincisi ise orduya saldırılarında destek olmaktı. Son görevi ise Ural Bölgesindeki endüstri kuruluşlarını işlemez hale getirmekti.

Führer bu cüretkar planını bir sonuca ulaştırmak için 3 büyük ordu grubuna güveniyordu.

Pripet bataklıkları Batı Rusya'daki harekatı ikiye ayırıyordu. Bunun güneyinde bulunacak olan von Rundstedt komutasındaki "A" grubu orduları Lublin üzerinden Kiev'e ve Dinyepar Nehrinin sağ yanına doğru akacaklardı.

Kuzeyde ise, yani Pripet ile Baltık arasında, 2 ordu grubu saldırıya geçecekti:

- Varşova bölgesinde toplanacak olan von Bdck komutasındaki "B" Grubu Orduları ani bir saldırıyla Smolensk ve Vitabesk arasında kalan ve Dinyeper ile Divina'nın sınırladığı bölgeyi ele geçirecekti.

-Doğu Prusya'dan saldırıya geçecek olan von Leeb komutasındaki "C" grubu orduları, Litvanya ve Letonya üzerinden Leningrad üzerine yürüyecekti.

Hitler "B" grubu ordularının Smolensk'i ele geçirmesinden sonra Moskova yolundan ayrılmalarını ve Panzer birliklerinin "C" grubunu desteklemeleri için Leningrad üzerine yürümelerini tasarlamıştı. Leningrad ve Cronstadt'ın düşmesinden sonra Baltık'taki düşman deniz kuvvetleri etkisiz hale gelecekti. Bundan sonra her iki ordu da Moskova üzerine yürüyecekti...

Bu harekat sırasında Romanya ve Finlandiya ordularından da yararlanılacaktı. Finlandiya ve Norveç üzerindeng elecek bir ordu Murmansk'ı alacaktı.

Her mevsim açık olan bu kuzey limanının ele geçirilmesi İngiltere, Amerika ve Sovyetler Birliği arasındaki yolun odak noktasının ele geçirilmesi demekti.

Hitler'in bu planı Ordu Yüksek Komutanlığında bazı tedirginliklerin doğmasına neden olmuştu. Özellikle von Brauchitsch ve Halder'den itirazlar geliyordu. Bu iki generale göre Dinyeper ve Divina nehirlerinin sınırladığı alanı ele geçiren "B"

grubu ordularının bundan sonra gelen hedefi Leningrad değil Moskova olmalıydı. Moskova'nın alınması herşeyden önce bir prestij sorunuydu. Zira Moskova endüstri ve siyasal bir merkezdi. Tüm haberleşme hatlarının da Moskova'ya bğlanması ayrı bir önem taşıyordu. Gerçekten de Moskova'dan sonra Kuzeyi Güneye bağlayan büyük bir demiryolu şebekesi yoktu. Başkentin ele geçirilmesi demek Sovyet Genelkurmayının elinin kolunun bağlanması demekti. Genaraller Rus ordularının başkenti savunmak için daha büyük bir güçle çarpışacaklarını bildikleri için bu yol üzerinde yapılacak olan bir savaşın Sovyet ordularının daha önceden imha edilmelerini sağlayacağını öne sürüyorlardı. Hitler bütün bu önerileri reddetti.

Ordu Yüksek Komutanlığını bu arada önemli bir görev bekliyordu. 15 Mayıs olarak ilan edilen saldırı gününe kadar 50 yeni tümen kurması gerekiyordu. Karadeniz ile Baltık arasında 3-4 milyon insanı, 600 bin aracı ve 600 bin atı yerleştirmesi, gerekli erzağını sağlaması gerekiyordu. Bu arada ulaşım yolları son derece düzensiz olan bir ülkeyi istenen zamanda işgal etmeleri için gereken yiyeceği, cephaneyi yanlarına vermesi lazımdı. Bütün bunları yaparken başka bölgelerde oluşan harekatları aksatmamaları ve en önemlisi düşmanın dikkatini çekmemeleri gerekiyordu.

Yukarıda belirttiğimiz sayıda askerin toplanması için 17 bin tren görev yaptı. Kamuflaj nedenlerinden ötürü taşıma martın ilk günleri yerine 22 Haziran 1941'e kadar sürdü.

Şubat ayının sonlarında toplanma bölgesinde 25 tümen birikmişti. Martta 7, Nisanda 13, Mayısda 31 ve 1 ilâ 22 Haziran arasında 51 tümen onlara katıldı. Savaşın başında yedek olarak saklanan 19 tümen de bu 126 adet tümene katıldı. Bu arada İngiltere için bir 500 aracını saklayan Luftwaffe saldırı öncesinde Rusya üzerine 2 bin araç ayırmıştı. Bunlardan 720 tanesi avcı, bin 160 tanesi yüksek irtifa bombardıman ve avcı uçağı idi. 120 tanesi ise keşif uçağı idi. Bu denli kabarık sayıda uçak için Polonya'da 250 adet yeni üs yapılmış ya da tamir edilmişti.

Bu arada diğer bölgelerde yapılan harekatlar unutulmuş değildi. Finlandiya'da bulunan 4 tümenin Murmansk üzerine saldıracağını göz önüne alırsak geriye kalan Alman tümenlerinin bulundukları yerleri şöyle sıralayabiliriz:

Norveç ve Danimarka	8
Fransa, Belçika, Hollanda	38
Balkanlar	7
Libya	2
Toplam	55

Yalnız bu 55 tümenin özelliklerine kısaca değinmek gerekir. Bunlardan 32 tanesi o denli kadro eksikliğine sahipti ki savaşamaz bir durumdaydılar. 21 zırhlı tümenden yalnızca Afrikacorps'un elinde bulunan 15. ve 21 Panzer Tümenleri Doğudaki savaşa katılmadı. Bu tümenin elindeki tank sayısı 300 idi. 22 Haziran 1941'de Kleist, Guderian, Hoth ve Hoeppner'in elinde bulunan tank sayısı ise 3 bin 332 idi.

Molotov'un, Moskova'ya dönmesiyle, iki dev arasındaki sürtüşmeler artmağa başladı. 13 Aralık 1940'da Hitler'in Balkanlardaki saldırı amacını ortaya koyan Marita Harekatının emrinin ordu komutanlarına gönderilmesinden sonra, durum gerginleşmeğe başladı. Bu harekat için Almanların Bulgaristan üzerinden Yunanistan'a inmeleri, planlanmıştı. Oysa Sovyetler birliği Bulgaristan'ı kendi nüfuz bölgesi içinde sayıyordu. Almanların Tuna'yı aşacakları haberi Moskova'ya ulaşır ulaşmaz Molotov, Tass ajansı aracılığıyla Sofya hükümetinin ayağını denk almasını istedi...

Bulgaristan'ın Üçlü İttifak'a katılmasının ertesinde, Molotov kendisine açıklamalarda bulunmağa gelen Alman elçisini pek dinlemedi. Aralarındaki antlaşmayı hatırlatan Molotov, elçiye Bulgaristan'ın, Sovyet nüfus alanında olup olmadığını sordu. Sonra şöyle dedi:

"Alman hükümeti Bulgaristan toprakları içinde yapacağı harekatlar için Sovyetler Birliği Hükümetinden en küçük bir yardımı bile beklemesin."

Molotov ayrıca elçiye sert bir muhtıra verdi. Oysa Hitler'in bu tür yazılara kulak asacak zamanı yoktu. Bulgaristan'ın Moskova elçisi Altinov ise çok daha sert bir karşılık gördü. 4 Mart günü Molotov'un yardımcısı Vychinski'nin verdiği yazılı cevap şuydu:

"Sovyet Hükümeti, Bulgaristan hükümetinin aldığı kararın doğru olduğu yolundaki kanısını paylaşmamaktadır. Zira Bulgar hükümeti-

Alman Tankları büyük bir hızla Rusya topraklarına girdiler.

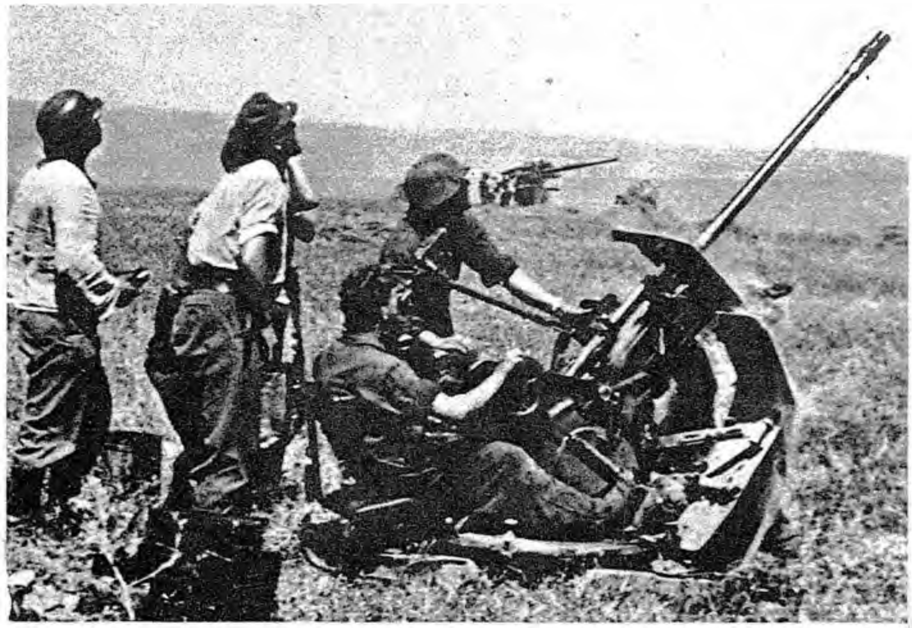
nin istekleri ne yönde olursa olsun, savaşı genişletmekten ve Bulgaristan'ı krizin içine daha fazla sokmaktan başka bir sonuca ulaşamaz.

"Barış politikasını uygulamakta kararlı olan Sovyet Hükümeti, Bulgaristan Hükümetinin uygulamağa başladığı yeni politikaya yardımcı olamayacağını bildirir."

Bulgaristan'ın elden gittiğini gören Sovyetler Birliği bu kez Türkiye'ye yanaşmağa başladı. Ankara ile yaptığı temaslar sonucunda da 25 Mart'ta Türkiye ile bir saldırmazlık antlaşması imzalar. Bu antlaşmayla İsmet Paşa biraz rahatlamıştır. Amerika ile İngiltere ise Sovyetlerin bu girişiminden son derece hoşnutturlar. Zira Almanya ile Sovyetler Birliği arasındaki çatlak giderek büyümekte ve iki devlet birbirini boğazlamağa hazırlanmaktadır.

27 Mart günü yapılan darbeyle Belgrad hükümeti yeniden Sovyetler Birliği ile saldırmazlık antlaşması imzalamak gereğini hissetti. Belgrad'ın bu isteğine önce kayıtsız kalan Stalin ve Molotov bir süre sonra Kral II. Pierre adına kendilerine gelen bakan Gavriloviç'in arzusunu yerine getirdiler. 6 Nisan sabahı tüm dünya Sovyetler Birliği ile Yugoslavya arasında bir saldırmazlık antlaşmasının imzalandığını ve aynı saatlerde Alman uçaklarının Belgrad'ı korkunç bir hava bombardımanına tuttuğunu öğreniyordu.

Sovyetler'in bu duruma tepkisi pek sert olmadı. Yalnız 13 Nisan günü Macaristan'ın Yugoslavya'ya saldırmasını onayladığını bildiren bakana, Sovyetlerin sert tepkisi

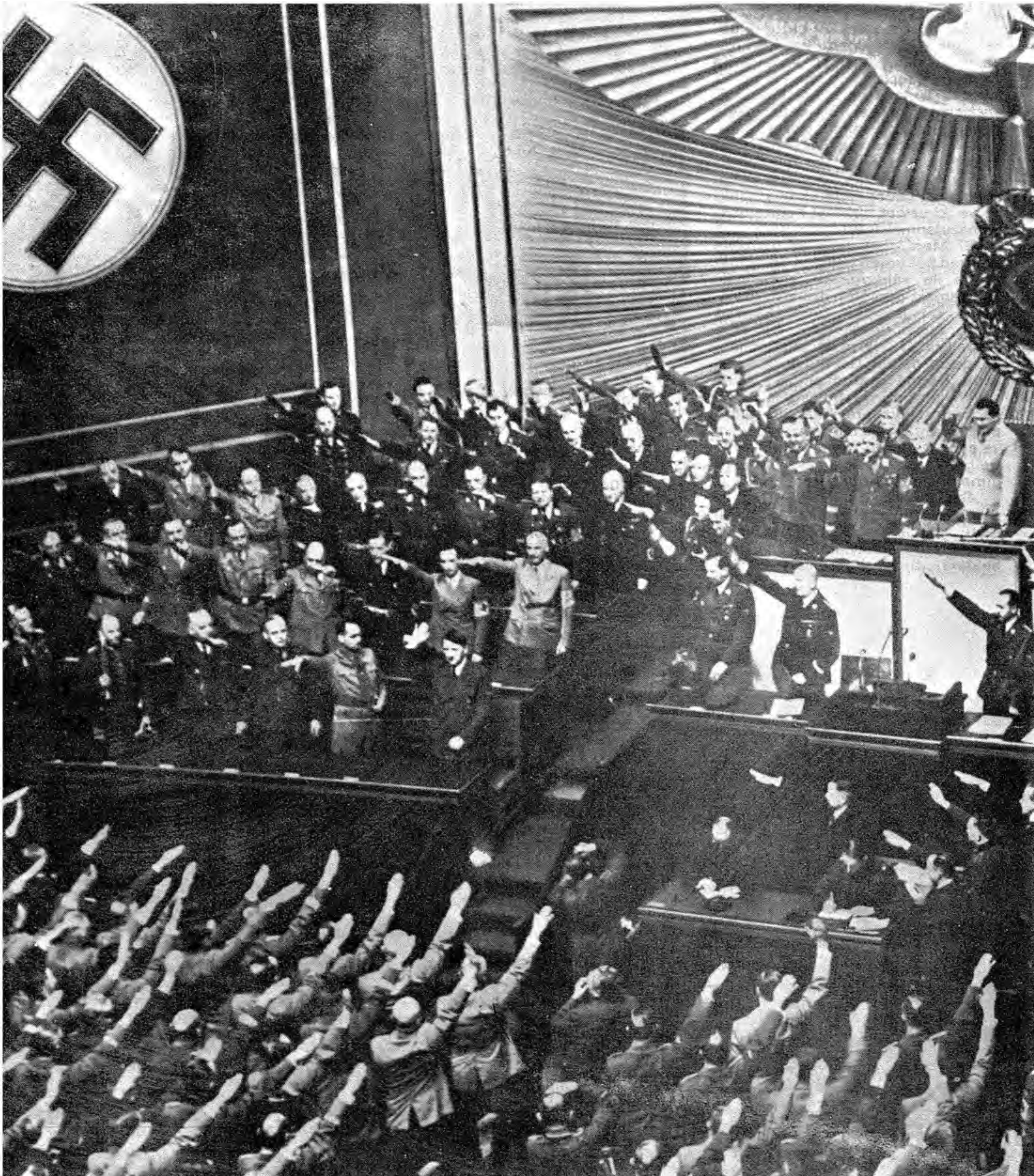
Bir Alman uçaksavar topu sınırda ateş halinde...

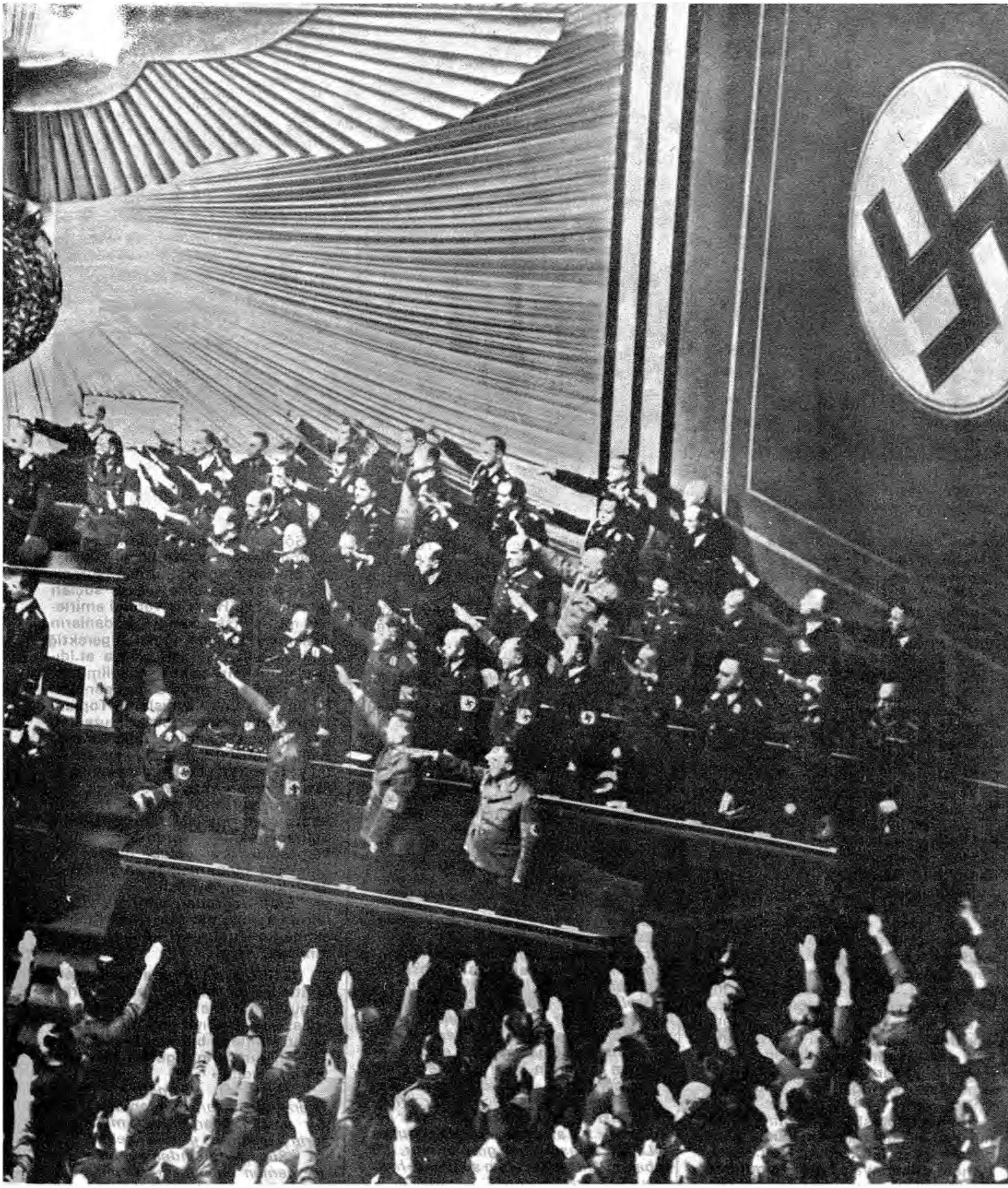
oldu. Yalnız bu arada pek beklenmedik bir olay oldu. Aynı gün Japonya Dışişleri Bakanı Matsuoka Moskova'da yaptığı görüşmeleri bitirmiş, ülkeden ayrılıyordu. Bu arada garda olanları Gregoire Gafenko'nun ağzından dinleyelim:

"Japon bakan yanında danışmanları olduğu halde, tıklım tıklım dolu olan gara geldiğinde beklenmedik bir olay oldu. Birden bir gürültü koptu, polisler koşuşmağa milisler uygun adım ilerlemeğe başladılar. Stalin peronun ucunda göründe ve Japonlara doğru ilerledi... Birden ortaya çıkışı diplomatlar arasında bir şaşkınlık yaratmıştı. Halk arasına çok az çıkan Rusya'nın lideri, şimdiye değin hiçbir yabancı konuğu böylesine onurlandırmamıştı.

"Bir yandan ilerliyor, bir yandan

Alman askerleri Rusların çekildikleri bölgelere muzaffer bir eda ile giriyorlardı.

da diplomatların, askerlerin elini sıkıyordu. Garda bulunan işçilerin ellerini sıktıktan sonra Japon Bakana veda etti. Hemen ardından da askeri ateşelerin bulunduğu yere yöneldi. Hepsinin koluna teker teker girdi. Sonra Alman askeri ateşe vekili Krebs'e göz kırparak şöyle dedi: "Biz daima dost kalacağız, değil mi?"

Bu durum Almanları kuşkulandırmıştı. Zira Berlin'in bir savaşa hazırlandığını belli etmemek için elinden geleni yaptığı sırada "Sovyetler Birliği Almanlara karşı dostane tavırlar takınmağa başlamıştı. bunda Berlin'in hâlâ dostane duygular beslediğini sanmaları da vardır. Sovyetler Alman askerlerinin Romanya ve Bulgaristan'a girmelerini sonra da Yugoslavya ve Yunanistan'a hücum etmelerini, Nazi-Sovyet Paktının çiğnenmesi ve "Rus güvenlik çıkarlarına" yönelmiş bir tehdit sayarak çok kez protesto ettikleri halde, Almanların saldırı günü gelinceye değin Berlin'i övmeğe devam ettiler. Bu işin başında Stalin'in olduğunu yukarıda apaçık gördük. Üstelik Moskova aylardan beri süren çekişmelerden sonra iki ülke arasındaki sınırın İgorka Nehrinden Baltık Denizine kadar uzaması konusunda Almanların yaptığı teklifi kabul de ettiler.

Berlin'in Moskova aleyhine neler hazırladığı düşünülecek olursa gerçekten garip bir tutumdu bu. Aynı zamanda almanya'ya türlü hammaddeler gönderilmesi konusunda da çok uysal davranıyordu. Yapılan görüşmelerden sonra Ocak ve Şubat 1941'de azalan Rusya'nın teslimatı, Mart ayında arttı...

Almanya, Hitler'in geliştirdiği ideoloji çerçevesi içinde, Sovyetlere karşı amansız bir savaşa hazırlanmaktaydı. Bu savaşta insanın canına zerre kadar önem verilmeyecekti. Hitler tam anlamıyla bir terör uygulayacaktı ve bu planı çok önceden hazırlamıştı.

Hitler, Sovyetlere saldırırken bir sınır tanınmasına karşıydı. Generallerinin de bu durumu açık olarak kabullenmesini istiyordu. Belli başlı komutanları 1941 yılının Martında bir toplantıya çağırarak planını açıkça anlattı. Halder'in tuttuğu notlara bir göz atalım burada:

"Sovyetler'e karşı açılacak, diye devam etti Hitler, şovalyelikle yürütülecek bir savaş olmayacaktır. Bu kavga bir ideoloji ve ırk ayrımı kavgasıdır ve şimdiye kadar görülmemiş, merhametsiz ve amansız bir sertlikle yürütülecektir. Bütün subaylar günü geçmiş ideolojilerden kurtulmalıdır. Bu biçimdeki bir savaşın gerekliliğini siz generallerin anlamayacağını biliyorum ama... ver diğim emirlerin harfi harfine yerine getirilmesinde ısrar ediyorum. Komiserler tasfiye edileceklerdir. Uluslararası kanunları bozan Alman askerleri ... affedileceklerdir. Rusya Lahey anlaşmasına girmemiştir, bu bakımdan anlaşmanın sağladığı haklardan yararlanamaz."

Sonradan "Komiser Emri" olarak adlandırılan emir işte böyle çıkmıştır. Savaştan sonra kurulan Nuremberg Mahkemesinde, savaş suçları işlemleri için Hitler'in verdiği emirlere mi yoksa kendi vicdanların seslerine mi boyun eğmeleri gerektiği gibi bir ahlak sorusu ortaya atıldığında, bu emirden çok sözedilmiştir.

Halder'in yazdığına göre generaller bu emre çok kızmışlardı. Toplantıdan hemen sonra başkomutanları Brauchitsch'in yanına gidip itirazlarını bildirmişlerdi. Mareşal ise emrin bu şekline karşı mücadele edeceğini bildirip onları yatıştırdı. Ancak mareşal tüm sözlerine rağmen, Hitler'in komiser emrine ilişkin bir girişimde bulunmamıştır. Nuremberg mahkemesinde bu yolda neden bir girimişde bulunmadığı sorulduğunda şu karşılığı vermiştir:

"Emri doğrudan doğruya yürürlükten kaldıramazdım, zira Hitler'in aklına koyduğu şeyi kimse değiştiremezdi."

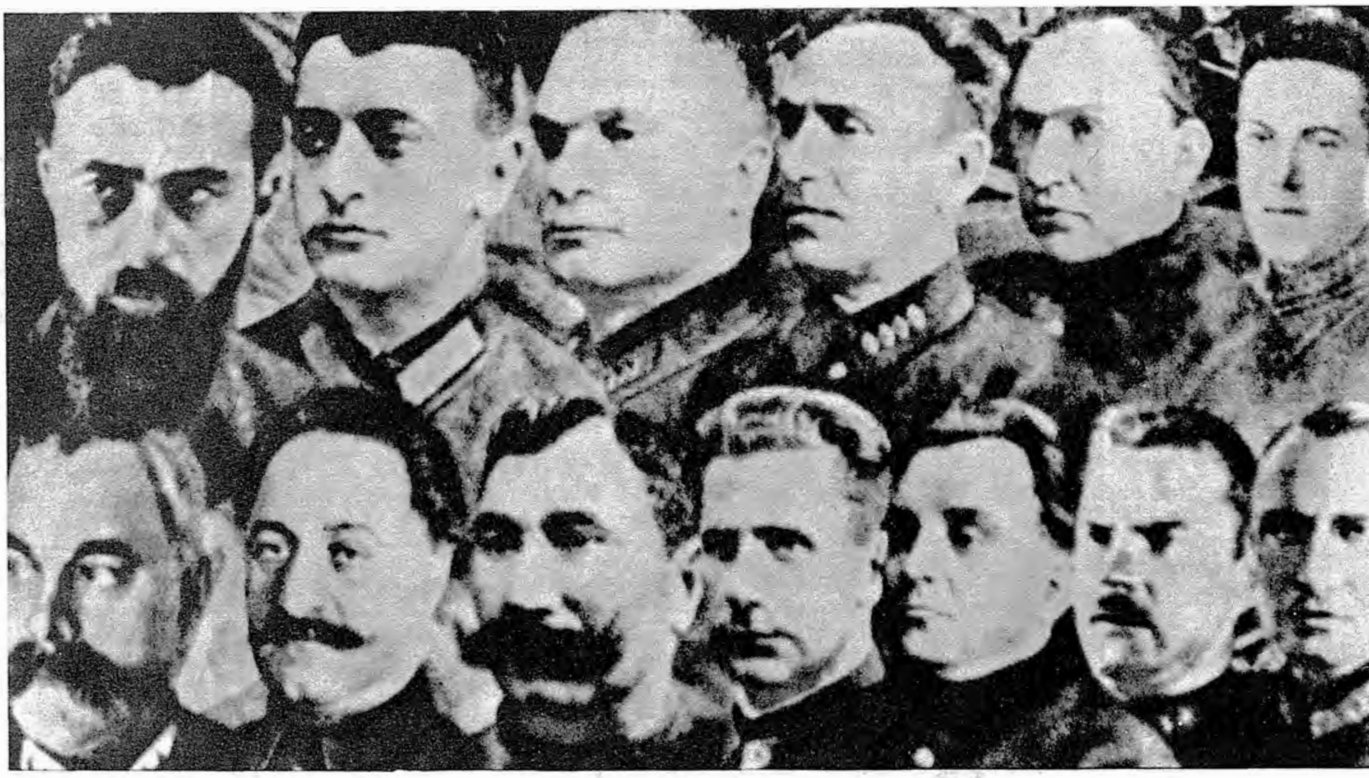
13 Mayıs'ta Führer adına General Keitel'in yayınladığı bir bildiriyle ordu komutanları yeniden vicdanlarıyla karşı karşıya getirdiler. Yayınlanan emirlerin birinde, Alman askeri mahkemelerinin görevi sınırlandırılmaktaydı:

"Rusya'da, düşman sivillerince işlenecek suçlar, bundan böyle yeni bir emre kadar askeri mahkemelerin kapsamına girmeyecektir.

"Suç işlendiğinden şüphe edilenler hemen subayın karşısına getiri-

Yugoslavya ile Rusya'nın saldırmazlık antlaşmasını imzaladıkları gün.Alman uçakları Belgrat'ı bombalamaya başladılar.

Stalin tarafından gerçekleştirilen temizlik harekatları sonucunda ordu yüksek komutanlığında birçok general öldürülmüştü.Bu da savaşın başlangıcında Sovyetlerin yenilgiye uğramalarına yol açmıştı.

leceklerdir. Suçlunun kurşuna dizilip dizilmeyeceğine subay karar verecektir.

"Wehrmachta dahil olanların düşman sivillerine karşı yaptıkları kusurlara gelince... Yapılan hareket aynı zamanda askeri suç ya da kusur sayılsa bile, yapana karşı kovuşturma açılması zorunlu değildir."

bunun yanı sıra Keitel, Hitler adına imzaladığı bir emirle Himmler'e "özel görevler" veriliyordu. SS'lerin başı, kendi sorumluluğu altınd ve ordudan bağımsız olarak çalışacaktı. Generaller, sadist Himmler'in özel görevle atanmasının ne demek olduğunu çok iyi biliyorlardı. Üstelik, Himmler'in Rusya'da çalışmağa başladığı yerler dış dünyaya kapatılacak ve hükümet ile partinin en yüksek şahıslarına bile girmek için izin verilmeyecekti. Bu denli gizliliğin altında nelerin yattığını anlamak zor değildir.

Nazilerin resmi düşünürü olan Alfred Rosenberg ise Rusya'nın işgal edildikten sonra nasıl yönetileceğine dair planlar hazırlamakla meşguldü. Rosenberg, Rusya'ya saldırının başlamasından iki gün önce, buralarda çalışmasını istediği arkadaşlarına şöyle dedi:

"Alman halkının beslenmesi, Almanya'nın Doğu'daki isteklerinin başında gelmektedir. Güney Rusya toprakları Alman halkının beslenmesine yarayacaktır. Bu topraklarda elde edilecek ürünlerle, aynı zamanda Rus halkının da beslenmesini gerektiren bir neden göremiyoruz. Bunun herhangi bir duygudan uzak, kaba bir zorunluluk olduğunu biliyoruz... Rusları önümüzdeki yıllarda çok büyük zorluklar beklemektedir."

Gerçekten Ruslar çok büyük zorluklara karşı göğüs germek zorunda kaldılar. Zira Almanlar uygulayacakları zulmü çok önceden ve ayrıntılarına varıncaya değin planlamışlardı.

Sovyetlerin ekonomik yönden sömürülmesinden sorumlu olan Göring ise Rosenberg gibi üstü kapalı konuşmaktan pek hoşlanmıyordu. 23 Mayıs'ta çıkardığı bir emirle, Rusya'nın güneyindeki kara toprak parçasından elde edilecek ürünün Rus endüstri bölgelerinde yaşayan halka gönderilmemesini bildirdi. Nasıl olsa bu bölgelerdeki endüstri ortadan kaldırılacaktı... Bu bölgelerdeki işçilerle, aileleri aç kalabilirlerdi. İsterlerse Sibirya'ya gidebilirlerdi.. Tabii eğer başarabilirlerse...

"Alman yönetimi bu yüzden çıkacak kıtlığın sonuçlarını hafifletmeğe ve ilkel tarih koşullarına dönülmesini kolaylaştırabilir. Bununla birlikte bu tedbirler yine de kıtlığı önleyemeyecektir. Kara toprak bölgesinden elde edilecek artık ürünleri ithal ederek halkın açlıktan ölmesini önlemek için yapılacak herhangi bir girişim Avrupa'nın zararına olacaktır. Almanya'nın savaşa dayanması böylece azaltılmış olacak ve Almanya ile Avrupa'nın ablukaya karşı direnme gücü yokedilecektir. Bunun açıkça ve kesin olarak anlaşılması gerekir."

Bütün bu planların sonucunda milyonlarca insanın öleceği kuşkusuzdu. İşin acı tarafı, bu plana itiraz eden bir tek Almanın ortaya çıkmamış olmasıdır. Eldeki belgelerden bu konuya kimsenin karşı çıkmadığı anlaşılmaktadır. Bu planlar yalnızca Hitler, Göring, Himmler ve Rosenberg gibi "sapık kafalı" olarak damgalanan insanların eseri değildir. Savaştan sonra ele geçirilen belgelerden yüzlerce Alman memurunun ılık bahar güneşi altında, masalarının başında rahat rahat çalışarak, milyonlarca insanın daha çabuk öldürülebileceği konusunda raporlar hazırladıkları anlaşılmaktadır..

Hitler, Rusya saldırısı konusunda yapılan çalışmalardan çok memnun kalmıştı. Bu nedenle saldırı gününü 30 Nisan'da 22 Haziran 1941 olarak belirlendi.

Hitler, 4 Mayıs'ta tüm gelişmelerden memnun, Berlin'de Reichstag'da bir zafer söylevi verdi. Konuşmasının bir bölümünde İngiltere 'ye çatarak, Churchill'i Yahudilerle birlikte savaş çıkartan ve savaşın kaybedilmesine yol gösteren adam olarak tanımladı:

"O tarihin en kanlı ya da en

Savaşın uçakları

AMERİKAN AVCI UÇAĞI «KİTTYHAWK I» CURTİSS P - 40 D

MOTORU: 1 adet bin 150 beygir gücünde, 12 silindirli Allison V 1710 tipi motor
Silolu 12,7 mm'lik 6 adet Browning tipi makineli tüfek, bir adet 226 kg'lık ve 2 adet 45 kg'lık bomba.
Hızı: 4 bin 500 metrede 563 kilometre
Tırmandığı yükseklik : 9 bin 30 metre
Aldığı yol: Bin 850 kilometre
Kanat açıklığı: 11,37 m
Uzunluk: 9,50 metre
Yükseklik 3,20 metre

Bir Alman uçaksavar bataryası savaş gününü bekliyor.

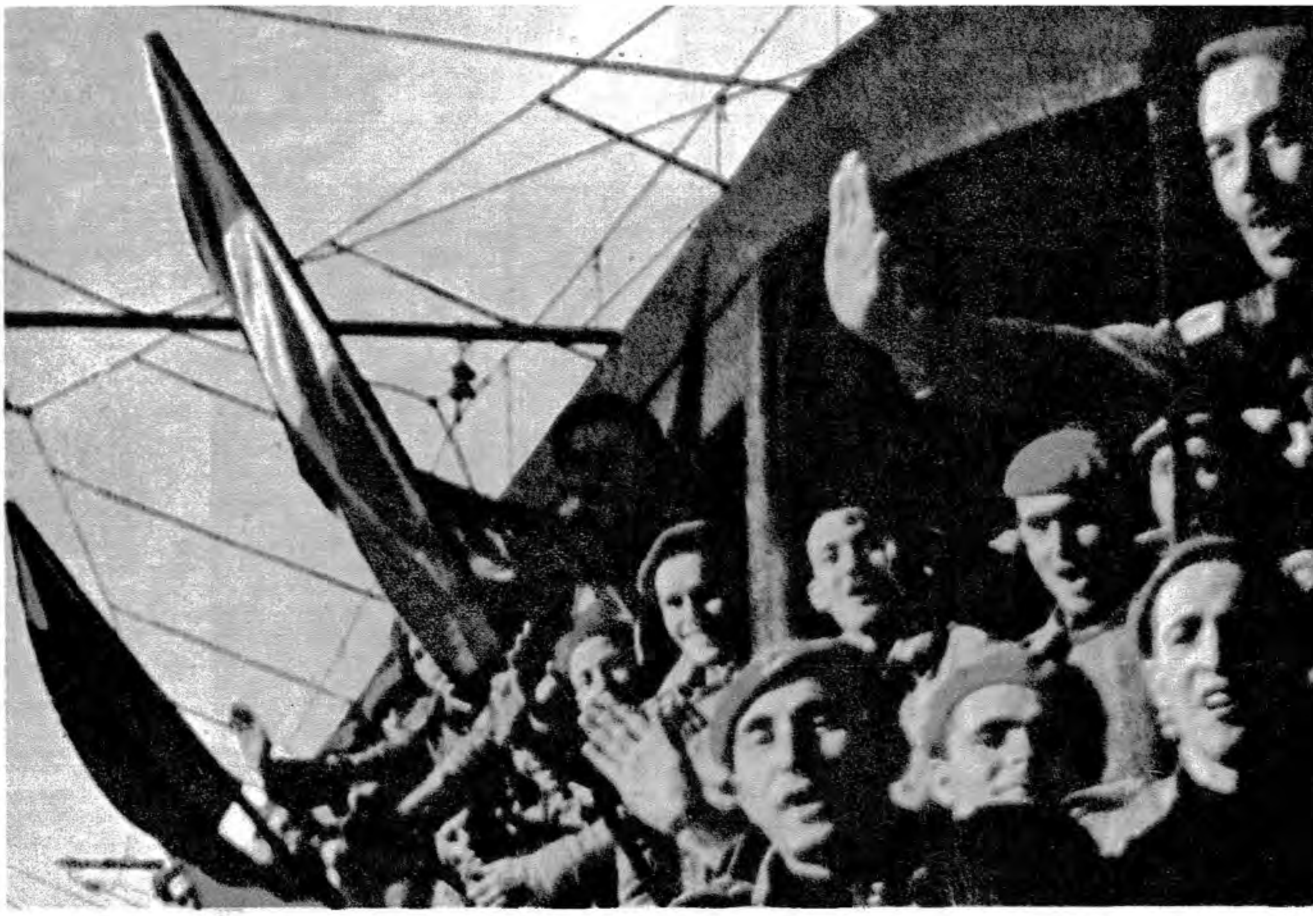
Alman askerleri Avrupa'nın çeşitli bölgelerinden doğu sınırına doğru ilerliyorlar

Stalin.

Almanların savaş dergisi "Signal" Rusya'ya karşı olan savaşı tüm Avrupa'nın Bolşevizme karşı savaşı olarak göstermeye çalışıyordu.

Alman askerleri doğu cephesine giderlerken oldukça neşeli görülüyorlardı...

amatör stratejcisidir... Bu adam beş yıldan beri Avrupa'da yangın çıkaracak yerler arayıp durur... Asker olarak kötü bir politikacı ve politikacı olarak da aynı derecede kötü bir askerdir... Mr. Churchill'in ustalığı yüzünün saf iradesini değiştirmeden yalan söylemesi ve en korkunç yenilgiyi sonunda büyük bir zafer şeklinde gösterinceye kadar gerçeği bozmasıdır... Stratejide son derece yeteneksiz amatörlerden biri olan Churchill, böylece bir hamlede iki savaş alanında birden yenilmeyi (Yugoslavya ve Yunanistan'da) başarmıştır. Başka bir ülkede olsaydı askeri mahkemeye verilirdi... Anor mal kafası ya bir felç hastalığının ya da sarhoşluktan gelen bunaklığın belirtisi olarak açıklanabilir..."

Yugoslavya Hitler'i çok kızdırmıştı. Bu ülke konusunda düşündüklerini saklamadı:

"Bir avuç rüşvet yemiş komplocunun yaptığı hükümet darbesi karşısında şaşırdık... Bunu işittiğim zaman Yugoslavya'ya karşı hücuma geçilmesi için emirler verdiğimi herhalde tahmin edersiniz. Baylar Almanya'ya karşı böyle bir davranış mümkün değildir."

Kendisine ve uygulamak istediği planlara karşı koyulmasından hoşlanmayan Hitler aynı gün Berghof köşküne döndü. Dünyanın soluğunu kesecek diye nitelendirdiği yeni harekatını Alp dağlarına bakarak düşünmeğe başladı. 10 Mayıs gecesi gelen bir haber ise onu iliklerine kadar sarstı. Bu haber yalnız kendisini değil tüm dünyayı etkilemişti.

En yakın arkadaşı, Nazi Partisinin lider yardımcısı, Göring'den sonra kendi yerine geçecek olan adam ve 1921 yılından beri en bağnaz destekçisi, Rudolf Hess bir Messerschmitt 110 avcı uçağına binerek düşmanla kendi başına görüşmeğe gitmişti...

Führer bu olay hakkındaki ilk haberi Hess'in yazdığı bir mektuptan öğrendi. Önce duyduklarına ve okuduklarına inanmak istemedi. Hess'in aklını kaçırmış olabileceğini söledi. Daha sonra Göring ve yakın çalışma arkadaşlarını çağırarak bu olayın dünya ve Alman kamuoyuna nasıl sunabileceklerini tartışmağa başladı.

Churchill ise olayı ilk duyduğunda inanılmayacak kadar hayal ürünü olarak nitelemişti. Stalin ise çok kuşkulanmıştı. Bu garip olay tüm savaş boyunca bir sır olarak kaldı. Ancak savaştan sonra Nuremberg mahkemesinde Hess'in yargılanmasıyla ortaya çıktı.

Hess karışık kafalı bir insan olmasına rağmen, aptal bir insan de ğildi. Bir barış antlaşması yapabileceği hayaline kapılarak İngiltere'ye uçtu. Tam anlamıyle bir hayale kapıldığı ancak davranışlarında samimi olduğu su götürmez bir gerçektir.

Uçağıyla İngiltere'ye yönelirken 1936 yılında Berlin Olimpiyatları sırasında tanıştığı Duke of Hamilton'un evine inmeyi planlamıştı. Uçağını doğruca dükün İskoçya'daki evine doğru yöneltmişti. Rotasını çok iyi saptamıştı. Eve otuz kilometre kalınca uçaktan atladı. Yere indikten sonra bir çiftçiden kendisini Lord'un evine götürmesini rica etti.

İngiliz Hava Kuvvetlerinde bölük komutanı olan Hamilton 10 Mayıs Cumartesi gecesi bir sektörün harekat odasında görevliydi. Messerschmitt'in kıyıdan içerlere doğru süzüldüğünü bir süre sonra da yere düştüğünü radarla saptamıştı. Bir saat kadar sonra yere düşen bir

Alman askerleri

Alman uçağının Alfred Horn adındaki pilotunun kendisiyle görüşmek istediğini kendisine bildirdiler.

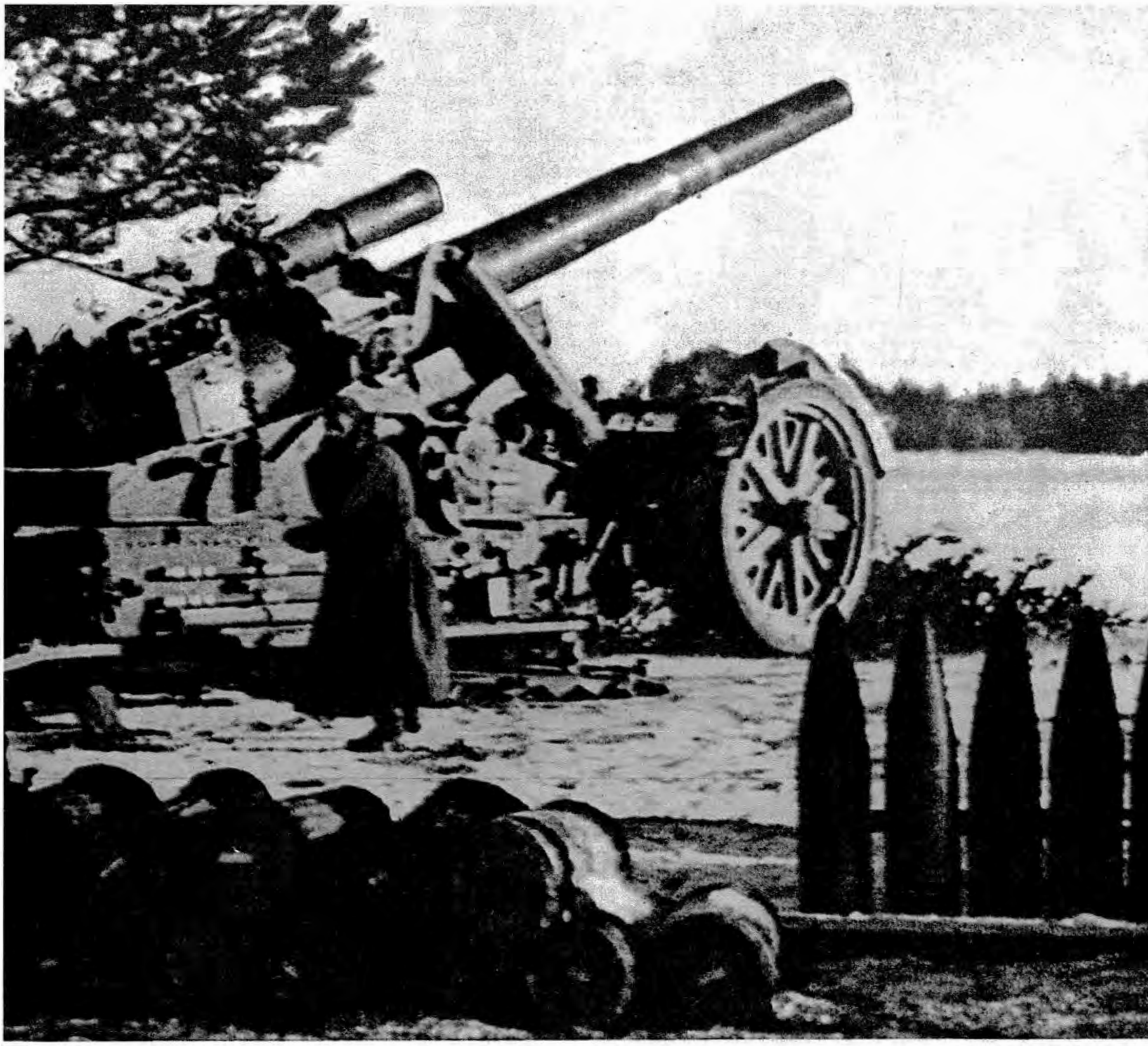
Hess ertesi gün İngiliz yetkilileriyle yaptığı görüşmelerde Hitler'in İngiltere'yi yenmek istemediğini ve çarpışmayı durdurmak niyetinde olduğunu bildirdi. Almanya'nın barış istediğini söylüyor ve bu konuda görüşmelerde bulunmak için geldiğini bildiriyordu.

Gerek bu görüşmede gerekse bundan sonra yapılan görüşmelerde Hess, Hitler gibi Almanya'nın savaşı kazandığını, İngiltere direnecek olursa sonunun korkunç olacağını söyledi. Bu nedenle hemen barış görüşmelerine başlanmasını istedi. Hess bu işe kendisini o denli kaptırmıştı ki silahsız ve kendi isteğiyle geldiğine göre geri dönmek hakkına da sahip olduğunu ileri sürüyordu.

Hess çocukca bir hayale kapılmış ve Churchill tarafından olmasa bile İngiliz muhalefet partisi tarafından görüşmeci olarak hemen kabul edilebileceğini ummuştu. Ancak İngilizlerin böyle bir niyeti olmadığını anladığında çok sinirlendi. Fakat iş işten geçmişti artık.

Hess'in böyle bir davranışa neden yeltendiği konusunda türlü savlar ortaya atılmıştır. Bunlardan birine göre Hess, partinin ikinci adamı olmaktan bıktığı ve Hitler'in dikkatinin generaller üzerinde toplandığını gördüğü için eski itibarını yenilemek arzusuyla İngiltere'ye gitmiştir. Liderin gözüne girmenin en iyi yolu da Almanya ile ingiltere arasında bir barış antlaşması sağlamak olabilirdi.

Öte yandan tüm Nazi liderlerinde görüldüğü gibi Hess'de de fale

Bir Alman topu Rus sınırında ateş saatini beklerken...

inanma hastalığı vardı. Nuremberg'de bulunduğu sırada hapishanenin ruh doktoru Douglas M.Kelly'ye 1940 yılının sonlarında yıldızının barış görevini gösterdiğini söylemişti. Rüyasında iki ulus arasında barışı sağlamakla görevlendirildiğini görmüştü. Zeka bakımından çocukluk çağını hiçbir zaman aşmamış bir insan olarak nitelendirilen bu adam için bütün bunlar bir takım esas belirtilerdi ve İngiltere'ye gitmesinde etkili olmuşlardı.

Nuremberg'deki Rus savcısı bir başka neden daha ileri sürdü. Hess İngiltere ile barış antlaşması düzenlemek ve böylece Sovyetler Birliği'ne hücum edildiğinde Almanya'nın tek cephede dövüşmesini sağlamak istiyordu. Nitekim Stalin o sırada yalnız Almanya'dan değil, İngiltere'den de kuşkulanıyordu. Hess İskoçya'ya gidince Churchill ile Hitler arasında bir takım dolaplar döndüğüne inandı. Churchill uzun süre bunun böyle olmadığını anlatmağa çalıştı. İki yıl sonra Sovyetler Birliğine yaptığı ziyarette bu konuda Stalin'i ikna etmeğe çalıştı. Ama Stalin Churchill'e inanmadı. Oysa Hitler'in Rusya üzerindeki niyetlerini Nazi liderinden öğrenmeğe çalışan kirkpatrick, yaptığı sorgu sırasında Hess'in Barbarossa Harekatı konusunda fazla haberdar olmadığını anladı.

Hess'in kaçtığı günler Hitler'in hayatının en heyecanlı günleridir. En yakın arkadaşının uçakla kaçmasının yarattığı bunalımdan kurtulmak için çok çaba harcamıştır. Hitler Hess'in tutuklanan arkadaşlarından, ortada bir itaatsizlik omadığını yalnızca Hess'in aklını kaçırdığını anladı... İngilizlerin Hess'in geldiğini

Alman tankları Doğu doğru ilerlerken...

açıklaması üzerine halka bir açıklama yapılmasına karar verildi. Bir süre sonra da bir zamanların büyük Nasyonal Sosyalist yıldızı Birinc Dünya Savaşı'nda aldığı yaralar yüzünden birtakım hayaller gören aldatılmış,kaçık ve karışık kafalı bir idealist oldu... Hitler halk önünde Hess'i tüm görevlerinden aldığını ve yerine Martin Bormann'ı atadığını açıkladı. Ayrıca Hitler, Hess'in dönmesi halinde hemen kurşuna dizilmesini özel olarak emretti.

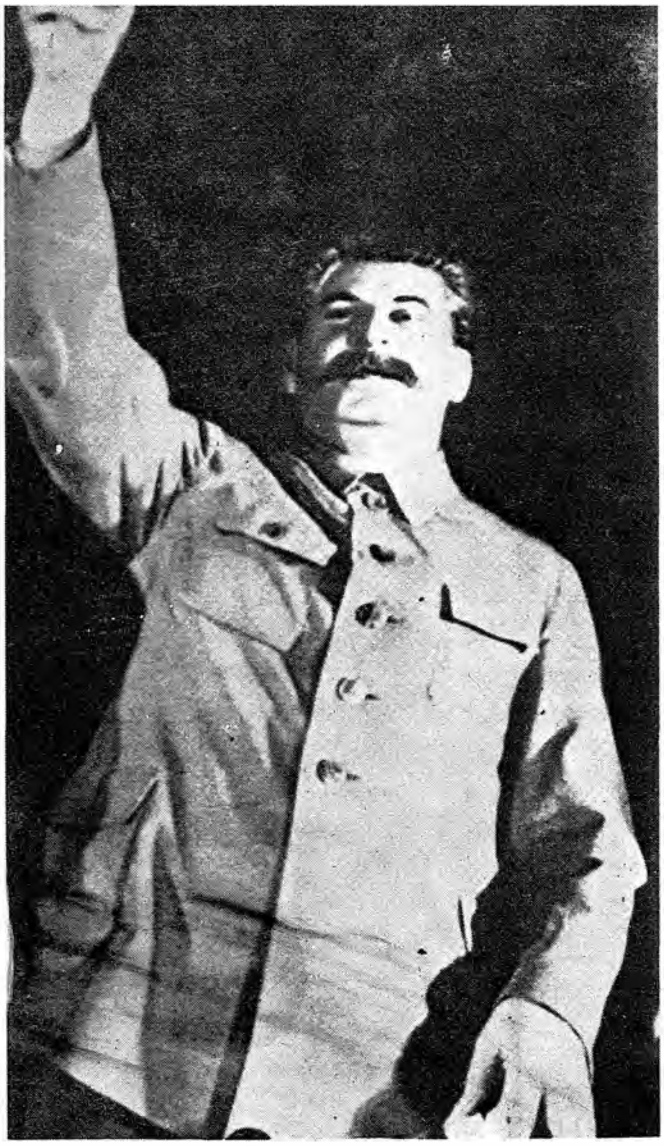
Hess olayını hemen unutan Hitler yeniden Sovyetler Birliği'ne doğru gözlerini çevirdi. Sovyetler Birliği ise bir türlü Almanya'n'ın kendilerine saldırabileceğini tahmin etmiyordu. Bu konuda çıkarılan dedikoduları

Hava Mareşali Göring Doğu cephesinin başarılı pilotlarından Werner,Mölders ile birlikte.

Churcil

Stalin

biliyorlar, ancak bir türlü tedbir almıyorlardı.Almanya'ya saldırıp onu gafil avlamak gibi bir düşünceleri de yoktu.

Stalin'in Hitler'in planlarından son dakikaya kadar haberi olmadığı iddia edilir çoğu kez. Aslında Hitler'in ne yapmak istediği açıktı. Üstelik bunların belirtileri de vardı. Örneğin Sovyet hükümeti 27 Mart ile 18 Nisan arasında Alman uçaklarının 80 kez sınırı geçtiğini öne sürerek 22 Nisan'da Alman hükümetini resmen protesto etti. Üstelik 15 Nisan günü Revno yakınlarında yere inen bir Alman keşif uçağında fotoğraf makinası, makaralarca film ve Rusya'nın batı bölgelerini gösteren yırtık bir topoğrafya haritası bulunmuştu. Bütün bunlar uçaktaki personelin görevinin ne olduğunu göstermeğe yeter de artardı bile. Verilen Sovyet notasında bu tür olaylar sık sık olmadıkça Rus askerlerine ateş açmamaları için emir verildiği de yazılmıştı.

Bir süre sonra Stalin çok daha uzlaştırıcı hareketler yapmağa başladı. Hitler'i memnun etmek için Moskova'daki Norveç, Belçika, Yunanistan ve Yugoslav elçiliklerinin memurlarını Rusya'dan gönderdi ve elçilikleri Kapattı. Bütün bunlar yetişmiyormuş gibi Irak'ta Nazi taraftarları Raşit Ali hükümetini tanıdı.

Tüm bunların iyi planlanmış bir oyun olduğu düşünülebilir. Stalin iki ülke arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine taraftar değildi. Gelecekte daha iyimser bir havanın yaratılabilmesi için uğraşıyordu. Stalin başka bir oyuna daha girişti ilişkileri düzeltmek için. 6 Mayıs günü Halk Komiserleri Kurulu Başkanlığını, yani başbakanlığı üstlendi. Eski başkan Molotov ise yalnız Dışişleri Bakanı sıfatını taşımağa başladı. Böylece ilk kez Komünist Partisi Genel Sekreteri hükümette görev alıyordu. Bundan amaç son zamanlarda bozulan Sovyet-Alman ilişkilerinin o noktaya gelmesinden sorumlu olan Molotov'un görevden uzaklaştırılmasıydı. Stalin sert mizaçlı Molotov'u kabahatli buluyordu ilişkilerin gerginleşmesinde.

Stalin aslında kurnaz bir politikacı idi. Dünyanın içinde bulunduğu o şartlar çerçevesinde Sovyetler Birliği ile Almanya'yı çatışmadan uzak tutmayı kendisine amaç edinmişti. Bu amaca ulaşabilmek için de Molotov'u değil yalnızca kendi kişisel çabasını kullanmak istemiştir...

Mayıs başından beri Moskova'yı çalkalayan söylentileri bilmiyor değildi. Almanların Balkanlardaki hareketlerinin ve Rus sınırında toplanmalarının da ne anlama geldiğini iyice biliyordu. Alman elçiliği bu

Göring ve Hitler neşeyle el oğuşturırken

Preis 20 Pfg.
5. Dezember 1940
Nummer 49 / 15. Jahrg.
Druck und Verlag von M. DuMont Schauberg, Köln
Auslandspreise siehe Fuß der Rückseite
Zeitung

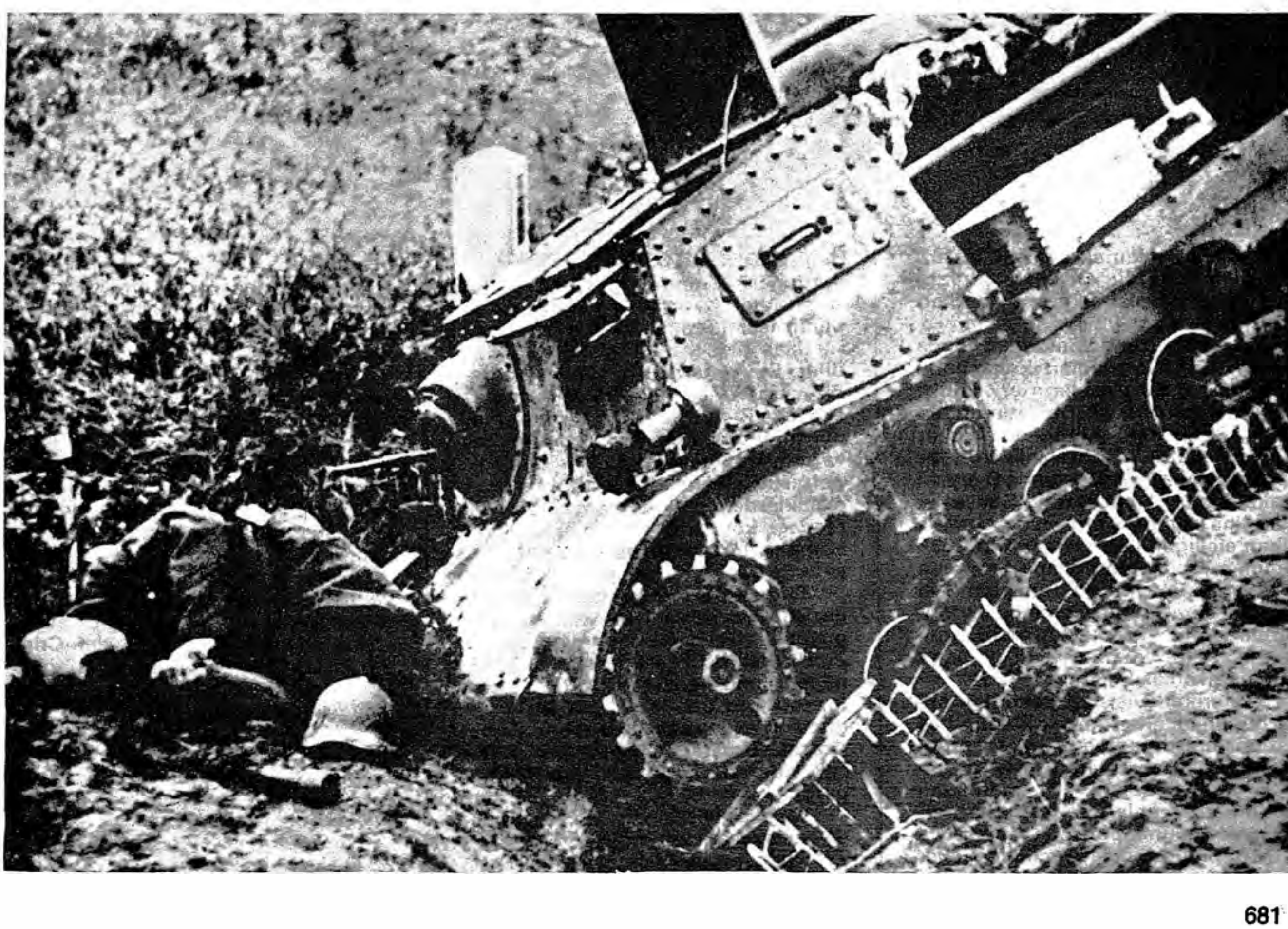
İlk hava savaşları sonunda Alman uçakları Rus uçaklarına karşı ezici bir üstünlük sağladılar.

Hitler ve Molotov görüşmesi

Bir Sovyet tankı Almanlar tarafından etkisiz hale getirilmiş durumda...

Doktor Goebbds'in Rusya'ya saldırdıklarını açıklaması Alman halkında, şaşkınlık yarattı.

Japon hükümeti Başbakan Jojo ile birlikte

haberleri yalanlamaktada çok büyük güçlük çekiyordu. Özellikle Almanların sınırda toplandıkları söylentileri Moskova'da çok yaygındı.

Gerçekte tüm bunlardan önce Stalin, Hitler'in planları konusunda uyarılmıştı. Bu uyarıların en ciddisi de Amerika Birleşik Devletleri'nden geldi. Berlin'deki Amerikan Ticaret Ataşesi Sam Woods yolladığı bir raporda daha 1941 Ocağında Dışişleri Bakanlığına Almanların Sovyetler Birliğine saldıracağını yazmıştı. Amerikan elçiliğinin en saf adamı olarak tanınan Woods'un yolladığı raporda Genel Kurmayın saldırı planı ve iktisadi sömürülmesi en ince ayrıntılarına kadar yazılmıştı. Bu raporun gerçeğe ne denli yakın olduğu sonradan anlaşılmıştır.

Amerikan Dışişleri Bakanlığı önce bunun bir aldatmaca olduğunu ve Woods'un Alman ajanlarının oyununa geldiğini sandılar. Ancak ataşenin verdiği adları FBI ajanlarına bildirince ve onlardan gelen yazılardan Woods'un raporunun tamamiyle doğru olduğu ortaya çıkınca işler değişti. Dışişleri Bakanı Cordell Hull, yardımcısı Summer Welles'ten durumu elçi Konstantin Umanski'ye bildirmesini istedi. 20 Mart'ta Amerikalılar durumu Sovyetlere bildirdiler. Sovyetlerden bir tepki gelmedi. Amerika İngiltere'ye yardım ettiği ve Rusya'ya istediği malzemenin tümünü veremediği için Moskova soğuk davranıyordu. Haziranın ilk haftasında Bükreş ve Stokholm'daki elçiliklerden yakında Rusya'ya saldırılacağı konusunda bilgiler gelince bunların birer kopyası anında Sovyetler'e iletildi.

Churchill'de Sovyetleri uyarmağa çalışıyordu. Almanya'daki çok güvenilir bir casusundan saldırının 22 Haziran'da başlayacağını öğrenmişti. Bunu hemen Moskova elçisi Sir Stafford Cripps'e iletti. 24 Nisan günü Moskova'daki Alman Deniz Ataşesi Berlin'deki Donanma Yüksek Komutanlığına şu haberi gönderdi:

"İngiliz elçisi savaşın 22 Haziran'da başlayacağını tahmin ediyor!"

Savaştan sonra ele geçirilen Nazi belgelerinden alınmıştır bu telgraf. Amiraller İngiliz elçisinin bu denli doğru bir tahmin yürütmesine şaşırmışlardı. Ama bunun çok saçma bir haber olduğunu öne sürmüşlerdir...

Tüm bu bilgilerden sonra Sovyetler Birliğinin kuşkulanmaması için bir neden yoktur ortada. Oysa 14 Haziran günü Molotov'un Schulenburg'a sunduğu ve o gün Tass ajansı tarafından yayımlanan bir bildiri hiç de öyle göstermemektedir. Sovyet Dışişleri Bakanlığı hala kış uykusundadır!...

Bildiride son zamanlarda İngiliz ve öteki basında S.S.C.B. ile Almanya arasında yakında bir savaş çıkacağı konusunda yaygın söylentiden Cripps sorumlu tutulmakta ve şöyle denilmekteydi:

"Bu söylentilere göre:

"1. Almanya, halen S.S.C.B ile arasında tartışma konusu olan eko*nomik ve sınır sorunlarını daha iyi bir anlaşma sağlamak amacıyla yeniden ortaya atmış;*

2. S.S.C.B. ise Almanya'nın sınırına asker yığdığını öne sürerek,

Alman tankları Rusya içlerine doğru ilerliyorlar

Almanyanın bu isteklerini redetmiş;

"3.S.S.C.B. ise almanya ile bir savaşa gireceğini göz önüne alarak hazırlıklara başlamış ve askerlerini sınıra yığmıştır.

"Tüm bu söylentilerin saçmalığının açık olmasına rağmen, bu dediko*duların yaygınlaştığını gözönünde bulunduran Moskova'nın sorumlu çevreleri, bu sözlerin yalnızca S.S.C.B. ve Almanya'nın düşmanları ile savaşın yayılmasını isteyenlerin bir işi olduğunu belirtmekle Tass ajansını görevli kılmışlardır.*

"Tass şunları açıklamak zorunluluğunu duymaktadır:

"1. Almanya hiçbir zaman S.S.C.B.den isteklerde bulunmamış ve bunların bir pazarlık konusu yapılmasını istemiştir;

"2. S.S.C.B.'nin elindeki bilgilere göre Almanya, Sovyetler Birliği gibi saldırmazlık paktının maddelerine uymaktadır. Bu nedenle Sovyet yetkilileri Almanya'nın bu paktı hükümsüz kılacağını ve S.S.C.B.ye saldıracağını her türlü mesnetten yoksun dedikodular olarak nitelendirmektedir. Balkan Harekatından sonra serbest kalan birliklerin Doğu ve Kuzey Doğu'ya doğru yöneltilmesinin başka nedenleri vardır ve S.S.C.B. ile Almanya arasındaki ilişkilerle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır.

"3.S.S.C.B. uyguladığı barış politikası çerçevesinde Sovyet-Alman saldırmazlık paktının maddelerine saygı göstermiştir. S.S.C.B.'nin Almanya'ya karşı bir savaşa girişeceği sözleri yalandan ve kışkırtmadan ibarettir.

"4. Yaz nedeniyle yedeklerin silah altına alınmasının ve her yıl

"Yaz nedeniyleyedeklerin silah altına alınmasının ve her yıl yapılan manevralarının amacı demiryollarının işlemesinin kontrolünü sağlamak olduğunu unutmamak gerekir. Bu gerekliişlemleri Kızıl Ordu'nun Almanya'ya karşı bir saldırıya geçeceği biçiminde yorumlamak saçmalıktır."

Moskova 14 Haziran günü Almanların S.S.C.B'ya saldıracakları

Alman Rus saldırmazlık antlaşması

konusundaki dedikoduları saçmalık olarak nitelendirirken, Hitler komutanlarıyla Barbarossa harekatının son toplantısını yapıyordu. Sabah 11'de başlayıp akşamın 6.30'una kadar yapılan bu son askeri toplantıda Hitler bir de Rusya'ya neden saldırılması gerektiği konusunda söylev verdi.

Artık zarlar atılmıştı.

21 Haziran 1941 tarihini taşıyan "Çok acele, Devlet sırrı, Elçiye Özel" işaretli telgrafı okuyan Schulenburg ne diyeceğini şaşırmıştı. Hemen Molotov'dan bir randevu istedi. Şafak vakti Kremlin'e gidip bu telgrafı Molotov'a okumaktan başka birşey yapamadı.

Her saldırıdan önce Hitler ve Ribbentrop'un kendilerini haklı göstermek için hazırladıkları açıklamalardan biriydi bu ve başında bazı açıklamalar ve suçlamalar yapıldıktan sonra şöyle deniyordu:

"Son birkaç gün içinde gelen raporlar bu askeri yığınağın saldırgan nitelikte olup olmadığı konusundaki son kuşkuları da ortadan kaldırmış bulunuyor... Ayrıca İngiltere ile Sovyetler Birliği arasında daha yakın siyasi ve askeri işbirliği kurulması konusunda Elçi Cripps ile görüşmeler yapıldığına dair İngiltere'den raporlar gelmektedir.

"Kısacası Alman hükümeti, bundan dolayı, Sovyet hükümetinin giriştiği taahhütlerine aykırı olarak,

"1. Almanya'yı ve Avrupa'yı ele geçirmek amacıyla giriştiği teşebbüslere yalnız devam etmekle kalmayıp, bu işleri yoğunlaştırdığını;

"2. Gittikçe artan bir Alman düşmanı dış politika uyguladığını;

"3. Bütün kuvvetlerini Alman sınırında hazır durumda topladığını açıklar. Bu bakımdan Sovyet hükümeti Almanya ile yaptığı antlaşmalarını bozmuştur ve Almanya'yı kendi hayat savaşında arkadan vurmağa hazırlanmaktadır. Dolayısıyle Führer, Alman Silahlı Kuvvetlerine ellerindeki tüm araçlarla bu tehlikeye karşı koymaları için emir vermiştir."

Molotov bu açıklamayı dinledikten sonra yalnızca şunları diyebildi:

"Bu savaş demek. Uçaklarınız 10 yakın kenti bombaladı. Bunu hakettiğinize inanıyor musunuz?"

22 Haziran 1941
Saldırı başlıyor

Alman tankları bir yerleşme bölgesini bombalayan Alman uçaklarını izliyorlar

22 Haziran 1941 sabahı şafak vakti 3,4 milyon Alman askeri 4,7 milyonluk bir askerden oluşan Kızıl Ordu'ya saldırdı. İki devin bu büyük savaşında verilen kayıplar, 2. Dünya savaşı'nın hiçbir yerinde kaydedilmemiştir. Bu amansız savaş, yıkıntılar haline gelen Berlin'le birlikte tarihe gömülen Wehrmacht'ın son gününe kadar sürmüştür.

Bu savaştan söz etmeden önce birkaç noktaya değinmekte yarar vardır. Rusya ile Almanya arasında yapılan savaşa ait alimizde bazı kaynaklar va dağarlandirmalar vardır. Almanlar tarafına ait anılar, tarihler va generallerin notlarına oldukça bol oranda rastlamaktayız. Ancak Sovyatlar Birliğinda bu büyük savaş konusunda yazılmış pak eser yoktur va bu nadanla savaşın bazı gerçekleri hala saklı kalmaktadır. Sovyatlar Birliğinda bu konuda asarlar yazılması ancak Kruçev'in iktidara gelmesiyle mümkün olmuştur. Fakat yazılan eserlerin azlığı ve belirli bir politik amacı taşıması bu büyük savaşın bilinmeyen yönlerini aydınlatmağa yetmemektedir.

Sovyetler Birliği'nde yazılan kitapların çoğu belirli bir sonuç ve politik görüşü belirterek noktalanmaktadır. General P.A.Kourotchkin *"Büyük Yurtseverlik Savaşının En Önemli Muharebeleri"* adını taşıyan kollektif eserin sonuna yazdığı şu cümle, bu politik görüşü simgelemesi bakımından çok anlamlıdır:

"Büyük Yurtseverlik Savaşın'da, Sovyet Ordularının kazandığı muhteşem zafer, Sovyet askeri sanatının evrimci yapısını ve burjuva ordularının askeri yapısına karşı tartışılmaz üstünlüğünü kanıtlamaktadır."

Bir yerde yenen daima haklıdır, sözünü hatırlamadan geçemiyor insan. Bu durumun gerçekte Sovyet yazarlarının anlattığı kadar abartılmaması söylendiğinde "sahtekar burjuva tarihçiliği" damgası hemen yapıştırılmaktadır.

Batıda tarihçi serbest bir araştırmacıdır ve olayı değerlendirme, yorumlama ve sonuçlandırma yöntemleri daha önceden saptanmamıştır. Oysa Sovyetler Birliği'nde tarihçinin kanıtlamak zorunda olduğu bir kural vardır. Kendisi dışındaki güçler tarafından belirlenmiş olan marksist leninist tarih felsefesi doğruluğunu kanıtlamak. Tüm bunları belirttikten sonra her iki taraftan da edindiğimiz bilgilere dayanarak 22 Haziran 1941 sabahı birbirlerinin üzerine acımasızca saldıran bu iki devin askeri güçlerini inceleyelim.

Alman ordusu 10 Mayıs 1940 günü, yani Batıya saldırdığı günden çok daha güçlüdür. Elindeki zırhlı tümenlerin sayısı 23'ten 50'ye yüksel miştir. Bu da Almanların savaş tekniklerinin temelini oluşturan zırhlı birliklerle ani saldırı düşüncesi bakımından çok önemlidir. Tankların silah gücü arttırılmış ve zırhları kalınlaştırılmıştır.

Ordu Yüksek Komutanlığının elinde o tarihlerde çeşitli bölgelerde kullandığı 208 tümen vardı. Bunlardan 153 tanesi 22 Haziran 1941 günü başlayan saldırıya katıldı. General

Alman Generali Guderian'ın tankları doğu cephesinde büyük bir başarı kazandılar.

von Brauchitsch'in emrinde 148 tümen bulunmaktaydı ve bunlar Baltık ile Karadeniz arasına dizilmişlerdi. Bunların da yerleştirilmesi şöyle olmuştu:

1) Sağ cenahta Mareşal von Rundstedt komutasındaki "Güney" Orduları Grubu. Bu ordu grubunda bulunan 42 tümenden 5 tanesi Panzer, 3 tanesi ise motorize tümendi. Rundstedt elindeki kuvvetleri şöyle ayırmıştı:

- Moldavya'da General von Schobert komutasındaki 11. Ordu.

-Karpetlar ve Lublin arasında ise General K.H.von Stülpnagel ile Mareşal von Reichenau komutasındaki 17. ve 6. Ordular ile General von Kleist komutasındaki 750 tanktan oluşan 1.Panzer Grubu.

2) Ortada ise, yani Lublin ile Souwalki arasında Mareşal von Bock komutasındaki "Merkez" Grubu orduları bulunmaktaydı. Bock'un emrinde 49 tümen vardı. Bunlardan 9'u Panzer, 6'sı ise motorize tümendi. Bock'un tümenleri şöyle dizilmişti:

- Von Kluge komutasındaki 4. Ordu.

-930 tanktan oluşan General Guderian'ın 2 Panzer Grubu.

- General Strauss komutasındaki 9. Ord.

-840 tanktan oluşan General Hoth'un emrindeki 3. Panzer Grubu.

3) Solda, Doğu Prusya'da, Mareşal von Leeb komutasındaki "Kuzey" Orduları Grubu. 3'ü Panzer, 2'si Motorize olan bu kuvvet toplam olarak 29 tümenden oluşuyordu. Şöyle dizilmişlerdi:

- General Busch komutasındaki 16. Ordu.

- General Küchler komutasındaki 18. Ordu.

-570 tanktan oluşan General Hoeppner'in emrindeki 4. Panzer Grubu.

Bu ilk sıralamaya bakıldığında eldeki kuvvetlerden 120 tümeninin öne sürüldüğü görülür. Sıralamaya 17 Panzer ve 12 Motorize tümeni katılmaktadır. Ancak Alman Yeksek Komutanlığı önemli oranda bir kuvveti yedek olarak saklıyordu. General von Weichs'ın emrinde 24 Piyade tümeni, 2 motorize ve Balkanlardan gelen 2. ve 5. Panzer Tümenleri bulunmaktaydı. Finlandiya'da bulunan 5 tümeni da yedekler safına katmak gerekmektedir.

Almanlar bu savaşa katılırken bağlantılarından asker almayı da ihmal etmediler. Romanyalılar Almanların emrine 3. ve 4. Orduları tahsis ettiler. Bu iki ordunun gücü 12 tümenden fazlaydı. Moskova ile halledilecek bir işi olmayan Macarletan'ın katkısı pek fazla olmadı. Bir motorize ve 2 süvari tugayı gönderdiler. Slovakya'dan ise bir motorize tugay ile iki küçük piyade tümeni Almanların yanında çarpışmak üzere geldi. Finlandiya Körfezi ile kuzeyinde kalan bölgelerde ise geçen kış yapılan savaşın hıncını almak isteyen Mareşal Mannerheim'ın 18 güçlü tümeni vardı.

Hitler Sovyetler'e saldırdığına Mussolini'ye ancak 21 Haziran akşamı gönderdiği uzun mektupta bildirmişti. Bu nedenle İtalyanlar savaşın başında "bolşevizme karşı açılan savaş bayrağının" altına pek fazla asker gönderemediler. 2 tanesi kısmen motorize 3 tane Piyade tümeni yolladılar. "C.S.I.R." "Rusya ya Gönderilen İtalyan Kuvvetleri) olarak bilinen bu grup 11 Ağustos 1941 günü 11. Ordu'nun yanında savaşa başladı.

İç Savaş sırasında gördüğü yardımların borcunu ödemek isteyen Franko da Rusya'ya asker gönderdi. Gönüllülerin de katılmasıyla bu kuvvete "Mavi" (Azul) adı verildi. Bu kuvvet 1941 yazının sonunda başında Munoz Grandes olduğu halde Novgorod cephesinde savaşa katıldı.

Tarih olan bir fotoğraf: Polonya sınırında Rus ve Alman askerleri şakalaşıyor. (1939)

Bu güçlü kara ordusunun destek lemek amacıyla Göring 4 Hava Filosu oluşturmuştu. Bu filolar kendilerinden istenilen görevi fazlasıyla başardılar. Öyle ki saldırı gününün gecesinde, Sovyet uçakları aylar boyu havalanamayacak bir duruma düşürülmüşlerdi. Stuka avcı uçakları Batı cephesindeki başarılarını burda da sürdürdüler. Bombardıman uçaklarının menzili değişken olduğu için endüstri bölgeleri yoğun biçimde bombalandı.

Sovyet ordusuna gelince...

Aradan 20 yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen, saldırının başlan gıcında harekata katılan Kızıl Ordunun gücü hareket yeteneği ve mevzilenişi hala bazı sıraları kapsamaktadır. Şu anda bu durumun karanlıkta kalmasını istemek yalnızca uluslararası propaganda bakımından Moskova'nın işine gelmemektedir. Bu nedenle elde Sovyetler açısında tutarlı ve kesin bilgiler yoktur.

Batılı kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında Kızıl Ordu'nun 22 Haziran günü elindeki kuvvetlerin dağılımı şöyledir:

1. Leningrad askeri çevresi:

-Bu bölgenin savunmasından General M.M.Popov sorumluydu. Elindeki kuvvetler şöyle dizilmişti:

- General Frolov komutasındaki 14. Ordu.

-General Gorolenko komutasındaki 7. Ordu.

-General Pchennikov komutasındeki 23. Ordu.

2. Baltık askeri çevresi:

Bu bölgenin savunmasından ise General F.I.Kouznetzov sorumluydu. Elindeki kuvvetlerin değılımı ise şöyleydi:

-General Sobennikov komutasındaki 8. Ordu.

-General Morosov komutesındaki 11. Ordu.

3. Batı Bölgesi özel askeri çevresi:

Bu bölgenin sorumluluğu ise General D.G.Pavlov'e aitti. Elindeki kuvvetlerin değılış biçimi ise şöyleydi:

-General V.I.Kouznetzov komutasındaki 3. Ordu.

-General K.D.Galubey komutasındaki 10. Ordu.

-General Korobkov komutasındeki 4. Ordu.

4. Kiev özel askeri çevresi:

Bu bölgenin savunmasını ise General Kirponos üstlenmişti. Elindeki kuvvetlerin değılımı şöyle idi:

-General Potapov komutasındaki 5. Ordu.

-General Mousitchenko komutasındaki 6. Ordu.

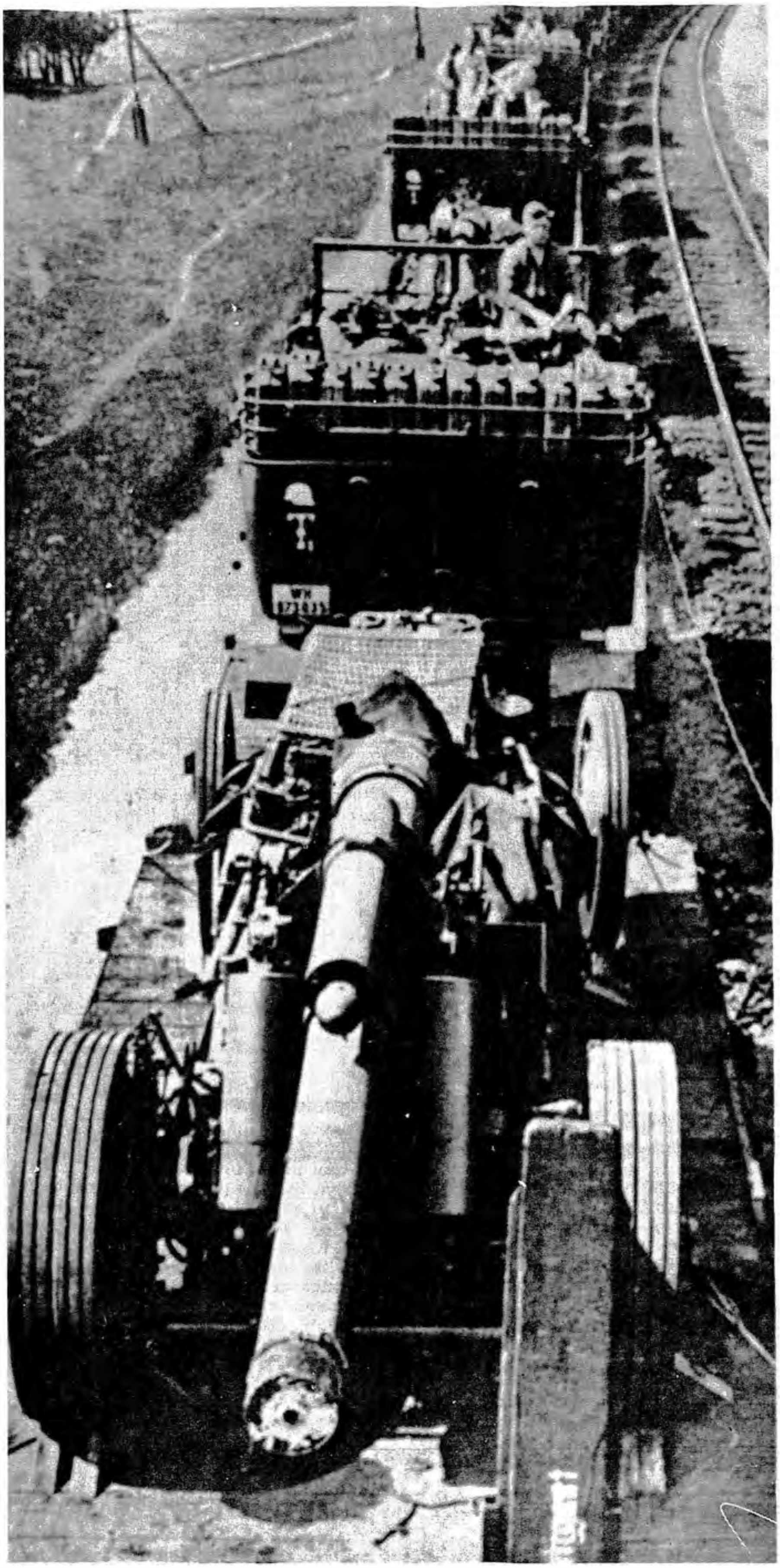
-General Kostenko komutasın-

Alman askerleri yaz güneşinden yararlanarak nehir kıyısında güneşleniyorlar.

Alman askerleri buğday tarlalarının içinde ilerliyor.

daki 26. Ordu.

-General Ponedelin komutasındaki 12. Ordu.

5. Odessa askeri çevresi:

Bu bölgenin savunmasından ise General Tcheretvitchenko'ya aitti.

Buradaki kuvvetlerin dağılımı bilinmekle beraber kimlerin komutasında olduğu hala bir sırdır:

-18. Ordunun komutanı?

-9 Ordunun komutanı:?

Bu liste tem anlamıyle yazılamasa bile ortaya şu gerçeği koymaktadır. Savaşın başında Rus·ordularının başında komuta düzensizliği vardır. Orduların komutanı olarak tuğ, tüm generaller karşımıza çıkmaktadır. Bu da Stalin'in yüksek rütbeli askerler arasında yaptığı temizliğin etkilerinin hala sürdüğünü ortaya koymakta idi.

Almanlar saldırının ilk aylarında başarılı olmalarının ve Moskove yakınlarına kadar gelmelerinin nedeni sürpriz saldırının etkilerinden yararlanmalarıdır. Hitler ve Ordu Yüksek Komutanlığı 3,4 milyon insanı ve yüzbinlerce aracı büyük bir başarıyla gizlemişlerdir. Bakın Almanların nasıl gizlendiklerini, o günleri yaşayanlardan birinin ağzından dinleyelim:

"İki günden beri zırhlı araçları ve kamyonlarıyla loş çam ormanının içine gizlenmişlerdi. 20 Haziran gecesi tüm ışıklarını karartmış şekilde gelmişlerdi. Gündüzleri askerler kös tebekler gibi idi. Tanktan gelen en küçük bir tıkırtı kumandanın sinir krizleri geçirmesine neden oluyordu. Yıkanmak için gece olmasını beklemek gerekiyordu.

"Ormanın ortasında kaybolmuş olan bu açık ordugahta askerler savaşa hazırdılar. Her tanka 10 adet yedek benzin bidonu bağlanmıştı. Arkalarında ise içi yakıt dolu bir römork bulunmaktaydı. Bu uzun bir yolculuğun belirtileriydi. Eski savaşlara katılanlar, bu benzin bidonlarıyla savaşılmaz, deyip duruyorlardı."

Hitler'in de karargâhı büyük bir gizlilikle saklanmıştı. "Kurt İni" (Wolsschenze) adını taşıyen bu karargah Doğu Prusya'daki büyük ormenlardan birinin içine gizlenmişti.

Sovyetler Birliği sınırı geçen bir Alman askerinden saldırının 22 Haziran günü başlayacağını bilmesine rağmen hala böyle birşey olabileceğine inanamıyordu. Ancak 21 Haziran gecesi saat 0.30'da askeri yönetim bölgelerine Kremlin'den gönderilen bir mesajda, tam vaktinden

Alman topları Rus sınırına doğru ilerliyor.

Alman askerleri bir akarsuyu geçiyorlar

Alman tankları Rus tanklarını tahrip ede ede ilerliyorlar.

Mussolini bir teftiş sırasında. Faşist İtalyan diktatörü askerlerine çok güveniyordu.

önce sınıra yakın yerlerdeki ateş menziline girilmesi, uçakların kamuf le edilmesi ve uçaksavarların alarm durumuna geçirilmesi bildirildi. İkin ci bir emre kadar da herhangi bir girişimde bulunulmaması istendi. Fakat bu emirler daha komutanlıklar arasında dolaşmadan saat 3.35'de Alman topçuları ateşe başladı. Haber leşme bağlantıları kesildi. Saat 4.15'-te ise Alman askerleri ve zırhlı birlikleri, uçakların desteğinde Sovyetler Birliği üzerine akmağa başladılar...

22 Haziran gecesi General Halder Loetzen'deki karargahında not defterine şunları yazdı:

"Düşman, Alman saldırısı sonucunda şaşkına çevrildi. Savunma

Esir Rus askerleri yorgunluktan bitap düşmüşlerdi.

Savaşın uçakları

Eriştiği yükseklik: **5 bin 200 metre**

Aldığı yol: **4 bin 700 kilometre**

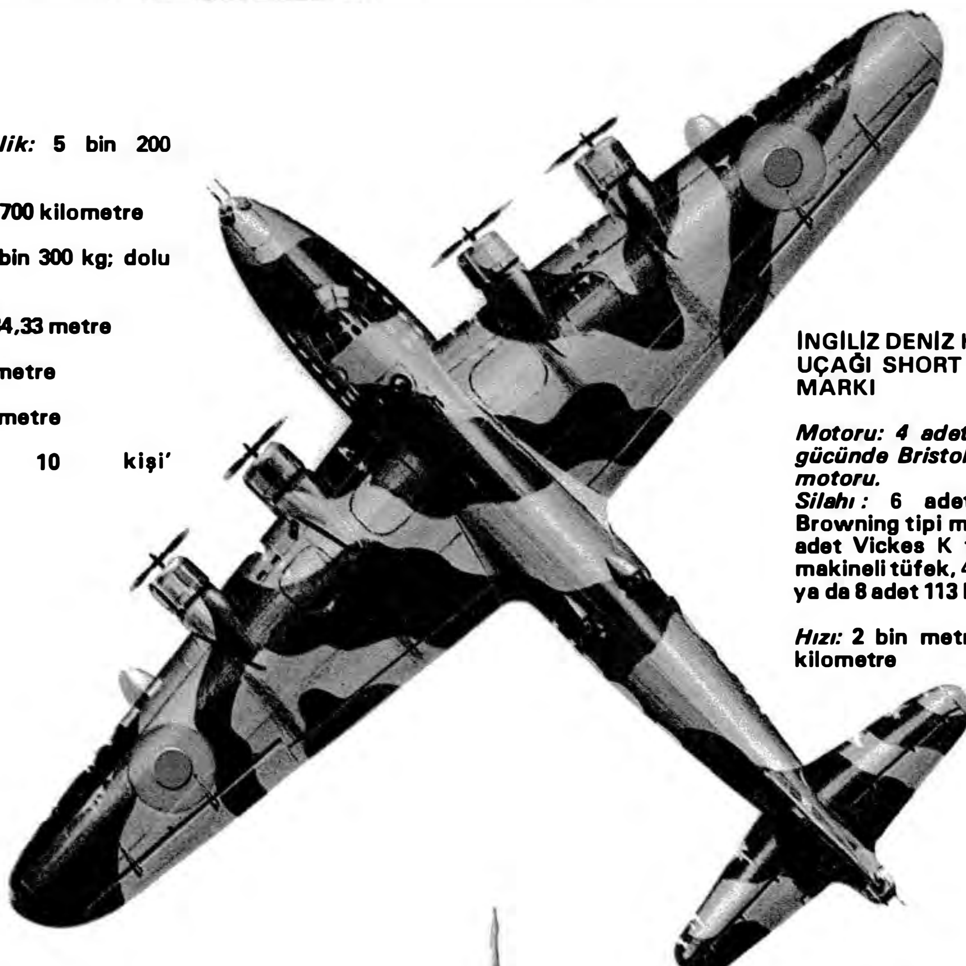
Ağırlık: **Boş 12 bin 300 kg; dolu 22 bin 700 kg.**

Kanat açıklığı: **34,33 metre**

Uzunluk: **26,10 metre**

Yükseklik: **5,40 metre**

Mürettebat: **10 kişi'**

İNGİLİZ DENİZ KEŞİF UÇAĞI SHORT SUNDERLAND MARKI

Motoru: 4 adet bin 10 beygir gücünde Bristol Pegasus XXII motoru.
Silahı: **6 adet 7,62 mm'lik Browning tipi makineli tüfek, 2 adet Vickes K tipi 7,62'mm'lik makineli tüfek, 4 adet 226 kg'lık ya da 8 adet 113 kg'lık bomba**

Hızı: **2 bin metrede saatte 337 kilometre**

Alman kamuoyuna, Rusya'ya karşı saldırının başladığı açıklanıyor.

için gerekli hazırlıklara sahip değildi. Sınır bölgesinde kuvvetleri geniş alanlara dağılmıştı. Sınır bölgesinde koruyuculuk görevi son derece zayıftı.

"Sürpriz saldırı sonucunda, düşmanın sınırdaki zayıf direnci kırıldı ve bozguna uğradı. Birçok yerde sınırla bağlantısı olan nehirlerin üzerindeki köprüleri elgeçirdik ve içerilere dalarak kuvvetli dayanma merkezleri kurduk."

Alman saldırısının son anlarına değin Stalin'den bir tepki gelmemesi şaşırtıcıdır. Rusya'nın tek hakiminin içinde bulunduğu durumu bir Sovyet tarihçisi şöyle anlatıyor:

"Napolyon'un 1812'de Moskova'yı almak için Niemen'i geçtiği gün, yeni 22 Haziran 1941'de 120 tümen "Bir Yaz Gecesi Rüyası"ndan bölümlerin oynandığı Moskova, Kiev ve Leningrad üzerine saldırdı.

"Barış umudunu bir gerçek olarak kabullenen Stalin, ikazları ve uyarıları bir yana itmişti. İlk saatlerde Almanların top atışlarına karşılık verilmemesini emretmiştir. Disiplinsiz bazı Alman birliklerinin bir işi olarak tanımlamaktadır bu atışı. 21 Haziran günü bir komünist Alman işçisi sınırı geçerek saldırı gününü ve saatini bildirmişti. Ancak Stalin, bir bozguncu ve kışkırtıcı ajan olarak tanımladığı işçi Korpik'i kurşuna dizdirmiştir."

Pripet bataklık bölgesinin kuzeyinde kalan yerlerde Sovyet direnci karışık olmasına rağmen sürpriz sayılacak bir güçteydi. Askerler yedeklerle birlikte Savunma Komiseri Mareşal Timochenko'nun sabah saat 7.15'te radyodan yayınladığı emri yerine getirmeğe çalışıyorlardı:

"Askerler ile birlikler tüm güçleri ve olanaklarıyla düşmanın üzerine saldırmalı ve sınırı geçtikleri her yerde onları imha etmelidir."

"Merkez" orduları grubundan General Guderian o gece Brest Litovsk'un aşağısındaki ve yukarısındaki Boug geçitlerini tuttu. General Geyr von Schweppenburg komutasındaki 24. Panzer grubu sınırdan 65 kilometre içerideki Kobryn'i, General Lemelsen komutasındaki 47. Panzer grubu hareket noktalarından 75 kilometre içerideki Prouzana'yı ele geçirdi. 2. Panzer Grubu'nun bu başarısının yanı sıra 3. Panzer Grubu'da büyük işler yapmıştı. Hoth'un emrindeki kuvvetler Sovyetler Birliğinin içine doğru ilerlemeğe başlamışlardı. Merkin'de General Kuntzen komutasındaki 57. Panzer grubu ile General R.Schmidt komutasındaki 39. Panzer grubu Niemen üzerindeki köprüleri sağlam olarak ele geçirmişti. Bu da sınırdan 90 kilometre içeride olduklarını ortaya koyuyordu.

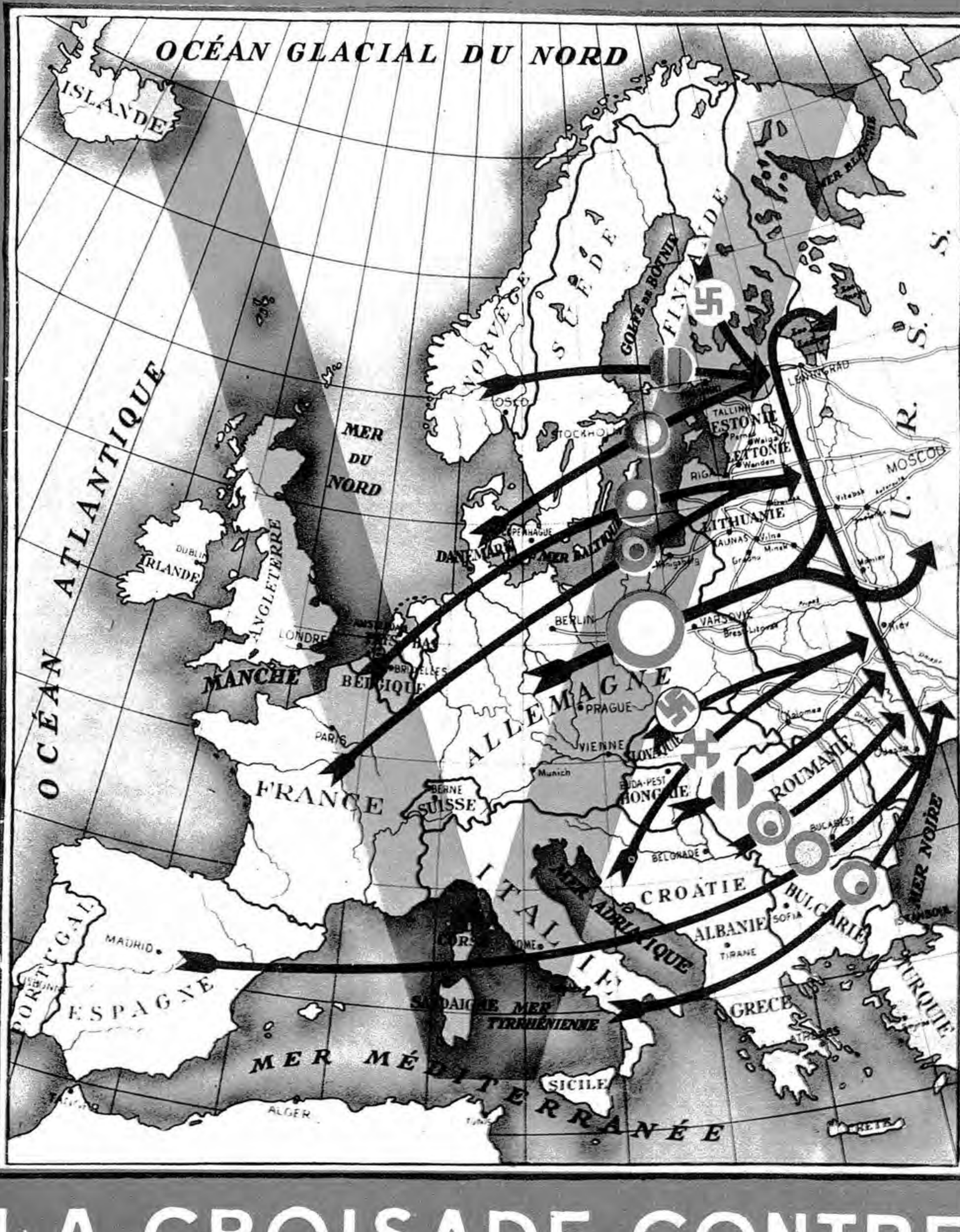
Bu hızlı saldırı bazı yerlerde garip olayların oluşmasına neden oluyordu. General Guderian başından geçen bir olayı şöyle anlatmaktadır:

"Ardında Slonim'deki ileri hatları inceledim. Sonra bir IV ile daha da ileriye gittim ve 18. Panzer'e ulaştım. Onlara Baranowicze'ye doğru ilerlemelerini emrettim ve geriye döndüm. Bu arada 29 Piyade Tümenine Slonim'e doğru olan hareketlerini hızlandırmalarını bildirdim. Tüm bunlardan sonra da karargahıma dönmeğe karar verdim. Ancak tüm bu gidiş gelişlerde Rus askerlerinin içinden geçtim. Slonim yakınlarında hareket etmeğe hazırlanan Rus askerlerinin arasında kalmıştım. Şoföre gaza sonuna kadar basmasını söyledim. Hızla Rus askerlerinin arasına daldık. Askerler aralarından geçen otomobilimi görünce şaşkına döndüler. Ancak bu şaşkınlıktan da ateş etmeğe olanak bulamadılar. Yalnız beni tanıdıklarına eminim. Zira ertesi gün kendi basınlarında çıkan haberlerde öldürülmüş olduğumu yazdılar. Bu yanlışlığı gidermek için Alman radyosu aracılığıyla sağ olduğuma dair bir mesaj yayınlatmak zorunda kaldım."

Mareşal von Leeb'in emrindeki "Kuzey" orduları da az ilerleme göstermediler ilk gün. General Ho-

"Bolşevizme karşı Savaş" Bu afiş işgal edilen tüm ülkelerin duvarlarını süslüyordu. Almanlar işgal edilen ülkelerde komünist aleyhtarı olanları kendi saflarına çekmek istiyorlardı. Bu nedenle propagandaya büyük önem veriyorlardı.

VICTORIA

LA CROISADE CONTRE LE BOLCHEVISME

Alman tankları büyük bir hızla Rusya içine doğru ilerleyerek, Moskova önlerine kadar geldiler.

eppner komutasındakı 4. Panzer Grubudüşmanı kaçmağa mecbur etmişti. General von Manstein komutasındaki 56. Panzer grubu saat 19 sularında sınırdan 80 kilometre uzaklıkta önemli bir viadüğü elegeçirdi.

Sovyet uçakları ise daha da berbat bir duruma düşmüşlerdi. Saldırının ilk saatlerinde yerde tahrip edilemeyen uçakların durumunu Mareşal Kesselling şöyle anlatıyor:

"İkinci günün başında Rusya'nın derinliklerinden gelen orta menzilli uçakların savaşını izledim. Havada bu denli kendisini korumasını bilmeyen uçakların, böylesine garip bir hava taktiği ile saldırmalarını çılgınlık olarak nitelendirdim. Belirli zaman aralıklarıyla ve filolar halinde geliyorlardı. Uçaklarımız için çok rahat bir hedef oluşturduklarından kısa bir süre sonra yeri boyluyorlardı! Gerçek bir Suçsuzlar Katliamı diye düşündüm kendi kendime! - Bundan sonra bombardıman üslerini öyle bir talen ettikki, sa vaş sonuna değin bir Rus uçağını gökte göremez olduk."

Ancak Pripet'in güneyinde Mareşal Rundstedt'in ve "Güney" ordularının başarısı, Alman askeri taktikçileri tarafından "olağan bir zafer" olarak nitelendirilen sınırı aşmadı. General VonKleist'ın emrindeki 1.Panzer Grubunun gücünü arttırmağa da olanak yoktu. Stalin, Nazi imparatorluğunun gözlerinin Ukrayna üzerine çevrili olduğunu bildiği için buradaki savunmayı güçlü tutmuştu. Alman komutanının emrindeki 12'si romen, 5'i Panzer ve 3'ü de motorize olmak üzere 54 tümen vardı. Oysa bu bölgede 10'u zırhlı, 5'i motorize olmak üzere 68 Rus tümeni vardı. Hitler'in emriyle Moldavya'daki 11. Ordu'da 22 Haziran günü saldırıya geçmeyince burada Almanların ilerlemeleri hemen hemen olanaksızlaştı.

Gelelim bu savaşın öte yakasında savaşanlara. Kowel bölgesinde görevli olan 15. Ordu Grubunun komutanı General Fédiuninski anılarında şöyle diyor:

"Demiryolu merkezleri ve ulaşım hatları Alman uçakları ve öncüleri tarafından tahrip edilmişti. Ordu

Alman pilotları tahrip edilmiş bir Sovyet uçağını inceliyorlar

Alman mühendisleri bir topun gölgesinde köprü inşa ediyorlar.

karargahlarının birçoğunda radyo eksikliği vardı. Olanlar da nasıl kullanacaklarını bilmiyorlardı... Emirlerin ve bildirilerin hedefine varması çok uzun sürüyor, bazen de hiç varmıyordu... Komşu birliklerle olan irtibat kesilmişti ve kimsenin de bunları yeniden kurmaya ya da onarmağa niyeti yoktu. Bu durumdan yararlanan düşman çoğu kez arkamızdan dolanıyor ve komutanlık karargahlarına saldırıyordu... Almanların havada üstün olmasına rağmen bir türlü birliklerimiz gerekli biçimde kamufle edilmiyordu. Bazen dar yollarda, askerler, toplar ve erzak taşıyan araçlar birbirlerinin içine giriyor ve Alman saldırıları için eşi bulunmaz bir hedef teşkil ediyorlardı."

Yukarıda anlattığımız durumdan ötürü Genelkurmayın, cephedeki kuvvetler üzerindeki etkisi birkaç gün son derece zayıf oldu. Bu nedenle bazı ordu komutanları kahraman oldu, bazıları ise ne yapacağını şaşırdı, Örneğin General Boldin ve 13.Ordu Grubundan kalan 2 bin kişi Alman hatları içinden bir yarık açmayı başardı. Buna karşılık General Pavlov Genelkurmayıyla birlikte Almanlara teslim oldu. 3. Panzer Grubu karşısında kalan bir Lit vanya tümeni Almanların safına geçti. Bu arada bir çok Ukranyalı asker 1939 eylülünde kendisini kurtaran ülkeye karşı çarpışmaya başladı. Hem de ilk Alman topunun etrafta patlamasıyla birlikte. Bu arada 22 Haziran günü sarılan Brest-Litovsk garnizonu 24 Temmuz'a kadar dayandı. Üstelik etrafında patlayan binlerce bombaya ve 615 mm'lik "Karl" topunun 2,2 tonluk güllelerine rağmen.

Bu savaşta yer alan ve daha sonra kalemi eline alan bir çok Alman Rus askerinin büyük bir güçle çarpıştığını anlatır. Rus askeri büyük bir inatla Alman askerine karşı koymuştur:

"Ağaçlar altındaki savaşlarda Rus askerleri kendilerinden çok emindi. Bu balta girmemiş ormanın içinde içlerinden gelen bir sesle yönlerini büyük bir rahatlıkla buluyorlardı. Hatları ormanın kenarında değil de içlerinde idi. Üstelik çok da iyi gizlenmiş idi. Her seferinde aynı şeytanca hileyi yapıyorlardı. Siperler ve askerlerin gizlendikleri yuvalar öne değil de arka cepheye açılıyordu. Onları önden görmek olanaksızdı. Ne kadar dikkatli olursanız olun bir türlü göremiyordunuz. Bunların üzerinden geçen Alman askeri de sırtından vurulmağa mahkumdu.

"Ruslar Alman hatları arasına sızma yeteneğine de sahiptiler. Ormanın derinliklerinde ayrı düşmüş olanlar hayvan seslerini ve haykırışlarını taklit ederek yeniden bir saldırı grubu kurabiliyorlardı. 347. Alman alayı böyle bir Rus taktiğine kurban gitmemiştir:

"Gece yarısıydı. Saat 2 sularında "Baskın!" gürültüleriyle ayağa fırladı herkes. Mitralyözler ateş kusmağa başladı. Ruslar alay karargahının etrafını sarmışlardı. Emir subayı, doktor ve birkaç subay hemen karargah girişinde öldürüldü. Kurmay subaylar ve görevlilerden birçoğu daha silahlarına sarılmadan

Alman askerleri lastik botla bir akarsuyu geçiyorlar

Almanlar tank ve top ateşiyle geçtikleri her yeri yakıyorlardı.

Savaşın üniformaları

ALMAN SUBAYI; RUSYA KUZEY CEPHESI 1941
Subaylar, diğer Almanlar dan kepleri ve pantalonlarındaki şeritlerden ayrılırlardı. Dürbün, cep l am bası ve tabanca taşırlardı.

ALMAN ASKERİ POLİSİ RUSYA KUZEY CEPHESİ 1941
Bunların üzerlerinde uzun bir pardasü vardı. Boyunlarında parlak bir levha taşırlardı diğer askerlerden ayrılmak için Makineli tüfek kullanır lardı.

FİN PİYADE ERİ RUSYA KUZEY CEPHESİ 1941
Fin askerleri genellikle 1936 yazında belirlenen üniformalar giyerlerdi. Miğferleri ise 1935 yılının Alman miğferi idi 7,62 mm'lik Fin yapısı M.39 tüfeğini kullanırlardı.

Alman subayları bir dinlenme anında.

Rus tankları harekat sırasında.

yere yığıldılar. General Brehmer ise tabancasını çekip bir masayı kendisine sığınak yapmağa olanak bulabildi. Burada tam iki saat Ruslara karşı koydu."

22 Haziran günü Moskova'da Sovyet Yüksek Prezidyumu 1925-1938 yıllarının sınıflarını silah altına çağırdı. Bu da yaklaşık olarak 15 milyon kişi demekti. Ertesi gün ise Silahlı Kuvvetlerde bir görev bölümü yapıldı. Stalin işin başına geçti. Molotov'u yardımcılığına atadı. Genelkurmay başkanlığını da önce Jukov, sonra da Chapochnikov üstlendi. Mareşal Vorochilov, Timochenko ve Boudienny askeri harekatlar konusunda kendisine yardımcı oldular. Bu üç mareşal daha sonra Baltık, Beyaz Rusya ve Ukrayna'daki harekatları yönetmek için görevlerinden ayrıldılar. Bu yeni görevinde Jdanov, Boulganin ve Kruçev politik danışman olarak, Stalin'e yardım ettiler.

Timoşenko'nun Savunma komiserliğini bırakmasından sonra, Stalin bu görevi de üstlendi. 7 Ağustos'ta ise Sovyet Orduları Komutanlığına atayıverdi kendisini.

Savaşın yönetilmesi görevi bir Ulusal Savunma Konseyi'ne devredildi. Bu Konseyin başında Stalin vardı. Diğer üyeler ise Molotov, Mareşal Vorochilov, Malenkov ve gizli servislerin korkulan başkanı

İspanyolların mavi tümeni Rusya içlerinde.

Alman askerleri Rus sınırına doğru ilerliyorlar.

Beria idi.

3 Temmuz günü Joseph Stalin radyodan şöyle seslendi:

"Yoldaşlar, vatandaşlar, kardeşler, orduda ve donanmada savaşanlar! Size sesleniyorum arkadaşlar!"

Stalin'in bu sözleri Sovyet kamuoyunda etkiler yarattı. *"Ülkeyi büyük bir tehlike beklemektedir,"* diye sürdürdü konuşmasını Bu tehlike ülke çapında ekonomik ve askeri güçlerin seferbar edilmesiyle önlenebilirdi ancak:

"Saflarımızda sulugözlere, alçaklara, kaçaklara ve panikçilere yer yoktur... Kaçaklara ve panik yaratıcılara karşı amansız bir mücadele verilmesi gerekmektedir... Düşman

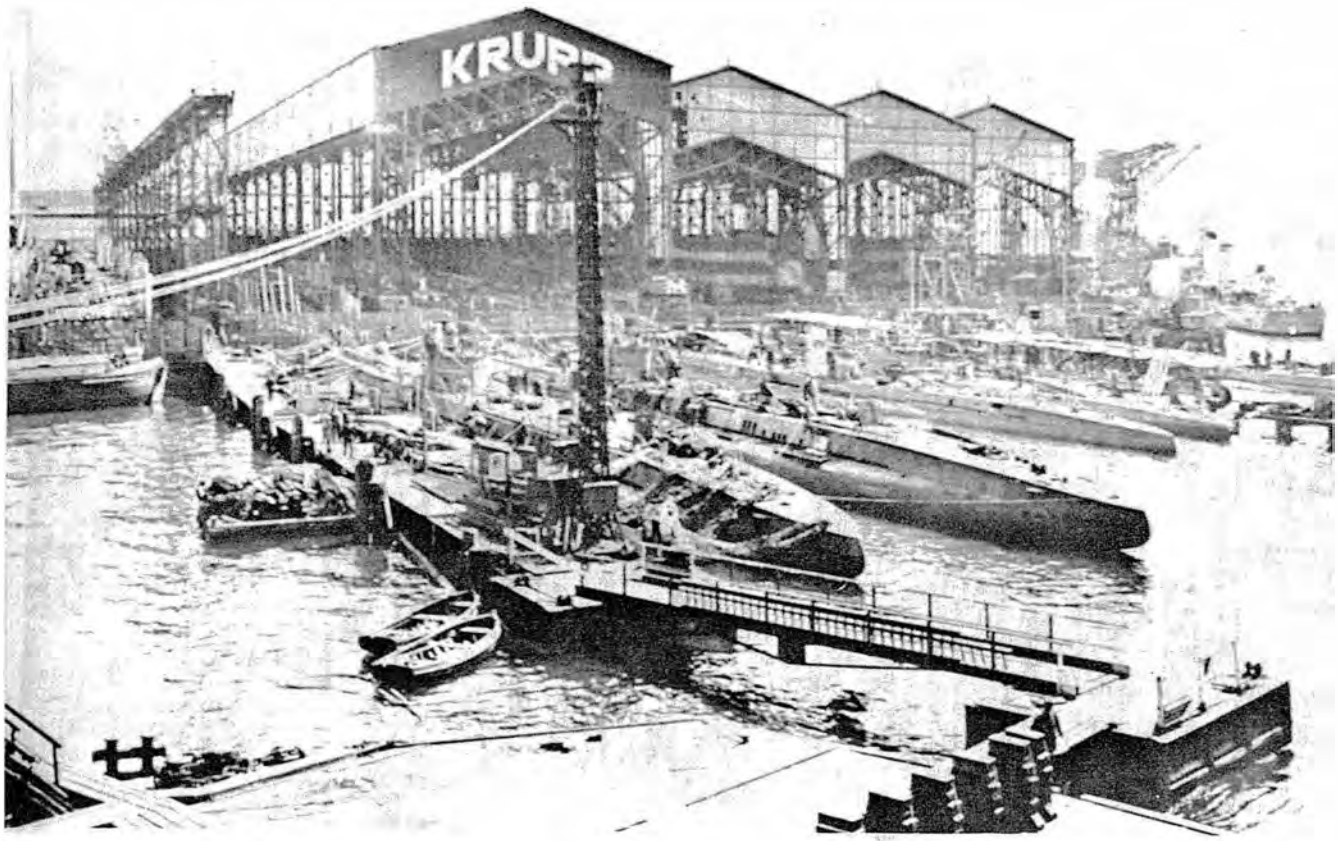
Mussolini Rusya harekatını geç öğrendiği için Hitlere kızmıştı.

Alman tank ve top birlikleri büyük bir hızla Rusya içlerine doğru ilerliyorlar.

Alman askerleri cephede siper kazıyorlar.

Almanlar Rusyaya saldırmadan önce, savaş sanayiine büyük önem verdiler.

casuslarını, paraşütçülerini ve bölücülerini yoketmemiz lazımdır... Askeri mahkemeler, rütbesine bakmaksızın, panik çıkararak ya da alçaklık nedeniyle savunma hatlarımızı güç durumda bırakacak kimseleri, anında yargılayacaktır.

Stalin'in neler söylemek istediğini, son yıllarda politikasını yakından izleyenler hemen anlamışlardı. Stalin bu konuşmasıyla yalnızca düşman casuslarından ve propagandasından sözetmek istemiyordu. Stalin bu konuşmasıylaaon iki yıldır yürüttüğü politikanın hesabını sormağa kalkışacakları tehdit ediyordu. Bu arada düşman ilerlemesi durdurulamazsa, Almanlara yalnızca yanmış bir bölge teslim edilmesini istedi:

"Düşman ne bir lokomotiv, ne bir vagon, ne bir ekmek ne de bir bardak petrol bulmalıdır. Kolhozlular tüm hayvanlarını götürmeli ve ellerindeki yiyeceklerin ve erzakların geri hatlara taşınabilmesi için bunları Devlet kuruluşlarına teslim etmelidirler.... Kullanılabilir ancak taşınması olanaksız tüm malzeme ve erzak yakılmalı ve imha edilmelidir."

Sonra da düşman ulaştırma hatlarına karşı partizan birliklerinin kurulmasını istiyordu. Bu arada tümen ve ordu arasındaki ayırım kaldırıldı. Zırhlı ve motorize tümenlerin bölünmesi engellendi. Piyade tümenlerinin birkaç topçu alayını yadeğe çekmeleri istendi. Bu yeni önlemler Sovyet Genelkurmayının alinde yedek kuvvetler oluşuyordu.

Ancak tüm önlemlerin etkisi alınmadan Baltık ve Karadeniz arasındaki durum savunmada bulunanların aleyhine dev adımlarla değişmeğa başlamıştı.

Pripet'in aşağısından Karadeniz'a kadar uzanan bölgede bulunan "Güney" orduları sonunda düşman savunmasını kırmayı başarmışlardı. 30 Haziran günü Lamberg düştü. 2 Temmuz günü ise 11.Ordu ve ona bağlı olan 3 Romanya ordusu saldırıya katıldı. Üç gün sonra Mareşal von Reichanau komutasındaki 6. Ordu Rusların eski Polonya-Sovyetler Birliği sınırında kurdukları güçlü savunmayı yardı. 1.Panzer Grubu bu yarıktan sarkarak Barditchav Jitomir üzerine yürüdü. 3 Panzer Tümeni Hitler'in bir emri yüzünden 9 Temmuz'da Kiev'i alamadı. Mareşal Von Reichanau'nun buraya gelmesiyle doğu yarine günaydoğuya doğru yöneldi. 2 Ağustos günü ise, Vinnitsa üzerinden galan 17. Ordu (General von Stüpnagel komutasında) ila birleşen kolu Boug nehri üzerindeki Prevomaısk'a vardı. Geriye doğru çekilen 6.12. ordularla, 18. ordunun bir bölümü ağır kayıplara uğradı. Sovyetlar 103 bin esir verdiler. Ayrıca 317 tank ve 858 top Almanların eline geçti. Hızlı ilerleme karşısında ise 18 Ağustos günü Otchakov yöresinde Karadanlz'e ulaşıldı.

Mareşal von Bock da büyük başarılar elde etmişti. 25 Haziran günü Guderian önce Baranovitcni ve Stolpzi'ye ulaştı. Hoth ise Lida ve Molodatchno'ya. Ertesi gün Slonim' da aralarındaki ilk temas kuruldu. Ayın 29'unda ise kıskaç geriye doğru çekilmekte olan Rusların üzerine kapandı. 8 Temmuz günü Haldar'in güncesine göre Sovyetlerin elindeki 3,4, ve 10. orduların 43 tümeninden 32'si na imha edilmiş gözüyle bakılabilirdi. Galiplerin elinde ise 290 bin esir vardı. Ayrıca 2 bin 585 tank ve bin 449 top ele geçirilmişti. 246 uçak tahrip edilmiş ya da saf dışı bırakılmıştı.

16 Temmuz günü ise Smolensk'te ikinci bir kıskaç kapandı. Beresine ve Dinyaper üzerinden Elnia'ya varan 2. Panzer Grubu ile, Polotsk ve Vitebesk'i aldıktan sonra güneye inen 3. Panzer Grubu birleşti. Bu gruplaşmanın sonucunda Alman Ordu Komutanlığı 4. Panzer Grubunu oluşturdu ve başına Mareşal von Kluga'yi getirdi. Ancak Kluga ile diğar komutanlar arasındaki diyalog pek yararlı olmadı. Fakat ne olursa olsun Smolansk bölgesi 8 Ağustos'a değin savaşın en sıcak yerlerinden biri oldu. Bir yandan kıskacın içindeki Ruslar, öte yandan General Timoşenko ve Eramanko dışarıdan durmadan saldırıp durdular. Tüm bu saldırmalar boşuna oldu.

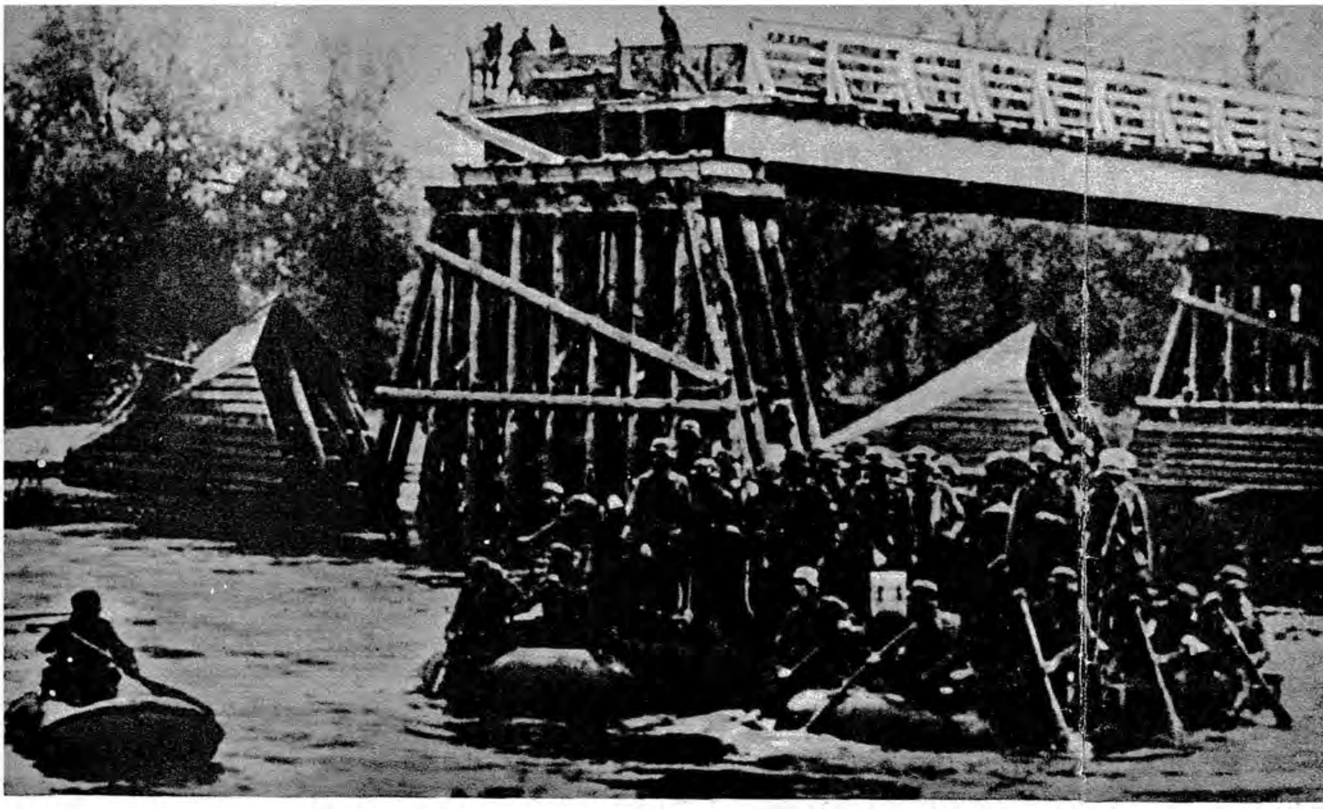
General Timoşanko, Guderian önünde ağır bir yenilgiye uğradı.

Alman askerleri bir ineği sağıyorlar.

Köylüler Rusya içlerine doğru kaçıyorlar. Almanlar geldiklerinde işe yarar birşey bulmasın diye, taşınamayan tüm malları tahrip ediyorlardı...

Alman askerleri ilerleyişlerini durdurmamak için, bir köprünün yapımını beklemeden nehri lastik botlarla geçiyorlar

Yalnızca burada 38 bin esir verdi. 300 tank ve 300 top Guderian'ın eline geçti. Smolensk'teki "cehennemde" ateş kesildiğ inde Alman komutanlığından yapılan bir açıklamada 310 bin Rus'un esir alındığı, 3 bin arac ile 3 bin topun ele geçirildiği bildirildi.

Elnia'ya varan tankların kilometre göstergesinde 700 rakkamı okunuyordu. Üstelik buraya 22 Haziran'dan başlayarak gelmişlerdi.

Kuzey'de ise Almanlar 24 Haziran'da 12. Sovyet Zırhlı Tümeninin karşı saldırısı ile karşılaştılar. Sovyetler, Almanların önüne 100'e yakın Kliment-Vorochilov K.V.I çıkarmalarına rağmen, onların 26 Haziran'da Dvinsk'i almalarına engel olamadılar. Kaunas ve Vilna 18. Ordunun eline geçti. Libau ve Riga ise 18. Ordunun. Litvanyalılar ve Letonyalılar Almanları bir kurtarıcı gibi karşıladılar. Ancak Hitler'in onlara özgürlük vermek gibi bir niyeti yoktu.

2 Temmuz günü Panzer Grubunu Divina'nın sağ yakasında toplayan Hoeppner Sovyet-Leton sınırını aşarak Ostrov üzerine yürüdü. Ayın 8'inde ise 41 Panzer Tümeni Pskov'u elegeçirdi. General Manstein ise Novgorod üzerine doğru sarktı. Bu arada 18. Ordu "Merkez" Orduları Grubundan 9. Ordu ile Vitebsk yakınlarında birleşti. 18 Ordu ise Pelpus-Dorpat-Pernau çizgisine yerleşti.

Bu tarihten sonra "Kuzey" ordularının ilerlemesi yavaşladı. Zira doğa şartları ilerlemeye kolaylık sağlayacak türde değildi. Zeminin bozukluğu ve sık sık patlayan fırtınalar savaşı güçleştiriyordu.

Savaşın ilk bölümünde planlanan hedeflere tamami yle varılamamasına rağmen Halder, üzgün görünmüyordu. 3 Temmuz'da not defterine şunları yazdı:

"Sonuç olarak, bize verilen görevi yerine getirdiğimizi ve Dinyeper

Almanlar yerin içine kazdıkları siperlere giren Rusları safdışı bırakmak için el bombaları kullanıyorlardı.

Bazı yerlerde Almanlar yoğun bir direnmeyle karşılaşıyorlardı. Sovyet askerleri esir olmaktansa ölmeyi yeğ tutuyorlardı.

ile Divina'nın bu yakasında kalan Sovyet ordularını ezdiğimizi öne sürebiliriz."

8 Temmuz'da ise kendisine sunulan sonuçtan son derece memnundu:

"164 tümenden 89 tanesi tamamen ya da kısmen imha edilmiştir. Cephede bulunan 46 Rus tümeni halen savaşmaktadır.

"18 tümen başka bölgelerde bulunmaktadır. 14 tanesi Finlandiya'da, 4 tanesi Kafkasya'da.

"Geriye kalan 11 Rus tümeni ise ülke içinde yedek olarak bekletilmektedir.

"29 zırhlı tümenden 20 tanesi tamamen ya da kısmen tahrip edilmiştir 9 hala savaşmaktadır. Bilgilerinize."

Savaşın 53'üncü günü olan 13 Ağustos'ta ise Almanların, kayıp sayısı 389 bin 924 idi. Bunlardan 98 bin 600 tanesi ölü ve bulunamayanlar listesinde idi. Oysa 1 Eylül 1919'dan 31 Mayıs 1941'e kadar olan tarihler arasındaki Polonya, Norveç, Fransa ve Afrika savaşları Almanlara 97 bin ölüye malolmuştu. Kayıpların eriştiği sayı, 22 Haziran günü saldırıya geçen kuvvetlerin yüzde 11'ini oluşturuyordu. Ancak bu sayı bile Halder'in iyimserliğini bozmuyordu.

Halder'in de notlarından ve elegeçirilen Alman belgelerinden anlaşıldığına göre Alman Yüksek komutanlığının amacı, bir kez Smolensk ele geçirildikten sonra Moskova üzerine yürümekti. Kuvvetler hiç bir dönüşe girmeden buraya doğru yönelirlerse daha yüksek sayıda düşman ordusunu tahrip etmek olanağına kavuşurlardı. Hitler ise asla bu düşüncede değildi. Önce Smolensk, ardından Leningrad ve Moskova...

Hitler uzun süre düşündükten sonra şu kararlara vardı:

-***"Güney" Orduları grubu yenilen düşmanın Dinyeper nehri üzerinde yeniden toparlanmasına olanak vermeyecekti. Kırım düşman uçaklarının Romanya petrol bölgesini bombalamaları için bir üs oluşturabileceğinden işgal edilmeliydi. Kharkov ve Donetz endüstri bölgeleri elegeçirilecekti;***

-***"Merkez" Gurubu Orduları saldırıyı durduracak ve "Güney" ordularına yukarıda belirtilen görevi başarması için yardım edecek. Aynı şekilde "Kuzey" ordularının da hedeflerine varmalarına yardım edilecekti.***

-***"Kuzey" orduları saldırılarını sürdürerek Leningrad üzerine yürüyecek ve Finlandiya ordusu ile birleşmeğe çalışacaktı.***

Bu düşünceler 12 Ağustos 1941 günü yayınlanan 34a başlıklı bildiride yer aldı. Moskova üzerine yöneltilmiş olan kılıç birden çevriliyordu. Orduların bir ucu kuzeye Leningrad'a, diğeri ise güneye Rostov'a doğru açılıyordu. Hitler Moskova'yı almak için önce bu iki hedefe erişilmesini şart koymuştu. Ama ilerleyen mevsim acaba yeniden Moskova üzeri ne dönülmesinde bir yarar getirebilecek miydi?

21 Ağustos'ta yayınlanan yeni bir emir ordu arasındaki tartışmanın bir an önce sona erdirilmesini amaçlıyordu:

"Doğu'da 18 Ağustos'tan beri ordunun ilerleyişi, benim emirlerime tamamiyle uymamaktadır. Aşağıdakilerin yerine getirilmesini emrediyorum:

1. Kış gelmeden önce ordunun ele geçirmesi gereken ana hedef Moskova değil, güneyde Kırım ile Donetz endüstri ve kömür havzası, kuzeyde ise Leningrad'ın alınması ve Finlandiya ordusuyla birleşilmesidir."

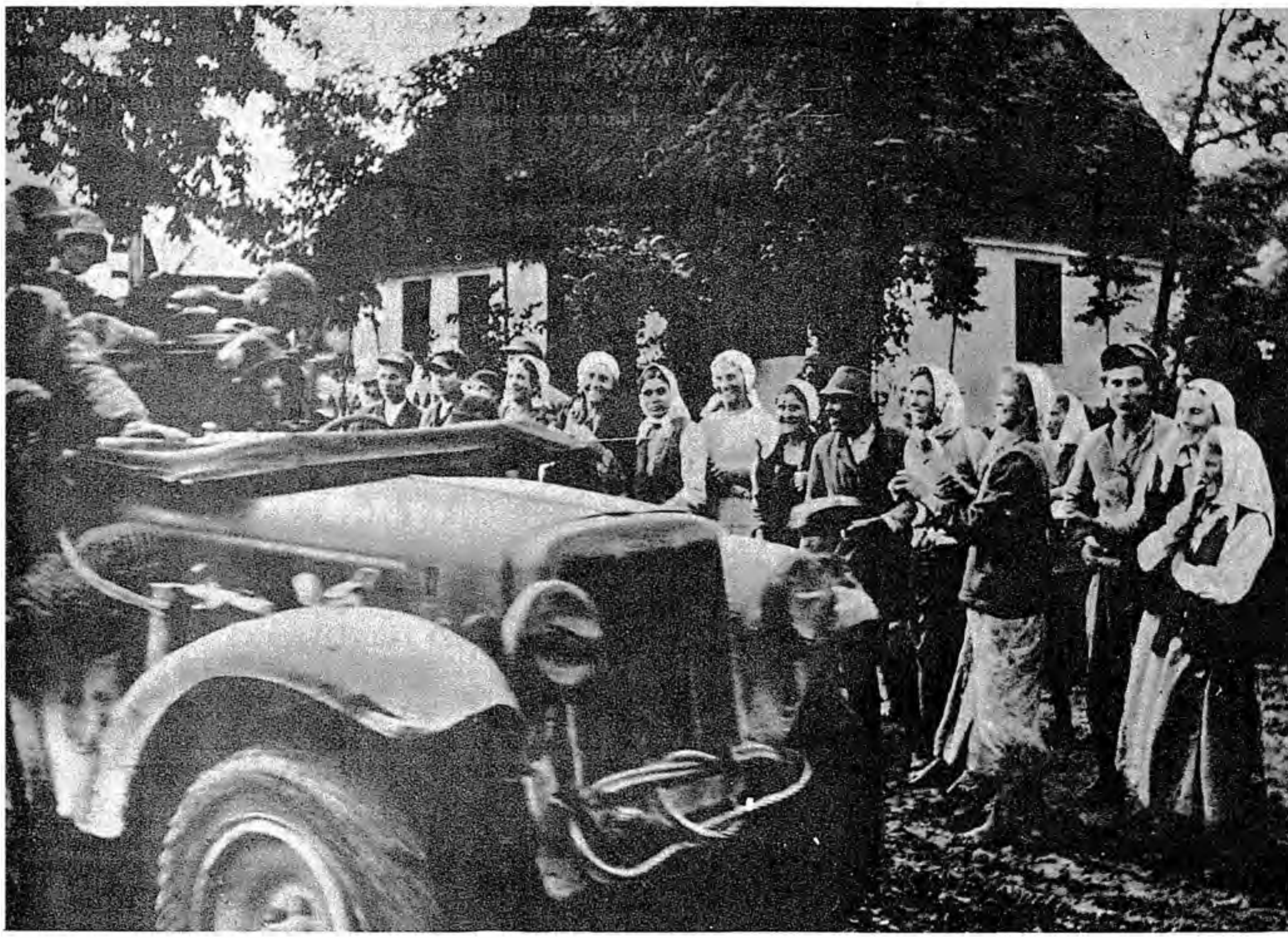
23 Ağustos günü Hitler'in karşısına çıkan Guderian ona düşüncelerinin yanlış olduğunu anlatmağa çalıştı. Kızıl Ordunun merkezinden 350 kilometre uzaklıkta iken neden 900 kilometrelik bir yol katedeceklerdi? Generallerinin "Savaş ekonomisi" denilen nesneden birşey anlamadıklarını izah etmeğe çalıştı Führer, Guderian'a.

Ağustos sonunda Mareşal von Rundstedt'in 11.17 ve 6. orduları Dinyeper'in sol yakasında güçlü savunma noktaları tutmayı başarmışlardı. 11 Eylül günü Krementçug'u terk eden von Kleist, Guderian'la buluşmağa çalıştı. Aynı gün Rus ordularının yıldırıcı ataklarına aldırmadan Romny'i geçti.

11 Ağustos günü generaller ve Kruçev durumun kötüye gittiğini öne sürerek Kiev'in boşaltılmasını Stalin'den istediler. Boşaltmada yapılacak en küçük gecikme büyük kayıplara yolaçabilecekti. Stalin bu isteği geri çevirdi.

Ne pahasına olursa olsun Kiev'in savunulmasını istiyordu. Emirlerinin yerine getirilmesinden emin olmak için de Boudienny'i görevinden aldı ve yerine Timoşenko'yu atadı. 14 Ağustos günü cepheden gelen raporlardan durumun iyice kötüye gittiği anlaşıldı. 24 saat sonra da 1. ve 2. Panzer Grupları Soula akarsuyunun üzerindeki Lokhvitza'da kıskacı kapadılar.

Hedef Moskova

Ukrayna'nın bazı köylerinde Almanlar kurtarıcı gibi karşılandılar. Ancak yerli halka çok sert davrandıkları için partizan örgütlerin kurulmasının önüne geçemediler.

Güney cephesindeki savaşlarda Ruslar önemli oranda kayıplara uğradılar. Kiev'in de alınmasından sonra buralarda yapılan temizlik harekatları sonucunda Almanların eline 665 bin esir geçti. Ruslardan alınan tankların sayısı 884 toplarınki ise 3 bin 718 idi. Bazı Rus kayıtları bu sayılara karşı çıkmaktadır. Eylül ayı başında burada 677 bin 85 asker olduğunu öne süren Ruslar bunlardan 38. ve 40. orduya ait bulunan 150 bin askerin Alman çemberini yarıp geriye kaçtığını yazarlar. Bu sayılar ne olursa olsun de ğişmeyen bir tek gerçek vardır. O da Rusların uzun bir süre Almanların önce Kharkov sonra da Rostov üzerine yürümelerini engelleyememeleridir.

Merkez ordularından alınan yardımdan ve 39. Panzer Grubunun desteğinden sonra Mareşal von Leeb "Kuzey" ordularının saldırılarına yeni bir kuvvet verdi. 16. Ordu bir süre sonra Valdai çevresine geldi ve Novgorod'u almayı başardı. 41. Panzer Grubu ise 5 Eylül'de Leningrad yakınlarına geldi. Ancak ona eriştiği sınırları aşmaması emredildi. 4 milyonluk bu büyük kentin beslenme sorunu Almanları düşündürüyordu. Bu nedenle esir etmektense, yerle bir etmeyi tercih ediyorlardı. Almanlar sarma hareketine girişerek kenti tecrit etmeye karar verdiler. 18. Ordu, doğuda Neva'ya kadar ilerledi ve Schlüsselburg'u aldı. Ancak batıda Rusların direnişi oldukça sert oldu ve Almanlar Oranienbaum'u almayı başaramadılar.

4 Eylül günü halk tarafından bir kurtarıcı olarak nitelendirildiği için fazla güçlükle karşılaşmadan Estonya'yı temizleyen 18. Ordu, Finlandiya nın da yardımıyla donanmaya Tallin ile Porkkala arasında bir denizaltı ağı kurmasına yardım etti. 15 Eylül ile 22 Ekim tarihleri arasında yapılan İkinci Dünya Savaşı'nın ilk amfibik harekatlar sonucunda General Kuntze komutasındaki 42. Ordu Grubu Moon Dago ve O Esel adalarını ele geçirerek Riga körfezini kapattı. Ancak tüm bu gelişmeler Leningrad' ın yeterince tecrit edilmesine yardım etmedi.

Hitler, Sovyetlerin iki büyük kenti, Leningrad ile Moskova'nın düşeceğine kesinlikle inanıyordu sonbaharın başında. 18 Eylül'de çıkardığı bir emirle Moskova ve Leningrad'ın teslim olmaları halinde bile, bu öneriyi kabul etmemelerini istedi. Hitler acımasızdı. Milyonlarca insanı göz göre göre ölüme itmekten çekinmiyordu. Nazilerin daha saldırı başlangıcında saptadıkları işgal planları yerine getirilmeye başlanmıştı. 26 Eylül emrinin bir yerinde şöyle denilmektedir:

"Führer, St. Petersburg'u (Leningrad) dünya yüzünden silmeğe karar

Almanlar Smolensk'i aldıktan sonra 310 bin Sovyet tutsak edildi...

vermiştir. Sovyet Rusya ortadan silindikten sonra artık bu kente gerek kalmayacaktır...

"Niyetimiz şudur: Kenti kuşatmak top ateşi ve sürekli hava akınlarıyla yerle bir etmek...

"Şehrin teslimi için yapılacak ricalar kabul edilmeyecektir. Çünkü halkın yaşaması ve beslenmesi tarafımızdan çözülemeyecek ve çözülmemesi gereken bir problemdir.

"Bu ölüm kalım savaşında, bu büyük kentte yaşayan halkın bir bölümünü bile orada tutmakta bir çıkarımız yoktur."

Bu büyük kentte yaşayan insanların sayısının 4 milyon olduğunu da ekleyip birkaç hafta sonra Goering'in Ciano'ya söylediği şu sözleri aktaralım:

"Bu yıl Rusya'da açlıktan 20-30 milyon insan ölecek. Böyle olması belki de daha iyi. Çünkü bazı ulusların azalması gerek. Azalmazlarsa elimizden ne gelir. Eğer insanlık açlıktan ölecekse, son ölecek insanlar bizim halkımız olacaktır... Esir kamplarında Ruslar şimdiden birbirlerini yemeğe başladılar bile."

Ancak Leningrad alınamadı. Hitler Finlandiya ordusuyla gerekli irtibat sağlanamadığı için bu işten vaz geçti. Bu arada Moskova'nın alınması için hazırlanan "Typhon" (Tayfun) harekatı gereğince 4. Panzer Grubu von Bock'un komutasına verildi. Böylece "Kuzey" orduları komutanı von Leeb güçünden önemli oranda azaldı.

Almanların hızlı saldırısı sonucunda Rus savunması çözüldü. 29 zırhlı tümenden 20'si, Temmuz ayında imha edildi.

Sovyetlerin 3,4 ve 10.ordularının kaçarken bıraktığı araç, sayısı bir hayli kabarıktı.

15 Eylül günü başlaması gereken Tayfun harekatı, ancak 2 Ekim'de başlayabildi. Harekatı yürütecek olan "Merkez" Orduları 78 tümene çıkarılmıştı. Panzer tümenlerinin sayısı arttırılmıştı. Bunların amacı General Eremenko'nun komutasındaki Briansk Cephesi ile General koniev komutasındaki Bati Cephesini yarmaktı. Almanlara göre düşmanın burada bulunan 77 tümeninden 6'sı zırhlı 6'sı ise süvari tümeniydi.

Harekatın amacı bir çift kıskaç oluşturmaktı. 2. Panzer Grubu ile 2. Ordu güneydekini oluşturacaklardı. 4. ve 9.Ordularla, onlara bağlı olan 4. ve 3. Panzer Gruplarıda kuzeydekini teşkil ediyorlardı. Moskova'ya saldıracak olan Alman kuvvetlerine General von Richtofen'in Stuka'ları da yardım edecekti.

Gloukhov bölgesinden hareketlenen Guderian önüne geleni ezdi. Gerekli yarmayı başaran Guderi an ve 24. Panzer Grubu kuzey-doğuya doğru hareketlenerek 3 Ekim günü 130 kilometrelik bir yol aldıktan sonra Orel kentini işgal etti. Bunun sonucunda 47. Panzer Grubu Bri ansk'ı arkadan saldırarak almayı ve Desna'yı zorlayan 2. Ordu ile buluşmayı başardı. Böylece şehirde iki sarılma bölgesi oluştu. 25 Ekim'e ikisi de eriyip gittiler.

Saldırı günü 4. Ordu ve 4. Panzer Grubu Poslavl bölgesinden hareketlenerek General Koniev'in sol cephe sine saldırdılar. General Hoeppner ise ertesi gün kuzey doğuya doğru olan işgal hareketine başladı. 7 Ekim günü Viazma kentini alan General Stumme komutasındaki 40. Motorize Grup, General Schaal'ın komutasındaki 56. Panzer Grubunun öncüleriyle karşılaştı. "Merkez" ordularının sol yanında bulunan 9. Ordu ile 3. Panzer Grubu Smolensk'in kuzeyinden çıkarak, Sovyetlerin Batı Cephesinin sağ yanını deldi.

Briansk ve Viazma'da yapılan çetin çarpışmalar sonucunda Alman lar, 663 bin Sovyet askerini esir aldıklarını öne sürerler. Ele geçirilen tank sayısını ise bin 242 top sayısını da 5 bin 412 olarak göstermektedirler. General Eremenko, General Guderian'ın bu notları konusunda yalan ve iftira sözcüklerini kullanmaktadır, her zamanki gibi.

2. Ekim günü saldırıya geçen 4. Ordu ise hızla hareketlendi. Saldırının başlamasından üç hafta sonra, hareket ettiği yerden 300kilometre ötede idi. Tüm bu gelişmeler Rusların, Batı cephesinde bozguna uğradıklarını gösteriyordu.

Moskova'da toplanan ve Stalin, Vorochilov, Molotov, Malenkov'dan kurulu Ulusal Savunma Komitesi durumu tartışmaya başladı. 10 Ekim günü Mareşal Jukov batıda yeni bir cephe kurmakla görevlendirildi. General Sokolovski ise Jukov'un kurmay başkanı oldu. Yeni kurulacak olan cephenin politik danışmanlığına ise Bulganin getirildi. Birkaç gün sonra da Sovyet hükümeti Moskova yı terkederek Volga'nın sağ yanında bulunan Kubuşev kentine yerleşti.

Aslına bakılırsa Moskova'da iyim ser bir havanın bulunduğu pek ileri sürülemez.Ama yirmi yıl sonra tarihi yeni baştan politik bir amaçla yazmağa kalkışan bazı Sovyet tarihçileri bunun aksini öne sürmeğe çalışmışlardır. Üstelik üst düzeydeki yöneticilerin başka bir kente taşınması halk arasında karşıklıklara yolaçmıştı. Bunları bazı Alman tarih çilerinin kitaplarından aldığımızı öne sürerek yanlışlığını söylemeğe kalkışanlar çıkabilir. Bakın bir Rus yazarı olan M.A.M Samsonov "Büyük Moskova Savaşı" adlı eserinde neler anlatıyor:

"O günlerde (16-20 Ekim arasında) halk arasında bazı gösteriler ve hareketlenmeler görüldü. Bazı kimselerin işlerini terk ettikleri, başka kentlere gittikleri ve halk arasında panik yaymağa çalıştıkları görüldü. Bazı satışlar durumdan yararlanarak Sovyet Devletinin gücünü yık-

Almanlar Kiev'i 15 Eylül'de ele geçirdiler. Kiev Sovyetlere 665 bin esir, 884 tank ve 3 bin 718 tanka mal oldu.

mağa ve sosyalist düzeni bozmağa çalıştılar. Ancak bu girişimler heryer de halkın karşı koyuşuyla karşılandı.

"18 Ekim günü Moskova Sovyeti Komitesi, düzenin sağlanması, işlerin daha iyi bir biçimde yürümesi ve halkın yiyeceğinin sıkıntısız bir biçimde verilebilmesi bazı önlemler öneren bir bildiri yayımladı."

Bu bildirinin yayımlanmaşından sonra onları yine M.A.M Samsonov' un kaleminden izleyelim:

"20 Ekim günü komitenin kararıy la başkentte ve yakın yerleşme bölgelerinde sıkıyönetim ilan edildi."

Bu karar gereğince halkın huzurunu bozanlar hemen askeri mahkemelere sevkedilecek, kışkırtıcılar, ajanlar ve bozguncular ise halkın gözleri önünde kurşuna dizilecekti:

"Ulusal Savunma Komitesi, diye sürüyordu 20 Ekim bildirisi, tüm çalışanlara çağrıda bulunarak huzuru sağlamalarını ve Moskova'nın savunması için Kızıl Orduya her türlü yardımı yapmalarını istemektedir."

Tüm bu gelişmeler Moskova'da durumunpek parlak olmadığına işarettir. Moskova'da kalan Stalin, bu emirlerin titizlikle uygulanmasına büyük bir özen göstermiştir.

Bu arada başkent saldırganı şaşırtacak bir biçimde savunmaya geçmiştir. Başkentte bulunan fabrikaların işçilerinden 5 tümenlik bir piyde kuvveti oluşturuldu. Öte yandan memurlardan, öğrencilerden oluşan kadınlı erkekli 500 bin kişilik bir halk topluluğu14 kilometre derinliğinde bir savunma hattı kurmak için çalıştılar. Samsonov'un belirttiğine göre 98kilometrelik tanksavar çukur, 8 bin 63 kilometrelik siper ve 284 kilometrelik engeller hazırlandı.

Moskova'nın savunmasına yardım eden iki etken daha vardır. Bunları saymadan geçemeyeceğiz.

2 Ekim gününü izleyen harika havanın ardından, birkaç gün sonra yağmurlar başladı. Rusların "Rasputitza" olarak adlandırdıkları "çamur mevsimine" girilmişti. Ordunun hare katı güçleşmeğe başlamıştı. Tanklar savaş yerine çamura saplanan kam-

8 Temmuz günü "Merkez" ordularının elde ettiği esir sayısı 290 bine ulaştı.

16 Temmuz günü alman ordularının öncüleri Dinyeper nehrinin kıyılarına ulaştılar.

Brest-Litovske kenti 22 Haziranda kuşatıldı. Ancak garnizonu 24 Temmuz'a kadar dayandı. General Guderian direnmeyi kırmak için uçaklardan yardım istedi.

Donmuş Alman askerlerinin cesetleri bir bataklıkta.

yonları ve topları çekmek için kullanılıyordu. Ana yolların dışındadaki yollar kullanılmaz hale gelmişti. Bazen çamurdan koskoca araçların kaybolduğu gözleniyordu. Taşan nehirler, rusların yıktıkları köprülerin yeniden yapılmasını engelliyor ve güçleştiriyordu. Kurtarma ve çekme işlemleri için gerekli halat ve zincirler bulunmadığı için Luftwaffe'nin nakliye uçakları işlerini güçlerini bırakmışlar ve havadan kangal kangal halat atmağa başlamışlardı asker lare. Feld Mareşal von Kluge'nin 4. Ordu Kurmay Başkanı Blumentritt şöyle diyordu:

"Piyadeler çamurların içinde kayarlarken topları çekmek için daha bir sürü at getirmekg gerekiyordu. Bütün tekerlekli araçlar akslarına kadar çamura gömülmüşlerdi. Traktörler bile zor yürüyebiliyordu. Ağır toplarımızın büyük bir kısmı az sonra yerlerinden kıpırdamaz oldular... Bütün bunların zaten yorgun olan erlerimizin üstündeki sinir bozucu etkisini bir düşünün."

Bu koşullar nedeniyle ikmal birliklerinin ve motorize tümenlerin ilerlemesi yavaşladı ve günde 30 kilometreye kadar düştü. Ekim sonunda Kalinin önlerinde bulunan 3.Panzer Gruptan 36. Motorize Tümenin normal ikmali dörtte bir oranda karşılanır hale gelmişti. 6. Panzer Tümeni ise traktörlerini yitirmişti. Çamurun yolaçtığı aşınma nedeniyle Ukrayna'da bulunan 2. Panzer Ordusunun durumu daha da berbattı. 14 Kasım günü General Guderian 24. Panzer Ordusunun durumu daha da berbattı. 14. Kasım günü Genaral Guderian 24. Panzer Grubunu oluşturan 3. ve 4. Panzer Tümeninin sağlam tankların sayımını yaptı. Elindeki tankların sayısı 50 idi. Oysa 22 Haziran 1941 günü bu sayısı 350 idi. Genel olarak Panzerler

Kar ve buz Almanları yıldırmıştı. Ancak ilerlemelerini durdurmadılar.

sayılarının yüzde 50'si oranında azalmışlardı. Ancak tüm bu güç koşullara karşın "Merkez" orduları ekim sonunda Kaluga, Mojaisk ve Rjev kentlerini ele geçirmiş ve batıda Eletz-tula-Naro-Fominsk hattı ile doğuda Volokolamsk-Kalinin hatlarının oluşturduğu cephede savaşır duruma gelmişti.

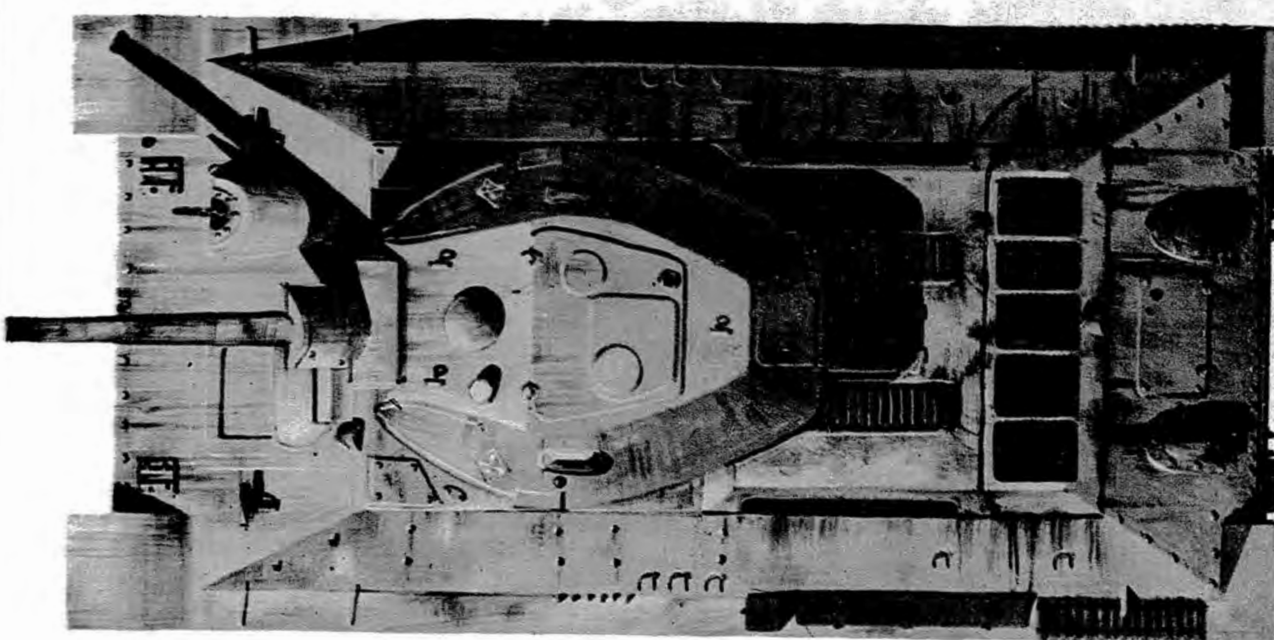
İkinci Dünya Savaşı'nı yazan Sovyet tarihçileri çamurun Almanların ilerlemesini durdurduğunu daima inkar etmişlerdir. Almanların ilerlemesinin yavaşlatılmasında Sovyetlerin T-34 tanklarının rolü olduğu kabul edilir. Yalnız o tarihlerden kalan fotoğraflara göz gezdirdiğimiz de, çamura batmış tanklar, hayvanlar ve insanlara rastlamamız, bu doğal engelin ne denli büyük etkisi olduğu hemen ortaya çıkarır.

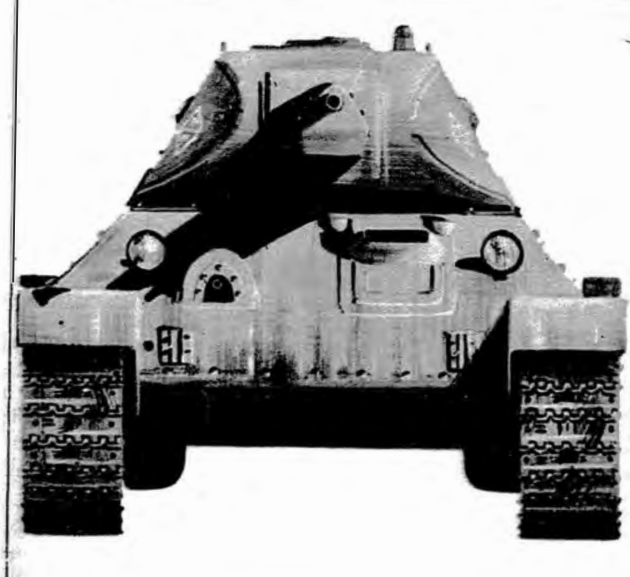
Burada akla şu soru gelebilir. Çamur yalnız Almanlara özgü bir engel değildir herhalde. Rusların tankları da aynı engelle karşılaşmamışlar mıdır? Çamur her yerde çamur olduğuna göre ve herkesi engellediğine göre Almanların ilerlemesinin yavaşlatılmasında Rus tanklarının görevlerini başarmasından başka bir etken daha var mıdır? Aynı engelin neden her iki tarafı da zor duruma soktuğu ileri sürülmemektedir?

bu soruların ilk anda cevapları yok gibidir. Oysa Sovyetler Birliğinin ulaşım yolları incelendiğinde bu sorunun cevabı hemen ortaya çıkar. Sovyetler ülkenin demiryolu ulaşı-

Savaşın silahları

SOVYET T 34/76 A TANKI

Ağırlık: **26.3 ton**
Ekip: **4 kişi**
Silahı: **76,2 mm'lik 1 adet top ve 2 adet 7,62 mm iki makineli tüfek**
Zırh: **40 mm - 65 mm.**
Motor: **1 adet 12 silindirli 500 beygir gücünde V-2 motoru**
Hızı: **Saatte 50 km..**
Aldığı yol: **450 km.**
Uzunluk: **6,57 metre**
Genişlik: **2.99 metre**
Yükseklik: **2,43 metre**

Alman Birlikleri Sovyet ordularını kıskaca almak için hızla ilerliyorlardı.

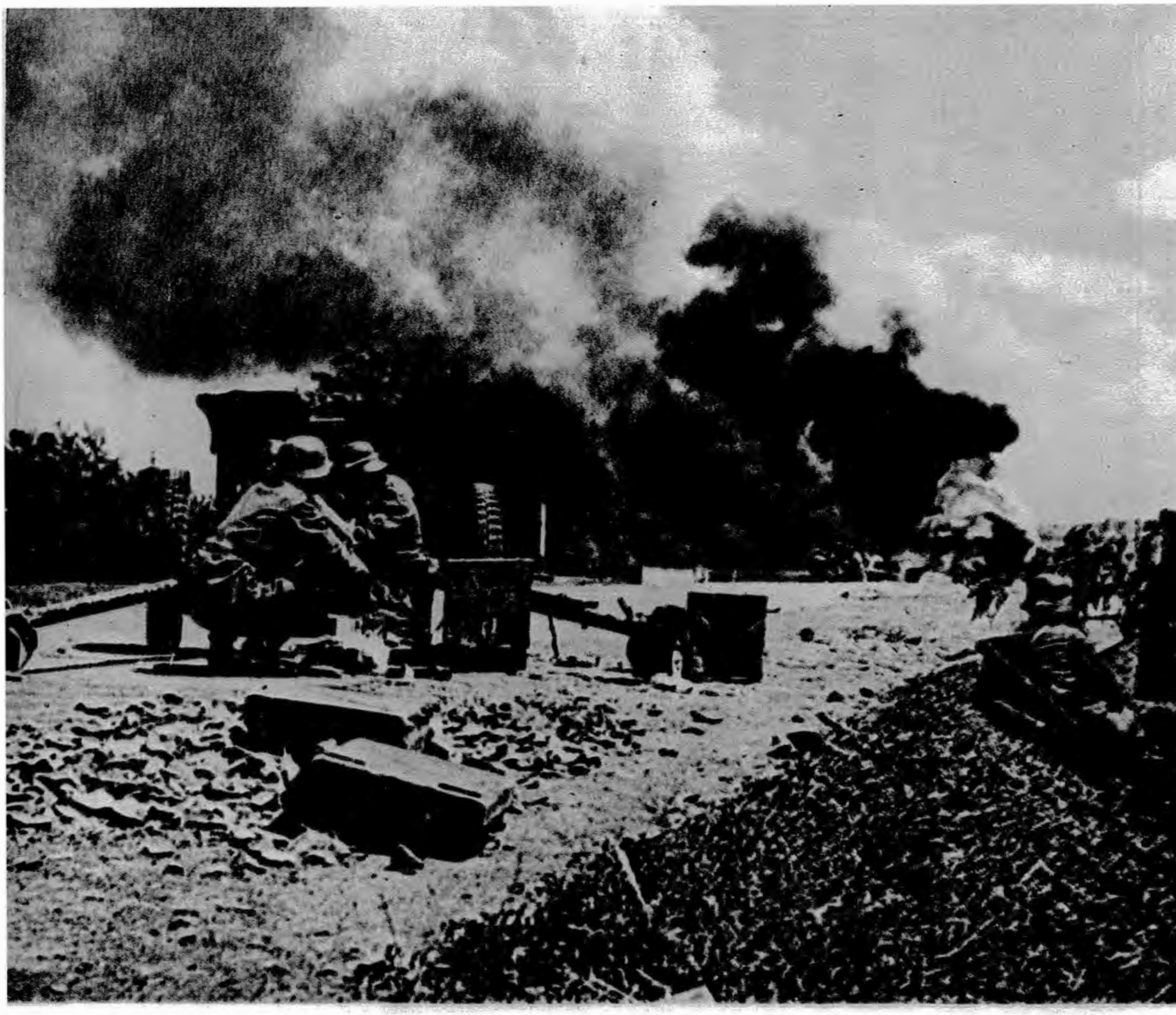
mını ellerinde tutuyorlardı. Almanlar ise bu olanaktan yoksundular. Sovyetler geri çekilirlerken herşeyi yıktıkları için Almanların bu ulaşım hatlarından yararlanma oranları yüz de itibariyle çok düşüktü. Öte yandan Sovyetler geri çekilirken daima yeni ulaşım hatları ve malzeme depolarıyla karşılaşıyorlardı. Oysa Almanlar ele geçirdikleri bölgeler de işe yarar birşey bulamıyorlardı. Rusya'nın derinliklerine doğru daldıkça da lojistik ikmal merkezlerinden uzaklaşıyorlardı. Son olarak şunu da ekleyebiliriz. Bu yağmur mevsiminde Luftwaffe'nin kara ordusuna yardımı çok azdı. Bu da malzeme kıtlığına yol açıyordu.

Bu arada Moskova'ya önemli bir haber ulaştı.

14 Eylül'de Sovyetlerin ünlü casusu richard Sorge, Moskova'ya gönderdiği bir haberde Japonların Alman saldırısından do ğan durumdan yararlanmayacaklarını bildiriyordu. 22 Haziran saldırısı bu casusun ne denli iyi çalıştığını ortaya koyduğu için Stalin Sibirya'da bulunan tümenlere el atmakta gecikmedi. Burada bulunan ve sayıları 20-25 dolaylarında olan tümenleri batıya çekti. 13 Ekim günü Borodino'da 4. Panzer Grubu, Vladivostok'tan gelen 32.Piyade Tümeninin sert direnmesiyle karşılaştı. Halder ise 21 Kasım'da güncesine yazdığı notlarda yeni Sibirya tümenlerinden söz etmektedir.

Bu Sorge'un, 15 yıldır Sovyetlere yaptığı iyiliklerin sonuncusu oldu. Zira 18 Ekim günü Japon gizli servisine bağlı ajanlar tarafından yakalandı. Alman Basın Ateşesi kimliği bir işe yaramadı. Japon suç ortağı ile birlikte ölüme mahkum edildi ve 1943 sonbaharında öldürüldü.

Mevsim ilerledikçe donun etkisiyle, toprak sertleşmeğe başlamıştı. Bu saldırının eski hızına kavuşabileceğine inanan Alman generallerini sevindiriyordu. Ancak ısı düşüşü

Alman topçuları bir Rus yerleşme bölgesini topa tutuyorlardı.

"Merkez" ordularının elverişli koşullar altında ilerlemesini sağlayacak türden değildi. 12 Kasım'dan başlayarak sıfırın altında 12 derecelik ısılar kaydedilmeğe başlandı. Ertesi gün bu ısı 13 dereceye düştü. 4 Aralık günü dereceler 35 dereceyi gösteriyordu. Aynı gün kuzey doğudan esen sert bir rüzgar soğuğun etkisini daha da arttırdı.

Hitler'in bir emri nedeniyle geç olarak istenen kış giysileri, o tarihler de daha eski Alman Sovyet sınırını bile aşmamıştı. Onarılan demiryolları dağıtım işini ne denli kolaylaştırıyorsa da soğuğun ve partizanların yaptıkları aynı derecede güçleştiriyordu.

5 Aylık bir harekat nedeniyle oldukça yıpranan Alman askerinin üniforması çetin Rus kışına dayanacak biçimde değildi. Ne kulaklıkları, ne kar giysileri ne yünlü eldivenleri ne de kalın ceketleri vardı. Ayakkabıları ise kışın dondurucu soğuğuna dayanacak türden değildi. General Mannerheim Helsinki'de 163 Piyade Tümenini denetlerken bu ayakkabıların çok ince olduğunu ve kışın güç koşullarına dayanmasının olanaksız olduğunu belirtmişti. Üstelik donma olaylarının artması Alman askerlerinin morallerini iyice bozmağa başlamıştı. Şiddetli soğuk yalnız insanları değil makinaları da etkilemeğe başlamıştı. Guderian'ın hazırladığı rapordan bir bölümü birlikte izleyelim:

"Tank tırtıllarına konacak olan tabanlar gelmediğinden zor ilerliyorduk. Soğuk nedeniyle de teleskopik görüşlerden yararlanamıyorduk. Motörleri çalıştırmak için altlarında ateş yakmamız gerekiyordu. Benzin sık sık donuyor ve yağ ağırlaşıyordu... 112 Piyade Tümenini her alayında aşağı yukarı 500 dondan ölme olayı vardı. Soğuk nedeniyle artık makineli tüfekler ateş etmiyor. 37 mm'lik tanksavar toplarımızın, Rusların T.34 tanklarına birşey yapamadıklarını görüyordum."

Hayvanlar arasında da çözülmeler başlamıştı. Rusların atları buzları nalınlarıyla kırıp altında ise yarayacak birşeyler bulmağa alışkındı. Oysa Almanların atları bu tür koşulların yabancısıydı.

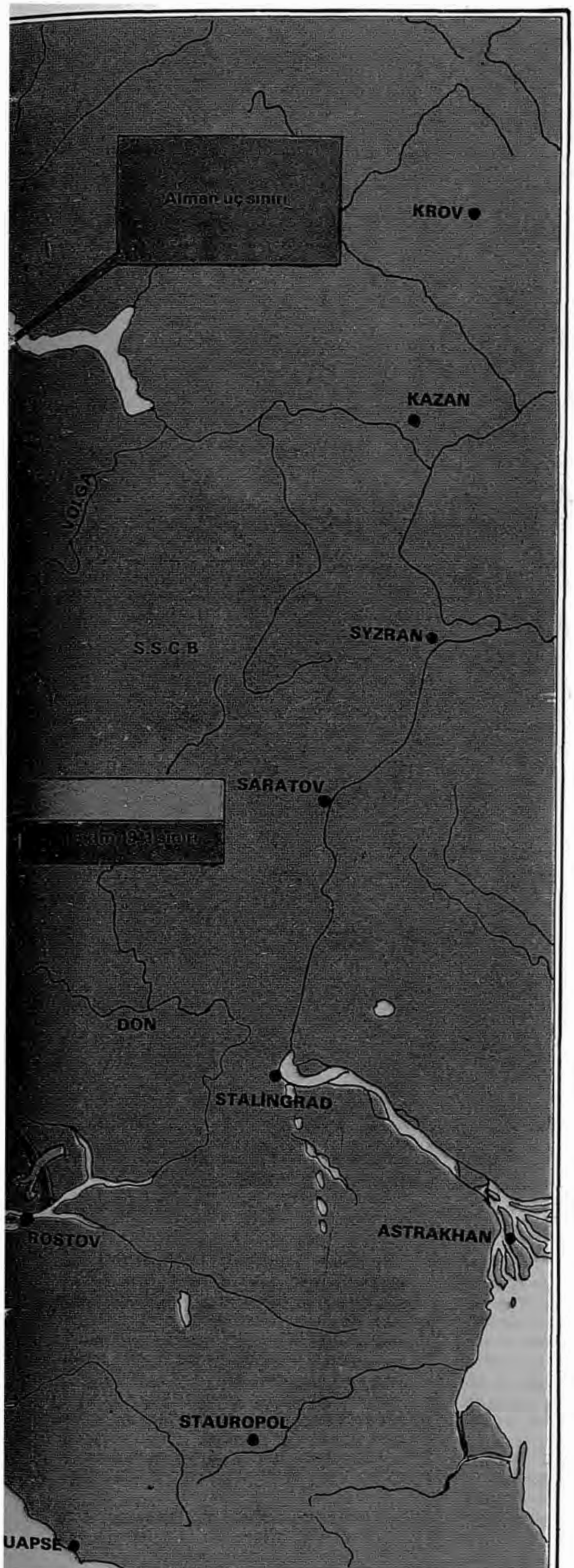
Kasım ayının başlamasıyla Hitler Barbarossa harekatının son emirlerinin yıl sonunda yerine getirilemeyeceğini anlamıştı. Bu nedenle hatları çok daha esnek olan bir plan hazırlamak zorunluluğunu hissetti. Yeni plana göre:

Von Rundstedt Sıvastopol ve Rostov kentlerini elegeçirecek, motorize birliklerini Don'un öte yakasına geçirecek ve Maikop ile Kuban' daki petrol bölgelerini işgal edecekti.

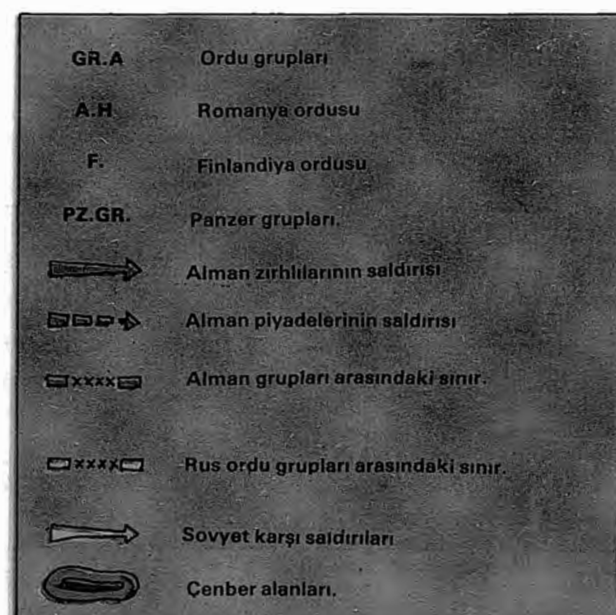
-von Bock kıskaç biçimindeki bir saldırıyla Moskova'yı elegeçirecekti.

-Von Leeb Tikhvine'e kadar doğuya doğru ilerleyecek, daha sonra

Finlandiya.
HELSİNKİ
LENİNGRAD
İsveç
Baltık denizi
VALDA
OSTROV
LİBAU
8e A
Baltık.
Pz.Gr.4
11e A
kuzey orduları
16 A.
9 A.
VİTEBSK
Moskova
3e A
10e A
Merkez orduları
Varşova
4 A
4e A
Batı
Pz.Gr.2
OREL
KOURSK
Almanya
6.A.
Pz.Gr.1
5e A
KİEV
17.A
6e A
Kiev
ROSSOC
Slovakya
26e A
12e A
Budapeşte
Güney orduları
Macaristan
18e A
Odessa
3 A.R.
9e A
4 A.R.
Romanya
Belgrad
Bükreş
Kırım
Sivastopol
Sırbistan
Tuna
Bulgaristan
Karadeniz.

22 Haziran 1941'den 6 Aralık 1941 kadar Rus savaşı

Sonbaharın gelmesiyle Alman saldırısı yavaşladı. Bütün araçlar çamura saplandı.

kuzeye yönelerek, Svir bölgesinde Finlandiyalılarla buluşacaktı. Bu da Leningrad sorununa bir çözüm yolu getirecekti.

Barbarossa harekatının ilk planlarında varılması öngörülen hedefler Volga'nın sınırladığı Astragan ve Gorki ile Dvina'nın sınırladığı Kotlas ve Arhangelsk arası idi. Bu eski hedefler hava koşullarının düzelmesiyle yeni bir plan çerçevesinde ulaşılacak hedefler arasında 1942 için öngürülmüştü.

Planın aksamasına rağmen Hitler hala iyimserliğini koruyordu. Gerçi Sovyet ordusu tamamiyle imha edilmemişti ama önemli oranda tahrip edilmişti. Hitler mevsim koşulları elverdiği anda yeni harekatlar planlıyordu. Orda-Doğu'da, Irak'ta, Iran'da ve Anadolu'da dolaşacak olan alman tanklarının hayaliyle Yaşıyordu Hitler Amerikalıların savaşa katılmasıyla durumun aleyhine dönüşebileceğini bir türlü hesaba katmıyordu. Oysa Amerikalıların savaştaki varlığı gittikçe artmağa başlamıştı. 4 Aralık günü Halder Moskova yakınlarındaki Sovyet tanklarında önemli oranda Ingiliz malzemesi bulunduğunu notlarına ekliyordu.

"Merkez" Ordularının emrinde üçü zırhlı olmak üzere 6 ordu vardı. Bu saldırı sonucuda Führer ordusunun Riazan Vladimir Iaroslovl Rybinsk hattına yerleşmesini istiyordu. Böylece ilkbahar geldiğinde Gorki yönünden hareketlenebileceklerdi.

Von Bock büyük bir hızla hedefine doğru atıldı. Ancak 5 Aralık günü erişebileceği en uç noktayavarmıştı. Malzeme yoksunluğundan ve askerin savaşma gücünü yitirmesinden ötürü daha ileri gitmesi olanaksızdı. Sovyetlerin direnci de gittikçe artmaktaydı.

Panzer birlikleri güçlerinin son noktasına erişmeğe başlamışlardı. Guderian verilen emirleri yerine getirmenin olanaksızlaştığını ve as-

kerlerin yanı sıra komutanlarında morallerinin sıfıra indiğini anlatıyordu notlarında:

"Buz gibi soğuk, barınak yoksunluğu, yiyecek azlığı, büyük oranda insan ve teçhizat kaybı, petrol ikmalimizin feci durumu... Tüm bunlar bir komutanın görevini facia haline getiriyordu. Bu durum sürdükçe taşıdığım sorumluluğun büyüklüğü altında hergün daha fazla eziliyorum."

Guderian sözlerine şöyle devam etmektedir:

"Geçirdiğimiz o acıklı kış ayları içinde Rus karının sonsuzluğunu görmüş ve stepten esen buz gibi rüzgarı duymuş olanlar, hiçkimsenin olmayan arazide saatlerce yürüdükten sonra, yeterince giyeceği olmayan yarı aç yarı tok insanlarla içi tıklım tıklım dolu küçücük bir sığınak bulmuş olanlar, üstelik, karşılarında karnı tok, kış savaşı için iyice teçhiz edilmiş, sıcak elbiseler içinde taze Sibirya kuvvetleri görenler... Ancak o sıradaki olaylar üstünde bir yargıya varabilirler."

Korkunç Rus kışına, Sovyet askeri Almanlara oranla daha hazırlıklıydı. Ancak Almanların bozguna uğramasına yol açan tek neden hava değildi. Kızıl Ordunun askerleri teslim olmamak için büyük bir inatla savaşıyorlardı. Tula endüstri bölgesini bir türlü ele geçiremeyen 2. Panzer Ordusu, sarma hareketine girişti. Ancak bu hareketi de başaramayınca 300 kilometrelik bir alanda yüzünü tabak gibi ruslara açmak zorunda kaldı. Ortada bulunan 4. Ordu Zveningorod önlerinde durakladı. 2. Panzer tümeni ise Krasnaia Poliana'ya erişti. O anda Kızıl Meydandan yalnızca 35 kilometre uzaktaydı. Ancak 3 Aralık günü bir SS askerinin annesine yazdığı mektup Almanların neden daha fazla ileri gidemediklerini açıkça ortaya koymaktadır:

"Bu Rusların elindeki insan gücü

Savaşın üniformaları

ALMAN SS ASKERİ MERKEZ ORDULARI RUSYA 1941
Bu askerler "kaplan ceketleri" giyerlerdi arazi koşullarına uymak için. Makineli tüfek taşıyan askerlerin miğferleri de kamufle edilmişti. Bunlar Alman MG 34 makineli tüfeğini ve Walther P.38 tabancasını kullanırlardı.

İTALYAN SÜVARİ ALBAYI RUSYA GÜNEY CEPHESİ 1941

Süvari subayının miğferinde bir haç işareti bulunmaktaydı. Bu işaret 1706 Madona di campana savaşının anısıydı. Kılıç ve 9 mm'lik otomatik tabanca kullanırlardı.

ALMAN PİYADE SUBAYI MERKEZ ORDULARI RUSYA 1941
Savaşın ilerlemesini gözönüne alan Almanların üniforması gittikçe değişiyordu. Subaylar otomatik tabanca, dürbün kullanırlardı.

Almanlar'ın hızla ilerlemesi üzerine Moskova halkı kenti savunmak için siperler kazmağa başladı.

General Manstein, bir yıldırım savaşı yaparak kırımı işgal etti.

sanki sınırsız. Her gün taze Sibirya birlikleri sürüyorlar. Yeni yeni bataryalar türüyor. Her tarafa mayın yerleştiriyorlar. Ayın ikisinde Lenino adlı bir dağ kasabasına saldırdık. Topçunun ve sis bombalarının yardımıyla tepeyi ve kasaba'nın yarısını ele geçirmeyi başardık. Ancak akşamleyin bitmek tükenmek bilmeyen Sovyet karşı saldırıları nedeniyle geri çekilmek zorunda kaldık. Topçu ateşimizin de desteğiyle başkente 2 kilometre vardı. Ama şimdi herşey bitti."

3. Panzer Ordusuna bağlı olan 7. Panzer Tümeni son bir güçle saldırdı Bu saldırı sonucunda Moskova - Volga kanalına ulaştı. Ancak şiddetli bir karşı saldırı sonucunda kanalın öte yakasına atıldı.

Stalin devrinde "Merkez" ordularının bu saldırısının 16 Kasım ile 6 Aralık arasında, Almanlara 55 bin ölüye malolduğu öne sürüldü. Oysa 16 Kasım ile 10 Aralık tarihleri arasında Alman Yüksek Komutanlığının belgeleri ve Halder'in anıları incelendiğinde karşımıza 66 bin gibi büyük bir kayıp sayısı çıkar. Bu kayıplar sonucunda birliklerdeki asker sayısı son derece azalmıştı. 7. Piyade Tümenindeki alayları teğmenler komuta eder hale gelmişti...

Durumun Almanların aleyhine gelişmesine rağmen Sovyetlerin karşı saldırıya geçmek gibi bir niyetleri yoktu. Kayıplara rağmen ekim ve kasım aylarında Sovyetlerin elindeki kuvvet 50 tümene yakındı. 1 Aralık tarihinde Sovyetler Almanlar karşısında sayı eşitliğini sağladıklarını anladılar. Yalnızca tank sayısı bakımından Almanlar üstündü. Ancak Sovyetlerin elindeki T.34 veK.V..I tanklarına karşı Almanların elinde silah yoktu. Bazı saldırılarda alman tankları bir tek Sovyet tankı karşısında etkisiz kalıyordu. Völokolmsk önlerinde yapılan bir tank saldırısında tek bir Sovyet K.V.I tankının 10 adet Alman tankını safdışı bıraktığı görülmüştü.

Bu arada Moskova çevresinde yapılan sığınaklar kış şartlarına son derece dayanıklıydılar. Almanların bu siperliklere karşı yaptıkları saldırılar boşunaydı. Almanların morali bozuldukça, Sovyetlerin kendilerine olan güveni yerine geliyordu. Birçok yerde Almanların hatları "narinleşmiş" ve kırılmağa hazır bir hale gelmişti 5 ve 6 Aralık günü bu durumu sezinleyen Sovyetler karşı saldırıya geçtiler. Almanlar 4 Aralık

Atlı arabalarla yapılan malzeme ulaşımı çok güçleşmişti.

günü ulaştıkları cepheleri bir türlü koruyamadılar. Sıfırın altındaki 34 derecelik ısı doğru dürüst bir yerleş meye olanak tanımayınca 30 Kasım günü Stalin tarafından onaylanan Sovyet karşı saldırısı başarılı oldu. Sovyetler kalabalık bir biçimde hücuma kalkışınca, Almanlar ne yapacaklarını şaşırdılar.

5 ve 6 Aralık günü yapılan Sovyet karşı saldırısının temel ilkesi, Alman ların "Merkez" ordularını bir kıskaca alıp yok etmekti. Almanlar Sovyetleri bu denli güçlü bir biçimde saldıracaklarını tahmin etmiyorlardı. Saldırı günü olan 6 Aralıkta General Leliuşenko, 3. Panzer Ordusunun oluşturduğu hattı yarmış ve 18 kilometre kadar içerilere girmişti. 11 Aralık günü Kremlin'den yayınlanan resmi bir bildiriyle Moskova bölgesindeki 400 yerleşme yerinin kurtarıl dğı açıklandı. 7'si zırhlı, 3'ü motorize 17 düşman tümeni imha edilmişti. 16 Aralık günü Sovyetler Kalinin'i Almanların 9. Ordusundan geri aldılar. Bu arada Sovyetlerin kıskacı da kapanamadı. General Hoeppner, Hoth ve Strauss ellerindeki malzemenin önemli bir bölümünü bırakarak geri çekilmeyi başardılar. General Guderian bazı komutanlarını ve malzemelerinin bir bölümünü kaybetmek pahasına geri çekilmeyi basardı.

Kırım ve Ukrayna'yı ele geçirmiş olan von Rundsedt'de rahat değildi. Sovyetlerin karşı saldırıları onu da bunaltmıştı. Kuzeyde ise 8 Kasım günü 39. Panzer Grubu kendisine verilen emri yerine getirmiş ve Tikhvine'i almıştı. Ancak Sovyetlerin 52. 54. ve 4'üncü orduları karşı saldırıya geçince Volkhov bölgesi yeniden Almanların elinden çıktı. Sovyetler daha da ileri giderek nehrin sol yakasında köprü başları tuttular.

Güneyde von Rundstedt Sovyetlerin karşı saldırılarına uğruyordu ama diğer arkadaşlarına oranla daha rahattı. Kiev bozgunu Sovyetlerin buralardaki düzenini bozduğu için 2 ay süreyle fazla bir etkileri olmadı.

12 Eylül günü bir uçak kazasında ölen General von Schobert'in yerine atanan von Manstein oldukça hızlı çıkmıştı. 10 Ekim'de Bolkhoi- Tokmak ve Berdiansk'ın oluşturduğu bölgeyi aldı. Burada Almanların eline 100 bin esir 212 tank ve 672 top geçti.29 Ekim'de Sovyetlerin 51. Ordusu bozguna uğratıldı. 16 Kasım günü ise elinde zırhlı birlik olmayan von Manstein, Sivastopol'u işgal etti.

21 Kasım günü 1. Panzer Grubu Rostov'u aldı. Aynı gün Hoth'un emrindeki !(. Ordu Donetz kömür havzasını ele geçirdi. Harkov'dan hareketlenen 6. Ordu ise fazla başaşılı olamamış ve ancak 50 kilometre ilerleyebilmişti.

Sovyetler de boş durmadılar. 30 Kasım günü şiddetli bir çarpışmadan sonra Rostov kentini von Kleist'ın emrinden aldılar Von Rundsedt işten el çektirilmesini istedi. Bunun üzerine Rundsedt'in yerine Reichenau atandı. Durumun Almanlar aleyhine gelişmeğebaşlaması üzerine elinden hiçbirşey gelmeyen von Bock'da 16 Aralık'ta istifasını istedi. Bu istek yerine getirildi ve "Merkez" Orduları komutanlığına von Kluge atandı. Bu arada Kurmay başkanları arasında da değişi klik yapılmağa başlandı. Tüm bu gelip gitmeler sonucunda komuta düzeyinde bir karışıklık belirdi. Bu karışık komutan atamaları sırasında Guderian'da nasibini aldı ve görevi terketti.

31 Aralık günü Almanların subay ve er olarak kayıpları 830 bin 903'e yükselmişti. Bu harekata başlayan as kerlerin dörtte biri demekti. Bu kayıpların yanı sıra 18 Aralık günü çizilen ikinci hedeflere bile ulaşılma mıştı. Sovyet Rusya çökmemişti. Kızıl Ordu imha edilemediği gibi, karşı saldırıya da geçmişti.

31 Aralıkta Sovyetlerin esir olarak kayıpları 2 milyon 800 bindi. Almanlar 22 Haziran'da başlattıkları yürüyüş sırasında Paris'ten, Mad-

Almanlar herşeye rağmen Sovyet Rusya içlerine doğru ilerlemeye devam ediyorlar.

Soğuk kışa alışık olan Sibirya tümenleri Almanlar karşısında başarı elde ettiler.

rit'e karşı kadar olan bir bölgeyi ele geçirmişlerdi. Sovyetlerin buna rağmen yenilmemelerinin tek nedeni ülkelerinin genişliği ve insan sayısının çokluğudur.

Ural dağlarının öte yakasına taşınan fabrikalar, 1942 yılında Sovyetlerin başarı kazanmalarında büyük rol oynayacaktı. Bu arada Sovyetlere Amerika Birleşik Devletlerinden ve İngiltere'den gelen yardımlar 1942 yılında yararını kanıtlayacaktı. Hitler ise 1942 yılında yalnız Rusya'da değil Akdeniz'de de çarpışmak zorunda kalacaktı. Bir kısım kuvvetlerini kaydırarak iki cephede de durumu lehine çevirmeğe çalışacaktı.

Rus saldırısı sırsında Alman uçakları görevlerini başarıyla yapıp Sovyet hava kuvvetlerini imha ettiler.

Alman Motorize birlikleri don nehri kıyısında

1941 KIŞ'INDAN ARTA KALANLAR

Almanların işgal ettiği Kırımın Kerç limanındaki enkazlar.

Almanlar Ruslara karşı acımasızca davranıyorlardı öldürülen Rus'lar toplu mezarlara gömülüyorlardı.

9-Alman askerleri buzlara gömülmüş tanklarını kurtarmak için ateş yakmak zorunda kalıyorlardı.

8-Soğuk kış şartlarına dayanamayan, Alman askerleri Moskova önlerinde bir ceset yığını oluşturdular.

14-Savaş kışa rağmen tüm şiddetiyle devam ediyordu. Resimde Almanların saf dışı bıraktığı bir Sovyet tankı görülüyor.

12- Almanlar Moskova yakınlarına geldiler. Ancak şiddetli direnme karşısında başkenti alamadılar.

13- Sovyetler'den özenen Alman askerleri kış giysileri içinde saldırıya devam ettiler.

SIKINTILI BİR ADAM: İSMET İNÖNÜ

Alman askerleri soğuk kış nedeniyle savaşı unutup can derdine düşmüşlerdi

Almanların Sovyetler Birliğine saldırmalarıyla 1941 yılında açılan İkinci Dünya Savaşı'nın en kanlı perdesini daha önce aktarmıştık. Şimdi bu savaşın Türkiye üzerinde ne tür etkiler yarattığını görelim.

1941yılı İsmet İnönü için oldukça sıkıntılı geçmiştir. Önce Boğazlar konusundaki Sovyet baskıları ve Almanların Balkanları işgali, ardından dış etkiler, İsmet İnönü'nün ve o zamanki hükümet ileri gelenlerinin canını iyice sıkmağa başlamıştı. Bu sıkıntılar yalnız dış baskılardan ileri gelmemekteydi. Bahar günlerinde İstanbul'un tahiliyesi sorunu vardır. Moral zayıflamıştır. Malzeme ve ikmal sorunları artmıştır. Tüm bunlar yetişmiyormuş gibi o yıl hasat iyi gitmemiş ve stoklarda azalma görülmüştür.

15 Nisan günü Dışişleri Bakanı Saraçoğlu C.H.P grubunda genel siyasi durum konusunda bir konuşma yaptı. Grupta tarafsız kalmamızı ve savaşa katılmamamızı isteyenler çoğunluktaydı. Ancak daha öncede sözünü ettiğimiz gibi *"neden Almanlar safında savaşa girmiyoruz"* diye bir düşünce besleyenler de yok

Yağmurların Bataklık haline getirdiği yollarda Almanların ilerlemesi güçleşiyordu.

Kiev'in düşmesinden sonra Almanların eline çok sayıda Sovyet zırhlı aracı geçti.

Türkiye'nin Berlin Büyükelçisi Hüsrev Gerede.

değildi.

Almanlar Sovyetler Birliği'ne saldırınca, Boğazlar üzerindeki baskının yönü değişti. Daha önce Almanya ve Sovyetler Birliği, Boğazlardan Müttefik gemilerin geçmemesi için baskı yapıyorlardı. Moskova hükümeti bu sorunu bir ara o denli büyütmüştü ki, neredeysa askeri işgal yoluyla Boğazları müttefiklere kapayacaktı. Bunu daha önce sunduğumuz belgelerde belirtmiştik.

Oysa birden durum değişmişti. Almanların, Ruslara saldırmasıyla bu iki ülke birbirine düşman kamplara ayrıldı. İngiltere de hemen Sovyetlere yardım elini uzatacağını söyledi. Sovyetler artık ister istemez, Batılı müttefiklerin safına geçmişti. İngilizler yardım edeceklerini bildirmişlerdi. Ama ortaya önemli bir sorun çıkıyordu. Bu yardım nereden yapılacaktı? Alman saldırısının başladığı gün Karadeniz Alman Ordu komutanlığı tarafından savaş alanı olarak ilan edilmişti.

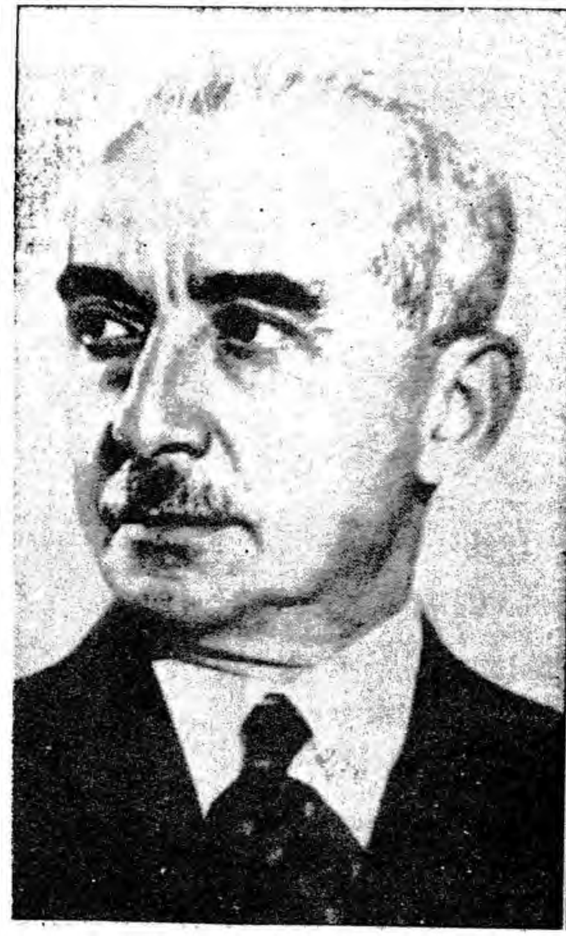
O günlerdeki durum tam anlamıyla *"tarih bir tekerrürden ibarettir"* diyenlere hak veracek türdendi.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Alman ve Rus orduları bir kez daha karşı karşıya gelmişlerdi. O savaşta da Rusya Batılı müttefiklerin safındaydı. Batılılar, Rusya'ya yardım amacıyla, Boğazlardan geçmeyi planlamışlardı. Ancak Türkiye o tarihlerde Almanya safında savaşa katılmıştı. Boğazlar Batılı müttefiklere kapalıydı. Onlar da buradan zorla geçmeyi denemişlerdi. Fakat Boğazlardan geçemediler...

Şimdi yine aynı cepheler vardı. Bir yanda Batılı müttefikler ve Rusya, öte yanda Almanya ve mihver devletleri. Batılılar yeniden Rusya'ya yardım etmek zorundaydılar. Yine Boğazlar en kısa yol olarak karşılarına çıkıyordu. Türkiye ise tarafsızdı. Ama Boğazları yine kapa-

Zamanın Başvekili Dr. Refik Saydam, Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu ile birlikte Türk Alman Paktının hazırlanmasında büyük yararlıklar gösterdi.

Devrin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 1941'de sıkıntılı bir yıl yaşadı.

Almanya'nın Ankara büyükelçisi Von Papen.

tıyordu. Bu kez tarafsız olduğu için kapalıydı Boğazlar.

1941 yılının Ağustos ayına doğru İngiltere ile Amerika Birleşik Devletletleri arasındaki ilişkilerin giderek yakınlaşması Boğazlar üzerindeki baskıyı arttırdı. Atlantık Beyannamesinin yayınlanmasından sonra, İngilizler Türkiye'yi Boğazları açması için zorlamağa başladılar. İngiltere ile Amerika nasıl bir tavır takınacaklarını belirlemişlerdi. İsmet İnönü ise Almanya ile imzalanan saldırmazlık paktının, İngiltere ve Amerika'da yarattığı tepkileri bilmek istiyordu.

2 Eylül günü ise Amerikan Amirali Sterling'in mesajı ortalığı karıştırdı. Sterling verdiği demeçte, Türkiye'nin Boğazları İngiltere'ye kendi isteğiyle açması gerektiğini söyledi. Aksi takdirde Boğazlara hücum edileceğini ve bunların zorla açılması lazım geleceğini söyledi. O günlerde bu amiralin Amerikan Deniz Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı olduğu söyleniyordu. Bir süre sonra Amerika'nın Ankara Büyükelçiliği bu amiralin Genelkurmaybaşkanı olmadığını ve demecinin yalnızca kişisel görüşlerini yansıttığını bildirdi. Ancak asıl görevi ne olursa olsun, görevli bir amiralin bu denli kritik bir konuda, böylesine sert ve kesin beyanlarda bulunmasının kabul edilemeyeceği açıktı. Bu görüşleri kendi başına ve kendi adına yapmadığı uzun süre öne sürüldü. Bu açıklama, Müttefiklerin ileri gelenleri arasında Boğazlar konusunun ne denli ön planda olduğunu kanıtladı.

Gerçi Amiral Sterling kendi görüş açısından, daha doğrusu müttefiklerin görüş açısından haklıydı. O tarihlerde Sovyet Rusya, Almanlar tarafından köşeye sıkıştırılmıştı. Sovyetlere yardım için en kısa yol Boğazlardı. Türk hükümeti Boğazlardan geçiş için izin vermediği sürece yapılan yardım *"kulağı öte taraftan göstermek"* türünden olacağı için çok masraflı ve yetersiz olacaktı.

Almanların Stalingrad'a doğru ilerlemeleri ve Volga kıyılarına varmaları, Türkiye'de bazı kıpırdenmelere neden olmuştur. Almanların savaşı kazanacağından emin olanlar heyecanlı ve açık bir sevinç içindeydiler. Kırım alınmıştı, Kuzey Kafkasya'ya ulaşılmıştı. Almanların, Türklerden ve Müslümanlardan kurulmuş İslam orduları için kumandan aradıkları yazılıp çizilmeğe, dilden dile dolaşmağa başlamıştı. Ortalıkta dolaşan bazı isimler bile vardı. Hitler'in genel karargahını ve Almanlarca işgal edilmiş doğu topraklarını Türkiye'den gazeteci, yazar hatta politikacı olarak gidenler vardı. Türk gazetelerinin sayfalarını, aralarından birinin emekli general olduğu bu gidenlerin yorumları kaplıyordu. Almanya sevgisi iyice alevlenmişti. Savaşın sonu da geldiği ne göre bu fırsatlar kaçırılmayıp, yararlanmasını bilmek gerekirdi. Ama herşeye rağmen Türk hükümeti ve İsmet İnönü, Almanya'nın savaşı kazanamayacağından emindiler.

Şimdi o günlerde Almanların işgal ettikleri toprakları ziyaret eden General H.Hüsnü Emir Erkilet'in *"Şark Cephesinde Gördüklerim"* adlı 1943 yılında yayınlanan eserin Führer'in karargahını ziyaret kısmın da yapılanları aynen aktarıyoruz:

ALMAN FÜHRERİ TARAFINDAN KABUL

Führer bizi genel başkumandanlık karargahının askeri harekatların müzakere edildiği ve çalışıldığı yerde hergünkü günlük çalışma saatinin sonunda, yani saat 13' te kabul edecekti. verdiğimiz orman içinde, katranla boyanmış kara barakalardan birine götürüldük. Mihmandarımız barakanın yanında bulunan

Türk - Alman anlaşması

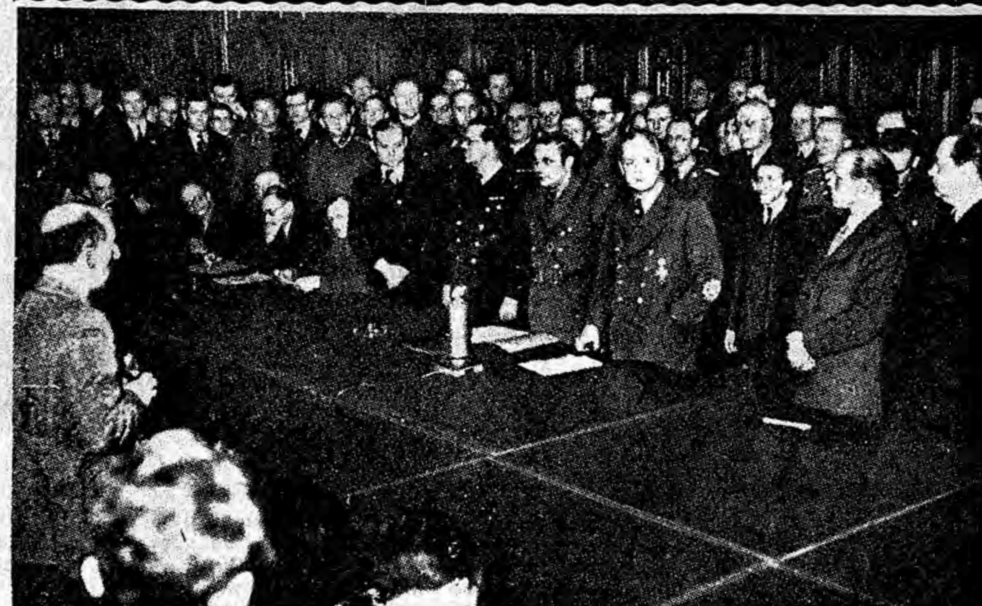
Realist bir siyasetin iki tarafa da şeref ve menfaat temin eden bu tabiî tezahürünü milletlerimizin memnuniyetle karşılayacakları şüphesizdir

Siyasetimizde hiç bir değişiklik yok

Hududlarımıza vaki olabilecek bir tecavüz nereden gelirse gelsin ona silâhla karşı koymak azmimiz bakidir. İngiltere ile müttefikiz, Almanya ile de dost

Bundan dolayı hükûmetimizi bütün samimiyetimizle tebrik etmek ve bütün milletçe hepimizin daima kendisile beraber olduğumuzu bu vesile ile bir daha tekrar ve temin eylemek vazifemizdir.

Evvelki akşam Ankarada imzalanarak metni dünkü gazetelerde neşrolunan Alman-Türk ademi tecavüz paktı, bütün dünyada yeni harbin gönüllere ferahlık veren mühim bir hâdisesi olarak karşılanacaktır. İki yıla yakın bir zamandanberi Avrupa taraf taraf hep kan ve ateş içinde yüzerek hergün daha şiddetli çarpışma ihtimallerinden başka bir şey konuşulmaz ve düşünülmezken Almanya ve Türkiye devletlerinin kendi aralarında sulhu ve dostluğu teyid eden bir kararda ittifak ederek bunu tespit ve ilân eylemeleri herkese kızgın çöller ortasında serinletici bir vahaya kavuşmak tesiri yapacaktır. Bunun sulha susamış beşeriyet için bugün değilse yarın, yarın

A manya Hariciye Nazırı von Ribbentrop (X işaret i) ecnebi gazetecileri Hariciye Ne are ine toplayarak i ahat veriyor

BERLİNDE SEVİNC

"Ankara paktı muazzam şümulü haiz bir hâdisedir"

Millî Şefimiz M. Hitlere bir mektub gönderdi

Büyük elçi Hüsrev Gerede dün mektubu Alman devlet reisine

LONDRADA AKİSLER

"İngiltere Türkiyenin müşkü[l] vaziyetini müdriktir,,

Türk Alman saldırmazlık paktının imzalandığını açıklayan 20 Haziran 1941 tarihli Cumhuriyet gazetesi küpürü

Milli şef Ankara'da Hipodromda At yarışlarını izliyor.

Millet Meclisinin tarihî celsesi

Büyük Millet Meclisinde Türk - Alman saldırmazlık Antlaşmasının onaylandığı celseden görüntüler. Soldan sağa: Başbakan ve Milli Savunma Bakanı Mecliste, Alman büyükelçisi Von Papen görüşmeleri izliyor, Dış İşleri Bakanı konuşma yaparken ve konuşmaları dinleyen milletvekilleri.

Başbakan Refik Saydam Mecliste konuşurken.

kapıdan içeriye girdi ve bizim burada bir an beklememizi rica etti. Önce General Feldmareşal Keiteli ziyaret edeceğiz. Malumdur ki Keitel, Führer'in yani genel başkumandanlık genelkurmay başkanıdır. Alman askeri kuvvetlerinin emir ve kumanda sistemi şöyle idi: Alman kara kuvvetlerinin başkomutanı General Feldmarschall von Brauchitsch idi. Onun kurmay başkanı General Halder. Reich Mareşali Harmanın Göring hava kuvvetlerinin, büyük Amiral Raeder deniz kuvvetlerinin başkomutanlarıydı. Bunların da ayrı ayrı kurmayları, kurmay başkanları vardı. Her biri ayrı ayrı Führere yani umum Alman askeri kuvvetleri başbuğu Adolf Hitler'e bağlıdırlar. Demek oluyor ki Hitler kara ordularına von Brauchitsch vasıtasıyle hava kuvvetlerine Göring marifetiyle emreder. Deniz kuvvetleri için de gereken direktiflerle büyük kararları büyük Amiral Raeder, Führer'den alır. Bu suretle bütün askeri iktidarı kendi nefsinde toplayan Hitler bütün askeri hareketleri tek elden idare ediyordu. (Daha sonra General Feld mareşal von Brauchitsch istifa edecek ve Führer kara orduları başkumandanlığını da doğrudan doğruya eline alacaktır.)

İşte şimdi bulunduğumuz yer Bay Hitler'in karargahıydı. Burada ilk ziyaret edeceğimiz zat da Führer' in genelkurmay başkanı Keitel'dir. Bizi Führer'e o takdim edecektir.

Mihmandarımız birden dönerek bize "Buyurun" dedi. Onun yaptığı şey Mareşal Keitel'in emir subayına geldiğimizi haber vermek ve bu suretle Mareşale bizi odasında kabule hazır olmak olanağını vermekti. çünkü bizim barakaya vardığımız anda Mareşal Keitel, Führer'in nezdinde müzakerede idi. Mihmandarımız bizim Keitel ile koridorda karşılaşmamıza mani olmak istemiş ve bunun için bizi bir dakika bekletmişti. Her hangi bir odada bekletilmemiz de doğru olmazdı. Onun için mihmandrımızın bu ince dikkatini çok takdir ettim.

Mareşal Keitel'in çalışma odasına gene emir subayının çalıştığı bürodan girdik. Bu her yerde her zaman daima usuldür. Uzun boylu, yüksek başlı ve iri vücutlu Mareşal

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bir gezintide.

Alman Askerleri uzun mücadeleden sonra ele geçirdikleri Kiev şehrinde

açık mavi gözlerinde hafif bir tebessüm belirterek bizi kabul etti ve odasında yer gösterdi. Bize askeri vaziyeti Führer harita üzerinde izah edeceği için o zaten vakit de geldiği için Almanya'nın genel kurmay başkanı bize birkaç umumi söz söylemekle yetindi:"Ruslar hudut boylarında Almanların tümen tank ve uçak kuvvetlerine üstün kuvvetler yığmışlardı. Almanlar bunları ancak güç sevk ve idare ve teşkilat üstünlükleriyle alt edebilmişlerdir." Ondan sonra Führer'in yanına gitmek üzere kalktık ve koridora çıktık.

Koridorun iki yanında, üstlerinde yazılar bulunan bir takım kapalı kapılar vardı. Sükun ve intizam besbelliydi, çıt yoktu. General Feldmareşal Keitel bizi koridorun sonundaki salona götürdü. Kapı açılınca odanın ortasındaki masanın başında ayakta duran Alman Führer'i Ekselans Adolf Hitler'i gördük, arkası kapıya dönüktü. Kapının açılması üzerine dönerek bize baktı, beklediği halinden belli idi. Gözlerimizin birbirlerine ilk tesadüflerinde onunkilerde memnuniyete ve iyi kabule işaret eden bir gülümseme gördüm...

Hitler bizi, ne Alman Devlet Reisi ve ne de Alman Şansölyesi ihtişamı ve merasimiyle kabul etmedi. o, bizi tarif olunmaz bir alçak gönüllük ve sadeliki çinde askeri harekatı sevk ve idare ettiği iş odasında yanına aldı.

Barakanın köşesini oluşturan bu oda büyüktü. Ortadaki uzunlama büyük tahta masanın üstünde iki tarafı muharebe vaziyetleri boyalarla çiziliydi. Buna rağmen bunları kağıtla örtmek saklamak vaya çevirmek gibi genellikle başvurulan önlemlerden hiçbiri alınmamıştı. Bu bize büyük bir güven ve itibar eseriydi. Önümüzdeki ve duvardaki haritalarda çizili olan iki taraf kıtalarının yer, durum ve yayılışlarını iyice görebiliyordum.

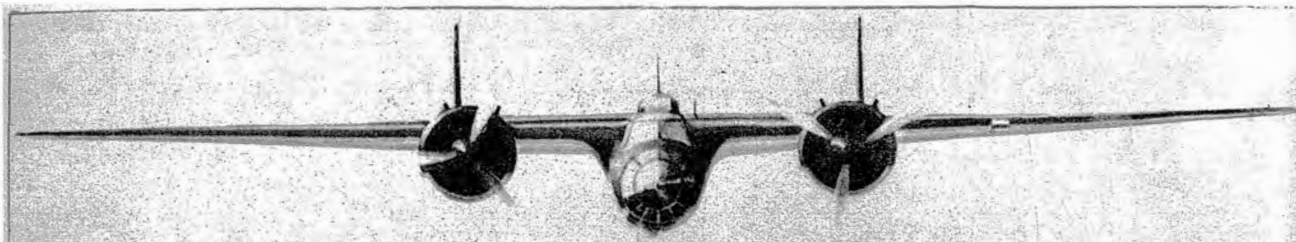
Bey Hitler'in uzattığı eli sıkarken lütfettiği çok kıymetli davetten dolayı kendisine teşekkür ettim. Ondan sonra harita masasına yarım döndü. Aynı zamanda gözlerimizin içinde bir şey arar gibi bize bakıyordu. Koyu gözleri ve alnına düşen kaküliyle, resim ve filmlerde göründüğünden daha tatlı, daha canlı ve insana daha yakındı. Hareket ve edasında hiçbir yapmacık yoktu. Güney şivesi, onun çok mazbut ve mükemmel Almancasıyla, orijinal tok sesine tam bir özellik veriyordu. Führer bünyece çok dinç görünüyordu.

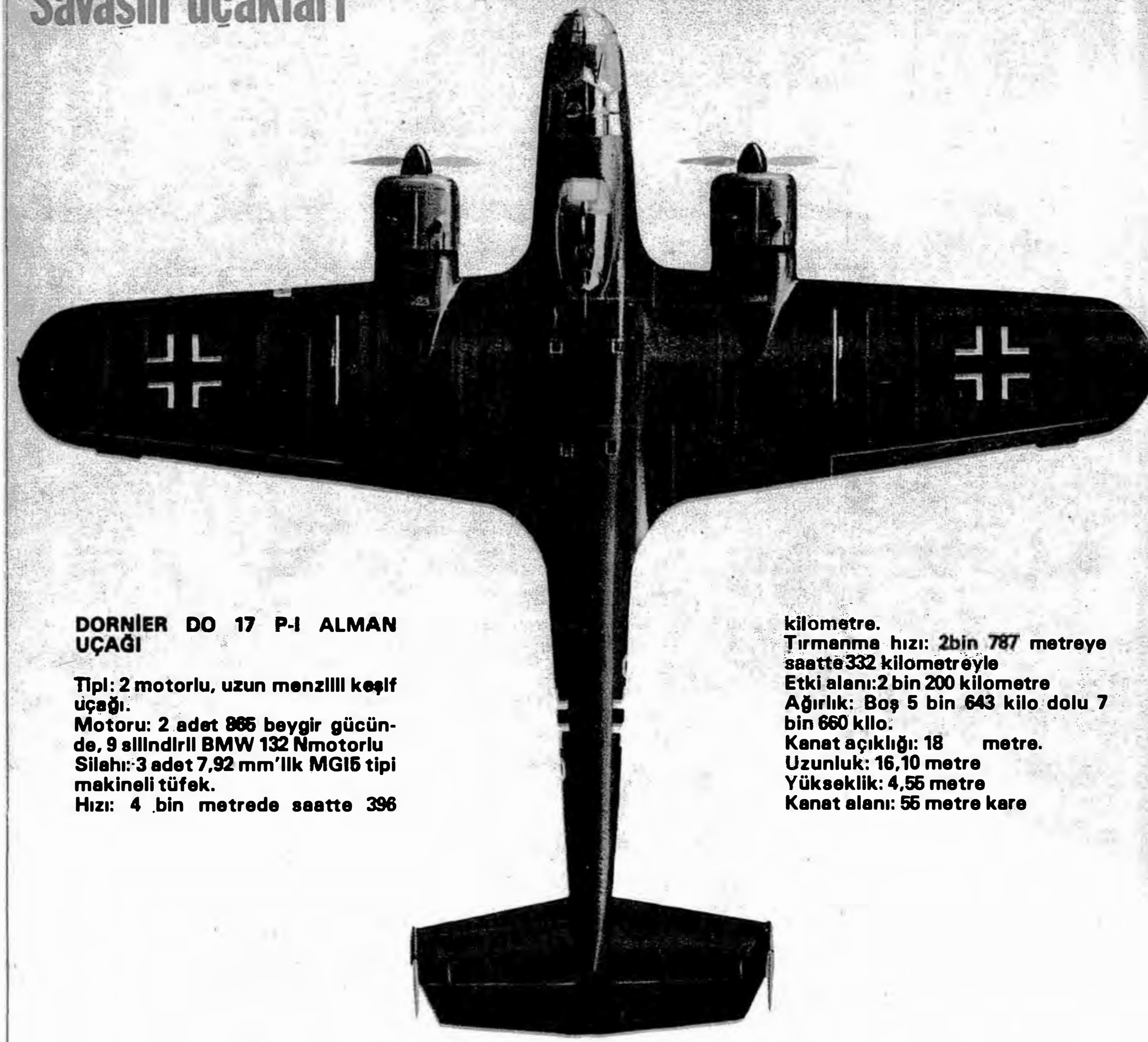
5 Kiev'i savunan Rus ordularının komutanı Budenny.

6- Almanlar Moskova'ya doğru ilerlerken Kleist ve Guderian, etkili bir manevrayla 600 bin Rus askerini kıskaca aldılar.

7- Alman propaganda fotoğrafında Hitler öldürdüğü Rus askerlerinin arasında büyük bir mutlulukla ellerini oğuştururken, görülüyor.

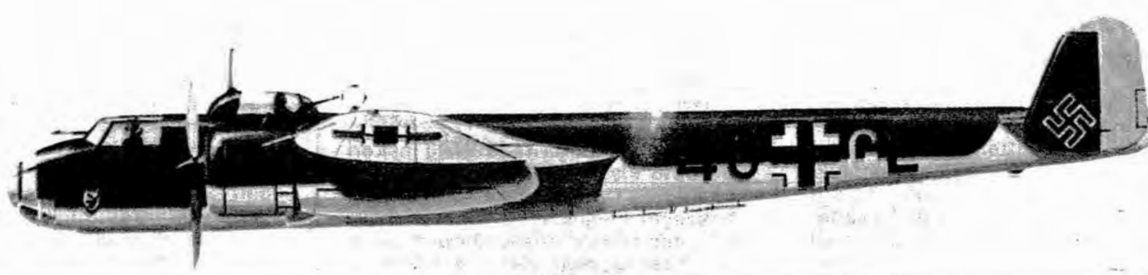
Savaşın uçakları

DORNİER DO 17 P-I ALMAN UÇAĞI

Tipi: 2 motorlu, uzun menzilli keşif uçağı.
Motoru: 2 adet 865 beygir gücünde, 9 silindirli BMW 132 Nmotorlu
Silahı: 3 adet 7,92 mm'lik MGI5 tipi makineli tüfek.
Hızı: 4 bin metrede saatte 396 kilometre.
Tırmanma hızı: 2bin 787 metreye saatte 332 kilometreyle
Etki alanı:2 bin 200 kilometre
Ağırlık: Boş 5 bin 643 kilo dolu 7 bin 660 kilo.
Kanat açıklığı: 18 metre.
Uzunluk: 16,10 metre
Yükseklik: 4,55 metre
Kanat alanı: 55 metre kare

Bazı Rus kentleri Almanlara büyük bir inatla direniyorlardı. Ancak çok çetin sokak savaşlarından sonra Almanlar bu kent'leri ele geçiriyorlardı.

Pek kısa bir sessizlikten sonra ki elini dayadığı masadaki harita üzerinden bize o günkü askeri vaziyeti genel bir biçimde anlattı. Müttefiklerinden özellikle Finlerden çok büyük bir takdir ve hürmetle bahsetti. Bay Hitlerin ağzından bu turan asıllı kardeş milletin hakiki kahramanlıklarını duymak benim için hakikaten büyük bir saadet oldu. Finler hakiki insan nümunesi olan o zavallı finler, dünyanın en hürmetli, kahraman insanları olduklarını, Ruslara karşı yalnız başlarına harbetmekten çekinmemekle, bundan evvel kanıtlamışlardı. Finlere bu büyük şeref ve kuvveti veren, onların yüksek milli karakter ve ahlaklarıydı.

Bay Hitler haritada çizili askeri durumu kısaca izahtan sonra eliyle Leningrad'ı göstererek bu mevkii isteseydi alabileceğini, fakat mahsur bir şehirnihayet düşeceğinden onun için boşuna insan ziyan etmekte bir fayda ve mana olmayacağını anlattı. Alman Führeninin bu tarihi sözlerini derin dikkat ve ilgiyle dinliyorum. Fakat ne saklıyayım? Leningrad hakkında söyledikleriyle uygun değildim. Führer'in haritasında da görüldüğü üzere evvela Leningrad'ı çeviren Alman muhasara hattının en doğu ucu, Ladoga gölünün güney batı kıyısında Schlüsselburg mevkiinde bitiyordu.

Finlandiyalıların muharebe hatları ise çok daha kuzeyde yani yaklaşık eski Fin - Rus hududunday-

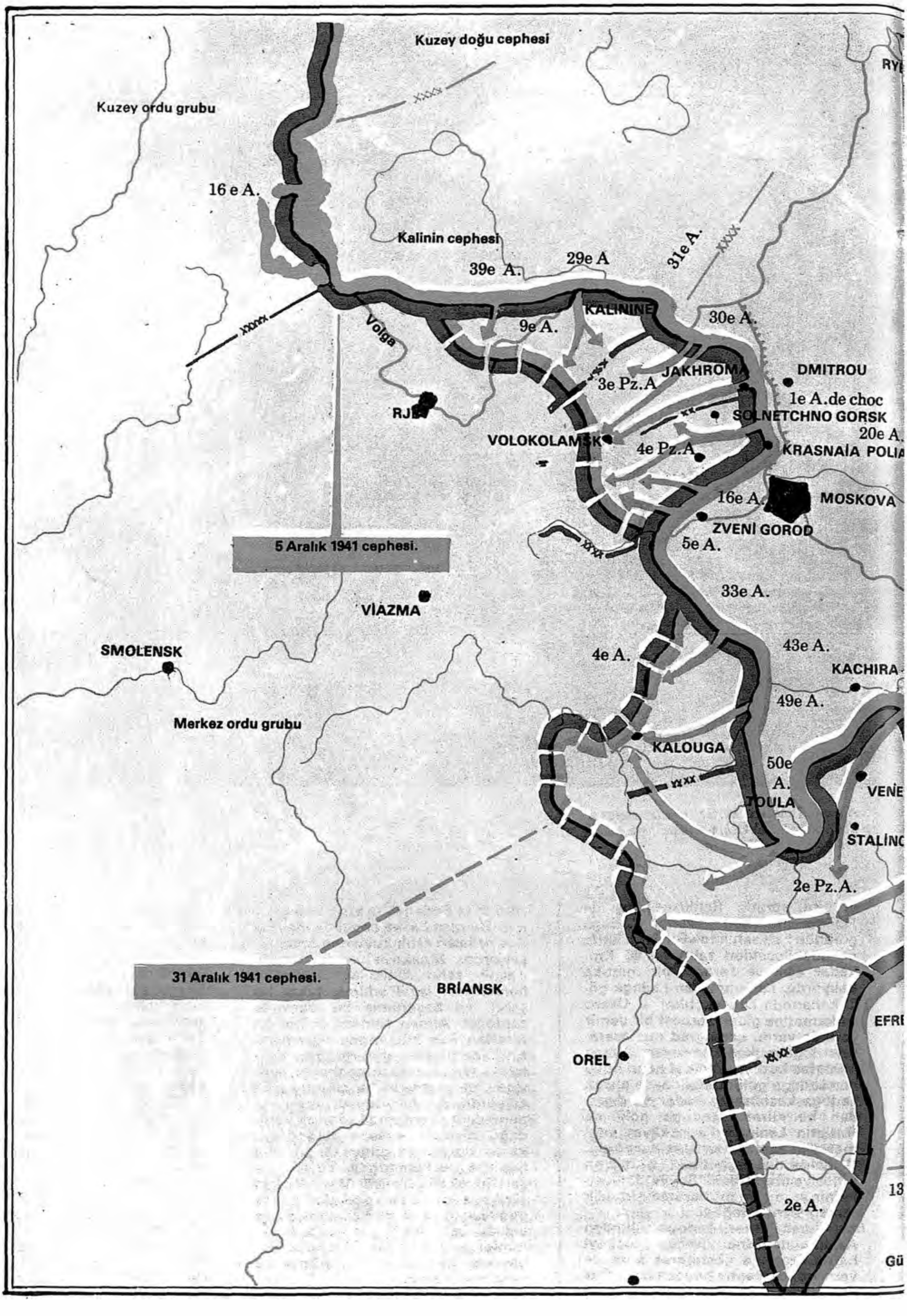
Alman Tankları karlar içinde zorlukla ilerliyorlardı. Eskisine oranla çok daha yavaş hareket ediyorlardı.

dı. Bu suretle Schlüsselburg ile Finlerin mevzileri arasında Ladoga gölünün batı sahilinde Rusların istifa da adabilecekleri takriben 60 Km. kadar açık ve serbest bir mıntıka kalıyordu. Leningrat'tan Ladoga gölü kenarında Landeschkoj e Osero istikametine giden serbest bir demir yolu da vardı. Leningrad muhasarasını doğuya karşı koruyan Alman müdafaa hattı da Wolkof nehri boyunca Ladoga gölünün güneyde ancak Ladoga kasabasına kadar vardığından bu suratla Ladoga gölü de Rusların Laningrad'a nakliyat yapmalarına açık va serbest kalıyordu. O halde Leningrad'taki 6 milyon nüfus va etrafındaki Sovyet kuvvetlerinin sarma ve muhasarası şimdilik tamam olmuş dağildi.

Alman Führeri, Ladoga gölünden Azak denizine uzanan cepheyi harita üzerinde göstererek söze da vam etti. Bu cephe boydan boya Rus kıtalariyle dolu da ğildi. Örnağin Harkof'la Brajansk'ın arası boş gibiy miş. Bundan başka cephede mevcut Rus orduları artık kuvvetçe önemsiz şeylerde. Moskova'nın kuzeyinde Kalinin şehri Almanlar tarafından henüz yeni işgal edilmiş fakat bu şehri, iyi başarılmış bir baskınla zaptadan Alman tümeni derhal üç taraftan Rus hücumuna uğramıştı. Harltada görülen durum göre, Kalindaki Alman mevzii cephenin ilarisina doğru tehlikeli bir çıkıntı teşkil ediyordu. Alman ordusu, yazın sonuna doğru Laningrad üzerine yürüdüğü ilk hızla burasını zaptadarak kuzey bölgesiyle güney doğu yani Rybinsk istikamatinda büyük bir çark hareketi yapsaydı Almanlar için şüphesiz na İlmen gölünün güney doğusunda va na da Kalininda sonra olduğu gibi kötü ve tehlikeli du rumlar hasılolmazdı. Moskova da, böylaca kuzeydeki kavranmış va çevrilmiş olurdu.

Führer bize Harkof'un alındığından ve burasının önemli bir andüstrü merkezi olduğundan bahsettikten sonra, sözü, Rus ordusunun aralıklı darbelerle çok zayıflamış olduğuna getirdi: Almanların elinde 3,5 milyon Sovyet esiri bulunuyor. Bunlar Rusların yıllarla ağitirken arbaş ve subayların toplamıdır Hitlera göre 3,5 milyon esir varan Rus ordusu artık derme va çatma bir haldadır, yani muharebe kıymeti azdır. O şöyle diyordu:

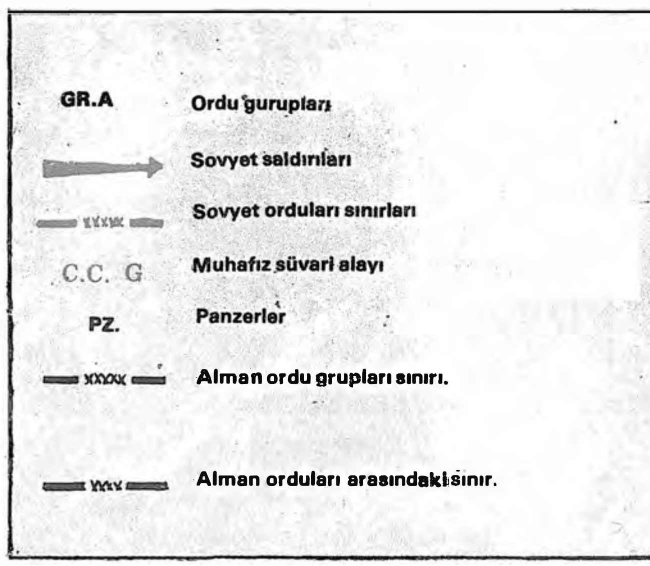
Bizim ileri hareketimizi güçleştirip geciktiren, Rus askeri kuvvetlerinden ziyada fena hava ve fena yol şartları olmuştur. Çamurların kuruması için yakın olan don zamanını bekliyoruz. Ruslar ar ve soğuğa tahammül adarlarse biz da ederiz. Bizim maksadımız herhangi belirli bir hat vaya mıntıkaya varmak değildir, düşmanın imhasıdır. Ruslar bizi 200 yıldanberi tazyik ediyorlar. Her fırsatta arkamızdan vurdular. Biz bundan kurtulmak istiyoruz.

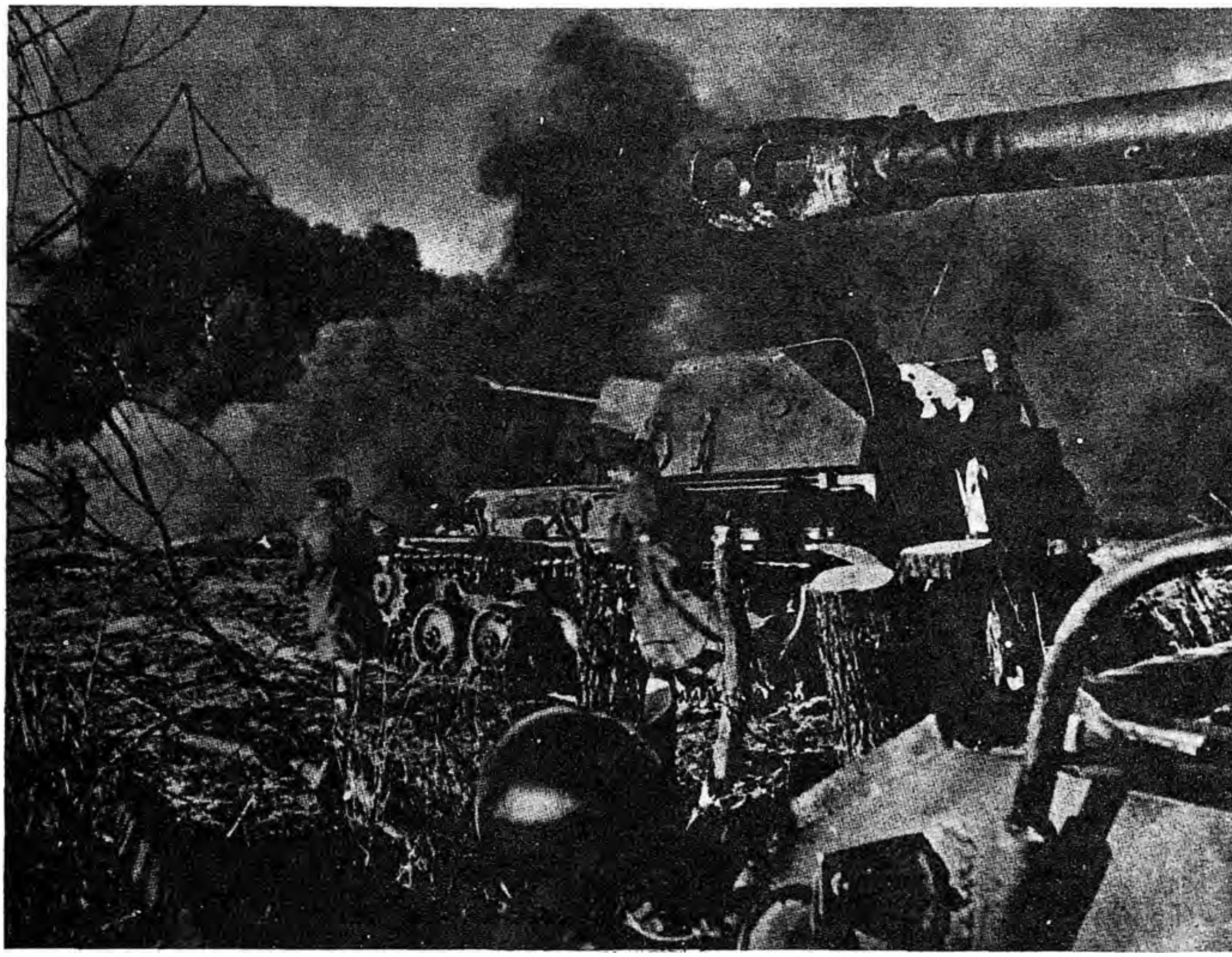
Kuzey doğu cephesi
Kuzey ordu grubu
16 e A.
Kalinin cephesi
39e A.
29e A
31e A.
KALININE
9e A.
30e A.
Volga
JAKHROMA
DMITROU
3e Pz.A
1e A.de choc
RJEV
SOLNETCHNO GORSK
20e A.
VOLOKOLAMSK
4e Pz.A
KRASNAIA POLIA
16e A.
MOSKOVA
ZVENİ GOROD
5e A.
5 Aralık 1941 cephesi.
VİAZMA
33e A.
SMOLENSK
4e A.
43e A.
KACHIRA
49e A.
Merkez ordu grubu
KALOUGA
50e A.
TOULA
STALİNO
2e Pz.A.
31 Aralık 1941 cephesi.
BRİANSK
OREL
2e A.

MOSKOVA SAVAŞI
6-31 ARALIK 1941

Hitler'in planına uyan Alman orduları Moskova önlerine geldiler. Ancak 6 Aralık günü General Joukov komutasındaki Rus orduları Almanları Moskova önlerinde beklemedikleri bir yenilgiye uğrattı. Bu bozgun tüm cepheye yayılarak Almanların gerilemesine yol açtı. Alman ordusu bu bozgunun etkisinden sıyrılamadı.

Kızıl ordu tankları Moskova önlerinde Almanlara karşı saldırıya geçiyorlar.

Bunun için Rusyayı bir daha kalkamıyacak surette mağlup edeceğiz. Rusya'da oluşan bir askeri kuvvet kalmayıncaya kadar onunla savaşa devam edeceğiz. Karakış bastırınadan nereye kadar gidebilirsek o kadar ilerliyeceğiz ve karakış gelince duracağız. Kışın hazırlanırız ve ilkbaharda tekrar işe başlarız.

Hitler ondan sonra, kara kış bastırıncaya kadar yapmak istediği hareketlerin tefarruatına geçerek takriben şöyle dedi:

"Ruslar Leningrad bölgesiyle Moskova etrafında önemli kuvvetlere malik oldukları gibi Rostov'da da hayli kuvvet yığmışlardı Eliyle Rostov cihetini göstererek: Biz ilerliyeceğiz. Onların Kafkasya ve Volga ile bütün ulaşım hatlarını keseceğiz. Rus orduları artık benzin bulamayacaklardır. Kuzey Şimalden de muvasale hatlarını keseceğiz. O suretle ki Moskova'nın geri ile yalnız bir tek muvasala hattı yani Sibirya hattı Vladivostok demiryolu kalacaktır."

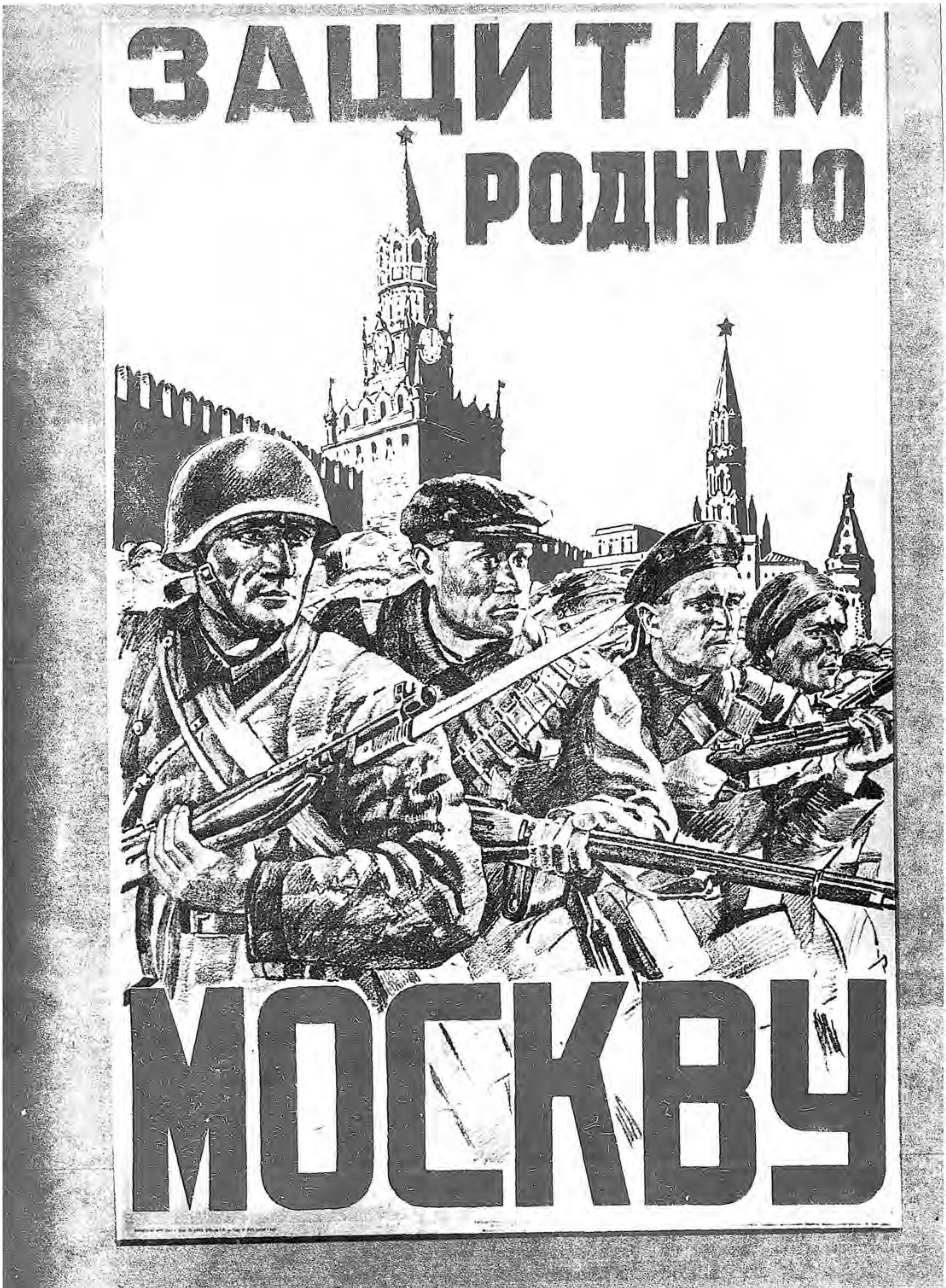
Bu sözlerden, Leningrad mahsur olarak kalacaksa da gerek volkof nehri boyunda ve gerek İlmen gölü doğu ve güney doğusundaki Alman ordularının oralardaki Rus kuvvetlerini doğu ve güney doğuya doğru daha ziyade sürecekleri ve bu suretle Moskova'nın kuzey ve uzaklardan sarılacağı anlaşılıyordu. Keza ilk Almanların güneyde ki büyük kuvvetlerinin Rostov'u alarak Volga'ya kadar ilerlemek istedikleri görülüyordu. Demek oluyor ki Moskova ile etrafındaki Sovyet ordularına doğru dan doğruya bir taarruz bahis mevzuu olmamakla beraber bunların uzak kuzey ve uzak güney büyük ölçüde çevrimesi tasarlanıyordu.

Filvaki şimalde Tikvin ile Kalinin ve daha sonra Rostov'un güzel başarılmış birer baskınla alınmaları Führer'in bize umumi hatlar halinde anlattığı tasarının tatbik sahasına konulmakta olduğunu göstermişti. Fakat bilâhare gördük ki, takviye edilmiş olan merkez orduları grubu doğrudan doğruya Moskova'ya karşı büyük bir ihata savaşına başlamıştır. O halde ya Alman başkumandanlığı, daha sonra planında tadilat yapmış veyahut zaten Moskova'ya karşı taarruz tasarlanarak hazırlanılmakta olduğu halde bunu tabiatiyle saklamıştı.

Führer bunları bize başkumandanlık karargahının harekat bürosunun ortasındaki büyük harita masasının başında ve ayakta söylüyordu. Esasen savaş hareketleri bürolarında kanape, koltuk, hatta fazla sandalya dahi bulunmaz.Onun için Führer'in bizi kabul ettiği bu harp hareketleri bürosunda mobilya namına bir şey yoktu.

Führer, sözlerine takriben şöyle devam etti: "Biz Napolyon'un yaptığını tekrarlamak istemiyoruz. Moskova'ya, oradan tekrar çıkıp dönmek için girmek niyetinde değiliz. Moskova'ya daima kalmak için gireceğiz. Sovyetler Birliği katiyen imha edilmelidir. Bolşeviklerin dış politikası,Rusların eski dış siyasetlerinin aynıdır.Onlar hep o eski Rus

Moskova sokaklarındaki afişte şunlar yazılıydı.
MOSKOVA SAVUNMASI
Tüm Sovyet halkı Moskovayı korumak için Almanlara karşı birleşmişti. Almanlar Moskova kapılarında ummadıkları bir direnmeyle karşılaştılar' Bu direnme nedeniyleAlmanlarbeklemedikleri bir bozguna uğradılar.

ЗАЩИТИМ
РОДНУЮ
МОСКВУ

Alman askerleri Ukrayna'da Rus çiftçilerine büyük acı çektirdiler. Resimde bir Rus çiftçisini dipçikle döven Alman askeri görülüyor.

istila emellerini ve tarihi Çarlık emperyalist amaçlarını güdüyorlar. Onların maksadı yalnız komünizmin Avrupa'ya yayılması değildir. Onlar Avrupa'yı hükümlerine alarak burada eski medeniyet namına her ne varsa kökünü kazımak istiyorlar. Molotof, Berlin ziyaretinde bize Rusya'nın Boğazlar üzerindeki emellerinden bahsetmişti."

"Sovyetlerin emelleri, Romanya üzerinden Balkanlara inmek, kuzey Prusya ve Macaristan yollarından da Almanya ile Avrupa'yı istila etmektir Eğer biz daha birkaç hafta gecikseydik Ruslar bu fikir ve maksatlarını yürütmek için bize taarruz edecekler di. Fakat bu taarruz yalnız bizim için değil, bütün Avrupa ve Balkanlar için tehlikeli olacaktı. Rusya harbi gösterdi ki, onlar umduğumuzdan daha fazla hazırlanmışlardır. Bütün kuvvetlerini, taarruz maksadiyle, sınıra ve gerilerine yığmışlardı. Ruslarla yaptığımız ilk büyük muharebelerin sınırlarda olması bundandır."

Alman Führeri sözlerine devam etti:

"Ruslar Avrupa'yı hem siyaseten hem de Bolşeviklik ideallerini yaymak için istilaya hazırlanmışlardı. 1.60 milyon insanı en adi ve en sef il bir yaşayış derecesine indirmek pahasına bütün kuvvet ve gayretlerini silahlanmağa serf ve hasretmeleri iste bunun içindir. Askeri ve teknik hazırlıkları bu surette müthiş olmuştur."

Biz şimdiye kadar ki muharebelerde Ruslardan 3,4 milyon esir aldık 22000 top, 18000 tank ve 14500 uçaklarını tahrip veya zaptettik.Artık onların harp kudreti ve kuvveti çok zayıflamıştır. Biz Ruslarla en önce kendimizi korumak için harbediyoruz. Bu harbimizle Avrupayı da muhakkak bir tehlikeden kurtardık. Zannederim size de hizmet ettik. Bizim antikomintern mücadelemize hemen hemen bütün Avrupa milletleri katılmıştır. Bunların aralarında hatta hükümetlerinin müsaadesi ol maden gelen gönüllü milli teşekküller bile vardır. İspanya'dan Danimerka ve hatta Fransa'dan bile gönüllü lejiyonlar geldi. Bu Avrupa milletlerinin Bolşeviklik tehlikesini tamamiyle sezmiş ve anlamış olduklarını gösterir."

"Sovyetlerin dış siyaseti eski Rus siyasetidir. Fakat Rusya artık Avrupa'ya bir tehlike teşkil edemeyecek kader zayıflamıştır. İngilizlerin güneyden Boğazlara gelmeleri de artık imkansızdır. Bunun için daha bir müddet Girit adasını elimizde tutacağız. Fakat biz orada daima kalacak değiliz. Gereği kalmayınca oradan çekileceğiz (Bay Hitler, Giridden çekildikten sonra burasının kimlere terkedileceğini tabiatiyle söleyemez di.) Biz Boğazların bize rakip olacak üçüncü bir devletin elinde olmasını istemeyiz. Biz Boğazlara daima Türkiye'nin bekçilik etmesine taraftarız.

Alman Führeri sözü tekrar doğu cephesine çevirerek şöyle devam etti:

"Biz Rusya'yı tamamiyle mağlup ve imha etmekte biraz geciktik. Şimdi de duruyorsak bu, geri hizmetin düzenlenmesi içindir. Her bir ilerleyişten sonra, yerel hizmetleri yeniden düzeltiyoruz. Yolları tamir ve ıslah ederek çamurdan temizlemek ve demiryollarını hem tamir etmek, hem de bunları normal

Alman Askerleri şiddetli kıştan ötürü donmamak için ateş yakıyorlar.

Rus köylüleri. Almanların geçişinden sonra ölen köylüler arasında eşlerini, çocuklarını, yakınlarını arıyorlar.

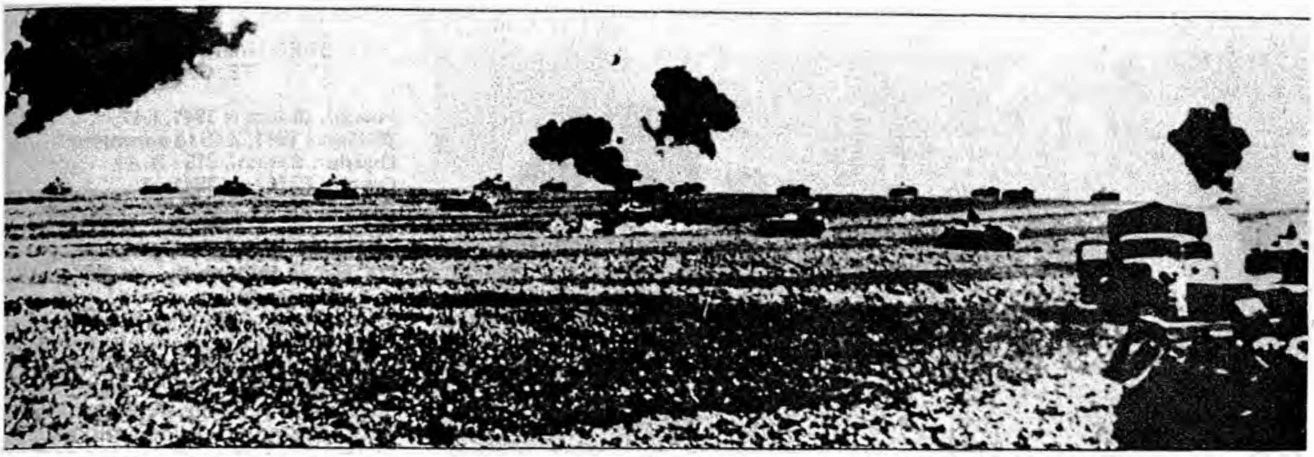

Üstte; bir Sovyet köyünü işgal eden Alman tankları görülmekte.

genişliğe çevirmek bu yoldaki esaslı çalışmalardandır. Bugün merkezde demiryolu artık kıtalarımızın yakınlarına gelmiştir. (Bay Hitler'in bu ifadesi, 1941 yazı sonunda vaki olduğu gibi, merkezden Moskova'ya taarruz etmek niyet ve hazırlığında olduğunu az çok gösteriyordu.) Güneyde de demiryolunu Dnyeprin üstünden doğuya geçirmeye çalışacağız. Dnyepr üzerinden bir demiryolu köprüsü kurmak bir meseledir, fakat yapacağız. Hazırlıklar tamamlanmıştır."

"Bir taraftan geri hizmetlerimizi düzeltirken diğer yadan birçok tümenleri geriye, yani batıya gönderdik. Bunların arasında zırhlı birlikler de var. Rus ordusu artık zararsız bir hale sokulmuştur.Karşımızda bir takım kıymetsiz kıtalar kalmıştır.3,4 milyon esirden başka Rus ordusunun verdiği ölü zayiatını da hesaba katarsak eski Ordudan bir şey kalmadığına hükmedebiliriz. Bozulan ve zayıflayan Rus kıtalarını yeniden düzmek ve doldurmak için getirilen ve yeni kıtalar teşkil için kullanılan erler, erbaşlar ve subaylar işe yarar bir kıymette değildir. Şimdiye kadar başardığımız muharebelerle biz aynı zamanda Rusya'nın harp endüstrisinin 10 yıllık istihsallerini hemen hemen tamami yle yok ettik. Karşımızda bize mukavemet eden ve hareketimizi ağırlaştıran Rus kıtaları değil, büyük mesafeler, fena hava ve fena yollardır. Bizi hızlı hareketten alıkoyan bu büyük araziler fena hava ve güç şartlar altında muntazam bir geri hizmet kurmak gereğidir. Siz bu muazam cephenin ancak bir kıs mını gördünüz. Kırım berzahındaki çetin muharebeleri yakından takip ettiniz. Düşmanın 8,10 tümeni orada harbediyor. Bizim de yeni kuvvetlerimiz oraya gitmek üzere yoldadır. Burada çetin zaman ve durumları arkada

Alman ve Rus tanklarının büyük bir arazide yaptıkları muharebeden bir an görülüyor.

kaldı. Yakında Kırım'da harekatlar gelişecek ve kıtalarımız dardan genişe çıkacaktır."

"İngilizler, bizim Rusyaya karşı savaşa girmemizin bir hata olduğunu söylüyorlar. Eğer biz buraya gelmeyip Almanya'da kalsaydık elbet, onların işine daha iyi gelirdi. Eğer biz Rusya'ya girmeseydik, Ruslar Almanya'ya girecek va şimdi belki Fransa hudutlarında blunacaklardı. Bu İngili zlerin elbet daha çok hoşunagidardi. Madem ki biz Rusyanın içarlarina girmekle va buralara kadar ilerlemekle hata etmişiz acaba İngilizler neden bu hatamızdan istifa de için Avrupa'nın kuzey veya batı sahillerine asker çıkarmıyorlar? Tabii çıkaramazlar, çünkü batıda lazım olan kuvvetleri bırakmışızdır. Oralar da yeterli kuvvetlerimiz olmasa va bunlara güvenmesek bir Rus savaşına hiç girişebilir miydik?"

"Eğer, biz Rusyaya İlerlemeseydik Ruslar Almanyayı istila edeceklerdi. Bu onların azim hazırlıklariyle ve hudutlarda saldırı için toplanmalarına sabittir. Diyorlar ki, Rus orduları hudut boyunca yani çok ileride toplanmak hatasında bulunduklarından dolayı çabuk mağlup oldular. Eğer Rus orduları hudutlarda toplanmayıp gerilerde ve meselâ şimdi bulundukları hatlarda bulunsaydılar, biz gene 5-6 hafta yürüyecek ve burada bir meydan muharebesi verecektik. Neticede onlar ileride mağlup olacaklarına burada yenilgiye uğrayacaklardı. Rus orduları ileride yığıldıkları için ileride mağlup oldular, geride toplansaydılar geride yenilirlerdi.

Ruslar ve İngilizler bizim kıtaları mızın ve askerlerimizin yorgunluğun dan dem vuruyorlar. Hangi taraf askerinin daha yorgun olduğu yakın da görülecektir. (Bay Hitler'in bu sözü de Almanların yakında girişecekleri büyük bir taarruza hazırlanmakta olduklarını gösterir.)

Alman Führerinin bize söylediklerine dikkat edilirse anlaşılır ki, Bay Hitler'in yani üçüncu Reich Almanyasının hedefi sadece Rus ordularını mağlup ederek, Fransa'da yapıldığı gibi bir mütareke akdetmek değildir. Onun hedefi Sovyetler Birliğini yıkmaktır. Bu maksadı açık olarak anlaşılmakta ise de yıkılacak olan bu imparatorluktan ne yapmak istediği belli değildir. Çünkü, Rusya Fransa gibi bir tek millet ve bir tek memleket değildir. Aksine değişik millet ve memleketlerden oluşmuştur. İşte Hitler'in sözlerinden, bir Alman kati zaferi halinde, bu millet ve memleketlerden müstakil devletlermi, yoksa sömürgeler mi yapılmak istandiği anlaşılmamaktadır. Halbuki Rusya İmparatorluğunu mahvadacağiz, parçalayacağız, dan dikten sonra bu imparatorluğu teşkil eden milletleri hürriyet ve istiklale kavuşturacağız, gibi bir ifada hiç olmazsa gerekliydi va çok mantıki olurdu. Böyle bir belirleme olmadığına göre, ya Almanya henüz bunlara dair bir karar verememiştir, veyahut bu karar şimdiden ifşa edilemeyecek kadar uygunsuzdur. Onun için Almanların Rusya'yı mağlup etmeleri halinde bu imparatorluğu kendilerine sömürge yapmak istemediklerini şimdiden söylemeleri yarinde olurdu.

Bay Hitlar'in bize söylediği kıymetli sözlerden Alman ordularının Rusya'da teşekkül etmiş askeri bir kuvvet kalmayıncaya kadar harbedacakleri anlaşılıyorsa da bunların nerelere kadar ilarleyacaklari belli olmamaktadır. Gerçi Führerin "Bizim için na bir hat va na da bir mıntıka söz konusudur demesinden, Alman ordularının Rusları Ural'ların ötelerine kadar takip edecekleri anlamı çıkabilir! Fakat Uzak Doğuda bir tayfun gibi ortalığı kasıp kavuran Japonlar vardır. Bunların, argaç göz koydukları, Uzak Doğu Rusya ülkeleri meselesini halletmek isteyecek leri ve dolayısiyle Sovyetler Birliği ile savaşa tutuşacakları muhtemeldir. O halde Alman ve Japon ileri hareketleri için (1939 yılında Polonya da Almanlarla Sovyatlar arasında olduğu gibi) belirli hudutlar şimdiden çizilmiş midir? Va acaba bu hudutlar neresidir? Doğu Asyanın yeni nizamı, Üçler Paktına göre, Japonlara ait olduğu malum ise da orta, kuzey batı ve güney Asya'nın Yani Nizamı acaba kime aittir? Yoksa buraları için özel bir anlaşma mı vardır? Bunlar, şimdi malum dağilse de Rusya'nın fiilen mağlup olması halinde ister istemez meydana çıkacak çok çetin sorunlardı.

Alman Führerinin bize söylediği tarihi kıymeti haiz sözleri bitirmiş olmak için şunuda ilave edeyim ki, kendisine göre, Balkan seferi Rusya'ya karşı askari harekatı ancak üç hafta kadar geri atmıştır. Rus karakışı da mutattan belki üç veya dört hafta evvel ve birdenbire geldiğinden Almanların Moskova'yı zaptedarak Volga'ya (İdil nehrine) kadar ilarlamalari 1941 da mümkün olamamıştır.Eğar Balkan harbi olma saydı ve Rus karakışı fazla erken gelmamiş olsaydı, hiç şüphesiz Moskova kıştan önce alınacak va Alman orduları doğu cephesinde ve bilhassa leningrad bölgesinde bugünkü çetin duruma düşmayackatl.

Hitler "Türkiya'nın mümessillerini karargahının mahrem bir yarinda kabul adarken eski silah arkadaşlığı duygularını hali hazırvaziyatin icaplarının üstünde tuttuğunu" va "buraya müttefiklerden başka ilk gelen va giren yabancılar"ın biz olduğumuzu sözlerine aklamıştır. Bundan başka Führerin önemle ifada etmek istediği noktalardan birisi da "Bu savaşın geçen harbin bir devamı olduğu ve geçen savaştan zararlı çıkanların kayıplarını bu kaz onarabileceklerini belirtmesi olmuştur.

Alman Führeri bütün bu önemli va çok değerli sözleri, gözlerimizin içinde kislerini arayarak çok yüksek güzel ve tatlı bir ifada ile söyledi. Biz da nihayette kendisine bizi kabul ederek izahatta bulunmak lütfundan dolayı teşekkürde bulunarak ayrıldık Başkumandanlık karargahında ziyaratlar ve kabuller artık sona ermiştir. Fakat biz de pek yüklü bir yarım gün geçirmiştik. Sabahleyin Stalin mü-

Kiev'i alan Alman orduları komutanı General Karl von Rundstedt.

defaa hattına ait bir konferans dinlemiştik. General Matzkiyi, Feld mareşal von Brauchitschi ve Feldmareşal Keitel'i ayrı ayrı karargahlarında ziyaret etmiştik. Nihaet Führer tarafından çok enteresan ve şerefli bir kabule nail olmuştuk. Bu tarihi kabul yarım saatten fazla sürmüştü.

Bu yazılanlar kouaunda herhangi bir yorum yapmak hakkını kendimiz de görmüyoruz. Yalnızca o tarihlerde Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu yansıtmak istiyoruz. Şimdi genel durumu daha iyi anlatmak için Alman Elçiliğinin gizli belgelerini yayınlamağa devam edelim:

6.Belge
PAPEN'DEN RIBBENTROP'A
TELGRAF

Gizil

Ankara,20 Mayıs 1941
20 Mayıs 1941, 20,55 te alınmıştır.
Sayı 582
Fuschl'a 1593 sayisiyle gönderilmiştir. 20 Mayıs, saat 20.15.

DIŞIŞLERI BAKANI'NA
(19 Mayıs 1941 tarihli, 485 sayılı telgrafın cevabı)

Yeni talimatınızı aldıktan sonra Saracoğlu'ndan bir an önce görüşmelere başlamamızı istedim. Saracoğlu benim 16 Mayıs tarihil 563 sayıyla göndermiş olduğ um telgraf uyarınca, Türk hükümetinin tasarılarından İngiliz büyükelçisi'ni ancak Cumartesi günü haberdar edabildiğini ve iki üç gün bu işin yoluna koyulması amaciyle sabretmemi söy ledi. En çabuk şekilde anlaşmaya varabilmemiz için geri kalan hazırlığı yapmaktayım. Saracoğlu'yla yapaca ğım görüşmedan sonra anlaşma tasarısını takdim edeceğim. Şimdilik bir ada teklif etmek niyetinde değildim. Harekat sırasında bunu şüphesiz kabul edeceklerdir. Sadece sizinle yaptığım görüşmeye uygun olarak, bu meselelerin barış anlaşma sı sırasında Türkiye'nin de çıkarlarına uygun olarak çözülebileceğini oeilrtiyorum.

Papan

6.Belge
RIBBENTROP'TAN PAPEN'E
TELGRAF

Gizli

Fuschl, 26 Mayıs 1941, l.41
26 Mayıs 1941, 2.45 te alınmıştır.
Dışişleri Bakanı, 213 - R. 41
Fuschl, 25 Mayıs 1941
Ankara'ya 26 Mayıs'ta, 527 sayıyla çekilmiştir.

BÜYÜKELÇİNİN ŞAHSINA
(23 Mayıs 1941 tarih ve 598 sayılı telgrafın cevabı)

Saracoğlu'yla beklenen anlaşma konusundaki ilk görüşmenize dair yazınızı ilgiyle okudum.

Telgrafınızın ikinci paragrafına bakarak güney ve doğu bölgelerinde Türk isteklerinin yerine getirilmesiyle ilgili vaatlerde tedbirli davranılma sı gerektiğine işaret etmek isterim. Bu konuda mümkün oldu ğu kadar az somut ifadeler kullanınız. Hazırla dığımız ve sizin de bildiğiniz anlaşma tasarısı onunla ilgili olarak şöyle demektedir:

Almanya politik ve diplomatik olarak, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün koru nması ve kendisi için hayati önem taşıyan Lozan anlaşmasının gözden geçirilmesinin sağlanması yolu nda destek olacaktır.

Türkiye'nin benzer isteklerinin gerektireceği kesin coğrafi sınırları belirtmekten kaçınmak zorundayız. Fransa'yla olan münasebetlerimiz ve özellikle bu ülkeyle Suriye'deki işbirliğimiz Türkiye'nin bu bölgeden yapacağı hiç bir talebi desteklememi ze elvermez. ege adalarından biri veya Boğazlar statüsüyle ilgiliolarak vereceğimiz vize için anlaşmaya somut tarzda girmeyecek kapalı bir formül tavsiye edilir.

Konuşmaların seyri hakkındaki son bildirilerinizi kısa zamanda beklemekteyi.

Ribbentrop

7.Belge
RİBBENTROP'TAN PAPEN'E
TELGRAF

Fuschl, 9 Haziran 1941 15,30
9 Haziran 1941'de alındı. (saat 16.13)
Sayı 526
9 Haziran 1941 de Ankara'ya gönderil di.

Çok Acele

BÜYÜKELÇİNİN ŞAHSINA
(6 Haziran tarih, 679 sayılı telgrafla, 7 Haziran tarih 686 sayılı telgrafa cevaptır)

Bay Numan (Menemencioğlu) bizim anlaşmayı üçlerden biri tarafın dan Türkiye'nin İngiltere'den yardım istemesini ve İngiltere'yle öbür bağlantılarını bir bakıma Almanyaya yöneltilmiş davranışlar olarak yorum layabileceğimiz şekilde kaleme alışı mıza itiraz etti. Bay Numan Türk hükümetinin Alman Türk anlaşmasını böyle yorumlamak istemediğini söyledi ve Türk görüş açısından, anlaşmanın temelini de belirtti. Türkiye, Alman saldırısına karşı kendini korumak için bi: anlaşma yapmak, aynı zamanda İngiltere'yle bağlılığı sürdürmek ve açıkça hiç de ğilse dolaysız yolla İngiltereyle politik ve askeri işbirliği imkanını sağlamak istiyordu. Türk hükümeti şunu kesin olarak anlamalıdır ki,

Kırım karargahını ziyaret soldan Binbaşı Von Hentig, General Erkilet, General A.Fuad Erden, Braun, Albay Mölders (Ünlü Pilot) Handrick, Hava Orgenerali Löh

Almanların Moskovaya yaklaşması üzerine binlerce Moskovalı kent çevresinde siper kazmağa başladılar.

dolaysız yolla bile olsa, Almanya'nın bir ölüm kalım savaşına girıştiği İngilteryle işbirliği yapması Türkiye yi Almanya'nın düşmanları safına alacaktır. Öta yandan, Almanyayla yaptığı anlaşmanın en küçük sonuçlarından olan tarafsızlığı da böylece yeniden bozacaktır. Türkiye'nin Almanyayla yapacağı anlaşmaya onu İngilterayla yapmış olduğu anlaşma dan kopartır görünmeyecek bir biçim verilmesi gerektiğinde uzlaşıyoruz. Tekliflerimiz bu anlamalıdır ki, dolaysız yolla bile olsa, Almanya' nın bir ölüm kalım savaşına girıştiği İngilterayla işbirliği yapması Türkiye yi Almanya'nın düşmanları safına alacaktır. Öte yandan, Almanya'yla yaptığı anlaşmanın en küçük sonuçlarından olan tarafsızlığı da böylece yeniden bozacaktır. Türkiye'nin Almanyayla yapacağı anlaşmaya, onu İngilterayle yapmış olduğu anlaşma dan kopartır görünmeyecek bir biçim verilmesi gerektiğinde uzlaşıyoruz. Tekliflerimiz bu anlamda düzenlenmiştir. Şimdi eğer, Türkiye İngiltereyle yapmış olduğu anlaşma yı kesinlikle tanımamızı ve açıkça, İngilterayle işbirliği imkanını korumak istiyorsa bunu kabul edemeyiz.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü (1941) Halkı selamlarken

Numân'ın sözünü ettiği, üçlerden biri tarafından Türkiye'nin saldırıya uğraması tamamen teorik bir husustur. Böyle bir konjoktür gelse gelse ya İtalya'dan ya da Rusya'dan gelir. Şimdi Türkiye'nin bu iki devletten birindensaldırıya uğraması, hali hazır duruma bakıldıkta, özellikle, Almanya'nın Türkiye'ye karşı tutumu dikkate alındıkta siyasal bir gerçeklik gibi görülemez.

Sonuç olarak Bay Numân'ın bizim anlaşma tasarımıza itirazlarında Suriye'ye karşı mümkün bir gösteriyi gözönünde bulundurduğu varsayılabilir. Bu durumu gözönüne alarak, dolaysız tedbirleri açık açık kaydetmemizi uygun bulmamış olabilir. Türk Dışişleri Bakanının, benim 8 Haziran tarihli 625 sayılı telgrafımdaki talimata uygun olarak sorduğu nuz soruya verdiği cevap tatminkar görünüyor. Çıkış noktası olarak Türk hükümetinin görünüşe göre, Suriye meselesinde ketum bir tavır takınacağını açıkça varsayabiliriz. 7 Haziran 686 sayılı telgrafınızın son paragrafıyla ilgili olarak, Fransa'yı hesaba katmak zorunluğu doleyıalyle Türkiye'ye Suriye konusunda yazılı veya sözlü bir söz vermenin tamamen imkansız olduğuna işaret etmek isterim.

Yukarda belirtilen görüş noktalarını dikkate alarak, anlaşmanın yazıl masında aşağıdaki durumun benimsenmesini rica ederim.

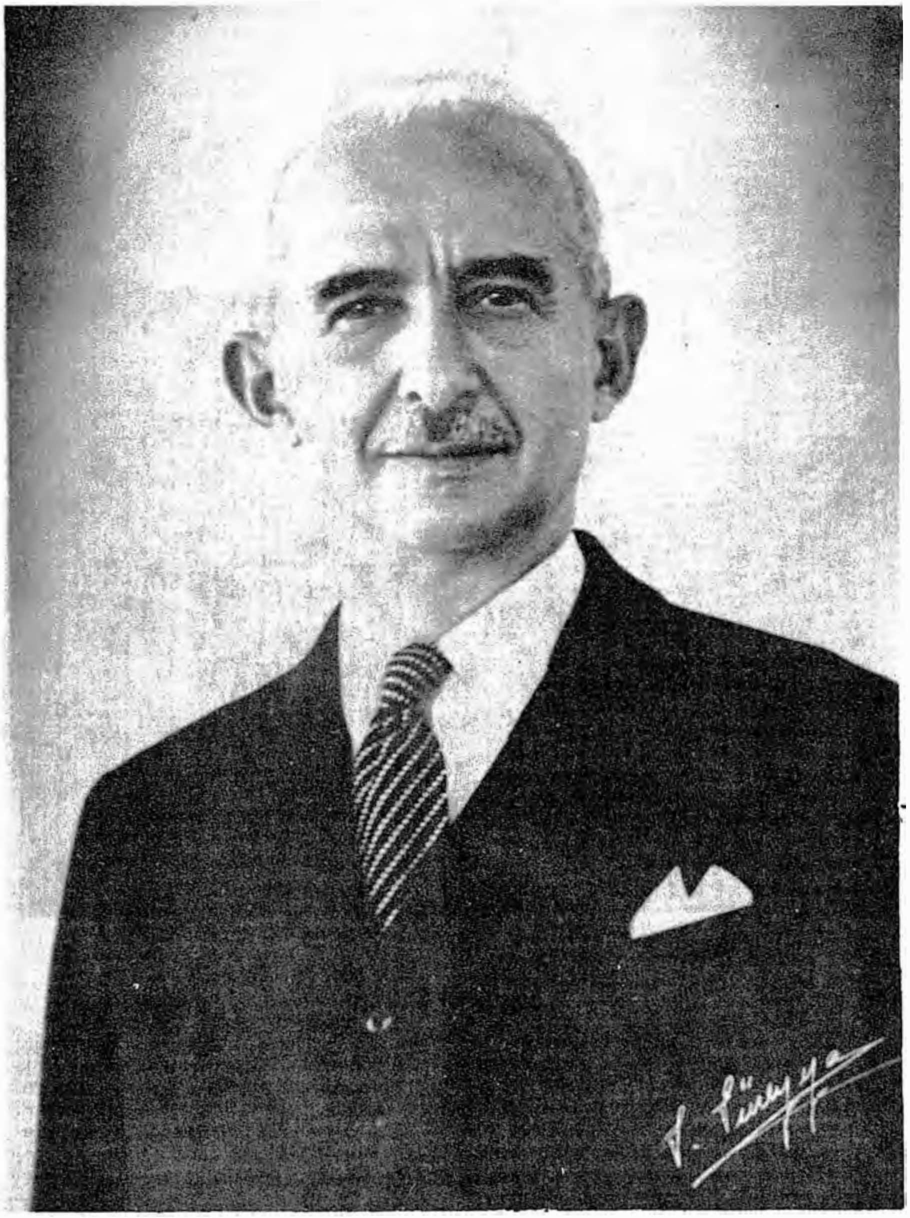
a) Giriş Türkiye tarafından şimdi ileri sürülen şekli bize müsait görünmüyor. Önce "barışçı karakter" ifadesi stil bakımından kabule değer değildir, onun yarine "dostluk karakteri" ifadesi konulmalıdır. "Te ati edilen mektupların ruhuna uygun" sözcükleri tarafımızdan teklif edilen metinler de bilfiil bulunmaktaydı. Şimdi, çok sonra, bu sözcükler iki Devlet Başkanı arasındaki mektup teatisinin bilindiği gibi Türkiye Cumhurbaşkanı, Führer'in son mektuplarına henüz cevap vermediği için sona ermediği yolunda şüphelere yol açmıştır. Dahası, yayınlanması kararlaştırılmış bir anlaşma için zamanında yayınlanmamış yazışmadan söz etmek adet değildir. Şimdiye kadar bu mektupların yayımı öngörülmemişti ve bize zamansız görünüyor. En sonra Türkler tarafından teklif edilen kaleme alış şeklinde iki tarafın aktüel bağlılıklarından söz eden kısmı silmek gerekecektir. O, Türk İngiliz anlaşmasını açıkça kabul demek olur. Girişin bu şekilde kaleme alınışını kabul etmekle Alman Türk ilintilerinin son gelişimini engellemiş olacağımıza işaret etmek isterim. Türkiye, Almanya'nın gelecekteki isteklerine uygun tarzda itiraz edecektir. Bunu dikkate alarak girişte, kendimizi, bu tip istekler ileri sürmeme konusunda şartlandırmış bulunuyoruz. Böylece girişi çok kısa olarak ve şöyle kaleme almak en iyi şık görünüyor:

Alman İmparatorluğu Şansölyesi ve Türkiye Cumhurbaşkanı, karşılıklı ilintilerinin dostça gelişmesini sağlam bir temele dayandırma düşüncesiyle hareket ederek bir anlaş maya varmak konusunda uzlaşmışlardır.

b) Bay Numan'ın birinci paragraf teki muhakemesi bizi "dolaylı ya da dolaysız" sözcüklerinin metinde mu hafaza edilmesi konusunda uyarmalı dır.

Bu konudaki delillerimiz (1) numarada açıkladıklarımızdan çıkarıla bilir. İngiltere'yle, bize karşı dolaysız da olsa bir işbirliğinin Türkiye için tarafsızlığı ihlal demek olacağını ayrıca belirtmeye lüzum yoktur. Tarafsızlığı ancak bizimle imzalanacak bir anlaşma sağlayabilir.

c) Türkiye tarafından ikinci parag rafa yapılacak, ek bu paragrafın önemini büyük ölçüde azaltacaktır

İSMET İNÖNÜ

ve onun bütünü, başlangıçta Türklerin ileri sürdüğü yorumların sınırı içinde kalacaktır. Böyle bir arzu tarafımızdan anlaşılır olmadıktan başka teklif ettiğimiz ikinci paragraf metninde iki ülke arasında yapılan benzer anlaşmalarda normal olarak görülen ve kendiliğinden çözülen çok küçük değerde bir meseleden başka mesele yoktur. Eğer Türkler onu, gösterilen zayıflatıcı yollarla ortadan kaldırmak istiyorlarsa bizim anlaşmada izlediğimiz görüş açısından herhalde çok uzaktırlar.

Türkiye, tarafımızdan ileri sürülen keleme alış şeklini istemiyor ya da yeniden onun gücünü azaltacak değişmeler getiriyorsa, böyle bir anlaşmanın bütünüyle bizim teklif ettiğimiz gayeye karşılık olup olmadığını gözden geçirmeliyiz. Türklerin tavırlarıyla ortaya çıkan durum çok ketumdur. Böylece anlaşma, Türkiye'nin istediği şekle uygun olarak yayınlanırsa Türk basınının yorumlarıyla bütün muhtevasını kaybedecektir. Aktüel politik durum gözönüne alındığında Türkiye'nin bu anlaşmada sağlayacağı çıkarın bizimkinden çok daha fazla olduğunu eklemeliyim. Bu nedenle Türk hükümeti, teklif ettiğimiz tarzdaki anlaşmayı kabul edip etmeyeceğini en kısa zamanda bildirmelidir.

Türk hükümetiyle görüşmelerinizin gelişmesini gecikmeksizin telgrafla bildirmenizi rica ederim.

Ribbentrop

8.Belge
RİBBENTROP'TAN PAPEN'E
TELGRAF

Gizli

Fuschl 13 Haziran 1941, 14,20
13 Haziran 1941, 14.30 da alınmıştır.
Sayı 548
Ankera'ya 650 sayısıyla ve 3 Haziran 1941'de çekilmiştir.

Çok Acele
BÜYÜKELÇİNİN ŞAHSINA
(12 Haziran tarihli 715 sayılı telgrafınıza)

Anlaşmada Türkiye'nin önceki itirazlarını bertaraf etmek istememizin orada, bu ülkeyi zorla İngiliz kampından çıkarıp Alman kampına sokmak istediğimiz intibaını uyandırdığını yazıyorsunuz. Bu yanlış bir intibadır. Size bildirmiş olduğu muz gibi Türkiye'nin tarafsızlığa dönmesinden başka hiç bir isteğimiz yoktur. Türk hükümeti bunu, görüşmelerin başlangıcında ısrarla bizzat belirtmekteydi. Fakat sonra bundan vazgeçti. Türkiye'nin aktüel davranışının yarattığı yeni durumu incelemeden önce, anlaşmada Türkiye'nin aktüel yükümlülüklerini dikkate alan bir başka formül bulmanın mümkün olup olmadığını bilmek isterdim. Mesela şu formül kullanılabilirdi:

"Tarafsız iki ülkenin karşılıklı itimad ve samimi dostluk temelinde ilinti kurmasını istiyerek bütün aktüel bağlılıklarını sürdüren bir anlaşma imzalamak konusunda uzlaşmışlardır.."

Bu stil Türkiye'ninkina uygun, aynı zamanda Türkiye'nin, daha önceki anlaşmalardan doğan yükümlülükleriyle uyuşmaz herhangi bir şeyi gerektiren Alman isteklerine karşı temin edilmesi gibi hoş olmayan bir intibaa da yol açmayacaktır.

Kendisiyle yaptığınız son görüşmenin raporuna henüz cevap alamadığınızı, sadece sizden bilgi istendiğini, yani bir anlaşma imkanı konusunda Berlin'den herhangi bir talimat gelmediğini, bunun şimdiki Türk tutumuyla, görüşmelerin başlangıcındaki tutum arasındaki ayrılıktan doğduğunu söyleyerek Türk Dışişleri Bakanının ağzını arayınız.

Yarın İtalya'ya hareket edecek ve bir haftadan önce dönmeyeceğim. Hemen bugün Türk hükümetinin cevabını göndermenizi rica ederim. Hareketimden önce kesin bir karara varmak istiyorum.

Ribbentrop

9.Belge
PAPEN'DEN DIŞİŞLERİ
BAKANLIĞINA
TELGRAF

Gizli

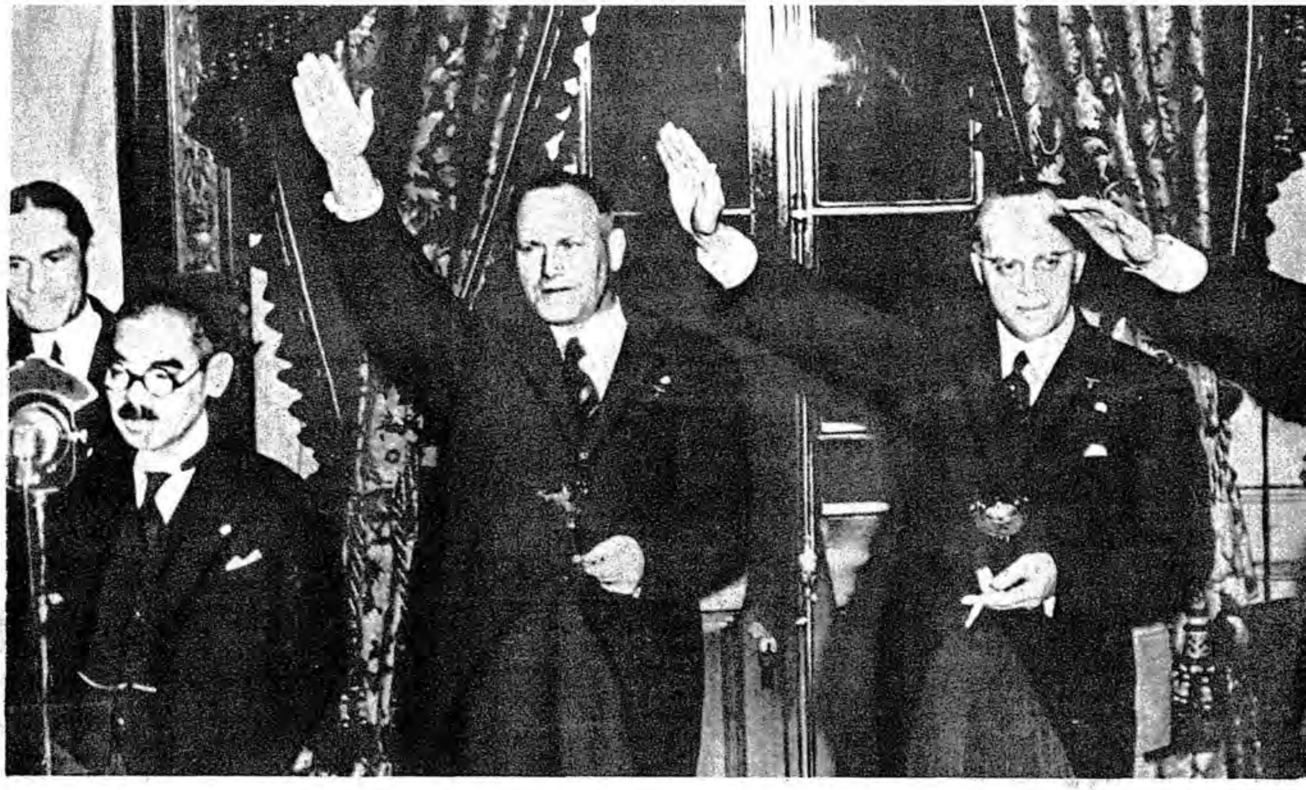
Ankara 17 Haziran 1941,
17 Haziran 1941'de alındı.(Saat 13.22)
Sayı 741

Çok Acele
İMPARATORLUK DIŞİŞLERİ
BAKANI'NA
(16 Haziran Tarihli ve 671 sayılı telgraf üzerine)

1. Talimatınıza uyarak Saraçoğluyla iki anlaşma metinlerini karşılaştırdık ve onların bütünüyle aynı olduğunu tespit ettik. Yalnız, üçüncü paragrafa şu cümleyi eklemek gerekecektir:

"Yukardaki anlaşma teyid edilmelidir. Teyid mektupları kısa zamanda Berlin'de teati olunmalıdır."

2. Ekonomik ilişkiler konusunda note teatisi için tamamen anlaşmış

bulunuyoruz.

3. Basına verilecek bildiri arzunuza göre olacak, böylece metin telgrafınıza uygun düşecektir.

4. Saraçoğlu, 18 Haziran gecesi anlaşmayı imzalamaya hazırdır. Kesin saati yarın sabah Cumhurbaşkanına raporunu verdikten sonra bildirecek. Anlaşma, isteğinize göre 19 Haziran sabahı yayınlanacaktır. Alman ve Türk radyoları 18 Haziranı 19'a bağlayan geceki yayınlarında hiç bir şeyden bahsetmeyeceklerdir Böylece bildiri, iki ülkenin basınında sadece 19 Haziran sabahı yayınlanacaktır. Saracoğlu Türk radyo ve basınının anlaşmaya gereken sıcak ilgiyi göstermesini sağlayacaktır.

5. Adıma çekilecek bir telgraf tam yetki için yetecektir.

6. Mümkünse aynı zamanda demiryolları anlaşmasını imza için de tam yetki vermenizi rica ederim.

Papen

10 Belge
PAPEN'DEN DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA

Gizli

Tarabya, 5 Ağustos 1941
Alman Büyükelçiliği
Sayı B 3018 - 41
Dışişleri Bakanlığı'na, Berlin.
Özü: Panturanizm hareketi.

Güvenilir ve iyi haber alan bir kişi tarafından bildirilmiştir:

Rusya'daki Alman başarılarını gördükten sonra, Türk hükümet çevreleri, Türk - Rus sınırının ötesinde bulunan yurttaşlarının ve özellikle Azerbaycan'daki Türk Moğol'ların kaderiyle gitgide daha çok ilgilenmektedirler.

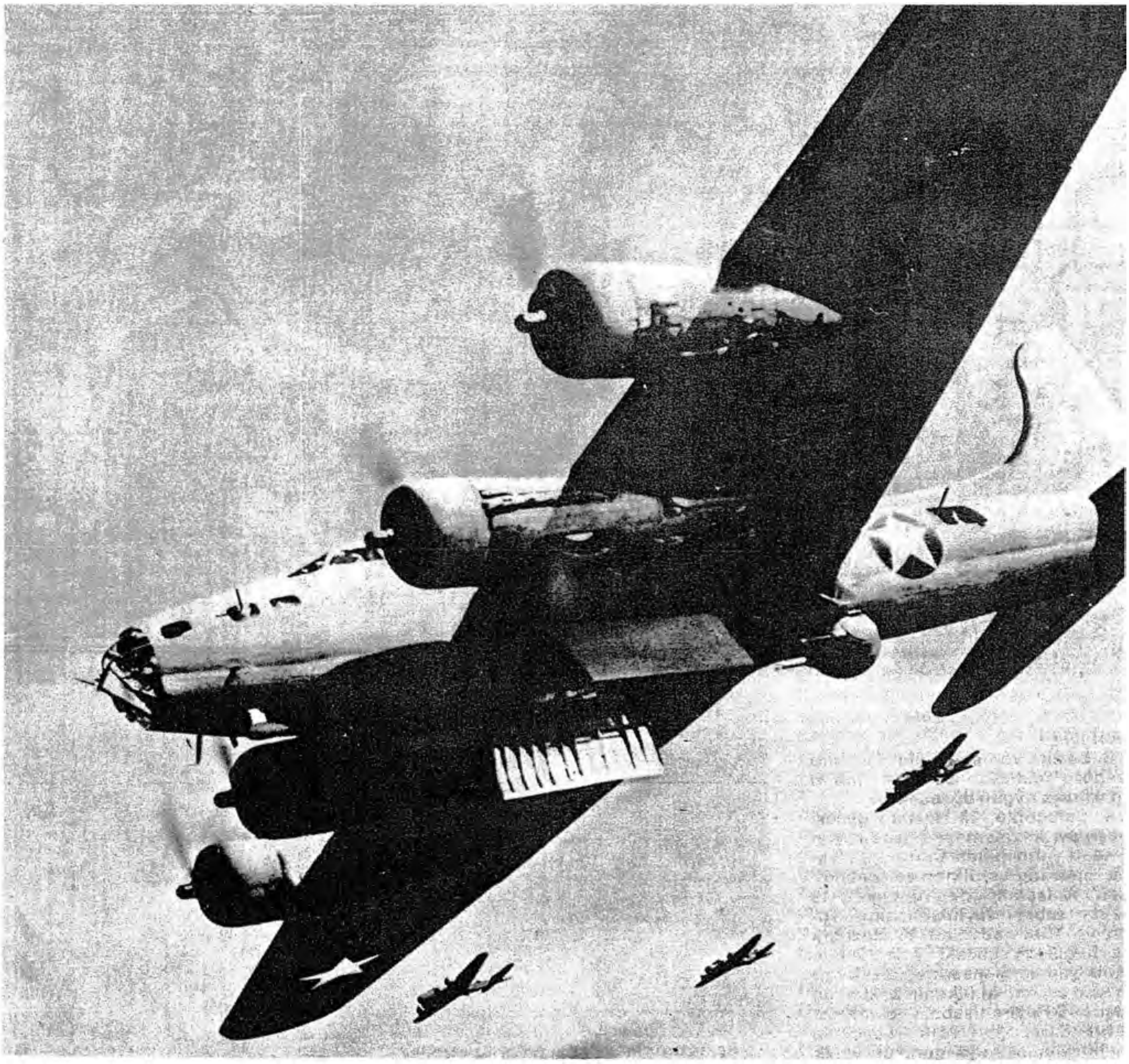
Bu çevreler açıkça 1918'e dönmeğe hazırdırlar ve çok değerli petrollerinin bulunduğu Bakû'yü ele geçirmek istemektedirler. Bu sebeple bir kısmı Abdülhamid devrinde, benzer yönetimlerde çalışmış birkaç kişiden kurulu uzmanlar komitesi bu meseleyle ilgili bütün yayınları derleme ve Türkiye'nin doğusundan Hazer Denizi'ne kadar, Türkiye'ye ortak sınırı bulunan Türk Moğol'larının oturduğu bölgelerle Yeni Türkiye'nin birleşmesini isteyen Türkiye'deki ayrıca Türkiye dışında, özellikle İran Azerbaycanındaki göçmenlerin listesini yapma görevini yüklenmiştir. Bu grubun şefi, halen İstanbul Milletvekili olan Şükrü Enis Bahça'dır. Ailesi birkaç nesildenberi Türkiye'de yaşıyorsa da bu zatın Tatar *olduğu* söylenmektedir. Aynı gruba giren diğer kişiler şunlardır:

Nuri Paşa (Enver Paşa'nın kardeşidir. Bir zamanlar İslam Ordusu adı verilen Ordu'da önemli bir mevkii vardır. Özellikle, kardeşinin Panturancı planına sempatizan olmakla tanınır.)

Tokyo'da Japon Dışişleri Bakanının çevresinde miğfer ülkelerinin yetkilileri Faşist selamı ile.

1941 yılında İsmet İnönü ve Türk hükümet ileri gelenleri, Sovyetlerin baskıları ve Almanlar'ın Balkanları işgal etmeleri yüzünden oldukça sıkıntılı günler yaşanmıştı.

Uçan kale Boeing B-17 filosu

Prof. Zeki Velidi (Başkırdır) İstanbul Üniversitesinde Profesördü. Ata türk'le uyaşmazlıkları dolayısiyle bu Üniversiteyi bırakıp geçici olarak Viyana'da sonra Halle ve Bonn'da yerleşmek zorunda kaldı.

Ahmed Cafer (Ahmed Said Cafer de denir) Hiç bir şekilde güvenilecek bir insan değildir. Aynı zamanda Hükümetin casusudur. Hala, General Sikorski'nin Londra'daki Prometheus teşkilatıyla ilgileri olduğu söylenir. Türkolog olarak Ahmed Cafer oğlu adiyle tanınır.

Bu gruba, geçenlerde Ankara'daki görüşmelere katılan Kabil'deki Türkiye Büyükelçisi Memduh Şevket de girmektedir. Kendisi memur olduğundan hükümetin politikasından ayrı bir politika izliyemez. Böylece yukarda adı geçenlerle aynı safta da tutulamaz. Şimdilik, doğu Türk Moğollarının gerçek bir dostu olarak görünmektedir.

Azerbaycan dışındaki doğu Türk Moğol halkları yani Volga Türk Moğolları, Tatarlar, Türkmenler v.ö konusuna gelince, Türk hükümet çevreleri onları dıştan bağımsız bir devlet şeklinde birleştirmek istemektedirler. Bu devlet, batı Türk Moğollarının, aynı zamanda kültür "danışman"ları olarak etkili bir siyasal roller alacağı bir Doğu Türk Moğol Devleti olacaktır.

Fakat bu planlar hiç bir şekilde Doğu Türk Moğollarının arzularına karşılık olmamaktadır. Doğululara göre, Yeni Türkiye'de Toplanan Türkler sadece son zamanlarda değil, yıllardanberi gerçek milliyetçilik duygularınıkaybetmişlerdir.Baku'da Türkiye'li Türk - Moğol'ları türkçe konuşan levanten sayarlar ve onlarla mümkün olduğu kadar az temas etmek isterler. Bu yüzlerce yıllık bir gelişimin sonucudur. Osmanlı İmparatorluğunun son zamanlarında yüksek saray memurları ve imparatorluk memurları Türkler arasından değil, sırasıyla Macar, Arnavut ve Abdülhamid zamanında ise, Çerkez ve Araplar arasından seçilmiştir.(Bu tarihi mütaalalar ve bu siyasal görüş noktası, Tebrizdeki ilgili çevrelerle yapılan siyasal görüşmelerde sık sık

Amerikan donanması komutanı Amiral Claude C.Bloch, Başkan Roosevelt'e izahat verirken.

Japonya'nın Washington elçisi Amiral Kishisabura Nornura, Amerikalılarla yaptığı bir görüşmeden çıkarken.

doğrulanmıştır.) Tebrizliler de aynı şekilde Azerbaycan Türk- Moğol'larından olduklarından ve kendilerini Bakû'daki Türk Moğol'larla aynı kanda saydıklarından tamamen aktüeldir. Tebriz'de bu hareketin belli başlı liderlerinden biri olen zatın bizzat İran Genel Valisi olduğunu belirtmeden geçemiyeceğim.)

Hareketin lideri eskiden olduğu gibi yine, Mehmed Emin Resulzade' dir. (Eşitlik anlamına gelen "Müsavat" partisinin kurucusu.)

Resulzade'nin Polonya Genel Karargahının bir kolundan başka bir şey olmayan "Prometheus" hareketiyle ilişkileri vardır. Polonya 1939'da düşünce Genel Karargah'ın İsviçre' ye transfer edilen ve Pilsudsky fonları adını alan fonlarıyla yaşamıştır. 1940 ta o siyasal bir görevle, Londra'da Sikrossky'nin yanındaydı. Sonra öbür Polonyalı mültecilerle birlikte Bükreş'te oturdu. mali husus bir yana bırakılırsa Resulzade büyük çapta bir politikacıdır. (Türkiye topraklarındaki, "Prometheus" teşkilatının öbür Türk üyeleri son zamanlarda Almanya'ya düşman bir ruhla ortaya çıktıklarından Resulzade'yi ihtiyatlı bir gözle görmek gerekir.) Onun Türkiye'deki temsilcisi, yardıcısı, olan ve halen İstanbul yakının da er hüviyetiyle Türk ordusuna hizmet eden Mirza Bala'dır. Mirza Bala hakkında, kendisine sadık olmasından başka bir şey söylenemez. Güvenilir kişinin fikrine göre bu iki kişiyle çalışmak ilginç olacaktır. (Başka bir güvenilir kişiye göreyse bir Türk Moğol onları bir yana bırakmak lazımdır. Geçmişleri ve mali bağlantıları dolayısiyle kendileri ne güvenilmez ve yeni Azerbaycan Devleti'nin kurulmasında hiç bir rol verilemez) Bu yeni Azerbaycan Devleti öbür doğu Türk - Moğollarının sorumluluğunu yüklenmek istemiyor. Tersine onların, yani Volga Türk Moğolları Tatarlar, Türkmenler v.ö.nin dağınık yaşadıkları, özellikle ekonomik anlamda geri oldukları için kendi kendilerini yönetmeyecek leri ve uzun bir evrimden geçmeleri gerektiğini düşünüyor. Azerbaycan ihtilal hareketi, kendilerini devletçili ğe götürecek bir hususu programında öngörmüş değildir. Güvenilirkişi bu rolüRuslarabırakmemamız gerektiği ni ve Alman teşkilatıyla tecrübesinin onların nihai gelişmesinde hakim olmasını tavsiye etmektedir.

Almanya güney Doğu'da mümkün olduğu kadar kuvvetli bir de vlet kurarak Rusları daima tehdit etmeye özel bir önem vermeli. Ukrayna bu problemi tatminkar ölçüde çözmüş değildir. Ukraynalılar Slavdır ve Bulgarlarla Sırplar gibi her an Ruslar la olan ortak geçmişlerini hatırlayabilirler. Türk - Moğol'lar için böyle bir durum hiç söz konusu olamaz.

Ben, İran hükümetinin de aynı şekilde Türk-Moğollarla çok ilgili olduğuna işaret edince, güvenilir şahıs bunun gayit tabii olduğu yolunda bir cevap vermiştir. Halen İran'daki Fars ve Türk Moğol'ların sayısı birbirine eşittir. Şahın kendisi de Türk Moğol ailesindendir. Böyle bir değişmenin tercihe değer olduğu kendisine anlatılırsa ve beğımsızlığını böylece koruyabileceğini görürse, Şah, İran - Arab olan ülkesini bir kalemde karışık nüfusa sahib bir ülke durumuna getirebilir. Tebriz Genel Valisi'nin Devrimci Harekette oynadığı rolü bu izah eder.

Papen

Not: Birinci sayfaya ek: Ankara hükümetince DoğuTürk - Moğolları meselesi için güvenilir şahıslar arasında, Tatar asıllı General Hüseyin Emir Erkilet de bulunmaktadır.

11. Belge

WEİSZAEKER'DEN RİBBENTROP'A

Gizli

Berlin, 5 Ağustos 1941
Sayı 494.

Kopya

Türkiye Büyükelçisi bugün bana yeni elçilik müsteşarını tanıttı ve konuşmayı hemen, Sovyet bölgesin de yaşayan, Türk Mogol asıllı sınır kabileleri üzerine çevirdi. Bu Türk

13 Haziran 1939'da Başkan Roosevelt kral VI. George ve kraliçe Elizabeth ile.

1929 yılında eyalet valisi olan Roosevelt bacaklarından rahatsızlanmıştı.

Mogol kabilelerinin yapacakları Sovyetlare karşı propagandaya dikkati çekti. Sonra açıkça, Çerkezlerin tak bir tampon devlette toplanabileceklerini ifadeyle, Hazer Denizinin doğusun da bağımsız bir Türk - Mogol devleti kurulabileceğine imada bulundu.

Hüsrev Gerede bunları sırasına getirip resmi olmayan tarzda söyledi Fakat bu sözlerin tesadüfen ortaya atılmış olduğunu düşünmemek gerekir. Çünkü onlar, Ali Fuad'ın Sayın von Papen'le olan görüşmesinde kullandığı ifadelere aynın uymaktadır.(Ankara'nın 14 Mayıs tarihli ve 2335 sayılı yazısına bakınız) Nitekim Gerede, Baku'yu bütün halkının Türk Mogol dilini konuştuğu bir şehir olarak tarif ederek esas probleme girmekten geri durmamıştır.

Sayın Dışişleri Bakanına
Weiszaeker

Bir nüshası da Tarabya'daki Alman Büyükelçiliğine gönderilmiştir.

"SAVAŞA KATILMADAN İNGİLTERE'YE MÜMKÜN OLAN HER TÜRLÜ YARDIM."
(F.D.ROOSEVELT)

5 Kasım 1940 günü Franklln Delano Roosevelt üçüncü kez Amerika Birleşik Devletleri başkanlığına seçildi. Roosevelt geçerli oyların 27 milyon 241 bin 939'unu alarak, 22 milyon 327 bin 226 oy alan Cumhuriyetçi Parti adayı Wendall Wilkle'yi yendi.

Bu başarı Amerika Birleşik Devletleri'nin ilk başkanı Gaorge Washington tarafından kurulan bir geleneğin bozulmasına da yol açtı. Geleneğe göre 3'üncü kez başkanlığa seçilen aday bu görevi rakibine bırakmaktaydı. Öte yandan seçim propogandaları va tüm dünyada durumun giderek kötüleşmesi Amerika Birleşik Davletleri'nin de savaşa doğru bir yol almasına neden olmuştu.

Ancak bu seçimlerden önce de Amerika yavaş yavaş savaşın eşiğine doğru gitmağe başlamıştı. 16 Haziran 1940 günü Kongre Donanma Genişleme Ödeneği'ni kabul etmişti. Bu kararla Amerikan donanmasının bir milyon 557 bin 840 tondan, bir milyon 724 bin tona yükseltilmesi öngörülüyordu. 9 Eylül günü dünya politikasındaki durumun gittikçe kötüleşmesi ve Alman, Japon baskısının artması üzerine "iki okyanus" adı verilen ek bir plan yürürlüğe kondu. Bu planla tonaj 3 milyon 50 bin oluyordu. Ancak bu iki planın ilk gemileri 1942 yılının sonlarında hiz-

Başkan Roosevelt *ve Churchill 10 ağustos sabahı, yapılan dini tören sırasında.*

mete girdi.

Bir hafta sonra, yani 16 Eylül 1940'da, Kongre büyük bir çoğunlukla 16 milyon vatandaşı savunma hizmetine alacak yeni bir kanunu kabul etti. Böylece Amerika Birleşik Devletleri modern va güçlü bir ordu kurma yolunda büyük bir engeli aşmış oluyordu. Ancak Washington hükümetinin İngiltere'ye uyguladığı yardım planı nedeniyle bu ordunun silahlandırılması biraz güçtü.

Hava Kuvvetlerinde de durum pek parlak değildi. Gerekli tedbirler alınmamıştı. O zamanlarda *"Uçan Kale", Boeing B-17'ler* çevresinde yoğun bir propoganda yapılmıştı. Ancak bugün elimize geçen kayıtlara göre 17 Haziran 1940 günü elde uçabilir durumda yalnızca 56 Boeing B 17 bulunmaktaydı. Fabrikalar çalışma düzenini iki katına çıkarmalarına rağmen sayıda bir artış yoktu.

Cumhuriyetçi Parti'nin yukarıda saydıklarımızı hedef tutan yoğun propagandası karşısında Demokrat Parti adayı Roosevelt kamuoyunda beliren kuşkuları yok etmek için 30 Ekim'deBoston'da şunları söyledi:

"Bir kez daha sizlerin karşısında konuştuğuma göre analar ve babalar bir kez daha sizlere güvence vermek zorundayım. Daha öncede söylemiştim, ama yeniden tekrarlayacağım, durmadan tekrarlayacağım... Çocuklarınız yabancı bir savaşa gönderilmeyecek..."

Danışmanlarından biri "yalnız ca saldırı hali hariç" diye başkan adayına bir düzeltme yaptı. Roosevelt şöyle dedi:

"Tabii eğer bize saldırırlarsa, savaşmak zorunda kalacağız. Bu da yabancı bir savaş olmaz değil mi? Yoksa bana kuvvetlerimizin yalnızca yeni bir iç savaş sırasında mı kullanılacağı konusunda yemin mi ettirilmek isteniyor?"

Bu tartışmalardan anlaşılan şey, Amerika Birleşik Devletleri başkanının Mihver devletlere karşı herhangi bir girişimde bulun mak istemediğidir. Rakiplerinin söyledikleri gibi, Avrupa'ye da bir kuvvet göndermek amacında değildi. Başkanın çevresinde bulunanlar, onun Amerikan silahlı kuvvetlerinin hazırlanma zayıflığından haberi olduğunu söylemektedirler.

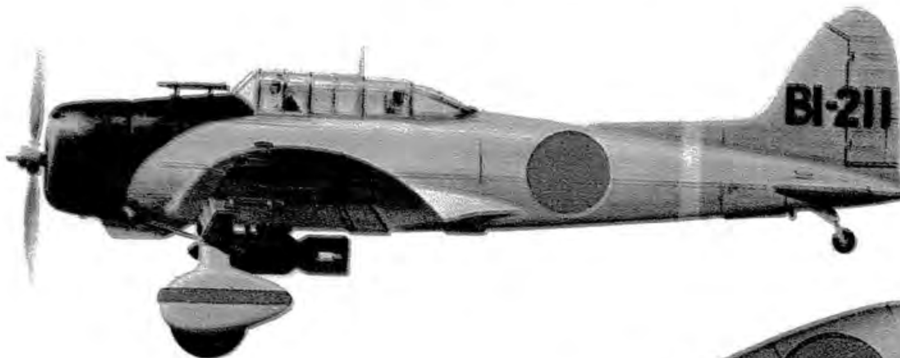
Bu arada 27 Eylül'de Almanya, Japonya ve İtalya imzaladıkları antlaşmayla amaçlarının ne olduğunu tüm dünyaya bildirmişlerdi. Antlaşmanın birinci maddesine göre, Japonya Roma ve Berlin'in Avrupa'da yeni bir düzen kurulması yolundaki tarihi haklarını tanıyor ve saygı gösteriyordu Aynı biçimde, antlaşmanın ikinci maddesine göre Mihverin iki üyesi, Çin ve Güney Asya'yı içine alan bölgelerde Japonya'nın kendi amaçlarına uygun bir düzen kurmasını onaylıyordu.

Yalnız antlaşmanın üçüncü mad desi Japonya, İtalya ve Almanya'yı "yeni düzeni" kurarlarken *"rahatsız edildikleri takdirde"* birlikte hareket etmeğe itiyordu. Üçüncü madde de şöyle deniyordu:

"Almanya, İtalya ve Japonya şu anda Avrupa ve Japonya'daki savaşlarla doğrudan ilişkisi bulunmayan bir süper devlet tarafından yöneltilecek her hangi bir saldırı karşısında tüm ekonomik, politik ve askeri güçleriyle saldırıya uğrayanın yanında olacaktır."

Bu son madde hem Amerika Birleşik Devletlerini hem de Sovyet Rusya'yı hedef alıyordu. Belki de Sovyetleri daha fazla. Zire 1940 sonbaharında Güney Asya'daki Japon genişlemesi Moskova'nın tepkilerine yol açacak türdendi. Ancak Beyaz Saray'ın misafiri, Almanya ve İtalya'ya karşı girişeceği herhangi

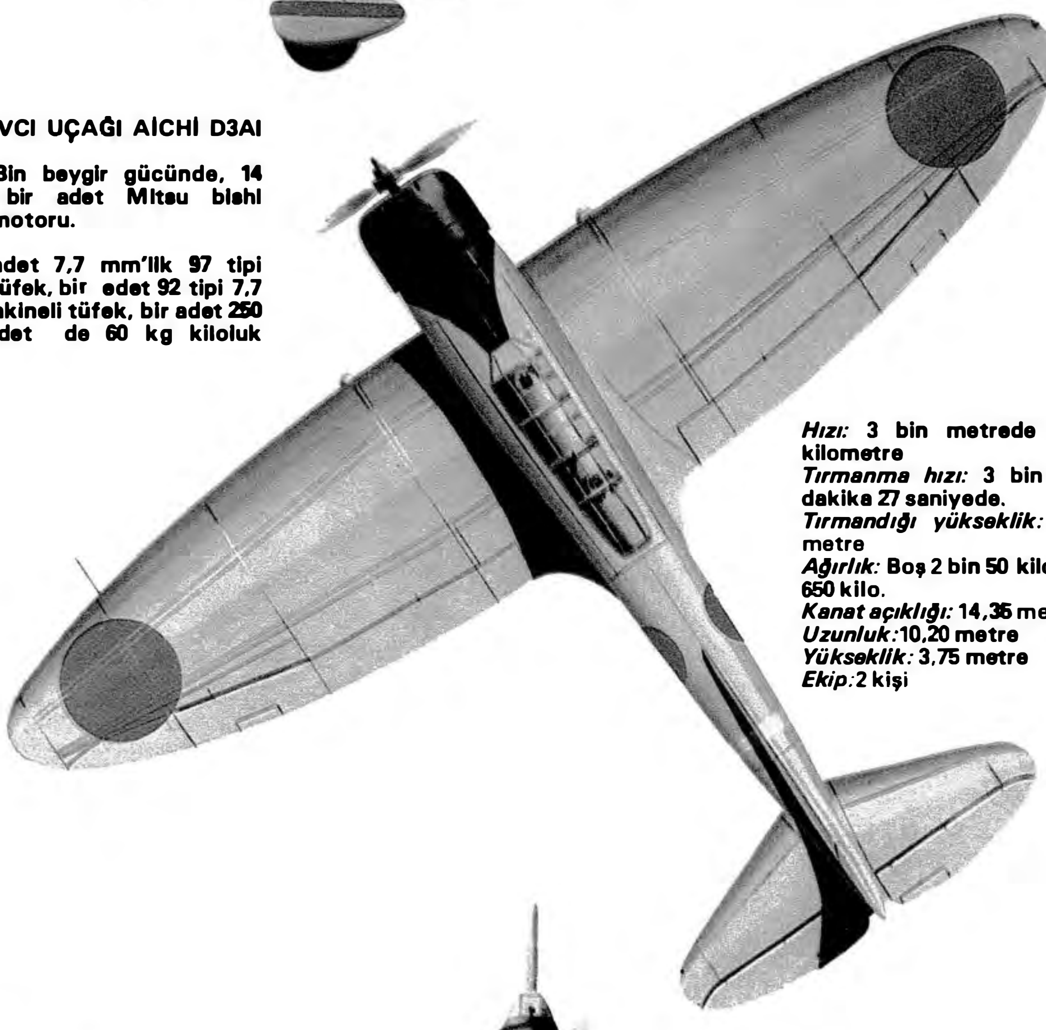
Savaşın uçakları

JAPON AVCI UÇAĞI AİCHİ D3AI

Motoru: **Bin beygir gücünde, 14 beygirlik bir adet MItsu bishi Kinse, 43 motoru.**

Silah: **2 adet 7,7 mm'lik 97 tipi makineli tüfek, bir adet 92 tipi 7,7 mm'lik makineli tüfek, bir adet 250 kilo iki adet de 60 kg kiloluk bomba**

Hızı: **3 bin metrede saatte 386 kilometre**
Tırmanma hızı: **3 bin metreye 6 dakika 27 saniyede.**
Tırmandığı yükseklik: **9 bin 160 metre**
Ağırlık: **Boş 2 bin 50 kilo, dolu 3 bin 650 kilo.**
Kanat açıklığı: **14,36 metre**
Uzunluk: **10,20 metre**
Yükseklik: **3,75 metre**
Ekip: **2 kişi**

bir harekette, ülkesinin iki cephede birden savaşı sürdürmek zorunda bırakılacağından emindi. Bu nedenle kendisinden önceki başkan Woodrow Wilson'un yaptığı hatayı tekrarlamağa niyeti yoktu. Wilson'un 6 Nisan 1917 tarihinde Alman İmparatorluğuna savaş ilan etmesinin nelere yol açtığını görmüştü.

Ancak başkan ve çevresinde konuşulan başka bir konu daha vardı. *"Savunma savaşı"* yani saldırı karşısında kendini korumak durumu *" yabancı bir savaş"* değildi. Burada herşey ilk tetiği çeken devletin üzerine yükleniyordu. Başkan son zamanlarda İngiltere'ye yapılan Amarikan yardımlarının artmasıyla, Almanya'nın ülkesine karşı pek dostane fikirler beslemediğini biliyordu. 30 Ekim 1940 günü Boston'da analara ve babalara yaptığı konuşmada yalan söylemedi ama doğruların tümünü de açıklamadı.

Roosevelt'in politikasını inceleyip çok daha ötelere gitmenin yararı vardır. Bu amaçla Amerikan Amiralı R.A. Theobald'ın *"Pearl Harbor'un sırrı"* adlı üzerine göz atmamız gerekecek. Amiral bu eserinde Başkan'ın politikasını gözler önüne sermiştir.

Kitabın ilk bölümündeRoosevelt'in Amerikan tarafsızlığını nasıl döndürdüğü anlatılmaktadır. Yazar şöyle demektedir:

"Fransa bozgunundan sonra Roosevelt, Amerika Birleşik Devletlerinin politikasının, savaşa devam ettiği sürece İngiltere'nin yanında durmak olduğunu anlamıştı. Aksi takdirde Nazileşmeye başlayan dünyada demokrasinin bastonu durumuna gelirdi. Ancak ülke ne maddi ne de manevi yönden böyle bir savaşa hazır değildi. Kabuğuna cekilmiş olarak yaşamayı arzu edenlerin sayısı bir hayli kabarıktı, silahlı kuvvetler zayıf ve aynı zamanda hazırlıksızdı.

"Yalnızca Amerika Birleşik Devletlerini son süratle savaşa sokmak gerekmiyordu. Aynı zamanda iç huzura ve birliğe karışmış bir halkı sağlayıp askeri gücü desteklemesini sağlamak zorunluluğu vardı. Ama ülkeyi savaştırmak için ne yapmak gerekliydi? Yalnızca büyük bir felaket sonucunda Kongre'nin alacağı savaş kararına halk karşı çıkmayacak ve zafer için en büyük etken olan, sevinçli istekle, cepheye gidecekti. Başkan'ın kafasında biçimlenen soru buydu. Cavabında ise savaşmak için iki ülkenin gerektiği ve bunlardan birinin tetiği çekmesi gerektiği konusu vardı.

Alman uçaklarının bombardımanından sonra Rus köylüleri yıkıntılar arasında, kendilerine yarayacak birşeyler arıyorlar.

"Tüm Amerikalılar zafer için çarpışıyor" diye başlayan bir afiş.

AMERICANOS TODOS
LUCHAMOS POR LA VICTORIA
Leon Helguera
AMERICANS ALL
LET'S FIGHT FOR VICTORY

1 Mayıs 1939'da New - York'ta yapılan faşizmi protesto yürüyüşünden bir görünüş.

"Amerikan halkı savaşa karşı olduğu için mihver ülkelerden birisini saldırıya geçmesi için hareketlendirmek gerekiyordu. Bu ülkeyi savaş gerekliliği konusunda inandırmak lazımdı. Son derece üzücü bir olay gerekiyordu. Başkan oldukça zor bir seçenekle karşı karşıyaydı."

Berlin, Roma ve Tokya arasında imzalanan üçlü antlaşmanın sonuçlarını inceleyen Amiral Theobald, Başkan Roosevelt, Bakan Cordel Hull, Savaş Bakanı Stimson ve Donanma Bakanı Knox'un Pearl Harbor sürpriz baskınını yaratmakla suçlamaktadır. Bu kanıya varmalarının nedeni olarak da şu düşünceyi öne sürmektedir:

"Japonya ile yapılacak olan İtalya ve Almanya'yı da ister istemez işin içine sokacaktır."

Böylece Japonya'nın saldırmasına olanak tanıyan Amerikan savunmasının sorumluları 1940 yılından beri özledikleri hedefe varebileceklerdi. Bu hedef Nazi Almanyasıyla, Faşist İtalya'nın ezilmesiydi.

Amiral Theobald'ın yukarıda açıkladığımız düşüncelerinin sonuç bölümünde yazdıklarına pek katılmamaktayız. Zira Japonya'nın Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı takındığı saldırgan tutum, İtalya ve Almanya'yı bu ülke ile savaşmağa zorlamazdı. Zira az önce belirttiğimiz Üçlü İttifakın 3 'üncü maddesinde böyle bir zorunluluk yoktur. Aksine imzayı basan Almanya, İtalya ve Japonya'yı yalnızca bu devletlerden biri saldırıya uğradığında savaşa girme zorunluluğunda bırakmaktadır. Anlaşmanın bu maddesi üç ülkeyi birbirine,Hitler Mussolini arasında imzalanan Mihver anlaşmasından çok daha esnek bir biçimde bağlamaktadır. Japonya İtalya ve Almanya'nın Avrupa'da kazandıklarını korumak için, kendisini Amerika ile savaşa zorlamalarından da çekiniyordu, ayrıca...

Öte yandan Hitler, Roosevelt'e karşı takındığı tutumu sertleştiriyordu giderek. Ancak bu sertleştirmeyi, son nokta olan savaş ilanına kadar dayamaktan da çekiniyordu. Zira bu durumda Japonya'nın kendisine yardım edeceğinden kuşkuluydu. İzlendaya Amerikalıların çıkması üzerine bu bölgelerde Alman gemilerinin varlığının tehlikeye düştüğünü öne süren Dönitz ve Raeder'in savaş önerilerini de reddetti.

21 Haziran 1941 günü denizaltı komutanları Führer'dan şu emri aldılar:

"Führer önümüzdeki haftalarda Amerika Birleşik Devletleri ile herhangi bir çatışmadan kaçınılmasını emreder. Ortaya çıkacak durumlarda bu emrin ışığında hareket edilmesi gerekir. Yeni bir emre kadar yalnızca düşman gemisi olduğu saptanan kruvazör, ticaret gemisi ya

de uçak gemisine saldırılacaktır. Işıklarını kemufle ederek seyreden bir savaş gemisinin her zaman saldırı amacı taşıdığı öne sürülemez."

İzlanda ve İngiltere sularında Amerikan destroyerleri ve korvetlerine karşı Alman cep denizaltılarına rahat durma emri verilmesi, Amiral Dönitz'in de belirttiği gibi onların elini kolunu bağlamak gibi birşeydi. Üstelik Alman denizaltıları bir karşı saldırı yapmak hakkından bile mahrumdurlar.

Aslında İngiltere'de Amerikalıların savaşa girmesini pek istemiyordu 9 Şubat 1941 günü B.B.C.'de yaptığı konuşmada Churchill şöyle dedi:

"Bize araçları ve gereçleri verin, işi biz bitirelim."

Churchill'in Amerikan yardımını istediği ve onunla yetinmek arzusunda olduğu şu sözlerinden anlaşılıyor:

"Amerika Birleşik Devletleri hükümeti ve halkı, bizim zaferi kazanabilmemiz için herşeyi yapmağa karar lı. Son savaşta Amerika Atlantik'in bu yakasına 2 milyon insan yolladı. Ancak bu savaş büyük insan yığınlarının patlayıcı maddeler eşliğinde birbirini katletmesini gerektirmemekte. Şu anda tüm Amerika'da hazırlanmakta olan cesur savaşçılara ihtiyacımız yok. Bu yıl gerekmez. Tahmin ettiğim kadarıyla gelecek yıl ve ondan sonra da gerekmeyecek."

İtalya'nın Kuzey Afrika'da yenilgiye uğraması, Balkanlardaki bozgunu ve Akdeniz'de üstünlüğü yitirmesi, Churchill'in bu kanıya varmasına yol açmıştır. Bu olaylardan sonra İtalya'nın bir daha belini doğrultamayacağına inanmıştı. Yoğun bombardımanların yardımıyla da Almanya'nın işinin bitik olacağı kanısındaydı. Tüm bu zaferleri kazanabilmek için de Amerika'nın yalnızca silahına gereksinmesi vardı. Askerine değil.

Bu saydıklarımızda Amerika'nın Japonya'yı kışkırtıp, Mihver ülkeleriyle savaş açmak istediği konusundaki tezle bir bağlantı yoktur. Bu nedenle Roosevelt'in Mihver ülkeleriyle savaşmak için Japonya'yı kışkırtmak isteyeceği konusunda bir sonuca varan Amiral Theobald'ın kanısına katılamayacağız. Yalnız Amerika Birleşik Devletleri başkanının bilerek bu sürpriz saldırıya zemin hazırladığı konusundaki tezine katıl dığımızı hatırlatmadan geçemeyeceğiz.

Ne olursa olsun 5 Kasım 1940 günü yeniden Amerika Birleşik Devletleri başkanlığına seçilen Roosevelt'in önünde başarması gereken bir çok sorun vardı. Bu sorunları alt edebilmek için de Amerika Birleşik Devletlerinin kendisine sunduğu son suz haklar bulunmaktaydı. Savaşın gidişatında önemli bir rol oynayan Roosevelt'in hayatından burada kısa

ca söz etmek isteriz.

Roosevelt 1660'larda Amerika'da bulunan Hollandalı bir ailenin soyun dan gelmektedir. Bunu, Alman Propaganda Bakanı Dr. Göebbels'in 29. Amerika Birleşik Devletleri başkanının Yahudi olduğu konusundaki haberlerinin yalan olduğunu söylemek için belirttik.

Aristokratik bir aileden Roosevelt 1882 yılında New York eyaletinde dünyaya geldi. Aldığı eğitim sonucunda Amerikan toplumunun yaşayış tarzını iyi bilen, kişileri rahatlıkla idare edebilen ve onlara yüksekten bakabilen bir insan oldu. 1901 ila 1910 yılları arasında Beyaz Saray'ın misafiri olan Thxéodore Roosevelt'in yeğeniydi. Bu yakınlık tan yararlanarak demokrat partiye girdi. Başkan Wilson'un yardımcıları arasında bulundu. Amerika Birleşik Devletleri Birinci Dünya Savaşına girdiğinde Donanma Bakanlığında bulunuyordu. Genç yaşta stratejik problemlerle haşır neşir olma olanağına kavuştu.

Genç yaşta hastalandı. İki ayağına birden felç indi. Ancak bitmek tükenmek bilmeyen enerjisi, büyük iyimserliği ve spora merakı onu Amerikan halkına sevdirdi. Halk onun bu büyük engelini görmediği için politik hayatı fazla etkilenmedi. Önce Eyalet valisi oldu. Ardından 1932 yılında başkanlığa seçildi.

Onu bu göreve ekonomik bunalım, işsizlik ve türlü sorunların Eyaletleri etkilemesi getirdi. Liberal ekonominin çözemediği sorunların üstesinden gelebilmek için yeni bir ticari düzen uygulamasına girişti. Etrafına topladığı beyin takımıyla görev yapmağa başladı. Ancak çevresindeki danışmanlarını sol görüşlü kimselerden seçtiği ileri sürülür. Bu kanı ne denli doğru olursa olsun, değişmeyen bir tek şey vardır. Roosevelt düşüncelerinde bu kimselerin görüşlerinden etkilenmemiştir. Faşizmin ve nasyonal sosyalizmin Avrupa'da yenilgiye uğramasından sonra, komünizmin de aynı derece de tehlikeli olduğunu öne sürmesi bunun en büyük kanıtıdır.

Amerika Birleşik Devletleri başkanlarının, kanunla verilmiş bir hakları vardı. Bu göreve getirilmeleriyle birlikte ülkenin silahlı kuvvetlerinde söz sahibi olurlar. Örneğin Abraham Lincoln bu yasaya dayanarak İç Savaş sırasında harekatları bizzat idare etmiştir. Ancak Roosevelt kendinden önceki başkanların ve Churchill'in de sık sık yaptığı gibi, savaş harekatlarını yönetmeğe kalkışmamıştır. Ordu komutanlıklarının başına getirdiği komutanlara hareket ve karar alma sarbastliği tanımış tır. Ordu Komutanlıkları ile Beyaz Saray arasındaki bağlantı Amiral William D.Leahy tarafından sağlanmıştı. Böylece Hükümet ile ordu arasındaki sürtüşmeler sıfıra indirgenmiş ve işbirliği sağlanmıştır.

Başkan Roosevelt üçüncü kez başkanlığını ilan etmeden önce Winston Churchill alarm zillerini öttürmeğe başlamıştı. Amerika Birleşik Devletleri'nin İngiltere'ye satmış olduğu silahlar sonucunda bu ülkenin 1940 yılı sonunda, İngiltere'den alacağı para 4 milyar dolara erişmişti. Nakit para karşılığında silah temin eden kanunun 2 Kasım 1939 yılından itibaren yürürlüğe girmesiyle İngiltere hükümeti büyük paralar harcamış, üstelik Amerika'nın İngiltere'de bulunan bazı gelirlerine karşılık da borca girmişti.

Eğer Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere'yi Hitler Almanyası ve Faşist İtalya karşısında desteklemek amacındaysa başka bir çözüm yolu bulmak zorundaydı. İngiltere'nin bu alımları karşısında daha kanuni bir dayanak aramalıydı. Kongre'nin onayından yeni bir kanun geçirme zorunluluğu vardı. Ancak böyle bir karar, Beyaz Saray'ın Amerika Birleşik Devletleri'ni giderek savaşa soktuğu yolundaki düşüncelere hak vermez miydi?

Başkanın karşısında oldukça güç bir engel vardı. Roosevelt bu güçlüğü yenmek için baştan kare saldırma dı. Dolambaçlı bir yol seçti. Herşeyden önce kamuoyunu inandırmak zorunda olduğu için radyoda *"ocakbaşı sohbetleri"* düzenlemeğe başladı. Böylece kamuoyunu bu yeni duruma alıştırmağa çalıştı. 16 Aralık günü yaptığı bir basın toplantısında İngiltere'nin içinde bulunduğu duruma değinerek ne tür bir çözüm yolu seçtiğini açıklamağa çabaladı:

"Oysa, benim şu anda yoketmeğe çalıştığım şey, dolara karşı duyulan aşırı bağlılıktır. Yanılmıyorsam şu anda bu salonda toplanmış bulunanlar için oldukça yeni birşey bu. Saçma olduğu kadar komikte

Bir panzerin arkasına sığınan Alman piyadeleri Moskova yakınlarındaki bir köye saldırıyor.

olan bu dolar alışkanlığından vazgeçmek..."

Bu düşüncesini daha iyi açıklamak için Başkan, "bahçıvan hortumu" örneğini veriyordu. İnsan komşusunda bir yangın çıkınca bahçesini sulamak için kullandığı hortumu, işi bittiğinde geri almak koşuluyla, vermez miydi?

29 Aralık'ta ise halka yaptığı bir konuşmada, İngiltere'yi Nazilerle savaşta yalnız bıraktıkları takdirde başlarına gelecek olan üzücü durumu anlattı.

"Tehlikeden kaçınamayacağız. Hatta yatağa girip örtüleri başımıza çektiğimiz zaman bile kuşkularımızdan kurtulamayacağız.

"Bir halk herşeyden elini eteğini çekme uğruna, Nazilerle barış masasına oturamaz...

"Biz burada, Amerika'da ağzına kadar patlayıcı madde dolu bir Nazi topunu ensemizde hissederek yaşamalıyız.

"Demokrasilerin büyük cephaneliği haline gelmeliyiz."

Bu konuşma, halkta, çevresinin sandığından çok daha az oranda tepkiyle karşılandı. Aksi düşüncede olanların sesi cılız çıktı. 6 Ocak'ta Kongre'ye gönderdiği bir mesajda Amerika Birleşik Devletlerinin tüm dünyada hakım kılması gereken dört koşulu sıraladı:

"1. Kara sınırlarının değiştirilmesi halinde, halkın kendi kaderini kendisi tayin etmesi;

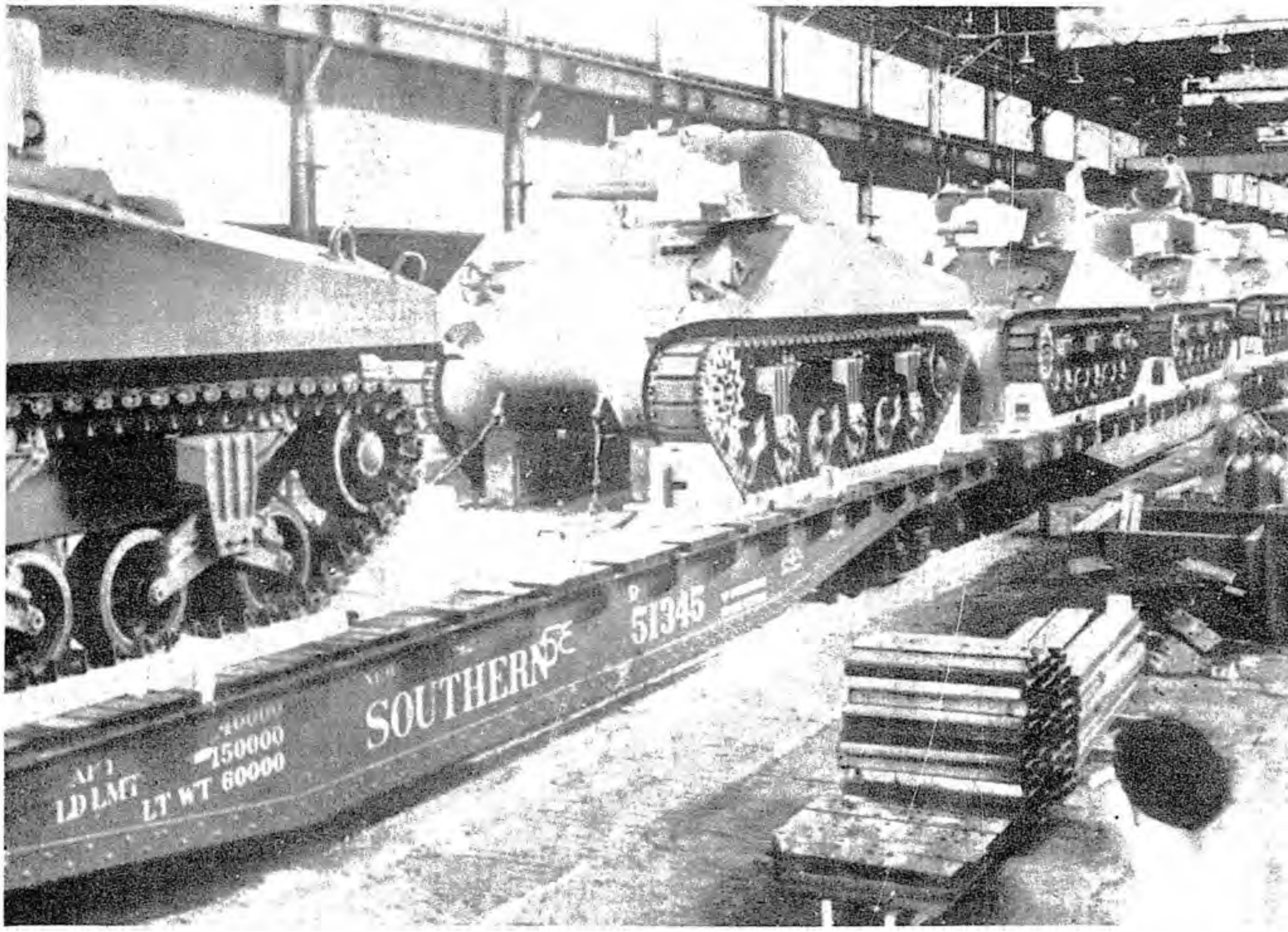
2. Her halka, hükümetinin biçimini saptama özgürlüğü;

3. Hammaddeleri dilediğince kullanma hürriyeti ve eşitliği;

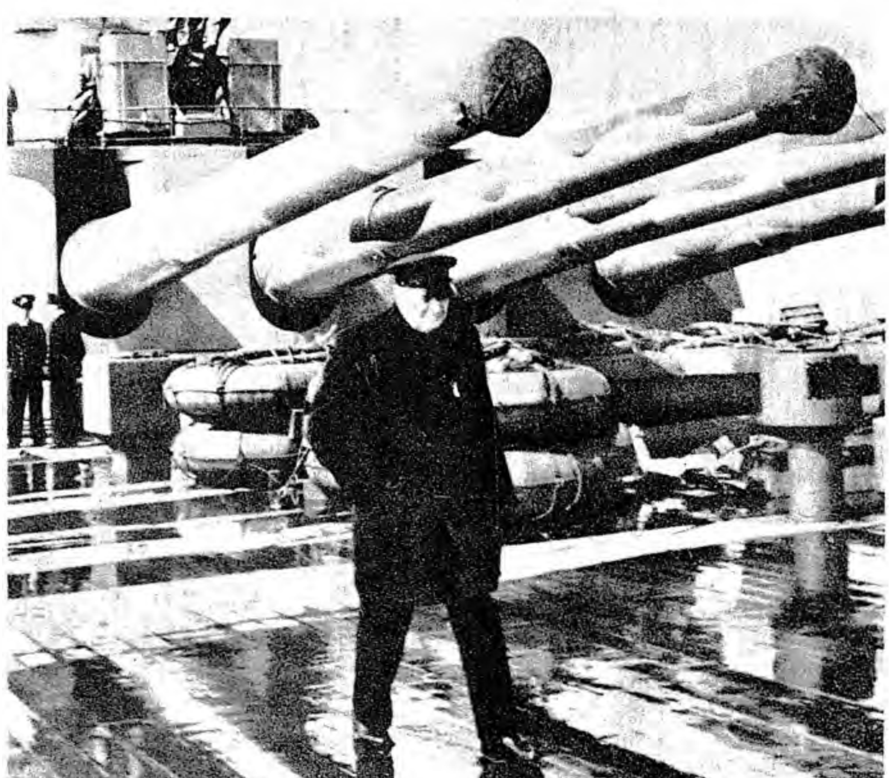
4. Her vatandaşın kuşkudan ve sefaletten uzak bir hayat yaşaması için sürekli bir barış kurulması."

Kongre bu insancıl istekleri onaylamaktan başka birşey yapamazdı. Bu dört madde, İngiltere'ye Mihver devletlerle savaşması için gereken gereçler sağlanmadığı sürece, boşlukta sallanmaktan öteye gidemeye cekti. İşte Kongre'ye sunulan "Kiralama ve Ödünç Verme Kanunu"nun amacı buydu. Kanun, Almanya, İtalya ve Japonya'ya karşı özgürlük savaşı veren ülkelere, hükümetin saptadığı ve Kongre'nin onayladığı oranda araç ve gereç sağlama hedefini öngörüyordu. Savaş sonunda bu ülkeler kullanmadıkları malzemelerin parasını Amerika Birleşik Devletleri'ne ödeyeceklerdi.

Amerikalılar müttefiklerine silah sağ lamak amacıyla Endüstrilerini güçlendirmişlerdi. Resimde 30 tonluk GeneralSherman tanklarının yapıldığı fabrika görülüyor.

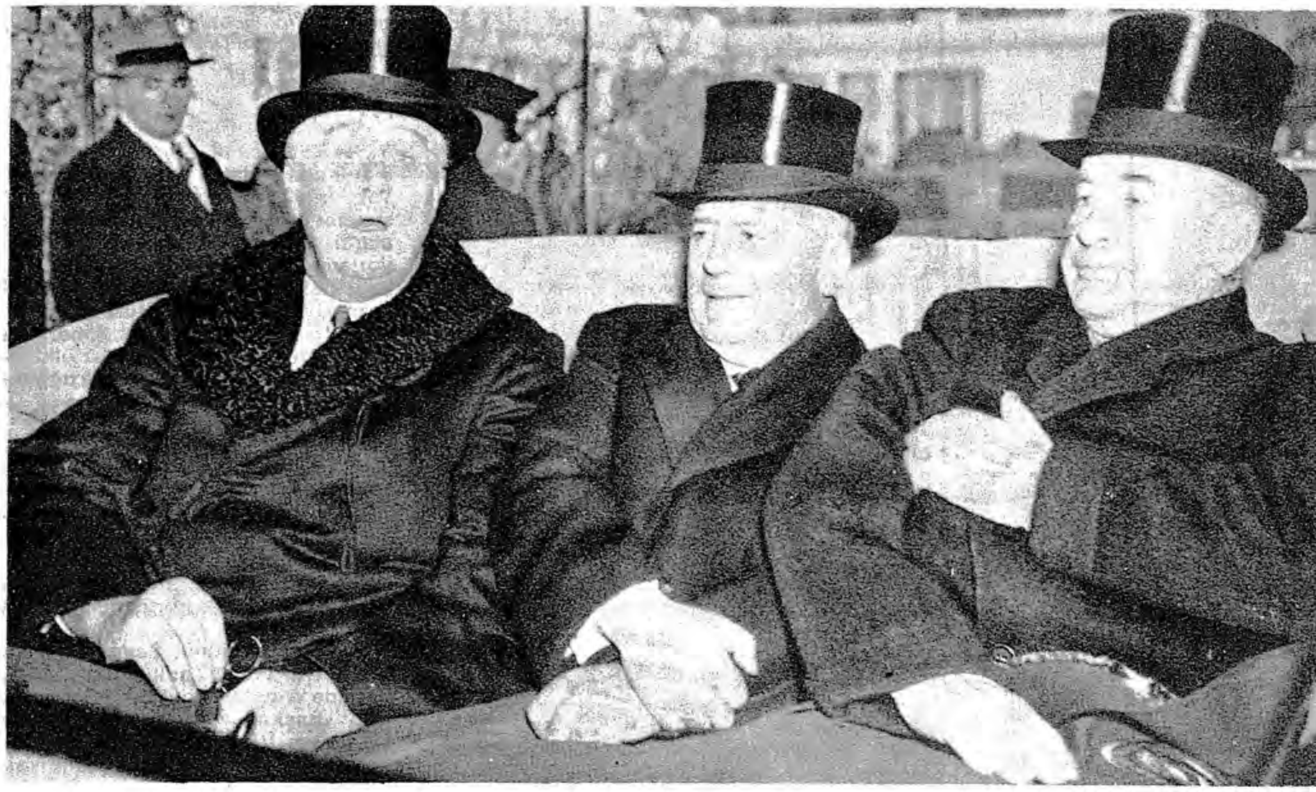

Temsilciler Meclisi, 8 Şubat 1941' de 260'a karşı 165 oyla bu kanunu kabul etti. Senato ise kanunu 8 Mart'ta 60 karşı 31 oyla onayladı. Derhal yürürlüğe giren "Kiralama ve Ödünç verme Kanunu"nu yürütmekle eski Ticaret Bakanı Harry Hopkins görevlendirildi. Roosevelt Hopkins'e çok güveniyordu. 11 Mart 1941 tarihinden 31 Ağustos 1945 tarihine değin Amerika Birleşik Devletleri "Kiralama ve Ödünç verme"nin kesesinden 50,69 milyar dolar harcadı. Bu parayla 17 milyon tüfek, 315 bir top, 87 bin tank, 2 milyon 434 bin motorlu araç ve 296 bin uçak imal etti. Atlantik'in öte yakasında bulunan bu büyük devin nasyonal sosyalizmin ve faşizmin yenilgiye uğratılması için ne denli büyük bir uğraşa girdiğini sanırız bu sayılar gösterme ğe yetecektir.

Churchill Roosevelt'le buluşmak için bindiği, geminin güvertesinde.

Başkan Roosevelt

"TO PROMOTE A MORE PERFECT UNION...TO PROVIDE FOR THE COMMON DEFENSE"
THAT WE MAY DEFEND THE LAND WE LOVE
THAT THESE MAY FACE A FUTURE UNAFRAID
THAT WE MAY PROTECT THE THINGS WE BUILD
BUY DEFENSE BONDS AND STAMPS NOW!
USO
SERVICE MEN
BAGGAGE CHECKED

Roosevelt 3. kez Başkan seçilmesi üzerine yemin törenine gidiyor.

Hopkins, *"Kiralama ve Ödünçver me"* Kanununun başına geçirildiğinde Londra'ya yaptığı bir aylık ziyaret ten dönmüştü. İngiltere'nin savaşı kazanabilmesi için nelere gereksinmesi olduğunu saptamağa çalışmıştı Churchill'in kararlılığı ve dinamizmi bu Amerikalıyı çok etkilemişti. Aynı biçimde Hopkins'in pratik ve keskin zekası da Churchill'i etkilemişti. Savaşın bitmesinden sonra Hopkins, Churchill'in özel davetlisi olarak, ödüllendirilmek için İngiltere'ye çağ rılacaktı.

1941 yılının ocağında Churchill, Yunanistan'daki yenilgiye fazla önem vermiyordu. Akdeniz'de kazanılan zaferlerden ötürü sevinçliydi Fransızlarla olan bağlantısını da kesmemiş ve onlara asker sağlamıştı Kuzey Afrika'nın ele geçirilmesiyle, Akdeniz hakimiyetinin sağlandığına inanıyordu.

Churchill bundan sonra, savaşta büyük asker yığınlarının karşı karşıya gelmesine gerek kalmadığını öne sürmüştü. Uçak alanındaki üstünlük İngilizlerin eline geçtiği anda, Alman ların ne denli kalabalık orduları

Savunma Bonolar'ının basılmasından bir görünüş.

6 Aralık 1941 günü New York Garın'da çekilen bu fotoğraf halkın savunma bonolarını alması için çağrıda bulunuyor.

Roosevelt'in Genelkurmay Başkanı Amiral William D.Leahy.

sınırını İzlanda'ya kadar uzatmıştı. Tabii İngiliz gemileri ticaret seferleri sırasında bu konvoyların içinde yer alarak korunma olanağını da buluyorlardı. 16 Haziran günü Amerika'daki İtalyan ve Alman konsolosluklarının görevlerini sürdürmeleri yasaklandı. Aynı tarihte Amerikan limanlarında bulunan Mihver ülkelerine bağlı ülkeler, savaş çıktığında kendi kendilerine sabcte etme olasılığıyla karşı karşıya bırakıldılar.

Hitler'in Sovyet Rusye'ye saldırmeşı üzerine, Roosevelt bu ülkeyi de "Kiralama ve Ödünç verme Kanunu" nun kapsamına soktu. Bunun üzerine Roosevelt Harry Hopkins'i Londra ve Norveç üzerinden Arhangelsk'e gönderdi. Beyaz Saray'ın temsilcisi Stalin'le görüşmelerde bulundu.

4 Ağustos günü, Scapa Flow'da *"Prince of Wales"* adlı zırhlıya bindi. gemide Winston Churchill, Genelkurmay Başkanı Sir John Dill ve Donanma Birinci Lordu Sir Dudley Pound da vardı. Gemi Amerikalı yolcusunu aldıktan hemen sonra yola çıktı. 9 Ağustos günü Churchill'in gemisi ile Roosevelt'i taşıyan Augusto kruvazörü Placentie körfezinde buluştular.

10 Ağustos pazar günü Winston Churchill ve Franklin Roosevelt, Prince of Wales zırhlısının arka güvertesinde dini törene katıldılar. O günün konuşması çok anlamlıydı. Şöyle deniliyordu.

" Yaşadığın sürece kimse senin karşında duramaz, Musa'yla birlikte olduğum gibi seninle de birlikte olacağım, Seni bırakmayacağım asla; Terketmeyeceğim, asla; Kararlı ve cesur ol."

İşte bu dini konuşmadan sonra birçok esir Avrupa ülkesinin umutla beklediği Atlantik Konferansı başladı.

Amiral Theobald'ın yazdıklarına bakılırsa, Japonya'nın içine düşeceği tuzak, İngiltere Başbakanı ile Amerika Başkanı arasındaki bu görüşmede hazırlandı.

Görüşmelere geçmeden önce 11 Ağustos günü Tokyo, Washington ve Londra'daki genel duruma bir göz atalım. Fransız Hindi Çini'nin Japonlar tarafından işgali üzerine Amerika İngiltere ve sürgündeki Hollanda hükümeti bazı önlemler aldılar. Önce Petrol ürünlerine ambargoyu yürürlüğe soktular. Bu durumdan derece etkilenen Japon Başbakanı Prens Konoye, Washington elçisi Amiral Nomura'yı iki ülke arasındaki gerginliği azaltmakla görevlendirdi. Amiral 6 Ağustos'ta Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Cordell Hull'a durumun yumuşatılması amacıyla bir plan sundu

Roosevelt, Tokyo'nun isteklerinin yerine getirilmesini çok olanaksız olarak görüyordu. Konuşmayı kabul

olursa olsun, yenilgileri kaçınılmaz bir sondu. Bu koşullar altında İngiltere'nin en önemli gereksinmesi savaş ve eğitim uçaklarıydı. Denizaltı tehlikesinin giderek yoğunlaşması da gözönüne alındığında uzun menzilli keşif uçakları ve ticaret gemileri de istenilenlerin başında yeralıyordu. Her ey Amerikan tersanelerinde en az 10 İngiliz destroyerinin bakımı yapılacaktı. İngiltere ile Amerika arasındaki görüşmelerde diğer sorunlara fazla değinilmedi. Özellikle Churchill, Güney Asya ve Singepur'da bir Japon müdahalesi görülürse. Amerikalıların tutumu ne olacaktır yolundaki sorularını Hopkins geçiştirdi.

Baharda Londra ve Washington, askeri teknolojiyi ilgilendiren konularda karşılıklı işbirliği yapmayı kabul ettiler. Bu arada iki ülkenin haber alma ve güvenlik örgütlerinin de birlikte çalışmasına karar verildi. Bu arada Pasifik donanmasında görevli bulunan 3 kruvazör, bir uçak gemisi, dört hafif kruvazör ve 18 destroyer, mart ayının son günlerinde Panama Kanalını aşarak Atlantik Filosunu desteklemeğe ve güçlendirmeğe geldiler. Amiral Theobald bu girişimin aslında, Japonya'nın Pasifik'teki iştahını kabartmak için oynanmış politik bir oyun olduğunu öne sürer.

Bu arada Deniz Kuvvetleri Genel kurmay Başkanı Amiral Stark, Groenland ve İzlanda adası arasında kalan bölgelerde İngiliz Donanmasının görevini hafifletmek için, buralar da Amerikan donanmasına görev verilmesini önerir. 9 Nisan günü Danimarka hükümetinden izin alınarak Groenland'a ilk Amerikan birlikleri gönderilir. Reykjavik hükümetinden de izin alınınca 7 Haziran 1941 günü Amerikalılar İzlanda'ye ayak bastılar.

Amerika ileri uçtaki bu üslerini yaşatmak için konvoylar düzenledi. İngilizlerin Hval Fiyordundaki üslerini boşaltmalarına gerek kalmadan Amerika Birleşik Devletleri, sorumluluğu altına aldığı alanların

Başkan Roosevelt'in New-York'ta doğduğu ev.

etmesinin tek amacı ise, Ingiliz dostuna Singapur'daki savunmasını güçlendirebilmesi için zaman kazandırmaktı. Atlantik toplantısının dönüşünde kendisine pek birşey kazandırmayacak olan karşı istekleri sunmak düşüncesindeydi. Bunlardan birşeyler elde edeceğini pek sanmıyordu gerçekte. Bu isteklerinin başında da Siam (bugünkü adıyla Tayland) ve Fransız Hindi - Çini'nin tarafsızlaştırılması geliyordu Amerikan önerilerinin son paragrafını Roosevelt, Churchill'e yazdırdı:

Roosevelt 3. kez Başkanlığa seçilmesi şerefine yapılan geçit resminde

Sovyetlerin Washington elçisi Maxime Lituanov.

"Japonya'nın bundan böyla Güney Batı Pasifik'te girişeceği en küçük bir hareket, iki ülkeyi bir savaşa götüreceği kesin olsa bile, Amerika Birleşik Devletleri'nin karşı girişimleriyle karşılanacaktır."

Aynı uyarı kuzey- batı Pasifik için de yapılmıştı. Washington, Japonya'nın Sibirya kıyılarına ve Vladivostok'a karşı bir saldırıda bulunmasından kuşkulanıyordu. Amerika Birleşik Devletleri, Japonya'ya kabul edemeyeceği önerilerde bulunarak, iki ülke arasındaki ilişkilerin koparılması sorumluluğunu kandi üstünden atmak istiyordu.

Aslında 11 Ağustos'ta iki ülke arasındaki ilişkiler kopma noktasın henüz gelmemişti. Amerikalılar, yani bir radyo dinleme yöntemiyle Japonların tüm şifrelerini çözme olanağına kavuşmuşlardı. Aşağı yukarı bir yıldır Tokyo'nun yazışmalarını inceliyorlardı. Bu yazışmaların hiçbirinde, Tokyo'nun bir girişimde bulunmak istediği belirtilmiyordu.

Placentia görüşmelerinde, Portekiz sorunu da ele alındı. Portekiz'in hakimi Salazar, Roosevelt'e gönderdiği bir mektupta, herhangi bir Alman işgaline karşılık garanti istiyordu. İngiltere'den de "olur" cevabını alan Roosevelt, Salazar'a olumlu bir cevap verdi. Bu arada İzlanda'da bulunan Amerikan donanmasının görev alanın genişletilmesi de ele alındı.

Bu görüşmelerin en önemli sonucu Amerika Başkanı ile İngiltere Başbakanının 12 Ağustos günü *"Atlantik Sözleşmesi"* adı verilen belgenin altını imzalamalarıdır. Bu belgeyi sunmakta yarar vardır:

Kuzey denizi Amerikan ve Alman gemileri arasında bazı çatışmalara sahne oldu.

Başkan Roosevelt 3. kez seçildikten sonra ilk konuşmasını yapıyor.

"Kiralama ve Ödünç verme Kanunu" başına geçirilen Harry L. Hopkins.

BAŞKAN VE BAŞBAKANIN ORTAK BİLDİRİSİ

"Amerika Birleşik Devletleri Başkanı ile Britanya Kralı temsilcisi Bey Churchill, bu görüşmelerinde, daha iyi bir dünya kurabilmek için, kendi ülkelerinin politikalarından esas aldıkları bazı temel ilkeleri açıklarlar.

"1. Ülkeleri hiçbir surette sınırlarını genişletmek arzusu taşımamaktadır.

"2. İlgili halklar tarafından hür bir biçimde tayin edilmedikçe herhangi bir toprak düzenlenmesi arzusunda değildirler.

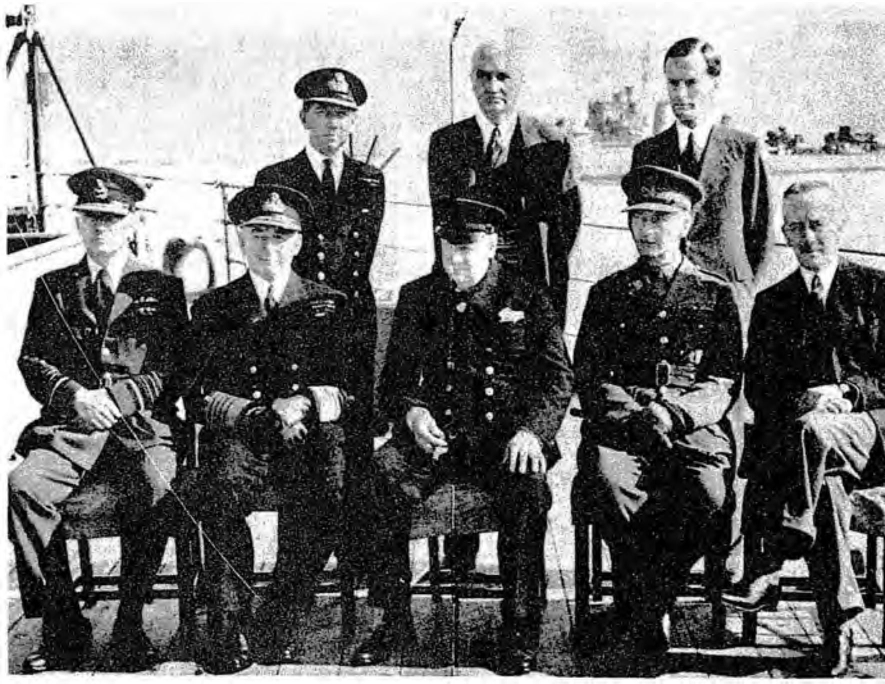
"3. Tüm halkların istedikleri hükümet biçimini saptamaları ilkesine saygı duyarlar. Kuvvet zoruyla yağma edilmiş ülkelerde hür hükümetlerin teşkilini ve temel yasaların yerleştirilmesini arzu ederler..

"4. Küçük ya da büyük, galip yada mağlup, tüm devletlerin ekonomik çıkarlarına ve hammadde haklarına kanunlar çerçevesinde saygı duyulmasını isterler.

"5. Daha iyi çalışma koşulları, ekonomik ortam ve sosyal güvenlik yaratmak için, tüm uluslar arasında tam anlamıyla bir işbirliği yaratılması arzusundadırlar.

"6. Nazidiktatörlüğünün yıkılmasından sonra, tüm ulusları sınırları içinde rahatça yaşatabilecek ve tüm insanları kuşkusuz ve endişesiz bir geleceğe hazırlayabilecek, süresiz barışın kurulması amacındadırlar.

"7. Böyle bir barış tüm insanları denizleri ve okyanusları hiçbir

Placentia'ya gelen İngiliz heyeti Başbakan Churchill'le birlikte.

engelle karşılaşmadan geçmesine olanak sağlar.

"8. Tüm dünya uluslarının maddi ya da manevi nedenler için kuvvet kullanmak zorunluluğunda olmadığı kanısındadırlar. Dünya üzerinde geçerli silahsızlanma olduğu sürece, sürekli bir barışın yaratılabileceği açıktır. Sınırları ötesinde saldırgan bir tutum taşıyan ülkeler karada denizde ve havada silah kullandıkça daha güvenli bir sistem kurulana dek böyle toplumların silahsızlandırılması gereğine inanırlar. Barışa susamış ülkelerin üzerindeki ağır silahlanma yükünü kaldıracak tüm çözümleri desteklemeğe hazırdırlar."

Atlantik sözleşmesi 14 Ağustos'ta yayınlandı. İtalya ve Almanya ile savaş halinde bulunanlar ile, sonrada 7 Aralıkta Japonya'ya karşı silaha sarılan ülkeleri tek bir çatı altında toplama amacını güdüyordu bu sözleşme. 1 Ocak 1942 tarihinde 25 ülkenin delegeleri bu çağrıya uyarak, Beyaz Saray'da "Birleşmiş Milletler" adını verdikleri topluluğun ilk imzalarını attılar. İngiltere'nin yanında 5 Britanya İmparatorluğuna bağlı ülke, Amerika Birleşik Devletlerinin yanında ise 5 Güney Amerika ülkesi ile Küba, Haiti ve Dominik Cumhuriyetleri vardı. Sürgündeki 8 hükümet Belçika, Lüksemburg, Yunanistan, Norveç, Hollanda, Polonya, Çekoslovakya, ve Yugoslavya bu sözleşmeyi imzaladılar. Çin adına imzalamayı Soong, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği adına da Maksim Litvinov üstlendiler.

Sovyetlerin Washington elçisi, dini ibadeti serbest kılan bu uluslararası anlaşmayı imzalayıp imzalamamayı Kremlin'e nasıl soracağını düşünürken hayli korkuyordu. Ancak Stalin Anglo - Saksonlar arasında imzalanan bu sözleşmeyi bir an bile tereddüt etmeden kabul etti.

Aslında Atlantik Konferansı Churchill'in umduğu gibi sonuçlanmamıştı. Roosevelt'in Japonya'ya karşı çok daha sert bir tutum takınmasını bekliyordu. Ancak böyle bir bildiriyi Senato'dan geçirmek zorunda olan Roosevelt daha temkinli davranmayı yeğ tutmuştu. İstenilen sonuç elde edilmemiş bile olsa, iki devlet başkanı arasında, ileride büyük yararı dokunacak olan ilişkilerin temelleri atılmıştı. Sigara ile püro aynı kibrit tarafından yakılmıştı sonunda. İki adam karşı karşıya geldiklerinde sorunlara bir hal çaresi bulmak daha kolaylaşmağa başlamıştı.

İngiliz donanmasının görevlerini üstlenen Amerikan donanmasının başı er veya geç Alman denizaltılarıy la belaya girecekti. Aslında bu durum Roosevelt'in hoşuna gitmeyecek türden de değildi. 4 Eylül sabahı bir İngiliz uçağı Amerikalıların "Greer" destroyerine 10 mil kadar batıda bir denizaltı bulunduğunu iletti. Derhal tarif edilen yere doğru giden destroyer, denizaltıyı saptadı ve kurallar gereğince, durumu çevrede bulunan tüm İngiliz gemilerine ve uçaklarına bildirdi. Saat 10.32'de bir İngiliz uçağı denizaltıya bomba attı, ancak hedefi tutturamadı. 20 dakika sonra geriye dönen uçağın ardından "Greer" görevini sürdürdü. Saat 12.40'ta yolunu değiştiren denizaltı, destroyere hedefini bulmayanbir torpil salladı. Destroyerin karşı saldırısı da herhangi bir sonuç vermedi. Bu Almanlarla Amerikalılar arasındaki ilk olaydı. 11 Eylül günü Roosevelt radyodayaptığı bir konuşmada Mihver devletlerinin korsanlarına görüldükleri yerde ateş açılması için emir verildiğini söyledi. 9 Ekim günü bazı sürtüşmelerin sonucunda Roosevelt Kongre'den ticaret gemilerinin silahlandırılmasını ve bunların savaş bölgelerinden geçmesi için bir kanun çıkarılmasını istedi. Kanun 7 Kasım 1941'de yürürlüğe kondu.

Bu arada ekim ayında Amerikalıların Kearney destroyeri torpillendi.

11 kişi öldü. Daha sonra Reuben Jeck adlı gemi içinde 125 mürettebatı ve subayları olduğu halde bir torpil sonucu mavi sulara gömüldü. Bu Amerikan donanmasının savaştaki ilk kayıplarıydı.

Ancak Hitler'in denizaltılara verdiği saldırmama emri hala geçerliliğini koruyordu. Saldırıya uğrayan bir gemi kaçıyor ve yalnızca savunma bahanesiyle bir torpil gönderebiliyor du. Bu emir nedeniyle denizaltıların o dönemde (1 Ekim - 31 Aralık 1941) batırdıkları gemi tonajı 225 bine düştü.

30 Kasım günü Hitler, Japonya'nın Berlin elçisi General Oshima'nın kendisine okuduğu telgrafı dinleyince, uzun süredir içini kemiren kuşkudan kurtuldu:

"Washington ve Tokyo arasında geçen Nisan ayında başlayan görüşmeler kesilmiştir. İki ülke arasındakl silahlı bir çatışma olasılığı çok kuvvetlidir. Silahların patlaması konusu kimsenin tahmin etmediği kadar kısa bir süre sonra ortaya çıkabilir."

Bu telgrafın aynısı 4 Aralık günü Japonya'nın Roma elçisi Horikiri tarafından Mussolini'ye okundu.

25 Kasım günü ise Japon gemileri Pearl Harbor'a doğru yola çıkmışlardı...

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ İLE JAPONYA ARASINDAKİ İLİŞKİLER GERGİNLEŞİYOR...

İngiliz ve Amerikan komutanları Placentia'da teftiş töreni sırasında.

Günümüzde, savaştan sonra ortaya çıkan bir "Alman mucizesinin" yanısıra bir *"Japon mucizesinden"* de söz edilmektedir. Missuri zırhlısının güvertesinde Amerika ile barış antlaşmasını imzalayan yıkık, bitkin ve zavallı bir Japonya'nın yerini bugün büyük bir endüstri toplumunun almasını büyük bir şaşkınlıkla izlemekteyiz. Oysa 1941 yıllarında da Japonya aynı gelişmeyi ve buna paralel olarak da büyümeyi göstermiştir. 1941 yılında Tokyo'nun savunma harcamalarını karşılamak için bütçesinin yüzde 49'unu kullandığını İngiltere ve Amerika'daki belli başlı çevreler arasında bilmeyen yoktu.

Eğer Pearl Harbor öncesi İngiliz ve Amerikan basınında Japonya konusunda çıkan yazılara bir göz atarsak, oldukça şaşırırız. Son derece iyimser yazılardır bunlar. Yalnız bu yazıların Londra ve Weshington'daki askeri ve politik çevrelerin görüşlerini özetladiğini da bildirirsak bu şaşkınlığımız daha da artar.

Bazı bilim adamlarına göre "C" vitamininden yoksun olan Japonlarda görme bozuklukları vardır. Keskin bir göze sahip olamadıkları için iyi bir pilot olamazlar ve güneş battıktan sonra denizde, İngiliz ve Amerikalılara oranla daha başarısız bir seviyeye inerlerdi. Bu kanıyı paylaşan bazı gemi komutanları, Japonların pilot ve uçak sayısının gerçekte İngiliz pilotları va uçaklarının yarısı kadar bir değare sahip olduklarını öne sürüyorlardı. Malazya'da bulunan RAF komutanı Pulford elinde bulunan Amerikan yapısı "Brawster F2A Buffalo" uçaklarını Sinfapur için yeterli görüyordu. Oysa bu uçakları Avrupa va Afrika'deki savaşlar sırasında kullanmak isteyenlere rastlanılmamıştı bile...

Gerçeklere gelince...

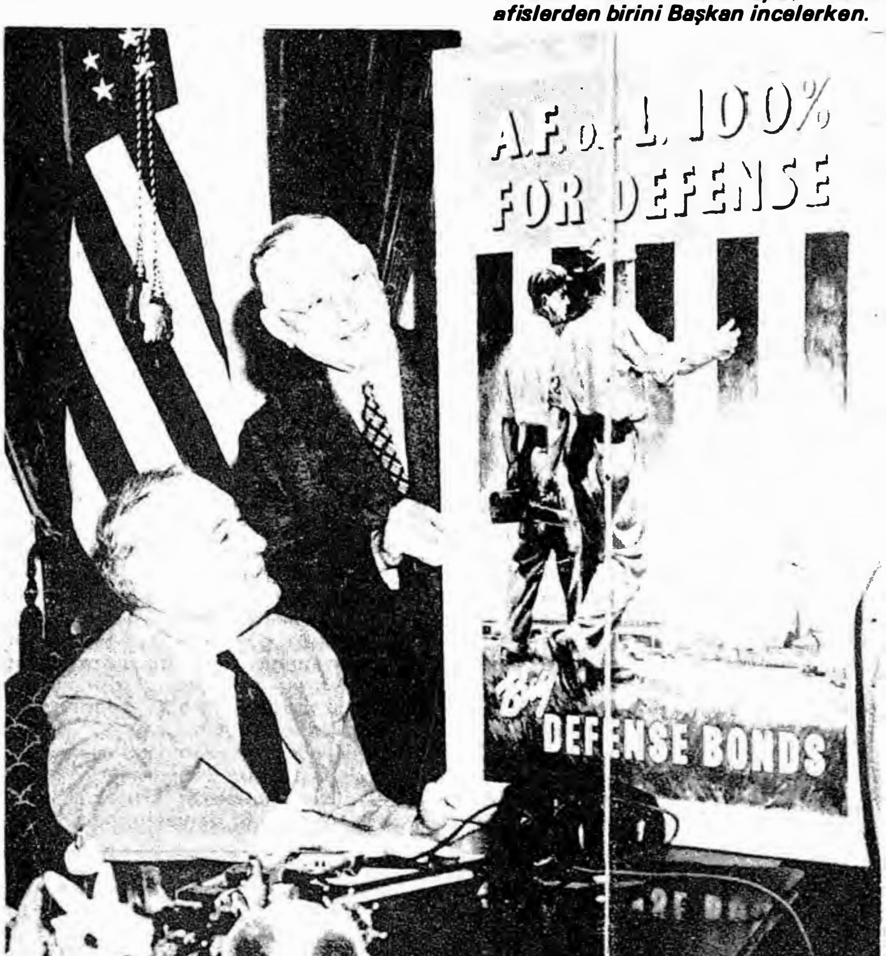
Japon Hava Kuvvetlerinin elinde en iyisinden 4 bin adet uçak bulunmaktaydı. Bunları kullanacak olan pilotlar saldırı va savunma taktikleri konusunda iyi bilgi sahibiydiler. Özellikla bu uçakların arasında bulunan ve "Zero" (Sıfır) olarak isimlandirilen uçak 2 yıl boyunca tüm müttefik uçaklarına kafa tutmuştu. Uçak mühendisi Jiro Horikoshi tarafından çizilen ve Mitsubishi firmasında yapılan bu uçaklar ancak 1943 yılının eylülünde Amerikan Hava Kuvvetlerinde hizmete sokulan "Grumann F 6F Hallcat" uçakları tarafından yenilabilmişlardir. Hava Kuvvetleri, Amerika'daki gibi Orduya ve Deniz Kuvvetlerine bağlı iki bölüme ayrılmıştı.

8 Ağustos 1942 ile 11 Şubat 1943 tarihleri arasında Solomon adaları çevresinde yapılan kanlı çarpışmalar sonucunda Japonların gece saldırılarına tanık olan Amerikalılar, Japon pilotların o günlerde kullanılan radarlardan daha etkili bir göze sahip olduklarını anladılar. Bütün bunlar tüm doktorların va bilim adamlarının iddialarını çürütüyordu... 7 Aralık günü savaş sahnesine yerleşen "Güneşin Oğlu"nun donanması 10 zırhlı, 10 uçak gemisi, 36 kruvazör, 11.3 destroyer va 63 denizaltından oluşuyordu.

Zırhlı gemiler ile uçak gemileri arasındaki bira birlik orantı o güne değin hiçbir donanma tarafından erişilememiş bir sayı olarak göstarili yordu. İngiliz donanmasında bu oran 2'ye bir, Amerika Birleşik Devletlerin

Japonya'nın Washington elçisi Amiral Kishisabura Nornura, Amerikalılarla yaptığı bir görüşmeden çıkarken.

Halkın Bono alması için, asılan afişlerden birini Başkan incelerken.

de ise 3'e birdi. Amiral Yamamoto komutasındaki "yeni düzenciler" Japon donanmasının bu gelişmesini yeterli bile bulmuyorlardı. Bu arada Amiral Kishimoto ile Asakuma gemi sinin komutanları Amerikalıların kullandıkları hava basınçlı 533 mm' lik torpilden çok daha gelişmlş bir torpili kullanma alanına soktular. Japonların oksijenli, 609 mm'lik bu yeni torpili denizde ilerlerken herhan gi bir iz bırakmadığı için gemi süvarilerini şaşırtacak türdendi. Üstelik Amerikalıların torpillerinde 300 kiloluk patlayıcı madde bulunurken, Japonların yeni torpillerinde 500 kilo patlayıcı madde vardı.

Pearl Harbor saldırısının yapıldığı gün, Japon ticaret filosu toplam olarak 9 milyon tonluk bir tonaja yaklaşıyordu. Yeterince kullanıldığı takdirde, savaş sırasında tüm gereksinmeleri karşılayabilirdi. Ancak Japon Başkomutanlığı, gemileri konvoy halinde kullanmayı çok geç akıl edince, Amerikan uçakları ve denizaltıları, Atlantik'te Luftwaffe'nin ve Cep Denizaltılarının yapamadıklarını başardılar.

Aynı tarihte Japon ordusunun elinde 51 tümen bulunmaktaydı. Bunlardan 27 tanesi Çinlilerle, 13 tanesi de Mançurya'da Ruslarla uğraşıyordu. Musonlar başlamadan önce Japonlar, 12 tümenlik bir kuvvetle Malezya, Tayland ve Birmanya üzerindeki emellerine gerçek leştirme alanına koyuverdiler. Sefer berlik ilan edilince de 72 milyonluk bir ülkenin tüm kaynaklarını ellerinin altında buluverdiler.

Kara ordusunun sayısı konusundaki bilgileri Amerikan belgalerinden elde etmiş bulunmaktayız. Japon donanmasında hizmet gören emirallerin bir çoğu Washington ve Londra'da deniz ateşesi olarak çalışmışlardır. Kara subaylarının önemli bir bölümü de Paris ve Berlin'de öğrenim görmüşlerdir. Bu düşmanın değerlendirilmesi konusunda önemli bir noktadır bizim için.

Bir başka nokta daha. Japon ordusunun askerleri mükemmel bir savaş eğitimi görmelerine karşın, komuta düzeyinde olan binbaşı, albay ve generaller, savaş tecrübesi olmayan Amerikalı subaylar karşısın da savaş taktikleri karşısında oldukça sönük kaldılar. Bunun en güzel örneğini Guadalcanal savaşları sıra-

Amerikan Missuri zırhlısı. 1945 yılında Japonya'nın teslim olması bu gemide imzalanmıştı.

Başbakan prens Konoye 1941 yılında iki ülke arasındaki anlaşmazlığın giderilmesi taraftarıydı.

aında görüldü. Japon ve Amerikan piyadeleri sayıca birbirleriyle eşit olmelarına rağmen, Japonların tüm karşı saldırıları başarısızlıkla sonuçlandı.

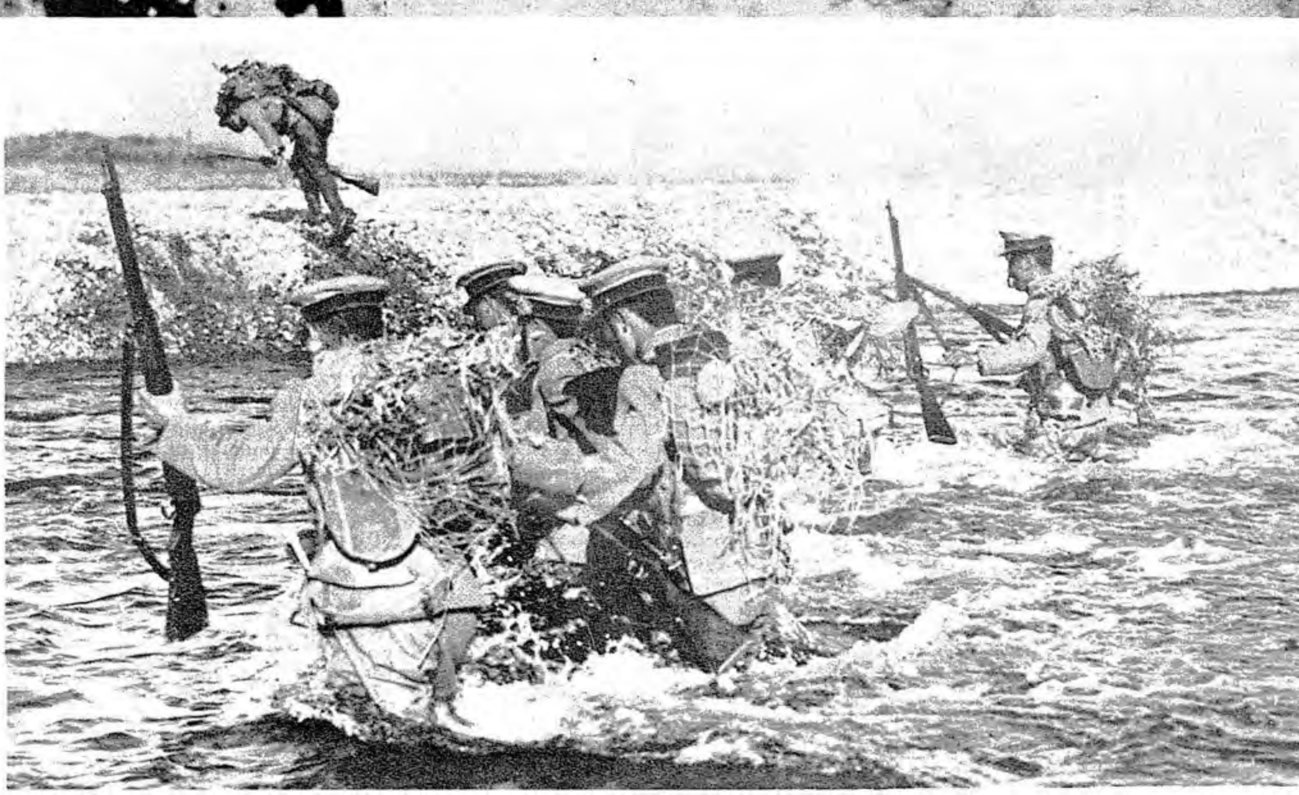
1941 Aralığıyla 1942 Ocağında, General Yamachita komutasındaki 25. Ordu Malezya ormanlarında büyük güçlükleri aşmış ve İngilizlerin şaşkınlığa kapılmasına neden olmuştu. Buna karşılık Salomon adalarında ve Yani Gine'de Japon birlikleri salgın hastalıklar nadeniyle ağır kayıplara uğramışlardır. Bu da Japon Başkomutanlığının savaşmanın dışında belirli başka işlerin de yürütülmesi garaktiği konusunu ihmal ettiklerini ortaya koymaktadır. Amerikan ordusunda sağlık görevleri ne denli düzgün ve yeterli ise, Japon ordusunda aksine o denli düzensiz ve "felaket" denecek düzeydeydi.

Japonlar güçlü bir ordu kurmalarına karşın komuta va yan hizmetler konusunda oldukça düzensizdiler.

Japon süvarileri bir nehirde engel geçme eğitimi yapıyorlar.

Yıllar boyunca büyük bir disiplinle çalışan Japon ordusu, güçlü bir saldırı aracı haline gelmişti.

Japon Askeri büyük bir savaş kabiliyetine sahipti bunun en iyi örneğini Malezya ormanlarında verdi.

Japon Hava Kuvvetlerinde çalışan bir grup. Asker eğitim sırasında 1941'de Müttefikler Japonların hava gücünü önemsemiyorlardı.

Ancak kısa sürecek bir savaş için, fanatik ve ülkesi uğruna ölmeyi bir ideal haline getirmiş ordu gözönüne alındığında, aksaklıkların güçlü yanların arasında kaybolacağı açıklanabilir. Kullandığı araçlar ve silahlar konusunda düşmanın kesin bilgilere sahip olmaması bu üstünlüğünü arttırmaktaydı. Amerika'da ya da İngiltere'de 15 yaşındaki bir çocuk Messerschmitt ME 109 E veya Supermarine Spitfire'ın tüm özelliklerini ezbere bilirdi. Ama Malezya'da İngiliz pilotları *"Zero"* uçaklarının neye benzediklerini ancak bunlar kendilerine saldırdıklarında gördüler.

1940 yılında yayınlanan denizcilik istatistikleri o yıllarda inşa halinde bulunan Zuikaku ve Shokaku uçak gemilerinin 12 ila 15 bin ton arasında olduklarını öne sürüyordu. Oysa bugün bunların 30 bin tonluk gemiler olduğu bilinmektedir. Kısa sürecek bir savaş sırasında Japonların birçok konuda, Amerikalıları altedebilecekleri şüphe getirmez bir gerçektir. Ama ya uzun sürecek bir savaşta? Bunun cevabını Prens Konoye ile konuşan Amiral Isoroku Yamamato' nun sözlerinde bulabiliriz:

"Eğer bana savaşın gerekli olduğunu söylerseniz, tüm gücümle Amerika Birleşik Devletleri'nin üzerine saldırır ve 6 ay boyunca sizi zaferden zafere koşturacağımı garanti ederim. Ama sizi uyarıyorum, eğer bu çatışma iki ya da üç yıla uzarsa kesin zaferimiz konusunda kuşkuluyum.

Gerçekleri bu denli açıkça ifade edebilmek oldukça zordur. Zira Amerikan savaş endüstrisi ile Japon savaş endüstrisi yan yana konduğunda ortaya çıkan oran, nüfuslar yan yana getirildiğinde ortaya çıkan bire iki gibilik bir sayıya benzemektedir. Bu oran bire beş, altı dolaylarındadır. Petrol ve hammadde kaynaklarının arttırılması ve bunların Japon endüstrisine ulaştırılması Tokyo için ayrı bir sorundu. Japon teknik adamlarının yaratıcı gücü, müttefikler Almanlarınkine ve düşmanları Amerikalılarınkine oranla çok daha düşük düzeydeydi. Tüm bunlar yan yana konduğunda uzun sürecek bir savaşın Japonya'nın

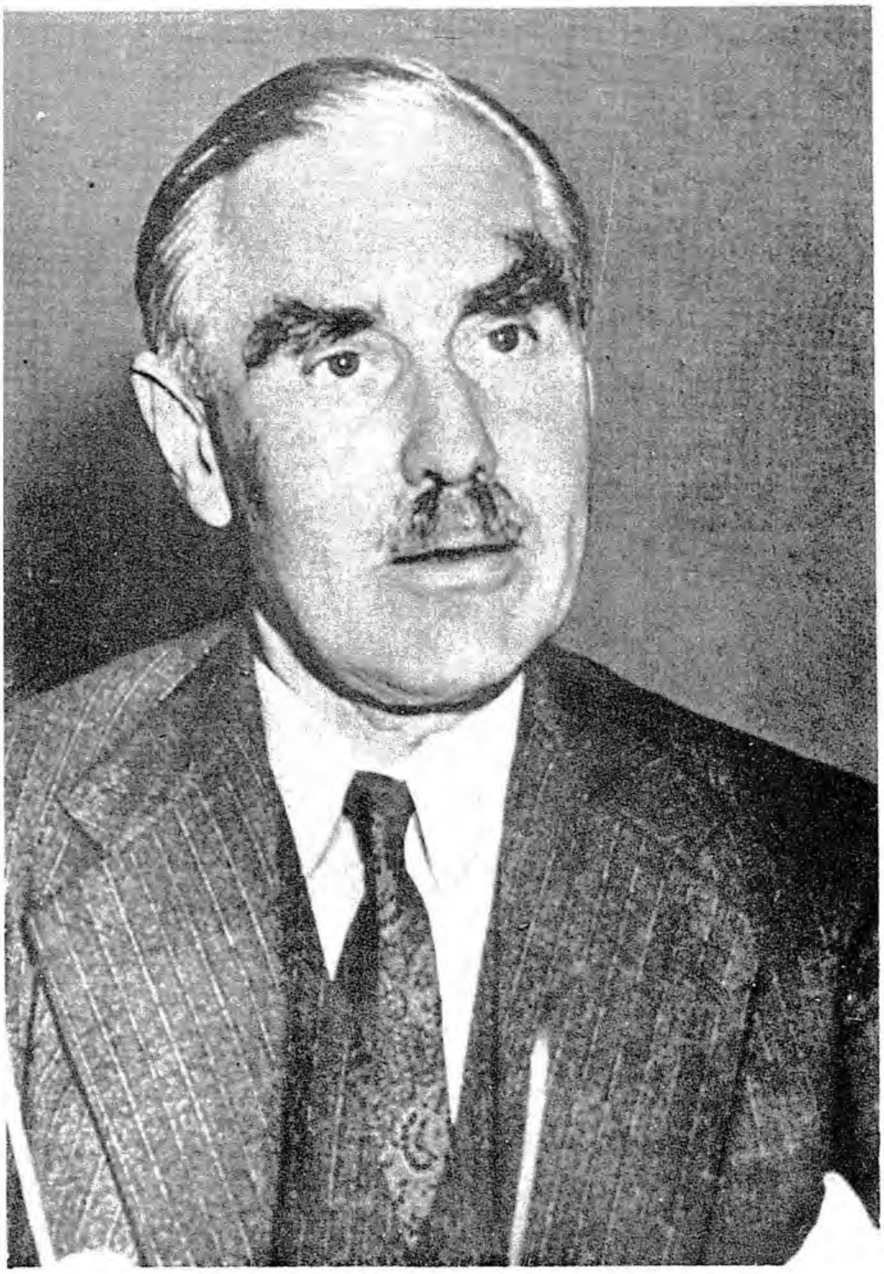
lehine olmayacağı ortaya çıkar

1942 yılında, 15 yeni uçak gemisinin yapımını kararlaştırmanın herhangi bir yararı yoktu. Nasıl olsa üzerine konacak olan aletler ve uçaklar, her altı ayda bir yenilenen ve modernleştirilen Amerikalı ve İngilizlerinkine oranla eski kalacaklardı. Başka bir örnek daha. Almanlar Peenemünde'de, "V" füzelerini denerlerken, Amerikalılar da dünyayı temelinden sarsacak bir fizik kuralını ölümcül bir silah haline getirirlerken, Japonlar da yeni bir silah yaptılar. Bu Montgolfier kardeşlerin yaptığı ilk balonu andıran kağıttan bir balondu. Havalar müsaade ettiğinde Japon denizaltıları, Amerika kıyılarına yaklaşıp bu balonları salıveriyorlardı. Bu küçük silah Oregon ve Kaliforniya eyaletlerindeki bazı ormanlarda yangınlara neden olmuşsa da savaşın Japonların lehine çevrilmesine olanak sağlayacak türden bir etkinliğe sahip değildi. Tıpkı savaşın son zamanlarında ortaya çıkan ve Kamikaze adı verilen "İntihar Pilotlarının" savaşın gidişatını etkilemediği gibi.

Tüm bu küçük örnekler bize Japonların savaşı kazanamamalarının nedenini ortaya çıkartmaktadır. Geleneksel cesurluklarının ve kahramanlıklarının zeka ve modern teknikle bağdaştırmayı başarabilsey

[illegible] çarpışan milliyetçilerin lideriydi.

diler, savaşın bu yakasında ki sonucu çok daha değişik olabilirdi.

Tokyo ve Washington arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine yol açan nedenlerin başında, Japonların Çin kıtasında doğrudan doğruya ya da kukla hükümetler aracılığıyla egemen olmak istemeleri gelmektedir.

Japonların Mukden'de göstermelik Mandçukuo hükümetini kurmalarına ve Mareşal Çang Kay Şek'in Tch'ong-k'ing'e çekilmesine yol açan olaylardan burada söz edecek değiliz. Ancak "garip savaş" yıllarında Paris ve Londra'nın Çin davasını, Amerika'ya yaranmak ama cıyla desteklediklerini de biliyoruz. Böylece silah, cephane, motorlu araç ve yakıt, Fransız Hindi-Çini'nden ve Birmanya'dan, Rangoon, Lashio ve Tonkin yolu üzerinden Tch'ong-k'ing'e yollandı...

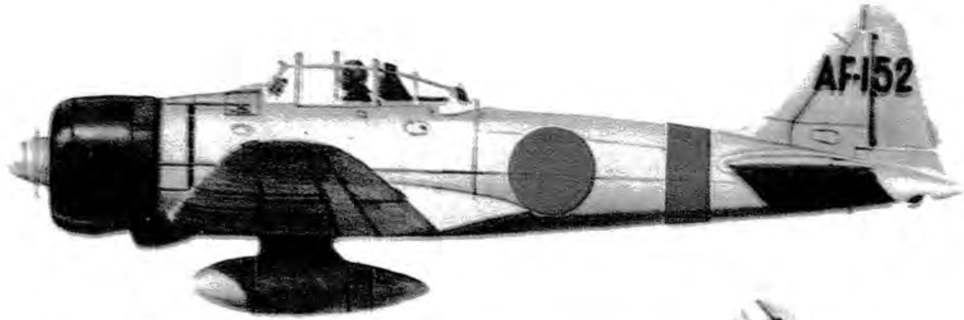
Fransa'nın yenilgiye uğraması ve İngiltere'nin tek başına kalması Japonların yeniden hareketlenmesine yol açtı. 19 Haziran 1940'da Japonlar, Hindiçin genel valisi General Catroux'dan, 24 saat içinde Tonkin sınırını kapatmasını ve bu işlemi denetlemek için bir Japon örgütünün kurulmasını istedi. General Catroux bu ültimatomun maddelerine uymağa karar verince Bordeaux hükümetince görevinden alındı ve yerine Amiral Decoux'yu atadı. ancak Amiral'da bu isteklere boyun eğmekten başka bir çıkar yol bulamayınca, 22 Eylül'de, Alman zaferleriyle sarhoş olan Japonlarla anlaşma masasına oturdu. Tonkin'de bir Japon kuvveti bulundurulmasına ve üç hava alanının Japonlara verilmesi uygun görüldü. Bu anlaşmanın uygulamaya konulmasıyla, Fransızlarla Japonlar arasında kanlı çatışmalar oldu. Ancak bir süre sonra ortalık sakinleşti.

Tokyo'daki Amerikan elçisi Joseph Clark Grew.

Japon avcı uçağı 'Sıfır'. 1941 yılında tüm müttefik uçakları alaşağı etmişti.

Savaşın uçakları

JAPON AVCI UÇAĞI
MİTSUBİSHİ A6M2 (SIFIR)

Motoru. 1 Adet 14 silindirli Nakajima NKIC Sakae 12 motoru.
Silah: 2 adet 20mm. lik 99 tipi top, 2 adet 7,7 mm'lik 97 tipi makinali tüfek 60 kiloluk 2 bomba.
Hız: 4450 metrede, satte 530km/h.
Tırmanma Hızı: 6000 metreye 7 dakika 27 saniyede.
Çıktığı yükseklik: 10000 metre.
Aldığı yol: 3100 km.
Ağırlığı: Boş 1680 kilo. Dolu 2800 kilo.
Kanat açıklığı: 12 metre
Uzunluğu: 9 metre
Yükseklik: 3 metre

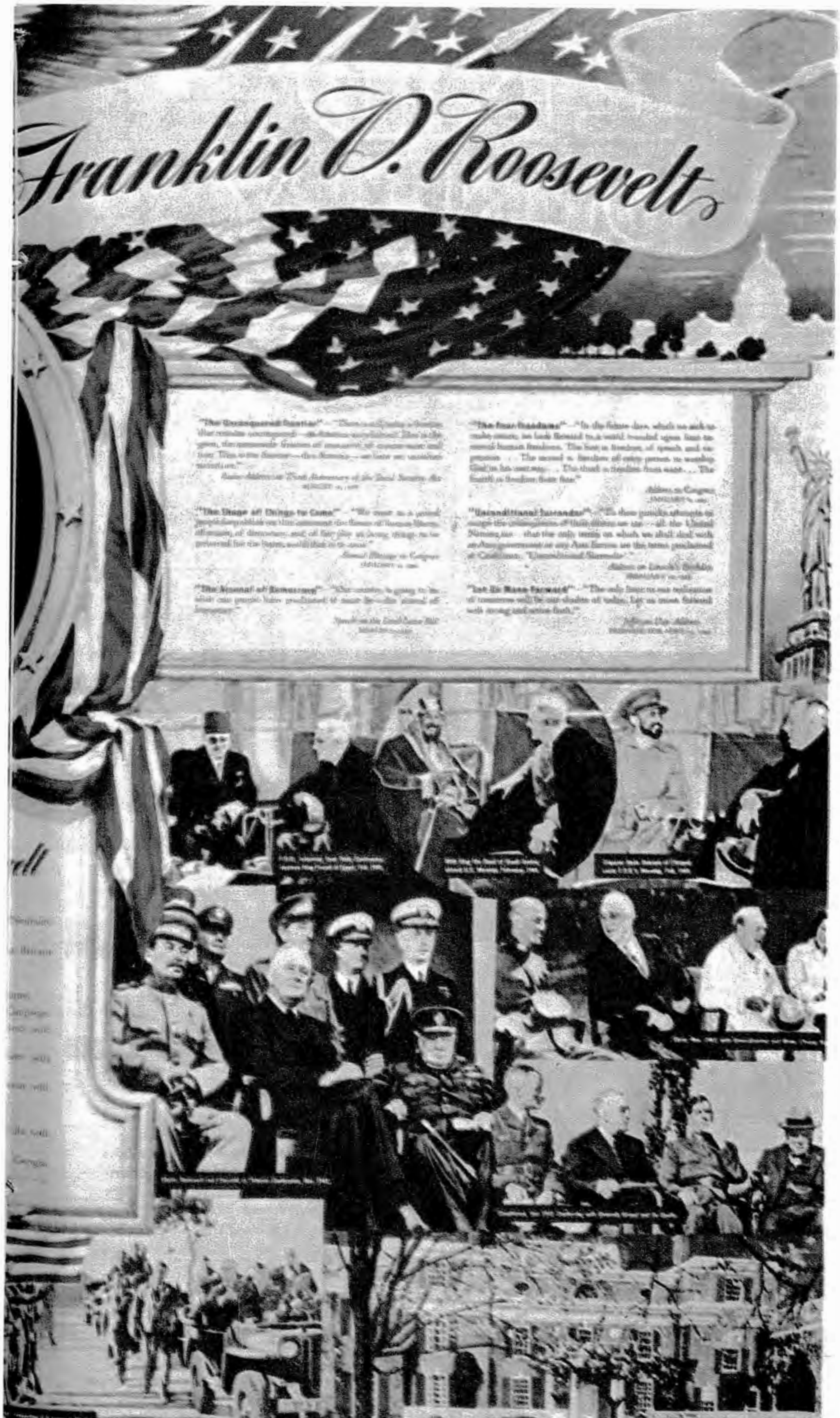

Pasifiklerdeki Japon tehdidinin artmasını simgeleyen bir poster.

The Message of
Chronology of Franklin D.

Başkan Roosevelt bir beyzbol maç nın başlama vuruşunu yapıyor.

Roosevelt 1918'de Donanma Bakanlığında çalıştığı için savaş konusun oldukça tecrübe sahibiydi.

"Ülkenizi koruyun" diyor bu afişin başlığın da 1940 yılının sonundan itibaren Amerikan hükümeti halkı savaşa hazırlamak için yoğun bir kampanyaya girmişti.

Tarih boyunca Amerikan Askerlerini gösteren bir savaş afişi. Bu afiş tüm Amerikalıları savaşa çağırıyordu.

Savaşın üniformaları

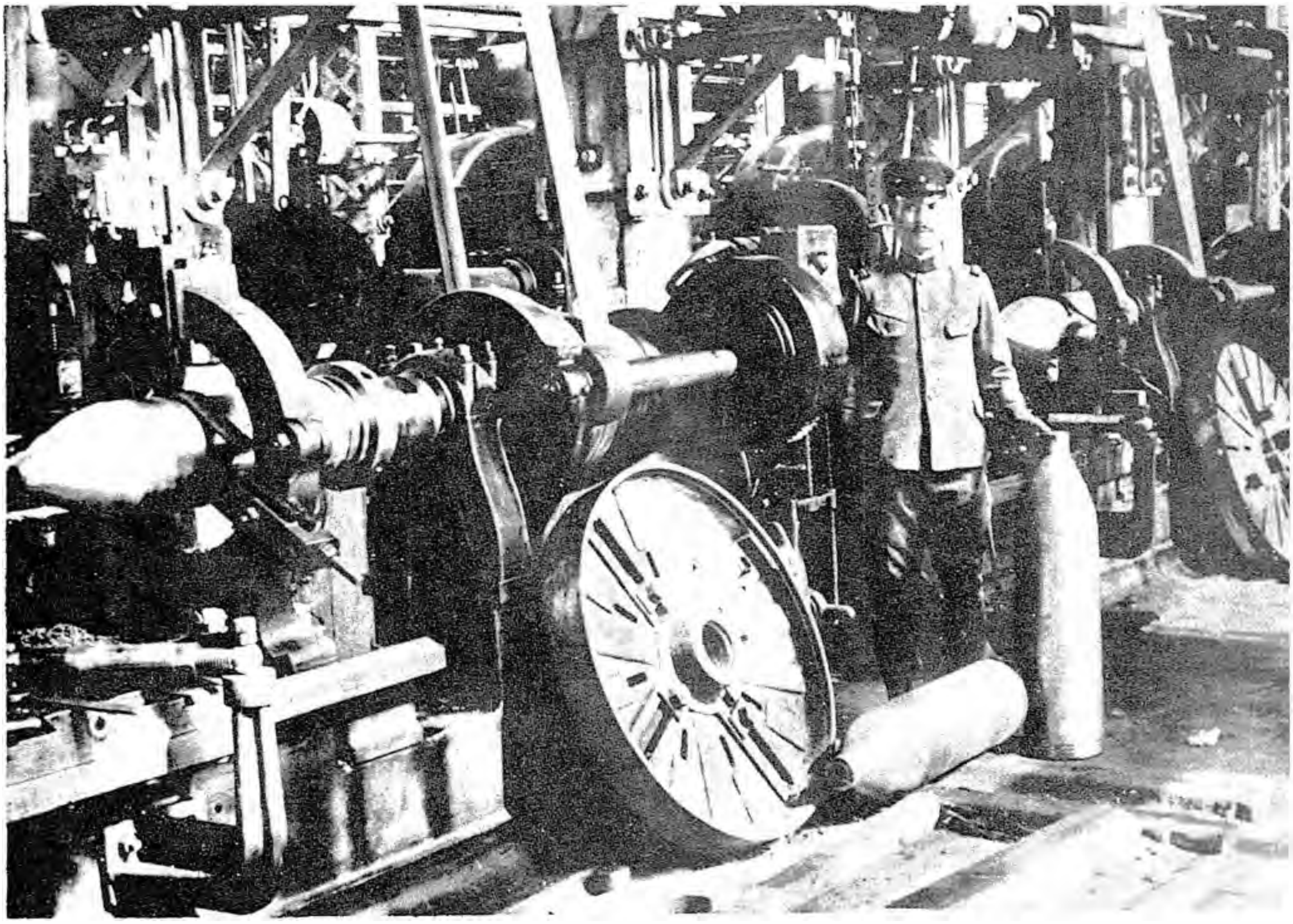
UZAK DOĞU 1941-1942

Japon Genarali Yamashita *Singapur Şubat 1942*
Japon subayları sıcağa karşı bol ve giyimi kolay elbiselerle donatılmıştı.
Subayların uzun çizmeleri vardı. Silah olarak kılıç kullanırlardı.

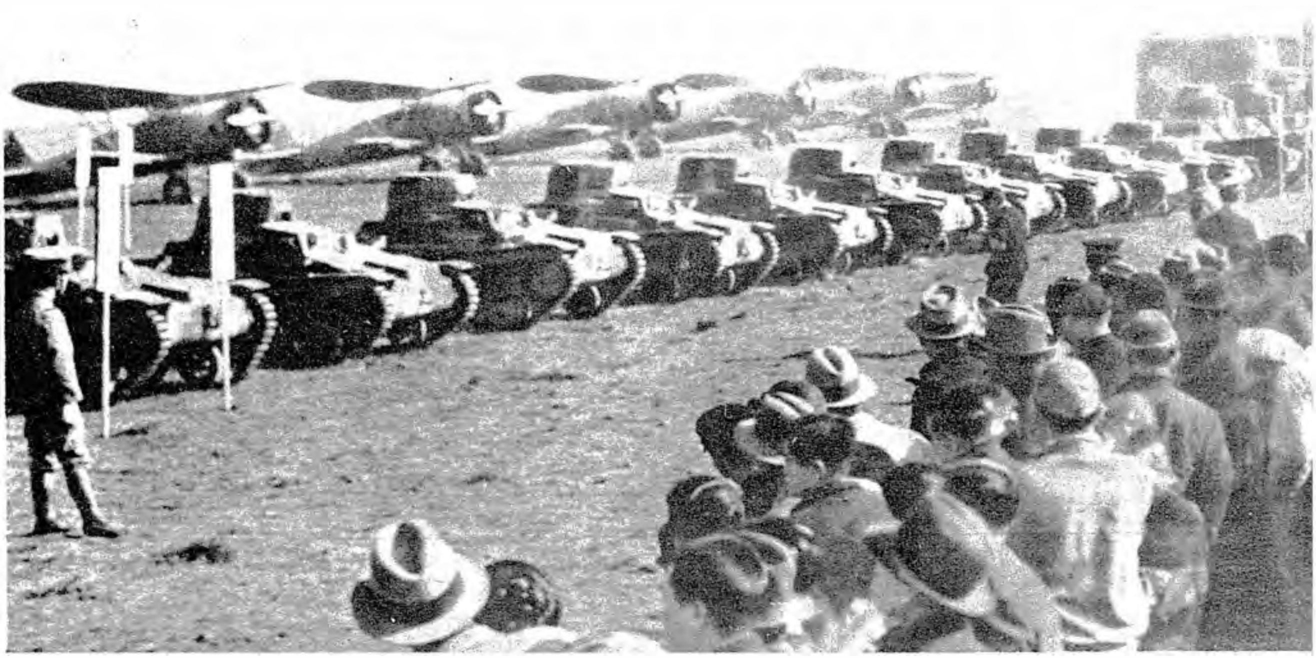
Japon Teğmeni Malaya 1942
Bu subayda da tropik iklim ünüforması var, Tabanca yanında kılıç taşırlardı.

Japoneri, Malaya 1942
Japon erlerinin miğferleri ve giysileri araziye uydurulmuştu. Askerler Gaz maskesi Matara, ve cephanelerini sırtlarında taşırlardı, silah olarak Japon M.38 tüfeğini kullanırlardı.

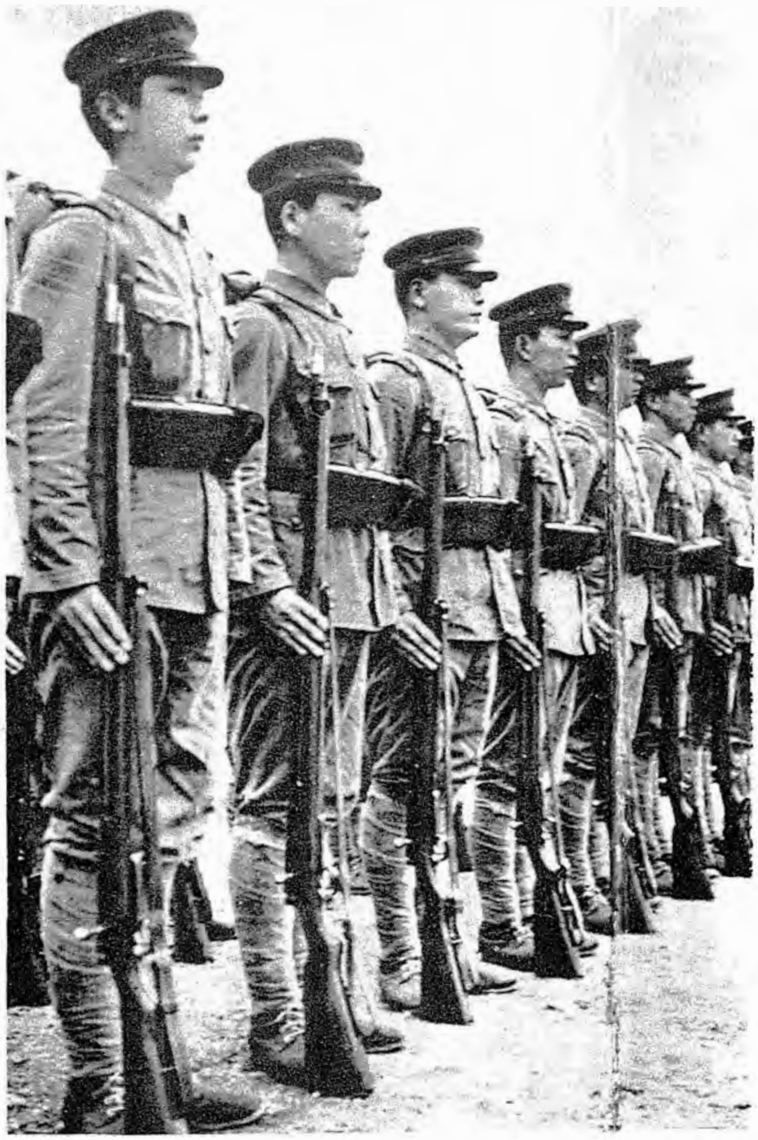
Japon silah fabrikası Anshaw'dan bir görünüş.

Japon uçakları ve zırhlı araçları halka teşhir ediliyor.

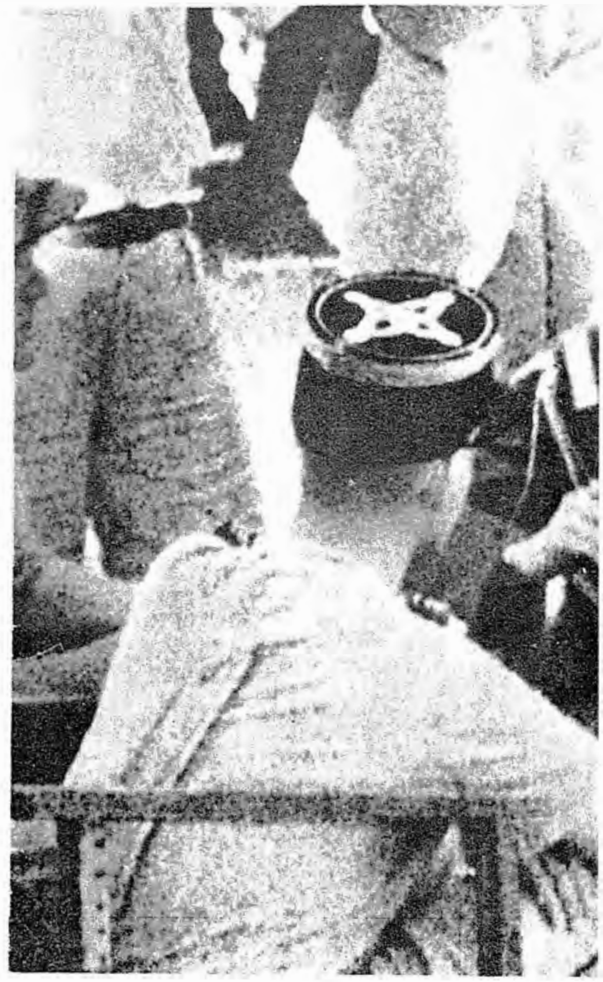

Japonların Asyayı işgal harekatı 1941 yılında silah altına alınan 5 milyon insanla başladı.

1940 yılında Tonkin'de Japon ve Fransız subaylar arasında yapılan bir uzlaşma gösterisi.

2 Temmuz 1941 günü Tokyo'da toplanan İmparatorluk Konseyi, Mançurya sınırında ordunun beklemesi gerektiği konusunda bir karara vardı. Bu hem Japonya ile Rusya arasında imzalanmış olan saldırmazlık antlaşmasının maddelerine, hem deüçlü ittifakın genel havasına uyuyordu. Aynı toplantıda Hindiçin üzerinde Japon egemenliğinin arttırılmasına karar verildi.

Bunun üzerine Elçi Kato, durumu Amiral Darlan'a iletti. Bu toprakların savunmasını sağlamak için, hiçbir engel tanımaksızın bölgenin işgal edilmesini ve dilenilen yerde üs açılmasını öneriyorlardı.

Darlan hiç zaman kaybetmeden durumu Amerikan elçisi Leahy'ye iletti. Leahy, Darlan ve hükümeti Japon isteklerine karşı çıkılması konusunda cesaretlendirdi. Ancak bu toprakların kuvvet yoluyla işgali karsısında herhangi bir garanti veremeyeceğini de sözlerine ekledi. Iyi haber alan askeri kaynaklar ise o günlerde, istekleri yerine gelmezse Japonların bir saldırıya geçeceklerini belirtiyorlardı. Amerika 1940 yılında ilk Japon işgali yapıldığında takındığı tarafsız kalma politikasını bozmağa hiç niyetli görünmüyordu.

Bu durum da Vichy hükümetinin boyun eğmekten başka çaresi yoktu. 29 Temmuz 1941 günü Kato ve Darlan arasında teati edilen mektuplar sonucunda, Hanoi'de Amiral Decoux ve Japon Yüksek Komutanlığı temsilcisi arasında imzalanan anlaşma maddeleri resmen yürürlüğe kondu.

Prens Konoye, Washington ve Tokyo arasında bir uzlaşma yolu ararken ve bunu sağlamak için Matsuoka'yı bile harcamayı göze almışken, Saygon'un işgal edilmesi Amerika Birleşik Devletleri'nde bomba etkisi yarattı. Japonların Güney Asya'da üsler kurmağa başlaması bir savaş belirtisi olmasa bile savaşa doğru giden yol üzerinde bir adımdı. Üstelik buralarda teşkil edilecek üsler İngilizlerin Birmanya ve Malezya'da, Hollandalıların Güney Asya'da belki de Amerikalıların Filipinlerdeki varlığını tehlikeye düşürecek türdendi. Japonların bu girişimine misilleme olarak 26 Temmuz'da Başkan Roosevelt Amerika Birleşik Devletleri toprakları üzerinde bulunan Japon gelir kaynaklarına el konulduğunu ve bu ülkeye gönderilecek petrola da ambargo uygulanacağını bildirdi. Birkaç gün sonra İngiltere, Kanada ve sürgündeki Hollanda hükümeti de Japonya'ya karşı alınan bu tedbirlere katıldıklarını açıkladılar. Böylece Japonya'nın Sumatra, Borneo ve Birmanya'da bulunan petrol kuyularından ve rafinerilerinden yararlanma olanağı ortadan kalkıyordu.

Japon subayları bir geçit merasiminde

General Hideki Tojo halkın arasında.

Japon subayları bir mola sırasında pirinçlerini yiyorlar.

Tüm bu girişimlere rağmen Japonya, Amerika ile uzlaşmanın yollarını aramağa devam ediyordu. Daha önce de belirttiğimiz gibi Roosevelt Sing apur'daki İngilizlere zaman kazandırmak için de bu görüşme isteklerini kabul etmişti. Prens Konoye bunun üzerine Başkan ile Honolulu'da görüşebileceğini bildirdi. Ancak cevap olarak, önce diplomatik yollardan geçerek asgari müştereklerde birleşme yoluna gidilmesi gerektiği söylendi.

Başkan Roosevlet ve Cordell Hull, petrole ambargo koymakla ellerine büyük bir fırsat geçirmişlerdi. Zira iki yıl içinde Japonya'nın sıvı yakıt stoklarının tükeneceği biliniyordu. Tokyo ve Washington arasındaki sürtüşmenin giderek artacağını tahmin etmek bir falcılık olmayacağına göre petrolün Japon generallerinin başına büyük dertler açacağı kuşkusuzdu. Üstelik bu ambargo, Borneo, Sumatra ve Birmanya'daki Burma-Oil'i de içine aldığına göre iş oldukça ciddiydi. Japon askeri danışmanları bu nedenle, bir uzlaşmaya varılmasını eğer bu mümkün olmazsa, işi zamana bırakmaya ve böylece avantajlı duruma geçmeğe çalışan Amerika'ya müdahale edilmesini önerdiler. Amerika bir çatışma çıkarmadan, yani tam anlamıyla Japonya ile ilişkilerini koparmadan bu durumu uzatırsa, savaşmadan Japonya'yı ambargo yoluyla dize getirebilirdi.

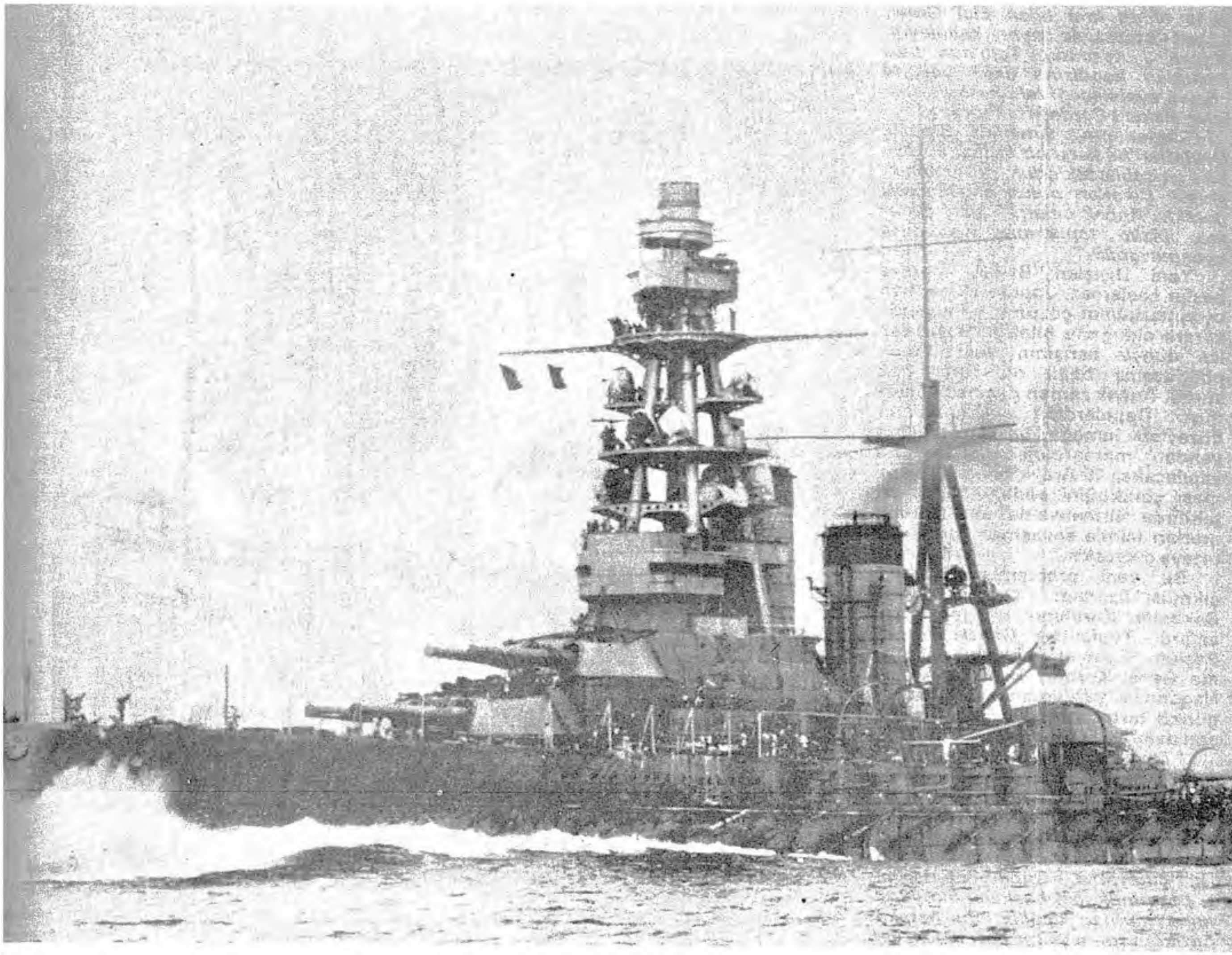
Başkan Roosevelt, Japon Başbakanı ile Honolulu ve Junaau'da (Alaska) buluşmayı kabul etmeyince, 6 Eylül günü durumu yeniden görüşmek üzere, İmparatorluk konseyi toplandı. Şu kararlar alındı:

"1. Bir savaş olasılığını göz önünde bulunduran Japonya, bu konudaki hazırlıklarını ekim sonuna kadar bitirmiş olacaktır.

2. Bu hazırlıklara bitişik olarak, tüm diplomatik yollardan, Amerika ve İngiltere ile Tokyo'da varılan anlaşmanın çerçevesinde, bir uyuşma sağlamaya çalışacaktır.

3. Eğer ekim başında önerdiğimiz çareler çerçevesinde bir çözüm bulunmazsa Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Hollanda karşısında derhal savaş kararı alınacaktır."

Diplomatik trafik, İmparatorluk Konseyi tarafından belirlenen tarih sürecinde herhangi olumlu bir sonuç elde edemeyince 12 Ekim günü Prens Konoye, Tokyo civarındaki evinde bir toplantı düzenledi. Toplantıya Dışişlari Bakanı Amiral Toyada, Savaş Bakanı General Tojo, Donanma Bakanı Okawa ve Plan Örgütü Şefi General Suzuki katıldı. Toplantı sırasında Başbakan ve Savaş Bakanı Tojo karşılıklı sert bir

Japonların "Nagato" savaş gemisi seyir sırasında.

tartışmaya girdiler:

"Tojo. Uzlaşmalar bir çözüme varamaz Bir sonuca varabilmek için iki tarafında taviz vermesi gerekir. Şimdiye değin hep Japonya ödün vardi. Amerikalılar parmaklarını bile oynatmadılar.

"Okawa. - Diplomasi ve savaş arasındaki dönemeçteyiz... Gerekli olan Başbakanın bir karar alması ve bu kararında ısrar etmesidir.

"Tojo. - O denli basit değil. Yalnız Başbakan yok işin içinde. Ordu var... donanma var...

"Konoya -Bir ya da iki yıllık bir savaşı göze alabiliriz. Ama iki yıldan fazla sürecek bir savaş için emin olamayız.

"Tojo. Bu Başbakanın kişisel görüşü

"Konoya. Diplomasiyi daima savaşa tercih ederim.

"Tojo. - Başbakanın savaşa olan inancı İmparatorluk Konsavinde tartışılmalıydı. Başbakan İmparatorluk Konseyi ne iştirak ediyor değil mi? Belki de bugünsorumluluklarıüstlen mektan kaçıyor.

"Konoya. Savaşa güvenmediğim gibi sorumluluğunu taşımayı da kabul etmiyorum. İmparatorluk Konseyi yalnızca diplomasiden umut kalmayınca neler yapılabilecağina karar verdi. Oysa ben hala diplomasiye güveniyorum."

Aslında her iki taraf da bir yanılgı içindeydi. General Tojo, ani bir saldırıyla koskoca Amerikan devini yere indirebileceğini sanıyordu. Ancak Prens Konoye de yanılıyordu.. Zira Japonya diplomasi yoluyla Hindiçini Güney Asya'ya bir zıplama tahtası olarak kullanmayacağına dair Amerika'ya teminat verirse, bu ülkenin ambargoyu kaldıracağını sanıyordu. İşte ikisinin de 12 Ekim 1941 toplantısında yanıldıkları noktalar bunlardı.

General Tojo, Başbakanla bu tartışmaya girmekle, deniz ve kara kuvvetlerinin ne düşündüğünü açıklamak istemişti. Devrin Japon geleneklerine göre Savunma Sorunlarıyla ilgili Bakanlar, doğruden doğruya İmparator tarafından atanırdı. Hükümetin uyguladığı politikayla bağdaşamayabilirlerdi. Bu nedenle büyük önemleri vardı. Ortaya çıkan durum karşısında Başbakanın istifa etmekten başka yapacak herhangi birşeyi yoktu. 16 Ekim 1941 de de Başbakan istifa etti.

Prens Konoya'nin görevini General Tojo üstlendi. Tojo Savaş Bakanlığı görevini de sürdürdü. Dışişlari Bakanlığına ise Moskova elçisi Shinegori Togo atandı.

Japon kabinesinde ortaya çıkan bu yeni durum, Tokyo'daki Amerikan elçiliğini ilk anda fazla tedirgin etmedi. Askeri ataşe yarbay Cresswell bu konuda Amerikan Savaş Bakanlığına şu yazıyı gönderdi:

"Yeni hükümete hakim olan hava, tutuculuktur. Ancak ilk anda Prens Konoye'nin istifa etmesi, durumun birden değişeceğini göstermez. General Tojo tam bir Japon dur ve milliyetçi duygular taşıyan bir hükümet kurduğu gerçektir ama aşırı hareketlerden kaçınabilecak bir görüşü vardır."

İmparator'un büyük bir ısrarla Pasifik'te uzlaşma yapılmasından

yana olduğ unu bilen Elçi Grew, askeri ataşesiyle aynı kanıdaydı. Ancak 3 Kasımda, Tojo'nun bazı hesapları kendisine özgü yollarla çözümleyebileceği tehlikesinde Dışişleri Bakanı Cordell Hull'u uyardı.

"Japonların, Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı bir intihar savaşına girişebileceklerini unutmamak gerek. Çıkarları onları engellemesi gerekir. Ancak onların ulusal çıkarları, bizim toplarımız mantığıyla uyuşmayabilir."

Yeni Dışişleri Bakanı göreve başlar başlamaz, Japon - Amerikan uyuşmazlığının çözümü konusunda kararlı olduğunu bildirdi. Başbakan ise dünya barışının yeni Japon politikasına bağlı olduğunu öne sürdü. Ancak zaman geçmeğe başla mıştı. Depolardaki sıvı yakıtların düzeyleri inmeğe başlamıştı. Öte yandan meteoroloji raporları ne yapılacaksa 15 Aralık'tan önce yapıl ması gerektiğini bildiriyordu. Aksi takdirde Birmanya'da muson yağmurları içinde savaşmaz zorunluğu ortaya çıkacaktı.

Bu yeni problemlerin ortaya çıkması üzerine, Tojo 1 Kasım'da Bakanlar Kurulunu bir toplantıya çağırdı. Toplantıya Genel Kurmay Başkanı General Sugiyama, Donan ma Genel Kurmay Başkanı Amiral Nagano ve yardımcıları da katıldı. O günkü tartışmalar 12 Ekim'dekilerden daha sert oldu:

"Togo (Dışişlari) Almanların İngiltera'ye bir çıkartma yapmaları zayıf bir olasılık... işin içinde Japon yardımı bile olsa. Sonra Alman İtalyan ittifakının bize sağlayacaklarına fazla güvenmemek gerekir

"Sugıyama. Güney Seferlerimizi başarmak için başkalarının yardımına muhtaç değiliz. Bu harekat bittikten sonra yalnız başına kalacak olan Çin'i haklayabiliriz... Sovyetlerle ise gelecek baharda uğraşırız.

"Kaya (Maliye) - İlk iki yıllık savaş için inançlıyız. Peki ya sonra?

"Tojo.,- Herşeye rağmen iki yılımız var ya?

"Togo. - Neden maceraya koşuyoruz? Avrupa'daki savaşla başları dertte olan Batılılar nasılsa bize saldırmazlar. Barış içinde kalmak menfaatimiz gereğidir.

"Nagano. - İki yıl içinde Güney'de kazandığımız toprakların güvenliğini sağlayacak duruma geliriz. Amerikan kuvveti ne olursa olsun, çekinmiyoruz.

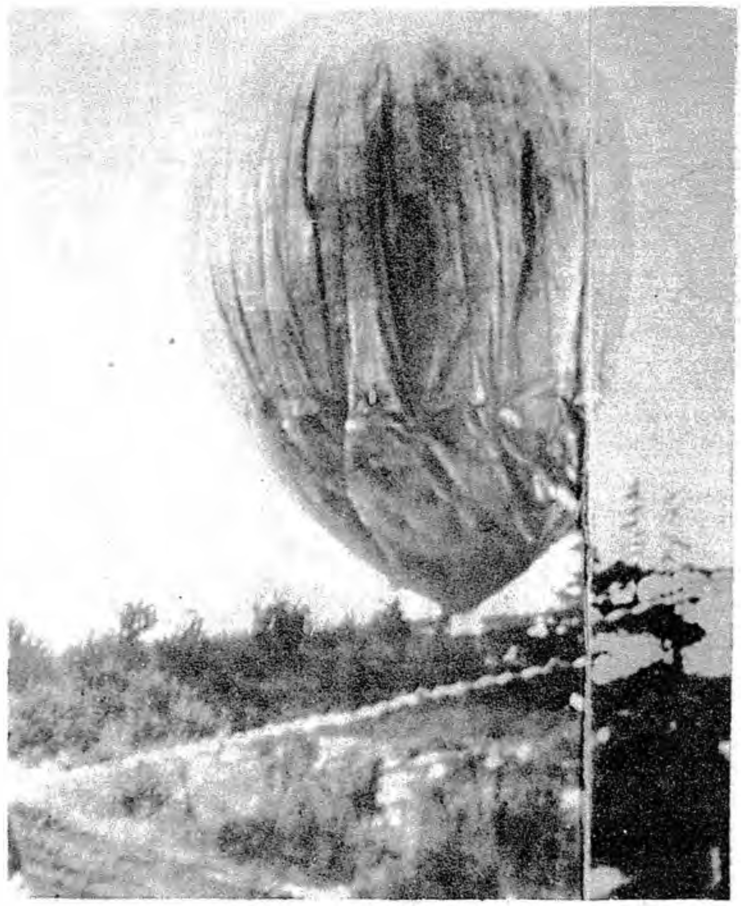
"Kaya. Direnmek, yenmek değildir. Kesin zafer na zaman gelecek?

"Nagano. - Fakat hemen... Böyle bir fırsatı bir daha elageçiremeyiz.

"Sugiyama. - Bir harekata başlamak için aralık ayının ilk yarısı çok uygun. Zaman geçirmeyelim. Zira bir ayımız kaldı. Hemen diplomatik girişimlere son verelim ve savaş hazırlığına başlayalım.

"Tsukada (Ordu Genel Kurmay Başkanı Yardımcısı) - Savaş kararı hemen alınmalıdır.

"Togo. -2 bin 60 yıllık Japon tarihi öyle hemen kolay kolay silinmez.

Bu kağıttan balon Japon Teknisyenleri tarafından Amerikan ormanları arında yangın çıkarmak için yapılmıştı.

"Tsukada. - Ordu hemen verilecek bir kararı beklemektedir.

"İto (Donanma Genel Kurmay Başkanı Yardımcısı) Donanma 20 Kasım'da hazır olacaktır. O tarihe değin diplomatik uzlaşma yolları denenebilir.

"Tsukada. Ordu 13 Kasım'dan sonrasında bekleyemez. Ondan sonra hükümat bir oldu bittiyle karşılaşa bilir. 13 Kasımda stratejinin ilk plana çıkmasını diplomasinin ikinci plana inmesini öneriyorum.

"Shimada (Donanma) Neden saldırın 24 saat öncesine kadar diplomatik uzlaşmaları sürdürmüyoruz?"

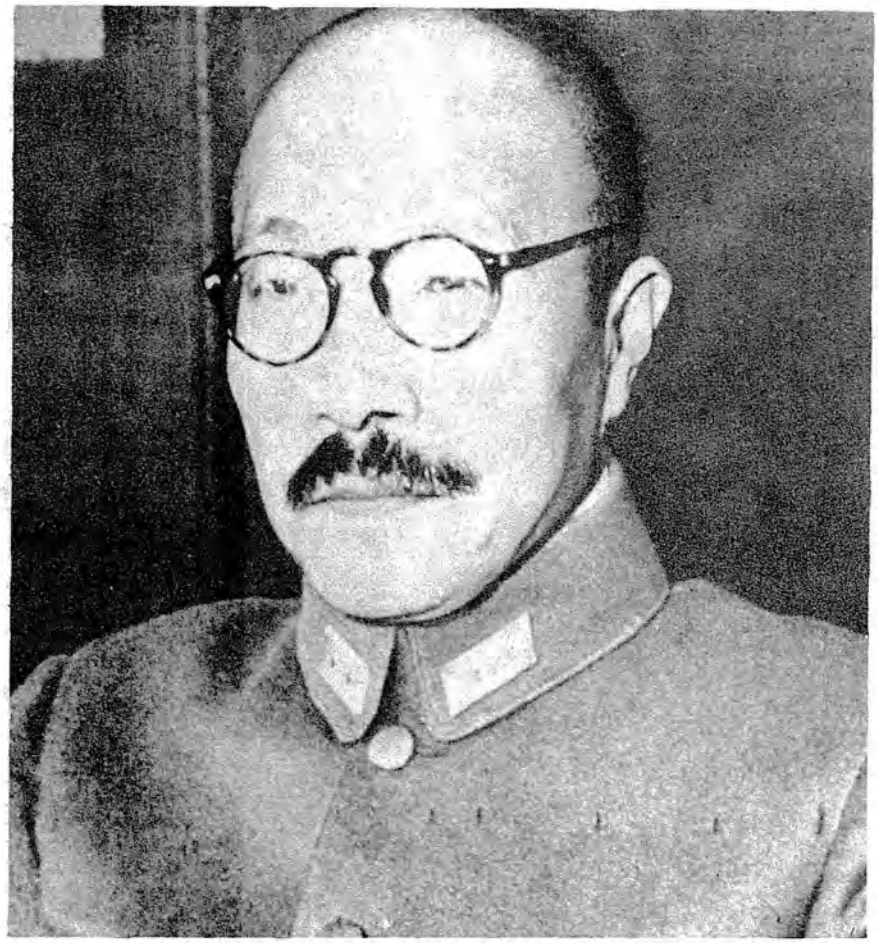
Tartışmaların sonunda 30 Kasım' de diplomatların sözü, askerlere bırakması kararlaştırıldı. Togo böyle ce 4 haftalık bir zaman kazanmış oluyordu. Elçi Kurusu tarafından yolladığı yeni planın Amerika Birleşik Devletleri tarafından destaklene ceğini sanıyordu. Kurusu bir Amerikalı ile evli olduğu için daha fazla sanslı görülüyordu. Elçi yanında Amiral Nomura olduğu halde 16 Kesım'da Weshington'da oldu.

Yeni plan gereğince Tokyo Amerikalılar yönünde bir adım atmış oluyordu. "B Planı" adı verilen bu yeni plan gereğince, Amerika Birleşik Devletleri 26 Temmuz'de koyduğu ambargoyu kaldırırsa, Japonya Hindiçine yerleştirdiği askerleri Tonkin'e çekmeyi kabulleniyordu. Ayrıca Çan kay - Şek'e yapılan Amerikan silah yardımı da kesilmeliydi.

Tokyo'nun 20 Kasım'da sunduğu bu yeni plan Amerikan kamuoyu ve yöneticileri tarafından kabul edilir türden değildi. Ancak 26 Kasım'da Cordell Hull'un sunduğu karşı plan ise Tokyo tarafından kabul edilebilecek yanı yoktu. Kurusu ve Nomura ya sunulan yeni plan Japonya'nın Hindiçin'den başka, tüm Çin'den çekilmesi ve Moukden ile Nankin'de ki kukla hükümetlerin desteklenmesinin bırakılması isteniyordu. Tüm bu hükümetlerin görevini Tch'ong-k'ing'de bulunan hükümet üstlenecek ti.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı ve Dışişleri Bakanı 26 Kasım günü Japonya'ya sundukları yeni planın Pasifik'te ne dereceye kadar barış getieceğine inanıyorlardı acaba? Bilinmez... Ama zaman geçtikçe ilişkiler gerginleşiyor ve durum bir çıkmaza doğru yol alıyordu.

PASİFİK'TE SAVAŞ

1941 yılında savaş bakanı olan General Tojo Prens Konoye'nin istifasından sonra Başbakanlığa getirildi.

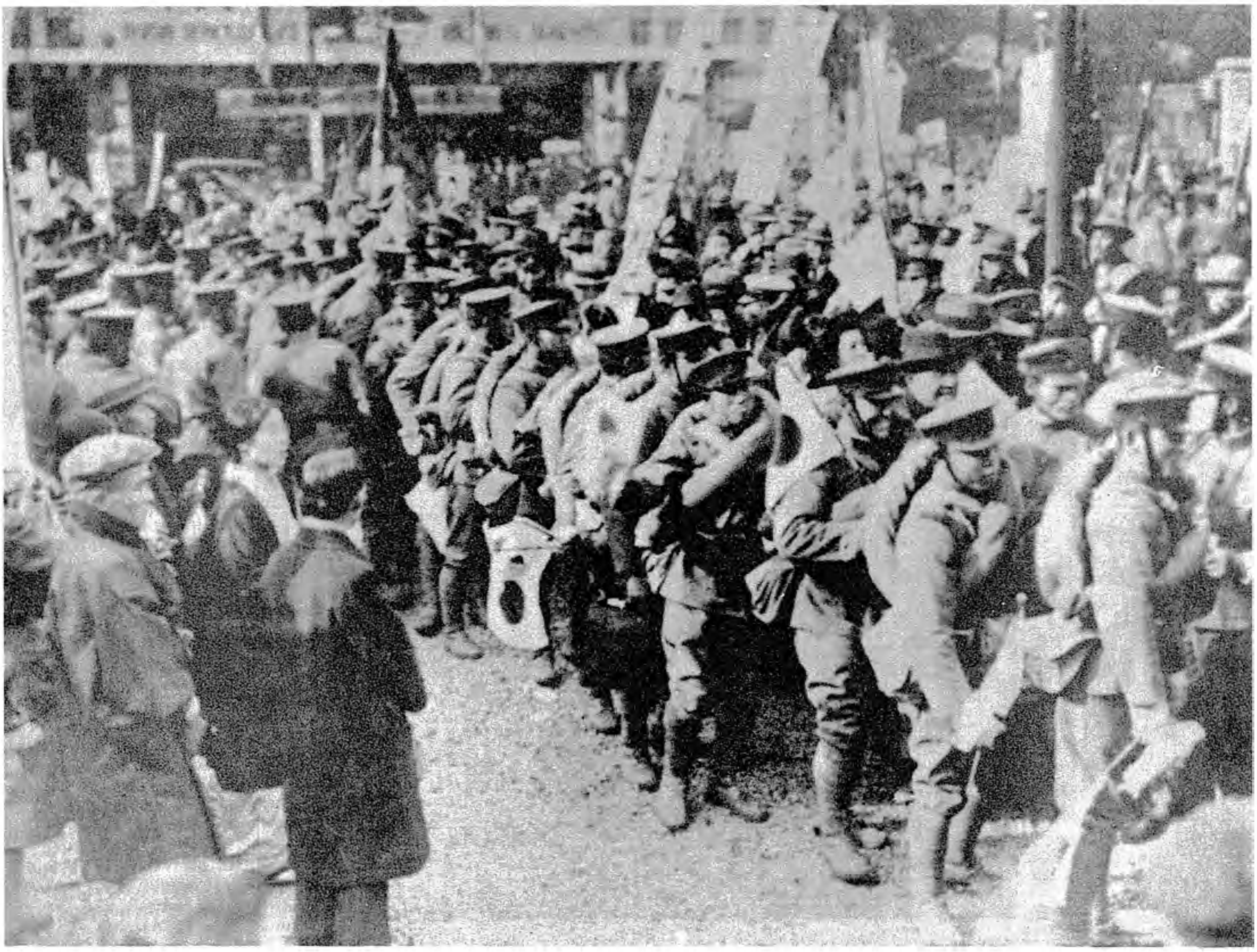
Japonya'nın Amerika Birleşik Devletleri'ne saldırmasına yol açan nedenlerin bir tanesi de, 1941yılında Sovyet hücumu başlamadan önce, Adolf Hitler'in Japon Dışişleri Bakanı Yosuko Matsuoka'ya verdiği güvencedir. Savaştan sonra ele geçirilen gizli Alman belgeleri Hitler'in savaş sırasında yaptığı hatalardan birini daha gözler önüne sermektedir. Hitler bu hatayı tek başına işlememiştir. Tutanaklardan anlaşıldığına göre Hitlar'in yanlış adım atmasına Amarika'nın askeri gücünü iyi değerlendirememesi yol açmıştır. Goering'in "küstah" Ribbentrop' un ise "ahmakça" tutumu buna eklenince *"büyük falso"* ortaya çıktı. Aynı hatayı I. Dünya Savaşı'nda 2. Wilhelm, von Hindenburg ve Ludendorff yapmıştı.

Hitler'in Amerika'ya karşı takındığı tutum gerçekten karmaşıktır. Führer Amerikan askerlerinin yeteneklerinden şüphe etmektedir. Onları hor görmektedir. Ancak buna rağmen savaşın ilk iki yılında, Amerika'yı işin içine karıştırmamağa büyük özen göstermiştir. Washington'daki Alman elçiliğinin tek görevi vardı. Elindeki tüm olanaklarla Amerika'nın savaşa katılmasına engel olmak! Bu görevi yerine getirmek için gerekirse Kongre üyelerine rüşvet verecek, yazarlara para dağıtacak, Amerikan izolasyonistlerini destekleyecek ve böylelikle Amerika'nın Almanya düşmanları arasına katılmasını önleyecekti.

Hitler, Roosevelt'in Mihver ülkelerin dünyayı bölme planına karşı çıkacağını biliyordu. Eninde sonunda kendi deyimiyle, Amerika ile *"sert bir biçimde"* kepışacağını biliyordu. Yalnız stratejisinin en önemli noktalarından birini burada da uygulamıştı. Zaten en büyük başarısı da buydu. Tüm ülkelerle teker teker karşılaşmak istiyordu. Amerika'ya sıranın geleceğini biliyordu. Ama önce İngiltere ve Sovyetlar Birliği pes etmeliydi. O an geldikten sonra Amerika'ya yönelecekti. Tecrit edilmiş olan bu ülkeyi İtalya ve Japonya'nın da yardımıyla kolayca dize getirebileceğine inanıyordu.

Kurnaz Hitler, Almanya'nın Amerika'yla uğraşacağı güne kadar bu ülkeyi oyalaması için Japonya'yı kullanacaktı. Ribbentrop'un, Mussolini'ye söylediği gibi, Japonya, Amerika'nın I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi, Almanya'ya karşı yeniden savaşa girmesini önleyen bir *"karşı-ağırlıktı"*

Hitler ve Ribbentrop savaş sırasında Japonya ile yaptıkları görüşmeler sırasında, başlangıçta Amerika'yı tarafsızlık çizgisinden ayıracak herhangi bir kışkırtma yapılmaması üzerinde durmuşlardı. 1941'in başında bu iki politikacı, Japonya'yı Amerika ve Rusya ile değil de, yenildiği halde bir türlü teslim olmaya yanaşmayan, İngiltere'ye karşı savaşa sokmak için çok uğraştılar. 1941 yılı başında, Japonya üzerindeki Alman baskısı giderek artmağa başladı. Ribbentrop, 23 Şubat'ta Salzburg yakınlarındaki şatosunda, Nazi taraftarı Japon

Japon Askerleri Çin'e gitmeden önce halkın arasında.

Japon askerleri ve Denizcileri, demiryolu boyunca harekat halinde.

elçisi General Hiroşi Oşima'yı kabul etti. Ribbentrop savaşın kazanıldığını, ancak Japonya'nın bir an önce savaşa katılmasının lehine olacağını söyledi:

"Japonya tarafından yapılacak ani bir saldırı, Amerika'yı savaş dışı bırakacaktır. Bugün için silahlanmamış olan ve donanmasını Hawaii adalarının batısında herhangi bir tehlikeye atmayı göze alamayan Amerika, böyle bir durumda çok az şey yapabilecektir. Hele Japonya Amerikan çıkarlarına saygı gösterecek olursa, Roosevelt'in Amerikalılara savaşı kabul ettirebilmek için bir prestij kaybını ileri sürmesine olanak kalmayacaktır. Japonya Filipinleri alırken Amerika bir yana çekilir yine de savaş ilan etmeyi bilir."

Ribbentrop Amerika'nın savaşa girmesiyle, Üçlü İttifaka giren ülkelerin son zaferlerinin tehlikeye düşmeyeceği kanısındaydı. Çünkü Japon donanması Amerikan donanmasını kolaylıkla alt edecek güce sahipti. İngiltere ile Amerika'nın çökmesi demek, savaşın bitmesi

anlamına gelecekti. Bu sözler karşısında Japon elçisi şaşkına döndü. Washington'da yapacakları görüşmeler sırasında daha sert olmalarını önerdi:

"Amerikalılar, ancak sert bir kararlılıkla karşı karşıya bulunduklarını anlarlarsa geriye çekilirler. Amerikan halkı evlatlarını feda etmek niyetinde değildir. Onun için savaşa girmeyi istemiyor. Amerikan halkı, Roosevelt ile onun iplerini elinde tutan Yahudilerin, ortada hiçbir neden olmadan kendisini nasıl savaşa sürüklediğini işgüdüsüyla gayet iyi anlıyor. Bu bakımdan Amerika'ya karşı izleyeceğimiz politika açık ve azimli olmalıdır..."

Ribbentrop, Franko'ya karşı savrulan Alman tehdidini, Japon elçisine de yineledi:

"Eğer Almanya zayıflayacak olursa Japonya kısa bir süre içinde bir dünya koalisyonu ile karşılaşacaktır. Hepimiz aynı gemideyiz. Her iki ülkenin kaderi de yüzyıllar boyunca belirlendi. Almanya'nın yenilmesi Japon emperyalist düşüncesinin de sonu olacaktır."

5 Mart 1941'de Hitler *"Japonya ile İşbirliği Konusunda 24 sayılı Ana Emir"i yayınladı:*

"Üçlü Pakta dayanan işbirliğinin amacı Japonya'yı olabildiği kadar erken Uzak Doğu'da aktif önlemler almaya sürüklemek olmalıdır. Böylelikle güçlü İngiliz birlikleri bağlanmış olacak ve Amerika'nın çıkar ağırlığı merkezi Pasifik'e kayacaktır.

"Savaşın yürütülmesindeki ortak amacın, İngiltere'nin çarçabuk dize getirilmesi ve dolayısıyle Amerika'nın savaş dışı tutulması olduğu belirtilmelidir.

"Uzak Doğu'da İngiltere'nin ana bölgesi olan Sing apur'un alınması Üç Devlet savaş stratejisinin en kesin başarısı olacaktır."

Japonya'da İtalya'da olduğu gibi Almanya'nın ihtiraslarını yerine getirmekte kullanılacaktı, ama her iki hükümet de Führer'in Sovyetlere hücum edeceğinden haberdar edilmeyecekti. 18 Mart'ta Hitler, Keitel ve Jodl'un da bulunduğu bir toplantı da Amiral Raeder, Japonların Singapur'a hücum etmesi konusunda bu ülkeye baskı yapılmasını istedi. Raeder durumun hiç bugünkü kadar elverişli olmadığını söyledi.. Tüm İngiliz donanmasının bağlı olduğunu Amerika'nın Japonya ile savaşacak hazırlıkta olmadığını ve Japon donanmasının Amerikan dononmasından daha üstün olduğunu belirtti. Singapur'un alınmasıyla da İngiltere ve Amerika ile ilgili Asya sorunlarının çözümlenebileceğini düşünüyordu. Ancak bu konuda tek bir engel vardı. Hitler'in bu engel karşısında tepki göstereceğini biliyordu. Raeder, Alman Donanma Haberalma Servislerinin raporlarına göre Japonların yalnızca Almanya'nın İngiltere'ye çıkarma yapması halinde Güney DoğuAsya'daki İngilizlere karşı harekata girişeceklerini söyledi. Raeder, Führer'in o yıl İngiltere'ye çıkarma yapmayı düşünmediğini ve böyle bir umud bile olmadığını biliyordu..

Hitler'in hatasını tekrarladığı adamlardan biri daha II Wilhelm.

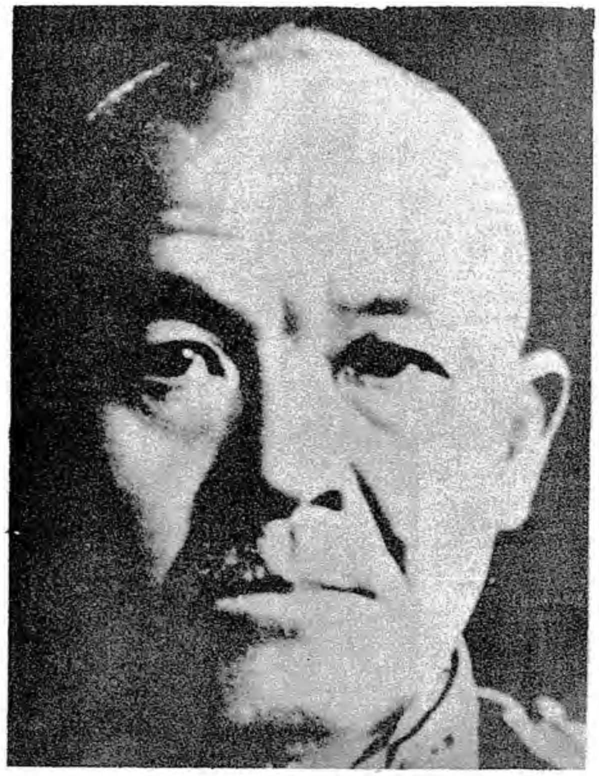
Hitler'i kızdırabilecek bu sorunun cevabının ne olduğu belli değildir. Elimize geçen tutanaklarda bununla ilgili herhangi bir kayıt yoktur. Raeder başka bir şey söylemek gereğini hissetmedi. Toplantı biterken Hitler Rusya'ya saldıracaklarını Matsuoka'ya bildirilmemesini istedi.

26 Mart'ta Japon Dışişleri Bakanı Matsuoka, Berlin'e geldi. Geldiği gün Yugoslavya'daki Alman yanlısı hükümetin bir darbe sonucu devrildiği haberi Berlin'e ulaşmıştı. Führer bu Balkan ülkesinin başına sardığı beladan kurtulmak için planlar hazırlamakla meşguldü. Japon Dışişleri Bakanını ancak 27 Mart günü öğleden sonra kabul etti.

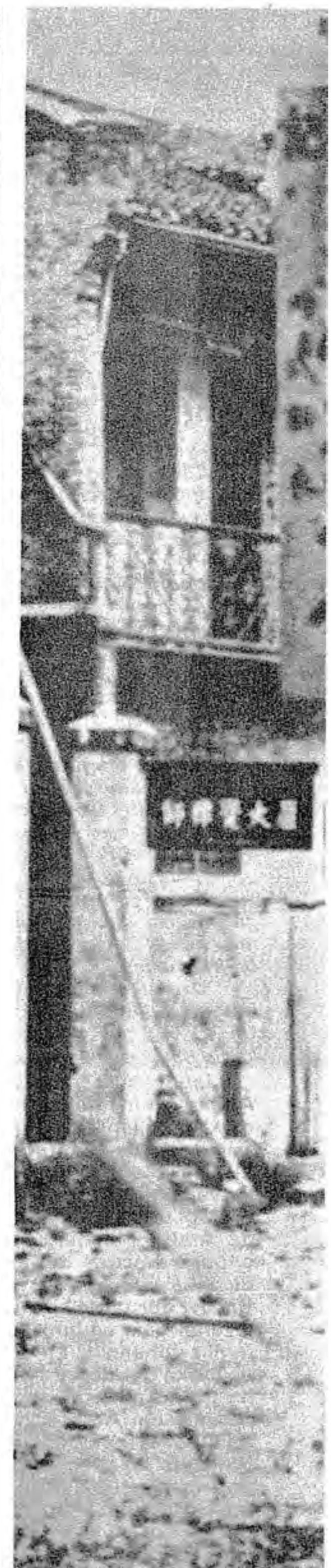
Hitler, Matsuoka görüşmesinden önce Ribbentrop Matsuoka görüşmesi yapıldı Dr.Schmidt'in tuttuğu notlardan anlaşıldığına göre bu görüşme sırasında Ribbentrop, Japon Dışişleri Bakanına fazla konuşma hakkı tanımadı. Önce savaşın kesin olarak Mihver ülkeleri tarafından kazanıldığından söz etti. Yalnız burada tek sorunun, İngiltere'nin bu durumu ne zaman kabul edeceği olduğunu, eklemeden de edemedi. Ardından Sing apur'a karşı hemen bir saldırıya geçilmesi konusunu ele

Amerikan Başkanı Rosevelt bir radyo konuşması yaparken.

Pearl Harbor'a saldıran Japon kuvvetleri komutanı Amiral Chuichi Nagumo.

aldı. Bu saldırıyla İngiltere'nin ortadan kalkması daha büyük bir kesinlik kazanacaktı. Dr.Schmidt'in notlarına göre, Japon Dışişlari Bakanı bu konuşma sırasında en küçük bir tepki bile göstermedi. Ribbentrop Amerika konusunda şunları söyledi:

"Eğer Roosevelt, Churchill'e durmadan umut vermeseydi, İngilizlerin savaştan çekilecekleri su götürmez bir gerçektir... Üç Devlet İttifakının amacı herşeyden önce Amerika'yı korkutmaktır... Onu savaşın dışında bırakmaktır. Amerika'nın savaşa etkin bir biçimde katılmasını ve İngiltere'ye yoğun yardımlarda bulunmasını eldeki tüm olanaklarla önlemek gerekmektedir. Amerika'yı şu anda savaş dışı bırakacak en önemli olay Singapur'un alınmasıdır zira Amerika'nın kendi donanmasını Japon sularına göndermesi olasılığı çok azdır... Böyle bir olayda Roosevelt çok zor duruma düşer..."

Hitler, Matsuoka'ya yakında başlayacak Rus saldırısından söz edilmemesini bir haber sızmaması için istemişti. Ancak Ribentrop üstü kapalı olarak bundan söz etti. Sovyetlerle aralarındaki ilişkilerin yolunda gittiğini, ancak çok dostane olmadığını da ekleyiverdi. Bu dostluk pek sürmezse, Almanya Sovyetleri dize getirecek güce sahipti. Bu sözleri duyan Matsuoka gözlerini kırpıştırdı ve heyecanlandı. Bunu gören Ribbentrop hemen araya girdi ve Stalin'in bu denli akılsızca bir politika güdeceğini inanmadığını belirtti.

Hitler, Matsuoka ile yaptığı görüşmeye *"İngiltere aslında savaşı kaybetmiş bulunuyor"* sözleriyle girdi. Sonra şöyle dedi:

"Yalnız iş bunu kabul etmek akıllığını göstermesine kalmıştır. İngiltere umudunu hala iki yere bağlamış durumda..."

Bu cümleden sonra Hitler, Ribbentrop'tan daha akıllı davrandı ve Rusya ile bir savaş çıkacağına inanmadığını belirtti. Führer, Amerika hakkındaki düşüncelerini şöyle açıkladı:

"Amerika üç olasılıkla karşı karşıyadır: Ya silahlanacaktır, ya İngiltere'ye yardım edecektir ya da başka bir cephede savaş açacaktır. Eğer İngiltere'ye yardım ederse silahlanması güçleşir. Ancak İngiltere'yi tek başına bırakırsa, bu ülke yıkılır. Amerika bu durumda Üçlü İttifak ülkeleriyle yalnız başına savaşmak durumunda kalacaktır. Bununla birlikte Amerika'nın başka bir cephede savaş açmak olasılığı yoktur."

Bundan sonra Pasifik'te bir darbe indirmek için eşine ender rastlanır bir fırsatı ellerine geçirdiklerini söyler Matsuoka'ya. Böyle bir anın tarihte yeniden geri gelmeyeceğini anlattı. Matsuoka bunları kabul etti. Yalnız şu anda Japonya'nın herhangi bir harekete girişeceği konusunda, Japon İmparatorluğu adına bir taahhüde giremeyeceğini bildirdi.

Matsuoka, Roma'da Mussolini ile görüştükten sonra yeniden Berlin'e döndü. 4 Nisan tarihinde Matsuoka ile Hitler arasında ikinci bir görüşme daha yapıldı. Amerika ile savaşa girmek istememekle birlikte esasen bunu da planları arasına dahil etmiş olduğunu söyledi. Amerika'nın askeri gücüne pek aldırdığı yoktu:

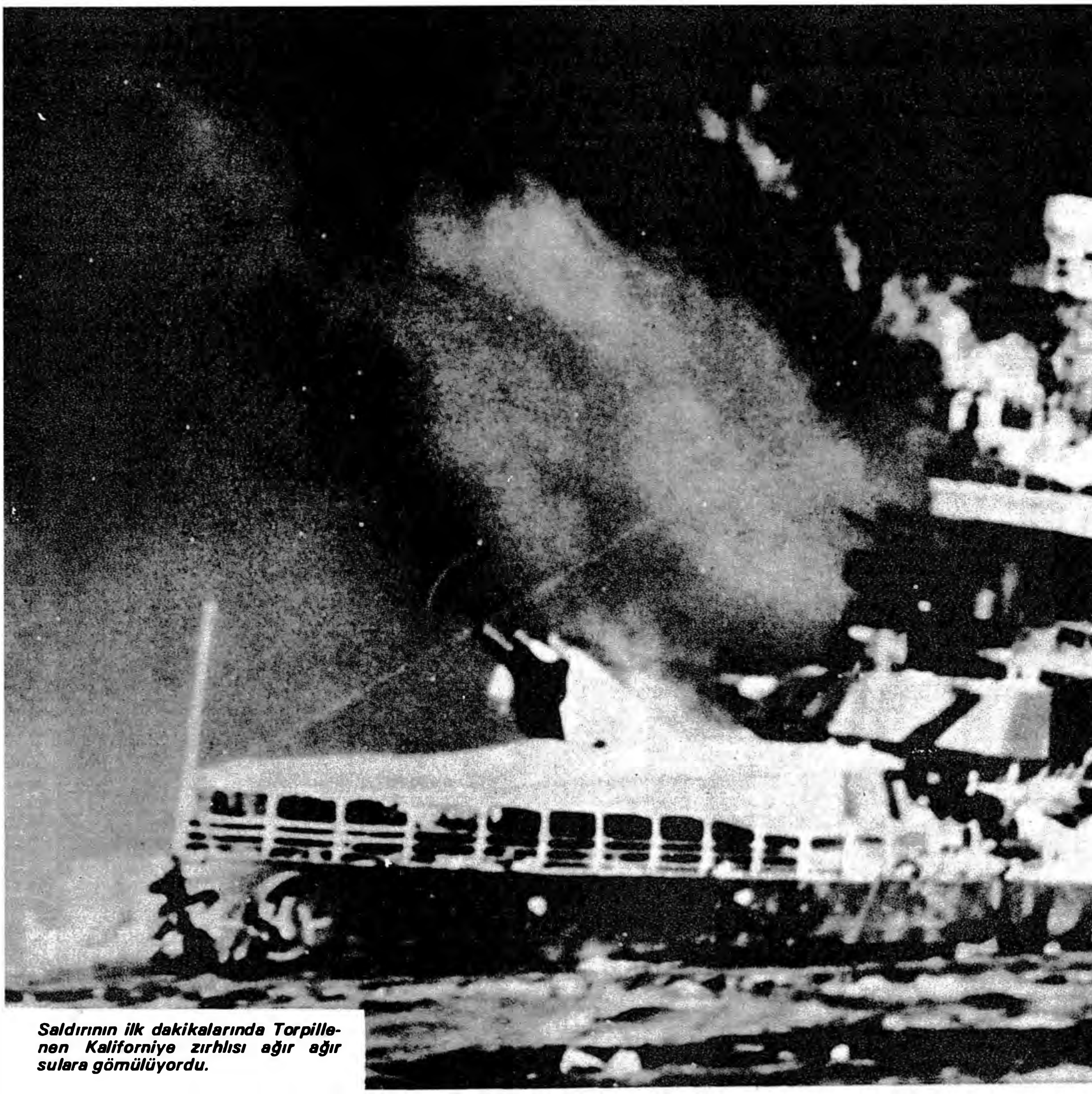

Kuzey Çin'de harekat halindeki bir Japon tankı

"Almanya, hiçbir Amerika'lının Avrupa'ya ayak basmaması için gereken hazırlıkları yapmıştır. Deniz altılarıyla, Hava Kuvvetleriyle ve büyük tecrübesiyle Amerika'ya karşı çetin bir savaşa girişebilir. Amerika, Almanya ile başa çıkamaz. Kaldı ki, Alman askeri, Amerikan askerinden kat kat üstündür."

Bu övünmenin sonunda Hitler, bir devlet başkanı için önemli sayılcak bir taahhüde girdi:

"Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ile herhangi bir çatışma

Saldırının ilk dakikalarında Torpillenen Kaliforniye zırhlısı ağır ağır sulara gömülüyordu.

durumuna girecek olursa, Almanya hemen kendi hesabına gereken önlemleri alacaktır."

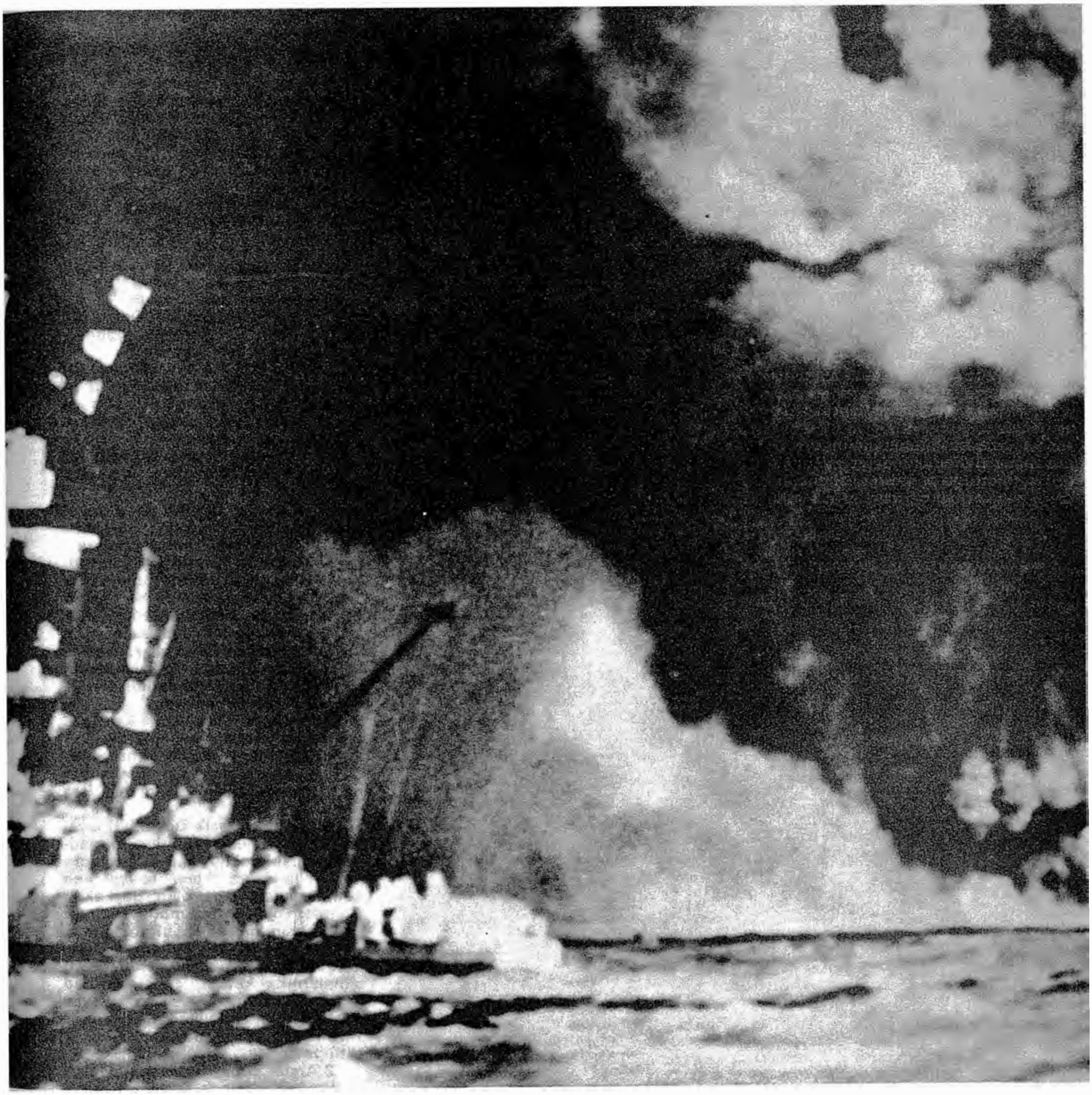
Führer'in yaptığı bu vaadin önemini Japon Dışişleri Bakanı pek kavrayamamıştı. Durumu anlayan Hitler tekrarlamak zorunda kalmıştı:

"Söylendiğine göre, Almanya, Japonya ile Amerika arasında çıkacak herhangi bir çatışmaya hemen katılacak."

Hitler, Sovyetlere karşı girişeceği saldırıdan söz etmedi. Matsuoka'ya. Ancak Berlin'de yaptığı görüşmeler sırasında Matsuoka, Sovyetler Birliği ile bir saldırmazlık antlaşması imzalamak niyetinde oldukları açıklayınca, Ribbentrop ne diyeceğini şaşırdı. Hitler bu durumu bilmesine rağmen, saldırmazlık antlaşmasına fazla önem vermedi. Ribbentrop ise, Rusya Japonya'ya saldırdığı zaman, Almanların hemen Sovyetlere karşı savaşa gireceğine söyledi. Bu antlaşmayı Hitler fazla önemsemeyecekti. Yalnız Japonların, Almanların sonradan yaptıkları bütün baskılara karşın, sonuna kadar bağlı kaldıkları tek antlaşma, 13 Nisan'da imzaladıkları Sovyet Japon saldırmazlık antlaşmasıdır.

Daha önceden durumun önemini kavrayamayan ve Sovyetlerle savaşa tutuşacaklarını söylemeyen Almanlar, 1941 yazından önce Japonların Singapur ya da Manila'ya değil Vladivostok'a saldırmalarını isteyeceklerdi...

28 Haziran 1941'de, yani Nazilerin

Rusya'ya saldırmasından altı gün sonra, Ribbentrop Tokyo'daki Alman elçisi General Eugene Ott'a telgraf göndererek, Japonların savaşa girmesi için çalışmalar yapmasını istedi:

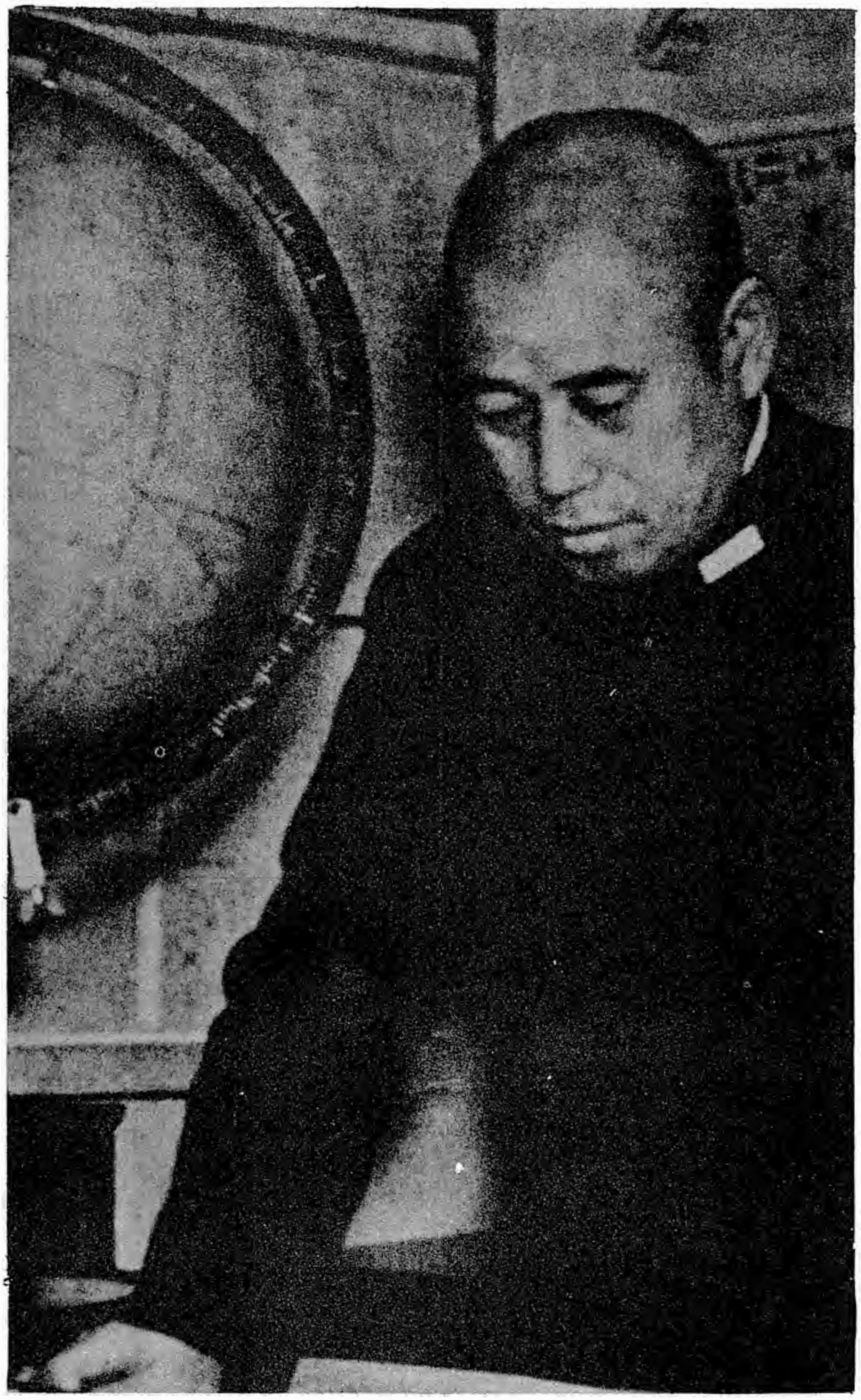
"Sovyet Rusya'nın çarçabuı yenilmesi, özellikle Japonya'nın Doğu' da savaşa katılması halinde, Amerika'yı dünyanın en güçlü ittifakı karşısında tamamiyle tecrit edilmiş duruma düşen İngiltere ile birlikte savaşa katılmanın yararsız olduğuna inandırabilir."

Matsuoka hemen savaşa katılmak yanlısıydı, ama hükümet hiç de öyle düşünmüyordu. Japon hükümeti eğer Almanlar iddia ettikleri kadar güçlüyseler, Sovyetleri tek başlarına yensinler iddiasındaydı. Böylece Japonların yardımına ihtiyaçları olmazdı. Ancak Japon hükümeti, Nazilerin zafer kazanacaklarından hiç de emin değildi.

Ama Ribbentrop yılmadı. 10 Temmuz günü Nazi Dışişleri Bakanı Doğu cephesindeki özel treninden Tokyo elçisine sert bir telgraf daha çekti:

"Moskova'daki Japon elçisinin gönderdiği raporda belirttiği gibi, Rusya çökmek üzere bulunduğundan Japonya'nın Vladivostok ve Sibirya bölgesi konularını, askeri hazırlıklarını tamamlar tamamlamaz çözmemesi olanaksızdr.

"Japonya'nın en yakın bir tarihte Rusya'ya karşı savaşa girmesi için direnmenizi, bunun için elinizdeki

Pearl Harbor baskınının planlayıcısı Amiral İsocuku Yamamoto Harita başında

tüm olanaklarını kullanmanızı rica ederim. Ne kadar çabuk girerse o kadar iyi eder. Kış bastırmadan Trans-Siberian hattı üzerinde Japon ya ile birleşmemiz hala doğal amacımızdır."

Ancak bu davetler, Japon hükümetini etkilemedi. Almanya, Sovyetlere karşı girişecekleri saldırıyı, Japonlara açmadıkları için büyük hataya düştüler.

Görüldüğü gibi Hitler, Japonlara Amerika'yı savaşa sürüklemek değil hiç olmazsa bir süre savaş dışı tutmak görevini vermişti. Japonlar Singapur'u alır da Hindistan'ı tehdit ederse, bunun İngilizler için ağır bir darbe olacağını düşünüyordu. Aynı zamanda Amerika'nın dikkatini ve gücünü bir bölümünü Atlantik'ten Pasifik'e çevireceğini biliyordu. Ama işler umduğundan hızlı gelişti ve Pasifik'te iki ülke savaşın eşiğine geldi.

Gelelim Japonya ile Amerika'nın arasındaki ilişkilere 25 Kasım'dan başlayarak sürdürelim olaylarını gelişmesini.

25 Kasım günü, Savunma Konsayi Başkan Roosevelt tarafından toplantıya çağrıldı. Roosevelt, Savaş ve Donanma Bakanları ve Genelkurmay Başkanı ile Harekat Dairesi Başkanı toplantıya katıldılar. Bu toplantı 26 Kasım günü, Japonlara sunulan karşı önerileri içeren mektuptan önce yapıldı. Toplantıda bulunan Savaş Bakanı Harry Stimson anılarında şöyle der:

"Kendimizi fazla tehlikeye atma dan, Japonları silahı ilk ateşleme durumunun eşiğine nasıl getirebiliriz? Başlıca sorunumuz bu idi."

27 Kasım günü ise Donanma Bakanı Knox, komtanlarına gönderdiği telgrafta şöyle diyordu:

"Bu telgraf bir savaş habercisi olarak nitelendirilmelidir. Pasifik'te ki durumun düzeltilmesi için Japonlarla yapılan görüşmeler çıkmaza girdiğinden önümüzdeki birkaç gün içerisinde Japonlardan gelecek bir saldırıya karşı hazırlıklı olunmak gerekir."

Knox'un bu telgrafı neye dayanarak gönderdiği kesin değildir. Ancak Amerikalıların, Japonlara sundukları karşı önerilerin yarattığı tepkiyi, Kurusu ve Nomura'nın, Togo'ya bildiren mesajını ele geçirdi ği şüphesizdir. Şifrenin çözülmesiyle olayların ne yönde gelişebileceğini anlamış olmalıydı. Japonlar, Amerikalılara aralarındaki görüşmelerin kesildiğini telgraf gönderildikten 24 saat sonra açıklamışlardır.

Bu olaylar bize Amerikalıların, Japonlara karşı yarı olumlu bir politika izlediklerini göstermektedir. Savaş konusundaki ilk girişimlerin japonlar tarafından yapılmasını iste mektedirler.

Amerika Birleşik Devletleri tarafından Japonya'ya sunulan 10 maddelik karşı istekler, A.B.D. İngiltere ve Hollanda'ya karşı savaş ilan edilmesinden yana olan Başbakan General Tojo ve hükümetini savindir di. 29 Kasım'da yapılan bir toplantıya hükümet ve askeri çevrelerden başka, Japon siyasetinin önde gelen simaları da katıldı. Toplantıda ad okunarak oylama yapıldı. Savaş düşüncesi oybirliğiyle ve İmparator Hiro-Hito'nun da onaylamasıyla yürürlüğe kondu.

2 Aralık günü Kuril takımadaları ile Hawaii arasında bir yerde bulunan 1. Filonun komutanı Amiral Nagumo şu kısa mesajı aldı:

"Niikata dağına tırmanın"

bu emrin anlamı belliydi. 7 Aralık gün doğarken Pearl Harbor'da bulunan Amerikan donanmasına saldırmak.

Pearl Harbor esrarı, daha doğrusu *"Pearl Harbor sürpriz baskını esrarı"* uzun süre askeri ve politik araştırmalara konu olmuştur. Washington'da daha sonra yapılan bir parlamento araştırmasının zabıtları yalnızca 39 kalın ciltte toplanmıştır.

Savaşın üniformaları

UZAK DOĞU 1941-1942

İngiliz subayı Singapur, 1942
İngiliz subayları haki ünüforma kısa şort ve uzun çoraplar giyerlerdi. Miğfer ve tabanca taşırlardı.

Haydarabad Alayı teğmeni, Şubat 1942
Bu askerlerde kısa şort ve uzun çorap giyerlerdi. 1937 yılında tesbit edilen teçhizatı taşırlardı. Silah olarak İngiliz Webley 455 Mark VI tabancası kullanırlardı.

Hollanda piyade eri, 1942
Bunlar koyu ünüforma ve uzun çorap giyerlerdi. Gaz maskesi ve cephanelerini sırtlarında taşırlardı. M.95 Hollanda tüfeği kullanırlardı.

漫画
二月號

Bir Japon uçak gemisinde Helalleşme.

Başkan Roosevelt'in bir Japon propaganda afişindeki görünümü. Başkan saldırgan görünüşüyle Japonya ile Amerika arasında, savaşın çıkmasına neden olarak gösteriliyor.

Bunun yanı sıra birçok yazar ve tarihçi bu konuya eğilmiştir. Bu eserlerin tümünü burada birbiri peşi sıra yayınlamak niyetinde değiliz. Bu kitapların ve araştırmaların incelenmesi sonucunda ortaya şu soru çıkmaktadır: Washington'da Albay William S.Friedmann başkanlığındaki ekip, Japonların mesajlarında kullandıkları şifreyi çözdüğüne göre, nasılo lurda Pearl Harbor'da bulunan Pasifik Okyanusu Donanmasına saldırmağa hazırlanan Japonların hazırlıklarından haberdar olunamamıştır?

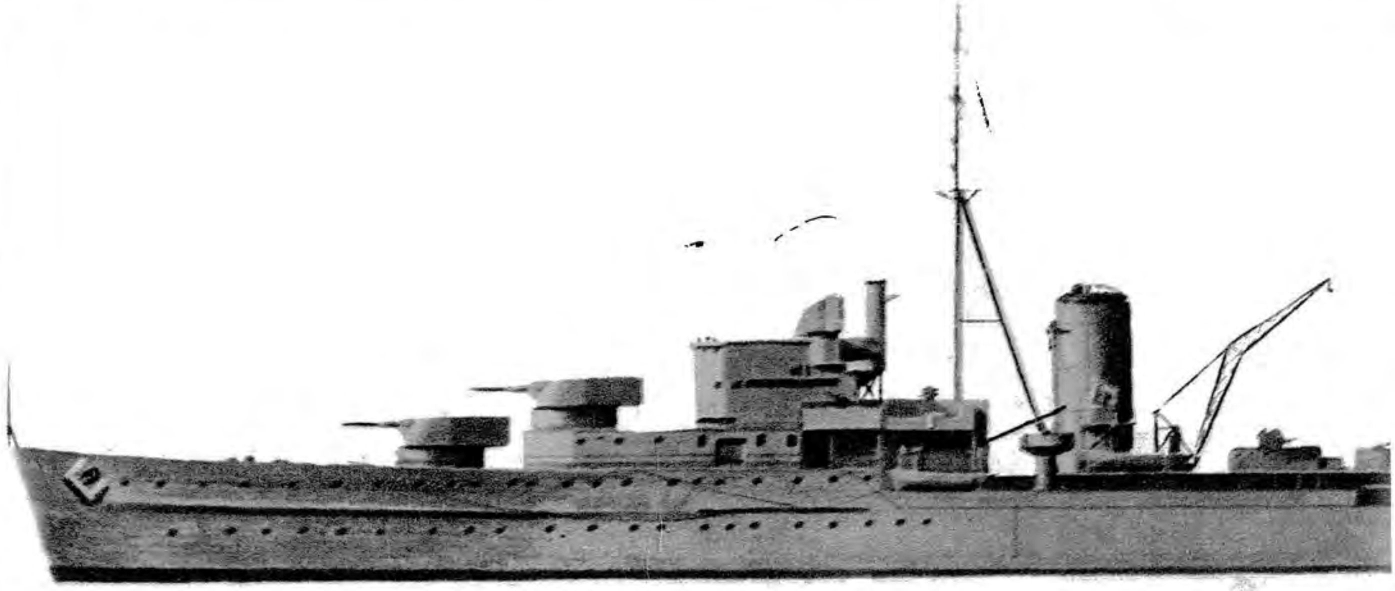
Daha öncede eserinden yararlandığımız Amiral R.A.Theobald bakın bu soruyu nasıl yanıtlıyor: Çünkü Başkan Roosevelt ve başta General Marshall ile Amiral Stark'ın bulunduğu danışmanları, Pearl Harbor'u aç Japon kaplanını çekmeğe yarayacak, ağaca bağlanmış bir keçi olarak görüyorlardı. Amerika Birleşik Devletleri'ni yeniden bir savaşa sokmak için bahaneyi yaratacak tek neden işte bu *"zavallı keçiydi"*

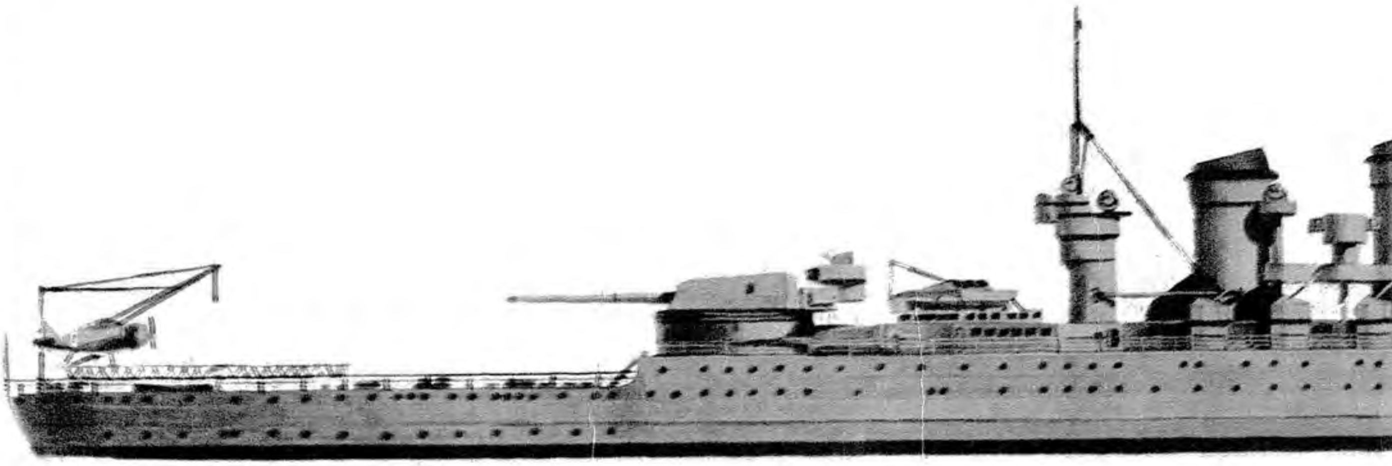
Japonların şifrelerini çözmek için kullanılan beş elektronik araçtan hiçbiri Pearl Harbor için ayrılmamıştı Çözülen şifrelerin gönderildiği yetkililer arasında Pearl Harbor'un komutanı Amiral Kimmel'de yer almıyordu. Yalnız bu çözümlenmiş şifreleri okuyanların sayısının ne denli kabarık olursa işin aslının su yüzüne çıkması olasılığı daha da kuvvetlenecekti. Bu nedenle çözümlenmiş şifrelerin arasında Amiral Kimmel'in bulunmaması doğaldır. Öte yandan Togo'nun yazışmalarında Pearl Harbor konusunda en küçük bir ize bile rastlanılmamaktadır. Zira Togo'nun Amiral Nagumo'nun Pearl Harbor konusunda ne ile görevlendirildiğinden haberi yoktu. Ancak eylül ayı başından beri Japonya'nın Honolulu elçisinin, Pasifik Donanmasının gidiş gelişleri konusunda Tokyo'ya haber iletmek görevlendirildiğini, Amiral Kimmel bilseydi durum daha değişik olurdu sanırız. Tabii bugün için çok açık bir kanıt olarak sayılan bu belgeler o günlerde binlercesi arasında kaybolmuş olabilir. Washington'daki yetkililerin tümünün Japon hedefleri arasında Malezya ve Hollanda kolonilerini saydığını ve Pearl Harbor'un Japon hedefleri arasında göstermediğini burada eklemeliyiz.

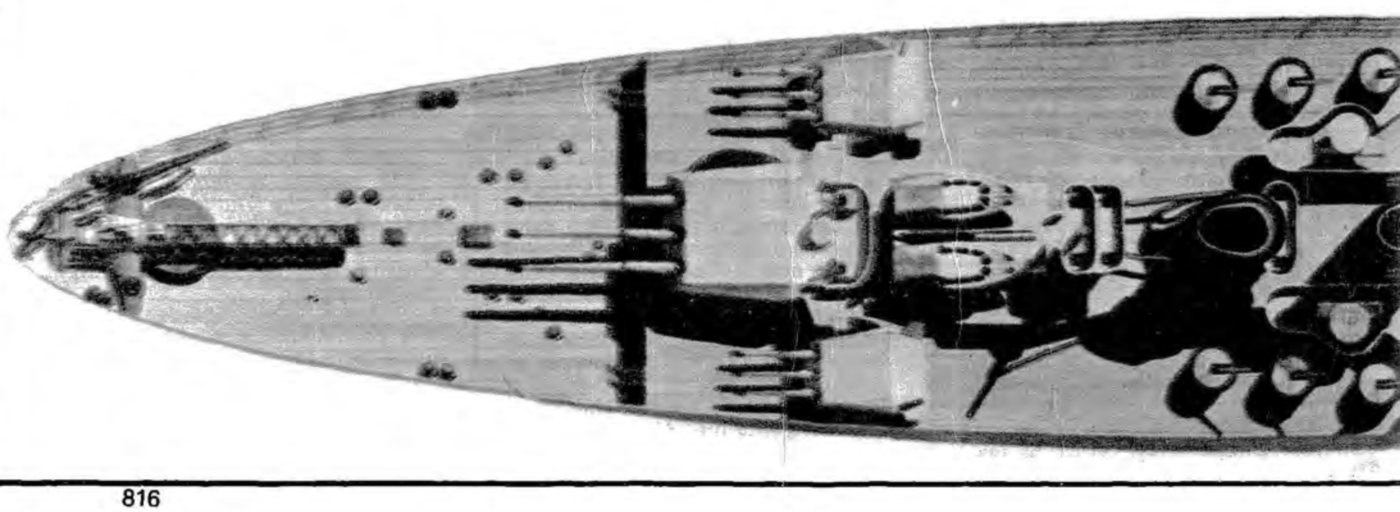
"Japonların kuşların uçtuğu bir yuvaya saldırmağa niyetleri yoktu. Bu yüzden 7 Aralık gününden önce Amerikan Donanmasının Pearl Harbor'u terk etmesi olasılığında, Hawaii'de bulunan Japon ajanları ile donanma arasında 8 işaretten oluşan bir şifre saptanmıştı.

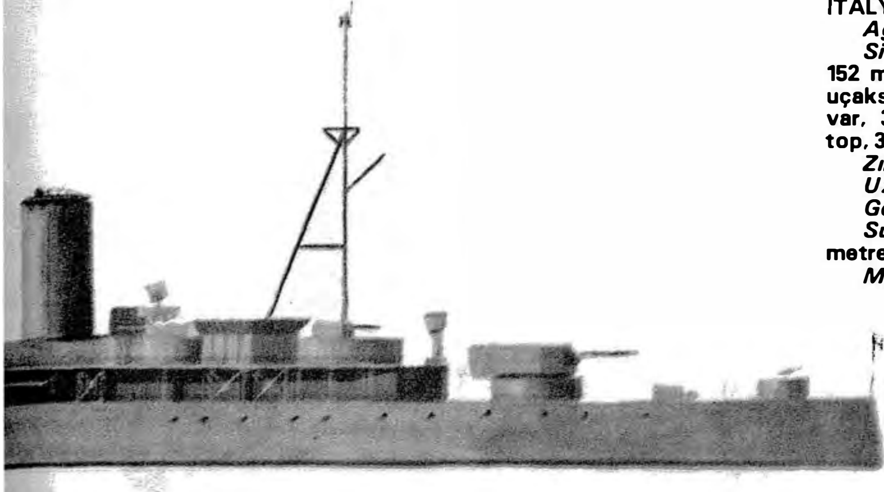
"Bu haberleşme sistemi kıyıda bulunan üç noktanın periskopla gözlenmesi ve denizaltıların radyolarının kullanılması esasına dayanıyordu. Bu üç nokta sırasıyla Lanikai Körfezi, Kamala köyü ve Maui eteklerinde bulunuyordu. geceleri birbirinden 1,5 kilometre uzaklıkta bulunan iki noktadaki evlerin ışıkların yanması, üçüncü noktada isa bir orman ateşi yakılması gerekiyordu. Bu işaretlerin bir saat boyunca sürmesi planlanmıştı. Uygun saat geldiğinde işaretler denizaltılar tarafından hemen saptanan bir sayı gönderiyorlardı. Gündüzleri ise bu haberleşme, Lanikai Körfezinde demirlemiş olan bir geminin seren direğine çeşitli işaretlerin asılmasıyla sağlanıyordu."

6 Aralık günü öğleden sonra, şifre çözümleme makinaları, Togo'nun Washington'daki elçilerine gönderdikleri son mesajları kaydetti. Bu mesajın sonunda 13 noktadan oluşan bir not vardı. Ertesi gün 14. bir noktayla bu not tamamlandı. Bu not

İTALYAN ZIRHLISI LİTTORİO

Ağırlık: 41 bin 377 ton

Silahlı: 9 adet 381 mm'lik, 12 adet 152 mm'lik top, 12 adet 90 mm'lik uçaksavar, 20 adet 37 mm'lik uçaksa var, 32 adet 20 mm'lik uçaksavar top, 3 adet uçak.

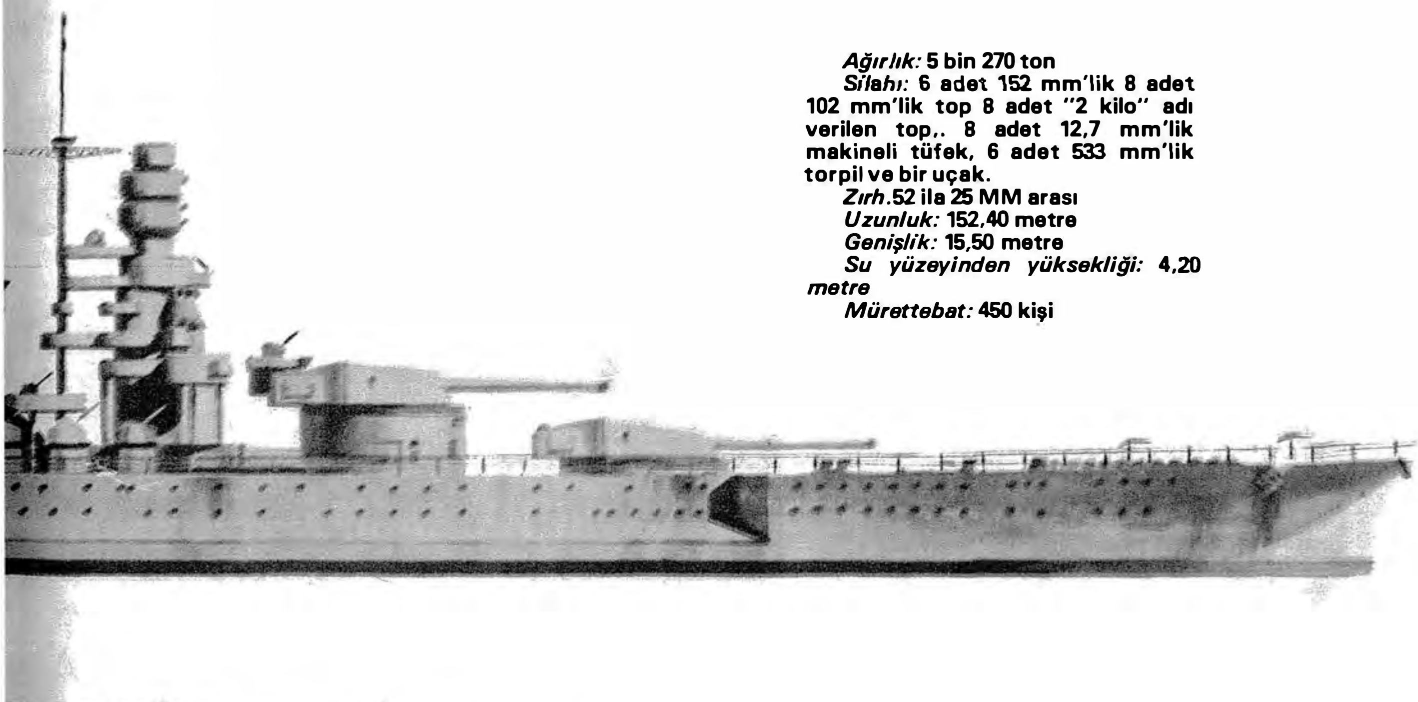
Zırh: 335 ila 152 mm arası

Uzunluk: 236,30 metre

Genişlik: 32,40 metre

Su yüzeyinden yüksekliği: 9,60 metre

Mürettebat: Bin 861 kişi

Ağırlık: 5 bin 270 ton

Silahı: 6 adet 152 mm'lik 8 adet 102 mm'lik top 8 adet "2 kilo" adı verilen top,. 8 adet 12,7 mm'lik makineli tüfek, 6 adet 533 mm'lik torpil ve bir uçak.

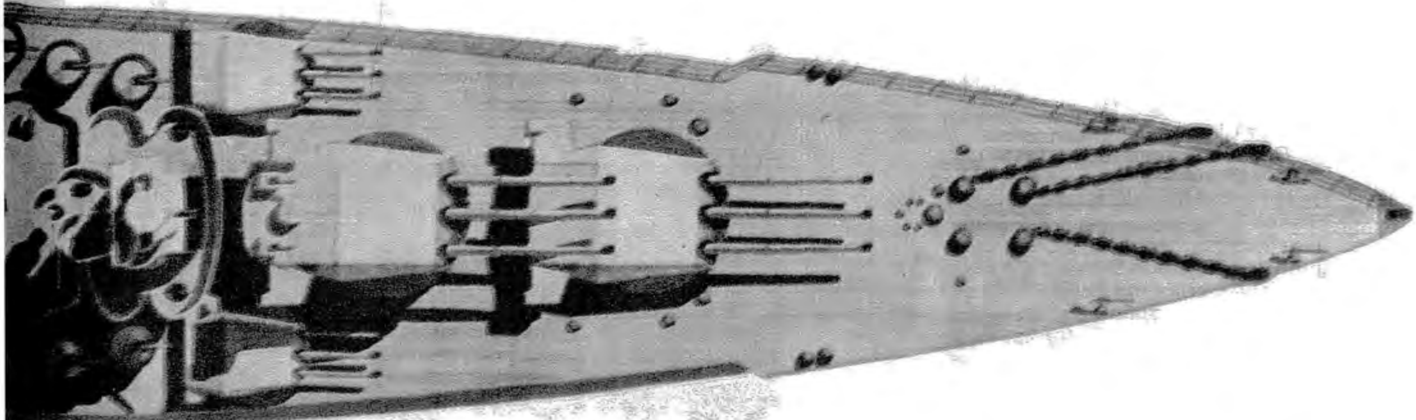
Zırh.52 ila 25 MM arası

Uzunluk: 152,40 metre

Genişlik: 15,50 metre

Su yüzeyinden yüksekliği: 4,20 metre

Mürettebat: 450 kişi

Bakanlığı 7 Aralık günü saat 13.00 sularında verildi. Az sonra Başkan Roosevelt'e yetiştirildi bu mesaj. Roosevelt'in gözleri faltaşı gibi açıldı *"Bu savaş demek!"* diye haykırdı Bu notta şöyle deniyordu:

"Amerikan önerileri İmparatorluğun varlığının yanı sıra onun gururunu ve prestijini zedelemektedir."

Artık Pearl Harbor'u kurtarabilecek birşey yoktu. Ancak Donanma Bakanlığı 27 Kasım'dan beri bu bölgeyi alarma geçirmişti. Tabii bu alarm pek başarılı ve etkili olmadı.

Yeri gelmişken 31 Mart günü biri donanma amirali, diğeri ise general iki subay tarafından hazırlanmış bir rapora değinmek istiyoruz. Bu rapor da Pearl Harbor için en büyük tehlikeyi, uçak gemilerinden yapılacak bir hava saldırısının arzedeceği açıklanıyordu. Yalnız bu uyarı, Pearl Harbor için değil de, Japon gemileri nin buralara doğru kaydığının belirlen mesi üzerine, Güney Doğu Asya için geçerli sayıldı. 27 Kasım günü Tayland, Borneo ve Filipinler bu tür bir saldırıdan en çok etkilenmesi olasılığı bulunan yerlerin başında sayılmıştı. Birkaç haftadır sinyal yayınlamaktan kaçınan Japon uçak gemilerinin bu tür bir saldırı için gizlendikleri hissi uyanmıştı.

Pasifik donanmasında ise alarm durumuna geçilmesi, gemilerin savaş eğitimini engelliyordu. Kimmel kendisine verilen manevra emrini bu nedenle yerine getiremez hale düşmüştü.

Donanma uçaklarının Hawaai bölgesi komutanı General Short "alarm" durumuna geçilince, önce sabotaj ihtimali üzerinde durdu. Bölgede bulunan birçok adaya Japon ajanlarının sızmış olduğunu gözönüne alarak, gerekli önlemleri aldı. Ancak uçaklarını bir sabotaj olasılığına karşı dağ ınık bir biçimde sıralayacak yerde, hepsini birbirine yaklaştırdı. Öte yandan ada çevresin de uçan keşif uçakları, bombardıman ve avcı uçaklarının eğitimi nedeniyle, kendilerine yeterli benzin verilmediğinden yakınıyorlardı. Tüm bu hataların yanı sıra, Amiral Kimmel ile General Short'un haberalma servisleri arası yeterli bir bağlantı yoktu. Kendilerinden beklenen düzeyde işbirliği yapmıyorlardı. Pearl Harbor'da bu anlattıklarımız gözönüne alırsa, sürpriz bir baskının neler doğurabileceği hemen anlaşılır Amerikan donanmasının ve ordusunun üst düzeydeki subayları her türlü olasılığı düşünüp, ona göre bir önlem almayı Pearl Harbor'da neden se pek akıl edemediler.

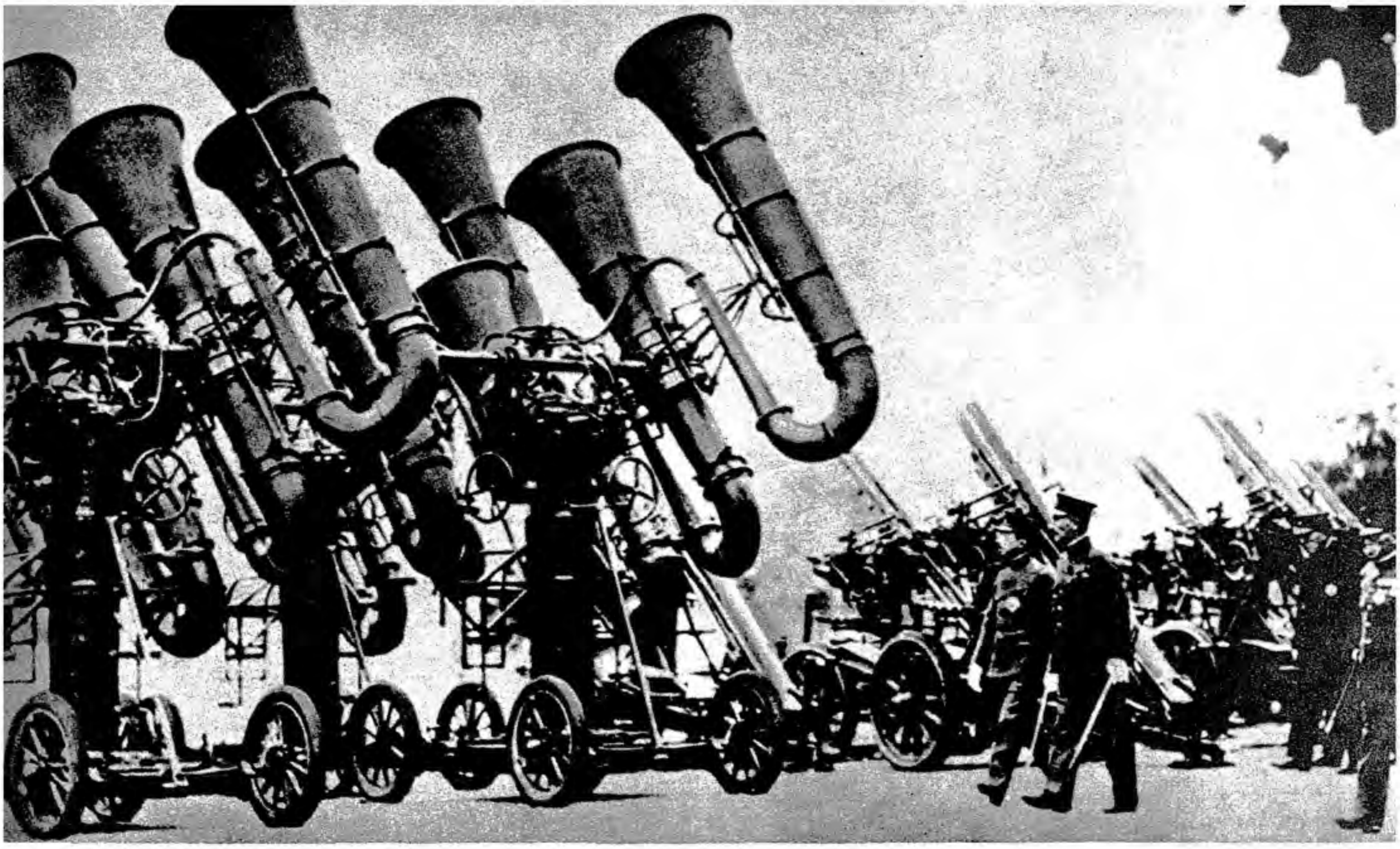
General Yamamoto, daha 1941 ocağında Pearl Harbor'a uçak gemilerinden havalanacak uçaklarla yapıla bilecek bir baskını araştırmaları için, genelkurmayına emir vermişti. O güne değin, Japon Donanma Komutanlığı, Amerika'nın Pasifik'teki donanmasını göz önüne alarak, savun ma durumunda kalmıştı hep. Oysa Amiral'e göre Güney Doğu Asya'da bir başarı kazanabilmek için, herşey den önce savaşın başlamasıyla,

Amerika'da yapılan bir savaş geçit resmi.

"In the strength of great hope
we must shoulder our common load."
BUY VICTORY BONDS
VICTORY
LOAN

Resimde görülen araçlar müzik aleti değil Japonların ses septema aygıtlarıdır. Yan tarafta ise bu aygıtlara bağlı çalışan uçaksavar topları görülüyor. Bunlar Tokyo'nun savunmasının ana temellerinden birini oluşturuyorlardı.

İmparator Hiro Hito Hükümeti tarafından alınan savaş kararı itiraz etmeden onayladı.

Amerika'nın savaşa girmesiyle tahvil alınmasını isteyen afişler daha da çoğalmaya başlandı. Bu afişte "BÜYÜK UMUDU GERÇEKLEŞTİRMEK İÇİN ÜZERİMİZE DÜŞENİ YAPMALIYIZ" yazıyor.

düşmanın canalıcı bir merkezine, ezici bir yumruk indirmek gerekiyordu. Bu düşüncenin başarılı olabileceği kanısı onda, 11 Kasım 1940 günü İngilizlerin Tarente'ye yaptıkları baskından sonra daha da derinleşmişti.

Ağustos ayından itibaren Amiral Yamamoto başkanlığında harita üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda 5 Kasım günü ilk savaş saldırı emri yayımlandı. Amiral Chuichi Nagumo emrine verilen Pearl Harbor'a saldıracak filo şu gemilerden oluşuyordu:

6 uçak gemisi: Kga, Akagi, Hiryu, Soryu, Zuikaku ve Şokaku uçak gemileri toplam olarak 450 uçak alabiliyordu.

-2 zırhlı: Hiei ve Kirişima.
-3 kruvazör.
-9 destroyer.
-rotayı gösterecek 3 denizaltı.
-filoyu denizde seyir halinde iken besleyecek 8 tanker.

Emirde Japonya savaşa karar verdiği zaman, saldırı günü olarak 7 Aralık yazılmıştı.

22 Kasım 1941 günü Amiral Nagumo'nun emrindeki 31 gemi, Kuril takımadalarının en güneyinde bulunan Etrofu adasının ıssız bir körfezinde toplandılar. Ayın 26'sında filo körfezden ayrıldı. Saldırı emri ise 2 Aralık tarihinde daha önce belirtilen şifre çerçevesinde verildi. Filo kendisine yol olarak 42. paralelin kuzeyinde bir rota seçmişti. Pasifiğin bu bölgelerindeki yoğun sis nedeniyle kötü bazı karşılaşmalardan sakınabilirdi. 6 Aralık gecesi rotasını hedefe doğru çevirdi. Pearl Harbor'a hiçbir uçak gemisinin dönmediğini öğrenen Japon pilotları önce üzüldüler. Ancak Hawaii radyosunu dinleyip, Amerikalıların hiçbir şeyin farkında olmadığını anlayınca bayağı sevindiler...

Dilerseniz Amerika ile Japonya arasındaki savaşın başlamasına neden olan Pearl Harbor baskını anlatmaya burada kısa bir ara verelim ve bir süredir yayınladığımız

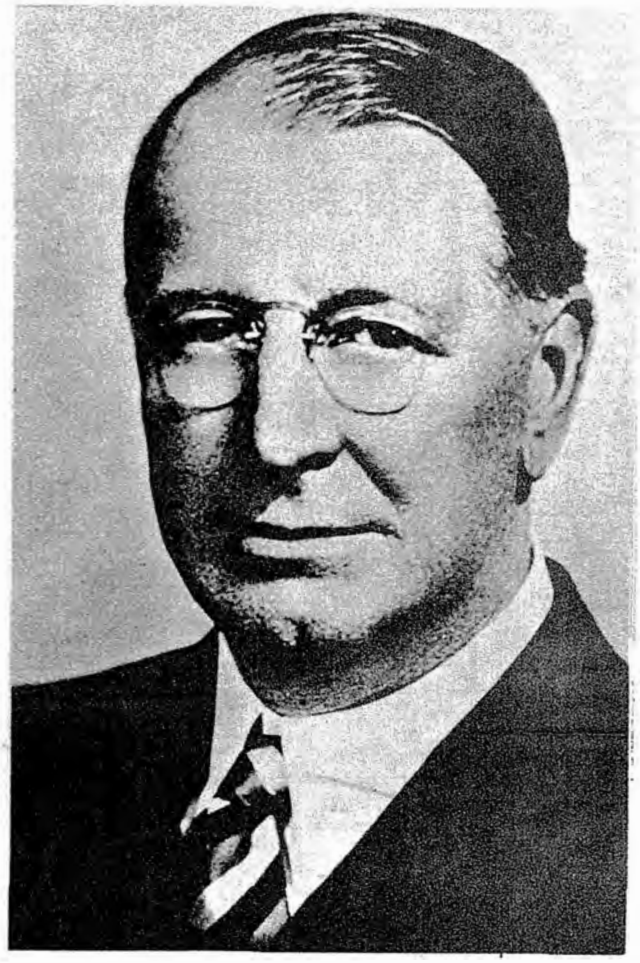

Bir Japon Ağır makineli Tüfeği Çin'de savaş alanında.

Japon piyadaleri son derece savaşçı bir ruha sahipti. İyi bir eğitim görmüşlerdi. Yukardaki resimde bir geçit resminde görülüyor.

1941 yılının Kasım ayında pasifikte savaşın kaçınılmaz olduğunu gören iki insan, solda Savaş Bakanı Harry L.Stimson ve sağda Donanma Bakanı Frank Knox

Shokaku Uçak gemisinde havalanmağa hazırlanan uçak gemiler

"Gizli Belgeler" birkaç örnek daha ekleyelim.

PAPEN'DEN DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA

Gizli

Alman Büyükelçiliği Sayı 645-41, Gizli Dışişleri Bakanlığı'na Berlin

10 Kasım 1941

POLİTİK RAPOR

Özü: General Ali Fuad Erden'in yolculuğu.

Bildirmiş olduğum gibi iki Türk Generali doğu cephesine ve Führer' in genel karargahına yaptıkları ziyaretten çok memnun döndüler

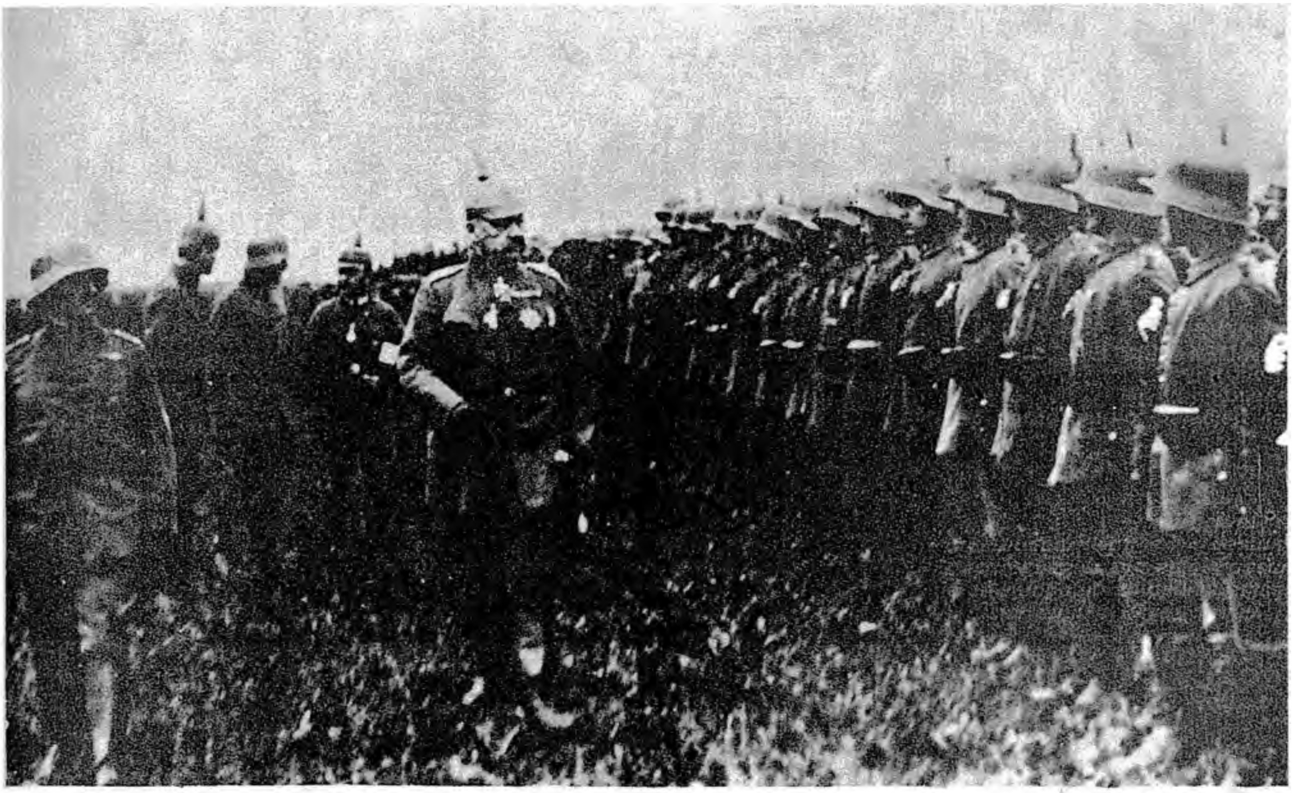
General Ali Fuad dün bana izlenimlerini nakletmek üzere iki saatlik bir ziyarette bulundu. Sözlerinden anlaşıldığına göre, bütün askeri makamlardan gördüğü iyi kabul her türlü övgünün üstündedir. Bu kendisine devamlı olarak Birinci Dünya Savaşındaki silah arkadaşlığını hatırlatmıştır. Aynı düşünce General Ali Fuad'ın şerefine verdiği yemekte Albay Fromm tarafından da ifade edilmiştir.

General özellikle Kiew savaşı ve Dniepr nehrinin geçilmesi v.ö sırasındaki harekat hakkında Büyük Genel Karargah subaylarının vermiş olduğu aydınlatıcı bilgilere teşekkür etmektedir. Bunlar kendisinin ziyaret ettiği muhtelif karargahlarda dinlediği raporlardır. General bu tarihi harekatın, Türk Askeri Akademisinde öğretim maksadına hizmet etmesiiçinmümkünse, Rus kuvvetlerinin durumuyla ilgili planı ihtiva eden bir harita temini arzusundadır. (Tabii bu haritada Alman kuvvetleriyle ilgili tafsilata yer verilmeyecektir)

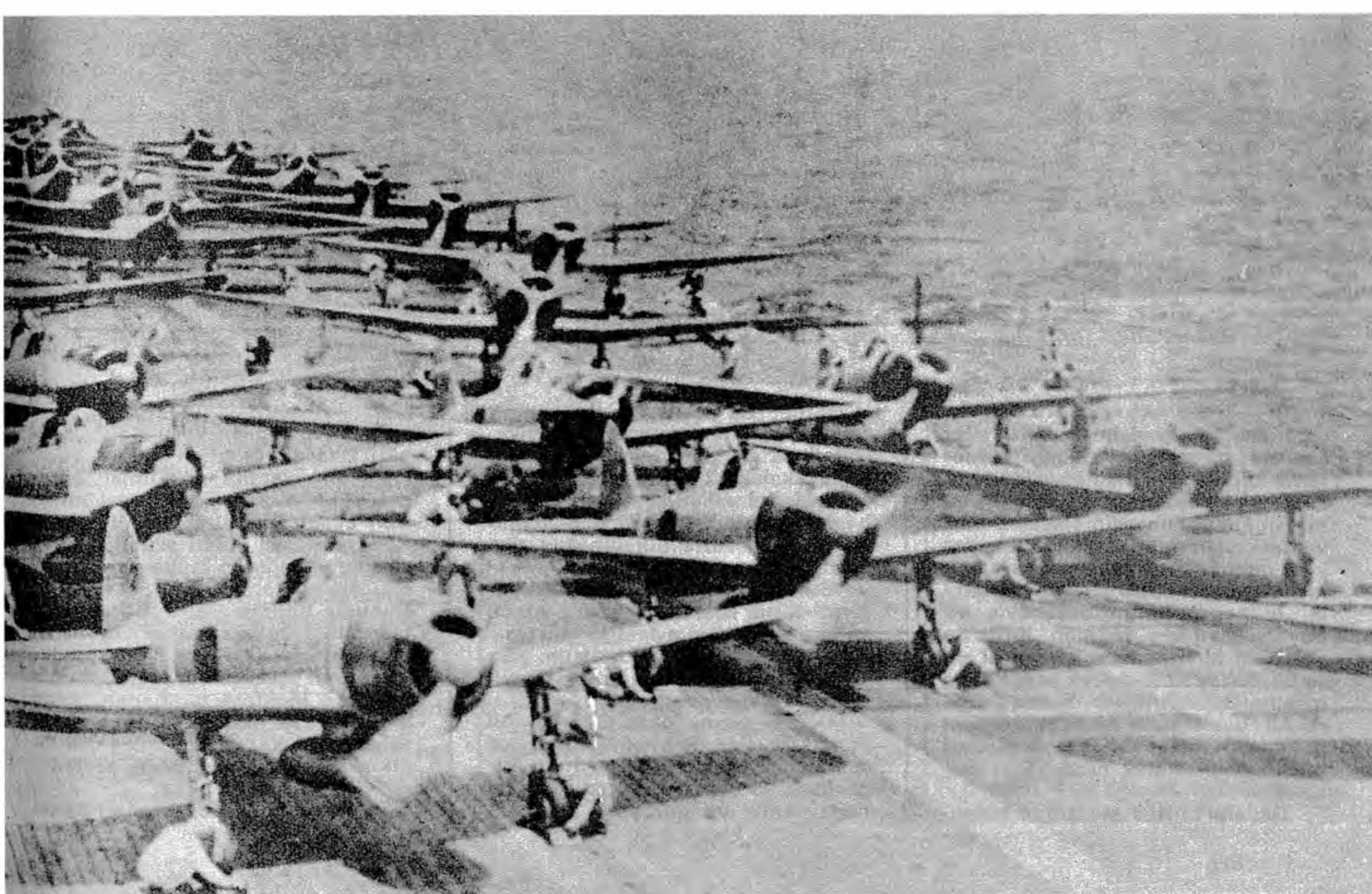
Alman askeri şefleri kendisi üzerinde fevkalade bir etki bırakmışlardır. Büyük Genel Karargahla alt seviyedeki karargahta çalışanların hazırlıklarını çok övdü.

Alman ordularının kendisinden sayı ve silah bakımından üstün düşman orduları karşısındaki şaşırtıcı başarıları sadece Komutanların fevkalade hazırlıklarından doğabilirdi. Geri hizmettekilerin çalışmalarını da heyecanla dile getirdi.

Bunlara ek olarak Führer'in ken-

Hitler, 1. Dünya Savaşında Hindenburg ve II Wilhelm'in düştükleri hatayı tekrarladı. Onlar gibi Amerikanın gücünü önemsemedi. Resimde Von Hindenburg görülüyor.

Dışişleri Bakanı Shigenori Togo

disini kabul etmesinin ve harekat üzerinde bizzat tafsilatlı bilgi vermesinin büyük bir hadise olduğunu anlamak kolaydır. Bu bilgiden General Ali Fuad, Führer'in Hazer Denizi ve Kafkasları mümkün olduğu kadar kısa zamanda ele geçirmek istediğini çıkarmıştır. O, bu çıkarımı tabiatıyla, birinci ordunun bütünüyle ve büyük kayıplara rağmen Kırım'da çok güç bir harekata girişmesi ve oradan Kuzey Kafkasyaya kadar ilerlemesine dayandırmıştır. Yoksa General Ali Fuad'a göre, Kırım yarımadasını kesmek ve birinci orduyla Rostof hücumunu izlemek daha kolay olacaktı.

General'in Rus esirlerinin bulunduğu kamplara yapmış olduğu ziyaretlerin izlenimleri de ilginç olmaktan uzak değil. Çünkü, büyük sayıda Türk Moğol asıllı Rus esirlerine daha iyi davranılması ve daha iyi bakılması için tavussutta bulunmasını rica etmişlerdir.

Burada, teklifime dönmek istiyorum: Kırım harekatı sona erince çoğunluğunu Kırım tatarlarının teşkil ettiği bir yönetim kurulsun. Bu Türkiyeyi politik bakımdan büyük ölçüde etkileyecektir.

Dönüşünden sonra General Ali Fuad, Dışişleri Bakanı ve Mareşal çakmak'ın da hazır bulunduğu bir görüşmede Cumhurbaşkanına raporunu vemiş ve görüşme altı saat sürmüştür. Bu da yolculuğun istisnai siyasal önemini ispat eder. Generalin yaptığı çıkarımlar bütünüyle kendisine Führer tarafından izah edilen fikre uyuşkundur. Yani Kısaca, Rusya seferi ezilmesi hava şartlarına bağlı üç mukavemet noktası dışında sona ermiş sayılabilir. Bununla birlikte General, Rusya'da bulunduracağımız asker sayısının yüksekolması gerekeceği fikrindedir. Rusya'nın Avrupa'dan işgali ve bu faktörün İngiltere tarafından girişilen abluka hareketine tesiri konusun daysa, ablukanın böylelikle bütün etkisini kaybedeceği düşüncesindedir.

General Führer'e, Dışişleri Baka-

Churchill ve Roosevelt bir toplantıdan önce birlikte

nı'na ve Feldmareşal von Brauchitch le Feldmareşal Keitel'e sonsuz şükranlarını bidimemi rica etmiştir.

Papen

HENTİG'TEN ERKİLET'E

Elçi von Hentig

Berlin, 17 Kasım 1941

Çok Sayın ve Aziz General,

10 Kasım tarihli mektubunuzu aldımÇok teşekkür ederim. Mektubunuzu almadan önce birlikte incele diğimiz mesele arzu ettiğimiz tarzda çözülmüştür. Birkaç özel nokta üzerinde son kararlarla ilgili haberinizi bekliyorum.

Türk resmi çevreleri dahil her yandan, sizinle kararlaştırdığımız görüşmeleri yenilemek veya sürdürmek için türkiya'ye gelmemem telkin ediliyor. Ben bu soruya kendimce açık bir cevap bulamıyorum. Çünkü sadece arzularımın Türk Alman işbirliğini geliştiraceğine inanarak va güvenerek oraya gelecektim. Tarafsız bir kişi beni "beşinci kolda" saydıracak en küçük bir sebep bulabilseydi oraya galmaktan vazgeçerdim. Tavsiye ettiğiniz şahıslara Almanya'ya giriş vizesi verilmiştir.

Rahatsızlığım dolayısiyla bugün elime geçen telgrafınızın çekiliş tarihine bakılırsa o kişiler sizinle görüşmemişler generalim.

Sizinle yapılan ropörtajları büyük bir sempatiyle izledim. Simdi, bize ve dünyaya veadadilmiş olan makaleleri okuyabilmek için daima gecikmiş olan basını beklemekteyiz.

İyi anılar ve iyi dileklerimi size ve Ekselans Ali Fuad Paşa'ya iletirim.

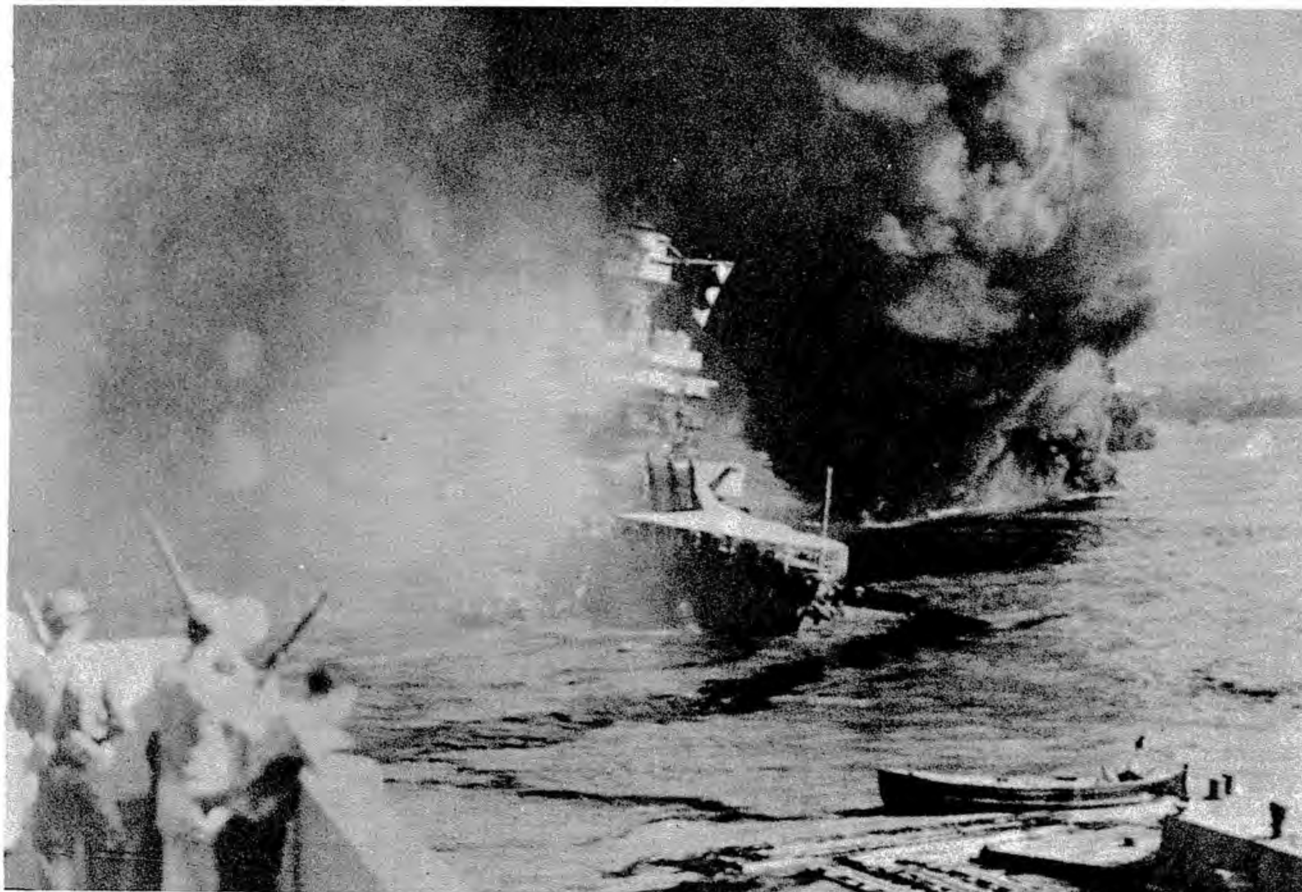
Saygılarımla.
Von Henting
Ekselans Sayın General
Hüseyin Emir Erkilet
İstanbul

14. Belge

HENTİG'TEN ERDMANSDORF va WEHRMANN'A (1)

POLİTİK KISIM VII

Berlin'in tanınmış doktorlarından Garoun'un ziyaretini kabul etti. Kendisi 17 yıl Yüksek Teknik Okulda

Amerikan Savaş gemisi Kaliforniya ateşler içinde.

doçentlik yapmıştır. Yaniden İstanbul'da oturmaktadır. Şüphesiz buradaki Büyükelçilik ve Türkiye'nin yönetici çevreleri adına hareket ederek-Turancılığa karşı olan tutumumuzu öğrenmek istedi. Dr. Garaon, Büyükelçi ve Genel Kurmay Başkanı adına şunları söylemekle görevliydi: Adı geçenler bu meseleyle yakından ilgilenmektedirler. Fakat bunu onlar resmen ifade etmek istememektedirler. Türk Genel Kur may Başkanı Türk - Alman ilişkilerinin sadece turancılık temeline dayanabileceğini ifade etmiş Türkiye'nin Almanya'ya karşı asla savaşa girmeyeceğini temin etmiştir. Türkiye sadece işgal durumunda kendini savunacaktır. O, Türk Mogol halkına karşı olan tutumumuzu büyük bir sempatiyle gözlemektedir Savaş esirleri arasında hareket etmek üzere adamlarını emrimize vermeye hazırdır.

Sayın Büyükelçi von Erdmansdorf'un Müşaviri

Sayın Melhers tarafından bildirilmiştir.

Genel Müdür Yardımcısı Sayın Wehrmann'a

Berlin 24 Kasım 1941.

15.Belge
ERKİLET'TEN HENTİG'E
General Hüseyin Emir Erkilat
İstanbul 27 Kasım 1941

Sayın ve Değerli Elçi,

Bay Vali Mangar'le 17 Kasım tarihinde göndermiş olduğunuz dostça satırlara ve ortak çıkarlarımız uğruna gös termiş olduğunuz tarafımızdan gerekli değerin verildiği çabalarınıza çok taşakkür ederim.

Tarafımızdan çok arzulanan İstanbul yolculuğunuzun geri bırakılması bizi çok üzmüştür. Değerli mektubunuzda belirttiğiniz sebepler bana açık ve sağlam görünmüyor Biz sizi beşinci kol değil, bir arkadaş ve çok değerli bir dost saymaktayız. Ayrıca, size özellikle şu sıra Türkiye'ye gitmemenizi tavsiye eden resmi Türk çevrelerinin hangisi olduğunu anlıyamadım. Bunun yanlış ve temel siz bir fikir olduğu kanısındayım. Bu alanda size uygun bir tavsiyede bulunabilecek kişinin Büyükelçi Ekselans von Papen olduğundan eminim. General Roda'le kendisine sizin tasarlanmış yolculuğunuzu bildirdim. Ekselans von Papen halen Ankara'da bulunmaktadır ve 5 Aralıktan önce İstanbul'da olmayacaktır. (Eğer buraya gelirse, onunla görüşecek ve size yeniden yazacağım.)

Rahatsızlığınıza çok üzüldüm. Şimdi sıhhatte olduğunuzu umuyorum.

Son zamanlarda vize alan Müstacip Fazıl'le Edige Kemal sizi ziyaret edeceklerdir. Onlar Kırımda Almanlara yardım ve aynı zamanda Kırım Türk-Moğollarının davalarına hizmet la görevlidirler. Bu konuda sayın Prof. İdris'e yazıp kendisine yazdıkla rımı size tercüme etmesini rica ettim.

Müstacip avukattır, edebiyatçıdır. Son zamanlarda bizde savcılık yapmaktaydı.

Edige da iyi öğrenim görmüş bir gençtir.

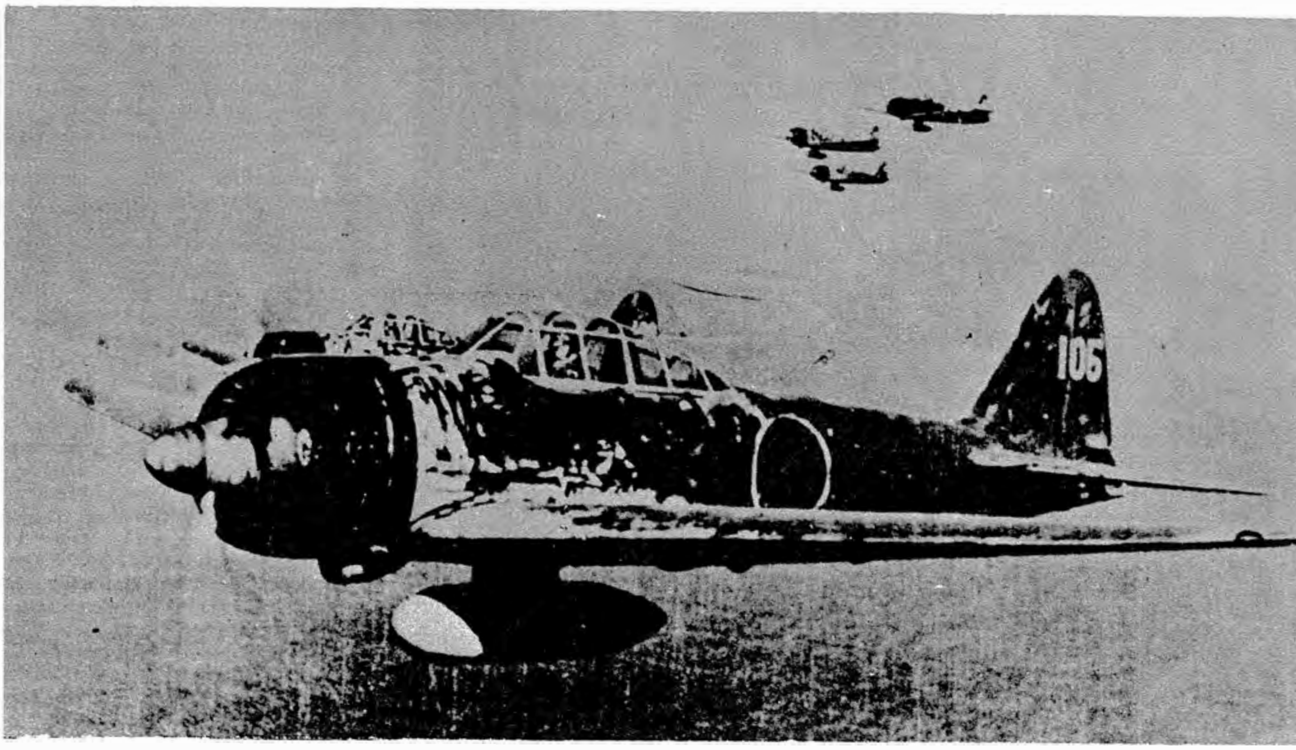
İkisi de Kırım asılıdırlar ve son derece güvenilir kişilerdir. İkisinin de Alman Türk ortak çıkarlarını geliştirmeye çalışmak üzere Kırım'a gönderilmesini rica ederim. Onlar Almanca bilmezler, fakat Rusça bilirler ve almancayı yeter ölçüde çabuk anlarlar.

Selamlarımı iletirim
Saygılarımla

H.E.Erkilat

Mektup Erkilat'in elyazısıyla ve Almancadır.

TORA! TORA!

Japon savaş uçağı (sıfır) uçuş halinde.

6'yı 7 Aralık'a bağlayan gece. Pearl Harbor'da bir barış sessizliği hüküm sürmekte. Amerikan karargahında canlıya pek rastlanılmıyor. Denizciler ve askerler Honolulu sokaklarında gruplar halinde dolaşıp eğleniyorlar. Subaylar ise içkilerini yudumlayıp, kulüpleri geziyorlar. A miral Kimmel, her geceki içkisini yudumladıktan sonra saat 10 suların da yattı. Ortada kuşkulanacak bir durum yoktur. F.B.I.'ın Japon konsolosunun kağıtlarını yaktığını ve telefon konuşması yapıldığını bildir mesine rağmen Kimmel rahattır. Amiral'in ertesi sabah General Short la bir randevusu vardır. Görüşmek için değil de golf oynamak için...

Saatler akmağa başladı. Şehir, üs ve Amerikan uykuya daldı. Saat 3.42'de "Condor" mayın arama tarama gemisinin nöbetçi subayı Teğ men Mc Cloy, denizde bir kıpırtı görür ve bir periskopu teşhis eder. Derhal nöbetçi gemiye haber yollar:

"Seyir halinde bir denizaltı. Rota Batı. Hızı saatte 17 kilometre."

Ward destroyerinin komutanı *Outerbridge* mürettebatı savaş durumu çağırır Ama Ward'ın sonunda herhangi bir araca rastlayamaz. Outerbirdge, Teğmenin yanıldığını sanarak, mürettebatı uymaya gönderir.

Saat 6.30 sularında ortalık aydınlanmağa başlamıştır. Bir keşif uçağı ilk uçuşu için havalanır. Bu arada Ward destroyeri de görevini tamamlayıp limana dönmektedir. Antares römorkörü de bir balıkçı gemisiyle birlikte limana doğru yönelmiştir. Denizaltıyı ilk kez *Antares* görür. Keşif uçağı da aynı anda su yüzeyine çıkmakta olan denizaltıyı farkeder. Yerini saptayabilmek için iki duman bombası atar. Kısa bir süre sonra Ward toplarını ateşler ve denizaltıyı bastırır. Bu Japonlar 5 *"Midgets"* inden batan ilk denizaltıdır.

Oahu'nun en uç noktasında bulunan radar istasyonunda çalışan Lockard ve Elliot görevlerini tamamlamışlar, üsse dönmeğe hazırlanıyor lardı. Onları üsse götürecek olan kamyon henüz gelmediği için, Elliot radarı kapamaz. Birden gördüklerine inanamaz. Radarda bir çok ışıklı nokta belirmiştir. O anda saatler 7'yi 2 dakika geçmektedir. Saat 7.20'ye doğru Lockard ve Elliot durumu merkeze bildirirler:

"132 milde birçok uçak belirdi!"

Aldıkları cevap Pearl Harbor baskının unutulmaz sözcüklerinden dir. Şöyle der nöbetçi Teğmen Tyler:

"Boşverin!"

7 Aralık sabahı Japon filosu saldırı noktasından 275 mil uzaklıktaki bölgesine varır. 26 Kuzey Enlemi ile 138 Batı Meridyenin kesiştikleri noktadırlar. Saat 6'da Amiral Nagumo ilk dalganın saldırıya başlaması için emir verir. Gökyüzü hala karanlıktır. Pilotların uçaklara binişi, denemelerde elde edilen derecelerin çok altında bir sürede tamamlanmış tı. Tüm pilotlar yıkanmış ve temiz çamaşırlarını giymişlerdi. *"Haşhikami"* adı verilen sıkı başlıklarını takmışlar ve uçuş pistinin üzerine kurulan küçük tapınakta son dualarını yaptıktan sonra uçaklarına binmişlerdi.

Nagumo'nun emrine uyan ilk filo saat 6'da havalandı. İlk filoda 50 klasik bombardıman uçağı, 51 avcı-bombardıman uçağı ve 40 torpil uçağı bulunmaktaydı. 183 uçaktan oluşan ilk filo yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi Oahu'nun en kuzey noktasında bulunan radar ekranında belirmişlerdi. Ancak Teğmen Tyler, bunu Kaliforniya'dan gelmekte olan "Uçan Kale" filosu sandığı için boşvermişti. Oysa bu ihbar değerlen dirilse Pearl Harbor saldırıyı yarım saat kadar önce öğrenecek ve durum hiç de tarih kitaplarında yazıldığı gibi olmayacaktı.

İlk filonun komutanlığını üstlenen İtalya saat 7.50 sularında Pearl Harbor'u gördüğünü yazar anılarında:

7 Aralık 1941 Japonlar Pearl Harbor'a saldırdılar. Birçok Amerikan Uçağı yerde tahrip edildi.

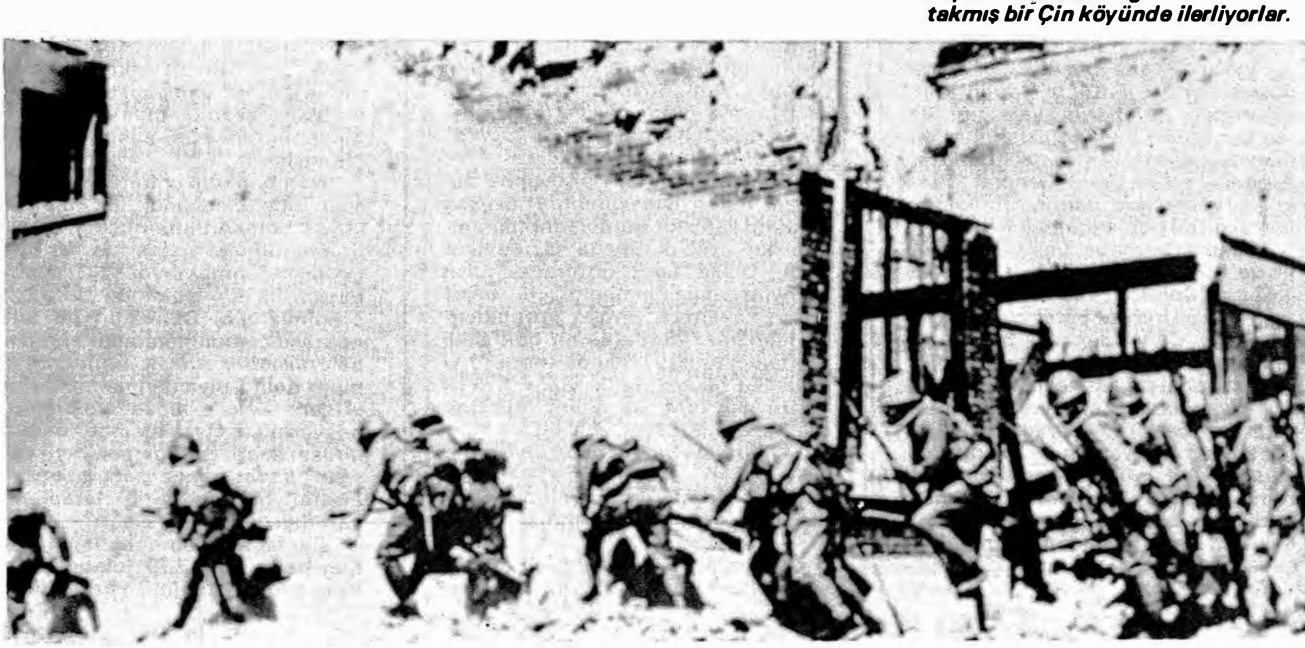
"Sabah sisi altında herşey uykuya yatmıştı. Limanda bir sessizlik hüküm sürüyordu. Dalara doğru çıkan yollar, düzenli bir biçimde dizilmiş barakalar ve işaret çizgileri çok güzel bir hedef oluşturuyorlardı. Bu arada Pasifik filosuna dahil gemiler limanda mükemmel bir hedef oluşturacak biçimde dizilmişlerdi. İkişer ikişer demirlemişlerdi.."

Birkaç dakika sonra ilk radyo mesajı duyuldu. Birincisi saat 7.53'te kamutan Fuchida tarafından Akagi'ye gönderildi: *"Sürpriz başarıldı!"* İkincisi ise saat 7.58'de Amiral Patrick Bellinger'in karargahından geldi: *"Pearl Harbor'a hava saldırısı. Bu bir eğitim değil!"*

O gün Amiral Husband E.Kimmel'e bağlı 127 parçalık filodan 94 tanesi limanda bulunuyordu. Ancak Japonlar Ford adası boyunca demirlemiş olan 7 zırhlı gemi üzerine saldırılarını yoğunlaştırdılar. 800 kilo luk bir bomba *"Arizona"*nın ön ambarında patladı. Bir diğeri bacasından içeri girdi ve makine dairesin de infilak etti. Gemi büyük bir gürültüyle ikiye ayrıldı. Bin 511 kişilik mürettebattan hayatlarını kay bedenlerin sayısı bin 106 idi. Bunların arasında Amiral Isaac C.Kidd'de bulunmaktaydı.

3 topril birden yiyen *"Oklahoma"* içinde 415 kişilik mürettebatı olduğu halde yana yattı. Anbarlarda mahsur kalan mürettebattan birkaç tanesi Noel arifesine değin yaşamlarını sürdürüp kurtulmayı başardılar. *"West Virginia"* ve *"California"* da aynı sona erdiler. Yana yatıp alev aldılar. *"Nevada"* ise diğerlerinden daha baskın çıktı. Bir torpil ve iki bombayla isabet almasına rağmen 3 düşmanını haklamayı başardı. *"Ma-*

Japon askerleri gaz maskelerini takmış bir Çin köyünde ilerliyorlar.

ryland" ve *"Tennessee"* adlı gemiler de yara aldılar. Ama bunlar biraz daha şanslıydılar. 20 Aralık tarihinde onarıldıktan kısa bir süre sonra başka bir limana doğru yola çıkma şansına kavuştular. *"Pennsylvania"* gemisi de fazla hasar görmeyenlerdendi. Bu gemilerin yanı sıra üç kruvazör ve üç destroyer daha yara almıştı.

Japon tropil uçağı pilotu Juzo Mori, bir Amerikan zırhlısına saldırırken edindiği izlenimleri şöyle anlatıyor:

"Liman suyunun derinliğinin 11 metreyi aşmadığını bildiğim için, daha düzgün bir saldırı açısı bulabilmek amacıyla manevra yaptım. Hizda ya da atış yüksekliğinde yapacağım en küçük bir hata torpilin ya dibe çakılmasına ya da su yüzünden gitmesine neden olacağı için tüm çabalarımı boşa çıkarabilirdi.

"O sırada hareketlerimin bilincine henüz varmıştım. Eğitim sırasında bana verilen bilgilerin ışığında hareket eden bir robot haline gelmiştim.

"Zırhlı birden uçağımın önüne doğru fırlıyormuş gibi ayaklandı. Büyük bir gri dağ gibi havalandı.

"- Atış için Hazırol!...Ateş!

"Bu arada düşmanın atışlarını ve motorumun gürültüsünü unutmuştum. Yalnızca yapacağım harekete konsantre olmuştum. Zamanı geldiğimde atış mekanizmasının harekete geçiren kolu çektim. Uçağım birden yana yattı ve düşman kurşunlarının etkisiyle sarsılmağa başladı. Kafam geriye doğru fırladı. Sanki demir bir çubuğa çarpmıştım. fakat. Başarmıştım! Atış isabetliydi! Üstelik uçağım benim kumandamda uçmasını sürdürüyordu. Torpil artık hedefinden sapmazdı. Birden içinde bulunduğum durumun önemini ve düşman ateşinin yoğunluğunu sezdim..."

Saat 7.15'te ikinci Japon saldırı filosu havalandı. 54 bombardıman, 36 avcı ve 80 pike uçağından oluşan bir filoydu bu. *Shimazaki* komutasındaki filo birincisinin yaptıklarını tamamladı. ford adasında bulunan yapılara, *Wheeler* ve *Hickam Field'*-deki hava üslerine ve Kanehoe'deki deniz uçakları merkezine saldırdılar. Oahu'da bulunan 231 uçaktan 65 uçağı tahrip ettiler.

O gün Amerikalıların Pearl Harbor'daki insan kayıpları oldukça fazlaydı 2 bin 403 ölü ve bin 178 yaralı. Bu sayının 2 bin 896 tanesi deniz kuvvetlerine aitti.

Bu başarı sırasında Amiral Nagumo 29 uçak ve 55 pilot kaybetti. Amiralin filosu saat 13 sularında kuzeye doğru yöneldi ve Pearl Harbor'dan uzaklaştı. Buna karşılık cüce denizaltıların saldırısı umulduğu gibi başarılı olmadı. 10 Aralık günü I 170 numaralı taşıyıcı denizaltılardan biri "Enterprise" uçak gemisinden havalanan bir uçak tarafından batırıldı. Ancak Japonlar üste bulunan dev yakıt tanklarını imha edemediler. Eğer böyle bir imha gerçekleşmiş olsaydı, aylar boyu düşman filosu limandamahsur kalabilirdi. Bu arada Amerikalılar, saldırının şaşkınlığını üzerlerinden attıktan sonra Japonlara karşı kafa tutmağa başladılar. Bu karşı koyuşun ciddi boyutlara varabileceğinden kuşkulanan Amiral Nagumo, üçüncü saldırı dalgasını göndermekten vazgeçti. Bu Amiral Kimmel'in adamlarının ne denli iyi eğitim gördüklerinin bir belirtisi olarak kabul edilir.

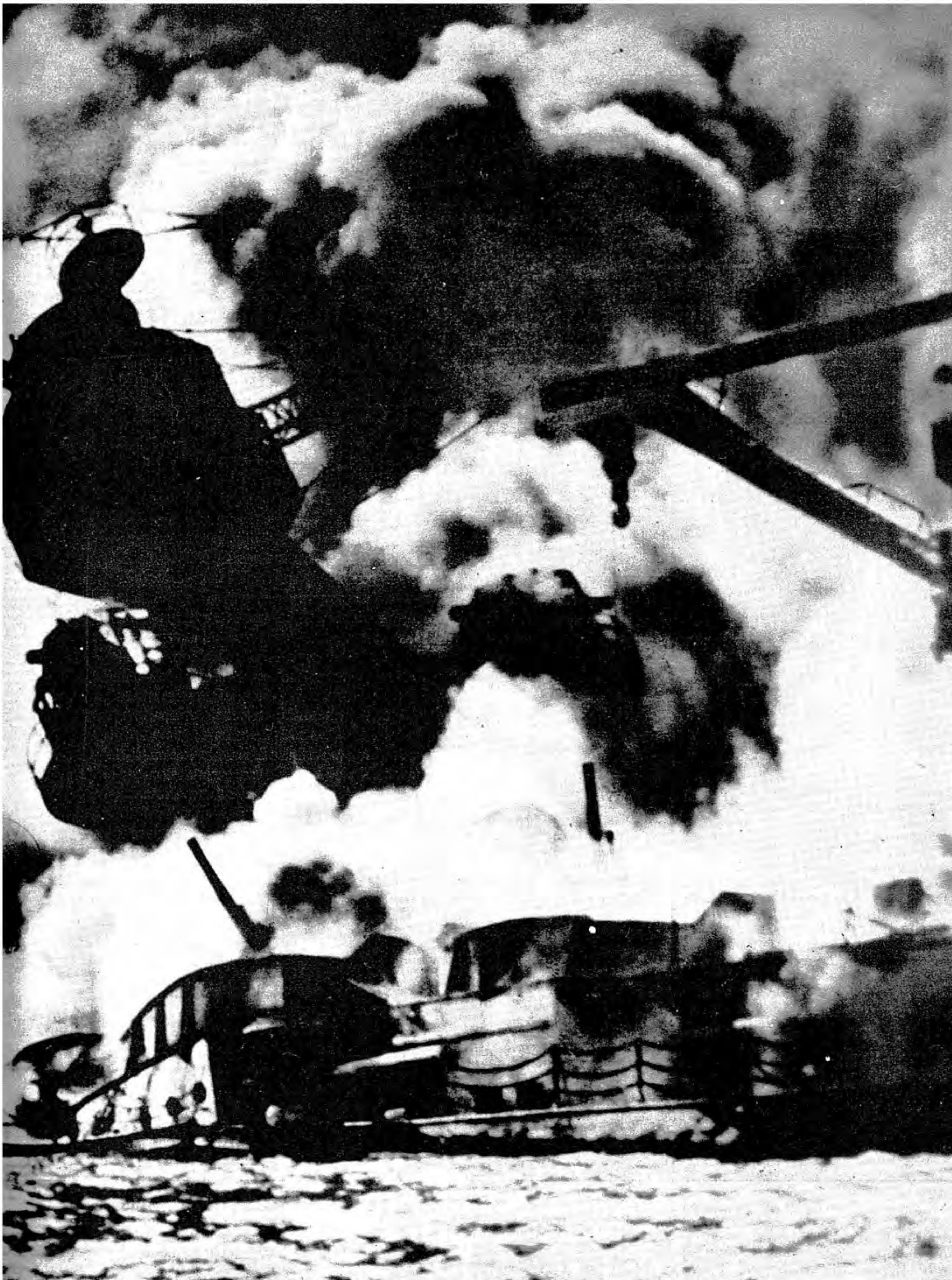

General Hideki Tojo 1941'de Başbakan olur olmaz Amerika ile kapıştı

Eğer bir boks terimi kullanmak yerinde olursa, Amiral Yamamoto daha ilk ra untta Amiral donanmasını "nakavt" edeceğini öne sürmüştü. Oysa yalnızca işin başında onu sersemletebilmişti. 2 zırhlısının safdı

800 kiloluk bir bomba Arizona'yı ikiye böldü. İçinde bulunan bin kişi boğuldu.

Amerika Dışişleri Bakanı Cordell Holl 1942'de Moskova'ya yaptığı geziden dönüşte eşiyle birlikte görülüyor.

şı olması ve 6 tanesinin yara alması onu vurucu gücünden yoksun bırak mamıştı. 3 uçak gemisi, 20 kruvazör ve 65 destroyer sapasağlam duruyor du. Üstelik 7 Aralık saldırısı Amerika Birleşik Devletleri'nde büyük bir hırs ve nefret duygusunun kabarmasına yol açtı. Amerikalılar Japonlara karşı büyük bir hırsla savaşa girmişlerdir.

"Sonsuza değin hatırlanacak bir alçaklık günü" olarak nitelendirmişti bu olayı Başkan Roosevelt. Bu sözleri, olayı duyduğu Kongre'nin kürsüsünde söylemişti. 9 Aralık Enterprise uçak gemisinden Ford arasındaki yıkıntıları ve mahşeri gören Amiral William F.Halsey daha sert konuştu:

"Japonca cehennemde kullanılacak bir lisan oluncaya değin onlarla olan işimiz bitmeyecek."

Amerika ile Japonya arasındaki savaşın başlamasına neden Pearl Harbor baskınını anlattıktan sonra, iki ülkenin kuvvet dengelerine bir göz atmak istiyoruz. 1941 yılının Aralık ayında her iki ülkenin kuvvet dengelerinin ne olduğunu bilmekte yarar var. Bu nedenle Amerika ve Japonya'nın hava ve deniz kuvvetlerinin bir karşılaştırılması yapılması gerekir. Bu arada Pasifik'te bulunan diğer ülke kuvvetlerine de bir göz atacağız.

Önce Pasifik'te Hava Kuvvetlerinin bir karşılaştırılmasını yapalım. Aralık 1941'deki durum şöyledir:

ÜLKE	*UÇAK SAYISI*	*BAĞLI OLDUĞU ÜS*
Amerikan Donanması	385	Hawaii ve Pasifik Filosu
ve Ordusu	12	Midway
	180	Filipinler
	12	Wake
RAF	330	Malaya
İngiliz Ordusu	165	Avustralya, Malaya, Doğu Hint ve Solomon Adaları
Hollanda	200	Doğu Hint Adaları
Müttefiklerin toplamı	1284	"
Japon Ordusu	550	Malaya Harekatı için
	175	FilipinlerHarekatı için
	600	Çin ve Mançurya
	50	Japonya
Japon Donanması	150	Malaya Harekatı için
	300	Filipinler Harekatı için
	400	Hawaii Harekatı için
	325	Marshalls ve Japonya
	70	Denizuçakları filosu
	2620	

Görüldüğü gibi Japonların uçak sayısı bakımından belirgin bir üstünlükleri var. Yalnız Amerika Birleşik Devletleri'nin 1941 yılında 19 bin 433 uçak Japonların ise 5 bin 88 uçak ürettiklerini söylersek aradaki farkın pek büyük olmadığını görürüz. Yalnız Amerika Birleşik Devletlerinin ürettikleri silahların önemli bir bölümünü müttefik ülkelerine gönderdiğini gözönüne alırsak, Pasifik'teki silah dengesi daha iyi anlaşılır.

Sunmak istediğimiz ikinci karşılaştırma, 1941 Aralığında Japon ve Amerika Birleşik Devletleri'nin uçak gemileri ve taşıyabildikleri uçaklarla ilgili. Pearl Harbor baskınında ve daha sonra izleyeceğimiz muharebelerde uçak gemileri çok büyük yer tuttukları için bu karşılaştırmayı yapmak istiyoruz.

İSMİ	*AVCI UÇAĞI*	*BOMBARDIMAN UÇAĞI*	*TORPİDO UÇAĞI*
ABD			
Enterprise	18 F4F Wildcat	36 SBD Dauntlees	18 TBD Devastator
Hornet	18 F4F Wildcat	36 SBC	8 TBD Devastator 7 SBN
Lexington	18 F2A Buffalo	36 SBD Dauntless	18 TBD Devastator
Ranger	36 F4F Wildcat	36 SB2U Vindicator	
Saratoga	18 F4F Wildcat	*36 SBD Dauntless	18 TBD Devastator
Vasp	36 F4F Wildcat	13 SOC Seagull	
Yorktown	18 F4F Wildcat		18 TBD Devastator
Long İsland	7 F2A Buffalo		
JAPONYA			
Akagi	21 A6M Zero	18 D3A Val	27 B5N Kate
Kaga	21 A6M Zero	27 D3A Val	27 B5N Kate
Hiryu	18 A6M Zero	18 D3A Val	18 B5N Kate
Soryu	18 A6M Zero	18 D3A Val	18 B5N Kate
Shokaku	18 A6M Zero	27 D3A Val	27 B5N Kate
Zuikaku	18 A6M Zero	27 D3A Val	27 B5N Kate
Hosho	11 A5M Çlaude		12 B5N Kate
Zuiho	16 A5M Claude		18 B5N Kate
Ryujo	16 A5M Claude		

Şimdi de 1941 Aralığında Pasifik'teki Deniz Kuvvetleri dengesine bir göz gezdirelim:

	İngiltere	*Amerika*	*Hollanda*	*Hür Fransa*	*Japonya*
Zırhlılar	2	9		–	10
Uçak Gemisi	–	3	–	–	10
Ağır Kruvazör	1	13	–	–	18
Hafif Kruvazör	7	11	3	1	18
Destroyer	13	80	7	–	113
Denizaltı	–	56	13	–	63

Amerika Birleşik Devletleri'nin Pasifik'teki Kuvvetleri 1941 Aralığında Japonya kadar değildir. Ancak bu ülkenin Atlantik'te ve diğer denizlerde de gemi bulundurduğu, ürettiği uçakların ve savaş malzemelerinin bir bölümünü başka ülkelere gönderdiğini gözönünde tutarsak, ne denli büyük bir cephanelik olduğunu daha iyi anlarız.

1939 yılının ilkbaharında İtalya ve Almanya'nın Avrupa'da bir savaş çıkarmaları olasılığı karşısında, İngiliz ve Fransız komutanları bir toplantı yapmışlardı. Bu toplantı sırasında Akdeniz'de Fransız donanmasının daha etkin bir rol oynaması kararlaştırılmıştı. Uzak Doğu'da ise Japonların bir girişimini karşılamak amacıyla İskenderiye'de bulunan İngiliz Donanması görevlendirilecekti.

22 Haziran'daki Rethondes ateş kes antlaşmasının sonuçları Uzak Doğu'da da etkili oldu. Zira Akdeniz'de bulunan İngiliz Donanmasının, herşeyi bir yana bırakıp, İtalyan donanmasıyla savaşmaktan vazgeçmesi düşünülemezdi. Japonların Uzak Doğu'da girişebilecekleri herhangi bir harekatta, bu donanmanın etkili olması beklenemezdi. Koruyuculuk görevini İngiliz Kabinesinden emir alan küçük Hollanda Donanması üstlenecekti. 1939 ilkbaharında İngiliz kurmayları Fransız Hindiçini'nin Singapur'un bir kalesi olarak nitelendiriyorlardı. Oysa iki yıl sonra Tokyo'nun Vichy hükümetine sunduğu antlaşma maddeleri sonucunda Saygon Singapur'a doğru yöneltilmiş bir tabanca haline geldi. O tarihlerde birçok Japon teknisyen grubu Tayland'a sızmış bulunuyordu zaten...

Görüldüğü gibi Avustralya ve Yeni Zellanda'ya doğru yayılan Uzak Doğunun korunması problemi İngiltere hükümetini güç duruma düşürmüştü. Atlantik Konferansı sırasında Churchill bu durumu Roosevelt'e açmıştı. Roosevelt ise Japonların bu bölgede girişecekleri herhangi bir gelişmeyi savaş ilanı için bir oldu bitti olarak niteleyeceğini söylemişti Chirchill'e. Singapur'un düşmesi üzerine İngiltere Başbakanına oldukça sert eleştiriler yöneltilmiştir. Zira Churchill'in askeri gereksinmeler doğrultusunda hareket etmediği öne sürülmüştür. "Singapur'un Düşmesi" adlı eserin yazarı Russel Grenfell, Churchill'in Yunanistan'a 209 ve Sovyetler Birliğine 593 uçak gönderdiğinden söz eder ve şöyle sürdürür:

"Görüldüğü gibi Churchill'in aldığı kararlar, Malezya'yı 802 uçaktan mahrum etmiştir. Bu sayı aslında çok büyüktür. Zira İngiliz İmparatorluğu için son derece büyük stratejik önemi olan Singapur'un savunulması için Mareşal Pulford'un emrinde 141 adet eski uçak bulunmaktaydı."

İngiltere Başbakanının ve RAF'ın yüksek düzeydeki komutanlarının Japonların elindeki uçak sayısını bilmemeleri olanaksızdır. Buna rağmen Uzak Doğuda zavallı Pulford'u düşmanın 713 uçağına karşılık 336 uçakla bırakmışlardır.

Ancak Churchill'in tamamiyle haksız ve yersiz bir tutum içinde bulunduğunu da öne süremeyiz. Zira Churchill, Stalin'e uçak göndermekle bir bakıma İngiltere'nin geleceğini düşünüyordu. Sovyetler Birliği'nin durumu kötüye gitmeğe başlayınca, Churchill ileride bundan en zararlı çıkacak olan ülkenin kendisinin k' olduğunu sezmişti. Zira Almanya, Sovyetler Birliği'ni haklayınca tüm gücüyle kendisine kafa tutan İngiltere'nin üzerine çullanacaktı. İngiltere böyle bir durumla karşılaşmamak için Sovyetler Birliğine yardım etmek zorundaydı. Öte yandan İngiliz ve Amerikan kurmay heyetleri

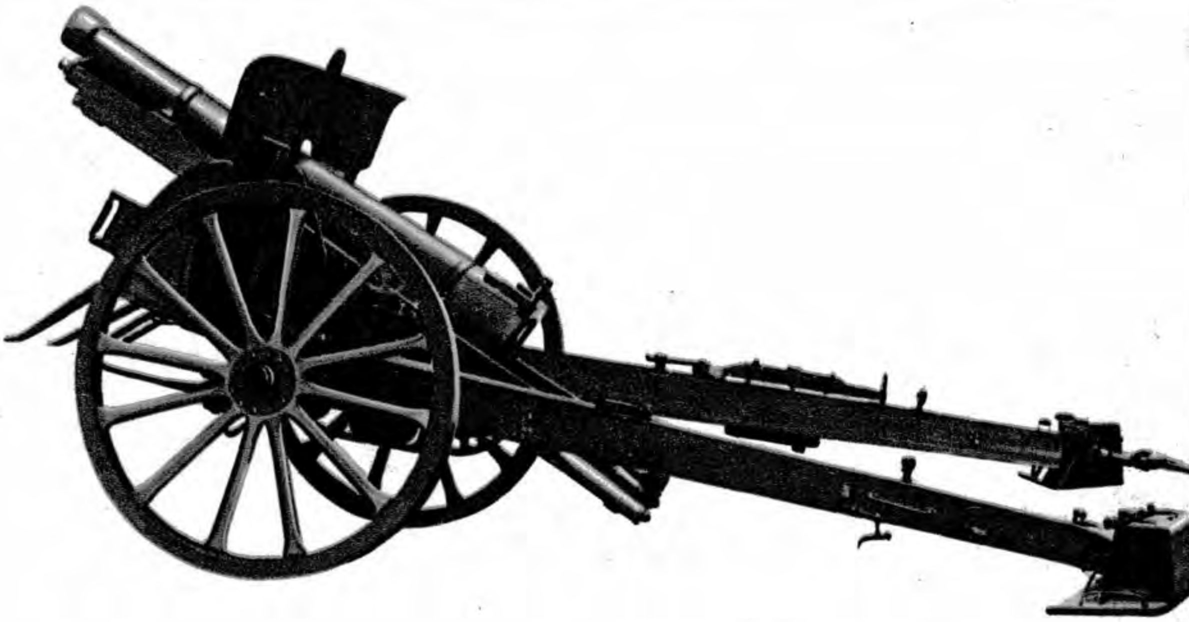
Pearl Harbor baskınından sonra limanın genel görünüşü.

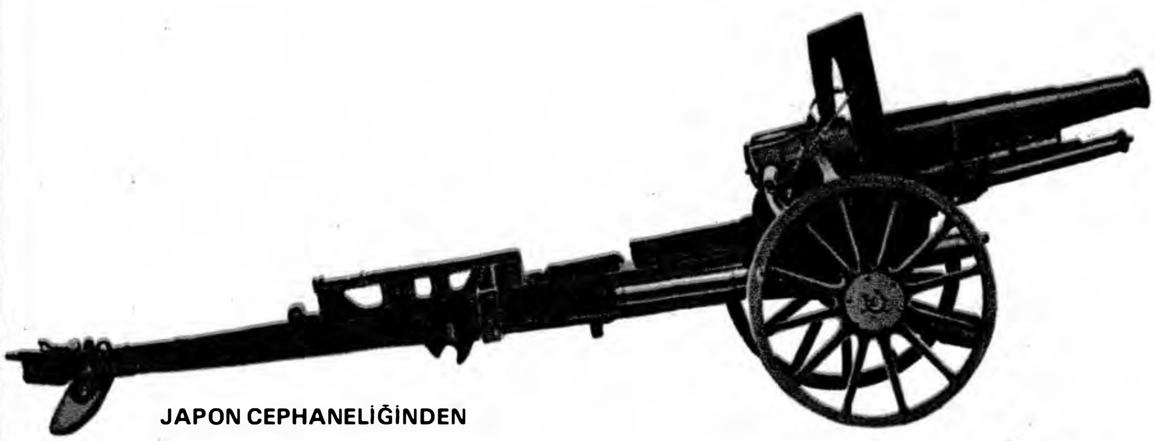
General Yamashita, General Percival ile Singapur'u teslim şartlarını görüşüyor.

Nazilerle daha iyi savaşabilmek için Japonlar karşısında daha riskli bir duruma girme z orunluğunu hissetmişlerdi. Belki Pasifikte bazı stratejik noktaları yitireceklerdi ama Avrupa'da, Nazilerle daha rahat başedeceklerdi.

Ingilizler Hint Okyanusunda bir donanma bulundurmayı kararlaştırmışlardı. Churchill, Roosevelt ile görüşmelerde bulunurken 25 Ağustos'ta Sir Dudley Pound'dan bir öneri aldı. Pound, Hint Okyanusunda küçük bir donanmanın bulunma-

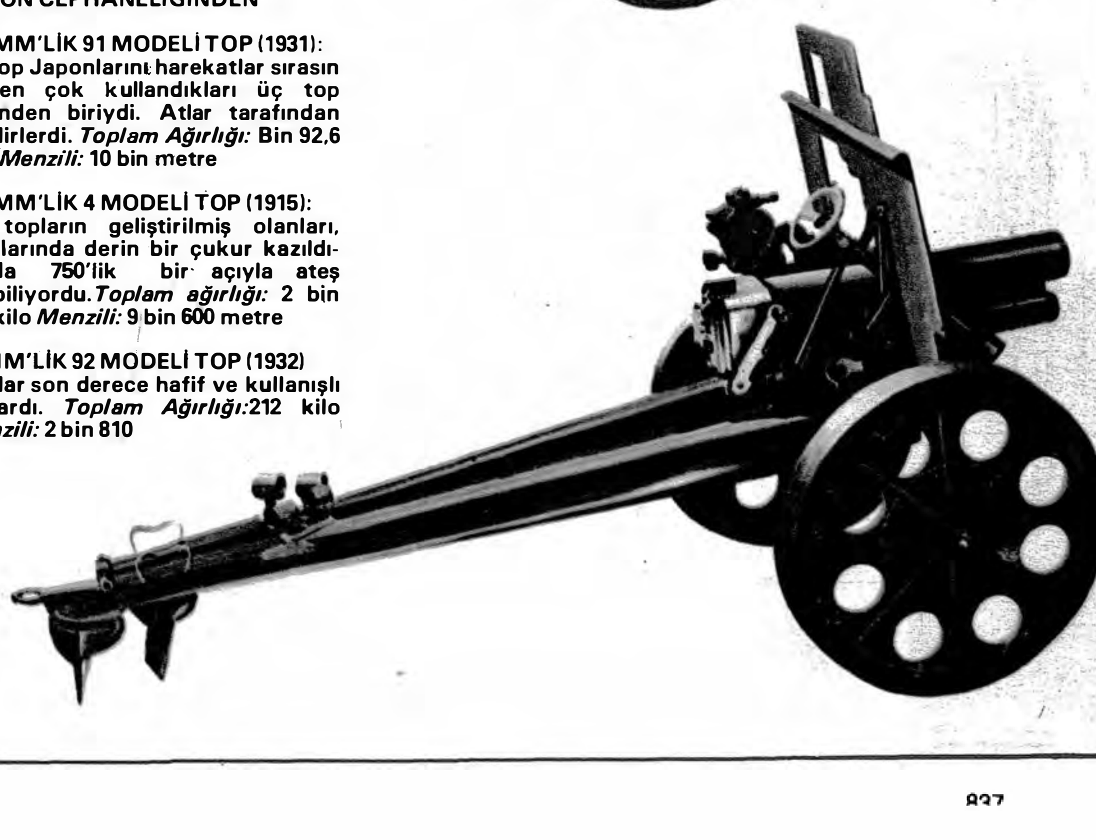

JAPON CEPHANELİĞİNDEN

105 MM'LİK 91 MODELİ TOP (1931): Bu top Japonların harekatlar sırasında en çok kullandıkları üç top türünden biriydi. Atlar tarafından çekilirlerdi. *Toplam Ağırlığı:* Bin 92,6 kilo *Menzili:* 10 bin metre

150 MM'LİK 4 MODELİ TOP (1915): Bu topların geliştirilmiş olanları, arkalarında derin bir çukur kazıldığında 750'lik bir açıyla ateş edebiliyordu. *Toplam ağırlığı:* 2 bin 767 kilo *Menzili:* 9 bin 600 metre

70 MM'LİK 92 MODELİ TOP (1932) Bunlar son derece hafif ve kullanışlı toplardı. *Toplam Ağırlığı:* 212 kilo *Menzili:* 2 bin 810

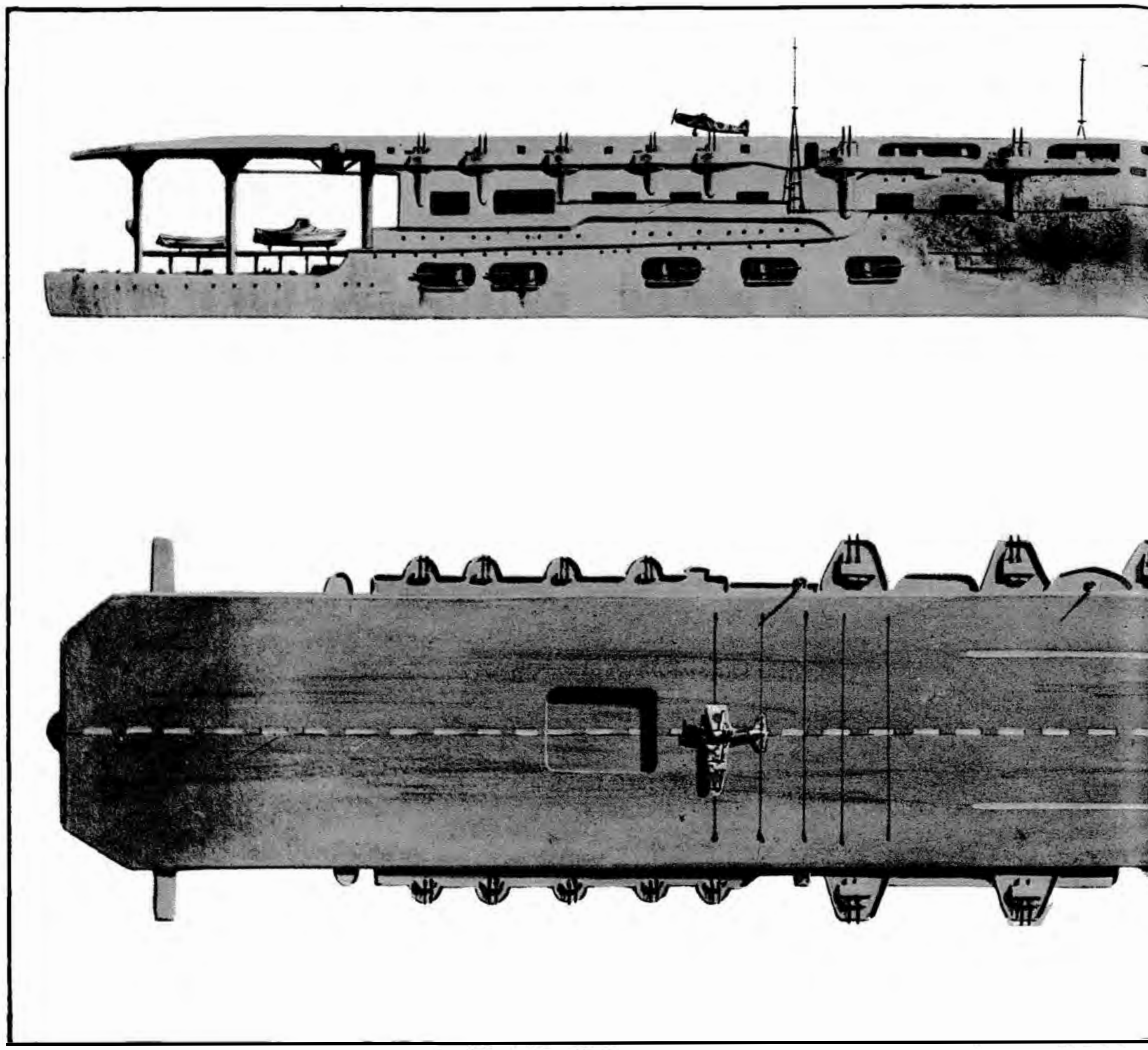

7 Aralık baskını Tüm Amerika'da büyük bir nefret dalgası uyandırdı. Resimde görülen Afişte şunlar yazılı: "BU ÖLÜLERİN BOŞUNA ÖLMEDİKLERİNİ GÖSTERECEĞİZ. 7 ARALIĞI HATIRLAYIN.

Sırtından Japon kılıcı ile vurulmuş olan Genç Amerikalı denizci. Pearl Harbor Baskınını temsil ediyor.

sından yanaydı. *"Duke of York"* zırhlısı, bir kruvazör ve bir uçak gemisi bu iş için yeterliydi oysa Churchill'e göre. Sir Dudley Pound ise Trinkomalee'de (Seylan) bir üs kurulmasından yanaydı. Burada birkaç kruvazör ve uçak gemisi ile birlikte koruma gemileri bulunurdu.

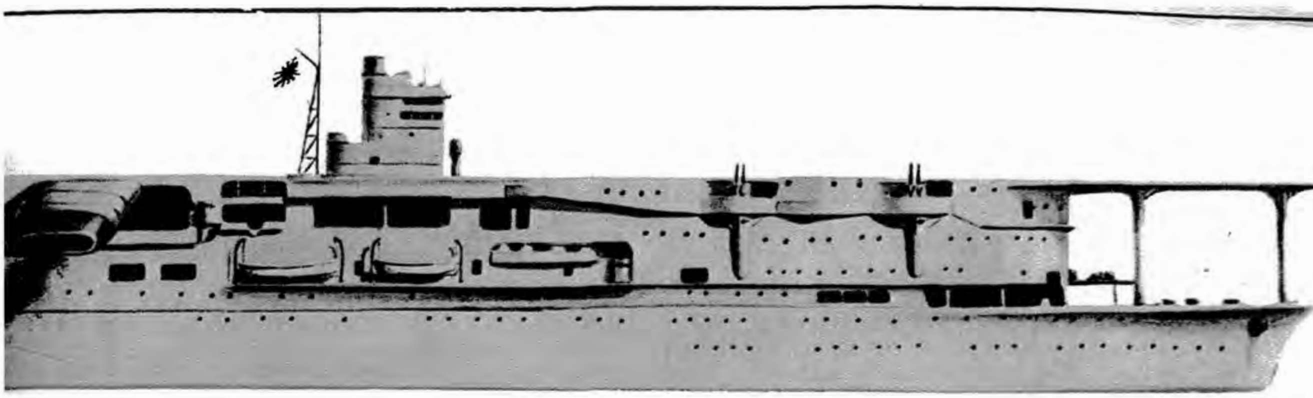
Karşılıklı tartışmalar sonucunda Hint Okyanusuna, mürettebatı daha iyi eğitilmiş olan *"Prince of Wales"* zırhlısının gönderilmesine karar verildi. O tarihe değin Genelkurmay Harekat Dairesi ikinci başkanı olan Amiral Sir Ton Philipps, bu küçük donanmanın komutanlığına atandı. 23 Ekim'de donanma Clyde'dan ayrıldı. II Kasım'da *"Repulse"* donanmaya Seylan'da katılması için emir aldı. Bu arada beklenmedik bir olay oldu. İki zırhlıyla buluşması gereken "İndomitable" uçak gemisi, Antil Denizinde bir kazaya uğradı.

Sir Tom Philipps, 2 Aralık günü Sing apur'a geldi. 5 Aralık'ta isé General MacArtur ve Amerika'nın Asya Filosu Komutanı Amiral Hart ile Manila'da buluştu. Bu görüşmede ne Manila ne de Singapur'un, her iki ülke için yeterli bir üs olabileceği konusunda görüş birliğine varıldı.

7 Aralık günü Sing apur'a düşen bombalar savaşın başladığını haber veriyordu. Donanmaya iş düşeceği belli olmuştu. Bu arada Japonların, Malezya sınırına yakın bir Tayland bölgesi olan Singora'ya asker çıkardıkları haberi geldi. Sir tom Philipps bu asker çıkarmanın kargaşalığından yararlanıp, Japonlara bir darbe vurmağa karar verdi. Ancak Hava Mareşali Pulford elindeki olanaksızlıklardan ötürü kendisine uçak veremeyeceğini söyledi.

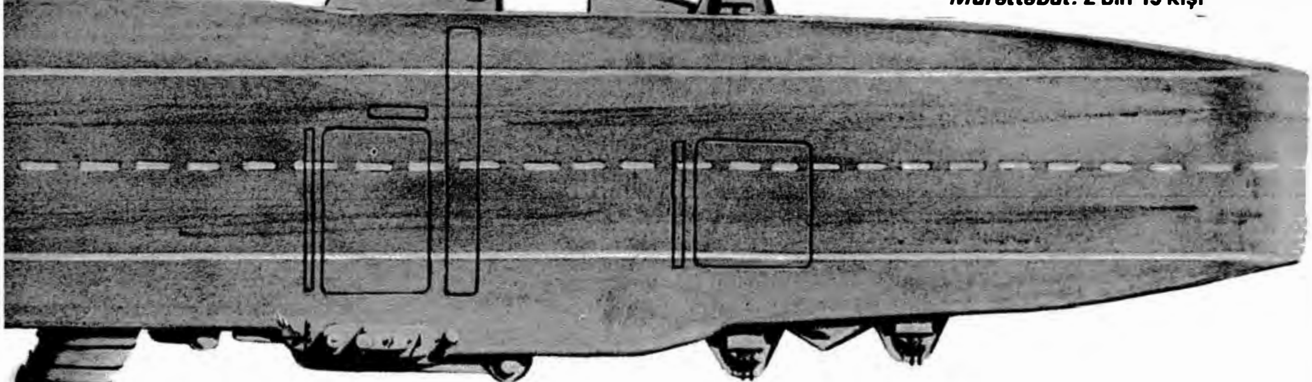
8 Aralık gecesi Amiral Philipps limandan ayrıldı. 9 Aralık günü,Amiral gemilerinin üzerinde Japon uçaklarının dolaşmağa başladığını görünce, düşüncesinin sezildiğini sanıp, harekattan vazgeçmeyi planladı. Aslında bu uçaklar önemli değildi. Tüm hareketleri ve yer değiştirmeleri gerçekte iki denizaltı tarafından Japon Genelkurmayına bildiriliyordu.10 Aralıktan vakti, Amiral Matsunaga, Saygon'da bulunan 22 Deniz filosuna mensup 11 keşif, 52 torpil ve 34 bombardıman uçağına kalkış için emir verdi.

Aynı anda iki zırhlı yanlarında 3 destroyer olduğu halde Khota Baru'ya doğru yolalıyorlardı. Buralara bir düşman çıkartması yapıldığı haberi iletilmişti. Aslında bu bir uydurmacadan başka birşey değildi. Amiral Philipps'te ortaklıkta kayda değer birşey bulunmadığını görünce, Singapur yolunu tuttu. Saat II sularında ilk Japon uçakları görül-

JAPON UÇAK GEMİSİ KAGA

Ağırlığı: 38 bin 200 ton
Silahı: 203 mm'lik 10 adet top, 127 mm'lik 16 adet, 25 mm'lik 22 adet uçaksavar topu. 90 adet uçak barındırabilmektedir.
Zırhı: Pistten su yüzeyine kadar: 280 mm.
Hızı: Saatte 40,5 kilometre
Uzunluğu: 240 metre
Genişliği: 32,50 metre
Yüksekliği: 9,50 metre
Mürettebat: 2 bin 19 kişi

düğünde, küçük filo Kuan-tan açıklarındaydı. İngilizlerin savunma atışları, Japon bombardıman uçaklarının atışları kadar etkisiz oldu. Japon bombardıman uçaklarının savurdukları 57 bombadan yalnızca 3 tanesi hedefini buldu. Ancak torpil uçakları büyük bir maharetle saldırdı. *"Repulse"* ve *"Prince of Wales"* bu isabetli atışlardan kurtulayım derler ken birbirlerinin çizdiği zigzag hatalara girdiler ve büsbütün güç bir durumda kaldılar. Kurtuluş ümitleri hiç kalmadı. İki gemi birer saat arayla sulara gömüldüler. Subaylardan biri *"Repulse"* gemisinin komutanının içinde bulunduğu durumu şöyle anlatıyor:

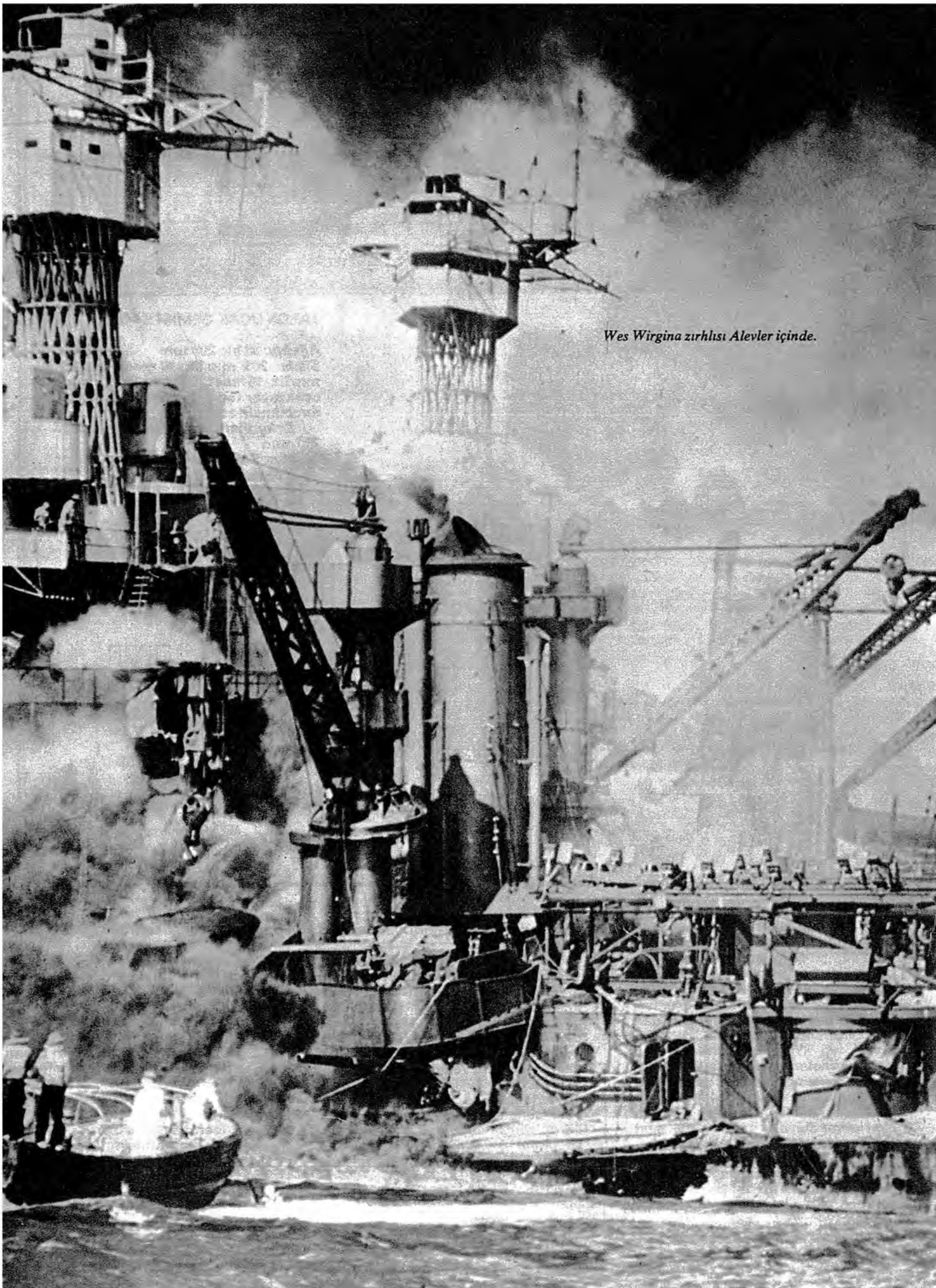
"Suların yükselmeğe başladığını gören komutan, eskiden düz ama şimdi eğilmiş olan bir setin üzerine tırmandı. Yavaş yavaş ilerliyordu. Ama sular birden yükseldi ve içine doğru çekti onu. Gemi yana yatarken onu da almıştı.

"Olanların bir değerlendirmesini yaptığında, karanlık ona oldukça derin bir suda olduğunu farkettirdi. İnsan ruhu iyimserlik ile kötümserlik, umut ile hayalkırıklığı arasında çırpınıp kalır. O anda bir ses kendisine artık suyu çiğerlerine çekebileceğini ve herşeyin bittiğini söyledi. Ama başka bir ses'da çaba göstermesini söyledi. Sonunda hayata sonuna değin asılmağa karar verdi. Ancak suyun yüzüne gelinceye değin nefesini tutabileceğinden endişeliydi. Koyu karanlığın iç inde enkazlarla boğuştu. Su aydınlanıyormuş gibi oldu. Birden başı yukarı, suyun yüzüne çıktı...Bir salın yanında bulunuyordu. İçindekiler kendisini yukarı çektiler. Başında hala miğferi vardı. O sırada "Vampir" ve "Electra" torpido botları geriye kalanları toplamağa geliyorlardı."

Gemilerde bulunan 2 bin 921 subay ve erden, bin 991 tanesi torpillere aldırmadan ilerleyen destroyerler tarafından kurtarıldı. Ancak "Prince of Wales" zırhlısının komutanı ile Sir Tom Philipps bir daha görünmediler. Bu kurtarma işlemi sürerken, Sing apur'da üslenmiş olan RAF filosundan 9 avcı uçağı havada göründü. Alay edermişcesine...

Donanma Lordu uzun süre bu acı baskından sorumlu tutulmuştur. İki geminin hava savunması olmadan böyle bir yolculuğa çıkarılmasının vebali Donanma Lorduna yüklenmiş tir.

"Prince of Wales" ile *"Repulse"* zırhlılarının imha edilmesi Amiral Kondu komutasındaki 2. ve Amiral Takahishi komutasındaki 3. Filoların

Wes Wirgina zırhlısı Alevler içinde.

Japon Torpil uçakları sahile sıralanmış Amerikan gemilerine torpillerini fırlatırken

rahat bir nefes almasına yol açtı. Bunlardan birincisi Filipinleri almakla görevlendirilen 14. ikincisi ise Malezya ve Singapur üzerine yürüyen 25. Ordunun ikmaliyle görevlendirilmişti.

Amerikan, İngiliz, Hollanda destroyer ve kruvazörleri, Japonlara en gel olmaktan çok uzaktı. Hava saldırılarına karşı korunmasız olmaları, Japonların işini kolaylaştırıyordu. Hollandalılar bazı denizaltılarla küçük başarılar elde ettiler ama Amerikalıların manyetik başlıklı torpilleri son derece etkisiz kaldı. Savaşın başında Alman denizaltılarında olduğu gibi. Bir komutan şunları yazmış defterine:

"Üç torpil gönderdik. Periskopla iki adet iz seçildi. Hedefe doğru gittikleri saptandı. Hedeften şaşmayacaklarından emindik. Patlama olmadı. Nedenini anlayamadık.

"Tam ön ambar hizasında rahat bir atış. Güvertenin üstünde duran erlerin altlarından geçen torpilin izini sakin bir biçimde periskoptan gördük. Ardından saldırıya maruz kaldık."

Bu denli üstün artlar ortaya çıkmıştı Japonlar için. Hava üstünlüğünün yanı sıra, Amerikan denizaltılarının elinin kolunun bağlı kalması Japonların 8 Aralık'tan itibaren başladıkları amfibik harekatlarda başarılı olmalarına yardım etti.

Filipinlerde ise General MacArtur'un emrinde 19 bini Amerikalı 31 bin kişi vardı. General Homma'nın 14. Ordusu ise 2 tümenden oluşuyordu. Havada da aynı orantısızlık vardı. Saldıran uçakların sayısı 750 idi. Savunmada kalanların ise 300. Amerikallar üstelik *Clark Field baskını sırasında ellerinde bulunan 36 uçak kaleden 17 tanesini ve birçok avcı uçağını yitirmişlerdi.* Üslerin yetersiz oluşu Pearl Harbor baskınının Manila'da duyulmasından birkaç saat sonra yapılan bu saldırının etkili olmasında yolaçmıştı.

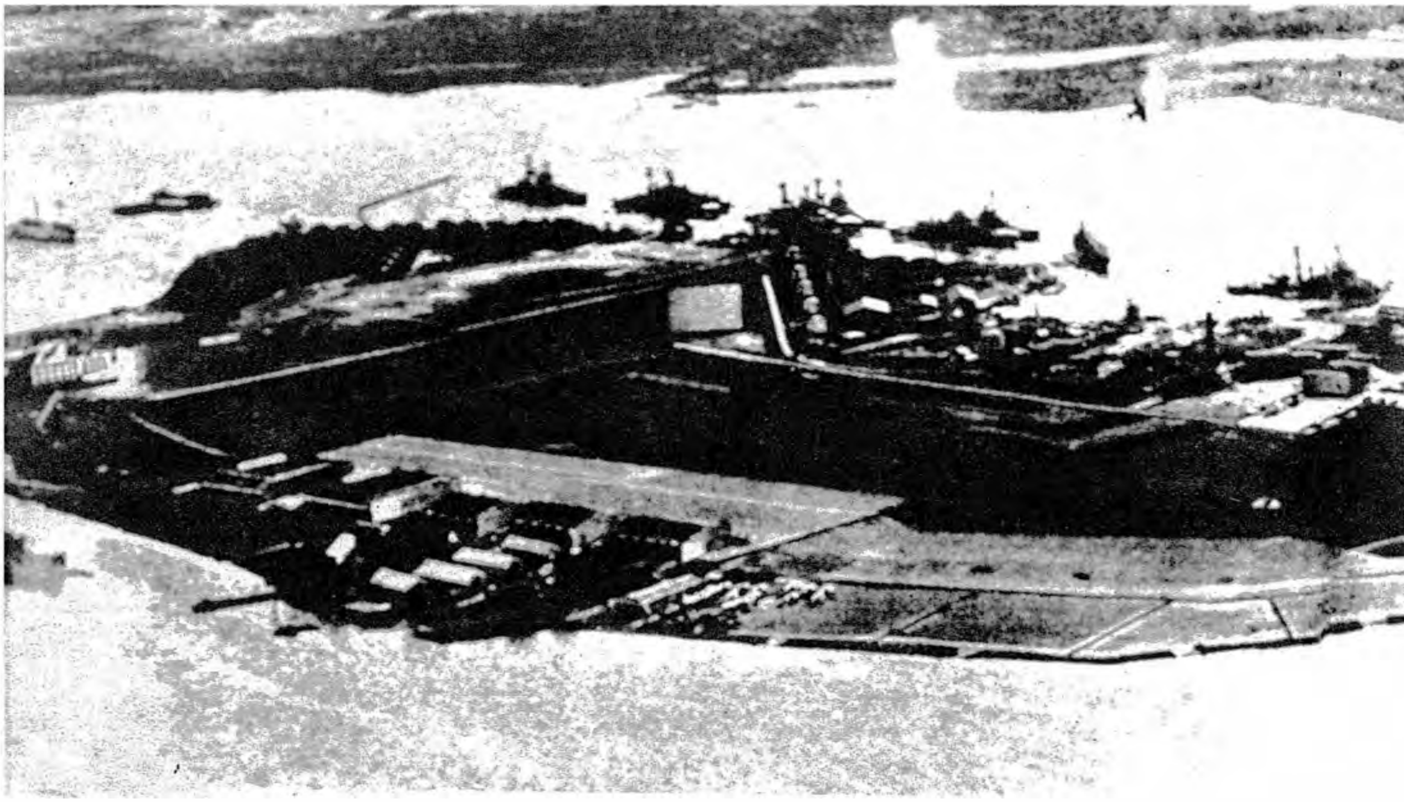
10 Aralık'ta General Homma, Luçon'un kuzeyinde bulunan Aparri'yi ele geçirmekle ilk köprü başını elde etti. Bu köprü başını güçlendirerek, Lingayen körfezinden yapılacak olan ikinci çıkartmanın etkilerini beklemeğe başladı. Ancak MacArtur daha atik davrandı. Japonların çıkartma yaptıkları haberi duyulur duyulmaz harekete geçti. Ancak Japonların hareket yönünü engelleyip Manila yolunu kesecek yerde Bataan yarımadasına geçirdi. Daha önceden hazırlanmış olan mevzilere yerleşerek Cavite körfezini kapadı. General Homma ancak ayın 27'sinde MacArtur'un çevirdiği dümeni anladı. Ama iş işten geçmişti. Amerikalıları aradan çıkarmak için tam 5 ay uğraşması gerekecekti.

Hong Kong ise General Sakai ve 23. Ordunun hedefi idi. Adanın korunmasından ise General maltby ve 14 bin askeri sorumluydu. 9'u 10 Aralığa bağlayan gece, Japonlar Kowloon'a asker çıkardılar. Üç gün süren çetin muharebelerden sonra savunmada kalanlar adanın içlerine doğru çekilmek zorunda kaldılar. 18 Aralık gecesi karanlıktan yararlanan Japonlar, Victoria kentini, ayıran bölgeyi geçtiler. General Maltby son kurşununa kadar savaştı. Silahlar ise ayın 25'inde sustu.

Uzak Doğu'daki İngiliz Kuvvetlerinin komutanı Mareşal Sir Robert Brooke Popham'ın elinde az sayıda tank, top ve asker vardı. Malaysia'yı koruyabilecek güce de sahip değildi. Üstelik aralıklarla gelen İngiliz birlikleri arasında kopukluklar vardı. Eğitim düzeyleri aynı değildi. 25. Japon ordusunun görevi ise, saldırı başladıktan 100 gün sonra, yani 16 Mart 1942'de ülkelerinin bayrağını Singapur'a dikmekti. Japonlar kuvvet olarak İngilizlerden daha kalabalık değildiler ama bir bütün oluşturuyorlardı ve ilk saldırının yarattığı sürprizin etkisi altındaydılar. Uçak sayısı bakımından üs tün oldukları için İngilizlerin kendilerini toplamalarına engel oldular. Bu kuvvetin başında ise enerjik bir komutan olan ve hırçınlığı nedeniyle "Cangılların Rommel'i" olarak adlandırılan General Yamashita bulunuyordu. Percival'a karşı birbiri ardına saldırılarda bulunuyordu. Geri çekilen İngiliz kuvvetlerine toparlanma olasılığı tanımadan yeniden saldırıyordu. Bu nedenle çoğu kez Japonların intihar komandoları ile İngiliz askerleri birbirlerine karışıyorlardı.

Khota Baru'nun düşmesiyle Singapur'u bombalamak için güzel bir olanak elegeçirmişti. Bu yolun Hint Okyanusuna açılmasından da yararlanarak, el koyduğu tüm gemilerle İngilizlerin geri hatlarına saldırıda bulundu ve onların morallerini daha fazla bozdu.

Tayland'da ise General Hidda, kendi düşüncesine uygun bir hükümeti kurabilecek tüm şartları buldu.

Ford Adası'nın genel görünüşü. 7. zırhlı resmin sağ iç köşesinde görülüyor. Hiçbir korunma tedbiri alınmamış.

Japon savaş uçakları havalanmaya fırsat bulamayan Amerikan P-40 uçaklarını yerde tahrip ettiler.

Kelimenin tam anlamıyle Aralık ayının sonuna kadar süren askeri bir yolculuk sonunda, Birmanya sınırına vardı. Burayı korumakla görevlendirilmiş bulunan General Wavell savunma durumuna geçmişti. Tabii olanakları elverdiği oranda.

Marian takımadalarında bulunan Guam adası, savunmasız kaldığı için daha 10 Aralık'ta Japonların eline geçti...

Guam ve midway arasında yer alan Wake adasında ise o güne değin çok başarılı bir biçimde ilerleyen Japonlar ilk yenilginin tadını aldılar. 4 Aralık günü Grumann F4F Wildcat tipi bombardıman avcı uçaklarından oluşan bir filonun gelmesiyle güçlenen savunmadakiler, 11 Aralık günü Japonların saldırılarını püskürttüler ve iki torpido botlarını batırdılar. Bu başarısızlığa son derece sinirlenen Yamamoto, Amiral Nagumo'ya emir göndererek Hiryu ve Soryu uçak gemilerinin yanı sıra 2 kruvazör ve 2 destroyerin bu işi başarmak için görevlendirilmesini istedi.

Japon hafif tankları Filipin ormanları içinde, ilerlemeye çalışıyorlar.

21 Aralık günu so Wildcat uçağı da tahrip edildi. Ama Japonların "Zero"ları (Sıfır) da az kayıp vermedi ler... Ardından bombardıman uçakları dalışa geçerek top yuvalarını teker teker tahrip ettiler. 23 Aralık'ta Wake Garnizonunun komutanı Albay Devereux silahını bıraktı...

Böylece 1941 yılı geride kalıyordu Almanya'nın Sovyetlere, Japonların da Pasifik'te Amerikalılara saldırması 1941 yılında savaşın kaderini değişmesine yol açan önemli olaylar dır. Her iki Mihver ülkesi de topraklarını genişletmek amac ıyla iki büyük devlete saldırmak cesaretini kendilerinde bulmuşlardı. Bu devletlerin ins an ve askeri gücünü görmemezliğe gelerek böyle bir davranışa girmeleri büyük bir hata olmuştur onlar için...

1941 yılının bu olaylarını inceledikten sonra Türkiye'yi ilgilendiren "Gizli Bilgilerden"5 Ocak 1942 tarihini taşıyana bakalım:

16.Belge

PAPEN'DEN DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA

Gizli

Alman Büyükelçiliği
Sayı B 6-42,Gizli

Ankara 5 Ocak 1942

POLİTİK UFKA BİR GÖZ ATIŞ

Özü: Yeni yıl başında Türkiye'nin durumu

3.Kopya

Harekat alanının Amerikan Japon çatışması sebebiyle genişlemesi, Mihver devletlerine Amerika'nın savaş ilan etmesi burada hemen, derin bir hayal kırıklığı yarattı.

Birçok kez belirttiğim gibi Türk

Kaliforniya zırhlısının Mürettebatı büyük bir cesaret örneği vererek geminin yana yatmasını önledi.

İngiliz donanmasının Genel kurmay başkanı Sir Dudley Pound.

hükümeti Britanya İmparatorluğuyla Mihver devletleri arasında bir anlaşma ümid etmekteydi. Bu anlaşma Türk hükümetine göre, Amerika karşı tarafta olmaya kesin tarzda karar vermediği ölçüde yine de mümkündü. Fakat halen bu konudaki çıkış yolları kapanmıştır.

Olayların gelişmesi karşısında Türkiye kendini düşmanlıklar dışında tutmak ve kendine ait olmayan çıkarlar için herhangi bir tarafa katılmaya zorlanmamak konusundaki de ğişmez arzusunu tekrarlamakta ve açık olarak belirmektedir.

Resmi görüş açısından durum bugün budur. Dünya uyuşmazlığındaki gelişmede ortaya çıkan konjonktürlerin daha derinden incelenmesiyle Türkiye'nin durumu daha belirgin çizgiler kazanacaktır.

Türkiye'nin dış politik çıkarlarına gelince, Anglo Amerikan blokuyla Sovyet Rusya arasındaki anlaşmanın Türk dış politikasıyla ilgili düşüncelere kesin bir yön verdiği açıktır.

Türkiye uzun tarihinden almış olduğu derslerle millet olarak varlığının Alman Rus savaşına sıkı sıkıya bağlı bulunduğunu bilmektedir İngiltere'nin açık olarak Bolşevik Rusya'nın yardımıyla Avrupa'da yeni bir düzen yaratmağa karar vermesi hatırı sayılır bir darbe şeklinde görülmektedir. Yüzlerce yıldan beri yerleşmiş olan prensipleri öbür Avrupa devletlerinden daha çok koruması gereken Britanya İmparatorluğu gibi uygar bir devletin böyle tasavvurları ciddiye aldığını düşünmek imkansızdır. İngiltere'nin bu bildirisi, Sovyet Rusya'nın savaşını bütün imkanlarla destekleme gayesine yönelmiş bir propaganda tedbiri sayılmıştır.

Türk düşüncesine göre, Anglo Amerikan blokundakiler arasında yenilmez olarak sadece Amerika görünmektedir.

Mihver devletleri, sonuç olarak, savaşı sadece Britanya İmparatoluğunu yenilgiye uğratmakla kendi lehine çevirebilir. Böyle bir kesin yenilgi Türkiye'nin çıkarları arasına girmez. Birkaç defa bundan söz etmiştim. Çünkü, Türkiye'nin çıkarı, Akdeniz'de kuvvetler dengesini sürdürmektedir. Yoksa, mihver devletlerinin mümkün kesin zaferine hizmet edecek olan, İtalya'nın topyekün Akdeniz egemenliğinde değil.

Başka bir sonuç da, Anglo Amerikan blokunun kesin zaferi olacaktır. Türkiye'nin fikrine göre bu Avrupa'nın Sovyet yardımiyle çöküşü olacak, İngiltere ve Amerika onu durduramayacak ve savaş sonucu aç kalmış, sefalet içindeki yorgun Avrupa'nın bolşevikleşmesini önleyemeyeceklerdir.

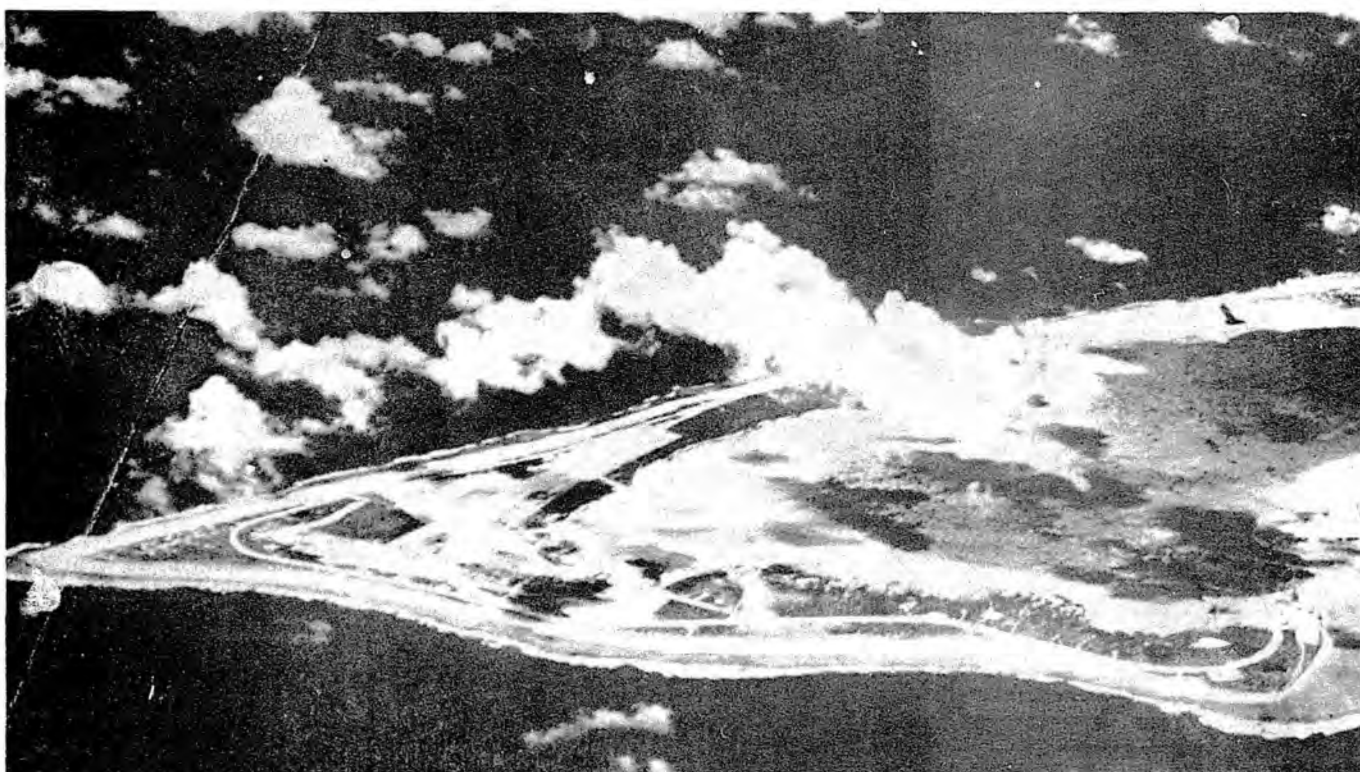
Böylece Türkiye, dış politikasında zamanı geldiği zaman kesinlikle katılacağı ve askeri güçlerinin ağırlığını koyacağı bir anlaşma imkanı bulmaya yönelmiştir ve yönelecektir Böyle bir durumda, dünya durumu ve onun son gelişmesiyle ilgili Türk düşüncelerini derinliğine açıklamaya girmek ilginç olacaktır.

Washington ve Moskova konferansları, Anglo-Amerikan blokunun dünya uyuşmazlığını Pasifikte değil Avrupa'da çözme yollarını arıyacağını yeter ölçüde açığa vurmuştur. BuradaAmerikave İngiltere'nin gelecek için Pasifik'teki durumlarını zaten belirlemiş oldukları varsayılabilir. böylece Britanya İmparatorluğu tabii örtük olarak, Pasifik'te elde bulundurduklarını kaybetmesi durumunda, Hindistan kendisinde kalacak, Uzak Doğu'da sahip olduklarının bedelini Afrika'da elde edecek şekilde hareket etmiştir. Amerika'ya gelince, onlar çok üstün olan durum

Bir grup Japon askeri Manila'ya doğru ilerliyor.

Japonların ilk kez yenilgiyi tatdıkları Wake adası'nın genel görünüşü.

larının böyle bir anlaşmazlıkta çok güç savunulur olduğunu daima kabul etmişlerdir. Çatışmanın sonucun da, Japonya ve Çin'le uygun şartlarla bir ekonomik anlaşma yapılırsa Amerika Birleşik Devletlerinin kendi güvenliğini sağlama arzusu, Havi'de ki durumlarını sürdürmek ve bütün batı Hind üslerinde Britanya İmparatorluğununmirasınakonmak ve Orta Amerika'yla Günev Amerika'dakinden farklı olmayan bir emperyalizm kurmakla tatmin edilmiş olacaktır

O halde eğer Anglo Amerikan bloku Avrupa'da çözüm bekliyorsa bu Rus savaş alanında bulunacak çözümdür İşte geleceğin Türkiye'sine yönelen dolaysız tehlike budur. sonucolarak, olayların bu alandaki gelişimi gelecekte Türk dış politikası nın ana çizgilerini çekecektir.

Türkiye'yi bir ya da öbür taraf lehine tarafsızlık ilkesini bırakmaya götürecek iki durum söz konusu edilebilir·

1. Mihver devletleri ilkbaharda Ruslara karşı kesin bir başarı kazanır özellikle Kafkaslara ilerleyip İngilizlerin Basra Körfezi'ndeki petrol kaynaklarını tehdit ederlerse Türk politikacılarının fikrine göre bu, Anglo Amerikan blokunun Avrupada savaşı kazanacak durumda

Bir grup Japon askeri

olmadıklarını ispat edecektir.

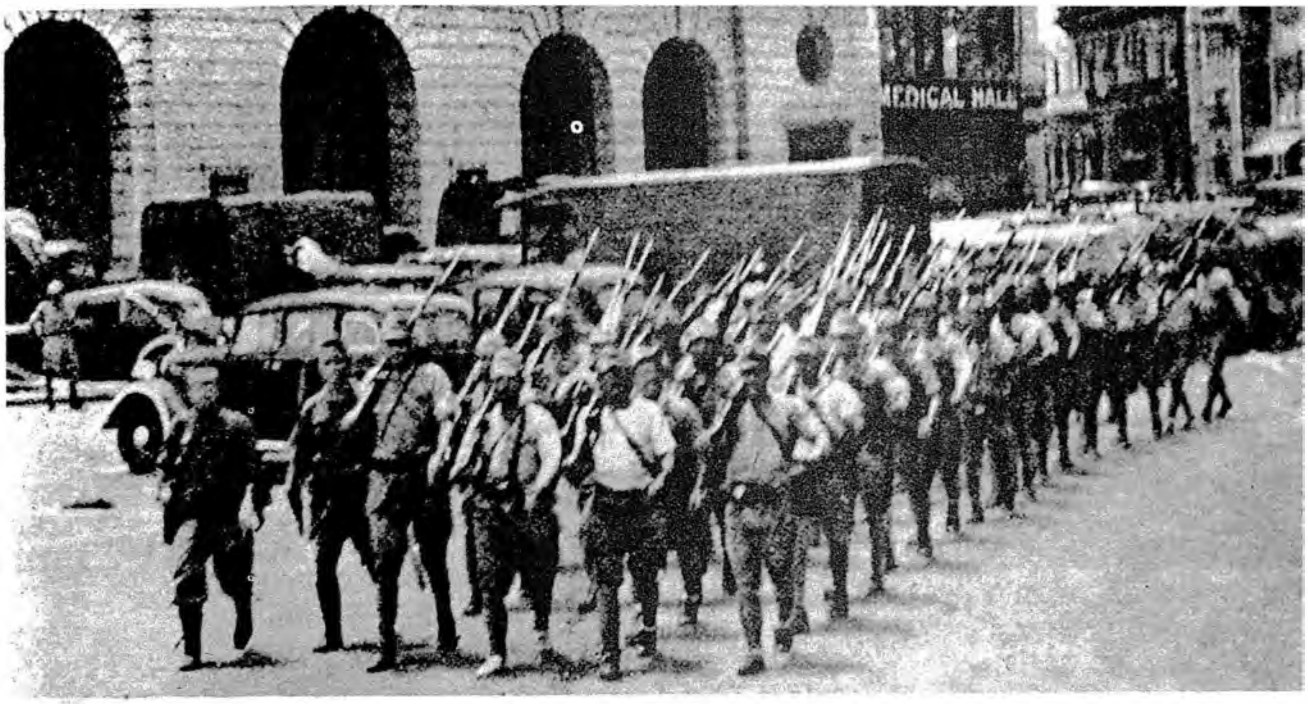
Bu düşüncelerden Türkiye'yle, bizi askeri güçlerinin ağırlığına da yanarak, destekleyeceğine dair bir anlaşmaya varılabilir

2. Ordularımıza Türkiye üzerinden geçme hakkını verme ve düşman taraflardan birine katılma biçiminde durumunu açıkça belirtmeye zorlamak Türkiye'yi kaçınılmaz olarak karşı tarafa sürükleyecektir.

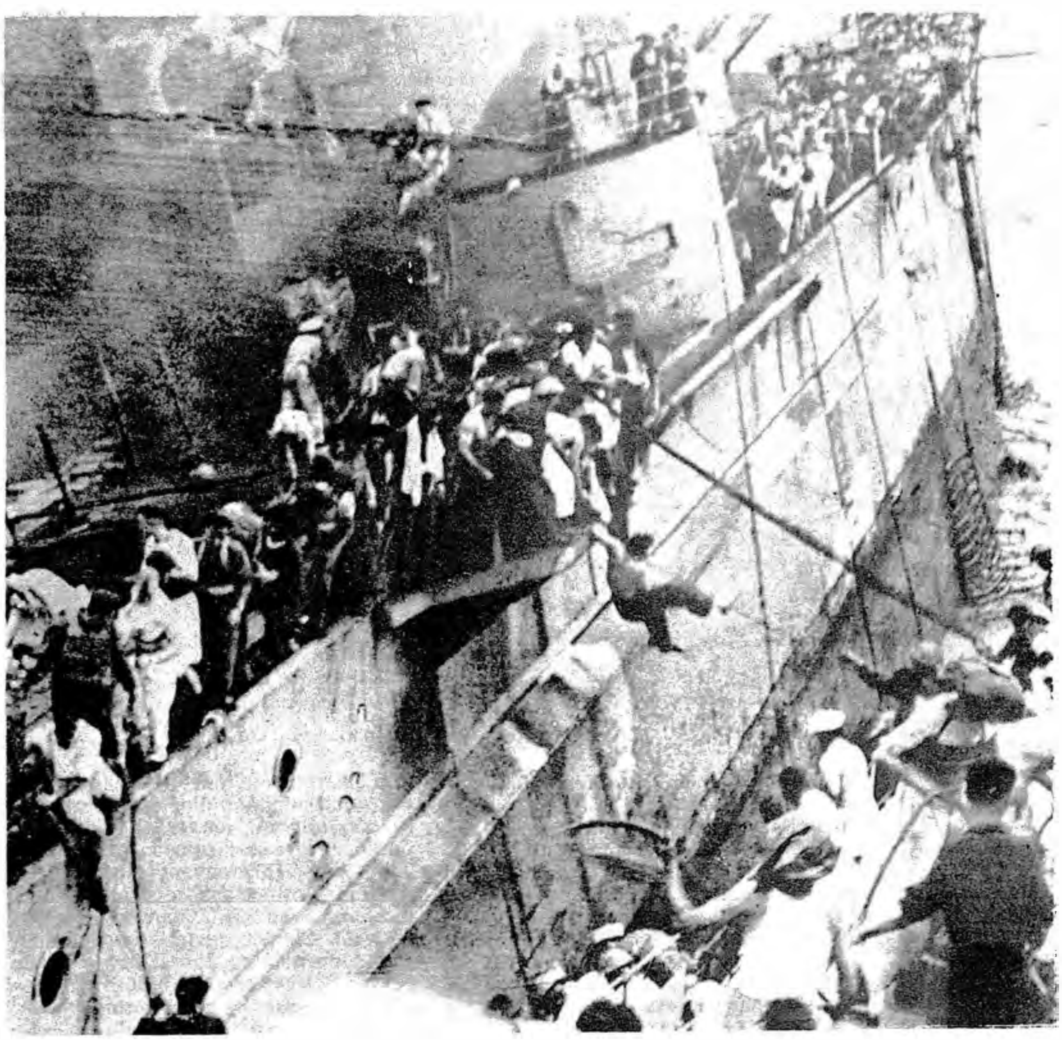
Halihazır savaş uzadıkça, Türkiye kaybeden taraftan olmamak için **daha** çok tarafsızlığa yönelmektedir.

Tük halkına hakim olan bu duygudur. Dolayısiyle Türk hükümeti egemenlik haklarının ihlali dışında bir savaşa girme gerekçesi bulamaz.

Cumhurbaşkanıyla birkaç gün önce **yaptığım** çok faydalı bir görüşmede müteaddit defalar Türkiye'nin, Rus devinin yenilmesiyle son derece yakından ilgilendiğini ve hiç **bir** propagandanın, hiç bir bas kının, Türkiye'ye çıkarlarımıza karşı **tek** adım **bile** attıramayacağı sözlerini işittim. Cumhurbaşkanı, Türkiye'nin tarafsız oluşunda, halen İngiltere'den çok Mihver devletlerinin **çıkarı** olduğunu belirtti. Eğer Türkiye **gerçekten** müttefikler safında olsaydı, İngiliz donanması **Karadeniz'den**

Japon piyadeleri İngiliz İmparatorunun kalesi olarak nitelendirilen Singapur'a giriyorlar.

10 Aralık 1942'de Singapur açıklarında 2 İngiliz zırhlısı Japonlar tarafından batırıldı.

Japon Birlikleri gece karanlığından faydalanarak Filipinlere ayak basıyorlar.

Rus kanadını destekleyecek ve Kafkasların korunması yolunda uygun bir çare bulunmuş olacaktı.

Cumhurbaşkanına hiç bir Avrupa devletinin bolşevikliğe karşı girişilen büyük savaşta Avrupa'nın savunulması için tarafsız kalamayacağını ve Türk politikasının hangi ölçüde bize etkili bir yardımda bulunabileceğini düşünmesi gerektiğini anlattığım zaman bu sorunlar üzerinde ciddiyet le duruldüğu cevabını aldım. İlkbaharda Kafkas hücumuna girişirsek Rus sınırına kuvvet yığılmas ının bizim için çok makbule geçeceğini ifade ettim.

Son zamanlarda elçi Ali Fuad'la elçi Enke arasında yapılan görüşmelerden Türk Genel Kurmay Başkanının bu sorunu incelediği ve gelecek ilkbaharda bize uygun bir çözüm yolu bulma yolunda iyice kararlı olduğu anlaşılmıştır. Doğu bölgesin de kışın sertliği, nakil yollarının ve ikmal imkanlarının hemen hiç bulunmayışı karlar eriyene kadar birliklerin yer değiştirmesine elvermemektedir.

Başkan görüşmemizin sonuna doğru, sözleriyle objektif bir tarafsızlığın sınırlarını iyice aşmış olduğunu belirtirken şüphesiz, mihver devletlerine sağlanan bu dolaysız desteğin düsman tarafından uygun olmayan bir zamandabilinmemesiniarzuetmek teydi.

sayın Saracoğlu ve Sayın Numan la olan son görüşmelerimde Rusya yönünden her şeyin beklenebileceği yeniden açığa çıktı. Türk hükümeti Eden ve Stalin tarafından ele alınan toprak talepleriyle ilgiliresmi hiç bir teyidle karşılaşmasa bile bu tip taleplerin bolşeviklerin gerçek niyetine karşılık olduğunu düşünecektir.

Tük hükümetiyle bu alandaki bütün bilgilerimizi güven duyarak mübadele etmemiz çok arzu edilir. Türk hükümetinin Türkiye'yi, müttefiği İngiltere'ye karşı moral olarak güç durumda bırakabilecek herhangi bir teşebbüse girmemek konusun da vaadlerimize güveni yanlış anlaşılmamalıdır. Olayların akışı Türkleri zamanı seçmeye götürecektir. Bu onların Millet olarak geleceklerinin garantisiyle İngiltere'ye olan bağlılık larını sürdürmenin uyuşmadığına kanaat getirdikleri andır.

Bütün hakların ve bütün milletlerin kesin görüşlere sahip olmasına bakıldığında dünyadaki uyuşmazlığın bir propaganda gayesiyle kullanılma ihtimali çok zayıftır. Burada cari olan fikir budur. Tersine, Mihver devletlerinin, şimdiye kadar s adece propagandası yapılan düzeni kurmaya başlaması gerektiği de düşünülmektedir. Bütün çevreler, bir yandan Mihver devletlerinin askeri gücünü arttıracak öbür yandan, Amerika içindeki muhalefete Roosevelt ve onun emellerine karşı başarıyla mücadele fırsatı verecek bu yeni düzenin Avrupa'da hemen kurulmaya başlanacağ ümidini muhafaza etmektedirler.

Dışişleri Bakanı dün bana şunları söyledi: Washington bildirisinde Churchill bütün Avrupa halklarına (şüphesiz Baltık devletleri hariç) tam bağımsılık sözü vermiştir. Mihver devletleri de bunu açıklamışladı. Führer'in gerçeklere bağlı kalabilmek için harekete geçmesi lazımdır. Şüphesiz bu, Fransa meselesi için çok önemlidir. Çünkü Afrika, Avrupa'daki genel durum karşısında savaş alanı ilan edilmiştir.

Bu görüşme münasebetiyle Dışişleri Bakanı aynı şekilde Roosevelt'in Kongre'de yaptığı konuşmaya ve Führer'in Güney Amerika'ya egemen olmak yolundaki sözde planlarının yeniden geliştirilmesi masalına temas eden konuşmasına da işaret ederek bu iddiaların mülteciler tarafından bastırılan ve onların bu plan

Amerikan birlikleri Bataan'a doğru geri çekilirken.

üzerinde Führer'le yapmış olduğu özelg örüşmelere ayrılan kitaplarla durmaksızın yayıldığını belirtti. Alman propagandasının Avrupa'yı siyasal bakımdan gerçek bir düzene kavuşturmakla nötr hale getirmeye çalışmasının şart olduğunu ileri sürdü.

Sonuç olarak şunlar söylenebilir Türk Hükümetinin Alman ordularının zaferine olan inancı sarsılmamıştır. Fakat, anlaşmazlığın uzaması durumunda kuvvetlerin büyük ölçüde dağılması ve kesin sonuca kuşku düşürecek şekilde yorgun düşmesinden korkulmaktadır.

Karşı tarafın, çatışmayı kesin bir noktaya vardırma imkanı öngörülmemektedir. Türk dış politikasının bir ya da öbür tarafın yararına değiştirilmesi, askeri durumun son gelişimine bağlıdır.

Papen

AFRİKA VE AKDENİZ

Kuzey Afrika'da bir İngiliz makinalı tüfeği İtalyan siperlerine ateş ederlerken.

Wavell ve Rommel'i geçen sayılarımızda Tobruk önlerinde ve Mısır ile Libya arasında bırakmıştık. Ancak 15 Haziran ile 31 Aralık 1941 tarihleri arasında geçen bu muharebelerden söz etmeden önce, 6 yıl süren Doğu Afrika'daki İtalyan İmparatorluğunun çöküşüne yol açan harekatlara değinmek istiyoruz.

10 Haziran 1940'da Faşist İtalya'nın Afrika'daki uzantısı Eritre, Somali ve Etyopya'nın Kızıldenize ve Hint Okyanusuna açılan toprakları üzerinde kurulmuştu. 1936 da ülkeden kaçmak zorunda kalan Haile Selasiye'nin toprakları üzerinde kurulmuş bir ülke idi.

İmparator Kral Victor Emmanuel III, burada bir kral vekili tarafından temsil ediliyordu. Bu vakil kral ülkenin hem genel yöneticisi hem de askeri kuvvetlerin komutanı idi. Bu göreve 1938 yılında Prens Amédée atandı. Ama Prensin yönetimine 1939 yılından itibaren Mussolini karışmağa başladı. 10 Haziran 1940 tarihinde de İngiliz ve Fransız elçilerine pasaportlarını iade etti...

Aynı tarihte vekil kralın emrindeki askerlerin sayısı 290 bindi. Elinde 24 adet M tipi ve 39 adet L tipi tank bulunmaktaydı. General Pietro Pinna komutasındaki hava kuvvetlerinde bulunan 34 adet *Fiat C.R.42* aslında zamanın modern uçaklarından sayılıyordu. RAF'ın elinde bulunan Gloster Gladiator ve hatta *Hurricane*'lerden üstündü. Kızıldeniz de ise Amiral Carlo Balsamo emrinde 9 torpido ile 8 denizaltı bulunmaktaydı. Yalnız bu deniz kuvveti iklim şartlarına yeterince alışamamıştı. 10 Haziran ile 23 Haziran 1940 tarihleri arasında bunlardan 4 tanesi batmıştı.

Etyopya'da bulunan İtalyan kuvvetlerinin malzeme ikmali son derece yetersizdi. Topçu birliklerinin cephaneleri az bulunuyordu. Yakıt ise büyük güçlüklerle elde ediliyordu Yedek lastikleri bulmak ise hemen hemen olanaksızlaşmıştı. Prens elinde bulunan 7 bin 874 adet kamyon ve otomobil ile 307 adet motorsikleti hareket için topladığında durumun ne şartlarda gelişeceği apaçıktı. Bunun yanı sıra un sorunukasım sonunda ve zeytinyağı sorunu da 1941 martından itibaren İtalyanların başına yeni dertler açacaktı.

Kenya ve Mısır-İngiliz egemenliği altında bulunan Sudan'a sığınmış olan binlerce Etyopyalı mülteci, ellerinde silahları olduğu halde ülkelerine dönecekleri günü bekliyorlardı. Özellikle Çoa ve Amhara bölgesin de yaşayanlar ellerinden yıllardır silahlarını düşürmüyorlardı. Negus partizanlarının ve gerillaların yönetilmesi işi Wavell tarafından genç Charles Wingate'e verilmişti. Genç subay çok iyi bir insan yöneticisi idi. Ayrıca Yunanca, saskirtçe Arapca ve İbranice dillerini çok iyi bilmesi işini kolaylaştırıyordu.

25 Haziran 1940 günü yürürlüğe giren ataşkes antlaşması nedeniyle Cibuti, tam anlamıyla elden ayaktan

kesildi. Bu limana konan ambargo, İngiliz donanmasının işini güçleştire cek boyuttaydı.

Temmuz ayında, vekil kral Aosta Dükü, birkaç çarpışmadan sonra, Sudan'a ait olanKassala, Gallabat ve Kurmurk yerleşme bölgelerini Kenya ya ait olan Moyale bölgesini ele geçirdi. 1 Ağustos'ta ise, başlarında General Nasi'nin bulunduğu 5 tugaylık bir kuvvet, General Godwin Austen'in savunduğu Somaliland'ı almak için bir harekata girişti. General Godwin Austen elinde yeterince kuvvet bulunmadığını öne sürdü ve Kahire'nin onayını alarak birliklerini Zeila ve berbera limanlarından tahliye etti. İtalyanlar 19 Ağustos'ta buralara girdiklerinde terkedilmiş limanlarla karşılaştılar.

Roma'da bulunan Mareşal Badoglio, Aoste dükünün, Graziani'nin Marsa-Matrouh ve İskenderiye üzerine başlatacağı harekata destek olmasını istiyordu. Bu nedenle düke Hartum ya da Portsudan'ı almasını öneriyordu. Ancak dük Ağustos sonunda Mareşale yolladığı cevabı mektupta, uzun süreceği sanılan bu iki harekatın başarılabilmesi için 100 uçağa, 10 bin ton yakıta ve 10 bin lastiğe gereksinmesi olduğunu bildirdi:

"İtalyan krallığının politik ve topraksal varlığını sürdürmek, görevimin ilk şartı olduğuna göre, bu denli uzun bir savaşı göze alabilmek için, yeniden örgütlenmemiz ve hazırlanmamızı gerekli görmekteyim."

Mektubun sonunda düşmanların girişeceği bir harekat sonucunda, yakıt ve erzak merkezleri arasında gerekli irtibatı sağlayabilmek için bir plan üzerinde çalıştığını da belirtti ve Sonunda İtalyan hükümeti Japonya'dan gerekli malzemeleri temin edebildi: 2 bin 500 ton yakıt, 6 bin lastik, bir ton pirinç, 500 ton şeker ve 200 ton zeytinyağı. Ancak erzağı taşıyan Yamayuri maru gemisi kismayu limanına vardığında kendisini bekleyen İngilizlerle karşılaştı...

İngilizlerin komutanı Sir Archibald günü gününe ve saati saatine gerekli önlemlerini almıştı. Önce Eritre bölgesinde General Sir William Platt komutasında iki seferi kuvvet oluşturdu. 5. ve 4. Hint Piyade tümenleri. Bu kuvvetin içinde Hür Fransa'ya ait bir lejyon alayı ile Senegal taburu vardı.

General Luigi Frusci komutasında hareket eden İtalyan kuvvetleri, 15 Ocak günü Agordat ve Barentu hattına çekildiler. 1 Şubat 1941 günü ise İtalyanlar Keren'e çekildiler. Ancak İtalyanlar bu geçide çok iyi yerleşmişlerdi. General Platt uzun süre saldırdı ve uçaklardan yararlanmak zorunda kaldı. Ama 24 Mart'ta bu savunma hattını yaran İngiliz Hint birlikleri, karşı saldırıya geçtiler 1 Nisan günü, Eritre'nin başkenti olan Asmara'yı işgal ettiler. 7 Nisan günü ise Kızıldeniz kıyısında önemli bir liman olan Massaouahı ele geçirdiler.

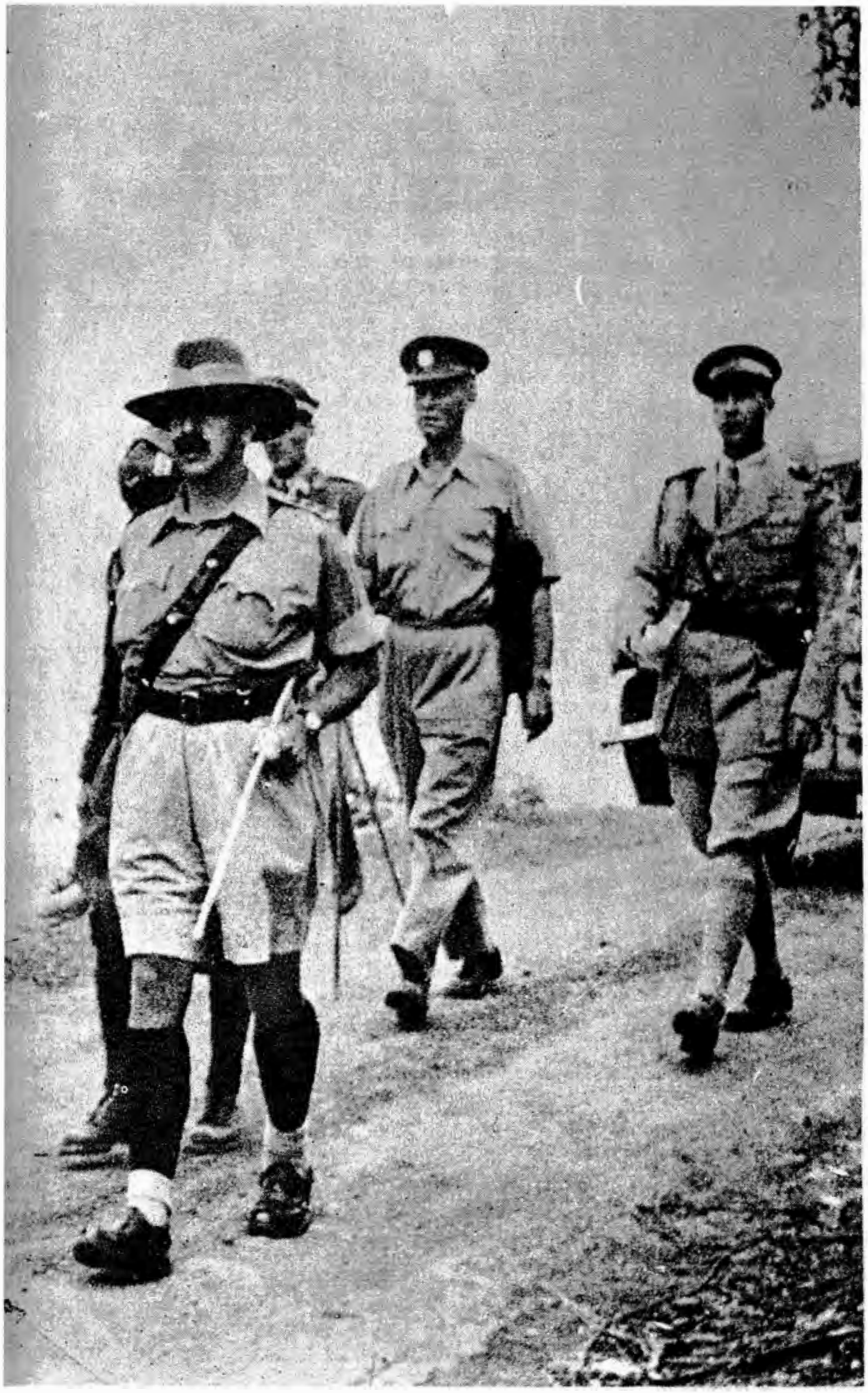
Kenya'da bulunan 11. ve 12. Afrika tümenlerinin başına, Akdeniz

18 Mayıs 1941'de Kral vekili Aoste Dükü ve Afrikadaki İtalyan orduları komutanı Amba-Alaghi de İngilizlere teslim oldular.

Donanmasının komutanı lan Cunnigham'ın kardeşi general Sir Alan Cunningham atanmıştı. Cunningham 13 Şubat günü Kismayu limanını ele geçirdi. Ayın 22'sinde ise General Gazzera'nın Djouba'da kurduğu hattı zorlamağa başladı. 72 saat sonra İtalyanları bozguna uğratan ingilizler, Somali'nin başkenti olan Mogadişu'ya girdiler.

O tarihten sonra General Cunningham'ın saldırısı hızlandı ve amfibik harekatlarla içiçe girerek motorize bir görünüm aldı. 16 Mart'ta bu harekatların sonucunda İngiliz kuvvetleri Berbera'ya çıktılar. Somaliyi ele geçiren İngilizler Gabredarre ve Djidjiga üzerinden Marda geçidini zorlamağa başladılar. 30 Mart'ta Dirédaoua'da Cibutu tren yolunu kestiler. İngilizler sonunda Addis-Abeba'ya 6 Nisan günü girdiler.

Afrikada savaşan hür Fransa'nın yetenekliGenerallerindenAlbay Leclerc.

Bununla yetinmeyen Cunningham, kuzeye ve kuzey doğuya yöneldi. Asmara üzerinden gelen arkadaşı Platt'a yardım etmek amacındaydı...

Bu Etyopya'da bulunan İtalyan krallığının sonu oldu. Kenya ve Sudan'da bulunan mülteciler, gerillalar ve İtalyan ordusunda çarpışan bazı Habeşistanlılar da İngiliz birliklerine katıldılar.

12 Mayıs günü Platt ve Cunningham Amba-Alaghi tepelerinin eteklerinde buluştular. 3 bin metre yükseklikte ise Aoste dükü kendisine geçici olarak bir sığınak kurmuştu. Susuzluk ve yoğun hava bombardımanı sonucunda dük 18 Mayıs'ta teslim oldu. Yanında bulunan 7 bin kişi de esir oldu. 2 Mart 1942 günü dükün Kenya'da (Mairobi) öldüğünü öğrenen Ciano güncesine şunları yazdı:

"Onunla birlikte İtalyan prenslerinin asil bir ferdi, geniş görüşlü ve insancıl bir sade İtalyan kayboldu gitti.Krallığın birkaç gün dayanacağını biliyordu. Bunun yanı sıra Almanlardan nefret ederdi. Tüm dünyayı kasıp kavuran bu kan fırtınası içinde Almanların zaferinden, İngilizlerinin kine oranla çok daha fazla çekinirdi. 1940'da Habeşistan'a yollandığında sanki alın yazısını biliyordu. Üzüntü-

lü bir biçimde savaşa girdi."

Galla-Sidamo bölgesinde İtalyan direnmesi daha uzun süreli oldu. Ancak durumun iyice kötüye gittiğini gören General Gazzera, 4 Temmuz'da ateşkes görüşmelerini düzenlemek amacıyla, harekata iki kongo alayıyla katılan Belçikalı General Gillicart'a elçilerini yolladı. 27 kasım günü, direnen son İtalyan olan General Nasi'de silahlarını teslimetti.

Kenya'da mevzilenmiş olan 11 ve 12. Afrika Piyade Tümenleri komutanı sir Alan Cunningham.

Kenya ve Sudan'a sığınmış olan gerillalar, İtalyanlara karşı saldırıya geçtiler.

Kızıldeniz'de bulunan İtalyan donanmasının komutanı durumun kötüye gittiğini görünce Mart ayının ilk günlerinde elinde bulunan 4 denizaltıyı Ümit Burnu üzerinden Bordeaux'ya yolladı. Bab-el Mendep Boğazını büyük güçlüklerle aşan dört denizaltı 26 bin kilometrelik bir yolculuktan sonra hedeflerine vardılar. Eritrea gemisi ile bir kruvazör Kobe'den hareketlendiler ve Java ile Sumatra arasında bulunan Sonde boğazını geçtiler.

Ancak menzilleri yetersizolduğundan Bonetti'nin torpidoları böyle bir maceraya girişemediler. Massaouah limanı açıklarında düşman gemileri tarafından batırılmaktansa, Port-Su dan'a saldırmayı ve bir intihar hücumu yapmayı kararlaştırdılar. Ancak RAF'a ait bir filo tarafından keşfedilen bu deniz gücünden 2 tanesi 3 Nisan günü batırıldı. Geriye kalan 3 tanesi Kızıldeniz'in Arap sahillerine geldiklerinde kendi kendilerini batırdılar.

Addis-Abeba'da yeniden kurulan İmparator Haile Selasiye'nin düzenini yürütmek ve 1936 yılından beri bölgede yerleşmiş bulunan İtalyanlardan korumak için İngilizler büyük çaba harçadılar. Ustelik, Isviçre'nin de yardımıyla Roma ve Londra arasında ülkenin geleceği konusunda bir sözleşme imzalandı.

Etyopya'nın yeniden kazanılması Başkan Roosevelt'in çok işine yaradı Böylece Süveyş kanalı yardımıyla, Amerika Birleşik Devletleri'nin yardı mı buralarda çarpışan İngilizlere rahatlıkla ulaşabilecekti. Bu işgal, Yukarı Nil boyunca herhangi bir İtalyan varlığını ortadan kaldırdığı için, önemli bir erzak yolu olan Takoradi (Gana) Fort Lamy-Hartum hattının açık kalmasına yol açtı.

Öte yandan yönetici Felix Eboué' nin ikazları ve Belçika Kongo'sunun yönetici M.Ryckmans'ın telkinleriyle Franzı Ekvator Afrikasın'daki kabileler ve Kamerun Vichy hükümetinden ayrıldı. Hür Fransa'ya katıldı. 16 Aralık günü karargahını Largeau' da kuran General Leclerc, Metz ve Strasburg kurtarılıncaya değin silahını bırakmamaya yeminliydi. Senegalli ve Çadlı birliklerin yardımıyla Sahra'da 1943 Ocağı sonuna değin birçok harekatlarda bulundu.

Albay Leclerc, İngilizlerin çöl uzmanı olan Binbaşı Clayton'un da desteğiyle ilk saldırısını 11 Ocak 1941 tarihinde Fizan'ın başkenti Murzuk ve onun havaalanına yaptı. Bu saldırı sırasında alanda bulunan birçok İtalyan uçağı tahrip edildi. Bu saldırı sırasında en güvendiği adamlarından Yarbay Ornano'yu yitirdi. Birkaç gün sonra arabası bir mayına çarpıp parçalanan Binbaşı Clayton'da esir düştü. Albay Leclerc yılmadı ve yeniden saldırdı. 19 Şubat'ta küçük motorize kuvveti ile Kufra vahasını kontrol eden El Tag kalesini kuşattı. İtalyan uçaklarına Libya ile Etyopya arasında uçmalarına yardım eden radyo gonometri merkezini tahrip etti ve geri çekildi. İşgal ettiği yere Fransız bayrağını diktiğinde Albay şöyle bağırmıştı:

"Fransız bayrağı Metz ve Strasbourg üzerinde dalgalanmadan bu savaşı durdurmayacağız."

Leclerc vatanını seven bir cesur bir subaydı. Bunun yanısıra gerilla taktiklerini çok iyi uyguluyordu. Anılarında şöyle der:

"Düşmanın beklemediği yerden ve zamanlardan mümkün olan her an saldırıya geçmek. Komutan zamanında gerekli kararları alabilmek

Yukardaki resimde, soldan sağa General D.A. Sandford, İmparator Haile Selasiye ve gerilla uzmanı Charles Wingate

için en önde olmalıdır. Geniş daireler çizerek ve yanlardan saldırmak gerekir. Savaş kısa olmalıdır. Bir noktada başarı kazanılmazsa, hemen bir başkası seçilmeldir."

Leclerc'in Sahra'nın bu noktalarında kazandığı başarılar müttefiklerin yararına olmuştur. Bu noktanın ele geçirilmesiyle müttefik uçaklarının Takoradi-Hartum-Kahire yolu açık kalmıştır.

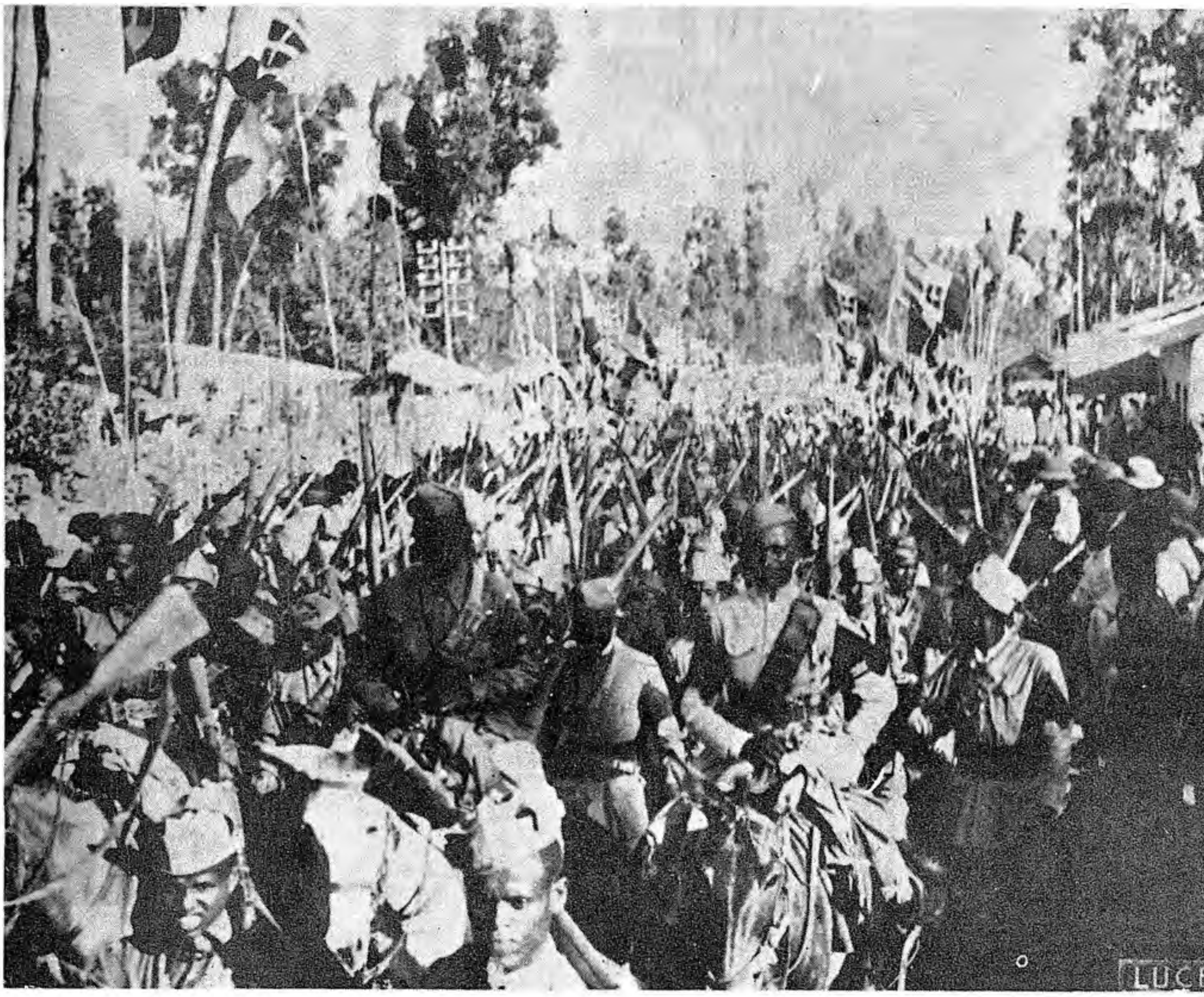
Kuzey Afrika üzerinde yapılan savaşların önemli odak merkezlerinden biri de Malta adasıdır. Bu adanın etrafında yapılan savaşların uzunluğu, erzak sorumlularının Londra ya da Kahire'den getirebildikleri malzemelerin bolluğu ile orantılıdır. Libya ve Mısır'da yapılan savaşların bir tarafını oluşturan Mihver ülkelerin malzeme ikmalini sağlayan İtalyan Deniz Kuvvetleri, 1941 yılının temmuz ayından itibaren giderek çözümü zorlaşan bir problemle karşı karşıya kalmıştı. Zaten diğer ülkelere oranla deniz kuvvetleri zayıf ve düzensiz olan İtalyan bir süre sonra yatık problemini nasıl halledeceklerini düsünmeğe başladılar. İtalya savaşa1 milyon 880 bin tonluk mazot stoku ile girmişti. Harekatların ilk bölümünde aşağı yukarı bunun 600 bin tonunu harcamıştı. Bu nedenle aylık harcamasını 75 bin tona indirmek zorunluluğunu hissetmişti. Üstelik Almanların yaptığı yakıt yardımı da ayda 50 bin tonla sınırlandırılmıştı. *"Supermarina"* bu durumun savaşın gerçekleriyle bağdaşmayan bir ortamın yaratılmasına yol açtığını söyleyip duruyordu.

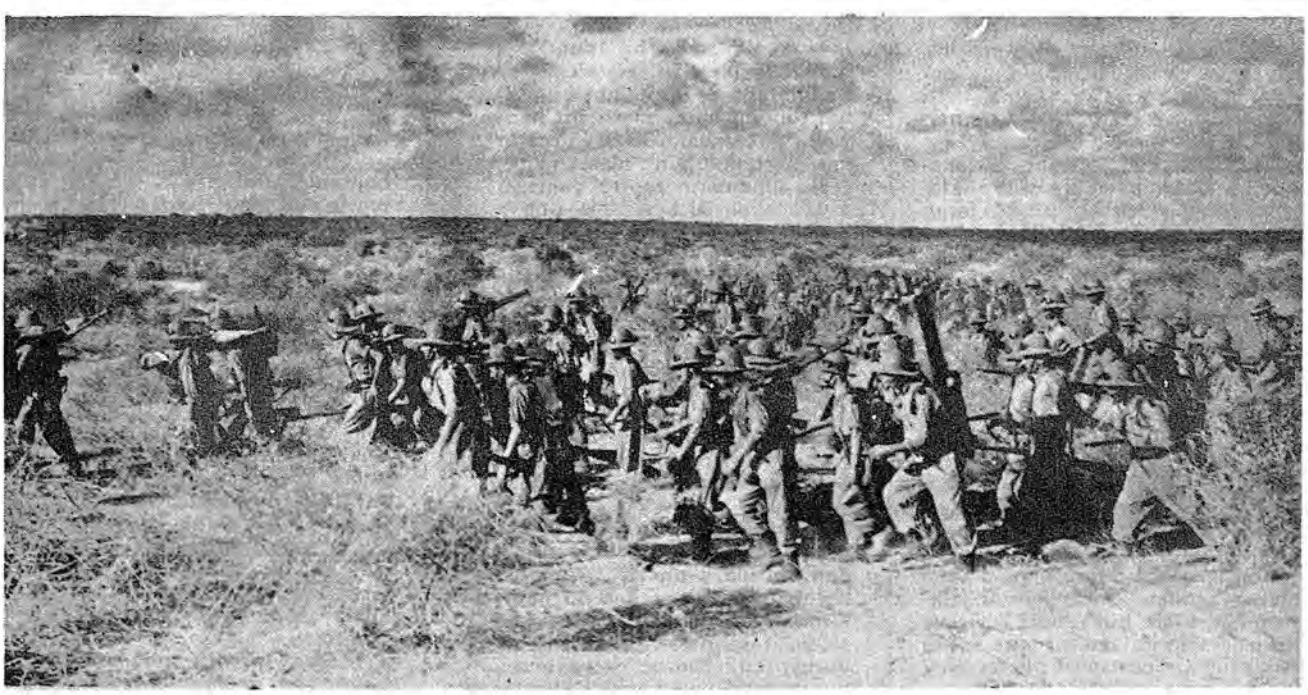
Ancak Almanların yardımı da yerine getirilmedi. Yıl sonunda yapılan hesaplar sonucunda, Almanların bir yılda vermeyi taahhüt ettikleri 600 bin ton mazot yerine 254 bin ton mazot yolladıkları ortaya çıktı. İtalyan generallerinin en büyük sorunu Malta ve mazot idi kısacası...

Akdeniz çevresin de durumun Mihver ülkeleri aleyhine bir gelişme göstermesinin en büyük nedenlerinden biri hiç şüphesiz *"Barbarossa"* harekatıdır. Hitler her iki cephede birden savaşmanın kendileri için bir sorun doğurmayacağını öne sürüp duruyordu. Yıldırım savaşının 120. gününde, Sovyet devi çökertilecek ve Maikop, Grosnyi, Bekü petrolleri Nazi İmparatorluğu ile Faşist İtalya yararına kullanılacaktı. 1942 yılında da Moskova alındıktan sonra, iklim değiştirecek olan tanklar Basra, Musul, Süveyş, İskenderiye ve Cebelitarik üzerine yürüyecekti. Luftwaffe'nin ana hedefi de Malta olacaktı. Aslında bu planlarda yazılanların son hep "cek ve cak" takılarıyla bitmektedir. Hitler eğer bu geniş zaman içerisinde düşündük lerini ve yazdıklarını gerçekleştirmek olanağını bulsaydı, herhalde dünyanın siyasi ve ekonomik görünümü bugünkü gibi olmazdı.

Nisanın ikinci yarısında 15. Panzer TümenininAfrika'ya aktarılması, Kahire'deki Genel Karargahı olduğu kadar, Londra'daki Savaş kabinesini de düşündürmüştü. General Wavell karşısına güçlü bir piyade tümeni çıkarılacağından endişeediyordu. Oysa 20 Nisan günü Kraliyet orduları Genelkurmay Başkanı Sir John Dill'e gönderdiği telgrafta şöyle diyordu:

"Elde ettiğimiz son haberlere ve yaptığımız değerlendirmelere göre,

LUCE

Mareşal Badoglio 5 Mayıs 1936 da Addis-Abeba'ya giriyor.

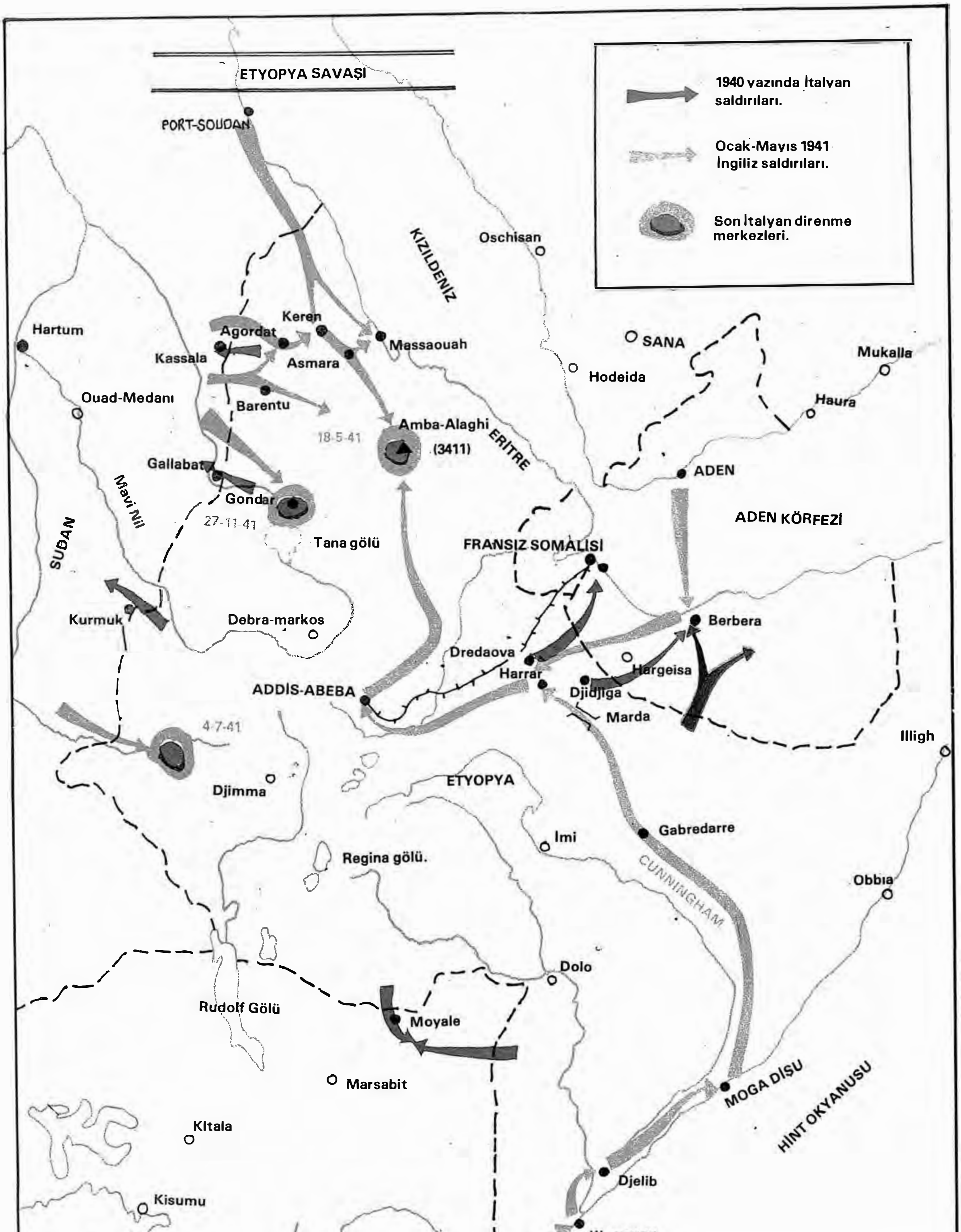
İtalyan birlikleri ve Habeş Afrikalılar Somaliland'a ilerlerken.

İtalyan birlikleri Afrika içinde ilerlerken.

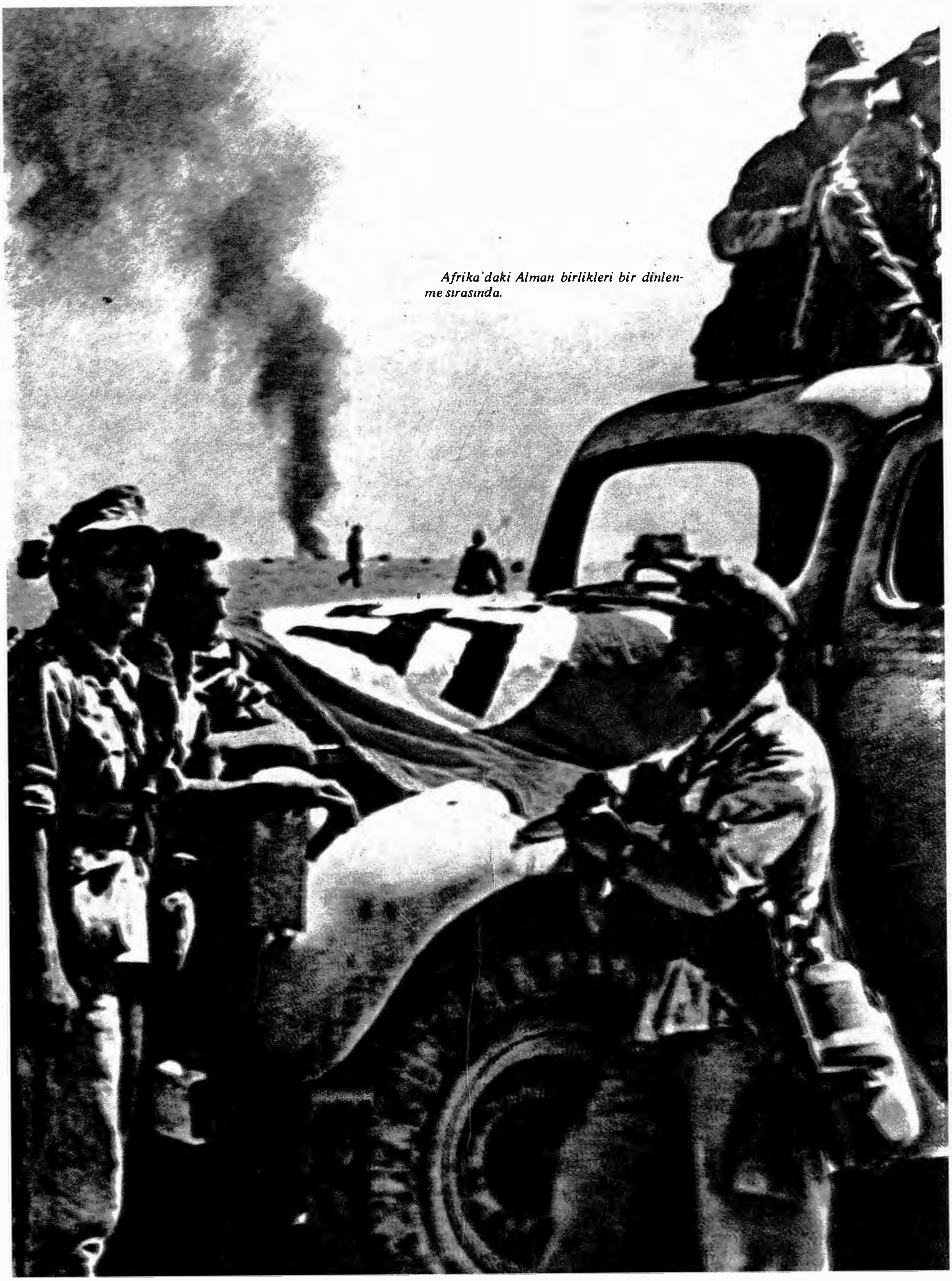
bu bir piyade tümeni değil zırhlı tümen. Eğer gerçekten durum böyleyse işler oldukça kritik bir döneme giriyor demektir. Zira bir zırhlı tümende 138'i orta olmak üzere 400 adet tank vardır. Eğer düşman gerektiği gibi ikmal yapma olanağını bulursa onu durdurmak küçük bir iş olmayacak. Bu yeni olumsuz haberi [illegible] eder hazmetmez size yeniden bir tel çekerim."

Burda bir noktayı belirtmemiz gerek. Sidi- Barrani savaşının kahramanı gerçekte Panzer tümeninin gücünü abartıyordu. Zira 1941 baharında Balkanlarda başlayan harekatlar nedeniyle panzer birliklerinin önemli bir bölümü buralara aktarılmıştı. Yalnız bu gözüpek askerin itibarını zedelemeyelim. İngiliz generali bu sayıları öne sürerken, İngiliz, Fransız, Belçika ve İsviçre İstihbarat Örgütlerinin verdikleri sayılara dayanıyordu. Bu sayılara göre bir Panzer tümeninde 122'si ağır olmak üzere 488 tank bulunmaktaydı.

Wavell haberin hazmını tamamlar tamamlamaz Dill'e gönderdiği ikinci telgrafta paletli araçlar yönünden takviye edilmesinin ne denli önemli bir sorun olduğunu belirtti.

ETYOPYA SAVAŞI
1940 yazında İtalyan saldırıları.
Ocak-Mayıs 1941 İngiliz saldırıları.
Son İtalyan direnme merkezleri.
PORT-SOUDAN
KIZILDENİZ
Oschisan
Hartum
Agordat
Keren
Kassala
Asmara
Massaouah
SANA
Hodeida
Mukalla
Haura
Ouad-Medanı
Barentu
18-5-41
Amba-Alaghi
(3411)
ERİTRE
ADEN
Gallabat
Mavi Nil
Gondar
27-11-41
Tana gölü
ADEN KÖRFEZİ
SUDAN
FRANSIZ SOMALİSİ
Kurmuk
Debra-markos
Berbera
Dredaova
Harrar
Hargeisa
ADDİS-ABEBA
Djidjiga
Marda
4-7-41
Illigh
Djimma
ETYOPYA
Gabredarre
İmi
Regina gölü.
CUNNINGHAM
Obbia
Dolo
Rudolf Gölü
Moyale
MOGA DİŞU
HİNT OKYANUSU
Marsabit
Kltala
Djelib
Kisumu
Kismayou
Viktorya Gölü.
Nairobi

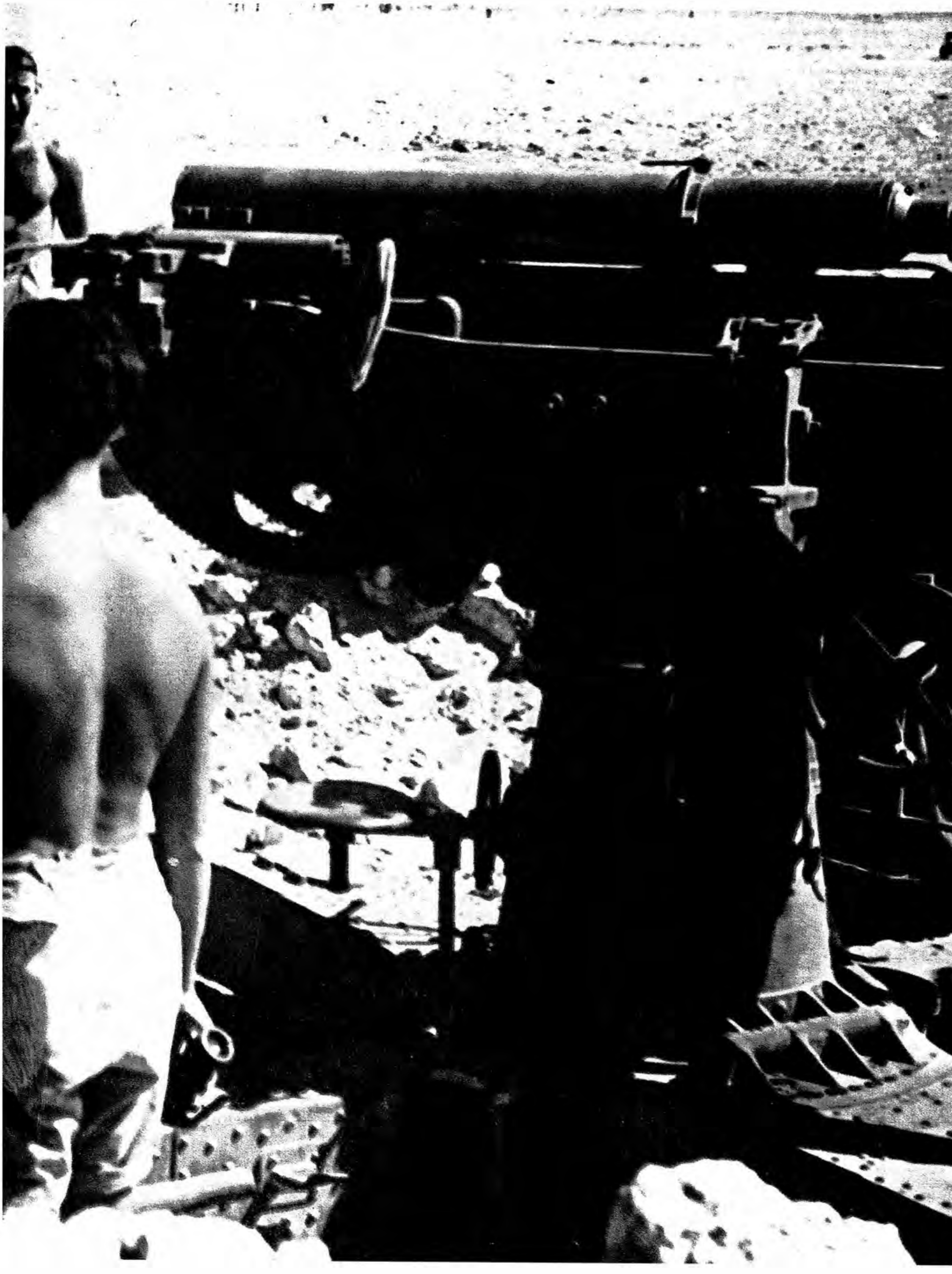

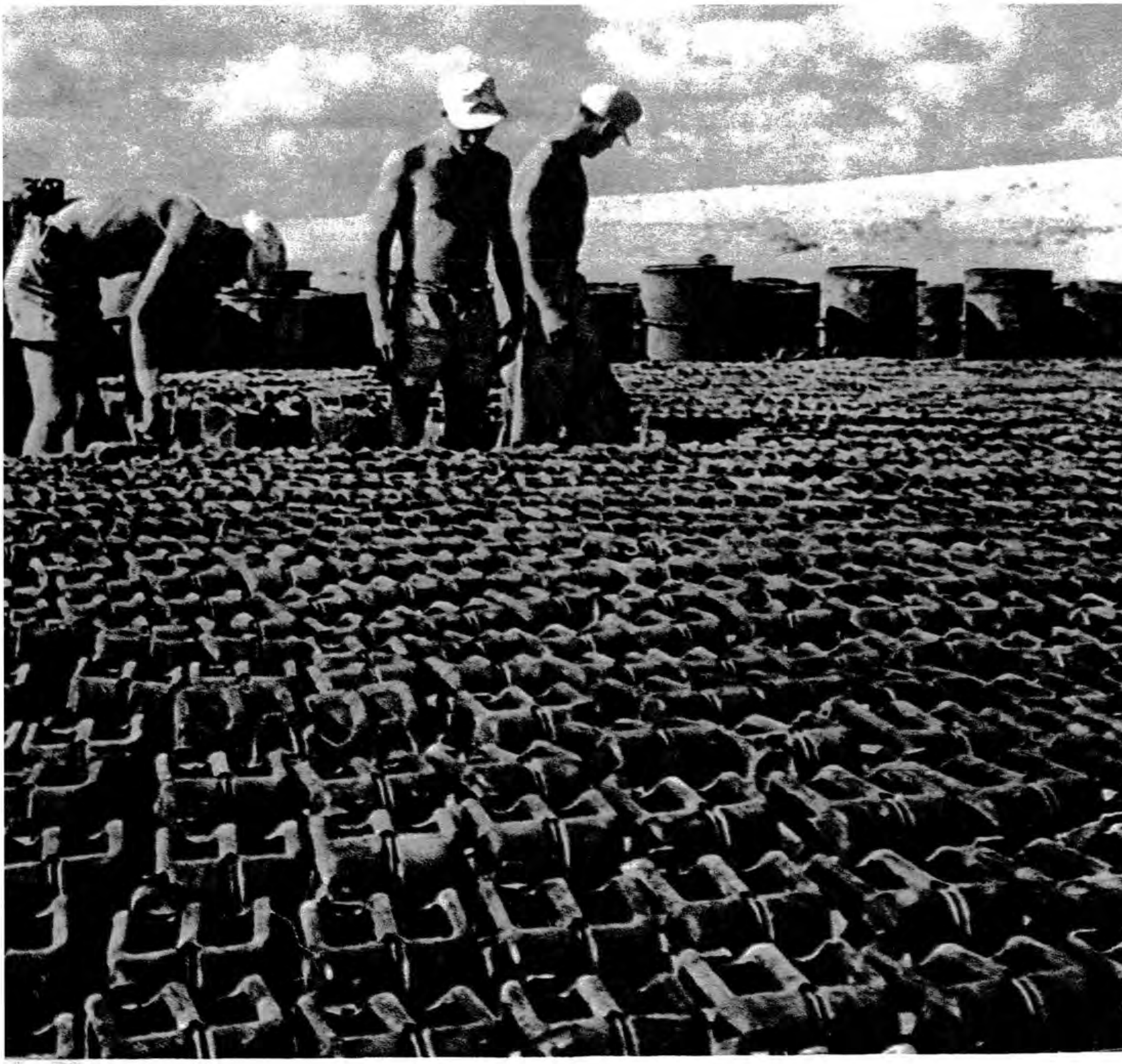
Afrika'daki Alman birlikleri bir dinlenme sırasında.

Rommel bir teftiş gezisi sırasında

Archives alliées

Afrika korpsun benzin stoklarından görünüş

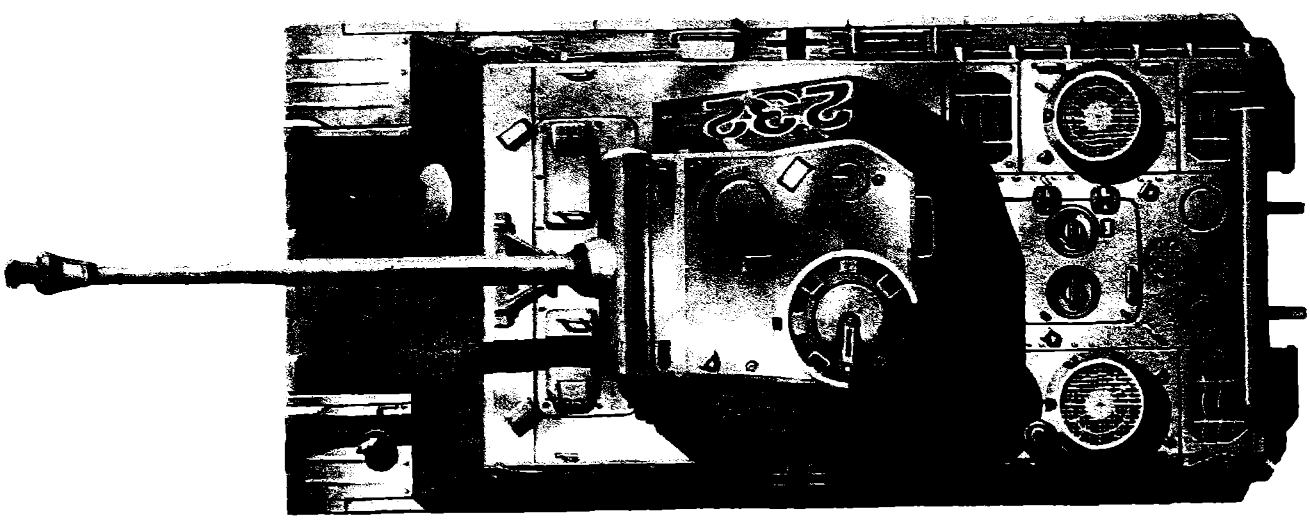
Elinde 6 alayı yönetecek kadar adam vardı. Ama araç yoktu! Üstelik istediği tankların, 15. Panzer Tümenin harekete geçmesinden önce yollanması gerekiyordu. Bu istek Ümit Burnundan yapılması düşünülen malzeme sevkiyatı programına uymuyordu. İngiltere Başbakanı durumun acilliğini görünce, Dill'in İngil tere'ye bir çıkartma yapılabilir gerek çesiyle göndermekten çekindiği araçların, Akdeniz yoluyla ulaştırılmasını söyledi. Aynı zamanda İngiltere'den İskenderiye'ye "Queen Elizabeth" zırhlısı ile "Fidji" ve *"Naiad"* kruvazörleri de nakledilebilirdi. Bu kararın alınmasından sonra, saatte 28 kilometre yapabilen 5 hızlı kargo gemisine 295 adet tank ve 50 adet Hurricane uçağı yüklendi.

Bu konvoya eşlik etmesi için *"H"* Filosu görevlendirildi. Filo, konvoyu Sicilya açıklarına kadar götürecekti. 7'yi 8 Mayıs'a bağlayan gece kargo gemilerinden biri mayına çarpıp battı. Ertesi gün ise, Malta'nın 90 kilometre kadar güneyinde konvoyu Amiral Cunningham teslim aldı. Bu olanaktan yararlanan Cunningham bir yandan Bingazi'yi bombaladı, bir yandan da Valetta'ya iki tankerin geçmesini sağladı. Birkaç gün sonra sağ salim İskenderiye'ye varan 4 kargo gemisi 43 Hurricane ve 238 tankı sahiplerine teslim etti. Bu tankların 135 tanesi *"Matilda"* 82 tanesi *"Cruiser"* ve 21 tanesi *"Mart VI"* tipindeydi. İngiltere Başbakanının bu cesur harekatı başarmasının en büyük nedenlerinden biri de Sicilya'da bulunan 10. Luftwaffe filosunun uçaklarının önemli bir

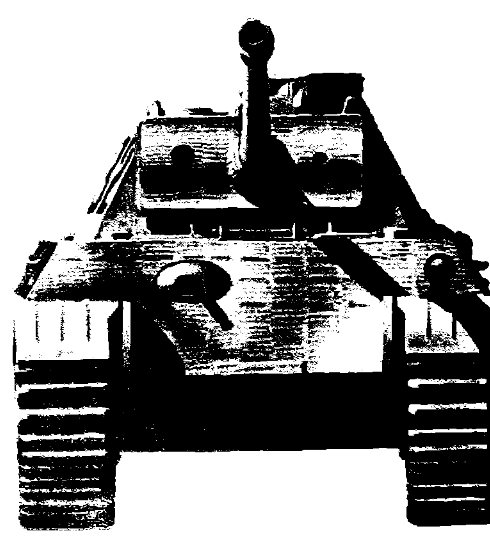
Afişin üstünde: Kuzey Afrika Sovyetlerin köprü başı ibaresi okunmakta. Bu Nazi afişi Fransız halkının gözünü korkutmak amacıyla hazırlanmıştı.

ALMAN AĞIR TANKI PZKWV
PANTER A

Ağırlık: 44,75 ton
*Mürettebat:*5 kişi
Silah: Bir adet 75 mm lik KWK 42 topu, 3 adet 7,92 mm'lik MG 34 mitralyözü.
Zırh: 110 ila 15 mm arası
Motoru: 1 adet 690 beygirlik Maybach HL 230 moturu.
Hızı: Saatte 55 kilometre
Uzunluk: 9 metre
Geniş: 3,43 metre
Yükseklik: 3 m.

4 aylık bir harekattan sonra 6 Nisan günü İngilizler muzaffer bir şekilde Addis-Abebaya girdiler

bölümünün Rommel'in isteğiyle Afrika'ya geçirilmesidir.

İngiliz Savaşı Kabinesinin gönderdiği bu yardımlarla kışkırtılan Wavell Rommel'in çanına ot tıkamayı ve Tobrukönünde bozguna uğratmayı düşündü. Elinde bu iş için *General Beresford-Peirse* komutasında 13. Ordu Grubu vardı. Bu ordu grub *4.Hint Tümeni (General Messervy) 7. Zırhlı Tümen (General O'Moore) Creagh)* öi *22. muhafız Tugayından* oluşuyordu.

Yalnız Halfaya geçidinin alınması için yapılan çarpışmalarda, elindeki kuvvetin bazı aksaklıklarını gören General Wavell, bu düşüncelerini 28 Mayıs'ta Dill'e yazdığı bir telgrafta şöyle açıklıyordu:

"Bizim mitralyözlü arabalarımızın zırhı ince olduğu ve topları bulunmadığı için düşmanın 8 tekerlekli mitralyözlü arabalarına karşı koyamamaktadır. Oysa Almanların bu araçları bizimkilerden çok daha hızlıdır. Bu durum keşif çalışmalarımızı engellemektedir. Bizim eşlik tanklarımız bir çöl savaşı için ağır kaldığından ve düşmanın uçaksavar toplarına karşı etkisiz duruma düştüğünden, kayıplarımız çok olmaktadır. Orta ağırlıktaki tanklarımız, Almanlarınınkine oranla hız ve güç bakımından biraz daha üstündür. Aksaklıklarımız ise giderek artmaktadır. Sayı bakımından üstün olmadığımız da gözönüne alınırsa İtalyanlarla yaptığımız gibi topyekün bir savaşı kabullenemeyiz. Yukarıda sözünü ettiğim aksaklıklar başarımıza gölge düşürebilir. Üstelik bunlar devamlı olarak araç ve malzeme yönünden takviye edilmemiz gerektiği durumunu da ortaya çıkartmaktadır."

Acaba General Wavell tanklar konusunda öne sürdüğü aksaklıklar da ve düzensizliklerde yanılıyor muydu? Sanmıyoruz. 15,16 ve 17 Haziran 1941 günü kazandığı başarılardan sonra Rommel şunları yazmıştı.

"Wavell'in elini koluna bağlayan en önemli etkenlerden biri de piyadelerine eşlik eden tankların manevra kabiliyeti idi. Onlardan daha hızlı olan tanklarımız atışlarına karşılık vermesi olanaksızdı. İngiliz tanklarının ağırlığı yeni taktikler bulmamıza yol açtı."

Matilda tankları aslında çölde piyadeye bir yol açmak için görevlendirilmişti. Ancak mermilerinin ağırlığı 20. yüzyılın tank savaşları tekniğine uymuyordu. Rommel ise tanksavar topu olarak 88 mm'lik uçaksavar toplarını kullanıyordu. Bunlar son derece iyi atış gücüne sahiptiler. 9 kiloluk topları, saniyede 840 metrelik bir ilk hızla gönderebiliyordu. Dakikada 15 ile 20 arasında atış yapabiliyorlardı. İngilizlerin 40mm'lik toplarının menzili dışında kalarak onları haklamak olanağına kavuşmuştu böylece. İngilizler savaştan sonra böyle bir taktik karşısında şaşkına döndüklerini söylemişlerdir. Oysa bu taktik ilk kez savaş sahnesinde görülmüyordu. 30 Mayıs 1940 tarihin de Albay de Gaulle'de Almanlara karşı aynı taktikle savaşmıştı. Ama fazla etkili olamamıştı, orası ayrı bir konu...

Tüm bu saydığımız etkenler göz önünde tutulursa, İngilizlerin *"Battle Axe"* adını verdikleri bu yeni harekatın, sürpriz etkenini de dikkate almayan General Wavell için bir hezimet olacağı aşikardı. Planın ana hedefi, Halfaya kilidinin 7. Zırhlı Tümen tarafından kırılması idi. Bu tümen düşmana arkadan saldıracaktı. 4. Hint Tümeni de önde saldıracaktı. Başlangıçta işler iyi gitti. Ama sonra herşey tepe taklak oldu.

General Beresford-Peirse savaşı uzaktan ve zamanında kararlar almadan yönetmiştir. Bunun yanı sıra Halfaya geçidini koruma görevini üstlenen 15.Panzer Tümeni dörtte üç sarılı bir durumda kendisinden beklenilenden çok daha fazlasını başar mıştır. Bu kuvvetin komutanlığını yapan Wilhelm Bach ile topçu albayı Pardi büyük bir soğukkanlılık ve

İngilizler tarafından esir alınan İtalyanlar.

cesaret örneği göstermişlerdir Ingiliz tankları karşısında.

Bu iki insanın cesareti sayesinde Rommel elindeki tüm kuvvetlerle, zamanında olaya müdahale etme olanağını bulmuştur. 16 Haziran günü düşmanı durdurmuş ve hafif kayıplar verdirmiştir. Ama savunma da kazandığı birkaç başarıyla yetinecek türden bir insan değildi. Afrikakorps'un toplayabildiği tüm gücünü peşinetakarak güneye doğru saldırıya geçti.Sidi-Omar'a erişti. Daha sonra 13. Ordu Grubunu çevirip yok etmek amacıyla doğuya doğru yönel di. Ancak İngilizler son anda kurtul mayı başardılar. 17 Haziran günü Halfaya'da sakin birgün başledı yeni den İngilizlerin bu iş için ayırdıkları 25 bin askerden 122 tanesi ölmüş, 588 tanesi yaralanmış ve 259 tanesi de kaybolmuştur. Ancak araç bakımından ulaşılan kayıplar Wavell'in 28 Mayısta değindiği endişeleri doğrular türdendir. 15 Haziran günü harekete geçen 180 adet tanktan 100'e yakını hasara uğramıştır. Rom mel'in 12 tankı tahrip olmuş, 338'si ölü ve kayıp olmak üzere 688 kişi çarpışmalardan etkilenmiştir.

13. Ordu Grubunun uğradığı bu başarısızlık sonucunda, komutanı görevden alınmıştır. Churchill bununla da yetinmemiş ve Kahire'deki merkeze genç ve dinamik bir beyin ile kolun gerektiği kanısına varmıştır Bunun üzerine 21 Haziran'da General Wavell'in yerine, Hindistan'da bulunan Sir Claude Auchinleck'i atamıştır. Churchill'in anılarında değindiği gibi acaba Wavell yorulmuş muydu? Grazianiyi saf dışı bırakan bu güçlü komutanın elindeki kuvvet lere oranla çok daha zor işlere itildiğini söylemek yerinde olur kanısındayız. Yerine gönderilen Sir Claude Auchinleck 5 Temmuz'da tarihçi Correlli Barnett'e şunları söylemiştir:

"Wavell'de en küçük bir yılgınlık belirtisi bile yoktu. Olduğu gibi kalmıştı. Kanımca birinci sınıf bir komutan. Sessiz durması bile emrin deki kuvvetleri etkilemiş. Ona karşı

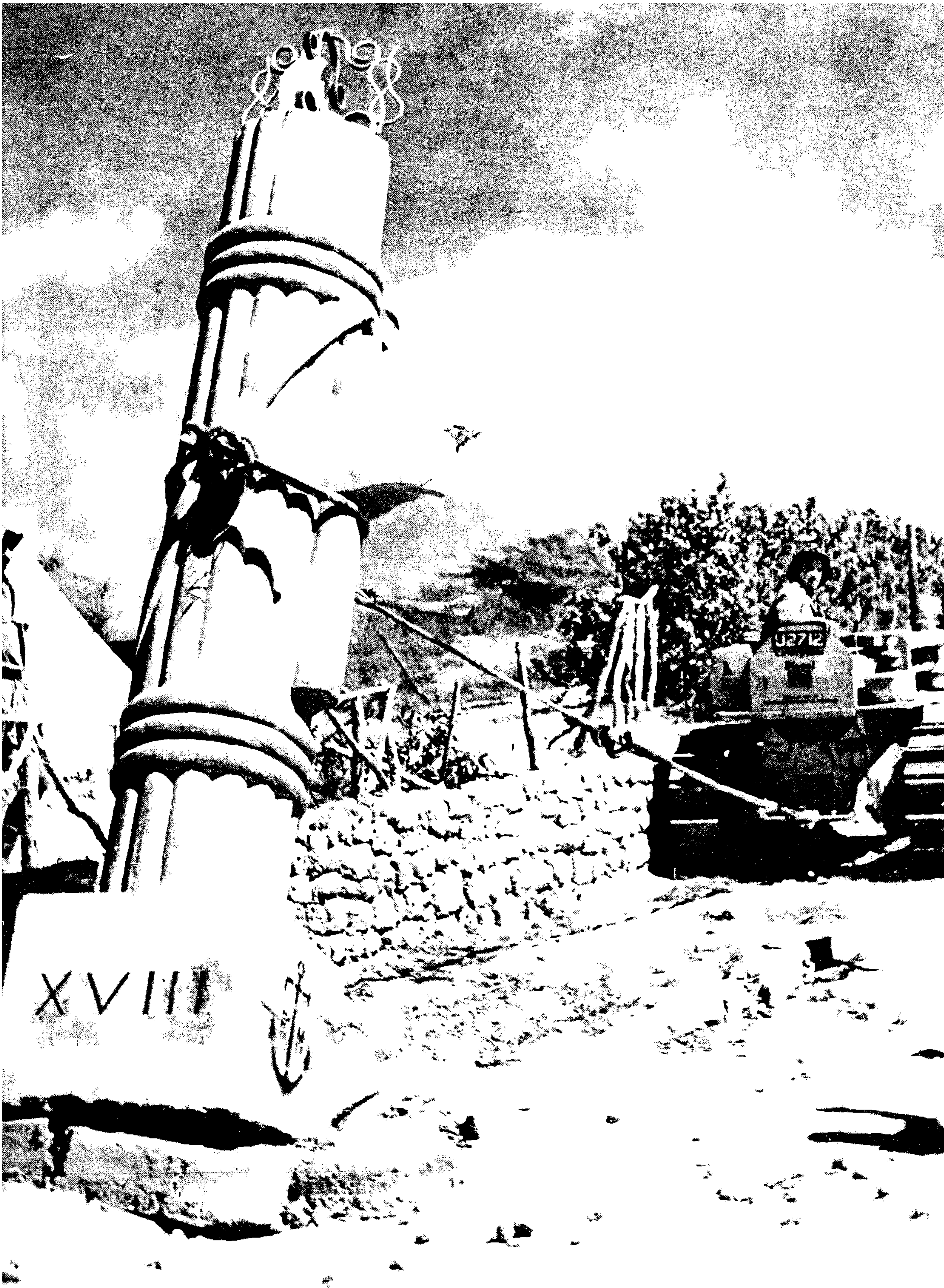

Imparator Haile Selasiye.

İngiliz birlikleri Agordat yakınlarında İtalyan mevzilerine karşı hücuma geçiyorlar

XVIII
U2712

Haile - Selasiye 1936 yılında kovuldu. Başkentte 5 Mayıs günü girdi.

solan hayranlığımı gizleyemeyeceğim... ama olanaksız harekatları başarması istenmişti ondan."

Başbakanın tutumunu onaylayamanların arasında İngiltere'yi korumakla görevli kuvvetlerin komutanı Sir Alanbrooke'da bulunmaktadır. 17 Haziran günü defterine şunları not etmiş:

"Başbakan durumun genel bir değerlendirmesini yaparak başladı konuşmasına. Libya'daki harekatların genişletilmesi gerektiğini açıklayınca şaşkına döndüm gerçekten.

"Orta Doğu'da iki cephede birden nasıl olurda saldırıya geçebilirdik? daha bir tek cephe için elimizde yeterli kuvvet yoktu. Suriye'ye girdikten sonra bu harekatın kısa zamanda bitmesi için tüm kuvvetlerimizi bu bölgede yoğunlaştırmamız gerekiyordu. Eğer bu harekat gereği gibi yönetilemezse başımıza büyük dertler açacağı kuşkusuzdu."

Etiyopya'da İtalyan devletinin simgesi anıtlar İngilizler tarafından sökülürken.

Wavell'de Alanbrooke gibi düşünüyordu. Londra hükümetinin elindeki kuvvetleri alıp, Balkanlara, Girit'e Irak'a ve Suriye'ye göndermesini onaylamıyordu. O savaşın önemli muharebelerinden birinin Tobruk ve Halfaya geçidinin dolaylarında olacağını biliyordu. Londra'da Genelkurmayda oturup bu işlerin düzenlenemeyeceği kanısındaydı. Durumu tüm açıklığıyla başbakana anlattı. Üstelik bir ara durumun ne denli önemli olduğunu daha iyi göstermek ve kuvvetlerin başka taraflara aktarılmasını önlemek için istifa etmeyi bile düşündü. Churchill'in Afrika-korps'u bir an önce yok etmek için düzenlediği "Battle Axe" harekatını da onaylamıyordu. Her ne kadar bunu önlemeye çalıştıysada sonunda gelen baskılara dayanamadı. Ancak bu harekatın sonucu konusunda ne denli haklı olduğunu zaman gösterdi. Bu harekat için iki güçlü tümen Halfaya önünde uzun bir süre uğraştırıldı. Eğer bunlar bu aşılması güç bölge yerine Sidi-Omar'da görevlendirilseydi Rommel in 16 ve 17 Haziran günü yaptığı harekatların sonucu başka türlü olurdu. En iyimser bir biçimde söylemeğe kalkarsak bu bir "bozgun olurdu Rommel için.

Orta Doğu'daki Hava Kuvvetlerinin komutanı Hava Mareşali Longmore bu olaylardan sonra Londra'ya çağrıldı ve RAF genel müffetişliğine atandı. Yerine Hava Mareşali Sir Artur Tedder atandı. Müttefik kuvvetlerinin Avrupa'ya yaptığı Normandiya çıkartması sırasında Eisenhower, kendisine yardımcı olarak Tedder'i seçmişti... Savaş Kabinesi ayrıca daha önce Ticaret Bakanı olan Oliver Lyttelton'u Orta Doğu işleri ile ilgili bakanlığın başına getirdi. Böylece Auchinleck politik ve bürokratik işlerden elini çekebilecek ve görevinin gerektirdiği askeri işlerle daha rahatça ilgilenebilecekti.

Libya'da olanları anlatmadan önce Suriye ve Irak'ta geçen olaylara kısaca bir değinmek istiyoruz.

1941 Martının sonunda Irak Emiri Abdullah, Başbakan Raşid Ali'ye bağlı birliklerin isyan etmesiyle ülkesinden kaçmıştı. Emir İngiltere'ye yakınlık duyan bir devlet adamıydı. 2 Mayıs günü isyancılar Fırat nehrinin sağ yakasında bulunan ve Bağdat'ta

4 ncü Hint tümenine bağlı askerler, Halfaya önlerinde.

50 kilometre uzaklıktaki Habbaniya hava üssünü ele geçirdiler. İsyancıların ne yöne gidecekleri İngiltere'yi çok ilgilendiriyordu. Musul'a mı, Basra'ya mı yoksa Abadan'a mı ilerleyeceklerdi. Önce bu duruma çok şaşıran Hitler 23 Mayıs'ta çıkardığı bir emirle Bağdat'a bir askeri heyet gönderilmesini istedi. General Felmy komutasındaki heyet Messerchmitt ME 109 ve Heinkel HE III'lerin ülkeyi yerleşmesi için gerekli çalışmaları yapacaklardı. Bu arada Mussolini de ülkeye asker göndereceğini bildirdi.

Ama o tarihte Winston Churchill çoktan öne geçmişti. Wavell'in direnmesine rağmen buradan asker göndermişti. Öte yandan Hindistan'da General Auchinleck Malaysia'ya doğru gitmekte olan bir Hint tümeninin yolunu değiştirerek Basra'ya yollamıştı. 19 Mayıs'ta Filistin üzerinden gelen motorize bir Hint Tümeni isyancılarla Habbaniya'da çatışmaya başladı. 30 Mayıs günü silahlar sustuktan sonra Raşid Ali İran, Türkiye üzerinden Almanya'ya kaçıyordu...

Vichy hükümeti Irak'a giden uçakların Suriye'ye inip Beyrut, Şam ve Halep havaalanlarında yakıt ikmali yapmasına izin vermişti. Almanlar Girit'i almaya hazırlandıkları anda, Winston Churchill Suriye sorununu halletmeğe karar verdi. Fransız Generali de Gaulle İngilizlere yardım etmek için General Legentillhomme komutasındaki bir tugayı onların emrine verdi. Başbakana önceleri karşı çıkan Wavell sonunda boyun eğmek zorunda kalmıştı. Bunun üzerine General Maitland Wilson yönetimindeki 7. Avustralya Piyade Tümeni ile 1. Motorize tümeni ve bir Hint tugayını gönderdi. Fransızların da katılmasıyla bu kuvvetler Suriye Filistin sınırını geçtiler.

8 Haziran günü başlayan savaş son derece çetin oldu. İngilizler, Almanlar karşısında önce bozguna uğradılar Avustralya tümeni ağır kayıplar verdi. Bunun üzerine Wavell elinde yedek olarak sakladığı motorize birlikleri Suriye'ye gönderdi. Kuneytra ve Şam yolunda yapılan çetin savaşlardan sonra İngiliz ve Hür Fransa birlikleri 21 Haziran günü Suriye'nin başkentine girdiler.

Orta Doğu'da olanları anlatırken Türkiye'ye ait gizli belgeleri yayınlayamadan geçemeyeceğiz. İşte bunlardan birkaçı:

17 Belge

GENERAL VARLİMONT İÇİN BİR NOTLA BİRLİKTE WEHRMANN'I MEKTUBU

Gizli

Berlin 23 Ocak 1942

Benim görüşüme göre ilişik not, Türkiye'nin tutumunu çok doğru olarak kısaca anlatmaktadır. Türkiye'nin Arap ve Turancılık sorununda aldığımız tedbirlere tarafsız kalamayacağı iddiası özellikle yerindedir. Ayrıca, Arap bağımsızlık bildirisiden onun resmen açıklanmasından önce Türkiye'nin haberli kılınması ve "Arap sahası" yaratıldığında, Türkiye'yle işbirliğinin vazgeçilmez olduğu öngörülmüştür.

Zaman şimdilik Türkiye'yle bu konuda görüşmeye girmemiz ve ilinti kurmamıza uygun görünmüyor

1. Genel Müdür'e
2. Politik kısım şefi tarafından

General Sakai 25 Aralık 1941'de birliklerinin başında muzaffer bir edayla Honkong'a girdi.

Politik kısmın yedinci servisine rapor edilmiştir.

Ankara için, aşağıdaki belgenin ruhuna uygun bir talimat tasarısı hazırlamanızı rica ederim.

İlişik notun kopyası Ankara'ya gönderilmiştir.

Wehrmann

2 Aralık 1941

Sayın General Valimont için not:

1. Türk hükümeti çatışmaya katılmaktan kaçınmak ister. Fakat bir durum değişmesinden faydalanma cazibesinden kendini koruması gitgide güçleşmektedir. general Erkilet'in hükümet tarafından hoşgörülen Türk Mogol asıllı halklara karşı ilgi uyandırma propagandası Türk hükümetinin hangi yola yöneldiğini ve hangi yola yöneltilmesine izin vereceğini göstermektedir. Türkiye İngiltereyle olan bağlılıklarını çok gevşek yürütmektedir. Fakat İngiliz anlaşmasını bozmaya kadar gitmeye karar vermesi küçük bir ihtimaldir. Cumhurbaşkanının konuşmalarından birinde ülkesinin barış için arabulucu olabileceğine dair yaptığı ima, barış açısından bu gibi gayretlerin karşılığında bazı avantajlar istendiği ya da askeri harekatta alınacak çok küçük bir role karşılık olacak bazı çıkarlar için Mihver tarafına geçmenin mümkün olduğu anlamına gelmelidir.

2. İngiltere toprak açısından olsun, başka bir açıdan olsun Türkiye'ye hiç bir teklifte bulunamaz Suriye hür demokratik ülkeler arasındadır. Başka Arap ülkelerine de aynı şekilde vaadler yapılmıştır.

Arada bir izlenen ve Kafkasya'ya bağımsızlık vermeyi hedef tutan politika, müttefik Ruslarla olan bağantıları açıkça ihlal eder tarzda görüldüğünden ciddiye alınmamıştır. Bir Kürt devleti kurulacağı yolundaki propaganda Türklerin en duyarlı noktasına dokunmuş ve içlerinde büyük huzursuzluğa yol açmıştır.

3. Almanya, bir Akdeniz ülkesi olan Türkiye için hayati önem taşıyan Çanakkale Boğazı önündeki Yunan adalarını işgal etmiş durumdadır. Türkiye Almanya'nın Kafkasya'yı ele geçireceği ve çoğunluğu müslim bir kısmı da Türk - Moğol olan Kafkas halkının kaderini tayin edeceği inancındadır. Bu Hazar Denizinin doğusunda yaşıyan ve Türkiye'nin kaderleriyle çok ilgilendiği Türk — Moğol halkları için bir uyarı olacaktır. Ek olarak Almanya Arap topraklarında Türkiye'ye kayıtsız kalamayacak belirli bir siyaset izlemektedir.

4. Rusya seferinden sonra, Türkiye'deki Alman politikası gitgide daha dostça olmaktadır. Libya zaferi ve Güney Rusya cephesine yapılan hücumun güçlüleri tarafsızlığı sürdürme yönelimlerini şimdilik güçleştirmektedir. Fakat bu Türkiye'nin Almanya yönüne eğilimli olmasını veya Kuzey Afrika'daki İngiliz ve Arap-İran sahasında bulunan İngiliz ordusu herhalde Libya seferi sırasında zayıf düşeceği için İngiliz nüfuz bölgesine gireceği anlamına gelmez. İngilizler, Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelecek yedeklere güvenemezler. Anayurttaki yedekleri getireceklerine hükmetmek için Türkiye müsait bir yer değildir. Böylece Türkiye İngiltere yönünden gelecek bir saldırı tehlikesinin önümüzdeki

18- Miğfer ülkelerin gözünü diktiği Bakü petrolleri

aylar için söz konusu olmayacağını düşünmektedir. Tek korku İtalya'-an gelebilir. Onun da bugünkü iç durumu açıktır.

5. Şimdiye kadar Türkiye Arap ülkelerinde İngilizlere karşı olan guruplarla temas kurmamıştır. Arap sorunuyla ilgili olarak Berlin'de yapılacak müzakereler Türkiye'de büyük bir ilgi görecek ve sinirli bir hava da yaratacaktır. Çünkü, büyük bir komşu devlet olarak Türkiye, müzakerelere katılmak için sağlam bir sebep bulunmasa da onların seyrini öğrenme hakkı olduğu kanısındadır. Böylece Türkiye'yle, görüşmelerin son adımı üzerinde tartışmaya girme imkanı ortaya çıkmaktadır. Bunu, Rusya'daki askeri harekat Kafkasya'ya aktarılmadan yapmak gerekmektedir. Türkiye iyi niyetledavranmak ve bazı avantajlar sağlamakla Rusya seferine katılabilir. Bu katılma, ordu çevrelerinde olsun, halk için olsun çok iyi karşılanır. Arap meselele riyle ilgili müzakereler konusunda bilgi verildikten sonra bu mesele Türkiyeyleserbestçe incelenebilir.

6. Atatürk devrinden beri Türkiye sırf milli bir prensiple eğitilmiştir. Sırf Türk olan bölgeler dışındaki İslamlar ve Türk Moğolların Genç Türkler devrinde tartışıldığı gibi kimseyi ilgilendirmez oldu. Simdi Türkiye ne türden olursa olsun toprak elde etmek arzusunu hiç bir şekilde göstermemektedir. Toprak istekleri için çıkış noktası ya da belirli şekilde bir nüfuz alanı yaratmak için İran'ın kuzeyinde yaşıyan Azerbaycanlılar arasındaki ihtilal hareketinin işe yarayacağını düşünmektedirler. Genellikle, bağımsız veya hiç değilse dıştan bağımsız gibi görülen devletlerin yaratılması yayılabilir. Bu Kırım'daki Kuzey Kafkasya ve Rus Azerbaycanındaki ve Hazer'in doğusundaki benzer devletlerde Türk - Moğol devletini ilgilendirmektedi.

7.Yukarki düşünceler Türkiye'yle yapılacak görüşmelerin temelini teşkil eder. Türk hükümeti mahiyeti ne olursa olsun, bedelini hizmetle ödeyeceği bir avantaj beklememektedir. Görüşmelerde Türkiye'nin hangi noktaya kadar iyi niyetli tarafsızlığını genişletmeye ve Alman Genel Komutanlığının Arap topraklarıyla Süveyş Kanalına girmesini kolaylaştır maya hangi ölçüde hazır olduğunun belirtilmesi gerekir.

18.Belge

PAPEN'DEN DIŞİŞLERİ BAKANLIĞINA

Gizli

Alman Büyükelçiliği
Sayı 71 - 42 gizli

Kopya

Ankara, 16 Şubat,1942

POLİTİK RAPOR

Özü: Türk teklifleri.

47-42 gizli sayılı raporumda ve 10 Şubat 206 tarihli telgrafımda aktüel Türk politikasını tarif eden prensiplerin özelliklerini belirtmeye çalışmıştım. Bütün bu düşüncelerin başında Türkiye'nin artan askeri potansiyelini yeni insan kaybına uğrayıp zayıflatmamak ve savaşın sonu ne olursa olsun kuvvetlerini topyekün koruyabilmek için düşman taraflardan birine katılmama isteği yer almaktadır. geçen yaza kadar Türkiye bütün olupbitenler karşısında Mihver devletlerinin tam bir zafer kazanacağını ve İtalya'nın doğu Akdeniz'e egemen olacağını tahmin etmiyordu ve İngiltere tarafından karşı ağırlıklar konacağını ummaktaydı. Daha önce bildirdiğim gibi aktüel durum, Anglo - Amerikan kuvvetleriyle Rusya'nın yeniden canlanması ve Cripps'in önceden söylediği gibi mutlu olmayan bir sonun, Avrupa'da kurulacak yeni düzenin yasalarını dikte ettirme si korkusuyla karakterize edebilir. Bu düşüncelere dayanarak Numan, Bakanından ve Başbakandan, benim le Alman Türk münasebetlerinin karşılıklı güven temelinde, Türkiye'-nin Sovyetlerle olan münasebetinde ihtilafa yol açmadan müttefiklerle bağlantılarını sarsmaksızın nasıl genişletilebileceğini görüşmek üzere yetki istedi.